CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI
CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS
2007

Almanahul Revistei "Dunãrea de Jos"

Almanahul revistei "Dunărea de Jos"

Gala\i – 2007
Editura Centrului Cultural „Dun`rea de jos"

Almanahul revistei "Dunărea de Jos"

Director general coordonator:
Răzvan AVRAM
Director:
Mircea GUTTER

Redactor-şef:
Florina ZAHARIA
florinazaarina@yahoo.com
florina.zaharia@ccdj.ro
Secretar de redacţie:
A.G. SECARĂ
secaradi@yahoo.com

Culegere şi corectură:
Gabriela SBURLAN, Virgil GURUIANU
Fotoreporter: Nicolaie SBURLAN
Realizare copertă:
Doru Adrian NICA

Adresa: Strada Domnească nr. 61,
Galaţi 800008
tel/fax: 0236/418400; 415590
e-mail: office@ccdj.ro www.ccdj.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Almanahul revistei "Dunărea de Jos" - Galaţi: Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos, 2007
ISBN 978-973-87650-3-0

008(498-35 Galaţi)
821.135.1.09

GALAŢI, FEREASTRĂ DESCHISĂ SPRE LUME

Ioan Brezeanu

Prin poziţia lui geografică la malul Dunării de Jos, la circa 158 km de vărsarea acesteia în Marea Neagră, Galaţiul a beneficiat de condiţiile oferite de marele fluviu sub raport economic şi spiritual, în condiţiile în care în 1484 porturile dunărene Chilia şi Cetatea Albă căzuseră sub dominaţie otomană şi la scurt timp după aceea, porturile Brăila, Turnu şi Giurgiu deveniseră raiale turceşti, Galaţiul a preluat funcţiile deţinute de acestea, rămânând pentru aproape patru secole (1484-1829), singurul port liber al ţării, care întreţinea legături comerciale cu întreaga Europă. El a devenit: Poartă de comunicare între Orient şi Occident; Centru european, reşedinţă a 21 de consulate stabilite în Galaţi, între anii 1798-1948, care promovau interesele economice şi politice în raporturile statului cu Galaţiul; sediul Comisiei Europene a Dunării (1856-1948); Reşedinţă a Episcopiei Dunării de Jos (în 1868) cu jurisdicţie în primii ani asupra judeţelor Covurlui, Brăila, Ismail şi Bârlad; Centru multietnic cuprinzând greci, evrei, armeni, italieni, germani, austrieci, turci, lipoveni, bulgari. Reşedinţă a Regiunii Galaţi cu jurisdicţie asupra ţinuturilor (judeţele de azi) Galaţi, Brăila, Putna (Vrancea), Tulcea şi Bârlad.

Pe plan economic, Galaţiul a devenit cel mai mare centru economic al ţării, care în perioada 1834-1883 beneficia de **regimul portofranco**, asemenea altor câtorva porturi din Europa. Acest regim i-a conferit scutire de plata taxelor vamale pentru mărfurile intrate şi ieşite din port, ceea ce a condus la importante beneficii pentru Galaţi şi pentru România. Un exemplu: în anul 1873 s-au importat mărfuri în valoare de peste 150.000.000 lei, numărul vaselor acostate în port s-a ridicat la 3.500. Toate acestea plecau încărcate cu cereale, cherestea adusă cu plutele pe Siret din nordul Moldovei, vite şi alte mărfuri. Populaţia a crescut în perioada portofrancoului, considerat pe bună dreptate, ca o „epocă de aur", de la 10.000 la 60.000 de locuitori.

Nu întâmplător, Dimitrie Cantemir afirmase: **„Galaţii este tîrgul cel mai vestit al întregii Dunări"**; **„Ca port, Galaţii este un fel de Hamburg al României, unde se întâlnesc mărfuri din toată lumea"** (Mihail Kogălniceanu); **„Galaţiul este un cap de pod – cheie pentru dezvoltarea României, pentru accesul economic şi spiritual către şi dinspre ţările europene"** (V.A. Urechia).

Nivelul înalt al dezvoltării economice a Galaţiului a marcat şi dezvoltarea culturală, potrivit principiului căruia cele două componente – economie şi cultură – se interferează, una influenţând-o pe cealaltă.

GALAŢI, SPAŢIU DE ISTORIE NAŢIONALĂ

Istoria ne arată că, ori de câte ori

neamul nostru s-a aflat în momente grele, decisive ale istoriei, din rândurile lui s-au ridicat oameni cu înaltă ţinută morală şi cu dragoste de ţară, aşa cum au fost fiii Galaţiului: **Alexandru I. Cuza**, **Costache Negri,** generalii **Alexandru Cernat** şi **Eremia Grigorescu**.

Evenimentele care le-au conferit aură de făuritori ai stâlpilor de rezistenţă pentru susţinerea bolţii veşniciei noastre prin vreme, au fost: **Unirea Principatelor Române** în 1859, **Cucerirea Independenţei de stat** în 1877 şi **Marea Unire de la 1 Decembrie 1918**. Prin aceste evenimente, România s-a înscris pe scara de valori a istoriei naţionale şi universale.

1959: „**Când pe cele două maluri ale Milcovului pornesc glasuri de fraţi să cânte „Hai să dăm mână cu mână/Cei cu inima română!" Galaţii ne-a dat pe Costache Negri, unul din cei mai învăpăiaţi apostoli ai Unirii, iar când cele două Principate au ridicat în mâinile lor o coroană şi cer un domn pământean – Galaţii l-au dat pe Alexandru Ioan Cuza**" (Alexandru Vlahuţă, „România pitorească").

ALEXANDRU IOAN CUZA (1820-1873) candidat al Partidei Naţionale din Moldova, a fost ales domn al Moldovei la 5 ianuarie 1859, la 24 ianuarie 1859 domn al Ţării Româneşti, iar în urma consensului puterilor garante ale Europei şi a Porţii, la 24 ianuarie 1862, a fost proclamat **Domn al României**.

Alexandru I. Cuza a fundamentat instituţiile noului stat: administrative, judecătoreşti, legislative, economice şi de ordine publică, culturale, precum: unificarea administrativă, crearea Senatului cu rol de corp moderator, adoptarea Codului civil al lui Napoleon, crearea Curţii de Casaţie şi a Curţii de Justiţie, a Casei de Economii şi Consemnaţiuni (CEC), Legea instrucţiunii publice, înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin, secularizarea averilor mănăştireşti şi Legea rurală (1864).

Mihail Kogălniceanu în cuvântul de despărţire rostit la Ruginoasa spunea: „**Alexandru Ioan Cuza a simbolizat renaşterea României şi conştiinţa naţională. Veşnica lui amintire nu se va şterge din inimile noastre şi ale fiilor noştri, şi cât va avea ţara aceasta o istorie cea mai frumoasă pagină va fi aceea a lui Alexandru I. Cuza**"

COSTACHE NEGRI (1812-1876) şi-a legat cea mai bună parte a vieţii lui de Galaţi şi de Mânjina, situată pe teritoriul judeţului nostru. Prin faptele lui însă, el nu aparţine doar Galaţiului, ci ţării şi neamului românesc. Mânjina devenită „**Vatra Unirii**" a fost locul unde s-au urzit măreţele planuri ce aveau să ducă la realizarea noastră naţională, la integrarea neamului românesc pe treptele comunităţii europene. **Aici** – scrie Vasile Alecsandri – **moldovenii şi muntenii au avut prilejul de a se cunoaşte de aproape, a se stima şi iubi, a face proiecte măreţe pentru renaşterea patriei comune. La Mânjina nu mai erau moldoveni şi munteni, ci o singură ţară, o patrie comună. Unirea exista în inimi**". Acela pe care Eminescu îl considera „**Unul dintre cei mai mari, mai iubiţi fii ai poporului românesc**", Nicolae Iorga – **un „*nemuritor exemplu*" din galeria luptătorilor ce s-au jertfit ca să creeze o patrie**", iar Alexandru Vlahuţă **„«*unul din cei mai învăpăiaţi apostoli ai Unirii*», a rămas ca o personalitate**

remarcabilă a neamului nostru".

ALEXANDRU CERNAT, EROUL DE LA PLEVNA (1828-1887), general de Divizie, Ministru de război, Comandantul Armatei române de operaţii din Balcani (1877-1878), autor al răsunătorului succes de la Plevna şi Griviţa, numele său s-a înscris în rândul marilor făuritori ai României. „**Numele său** – scrie „România militară" nr. 14 din 1893 – **va rămâne săpat în inima şi mintea generaţiilor prezente şi viitoare, iar istoria îi va rezerva cuvenitul loc de onoare printre semenii iluştri ai ţării**".

Publicaţia americană „Gazeta din Chicago": „**Armata română merită să fie pusă lângă orice altă armată a Europei**", iar periodicul belgian „Le bien publique" din februarie 1878, arată că „**Românii s-au purtat cu mare vitejie şi prin înfrângerea lui Osman Paşa la Plevna, ei şi-au dovedit în război, ca şi în timp de pace, dreptul de a exista ca naţiune independentă**".

Victoriile de la Plevna şi Griviţa au făcut posibilă independenţa ţării, proclamată prin actul solemn adoptat de Corpurile Legiuitoare române în ziua de 9 mai 1877 şi eliberarea de sub suzeranitatea Porţii Otomane, suportată aproape patru secole (1484-1877). Independenţa României a fost recunoscută oficial prin **Tratatul de la Berlin**, adoptat de puterile europene la 28 septembrie 1878.

EREMIA GRIGORESCU, EROUL DE LA MĂRĂŞEŞTI (1863-1919), general, comandant al Corpului IV Armată, a înscris pagini fără egal până atunci şi chiar şi după aceea, din istoria neamului, cunoscută sub numele de **Epopeea de la Mărăşeşti**, din perioada 24 iulie şi 21 august 1917, dintre care 16 zile au fost nimicitoare, pierderile fiind de 47.000 ale părţii germane şi 27.000 ale părţii române.

Mărăşeştii – mormântul iluziilor întruchipate în persoana Feldmareşalului Jan Mackenson, comandantul frontului german - s-a convins că deviza „Pe aici nu se trece", lansată de eroul român, n-a fost o vorbă goală.

„**Sunt plin de admiraţie pentru eroismul trupelor române şi felicit comandantul, ofiţerii şi soldaţii tuturor unităţilor, felul strălucit în care au răspuns ofensivei inamicului**" (Generalul Scerbacev, Comandantul forţelor ruse de pe frontul român, 15 august 1917).

„**Franţa salută naţiunea română, sora sa curajoasă, care a arătat în mijlocul greutăţilor de acum cele mai eroice virtuţi**" (Telegramă a Preşedintelui Consiliului de Miniştri al Franţei".

„**Românii s-au luptat cu succes şi chiar germanii s-au mirat de această rezistenţă eroică**" (Primul ministru britanic Lloyd George)

GALAŢI, VATRĂ DE CULTURĂ ŞI SPIRITUALITATE

Pentru ridicarea gradului de cultură al poporului au fost organizate forme instituţionalizate pentru educarea tineretului şi a populaţiei, şcoli primare, licee, universităţi, societăţi, asociaţii, cercuri literare şi ştiinţifice, saloane literare, ştiinţifice şi artistice, Ateneul, cămine culturale, case de cultură, universităţi populare, cenacluri, biblioteci, teatre, muzee, ziare, reviste, cinematografe, presă electronică.

În ce priveşte şcolile, Galaţiul s-a situat pe aceeaşi treaptă cu Iaşul,

capitala Moldovei.

· În anul 1765, cu o sută de ani înainte de adoptarea legii învăţământului din 1864, au fost create primele două şcoli din Moldova: **Academia greacă** din Iaşi şi **Şcoala Elinească** din Galaţi. Aceasta din urmă a activat în cadrul Mănăstirii Mavromol; în 1803, şcoala a fost reorganizată ca **Şcoală Elinească - Moldovenească** cu un învăţător pentru limba elină şi unul pentru limba moldovenească.

· În 1848, la Iaşi şi la Galaţi a fost înfiinţată câte o **Şcoală Reală**, un fel de şcoală Tehnică după modelul şcolilor germane, Realschule.

· În 1832 au fost înfiinţate primele şase şcoli primare, cu predare în limba română din Moldova, între care şi la Galaţi.

· **Şcoala pentru soldaţi şi subofiţeri**, în 1844, la Iaşi şi Galaţi, a fost înfiinţată câte o şcoală de adulţi pentru a-i învăţa pe soldaţi şi subofiţeri, scrisul şi cititul. Cursurile se predau de profesori, vara între 13-19 şi iarna de la 18-20.

· **Şcoala Comercială „Alexandru Ion Cuza**", prima şcoală cu acest profil din România, considerându-se că nicio altă localitate nu oferea condiţiile pentru pregătirea economiştilor pe care le oferă Galaţiul.

· **Seminarul Teologic „Sfântul Apostol Andrei",** înfiinţat în 1865 în oraşul Ismail din sudul Basarabiei, mutat în 1869 la Galaţi, odată cu Episcopia Dunării de Jos, pentru pregătirea viitorilor preoţi ai Eparhiei.

· **Gimnaziul de băieţi din Galaţi**, cu patru clase, înfiinţat în anul 1867-1868, transformat în Liceul „Vasile Alecsandri".

· **Institutul Notre Dame de Sion (1867-1948)**, înfiinţat la 24 decembrie 1867 de Congregaţiunea călugăriţelor catolice Notre Dame de Sion, din Franţa, subvenţionat şi conceput de congregaţiune ca şcoală pentru „elita" din Galaţi, din ţară şi din străinătate. El cuprindea patru diviziuni: Internat, Semi-internat, Externatul şi Şcoala de lucru. În această ultimă diviziune, învăţau fete sărace care beneficiau de întreţinere gratuită. Nucleul de bază al institutului îl alcătuia internatul, care avea o secţie primară cu 5 clase şi o secţie secundară cu 6 clase. Predarea se făcea în limba franceză, urmărindu-se catolicizarea fetelor. Institutul dispunea de o bază materială foarte bogată. Aici învăţau câte 400-500 de fete anual.

· **Şcoala de Meserii** (1872). A funcţionat timp de 3 ani la Tg. Bujor pentru formarea meseriaşilor români din ţinutul Covurlui. În 1875 a fost mutată la Galaţi unde a funcţionat cu ateliere de: rotărie, stolerie, fierărie, tinichigerie şi cizmărie, la care s-au adăugat lăcătuşeria şi ajustajul.

· **Şcoala secundară de fete,** înfiinţată în 1878, devenită ulterior Liceul Mihail Kogălniceanu, cu durata de 5 ani, apoi de 8 ani.

· **Şcoala Normală de băieţi,** deschisă în 1877 în oraşul Ismail şi adusă în anul următor în Galaţi, în 1878.

· **Căminul Cultural Sf. Împăraţi**, înfiinţat de parohul Ludovic Cosma, la 1908 (primul din ţară), în chiliile de la parohia Sf. Împăraţi, cu o remarcabilă contribuţie la răspândirea culturii şi moralităţii populaţiei din Galaţi, prin cuvântări ţinute de fruntaşi intelectuali din localitate şi din Bucureşti, şi prin programe artistice organizate în lunile de iarnă

(noiembrie - februarie). În anul 1924-1925 s-au ţinut 15 şezători.

· **Institutul Ortodox de fete** (1917-1948). A fost înfiinţat de Societatea Femeilor Ortodoxe române din Galaţi. A fost conceput ca o replică la adresa Institutului Notre Dame de Sion, pe linia comportării lor confesionale. Din toamna anului 1923 şcoala a funcţionat în localul propriu din str. Mavromol (astăzi Facultatea de Ştiinţe Economice, str. Bălcescu) şi avea 8 clase de liceu, 4 clase primare şi o grădiniţă de copii.

· În anul 1862 s-a înfiinţat **Societatea Medicală**, a doua după Societatea Medicilor şi Naturaliştilor din Iaşi. Medicii gălăţeni şi-au îndreptat atenţia, paralel cu preocupările medicale şi către cele ale ştiinţelor naturii şi cele meteorologice. Aici şi-au început fraţii Hepites, medici, primele observaţii meteorologice şi au confecţionat prima instalaţie pentru meteorologie, Galaţiul, şi apoi Brăila, fiind trepte în întemeierea Institutului de Meteorologie din România. (N. Oprea, Tradiţii şi actualitate în Galaţi).

· **Biblioteca V. A. Urechia**, un tezaur spiritual, donat în anul 1890, prin valorosul fond de carte şi muzeul propriu, de către marele cărturar Vasile Alexandrescu Urechia. Prin actul de donaţie din anul 1890, V. A. Urechia arăta: „**Fie ca micul meu dar să servească culturii tot mai spornice cum a devenit cea din Galaţi**". A fost prima bibliotecă publică din ţară, care dispune astăzi de un fond de carte de peste 700.000 de volume. În 1996 a devenit **prima bibliotecă publică informatizată din ţară**.

· În 1914/1915, în judeţul Galaţi existau 41 de **şcoli de adulţi** cu 1469 de participanţi şi se clasa pe locul al doilea din cele 32 de judeţe ale ţării, iar în 1930 ocupa primul loc între judeţele Moldovei, cu 69,7% în ce priveşte ştiutorii de carte şi locul 9 la nivel naţional. (Monitorul Oficial, Bucureşti, 1930, vol. V, p. XXV-XXXIV).

· **Teatrul,** ca tribună de educare morală a oamenilor prin comunicarea directă cu aceştia, a prezentat prima reprezentaţie teatrală la Galaţi în anul 1852, continuând apoi o activitate de maximă intensitate, care l-a îndreptăţit pe Ion Masoff să afirme: „**Dintre toate capitalele de judeţ, Galaţiul a fost oraşul cu viaţa teatrală cea mai intensă**" (Teatrul Românesc, Privire istorică, Bucureşti, 1961).

· **Universitatea Populară**, prima din ţară, înfiinţată în decembrie 1913, de un grup de intelectuali gălăţeni, pentru a răspândi cultura în masa poporului. În cadrul Universităţii se ţineau prelegeri de nivel universitar, cu subiecte din: limba şi literatura română şi străină, filozofie, religie, pedagogie, istorie, geografie, sociologie, medicină, ştiinţe juridice ş.a.

Un exemplu: în anul 1928, între 25 noiembrie şi 25 martie 1929, s-au ţinut 61 de cursuri. Prof. I. Argintescu (3 prelegeri), prof. Gr. M. Cotlaru (9 prelegeri), prof. Anton Holban (8 prelegeri), prof. Gh. Lăzărescu (3 prelegeri), avocat N.N. Lengceanu (12 prelegeri), prof. D. V. Ţoni (5 prelegeri) şi avocat Gr. Voja (14 prelegeri).

Şedinţele se încheiau cu câte o şezătoare muzicală, procese literare.

· Universitatea din Galaţi a fost singura din România în perioada 1953-1990, care a pregătit fondul naţional de

ingineri şi subigineri, circa 30.000, în specializările: *construcţii navale, exploatarea navelor şi porturilor, industrii alimentare, tehnică piscicolă, frigotehnie*;

· În Galaţi funcţionează 3 institute de proiectare şi cercetare, unice în ţară: ICEPRONAV (Institutul de cercetare-proiectare a navelor); ICPPAM (Institutul de proiectări metalurgice) şi Institutul de Piscicultură;

· **Institutul Liber de Export** (1931-1943), instituţie fără caracter oficial care a prefigurat o viitoare facultate universitară cu profil economic. Cursurile săptămânale au fost de nivel universitar, susţinute în proporţie de 80% de profesorii de la Academia de Înalte Studii Comerciale din Bucureşti.

Institutul şi-a propus să contribuie la buna pregătire a economiştilor: industriaşi, comercianţi, întreprinzători mici şi mijlocii, să depăşească situaţiile deosebit de grave pe care le traversau economiile tuturor ţărilor din lume, provocate de criza economică din anii 1931-1934.

EVALUĂRI CU PRIVIRE LA GALAŢI ŞI LA OAMENII LUI

Evaluările sunt desprinse din presa vremii şi din documente de arhivă. Ele confirmă ideea că pe meleagurile dunărene de la Poarta de Jos a Moldovei a existat de-a lungul vremurilor o intensă viaţă spirituală care a necesitat un amplu efort de creaţie a oamenilor acestor locuri.

· „Dintre toate oraşele României în afară de Iaşi şi de capitală, numai Galaţiul a avut o viaţă intelectuală complexă, reprezentată prin literaţi, profesori, magistraţi şi avocaţi şi unde există o frământare de idei şi de avânturi sufleteşti, spre fermecătoarele orizonturi ale frumosului“ (D. Karnabatt, scriitor, în ziarul „Minerva“ din Bucureşti, reprodus în „Tribuna Liberală“ din Galaţi, 14 februarie 1914).

· Galaţiul a fost un centru cultural de prim rang, locul unde au apărut comitete de intelectuali, capabile de iniţiative frumoase, precum aceea a înălţării unor statui ale poetului Mihai Eminescu, a luptătorilor politici Costache Negri şi Mihail Kogălniceanu, restaurarea casei în care a trăit Cuza Vodă, precum şi alt fapt semnificativ, „**Galaţiul a avut cea mai puternică Secţie a Ligii Culturale pentru unitatea românilor de pretutindeni**“ (D. V. Ţoni, Ministrul Educaţiei Naţionale, conferinţă la Universitatea Populară din Galaţi, la 20 ianuarie 1939).

· Galaţiul a demonstrat că are o colecţie valoroasă de personalităţi de care poate fi mândru. O parte dintre oamenii mari ai acestei ţări, care au jucat roluri de frunte în istoria culturală au fost sau au activat acolo, sporindu-i faima“ (Academician Alexandru Graur, Cuvânt înainte în lucrarea „Dicţionar bibliografic. Cultura, ştiinţa şi arta în judeţul Galaţi, 1973).

· Galaţiul i-a înălţat, cel dintâi din România, în octombrie1911, o statuie care să eternizează memoria marelui poet Mihai Eminescu, înaintea Iaşului cu 20 de ani, unde marele poet îşi petrecuse o mare parte din viaţă şi unde a lăsat urme adânci şi amintiri neşterse;

· Galaţiul a fost cel dintâi în ţară care a arătat recunoştinţă faţă de exponenţii

valoroşi ai poporului în lupta pentru făurirea României moderne: *Al. I. Cuza, Elena Cuza, Costache Negri, Mihail Kogălniceanu*, cărora le-a ridicat câte un bust, din fonduri realizate prin subscripţie publică;

· „Cinste vouă gălăţenilor, care aţi luat cei dintâi iniţiativa sărbătoririi marelui geniu naţional al poeziei. Mi-aţi cerut mie, prietenul şi unul din cei mai mari admiratori ai lui Eminescu, să scriu ceva pentru volumul vostru. O fac cu atât mai mare plăcere, cu cât în acest frumos început dovediţi că Galaţiul este nu numai centru de viaţă materială, dar, că şi răsunetul unor gesturi intelectuale găseşte în el un puternic ecou. După voi s-a deşteptat toată lumea spre sărbătorirea marelui poet“ (Alexandru Xenopol, în „Volum omagial Eminescu“, Galaţi, 1919).

· „E foarte frumos că cel mai mare port al Moldovei, care până acum a importat şi exportat mărfuri, s-a avântat pe calea sărbătoririi unei mari aniversări literare“ (Alexandru Xenopol).

· „Iniţiativa luată la Galaţi dă o palmă literaţilor de la Bucureşti şi marilor critici care l-au uitat pe poet“ (Cincinat Pavelescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor din România, în scrisoarea adresată Comitetului de iniţiativă din Galaţi, organizatorul comemorării marelui Eminescu).

· „Frumoasa iniţiativă a intelectualilor gălăţeni merită simpatiile cele mai călduroase ale intelectualilor romîni de pretutindeni şi dorim ca pildele lor să fie urmate cu entuziasmul cuvenit, oriunde trăiesc romîni la noi în ţară, ca şi peste hotare“ (ziarul „Minerva“ din 28 martie 1909).

· De la Galaţi ne vine o revistă de serioasă ţinută literară pe care o privim cu o adevărată revelaţie, „Orizonturi“, revistă de cultură a „Asociaţiei profesorilor secundari“ din Galaţi. Ea ne dovedeşte că, înfruntând multe şi mari piedici, provincia poate realiza lucruri de care capitala trebuie să fie invidioasă.

· **Muzeul Paul şi Ecaterina Paşa**, învăţători la Şcoala nr. 5 din Galaţi, au organizat localul şcolii, impresionându-l pe biologul Grigore Antipa, întemeietorul muzeului de istorie naturală din Bucureşti, care în şedinţa Academiei Române, din 16 februarie 1923, a evidenţiat printre ctitorii muzeelor regionale pe cei doi gălăţeni, scriind:

„**Cu perseverenţă şi metodă, fanatizaţi de o idee, Paul şi Ecaterina Paşa au strâns zi de zi într-o viaţă de om o adevărată comoară de relicve istorice**“.

Revista Catedra (1927-1943), editată de învăţătorul Dimitrie Faur din Galaţi, în 102 numere, într-un tiraj de 210.000, cu câte 6-18 pagini, a fost elogiată de Nicolae Iorga: „**A strînge pentru copii** – scria savantul – **paginile frumoase pentru a-i însănătoşi faţă de tot ce aud şi ce citesc, este o adevărată operă de dezinfectare, care merită toată lauda**“.

· **„Teatrul Muzical «Nae Leonard»** din Galaţi este un diamant în coroana Galaţiului“ (Consulul Greciei din România, la spectacolul de balet „O ELLINAS Alexis Zorbas, 2003“).

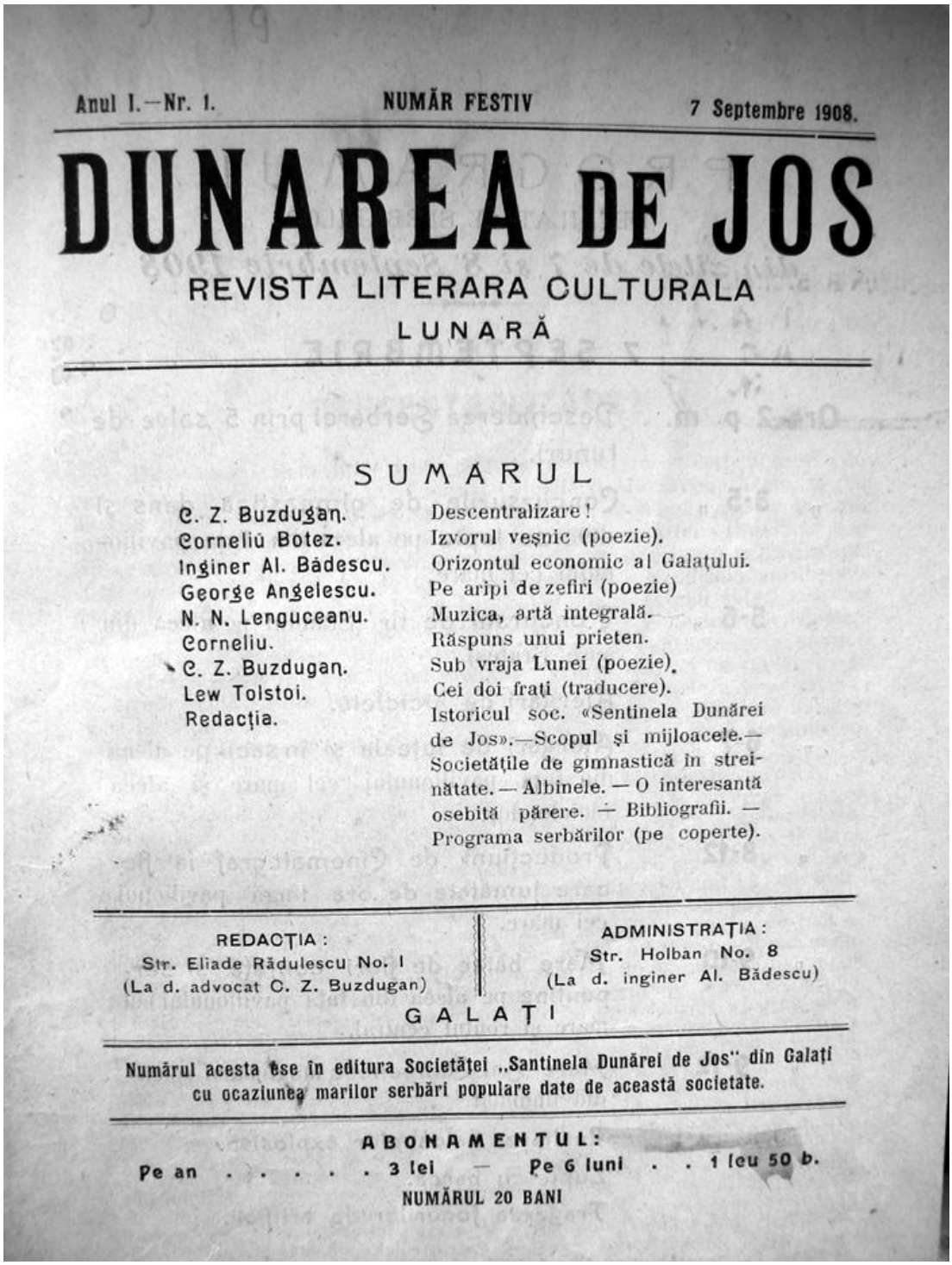

Anul I.—Nr. 1. NUMĂR FESTIV 7 Septembre 1908.

DUNAREA DE JOS

REVISTA LITERARA CULTURALA

LUNARĂ

SUMARUL

C. Z. Buzdugan.	Descentralizare!
Corneliu Botez.	Izvorul veşnic (poezie).
Inginer Al. Bădescu.	Orizontul economic al Galaţului.
George Angelescu.	Pe aripi de zefiri (poezie)
N. N. Lenguceanu.	Muzica, artă integrală.
Corneliu.	Răspuns unui prieten.
C. Z. Buzdugan.	Sub vraja Lunei (poezie).
Lew Tolstoi.	Cei doi fraţi (traducere).
Redacţia.	Istoricul soc. «Sentinela Dunărei de Jos».—Scopul şi mijloacele.—Societăţile de gimnastică în streinătate. — Albinele. — O interesantă osebită părere. — Bibliografii. — Programa serbărilor (pe coperte).

REDACŢIA:
Str. Eliade Rădulescu No. 1
(La d. advocat C. Z. Buzdugan)

ADMINISTRAŢIA:
Str. Holban No. 8
(La d. inginer Al. Bădescu)

GALAŢI

Numărul acesta ese în editura Societăţei „Santinela Dunărei de Jos" din Galaţi cu ocaziunea marilor serbări populare date de această societate.

ABONAMENTUL:
Pe an . . . . . 3 lei — Pe 6 luni . . 1 leu 50 b.
NUMĂRUL 20 BANI

DUNĂREA DE JOS
Seria întâi

„Dicţionarul general al literaturii române“ include în paginile sale: autori, publicaţii, curente literare, concepte, opere anonime, instituţii literare etc, oferind astfel o imagine complexă despre literatura română de la începuturi şi până în prezent; În paginile acestei prestigioase lucrări, în ceea ce ne priveşte, sunt semnalaţi atât autori gălăţeni, cât şi unele publicaţii periodice ce au văzut lumina tiparului la Galaţi. „Dunărea de Jos“ este una dintre revistele luate în considerare şi despre care Dicţionarul înserează:

***Dunărea de Jos**, revistă care a apărut la Galaţi, lunar, între 7 septembrie 1908 şi 15 august 1910, cu un ultim număr pe 1 martie 1912, sub auspiciile Societăţii de Gimnastică, Tir, Scrimă şi Muzică „Sentinela română“, redactor Constantin Z. Buzdugan. Deviza comună „Mens sana in corpore sano“. Membrii acestei societăţi fac parte şi din „Cercul Cultural“. De la nr. 1 din 1909, apare sub egida Cercului literar-cultural „Dunărea de Jos“. Revista va fi continuată, în mai-noiembrie 1919, de „Dunărea“, editată, ca şi „Dunărea de Jos“, de C. Z. Buzdugan. Este o publicaţie tradiţionalistă şi autohtonistă, din sfera de influenţă a poporanismului. Prin temele abordate în articole şi prin literatura tipărită în paginile ei, revista îşi menţine acest caracter în tot cursul apariţiei. În primul număr, C. Z. Buzdugan susţine necesitatea ca provincia „să-şi cucerească şi ea dreptul la o viaţă literară şi culturală proprie“. Revista este dedicată celor „cărora nu le repugnă propăşirea prin cultură a maselor populare“, propăşire ce trebuie „stimulată prin înrâurirea curentelor cultural-poporaniste ce se formează în jurul unor publicaţii ca «Viaţa Românească» şi altele“. „Dunărea de Jos“ conţine numeroase informaţii practice de interes pentru locuitorii din mediul rural. Rubrici: „Mişcarea culturală“,„Bibliografii“, „Recenzii“, „Revista generală“, „Mişcarea literară şi de idei“, „Cărţi şi reviste“, „Ştiri şi fapte“, „Cronica teatrală, ştiinţifică, politică“, „Din literatura străină“. Numărul 10 din 1909 este un număr omagial, închinat împlinirii a douăzeci de ani de la moartea lui Mihai Eminescu şi apare sub îngrijirea lui Al. Bădescu şi C. Z. Buzdugan. Este consemnată prima şezătoare literară la Galaţi a Societăţii Scriitorilor Români sub preşedinţia lui Mihai Sadoveanu şi este reprodus discursul acestuia, intitulat „Scriitorii tineri înaintea publicului românesc“. Au mai participat D. Anghel, Cincinat Pavelescu, E. Lovinescu, I. Minulescu. Colaborează cu poezie consecvent tradiţionalistă, ca formă şi conţinut, C. Z. Buzdugan, Corneliu Botez, George Angelescu, Teodora Creţescu, Mihai Adam, Ion Drăgănescu, George G. Orleanu (G. Cinaru), Emil Maur, Claudiu Milian, Radu D. Rosetti. Proza este semnată de Gr. Creţescu, Jean Bart, M. Bratoş, Claudia Milian. Articolele dedicate unor scriitori români sau străini, reflectând gustul pentru valori clasice şi tradiţionale, sunt semnate de M. Sadoveanu, Gh. Forţu, Iosif Nădeje, G. N. Munteanu, Al. Chiriţescu. În articolul „Cum scriu clasicii noştri“, G. G. Orleanu identifică modelul piesei „Muza de la Burdujăni“ de C. Negruzzi în „La Sapho de Quimpercorentin“, de Theodor Laclercq; tot el publică versurile lui M. Kogălniceanu, „Când la Sfântul paraclis“, descoperite la Mănăstirea Văratec, C. Z. Buzdugan semnează mai multe eseuri: „Poezia feminină“ – despre scriitoarele Carmen Sylva, Elena Farago, Maria Baiulescu, Natalia Iosif (Coralia Xenopol), Maria Mavrodin, Maria Cuntan; „Scrierile doamnei Sofia Nădejde“, “Între morminte“ – despre literatura epitafurilor. La rubrica „Cronica“, Duiliu Zamfirescu, cel „care pretinde că se trage din împăraţi bizantini“, este sancţionat pentru „ieşirea împotriva poporanismului“ prin atacul „contra lui Coşbuc şi Goga“. Revista conţine şi traduceri din Corneille, Lenau, Shakespeare. Alţi colaboratori: Elena Farago, C. Ramură, H. Sanielevici, D. V. Ţone, C. Beldie, Constantin Graur, I. Nisipeanu, Christea N. Dimitrescu (Cridinu),Pavel I. Papadopol, Zamfir C. Arbore, Cezar P. Oarbă, Ioan Băjescu-Oarbă.*

Actuala serie, a doua, a revistei „Dunărea de Jos“, editată lunar de Centrul Cultural „Dunărea de Jos“, din martie 2002, continuă pe un alt plan, drumul deschis de prima serie a revistei şi, de ce nu, la o eventuală ediţie completată/adăugită a „Dicţionarului general al literaturii române“ îşi va găsi un loc în paginile acestuia.

Virgil GURUIANU

Redactorul "Dunării de Jos", seria întâi:

CONSTANTIN Z. BUZDUGAN
· poet, gazetar, traducător ·

S-a născut la 3 iulie 1870, la Coasta Lupei, com. Nicoreşti, jud. Galaţi. Admis la Gimnaziul real din Tulcea (după ce tatăl său se stabilise aici), ajunge elev la Gimnaziul „Cantemir-Vodă" şi la „Sf. Sava", în Bucureşti, absolvind la Botoşani Liceul „A. T. Laurian". Debutează cu versuri şi schiţe succinte, în „Fântâna Blanduziei" (1889). În 1890 colabora la „Biblioteca familiei", „Românul", „Curierul" din Iaşi. În toamna aceluiaşi an, prezenta în „Contemporanul" textele unor descântece culese în zona natală (însoţite de mostre privind practicarea ritualului); se apropie de gruparea social-democrată ieşeană. Iscăleşte, de acum, statornic în „Munca", folosind curent şi iniţiale sau pseudonime, ca Zamfir Cobuz, Cobuz ş.a. Subzistă un timp cu slujba la ziar, în provincie (a fost redactor la „Vocea Botoşanilor"), apoi la Bucureşti, cooptat din 1895 redactor la „Lumea nouă", conduce suplimentul „Lumea nouă literară ilustrată" (şi/sau „Lumea nouă literară şi ştiinţifică), remaniat prin grija sa şi, în ciuda privaţiunilor de tot felul, obţine licenţa în drept (cu teza „Puterea paternă asupra persoanei copiilor în dreptul roman şi român", 1901). Fruntaş al Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România, susţine energic programul mişcării, implicit în activităţi de organizare curentă (e numit, în 1896, secretar al Comitetului general). Practică jurnalismul militant, atent şi prob în observarea actului social, iniţiază anchete, campanii de presă, polemici; e, în egală măsură, publicist literar şi cronicar de spectacol. Ulterior se stabileşte la Galaţi, unde va profesa avocatura, dar fără să abandoneze scrisul şi rămânând acelaşi redutabil gazetar. Încă legat de cercurile socialiste, colaborează, în 1902, la „România muncitoare", participă la declanşarea grevei lucrătorilor din port. Aderă, apoi, la Partidul Liberal, devine un factotum la „Tribuna liberală", oficiosul local al PNL. Între 1906 şi 1908, va redacta, cu M. Pastia şi D.A. Ţăranu, „Votul universal". Sprijină reformismul literar şi „poporanismul luminat" promovat de Spiru Haret în cultură, pledând pentru rolul moral, dar şi pentru rostul pragmatic al intelectualului în „renaşterea ţării"; el însuşi regăsindu-se părtaş la toate iniţiativele de seamă ce tind la crearea unui climat şi la formarea în oraşul dunărean a unei instituţii cu tradiţie durabilă: şcolile de adulţi, Cercul „Analelor" sau „Universitatea Populară" îl consemnează printre fondatori. Încurajarea forţelor locale şi stimularea tinerilor autori precumpănesc în orientarea revistei lunare „Dunărea de Jos", editată de el în perioada 7 septembrie 1908 – 15 august 1910 şi un număr la 1 martie 1912.

În casa scriitorului şi a soţiei sale (Eliza Rosiade-Buzdugan, profesoară şi publicistă), va fiinţa „salonul" - şi cercul literar -, modest, dar agreat de toţi artiştii urbii, şi nu numai.

În *Dicţionarul General al Literaturii Române,* Roxana Sorescu, autoarea articolului rezervat lui C. Z. Buzdugan, înscrie:

Este prezent în cele mai diverse publicaţii ale vremii, către sfârşitul secolului al XIX-lea, mai cu seamă în „Tinerimea unită", „Românul literar", „Revista pentru toţi" (şi redactor), „Lumea ilustrată", „Evenimentul literar", „Carmen Sylva", „Povestea vorbei", „Litere-ştiinţe-arte", „Foaia populară", iar după 1900, la „Revista modernă", „Curentul nou", „Comoara tinerimei", „Semănătorul", „Viitorul", „Universul", „Universul literar", „Flacăra", „Lumea copiilor", „Adevărul literar şi artistic", „Licăriri", „Slove", „Roma", „Cuget clar", „Progresul economic" (şi director), „Darul vremii", „Utopia" ş.a. Tânăr, poetul compune versuri fluente, cu înrâuriri lamartiniene şi nuanţe de mic răsfăţat heinean. Ca la mulţi posteminescieni din ultima parte a veacului

al XIX-lea, descrierile apar „poetizate", pastişele au oarece graţie. La tema romantică, trimite şi prima sa carte, „Singurătate" (1897), al cărei cuprins este eterogen. Nota sentimentală şi cea retorică ce însoţesc şoapta e, mai adesea „sonoră". Sonetul (neoclasic), figuraţia clară, motivele comune de reflecţie (lumea ca teatru al deşertăciunii ş.a.) alternează cu versul fluid, insinuând în subtext sugestia, vagul morbid, fiorii „răului". Poezia socială capătă tonuri profetice; alte stihuri reamintesc de spiritul aspru, „verist" al literaturii de la „Contemporanul". Versuri uitate repede în periodice învecinează propaganda şi sloganul, dar nu adaugă mai mult la faima poetului socialist şi militant; un cânt „al lucrărilor" imita „Internaţionala" (transpunerea textului lui E. Pottier îi aparţine, de altfel). Părăsindu-şi, spre 1900, alter egoul romantic şi protestatar, se îndreaptă către noile modele: semănătorist, simbolist, apoi, în poezie, evoluţia e însă sinuoasă; alteori regăsind în făgaşul poemului popular o vigoare ingenuă. Poezii patriotice şi didactice, puse sub un generic evocativ, celebrau fruntariile reîntregite, într-o a doua culegere imprimată la distanţă în timp: „Cântări de luptă şi de biruinţă" (1919). Din anunţatele „Cântece de odinioară" şi din „Psalmii noi", izbuteşte să publice numai grupaje sau poezii disparate, deşi e aici cu mult mai aproape, se pare, de formula lirismului său. Risipindu-şi, în parte vocaţia în tranziţia de la cumpăna veacurilor, C. Z. Buzdugan compensează, în timp, prin traduceri. Primele tălmăciri din literatura franceză ori săvârşite prin intermediul francezei, coincid cu vârsta debutului publicistic: articole, proză, pagini ştiinţifice sau artistice din H. Spencer, Walter Scott, Shelley, N. G. Cernâşevski, Paul Lafargue, Alphonse Daudet, E. Fourniere, apar în "Românul", "Lumea nouă" sau „Munca". Şi în volumele proprii, poetul face loc, cu largheţe, traducerilor din Lamartine, A. de Musset, M. Guyau, H. Murger, Ed. Rostand, Fr. Mistral, S. Prudhomme, P. Déroulède, M. Maeterlinck, Verhaeren, Verlaine; alte echivalări după V. Hugo, J. Richepin, Marc Monnier, E. Hollande, A. Samain, se păstrează în periodice. Traduce, de preferinţă, din simboliştii francezi; speră a da, la un moment dat, el însuşi, o „serie" de poezie modernă. (În cunoştinţă cu acest plan, Cornelia Buzdugan-Haţeganu, fiica lui, edita, „in memorian", un prim tom „Baudelaire" – 1942). Urmărind îndeaproape şi nu rareori inspirat modelul asumând dificultăţile ridicate de limbajul poetic, Buzdugan a transpus, printre primii la noi, poeme faimoase ca „Les Plaintes d'un Icare", „L'Horologe", „Harmonie du soir" ş.a. Meritul i se recunoaşte mai târziu, posteritatea plasându-l în compania bunilor interpreţi din Baudelaire: Al. Hodoş, P. Cernea, Al. A. Philippide, I. Pillat, Perpessiciuss, I. I. Ciorănescu, B. Fundoianu ş.a., alături de care „rezista", prin meşteşug, siguranţă prozodică, adecvarea expresiei la muzica fină a textului. În integrala traducerilor din „Les Fleurs du mal" - „Florile răului", Buzdugan e prezent cu patruzeci şi cinci din cincizeci de „variante" posibile, bilanţ notabil. Poetul surprinde, în fine, un sisific proiect, angajând, în ultima parte a vieţii, tălmăcirea trilogiei lui Dante, „Divina Comedie". Plecând de la versiunea franceză a lui Lammenais, confruntă ediţii sau erudite cercetări, [însă, sunt] cunoscute antum doar câteva cânturi din prima cantică (I-III, XXIV), încercarea lui Buzdugan, meritorie, e curând şi nedrept ignorată, după moartea poetului [21 decembrie 1930, la Galaţi]. Cornelia - fiica poetului – şi I. Haşeganu – soţul acesteia -, reuşesc să reia tipărirea poemei, după manuscrisul complet revăzut de traducător, în revista pe care o redactau la Braşov în anii războiului („România tânără", 1942-1943), avansând în circumstanţe ostile din nou, doar până la cântul VIII din „Infernul".

Articolul din acest dicţionar atribuit lui Constantin Z. Buzdugan include, la final, lista completă a „Scrierilor" sale şi principalele „Repere bibliografice".

Virgil GURUIANU

* "Dicţionarul general al literaturii române" este realizat sub egida Academiei Române şi se doreşte a fi o lucrare complexă, un "…dicţionar integral al literaturii române, cu tot ceea ce presupune el: autori, publicaţii, curente literare, concepte, opere anonime, instituţii literare etc.", un dicţionar "…ce încearcă să prezinte pe toţi autorii de limbă română care, într-un chip sau altul, ilustrează cultura română în timp şi spaţiu, indiferent de locul unde a scris şi s-au afirmat" (Eugen Simion: "Cuvânt înainte").

Corneliu STOICA

GALAŢIUL DE ALTĂDATĂ

UN ALMANAH AL ORAŞULUI DE LA 1924

În biblioteca pictorului Teodor Vişan am descoperit un almanah-ghid al oraşului Galaţi pe anul 1924. Fiind o publicaţie rară, îl prezentăm în rândurile de faţă şi cititorilor, mai ales că cei 82 de ani care ne despart de la apariţia lui constituie o perioadă în care în viaţa municipiului au survenit schimbări de importanţă istorică, au dispărut oameni care au jucat un rol esenţial în dezvoltarea oraşului, au apărut generaţii care şi-au adus şi-şi aduc, fiecare în felul său, contribuţia la înflorirea urbei de pe malul stâng al Dunării.

Almanahul este de format A-4, are 36 de pagini şi a apărut la Tipografia "Moldova" din Galaţi sub responsabilitatea directorului ei, Nic. C. Nanu, ziarist, şef de birou la Inspectoratul Regiunii XI Şcolară Galaţi, care semnează şi prefaţa. Din cuprinsul acesteia aflăm că autorul se gândea de mult *„la necesitatea apariţiei unei lucrări anuale care să îmfăţişeze oamenii, faptele şi orice manifestare de bine şi de folos din orice timp din oraşul nostru"*, că *„greutăţi de tot felul au pus în întârziere înfăptuirea ei"*, că i-a *„lipsit timpul şi spaţiul necesar spre a-i da o extindere mai mare"* publicaţiei, şi că regretă sincer că paginile acestui volum nu le-a putut cinsti *„cu chipurile mai multor eroi gălăţeni şi covurluieni, parte morţi, alţii în viaţă, care au strălucit prin vitejiile lor pe câmpul de onoare pentru Întregirea neamului şi pământului românesc"*.

În finalul prefeţei doar de numai 13 rânduri, autorul arată că închină *„această modestă lucrare tuturor acelor care lucrează şi au gândul bun pentru scumpul nostru oraş: Galaţi"*.

Paginile 2-3 conţin calendarul pe anul 1924, cu explicaţii asupra originii romanice a fiecărei luni, în pag. 4 se publică „calendarul israelit", „sărbătorile naţionale şi ale familiei regale", „aniversări necrologice", „sărbătorile legale ce ţin de instanţele juridice", „sărbătorile mişcătoare", iar în pag. 5 este inserată o cronologie a principalelor evenimente, începând de la Facerea lumii (5508) până la Încoronarea Regelui Ferdinand I la Alba Iulia (1922). La rubrica "Oameni - Locuri şi fapte", profesorul Gh. N. Munteanu-Bârlad, sub titlul „Pagini din Galaţii de altadată" publică un fragment din lucrarea sa istorică „Galaţii", ce va apărea peste trei ani, în 1927. Textul este însoţit de fotografia autorului şi de reproducerea unei stampe din colecţia Bibliotecii "V.A.Urechia" reprezentând o imagine generală a oraşului Galaţi, luată de peste Dunăre, către sfârşitul veacului al XVIII-lea.

Începând cu pag. 10 sunt publicate articole-portret (însoţite de fotografii) despre viaţa şi activitatea unor importante personalităţi ale urbei: episcopul Iacov Antonovici, membru de onoare al Academiei Române, Mihail G. Orleanu, preşedinte al Adunării Deputaţilor, Gheorghe Onose, prefectul judeţului Covurlui, Ioan D. Prodrom, primarul oraşului Galaţi, Ion Vitzu, fost primar al Galaţiului între 1864-1866, Th. Tenea, senatorii Alexandru Gussi şi Alecu N. Dumitriu, deputaţii G.T. Deleanu şi Constantin Ignat, C.T. Deleanu, prefectul Poliţiei oraşului, Alexandru Zaharia, inspector şef al Regiunii XI Şcolară (judeţele Covurlui, Tutova, Tecuci, Tulcea, Cahul, Ismail), directorul Şcolii Comerciale Superioare Galaţi etc.

Preotul I.C. Beldie, directorul Seminarului

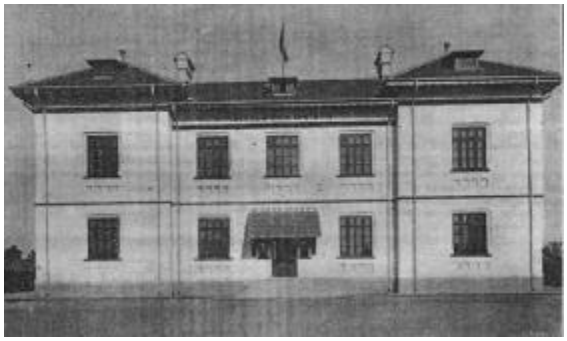

„Sf. Andrei", evocă faptele de vitejie ale eroilor gălăţeni căzuţi în primul război mondial, profesorul D.N. Panaitescu, secretar al Camerei de Comerţ, scrie despre „Galaţiul economic", iar într-un articol intitulat „Suflete necăjite în trupuri chinuite", inginerul V. Mişicu scrie despre condiţiile inumane de muncă de la Uzina Titan (azi S.C. INTFOR). Doctorul veterinar Florin Begnescu prezintă Societatea Culturală „V.A. Urechia", întemeiată la sfârşitul anului 1919, dând şi lista membrilor de onoare şi a celor ce alcătuiesc comitetul executiv al acesteia. De o prezentare similară se bucură şi Institutul Societăţii Naţionale a Femeilor Române Galaţi „Alexandrina Gr. Cantacuzino", înfiinţat în septembrie 1917, care din 1923 funcţiona în localul propriu din str. General Berthelot (Mavromol) colţ cu Lascăr Catargiu, având opt clase secundare, patru primare şi o grădiniţă. Directoare erau domnişoara M. Răţcanu şi doamna I. Dabija. Corpul didactic număra un număr de 35 de persoane.

Din cuprinsul paginilor almanahului mai aflăm despre inaugurarea noului local al Şcolii din Bădălan, edificiu proiectat în 1921 de Gheorghe Iorgala şi construit între 1922-1923, despre existenţa unui Atelier de rufărie, croitorie şi ţesătorie, înfiinţat de Asociaţia Feministă, secţia Galaţi (inaugurat la 30 decembrie 1923) cu scopul de a îndruma tinerele fete *„către muncă cinstită, meserie şi pregătirea lor pentru a deveni bune gospodine, bune mame şi bune românce"*. Spaţiul atelierului a fost pus la dispoziţie de Episcopie în curtea Catedralei "Sf. Nicolae" şi *„pentru ca să nu lipsească nici cultura minţei şi sufletului"*, în cadrul lui se mai studia: aritmetica practică, limba română, religia, geografia României, istoria Patriei, gospodăria şi higiena etc.

Sunt publicate, de asemenea, componenţa Comisiei Europene a Dunării, o hartă a oraşului Galaţi, lista primarilor de la 1864 până la 1924, date statistice asupra oraşului Galaţi, lista autorităţilor şi instituţiilor, a domeniilor de activitate (justiţia, cultul, armata, finanţe, sanitare, farmacii, cluburi, industriaşi, manufacturişti, colonialişti, antreprenori de lucrări, brutării, hoteluri etc). De pildă, la 1924, Galaţiul se întindea pe o suprafaţă de 1330 hectare, avea o populaţie de aproximativ 200.000 locuitori, dispunea de 295 străzi cu o lungime de 127.524 km. Iluminatul acestora se făcea cu gaz aerian şi numai pe 24 km era asigurat cu electricitate. Lungimea reţelei de tramvai măsura 15,5 km, iar alimentarea cu apă potabilă se făcea printr-o reţea de 100 km. În tot cursul anului 1923 s-au ridicat 253 construcţii noi şi au fost reparate 228 de imobile. La capitolul "mişcarea populaţiei" aflăm că între 28 ianuarie 1922 - 31 decembrie 1923 s-au înregistrat 4.946 născuţi, 3.817 morţi, 3.058 căsătoriţi şi 306 divorţuri. Interesantă este şi remarca din afirmaţia profesorului D. N. Panaitescu, secretar al Camerei de Comerţ şi Industrie Galaţi, care acuza Direcţiunea Generală a Poştelor pentru *"convingerea că telefoanele constituiesc un lux al civilizaţiei iar nu o necesitate"*, situaţie asemănătoare cu cea din zilele noastre dacă avem în vedere preţurile practicate de ROMTELECOM, cauză ce a determinat pe mulţi locuitori ai oraşului să renunţe la posturile telefonice fixe.

Pe coperta a doua (interioară) a almanahului facem cunoştinţă cu o imagine a Vilei Cuza Vodă, iar din textul explicativ aflăm că aceasta, ajungând proprietate particulară, un comitet în frunte cu colonelul Christodulo Georgescu strânge fonduri pentru răscumpărarea ei, iar un alt comitet, condus de Constandache Constantinescu, colectează bani pentru ridicarea în oraş a unei statui a fostului domnitor Alexandru Ioan Cuza. Cele mai multe fotografii cu care este ilustrat almanahul-ghid sunt realizate în Atelierul "Foto-Glob" al lui George Maksay (str. General J. Lahovari nr. 12, colţ cu Sf. Nicolae).

Oferind o lectură interesantă, o bogăţie de date despre oameni şi fapte, instituţii din Galaţiul de altădată, almanahul constituie indubitabil un preţios document pentru istorici, dar şi pentru oricine vrea să cunoască trecutul oraşului, să pătrundă în universul unei lumi de acum 82 de ani.

Centrul Cultural Dunărea de Jos (2000-2007)

Pentru istoria culturii gălăţene apariţia Centrului Cultural Dunărea de Jos la 1 ianuarie 2000 este fără îndoială un eveniment notabil, continuându-se o tradiţie indiscutabilă.

Este o instituţie care, împreună cu celelalte aşezăminte de cultură şi educaţie din judeţul Galaţi (invitate cu drag de către noi să-şi prezinte în paginile care urmează „cărţile de vizită", pentru o mai bună orientare a iubitorului de Bine şi de Frumos în regiunea noastră, mai ales când mai auzi câte un „străin" plângându-se de „deşertul cultural" (care este la Galaţi), a încercat, încearcă şi va mai încerca, cu mintea şi cu inima tuturor celor implicaţi, să organizeze activităţi de promovare a valorilor culturii şi artei naţionale şi universale, să dezvolte şi să afirme responsabilităţile creatoare ale populaţiei judeţului Galaţi în domeniile cultural - artistice, implicând şi pe cele recreativ distractive.

Pentru aceasta se organizează în mod permanent expoziţii de arte vizuale, expoziţii itinerante, expoziţii aniversare, de colecţii, întâlniri de toate genurile cu oameni de cultură şi artă, cu scriitori, cenacluri, cercuri de studii, cursuri de cultură generală, servicii de cinematecă şi de spectacole video, festivaluri, studiouri metodice ale artei de amatori, cluburi de animaţie culturală şi alte activităţi de petrecere a timpului liber; se cercetează, se conservă şi se promovează tradiţia şi creaţia populară românească şi ale etniilor aflate pe teritoriul judeţului Galaţi; se promovează bunurile culturii populare tradiţionale sau contemporane, urmărindu-se integrarea lor, ca marcă a identităţii etno-culturale, în circuitul naţional şi internaţional de valori; de asemenea, se mai realizează lucrări de specialitate pentru participarea la diferite simpozioane precum şi publicarea lor în reviste şi cărţi de specialitate, se editează publicaţii (cărţi, reviste etc.) în domeniul cultural – din anul 2006 prin servicul editură.

Toate aceste evenimente culturale s-au adresat şi se adresează unui grup ţintă eterogen care include, bineînţeles, oameni dedicaţi culturii, elevi şi profesori, copii instituţionalizaţi, funcţionari publici, reprezentanţi ai mass-media, medici, oameni de afaceri, diplomaţi etc, această enumerare fiind oarecum birocratică, orice iubitor de cultură fiind de fapt un virtual prieten al nostru căruia îi facem o invitaţie de participare la ceea ce se numeşte simplu „act cultural".

Suntem un „Centru Cultural" având permanent sprijinul şi încurajarea Consiliului Judeţean la toate acţiunile noastre, un Centru deschis exclusiv actului cultural autentic, un Centru care, împreună cu iubitorul autentic (şi el!) de cultură, va înainta pe un drum din ce în ce mai bun, înfruntând greutăţile inerente unui astfel de demers. Aşa cum observa scriitoarea şi jurnalista Katia Nanu, la împlinirea a 50 de numere ale revistei „Dunărea de Jos" (fără comentarii, o carte de vizită cu care ne mândrim), precum şi alţi oameni dedicaţi cu trup şi suflet Doamnei Culturi, Centrul Cultural are tendinţa (ca şi revista) de a deveni un punct în jurul căruia „gravitează cultura".

Desigur, mai este şi va fi întotdeauna de lucru pentru mai bine… dar fructele străduinţei noastre sunt evidente, acest almanah fiind doar o mostră de „reper publicistic de calitate, cu mai multe argumente de talent şi seriozitate decât altele cu pretenţii" după cum recunoaşte şi concurenţa!

Nu uităm să mulţumim tuturor colaboratorilor noştri fără de care, evident, un Centru n-ar fi un Centru, dorind pentru totdeauna să ne păstrăm specificitatea şi autenticitatea, păstrând Galaţiul acolo unde îi este locul: printre cele mai importante cetăţi culturale ale României!

Împreună mereu cu Dunărea albastră!

Prin hotărârea nr. 295 din 24 decembrie 1999 a Consiliului Judeţului Galaţi (la iniţiativa preşedintelui Răsvan Angheluţă, care a depus proiectul cu numărul 6998 în ziua de 13 decembrie 1999, ca răspuns la o idee care a aparţinut, se pare, lui Dan Basarab Nanu şi Vlad Vasiliu) s-a stabilit ca începând cu data de 1 ianuarie 2000 să se comaseze Centrul Cultural Judeţean Galaţi cu Şcoala de Arte Galaţi şi Centrul Judeţean de Conservare şi Valorificare a Tradiţiei şi Creaţiei Populare Galaţi, înfiinţându-se o nouă instituţie sub titulatura de **Centrul Cultural „Dunărea de Jos"**, cu sediul în municipiul Galaţi, strada Domnească nr.61 (imobil construit în anul 1880, fiind iniţial proprietatea familiei de comercianţi Gheorghiade). Structura instituţiei în momentul apariţiei acestui almanah cuprinde serviciile Editură, Cercetare, Conservare şi Valorificare a Tradiţiei şi Creaţiei Populare (din decembrie 2004 director al celor două servicii este profesorul **Mircea Gutter**), Marketing, Studioul de Înregistrări, Resurse Umane, Financiar, Logistică, Şcoala de Arte (a cărui şef este Petrică Şovăială, cu secţiile orgă electronică, pian, chitară clasică, acordeon, vioară, instrumente de suflat, ţambal, actorie, dans popular, teorie şi solfegii, canto muzică uşoară şi populară, pictură, sculptură, artă fotografică) şi formaţiile profesioniste Ansamblul Folcloric "Doina Covurluiului" (înfiinţat în septembrie 2001; şef ansamblu Vasile Plăcintă, dirijor Ion Chiciuc, coregraf Ioan Horujenco), Fanfara "Valurile Dunării" (dirijor Marin Boroghină), Corul de copii "Allegria" (îndrumători Silvia Alice Niţă şi Teodor Niţă) şi Corala "Andreiana Juventus" (dirijor Victor Sorbală). Multe dintre aceste servicii şi secţii au în paginile care urmează câte o scurtă prezentare a succeselor repurtate de-a lungul timpului.

De la înfiinţare până acum instituţia Centrului Cultural a avut patru directori: Vlaicu Rusalin (director interimar în anul 2000), Vlad Vasiliu (2000-2001), Sergiu Dumitrescu (2001-2004) şi, actualmente, Răzvan Corneliu Avram.

Istoria Centrului Cultural începe de fapt în anul 1956, când a luat fiinţă Casa Regională a Creaţiei Populare. Această instituţie a avut în decursul timpului mai multe denumiri, acestea schimbându-se în funcţie de instituţia tutelară şi de specificul activităţilor care-i erau introduse în sfera de activitate. Dintre obiectivele acestei instituţii făceau parte: înfiinţarea de noi formaţii artistice de amatori pe lângă căminele culturale săteşti şi comunale, găsirea noilor talente în diferite genuri de artă şi îndrumarea cercurilor şi cenaclurilor literare din regiune. Dar cel mai important domeniu de activitate îl constituia depistarea, culegerea şi valorificarea scenică a folclorului pentru toate genurile de artă.

Casa Regională a Creaţiei Populare se subordona, din punct de vedere metodic, Casei Centrale a Creaţiei Populare Bucureşti, iar din punct de vedere administrativ, Secţiei Culturale Regionale până în anul 1960 când este în subordonarea Secţiei de Învăţământ şi Cultură. În anul 1965 trece sub tutela Comitetului Judeţean pentru Cultură şi Artă şi primeşte denumirea de **Casa Judeţeană a Creaţiei Populare**.

Aceasta îşi va mări considerabil arealul activităţilor în anul 1980 devenind Casa Regională a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă.

În anul 1968, prin „Hotărârea nr.6 din 14 septembrie 1968 a Consiliului Popular Judeţean Provizoriu" se înfiinţează „Şcoala Populară de Arte" din Galaţi, cu sediul în str. Primăverii nr. 16; directori ai acesteia fiind Vasile Onuţ, Ioan Sabin Petrulias şi Vlaicu Rusalin.
De-a lungul anilor, mulţi dintre absolvenţi au devenit artişti profesionişti renumiţi, noi amintindu-i aici pe LILIANA DUMITRACHE, prim solistă a OPEREI NAŢIONALE din BUCUREŞTI, FLORIN MARCOVICI, solist al TEATRULUI MUZICAL "NAE LEONARD" din Galaţi. Alţii au devenit cadre universitare, cum este cazul doctorului în muzică GABRIEL BULANCEA, profesor la Facultatea de Arte din Galaţi sau au devenit binecunoscuţi cântăreţi de muzică pop cum este cantautorul AUREL MOLDOVEANU sau regizori celebri precum ATTILA VIZAUER.

În prezent cursurile ŞCOLII DE ARTĂ sunt urmate de peste 500 de elevi ce studiază cele 17 cursuri de specialitate. Participând la nenumăratele festivaluri de gen, au obţinut nenumărate premii, amintindu-le aici doar pe ultimele :
Brandabur Mihai, anul I – premiul I la design la Tabăra Internaţională Atlantykron-2006
Tăbăcaru Liviu anul al III-lea - premiul al III-lea şi Sburlan Răzvan - menţiune la Festivalul de artă vizuală «O şansă Dunării albastre»

Catedra Canto Muzică Uşoară

Dintre activităţile obişnuite ale catedrei menţionăm concerte în şcoli, la Teatrul Dramatic

şi Teatrul Muzical, TV Galaţi, Expres Tv. Dintre premiile cursanţilor noştri,îndrumaţi de maeştrii Sofia şi Ion Şerban, amintim pe cele de la Festivalul "Fulg de nea" Braşov (Irina Iorga Premiul I, Natalia Bratco premiul special al jurnalului); Festivalul "Chişinău" 2006 (Ioana Crânganu Premiul II); Festivalul "Ceata lui Piţigoi" 2006 – duetul Danubius alcătuit din Răzvan şi Radu Forţu

Premiul II, Ioana Crânganu Premiul I; Festivalul "Steluţele mării" – Constanţa (Raluca Chiriţă Premiul I); în finala Festivalului Mamaia copiilor 2006 „Duetul Danubius" a obţinut premiul special al juriului.

Grupul "Danubius" îşi va lansa un CD cu ocazia a 10 ani de activitate şi va avea loc premiera cu spectacolul de estradă pentru copii „Toamna se numără …melodiile!".

Clasa de Artă Fotografică şi Clubul Artiştilor Fotografi Gălăţeni

Clasa de Artă Fotografică din cadrul Şcolii de Arte desfăşoară, în ultimul timp, o activitate deosebit de bogată.

An de an a crescut numărul cursanţilor. Aşa se face că de la doi- trei cursanţi acum trei ani, astăzi, clasele (anul întâi şi doi) au ajuns să numere peste 50.

De ce ? În primul rând datorită seriozităţii cu care sunt abordate tematicile cursului şi apoi posibilităţilor multiple de exprimare fotografică ale cursanţilor.

Nu întâmplător este şi faptul că o serie de absolvenţi ai cursului sunt studenţi ai facultăţilor de profil din ţară în diverşi ani de studiu.

Completarea dotărilor, în curs de realizare, va situa această clasă pe un loc important în procesul educativ de gen.

Dovada celor afirmate este faptul că nu după mult timp de la începerea cursurilor, clasa a realizat o serie importantă de expoziţii de gen.

Tinerele talente s-au putut exprima liber, sincer, pe simezele Centrului Cultural, agenda expoziţională a clasei fiind ocupată până anul viitor... !

Tot în cadrul Centrului Cultural fiinţează un Club al Artiştilor Fotografi Gălăţeni. Douăzeci dintre aceştia sunt Membri ai Asociaţiei Artiştilor Fotografi din România. Au participat şi participă la toate expoziţiile fotografice din ţară. Şi la mai toate au avut lucrări expuse. Mai mult chiar, au obţinut diverse distincţii printre aceştia numărându-se Ilie Stan, Alexandru Gherbănescu, Florin Pădurescu şi Nicolaie Sburlan.

Clubul Artiştilor Fotografi Gălăţeni „Dunărea de Jos" a împlinit în ianuarie 2007 cinci ani de existenţă. În aceşti cinci ani de activitate, clubul a organizat numeroase expoziţii de gen atât la Centrul Cultural cât şi în alte instituţii, cum ar fi şcoli şi licee din Galaţi şi Tecuci, Galeriile de artă Tecuci şi la bibliotecile din Galaţi şi Tecuci.

Mircea Chiriac a participat în 2006 la o tabără de creaţie organizată la Tg. Jiu.

Activitatea fotoclubului nu se rezumă numai la întâlniri sau participări la expoziţii şi saloane fotografice. Artiştii fotografi gălăţeni participă activ la viaţa culturală a cetăţii, fiind cronicarii în imagini ai tuturor evenimentelor.

Imagini fotografice semnate de membrii fotoclubului apar în multe publicaţii locale sau din ţară, şi nu numai.

Activitatea Fotoclubului se va dezvolta şi mai mult în acest an. Spunem aceasta pentru că artiştii fotografi gălăţeni îşi propun organizarea primului salon de fotografie rezervat tinerilor sub 30 de ani neexistând o astfel de manifestare în România.

Ţinând cont de faptul că în fiecare an se alătură mulţi tineri acestei frumoase activităţi avem convingerea că Primul salon foto rezervat tinerilor va fi o reuşită.

Recent tinerii cursanţi ai clasei de artă fotografică, care au devenit între timp şi membrii ai clubului, au vernisat o serie de expoziţii interesante ca gen şi mod de exprimare artistică.

Multe din ilustraţiile acestui almanah sunt realizate de artiştii fotografi gălăţeni.

Mai multe date despre activitatea Şcolii de Arte se pot găsi în monografia realizată de către Marcel Ionescu, în colaborare cu Ioan Sabin Petrulias şi Rusalin Vlaicu, apărută în 1998.

În anii 2000, 2001 şi 2002 continuă apariţia revistei Departamentului Creaţiei Populare din cadrul Centrului Cultural Dunărea de Jos, revistă intitulată „Colinda" (primul număr al seriei noi apare în anul 1997; se va ajunge la opt numere). Din colectivul de redacţie au făcut parte, de-a lungul timpului, Sterian Vicol (director, redactor-coordonator), Vasile Plăcintă, Ioan Horujenco, Cati Satmarin Motea, Florina Zaharia, Paul Buţa, Ion Cordoneanu, Cătălin Ciobanu, Daniel Popa. Din martie 2005 apare, la început lunar şi mai apoi trimestrial, un "Buletin cultural" editat de Departamentul de Cercetare, Conservare şi valorificarea Creaţiei şi Tradiţiei Populare, un buletin informativ în fapt, care îşi propune să se adreseze „locuitorilor judeţului Galaţi", dorindu-şi „să fie o revistă de informare" prin care s-a sperat să se realizeze (şi aşa a şi fost şi este şi astăzi) „comunicarea între coordonatorii şi pasionaţii de cultură tradiţională românească", fiind o publicaţie care s-a adresat tuturor categoriilor de cititori prin gradul său de accesibilitate.

Din martie 2002 apare seria nouă a revistei „Dunărea de Jos" (fondată în anul 1908 de un grup de intelectuali conduşi, se pare, de

Constantin Z. Buzdugan, sub egida Societăţii „Santinela Dunărea de Jos"), proiectul fiind coordonat de către Ion Cordoneanu (în perioada martie 2002 - decembrie 2004, secretar de redacţie în perioada decembrie 2004 - martie 2006). Redactori, de-a lungul timpului: Florina Zaharia (redactor-şef începând din decembrie 2004), Iulia Costescu, Cati Motea, Dragoş Neamu, Daniel Popa, Cătălin Ciobanu, Vadim Bacinschi, Adi George Secară (secretar de redacţie din aprilie 2006), Aura Ionaşcu, Ioan Horujenco, Vasile Plăcintă, Anişoara Stegaru, Virgil Guruianu. Dintre colaboratorii „permanenţi" (unii dintre ei întrerupând definitiv ori sporadic colaborarea) îi amintim pe Paul Păltănea, Constantin Frosin, George Lateş, Cătălin Enică, Dumitru Tiutiuca, Eugen Holban, Corneliu Stoica, Petru Iamandi, Victor Cilincă, Ion Manea, Coriolan Păunescu, Ion Zimbru, Angela Baciu Moise, Simona Frosin, Viorel Dinescu, Cristian Căldăraru, Nicolaie Sburlan, Carmen Racoviţă, Constantin Tănase, Ioan Toderiţă, Pr. Eugen Drăgoi, Viorel Ştefănescu, Ionel Necula.

Editura Centrului Cultural se poate mândri, de la înfiinţare, cu apariţia unor volume de referinţă: "Opt încercări de a te naşte singur"(antologie de poezie editată în limbile engleză, franceză), „Viaţa lui Costache Negri", de Paul Păltănea şi antologia **À l'orée d'un bois… (24 poètes roumains d'expression francais) - realizată de către** Nicholas Catanoy, Constantin Frosin şi Etienne Parize şi culegerea «Poeţi la castel», ajunsă la al optulea volum**.**

Centrul Judeţean de Conservare şi Valorificare a Tradiţiei şi Creaţiei Populare Galaţi

Precum am precizat şi mai sus, în anul 1956 a luat fiinţă Casa Regională a Creaţiei Populare. Această instituţie a avut în decursul timpului mai multe denumiri, acestea schimbându-se în funcţie de instituţia tutelară şi de specificul activităţilor care-i erau introduse în sfera de activitate. Dintre obiectivele acestei instituţii făceau parte: înfiinţarea de noi formaţii artistice de amatori pe lângă căminele culturale săteşti şi comunale, găsirea noilor talente în diferite genuri de artă şi îndrumarea cercurilor şi cenaclurilor literare din regiune.

Această instituţie asigura repertoriul soliştilor şi al formaţiilor coordonate prin trimiterea unor lucrări tipărite pe plan naţional sau local cum

ar fi: lucrări muzicale, piese de teatru, texte pentru brigăzile artistice, lucrări de coregrafie.

Angajarea specialiştilor se făcea în urma unui examen de specialitate care se dădea în faţa unei comisii avizate, apoi anual, pe genuri de artă, metodiştii participau la cursuri de perfecţionare de nivel naţional unde erau atestaţi pe post.

Pentru cei din mediul rural erau organizate cursuri de iniţiere prin Şcoala Populară de Artă (secţii externe). Durata cursurilor era de 2 ani iar în urma unui examen final viitorii instructori ai unor formaţii de amatori primeau diplome de absolvire a cursului.

Tot în sarcina Casei Regionale a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă intra şi organizarea şi desfăşurarea concursurilor şi festivalurilor regionale, judeţene şi naţionale cu formaţiile artistice de amatori.

Studiile de coregrafie, etnografie, folclor literar etc. mai deosebite erau publicate de către **Centrul Judeţean de Creaţie Populară**.

La înfiinţarea Centrului Cultural „Dunărea de Jos" Centrul Judeţean de Conservare şi Valorificare a Tradiţiei şi Creaţiei Populare Galaţi a devenit Secţia de Cercetare, Conservare şi Valorificare a Creaţiei şi Tradiţiei Populare.

Dintre proiectele acesteia amintim:

În cadrul programului etno-folcloric ***"Pomul Vieţii"*** echipele de cercetători se deplasează în localităţile Galaţiului unde, dotaţi

cu tehnică modernă, culeg material folcloric autentic. Acesta este selectat, prelucrat şi arhivat în format digital. De o mare popularitate se bucură programul de promovare a artei şi meşteşugului popular "Pământ şi suflet". Reprezentativ pentru acest program este ***"Târgul Meşterilor Populari"***. Evenimentul reuneşte peste 50 de meşteri populari din aproape toate zonele ţării. Stilul rustic în care este amenajat cadrul de desfăşurare al acţiunii recreează atmosfera târgurilor de altădată. Proiectul mai are şi alte secţiuni importante: tabăra de creaţie pentru elevi cu un program intensiv de pregătire susţinut de olarul de la Braniştea, Marcel Mocanu, Salonul Naţional de Pictură Naivă „Înviere şi Lumină" şi Expoziţia de artă populară „Icoana sufletului românesc".

Tradiţia reînvie în fiecare an în luna decembrie, prin ***Festivalul de Datini şi Obiceiuri de Crăciun şi Anul Nou "Tudor Pamfile"*** - manifestare la care participă aproximativ 200 de persoane într-un spectacol stradal al costumului şi al obiceiurilor tradiţionale.

"Satul din noi", program de valorificare a tradiţiei populare, se materializează prin proiectul **"Tânărul şi tradiţia strămoşilor"**. Tinerii din şcolile şi liceeele gălăţene au ocazia să intre în contact direct, prin lecţiile deschise şi spectacolele folclorice susţinute de referenţii departamentului de Cercetare şi Ansamblul "Doina Covurluiului", cu tradiţiile şi obiceiurile sud-moldovene.

Prin proiectul ***Publicaţii şi CD-uri cu materiale folclorice*** s-au editat materiale inedite:
CD-ul audio *"Melodii de joc din zona de sud a Moldovei";* Pliantul de prezentare *a meşterilor populari din Galaţi;* Pliantul de prezentare *a grupurilor folclorice care activează în judeţul Galaţi.* Prin acest pliant se doreşte promovarea grupurilor folclorice din judeţul Galaţi care activează ca adevărate centre de spiritualitate tradiţională românească.
"Studii de folclor" vol. 3;
Periodicul trimestrial *„Buletin Cultural"*
Un album de *Cusături populare.*

Directori (de la înfiinţarea Casei de Creaţie până la comasarea instituţiilor): Ştefan Gogonţ, Ionescu Nicolae, George Genoiu, Canagea Vasile, Valeriu Gorunescu, Niţu Gavrilă, Petrulias Ion, Marcel Ionescu, Ioan Manole, Băcanu Grigore, Mihai Nicu, Ecaterina Mihăiescu Păun, Sterian Vicol.

Şefi ai secţiei de Cercetare a CCDJ: Paul Buţa şi Daniel Popa.

Referenţi: Catalin Ciobanu, Ungureanu Eugen, Chiriţă Mariana, Sburlan Nicolae, Bojii Carmen, Stoica Sorin, Anişoara Stegaru, Bogdan Lupaşcu, Laura Panaitescu, Carmen Zanfir, Mihailescu Bogdan.

Muzică: Petrescu Lucian, Alexandrescu Dumitru, Dobrescu V., Chivu Marin, Crin Emil, Diaconescu Andrei, Aurel Moldoveanu, Roland Andrei, V. Plăcintă.

Literatura - brigăzi: Vasile Caragea, Brazdeş Manole, Nicolaie Oancea, Sebastian Costin, Maria Petra, Nadoleanu Gherghe, Gurău Apostol, Gheorghiu Ionel, Cati Motea.

Teatru: Posa Constantin, Radu Gheorghe Jipa, Botezatu Aurelian, George Genoiu.

Coregrafie: Băcanu Grigore, Ioan Horujenco.

Artă plastică: Georgescu Dan, Holban Eugen, Andreescu Gheorghe.

REALIZĂRI ALE SECŢIEI DE CERCETARE, CONSERVARE ŞI VALORIFICARE A CREAŢIEI ŞI TRADIŢIEI POPULARE

Premii

·Premiul III pentru DVD-ul „Filme etnofolclorice" la Concursul naţional „CD-ul formă complexă de arhivare şi promovare multimedia a culturii tradiţionale" Cluj-Napoca 16-17 aprilie 2005;

· Premiul I pentru icoanele meşterului popular Ina Diana Panamarciuc la Salonul Naţional al Artei Naive Galaţi, 2006;

· Premiul II meşterului popular Ioana Gheorghiu la Salonul Naţional al Artei Naive Galaţi, 2006;

· premiul II secţiunea rapsozi pentru Mitriţa Velicu la concursul „Rapsodia românească", televiziunea Favorit, Bucureşti, 2005;

· premiul III secţiunea copii pentru Roberta Chicoş la concursul „Rapsodia românească”, televiziunea Favorit, Bucureşti, 2005;
· premiul special al juriului pentru filmul „Stâlpul cerului” realizat de Laura Elisabeta Panaitescu la Festivalul concurs de film cu tematică religioasă „Lumină din Lumină” 12-14 mai 2006, Argeş; premiul II pentru grupul coordonat de dna. Mariana Chiriţă la „Concursul naţional de cultură şi civilizaţie românească” 28 - 30 mai 2005, Braşov;
· premiul special TVR Iaşi pentru Roberta Chicoş la Festivalul interjudeţean de muzică populară ”Cântec drag din plai străbun”, Vaslui, 14-15 aprilie 2006;
· premiul special Radio Iaşi pentru Irina Paraschiv la Festivalul interjudeţean de muzică populară ”Cântec drag din plai străbun”, Vaslui, 14-15 aprilie 2006;
·premiul I pentru grupul de dansatori „Slobozeanca” din Slobozia Conachi coordonat de Creţu Dumitru la Festivalul de Cântece şi Dansuri Populare - Goşmani, Jud. Neamţ, 2006;
· premiul III pentru Fluieraşii din Braniştea coordonaţi de dl. Aurel Roşu la Festivalul Naţional „Şezătoarea”, Fălticeni, 2004.
· premiul III pentru Fluieraşii din Braniştea coordonaţi de dl. Aurel Roşu la Festivalul „Muzicanţii străzii”, Bucureşti, 19 - 22 iunie 2006
· Premiul Municipiului Galaţi pentru organizarea „Târgului Meşterilor Populari”, Galaţi, 30 nov. 2005.

Doina Covurluiului

În septembrie 2001 se înfiinţează Ansamblul folcloric „Doina Covurluiului“ în scopul valorificării folclorului muzical-coregrafic cu specific naţional şi euroregional; purtând vechiul nume al judeţului Galaţi - Covurlui.

Considerat formaţia fanion a Moldovei de Sud, ansamblul include în portofoliul său de acţiuni culturale organizarea de spectacole filantropice, spectacole-lecţie de folclor, derularea de proiecte culturale proprii şi în

parteneriat şi producerea de casete audio, video şi CD-uri proprii.

Ansamblul Folcloric „Doina Covurluiului“ a finisat un repertoriu de cântece şi dansuri specifice sudului Moldovei, dar şi cu lucrări din diferite zone ale ţării şi ale Euroregiunii, fiind astfel în măsură să susţină concerte împreună cu artişti consacraţi precum Maria Ciobanu, Gheorghe Turda, Mioara Velicu, Sofia Vicoveanca, Laura Lavric, Veta Biriş, Liviu Vasilică, Valeria Arnăutu, Ionuţ Dolănescu, Maria Butaciu, Elisabeta Turcu, Dinu Iancu Sălăjanu, Petrică Mâţu-Stoian şi alţii.

Pe parcursul stagiunilor de câte 11 luni, ansamblul – **compus din orchestra cu 13 instrumentişti, 5 solişti vocali (Aurică Totolici, Mandola Munteanu, Nicoleta Ene, Vasilica Tonu şi Dida Agache) şi 16 dansatori** – participă la spectacole, festivaluri naţionale şi internaţionale, sărbători şi manifestări tradiţionale.

În august 2003 Ansamblul Folcloric „Doina Covurluiului“ a participat la Festivalul Internaţional al Ţărilor Dunărene de la Tulcea de unde s-a întors cu un binemeritat Premiu II.

La Festivalul Internaţional “Hora Mare“, ansamblul a reprezentat România prin suitele de dans din Oltenia, Bucovina, Maramureş, Năsăud, Vrancea şi Moldova şi prin cântecele şi piesele instrumentale de virtuozitate.

În august 2006 la Festivalul Internaţional de Folclor de la Galaţi, Ansamblul “Doina Covurluiului“ a luat Marele Premiu, Trofeul festivalului.

Ansamblul a prezentat spectacole folclorice la Universitatea din Istanbul (2006) de Ziua Independenţei României.

În anul 2006 ansamblul a primit Trofeul la Festivalul Internaţional al Studenţilor de la Izmir-Turcia.

În martie 2007 ansamblul a participat la Festivalul Internaţional "Mărţişor 2007" din Republica Moldova, ansamblul prezentând spectacole în raioanele Dubăsari, Criuleni şi Orhei.

Fanfara „Valurile Dunării"

Apariţia primelor fanfare a fost semnalată în Muntenia şi Moldova în anul 1830, odată cu producerea unei reforme în viaţa muzicală, mai ales cea ostăşească. Regulamentul Organic al vremii decreta odată cu înfiinţarea Armatelor Naţionale şi apariţia primelor cântece militare adaptate modelului european al vremii - cel german şi austriac cu precădere. Galaţii se înscriu în rândul primelor oraşe româneşti în care au apărut muzici militare după 1832.

După o perioadă de timp de acumulări şi experienţe, în anul 1880 se va ridica din rândul instrumentiştilor Regimentului 11 Siret unul dintre cei mai de seamă dirijori şi compozitori militari, Iosif Ivanovici, talent de o rară spontaneitate creatoare, ce a parcurs treptele ierarhiei începând de la copil de trupă, subofiţer instrumentist (clarinet) şi ajungând până la cea mai înaltă treaptă şi anume inspector general al muzicilor militare. Ulterior, muzicianul avea să fie cunoscut în toată lumea ca autor al valsului „Valurile Dunării" - lucrare distinsă cu Marele Premiu la Expoziţia Internaţională de la Paris.

Centrul Cultural „Dunărea de Jos" a înfiinţat în mai 2002 o fanfară a Galaţilor, în spiritul tradiţiei bogate pe care oraşul de la Dunăre o are în acest domeniu. Fanfara „Valurile Dunării" - o formaţie artistică pregătită pentru marş, promenadă, concerte în aer liber şi concerte în spaţii închise - are un repertoriu adecvat oricărei situaţii şi se adresează unui profil de auditoriu extrem de generos.

În componenţa fanfarei Centrului Cultural „Dunărea de Jos" intră 30 de muzicieni profesionişti - un dirijor şi 29 instrumentişti.

Repertoriul fanfarei conţine: marşuri pentru defilare, marşuri de concert, valsuri, uverturi, selecţiuni din opere şi operete, muzică populară românească - din toate regiunile ţării, precum şi diverse alte piese de concert din

repertoriul românesc şi universal, cunoscute şi apreciate de marele public.

Corala "Allegria"

Corala "Allegria" a luat fiinţă în februarie 2003, după o preselecţie riguroasă, la care au participat peste 80 de copii. Dintre aceştia, 30 au fost admişi de conducătorii grupului, inimoşii profesori Silvia şi Teodor Niţă. În aceeaşi lună s-au făcut şi primele înregistrări în studioul Centrului Cultural. În martie 2003 a apărut primul CD al coralei. În noiembrie, acelaşi an, Silvia Niţă a primit din partea autorităţilor locale Premiul Municipiului Galaţi pentru promovarea muzicii culte în rândul tinerilor.

În iulie 2004 corala a participat la Festivalul Naţional "Mamaia copiilor", unde a

primit Premiul de excelenţă. În noiembrie, acelaşi an, profesoara Silvia Niţă a fost distinsă cu Premiul Municipiului pentru spectacolele organizate în cadrul Serbărilor Galaţiului. În decembrie 2004, Corala "Allegria" a fost invitată în Belgia, unde a susţinut un concert în sala Yehudi Menuhin a Parlamentului European, în prezenţa ambasadorului României la Uniunea Europeană, dl. Lazăr Comănescu, şi a altor diplomaţi şi oficiali. Tot la Bruxelles, "Allegria" a concertat la sediul NATO, fiind primul cor de copii invitat în faţa celor 500 de oficiali ai Alianţei.

În iulie 2005, Corala "Allegria" a participat la Festivalul Internaţional de Muzică din Italia - provincia Potenza.

În decembrie 2006, pentru a doua oară, copiii de la "Allegria" au fost invitaţi la Bruxelles, unde au susţinut mai multe concerte. Cel mai important a fost cel de la sediul NATO, în ziua când România a devenit, oficial, membru cu drepturi depline al Uniunii Europene.

Corala „Andreiana Juventus"

Dirijor Victor Sorbală

Corepetitor Monica Prisecaru

Corala „Andreiana Juventus" a luat fiinţă în anul 2001. Din Corală fac parte elevii înscrişi la secţiile muzicale din cadrul Şcolii de Arte.

Corala este un laborator de aplicaţie practică a materiei învăţate la curs: citirea de partitură şi formarea auzului polifonic. Este un curs care se schimbă ciclic din trei în trei ani cu noi generaţii de cursanţi.

„Andreiana Juventus" este o corală omogenă compusă din 20 de fete, cu care s-a participat la activităţile artistice ale Centrului Cultural „Dunărea de Jos" şi la schimburi de experienţă cu Republica Moldova în anul 2003. Au concertat pe scena sălii cu orgă din oraşul Chişinău, alături de corala „Carmina Tenera" de la Palatul Naţional al Copiilor din Bucureşti şi „Orfeu" de la Colegiul de muzică „D. Stîrcea" din Chişinău.

În anul 2003 au înregistrat un CD intitulat „Luncile s-au deşteptat". În prezent se

are în vedere o nouă înregistrare de CD intitulat „Car cu boi din veac bătrân".

Festivaluri şi concursuri la Dunărea de Jos

Dintre concursurile şi festivalurile tradiţionale ori aflate anul acesta la prima ediţie, organizate de către Centrul Cultural Dunărea de Jos, în exclusivitate sau în diverse parteneriate, altele decât cele organizate de colegii de la Secţia Cercetare, amintim:

Concursul Naţional de Interpretare MINIATURA ROMANTICĂ, în colaborare cu Inspectoratul Şcolar Judeţean şi Liceul de Arte „Dimitrie Cuclin";

Festivalul Naţional de Muzică Uşoară pentru Copii „Ceata lui Piţigoi";

Festivalul de Jazz (Partener Consiliul Judeţului Galaţi);

Festivalul Naţional de Fanfare „Iosif Ivanovici" (Partener Consiliul Judeţului Galaţi);

Concursul naţional de Arte Vizuale „Nicolae Mantu", pentru elevii şcolilor de arte şi meserii riverane Dunării;

Festivalul Internaţional de Folclor „Doina Covurluiului" (Parteneri Consiliul Judeţului şi Primăria Galaţi);

Serbările Sfântului Andrei şi ale Galaţilor;

Cupa Galaţi la dans sportiv, în colaborare cu Şcoala de Dans Sportiv "Fantezia".

Mai menţionăm că în fiecare an se decernează în cadrul a două manifestări distincte **Premiile Centrului Cultural "Dunărea de Jos" şi cele ale revistei "Dunărea de Jos".**

Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia”: tinereţea unei instituţii centenare

Gălăţenii se mândresc cu faptul că au o Bibliotecă Publică deosebită. Meritul este atât al înaintaşilor, care au avut iniţiativa de a o crea, cât şi a contemporanilor care o dezvoltă permanent.

Consiliul Judeţean Covurlui a fost primul consiliu care a înfiinţat, în România, o bibliotecă judeţeană. Ziarul *Informaţiunile* din Galaţi (Gardistul Civic) publică anunţul din 24 iunie 1871, cu privire la donaţia de cărţi a lui Costin Brăescu, membru al Comitetului Permanent al Consiliului Judeţean Covurlui, pentru înfiinţarea „unei biblioteci judeţene” sub nume de „Biblioteca “TRAIANA”, proprietatea Judeţului Covurlui. Preocuparea pentru înfiinţarea acestei instituţii nu s-a oprit aici. În 15 octombrie a aceluiaşi an, în sesiunea anuală a Consiliului Judeţean Covurlui, preşedintele Comitetului Permanent, Nicolae Catargi, supune deliberării „proiectul de organizare acestui început de Bibliotecă Judeţeană”. Cu această dată îşi începe existenţa instituţia bibliotecii publice de stat în Judeţul Galaţi, definită în rapoarte drept „arsenal intelectual al societăţii, auxiliar indispensabil culturii intelectuale, necesară unei bune administraţii comunale şi judeţene”.

Se poate spune faptul că toamna a fost anotimpul prielnic dezvoltării bibliotecilor în Galaţi, deoarece, tot în luna octombrie a anului 1889, acad. prof. Vasile Alexandrescu Urechia a înaintat Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice scrisoarea prin care îşi exprimă dorinţa de a dona 3.000-3.500 de volume pentru înfiinţarea Bibliotecii Publice “Urechia”. După numai un an, în octombrie 1890, el anunţa faptul că „Biblioteca Urechia poate fi pusă la dispoziţia publicului”. Inaugurarea a avut loc la 11 noiembrie 1890. Un reporter al ziarului *Poşta* reconstituie solemnitatea. Titrat cu aldine, „Inaugurarea Bibliotecii Publice *Urechia*”, ziaristul înregistrează pentru istorie: „Duminică, 11 noiembrie 1890, orele 2 p.m., o frumoasă sărbătoare culturală s-a făcut la Galaţi... V.A. Urechia... a luat mult lăudabila hotărâre de a dărui oraşului Galaţi... bogata sa bibliotecă... peste 6000 volume, stampe şi tablouri”.

Cum a fost şi firesc, intelectualii acelor vremuri au dorit să aibă în Galaţi o bibliotecă publică puternică. Acesta este motivul pentru care Biblioteca judeţeană s-a contopit cu nou creata Bibliotecă Publică „V.A. Urechia”. În anul 1895 este înregistrat ultimul transfer de cărţi de la Biblioteca Judeţeană *Covurlui* la Biblioteca Publică „V.A. Urechia”, înregistrat pe numele lui Costin Brăescu, aşa cum spuneam, iniţiatorul şi primul donator al Bibliotecii judeţene. Acesta este un adevărat exemplu de cooperare şi muncă în folosul public, demn de rostit şi de apreciat acum şi în viitor.

Profesorul Vasile Alexandrescu Urechia, academician, deputat şi senator de Covurlui în forul legislativ, funcţionar superior în administraţia publică centrală, istoric, scriitor, pedagog şi publicist şi-a format o imagine despre rolul unei biblioteci publice pornind de la citirea manifestului apel pentru organizarea *Bibliotecii Române din Paris*, din anul 1846, pe care a frecventat-o în anii de studii. „Din acest apel vor

fi reţinute unele principii biblioteconomice, avute în vedere la organizarea Bibliotecii Publice de la Galaţi şi anume: scop, constituirea colecţiilor, orar de funcţionare, distanţa faţă de domiciliul beneficiarilor, loc de reuniuni culturale."[1] În calitate de cercetător a vizitat mai multe biblioteci în Europa şi a fost convins de faptul că doar cele cu deschidere publică sunt potrivite pentru diseminarea informaţiilor şi dezvoltarea culturală a comunităţilor.

„Funcţionalitatea bibliotecii publice, în viziunea lui V.A. Urechia, putea fi optimă numai pusă în legătură cu alte instituţii similare. Condiţionarea deschiderii publice de tipărirea catalogului bibliotecii, trimis principalelor biblioteci, muzee, arhive din ţară şi străinătate, la persoane particulare, atestă modernitatea conceptului lui biblioteconomic"- spunea N. Oprea.[2]

Peste timp preocuparea pentru dezvoltarea instituţiei bibliotecare gălăţene a fost păstrată şi continuată în funcţie de condiţiile istorice şi sociale pe care le-a parcurs. Atât comunitatea cât şi conducerea Bibliotecii s-a aplecat asupra conservării şi completării colecţiilor în spiritul enciclopedismului, pe de o parte, dar şi al continuării structurii colecţiilor aşa cum au fost orientate încă de la început de către patronul spiritual al acesteia.

Performanţa poate fi obţinută prin muncă continuă. Schimbările au fost permanent aplicate în scopul facilitării accesului cât mai larg al publicului la documentele pe care Biblioteca Publică „V.A. Urechia" le adăposteşte în colecţiile sale, întocmai cum a procedat şi Urechia. Au fost preocupări care, în mare parte au călcat pe urmele primului director al Bibliotecii. Aşa cum el a vizitat biblioteci occidentale şi a introdus metode şi tehnici practicate în biblioteci cu renume din Europa, acelaşi lucru l-au făcut, în contemporaneitate, directorii care au condus destinele acestei instituţii după anul 1968.

Ceea ce Urechia a încercat a realiza prin publicarea *Catalogului general al cărţilor, manuscriselor şi hărţilor*, cu suplimentele şi partea sa a doua, s-a reuşit după anii '90 prin publicarea catalogului Bibliotecii, aşa cum este el astăzi, în format electronic, accesibil de oriunde din lume. Catalogul automatizat al Bibliotecii de azi deţine nu doar fişa principală a documentelor existente în colecţii, ci şi părţi componente după multe din aceste titluri, îndeosebi din publicaţiile periodice şi documentele audio, continuând ideea lui Urechia, care a realizat un al doilea catalog, „tot pe fişe alcătuite în ordine alfabetică după numele autorilor, împărţit"[3] pe „specialităţi", legate în fascicule, aşezate în casete format carte, pe 1-3 domenii sau litere, expuse pe raft, asemenea enciclopediilor.

Aşa cum, în vremea sa, V.A. Urechia a colecţionat şi a donat Bibliotecii toate tipurile de documente purtătoare de informaţii folositoare, fiind un promotor al bibliotecilor publice moderne, Biblioteca Publică „V. A. Urechia" de astăzi a fost şi este pentru România un exemplu în constituirea colecţiilor prin înglobarea tuturor tipurilor de documente indiferent de forma şi/sau suportul acestora. După anul 1970 s-a dezvoltat fondul de documente audio-video, care a cuprins microfilme, diafilme, diapozitive, discuri şi, mai târziu, casete audio. Începând cu anul 1995 a luat amploare furnizarea de documente pe mediile de tip magnetic (casete video) şi cele în format electronic, stocate pe CD-uri, CD-ROM-uri, DVD-uri etc. Interesul mare al utilizatorilor pentru aceste din urmă tipuri de documente au determinat înfiinţarea unor servicii noi în cadrul secţiilor care împrumutau documente la domiciliu (inclusiv cele de tip filială).

Deschiderea pe care Urechia a vrut-o prin accesul public la documentele din bibliotecă către oricine este însetat de cultură, de informaţie, s-a concretizat şi prin faptul că instituţia bibliotecară gălăţeană este prima de acest gen din ţară care posedă publicaţii periodice destinate inclusiv împrumutului la domiciliu, nu doar consultării pe loc. Presiunea publicului în acest sens a stat la baza extinderii accesului spre publicaţiile periodice prin realizarea unui abonament la baze de date cu 180 de titluri din publicaţii de largă notorietate din domeniul ştiinţelor umaniste, din întreaga lume.

Astfel, atât gălăţenii, cât şi oricine îi calcă pragul, au acces gratuit, în oricare din spaţiile publice ale Bibliotecii, la informaţii valoroase, relevante din punct de vedere al

conţinutului, atestate de selecţia unor biblioteci cu renume internaţional (Biblioteca Bodleană, British Library, Library of Congress ş.a.).

Dorinţa de comunicare manifestată în numeroasele scrisori pe care Urechia le-a scris şi pe care le-a donat în parte bibliotecii sale de suflet, a fost extinsă.

Şi astăzi colecţiile Bibliotecii Publice „V.A. Urechia" se îmbogăţesc atât cu scrisori, cât şi cu manuscrise, mare parte din ele cu un încărcat conţinut patriotic. Mai mult decât oricând, oricine calcă pragul Bibliotecii de azi poate comunica liber şi gratuit cu orice colţ din lume prin intermediul poştei electronice, sau poate crea şi publica conţinut în oricare din formele posibile prin serviciile de acces global la informaţie pe care secţiile de referinţe şi multimedia le furnizează.

După 1971, Biblioteca „V.A. Urechia" a fost introdusă în protocoalele oficiale pentru vizitele delegaţiilor din ţară şi străinătate, inclusiv la nivel guvernamental şi parlamentar.[4]

Sediul din str. Mihai Bravu, 16, în care funcţionează Biblioteca „V.A. Urechia" din octombrie, 1968, sporeşte valoarea culturală şi turistică pe care instituţia o prezintă. Acesta a fost sediul Comisiei Europene a Dunării şi acest lucru se regăseşte marcat în lambriurile originale, care au fost restaurate şi puse în valoare în urma operaţiunilor de reabilitare a clădirii, ce s-au încheiat în 2006, precum şi în întreaga arhitectură ce a determinat înscrierea în rândul monumentelor arhitectonice din Galaţi.

Colecţiile Bibliotecii „V.A. Urechia" au astăzi aproximativ 600.000 unităţi bibliografice şi reflectă, în mare măsură, interesul pentru lectură pe care utilizatorii îl manifestă. În toate bibliotecile publice din lume (şi nu numai) ultimii zece ani au fost caracterizaţi de efortul de a studia nevoia de informare a utilizatorilor. Ponderea semnificativă în structura utilizatorilor o prezintă, în continuare, elevii şi studenţii, care însumează, în cadrul Bibliotecii „V.A. Urechia", puţin peste 60%. Tendinţa modernă de solicitare a temelor/subiectelor de interes pentru a forţa elevii şi studenţii în a cerceta şi descoperi informaţiile din cadrul resurselor pe care le deţin bibliotecile, au condus la o prelucrare preponderent analitică a informaţiilor bibliografice din partea bibliotecarilor, pentru a putea satisface cererea foarte mare, adesea cu caracter interdisciplinar.

Din cei aproximativ 40.000 de utilizatori înregistraţi ai Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia" o mare parte vin pentru nevoi de informare profesionale şi conexe, cum ar fi obţinerea de informaţii şi texte din domeniul normelor şi legislaţiei naţionale, dar şi internaţionale, precum şi a standardelor, mărcilor înregistrate etc. O mică parte sunt utilizatori înregistraţi de altă naţionalitate decât română. Această categorie se simte foarte bine în spaţiul bibliotecii gălăţene deoarece oferă servicii comparabile cu bibliotecile occidentale. Nu mică a fost surpriza bibliotecarilor gălăţeni când au văzut că le intră în bibliotecă (sau filială) cetăţeni străini care s-au dus direct şi s-au aşezat la calculatoare fără să întrebe nimic. Pentru noi aceste lucruri încă se desfăşoară sub semnul opresiunii din perioadele anterioare în care totul trebuia să se petreacă cu voia explicită a cuiva. Lipsa unei culturi sănătoase în domeniul serviciilor a lăsat urme adânci în întreaga societate. Biblioteca „V.A. Urechia" este un deschizător de drumuri şi din acest punct de vedere. Aşa cum mulţi bibliotecari, care au vizitat-o în decursul timpului, au realizat şi au afirmat că Biblioteca noastră este un model, acest lucru se petrece şi influenţează, în bine sperăm, la modul determinant, viaţa socială a acestui colţ de lume.

Liviu-Iulian Dediu

Note:

[1] Oprea, Nedelcu. *Biblioteca Publică „V.A. Urechia" Galaţi: Monografie*. Vol. 1. Galaţi, Biblioteca „V.A. Urechia", 2002, p. 9

[2] Idem, p. 47

[3] Surdu, V. *Istoricul Bibliotecii Publice „Urechiă"*, 1906. Apud: Oprea, Nedelcu. Op. cit., p. 449

[4] Oprea, Nedelcu. Op. cit, p. 230

MUZEUL DE ISTORIE GALAŢI

Începuturile activităţii muzeistice la Galaţi se datorează omului politic şi de cultură Vasile Alexandrescu Urechia. În toamna anului 1889, întreprinzătorul academician a donat oraşului 5.431 volume de carte care au constituit fondul de pornire pentru prima bibliotecă publică din oraş, inaugurată la 11 noiembrie 1890. În aceeaşi perioadă, V.A. Urechia a mai donat oraşului o colecţie „muzeistică" (documente, monede, tablouri, fosile ş.a.). Această colecţie, îmbogăţită ulterior cu bunuri de la sora lui C. Negri şi profesorul Grigore Tocilescu, s-a constituit într-un „muzeu" organizat într-una din sălile Liceului „Vasile Alecsandri". Cu toate demersurile întreprinse de iniţiator de a obţine un spaţiu adecvat pentru muzeu, autorităţile locale au rămas opace.

Primul muzeu gălăţean, organizat pe principii logice, s-a datorat iniţiativei institutorilor Paul şi Ecaterina Paşa, deschis pentru public la 22 iunie 1914, într-o sală de clasă de la Şcoala de Băieţi nr. 6.

Cei doi institutori vor fi şi iniţiatorii Asociaţiei „Vila Cuza Vodă" care a strâns fonduri şi a cumpărat casa părintească a fostului pârcălab Al. I. Cuza, de la un proprietar care îi dăduse o întrebuinţare nedemnă şi nu se îngrijea de reparaţii, riscând să se autodemoleze. Asociaţia a întreprins numeroase demersuri pe lângă autorităţile centrale şi locale, a apelat la donatori privaţi şi a reuşit să restaureze clădirea în care, la 24 ianuarie 1939, s-a inaugurat Muzeul „Vila Cuza Vodă". Colecţiilor donate de V.A. Urechia, de institutorii Paul şi Ecaterina Paşa li s-au adăugat alte bunuri culturale donate sau achiziţionate. Bunurile muzeului, cele mai importante, au fost evacuate în perioada ultimului război, unele fiind pierdute fără urmă.

În anul 1949, în localul fostului muzeu („Vila Cuza Vodă") s-a deschis Muzeul Regional Galaţi cu bunuri culturale diverse, colecţiile fiind alcătuite pe criterii generale – istorice, arte plastice şi ştiinţe naturale.

Din această instituţie hibridă, s-au desprins, în anul 1956, Muzeul de Ştiinţele Naturii (azi – Complexul Muzeal de Ştiinţele Naturii) şi Muzeul de Artă Contemporană (azi – Muzeul de Artă Vizuală).

Muzeul de Istorie a rămas, în anul 1956, cu un patrimoniu modest de numai 460 de bunuri culturale. În prezent, instituţia deţine peste 50.000 de bunuri constituite în colecţii de sine stătătoare (arheologie, numismatică, etnografie, filatelie, medalistică, arte decorative, carte veche şi rară, sigilografie, arme albe şi de foc, documente, fotografii, clişee şi filme). De asemenea, instituţia deţine o bibliotecă documentară cuprinzând peste 10.000 titluri de carte şi publicaţii şi editează o revistă proprie – „Danubius" – cu apariţie anuală.

Organizarea ştiinţifică a colecţiilor şi apariţia revistei s-au datorat iniţiativei dr. Ion T. Dragomir care, timp de două decenii a fost primul director cu pregătire superioară de specialitate. Arheolog reputat, I.T. Dragomir a iniţiat şi un program de cercetare la Stoicani-Aldeni, Jorăşti, Bărboşi, Băleni, Folteşti, Vânători, Tulucești ş.a. – situri din care s-au constituit colecţiile de arheologie şi numismatică. Piesele de certă valoare ştiinţifică şi documentar istorică aparţin culturilor neolitice (faciesul de tip cucutenian Stoicani-Aldeni) şi romane (prin descoperirile de la Tirighina-Bărboşi şi din arealul actual al oraşului).

De asemenea, în colecţiile Muzeului de Istorie din Galaţi se află bunuri de mare valoare

istorică şi artistică din perioada modernă, unele fiind legate de personalităţi istorice ca Alexandru Ioan Cuza, Costache Negri şi Mihail Kogălniceanu.

Ca organizare propriu-zisă, expoziţiile Muzeului de Istorie, după anul 1956, s-au extins: în anul 1968, în casa părintească a patriotului Costache Negri de la Mânjina s-a deschis un muzeu memorial; pe strada Domnească, în casa Max Auschnitt s-a organizat o secţie dedicată mişcării muncitoreşti din Galaţi, închisă şi clădirea a primit o altă destinaţie; în anul 1978; pe strada Mihai Bravu nr. 46 a fost organizat, în anul 1976, un muzeu dedicat personalităţilor gălăţene din perioada modernă, închis în anul 1986 din cauza avariilor produse clădirii de cutremurul din anul respectiv. De menţionat că, timp de doi ani, 1977-1978, a funcţionat şi un muzeu dedicat artei populare, situat pe str. Domnească nr. 77.

În anul 1984, instituţiei muzeale gălăţene i s-a repartizat un local în zona centrală a oraşului, pe strada Maior Iancu Fotea nr. 2, clădire construită în anul 1912, aflată într-un stadiu avansat de degradare, fiind necesare ample lucrări de consolidare şi restaurare. În acest local, în anul 1988 s-a deschis expoziţia permanentă a muzeului, organizată pe un excurs didactic şi cronologic (de la paleolitic până în epoca contemporană).

De menţionat că în perioada 1984-1989, instituţiile muzeale au fost trecute pe un „program" de autofinanţare care, practic, le-a deturnat de la scopul pentru care fuseseră create.

Din anul 1990, Muzeul de Istorie a trecut la un alt stadiu de organizare şi funcţionare. Muzeul „Casa Memorială C. Negri" de la Mânjina s-a refrişat, s-a adoptat un principiu modern de expunere, reuşindu-se să se redea vizitatorilor o instituţie de mare valoare ştiinţifică. În fostul sediu, Casa Cuza Vodă şi clădirea anexă s-au organizat expoziţii permanente pe colecţii – numismatică, filatelie, medalistică, artă decorativă şi ambient de secol al XIX-lea şi „memoria" lui Alexandru Ioan Cuza la Galaţi. Expoziţia permanentă din localul situat pe strada Maior Iancu Fotea nr. 2 a fost refrişată şi îmbogăţită tematic. S-a procedat la reorganizarea depozitelor şi laboratorului de restaurare. În anul 1994 s-a inclus în circuitul muzeistic şi secţia „lapidarium", cuprinzând în general, piese de mari dimensiuni provenite din descoperirile arheologice de la Tirighina-Bărboşi.

Având în vedere perspectivele identităţii culturale a comunităţilor locale, s-a procedat la un program mai amplu: extinderea obiectivului „Lapidarium" în care să se includă, pe lângă exponatele arheologice şi secţii de istorie a oraşului-port Galaţi în epoca modernă, civilizaţie ţărănească ş.a.

În anul 2007 s-au finalizat lucrările de consolidare şi restaurare a clădirii situată pe strada Eroilor nr. 64, cunoscută sub numele de „Farmacia Ţinc" în care se va organiza un muzeu al colecţiilor (istoria farmaciilor din Galaţi, Comisia Europeană a Dunării la Galaţi, arme albe şi de foc, artă decorativă, oraşul în imagini şi fotografii etc.). Pentru a veni în sprijinul comunităţilor rurale, specialiştii instituţiei au colaborat cu juristul-colecţionar Ion Avram la organizarea colecţiei „Casa lui Moş Avram" din satul Suhurlui, comuna Rediu, punct muzeistic care cuprinde unelte şi utilaje agricole dintr-o gospodărie ţărănească, piese de port popular şi artă tradiţională.

În anul 2007 se vor încheia lucrările la clădirea Casa Memorială „Hortensia Papadat-Bengescu" din comuna Iveşti care, prin tematica preconizată se va constitui într-un muzeu dedicat culturii şi personalităţilor locale.

În prezent, Muzeul de Istorie din Galaţi este o prezenţă activă în peisajul cultural naţional prin ample programe şi colaborări interne şi internaţionale, un permanent creuzet de valorificare a tradiţiilor, de formare şi informare pentru public.

Ştefan Stanciu

MUZEUL DE ARTĂ VIZUALĂ ARTA CA VIAŢA

Muzeul de Artă Vizuală din Galaţi, primul Muzeu de Artă Contemporană din România a fost oaza de respiraţie a plasticii, a plasticii "neoficiale" într-o perioadă când aceasta era aproape de neconceput, perioada comunistă. Incredibil, dar adevărat "oraşul rosu"a fost primul şi unicul MUZEU unde tot ceea ce era interzis se putea expune.

Probabil neconvenţionalismul zonei, acel spirit de porto franco, aceea multiculturalitate care defineşte Galaţii şi-a spus cuvântul. Din 1967 până acum şi sperăm încă mulţi ani şi multe generaţii de acum încolo, oraşul Galaţi de pe malul Dunării, pe drept cuvânt s-a identificat şi se va identifica cu noţiunea de capitală a artei contemporane româneşti. Muzeul de Artă Vizuală Galaţi este singura unitate de memorie culturală care are ca obiect conservarea şi reprezentarea artei plastice moderne şi contemporane din România în evoluţia sa, cu accent pe perioada actuală. Patrimoniul de bază îl constituie pictura, sculptura, grafica şi artele decorative, având ca moment al creaţiei perioada 1967-2007. Fenomenul plastic românesc de la sfârşitul secolului al XlX-lea şi din perioada interbelică este şi el semnificativ reprezentat în muzeu, fapt ce permite instituţiei de cultură un demers integrat în ecuaţia devenirii artistice româneşti. Sunt prezente creaţii ale artei româneaşti din a doua jumătate a secolului XIX şi din secolul XX, mai ales in sensul identificării punţilor de legătura între prima şi a doua jumătate a secolului: Theodor Aman (1831 -1891), Nicolae Grigorescu (1838-1907),Theodor Pallady (1871-1956), Gheorghe Petraşcu (1872-1949), Octav Băncilă (1872-1944), Ştefan Popescu (1872-1948), Jean Steriadi (1880-1956), Camil Ressu (1880-1962), Iosef Iser (1881-1958), Marius Bunescu (1881 -l971), Ion Theodorescu Sion (1882-1939), Nicolae Darascu (1883-1959), Nicolae Tonitza (1886-1940), Ştefan Dimitrescu(1886- 1933), Rudolf Schweitzer-Cumpăna (1886-1975), Dumitru Gheaţă (1888-1972), Lucian Grigorescu (1894-1965), Vasile Popescu (1894-1944), Henri Catargi (1895-1976), Alexandru Ciucurencu (1903-1977), Ion Ţuculescu (1910-1962), reprezentanţi ai avangardei româneşti (Victor Brauner (1903-1966), M.H.Maxy (1895-1971), Mattis-Teutsch (1884-1960), Marcel Iancu (1895-1984) etc).

Dar cea mai însemnată parte a patrimoniului şi a expunerii permanente a muzeului o constituie operele realizate în perioada 1967-2006.

Personalităţi de renume ale picturii şi sculpturii contemporane româneşti, reprezentate prin creaţii de o valoare recunoscută pe plan naţional şi internaţional sunt prezente pe simezele muzeului: Horia Bernea, Ion Nicodim, Ion Salişteanu, Ion Alin Gheorghiu, Octav Grigorescu, Georgeta Năparuş, Marin Gherasim, Paula Ribariu, Ştefan Câlţia, Gheorghe Anghel, George Apostu, Ovidiu Maitec, Napoleon Tiron, Mircea Roman, Cristian Bedivan, Alexandru Nancu etc. Colecţiile de pictură, sculptură sunt completate de colecţia de grafica (Wanda Mihuleac, Marcel Chirnoagă, Mircea Dumitrescu, Dan Hrceanu, George Leolea, etc.) şi de artă decorativă (Ana Lupaş, Şerbana Drăgoescu, Mimi Podeanu, Cela Neamţu, Riţi şi Peter Iacobi, Şerban Gabrea, Costel Badea, Radu Tănăsescu etc.) realizate de mari creatori români ai secolului XX.

Dintre numeroasele donaţii făcute de artişti muzeului se remarcă prin valoarea şi amploarea lor trei dintre acestea: "Idel Ianchelevici" (1909-1971), sculptor belgian de origine romană, "Georgeta (1910-1994) şi Constantin Aramescu" (1914-1966), artişti americani născuţi la Galaţi şi donaţia " Roth-Ionescu" cuprinzând opera Lolei Schmierer Roth (1896-1971), pictoriţă care a contribuit la configurarea tradiţiei culturale a Galaţiului. Ele îmbogăţesc patrimoniul muzeului cu un număr de peste 400 de lucrări de pictură, grafică şi sculptură.

Cea mai mare parte a patrimoniului, conţinând peste 5000 de piese este conservat în depozitele muzeului, fiind valorificat periodic în expoziţiile organizate de instituţie.

Din anul 1990, muzeul şi-a adoptat actualul nume: de Artă Vizuală, în ideea că prin programele sale să vină spre public cu extinderea gamei de cercetare, documentare şi prezentare dincolo de ramurile tradiţionale ale artelor, dincolo de tradiţionalul muzeu, ca depozit spre vizitare. Muzeul nu înseamnă numai muzeu în sens clasic, ci şi aceea legătură între instituţie şi creaţie.

Muzeul de Artă Vizuală Galaţi înseamnă pe lângă patrimoniul incontestabil aceea deschidere unică către VIZUAL în accepţia sa cea mai largă-atelierul tânărului plastician, spaţiu de creaţie pentru zona experimentalului în comunicarea prin artă, performance, interferenţa artelor, vizualul mişcării coregrafice, vizualul experimentului ambiental, vizualul freneziei muzicale, fără a mai pune în discuţie vizualul efervescenţei taberelor simpozioanelor de creaţie. Ajunse la cea de a treia ediţie, Tabăra de creaţie şi Simpozionul de Acuarelă, au devenit semne ale Muzeului în sensul implicării acestuia în procesul afirmării valorilor plastice contemporane am putea spune la zi. Prin toate acestea Muzeul îşi asigură unicitatea în peisajul instituţional de profil din România. Semnul nostru este ARTA CA VIAŢA, prin interferenţa artelor. Am conceput proiecte de recunoaştere internaţională a ideii de artă creată în România. În 1997 eram coorganizatori la Zilele culturale gălăţene la Paris, împreună cu alte instituţii culturale din oraşul nostru în cadrul Centrului Cultural Român din capitala Franţei.

În 2002 reeditam şi la Ambasada României din Paris acest tip de manifestare sub semnul interferenţei artelor. 1998 a însemnat pentru Muzeu, Festivalul Internaţional al Dunării de laUlm, Germania; 2001 - Institutul cultural de Cercetări şi Studii Umaniste Veneţia, Italia; 2003 şi 2004 - Istanbul,Turcia; 2004 - Institutul Cultural al României Budapesta,Ungaria; 2005 - Institutul Cultural al României Viena, Austria; 2006 - Primul târg balcanic de artă de la Salonic,Grecia. Tot în 2006 Muzeul organizează participarea României la cea de-a 217 ediţie a Salonului de la Grand Palais - Paris, Franţa în cadrul şi la invitaţia Societăţii Artiştilor Francezi. Selecţia din muzeu şi ateliere propusă de noi, prin ANGHEL (Gheorghe Anghel - pictură), BEDIVAN (Cristian Paul Bedivan - sculptură), CELA (Cela Neamţu - tapiserie), GHERASIM (Marin Gherasim - pictură), acoperă acel spaţiu al interferenţei artelor în maniere semnificative pentru fenomenul plastic românesc contemporan.

Cu această ocazie Muzeul de Artă Vizuală Galaţi a primit la Paris

Medalia de Onoare a Societăţii Artiştilor Francezi cu ocazia celei de a 217-a a salonului Artiştilor Francezi din noiembrie 2006, singura medalie acordată vreodată unei instituţii muzeale de către SAF.

Muzeul a mai primit şi un premiu pentru recunoaşterea meritelor privind reprezentarea României în context internaţional din partea Ambasadei României la Paris. Prin această ultimă manifestare a Muzeului de Artă Vizuală Galaţi instituţia şi-a marcat rolul de promotor al afirmării plasticii romaneşti în context internaţional.

Muzeul şi-a făcut şi îşi va face datoria.

Dan Basarab Nanu

Complexul Muzeal de Ştiinţele Naturii Galaţi
- porţia de natură şi relaxare a gălăţenilor -

Complexul Muzeal de Ştiinţele Naturii este o instituţie aflată în subordinea directă a Consiliului Judeţului Galaţi, fiind structurat pe mai multe secţii: Grădina Botanică, Acvariul, Planetariul, Grădina Zoologică şi Muzeu. Instituţia muzeală este amplasată pe o suprafaţă de 18 ha, pe malul stâng al Dunării la Galaţi. Grădina Zoologică este situată în Pădurea Gârboavele, pe o suprafaţă de 7 ha, la 17 km NV de oraşul Galaţi. Obiectivele Complexului Muzeal de Ştiinţele Naturii Galaţi sunt: cercetarea şi conservarea biodiversităţii ecosistemelor naturale, îmbogăţirea patrimoniului ştiinţific, promovarea de proiecte privind conservarea biodiversităţii.

Istoria Complexului Muzeal de Ştiinţele Naturii Galaţi începe în anul 1956, când se numea doar Muzeu de Ştiinţe ale Naturii şi avea la bază o colecţie de geologie-mineralogie privată. Treptat, patrimonial a fost îmbogăţit cu o expoziţie de faună prezentată dioramic şi cu un acvariu cu peşti exotici. A fiinţat într-o clădire centrală până în 1976, când a primit un nou sediu. În 1978, în sediul din strada Domnească 91, s-a deschis expoziţia de bază ce tratează probleme de ecologie a păsărilor din zona de sud-est a României. Din noiembrie 1990, muzeul s-a transformat într-o instituţie complexă: Complex Muzeal de Ştiinţele Naturii Galaţi. Prin comasarea Grădinii Zoologice de la Gârboavele, Complexul Muzeal de Ştiinţele Naturii Galaţi s-a constituit într-un mijloc eficient de educaţie ecologică pentru conservarea naturii. Muzeul a devenit un spaţiu de întâlniri şi schimburi culturale, un loc de lansare pentru cei ce se interesează de evoluţia lumii noastre. Grădina Botanică oferă vizitatorilor privelişti plăcute ochiului: Flora globului, Flora României, Flora ornamentală, Flora utilitară, Grădina Japoneză, Serele şi, mai ales, Rosarium-ul – un loc mirific în care pot fi admirate peste 6.000 de expemplare de trandafiri. Pentru cei pasionaţi de astronomie, instituţia le oferă şansa să descopere tainele universului prin intermediul Planetarium-ului, unic în ţară, secţie care dispune de lunete şi telescoape necesare observării cerului. În viitorul apropiat, Planetarium-ul de la Galaţi va fi modernizat, gălăţenii fiind principalii beneficiari ai acestei investiţii. Grădina zoologică de la Gârboavele are în patrimoniu păsări şi mamifere rare şi foarte rare din Eurasia. Acvariul are ca tematică ihtiofauna din bazinul hidrologic al Dunării, fauna Mării Mediterane şi peşti exotici. Patrimoniul muzeului depăşeşte 60.000 piese ştiinţifice ordonate pe colecţii: geologie mineralogie, malacologie, entomologie, ihtiologie, ornitologie, mamalogie. Muzeul conţine şi o sală de conferinţe ultra-modernă, sala Auditorium, cu o capacitate de 200 de locuri, în care se desfăşoară diverse întâlniri ştiinţifice, culturale şi administrative.

Complexul Muzeal de Ştiinţele Naturii Galaţi este un muzeu european, cu un patrimoniu de excepţie, cu spaţii expoziţionale dotate la vârf, cu un potenţial uman pe măsură. Instituţia are legături şi schimburi de informaţii ştiinţifice cu instituţii similare din ţară şi străinătate. Este membru al următoarelor asociaţii: Asociaţia Muzeografilor Naturalişti din România, Societatea Ornitologică Română, Societatea Lepidopterologică Română, Amicii Rozelor din România, Asociaţia Grădinilor Zoo şi Acvariilor din România, Comitetul Naţional I.C.O.M. Are relaţii de colaborare cu Asociaţia Europeană a Grădinilor Zoologice şi Acvariilor, corespondează cu 230 grădini botanice din lume.

Florin MATEI

GALAŢI, CENTRU UNIVERSITAR

Ioan BREZEANU

Universitatea «Dunărea de Jos» Galaţi

În noiembrie 1948, Galaţiul a devenit centru de învăţământ superior, alături de Iaşi (1860), Bucureşti (1864), Cluj (1919), Timişoara (1940), iar după anul1948 Craiova şi Braşov. Atribuirea acestui Statut a avut ca fundament, pe de o parte, *componenta economică* pe care o oferea portul dunărean prin spaţiul său geografic şi structurile favorabile unor specializări de interes naţional şi, pe de altă parte, *tradiţiile culturale*, al căror început datează din anul 1765, când, la Iaşi şi la Galaţi au fost create primele şcoli din Moldova: *Şcoala Elinească*; în aceleaşi centre, în 1858, a fost înfiinţată câte o *Şcoală Reală*, după modelul celei tehnice "Realschule" din Germania; în 1864, în Galaţi şi-a început activitatea Şcoala Comercială, prima cu acest profil din România.

Tradiţiile culturale au fost mult îmbogăţite în secolul al XX-lea, prin numeroasele forme instituţionalizate şi prin *capitalul uman* reprezentat de oameni politici şi de mari personalităţi ale ştiinţei, culturii şi artei.

În prima etapă (1948-1978), învăţământul superior a funcţionat cu cinci Institute:

1948-1959
INSTITUTUL AGRONOMIC
- Facultatea de Îmbunătăţiri Funciare
- Facultatea de Măsurători Terestre (transferată de la Iaşi, în anul 1951)

1951-1953
INSTITUTUL MECANO-NAVAL
- Facultatea de Construcţii Navale
- Facultatea de Exploatare a Navelor şi Porturilor

1953-1957
INSTITUTUL TEHNIC
- Facultatea de Mecanică;
- Facultatea de Piscicultură (transferată de la Constanţa din 1953)

1957-1974
INSTITUTUL POLITEHNIC
- Facultatea de Mecanică
- Facultatea de Chimie Alimentară (transferată de la Bucureşti, în 1955) şi unificată cu Tehnica Piscicolă

1959-1974
INSTITUTUL PEDAGOGIC DE 3 ANI
- Facultatea de Filologie
- Facultatea de de Matematică
- Facultatea de Fizică-Chimie
- Facultatea de Ştiinţe Naturale şi Agricole
- Facultatea de Educaţie Fizică şi Sport

DOMENII UNICE ÎN ROMÂNIA
1948-1990

Universitatea din Galaţi a pregătit întregul fond naţional de ingineri în şase domenii de interes economic deosebit: *Îmbunătăţiri Funciare; Măsurători Terestre; Construcţii şi Transporturi Navale; Industrii Alimentare, Piscicultură şi Tehnică Piscicolă; Frigotehnie (Maşini termice)*. Raţiunea care a condus la crearea acestor domenii unice în câmpul academic românesc, l-a constituit mediul economic din Galaţi, favorabil legării învăţământului cu activităţile aplicative.

ÎMBUNĂTĂŢIRI FUNCIARE ŞI MĂSURĂTORI TERESTRE

Pentru sporirea potenţialului productiv al pământului era necesară executarea de ample amenajări hidroameliorative şi specialişti care să conceapă studii şi proiecte pe care să le aplice pe teren. Regiunea Galaţi constituia un vast laborator natural pentru activitatea practică a profesorilor şi studenţilor, aproximativ 2/3 din suprafaţa agricolă a regiunii cuprinzând zone ce sufereau de un puternic exces de eroziune, în timp ce în altele climatul secetos provoca importante calamităţi.

În anul 1948 s-a deschis la Galaţi primul mare *Şantier naţional pentru agricultură* din ţară, în "Lunca Prutului" şi la Brateşul de Jos. În câteva luni a fost scoasă de sub inundaţii o suprafaţă de 12.000 de hectare, urmată de alte 46.000 de hectare salvate prin îndiguiri. În anii de mai târziu, Galaţiul a beneficat de un vast program de irigaţii.

CONSTRUCŢII NAVALE ŞI EXPLOATAREA PORTURILOR

În perioada 1951-1990, Facultatea de Nave a pregătit 1842 de ingineri care şi-au desfăşurat activitatea în Şantierele navale din Galaţi, Tulcea, Brăila, Giurgiu, Drobeta Turnu Severin, Constanţa şi Mangalia. *Pornind de la un nivel coborât de echipare tehnică şi de la un număr mic de specialişti, într-un timp scurt sectorul naval a ajuns la performanţe comparabile cu acelea obţinute pe plan mondial*. Concludent în ce priveşte dinamica dezvoltării proiectării şi construcţiilor navale este faptul că, în anul 1956, flota României *avea în dotare 7 nave cu o capacitate de 17280 tdw, iar în 1986, avea 253 de nave, cu o capacitate de 4540 milioane tdw. Navaliştii pregătiţi de Universitate au proiectat şi executat cele mai diverse tipuri de nave.*

Multe nave au fost livrate unor beneficiari externi: U.R.S.S., India, Israel, Norvegia, China, Cehoslovacia, Grecia, Cuba, ş.a.

Între 1951-1990, sectorul naval românesc a înregistrat un ritm înalt de dezvoltare a industriei construcţiilor de nave, România situându-se în rândurile primelor zece ţări din lume sub raportul capacităţii de transport maritim şi fluvial.

În Galaţi şi-a început activitatea Institutul de Cercetări şi Inginerie Tehnologică Navală (ICEPRONAV), (1955); Centrala Industală Navală (1969); Uzina Mecanică Navală (1961); Întreprinderea navală de elice, piese turnate din oţel şi forjate (NEPTOF, 1976); Întreprinderea de Navigaţie Română (NAVROM), Întreprinderea Navală de Import-Export (NAVIMPEX); Asociaţia Fluvială a Dunării de Jos (AFDJ).

INDUSTRII ALIMENTARE

Prin specificul lui de port la Dunăre, Galaţiul a fost un centru puternic de industrie alimentară, în care fuseseră concentrate mari cantităţi de produse agricole vegetale şi animale, în vederea prelucrării lor în fabricile acţionate mecanic. *Din cele 164 de întreprinderi existente în anul 1927, un număr de 57 aparţineau industriei alimentare* (între acestea se găsea şi moara "Steaua" care măcina câte 40 de vagoane de cereale în 24 de ore), 4 fabrici de paste făinoase, 44 brutării mecanice, 10 fabrici de apă gazoasă, 3 fabrici de

mezeluri, o fabrică de bere, 4 fabrici de conserve, un abator în care se tăiau anual câte 70.000 de vite mari.

În municipiul şi judeţul Galaţi s-a creat una dintre cele mai mari şi mai moderne platforme de industrie alimentară din ţară, cu unităţi aparţinând tuturor subramurilor acestei industrii: industria morăritului, panificaţiei şi produselor făinoase; industria vinului; industrializarea legumelor şi fructelor; industria zahărului; industria fermentativă.

Pentru prelucrarea şi industrializarea cărnii, spre exemplu, funcţiona o întreprindere de industrializare a cărnii, o adevărată uzină în care se fabricau conserve, semiconserve, salamuri crude şi uscate de tip Sibiu, în mare parte exportate în S.U.A., R.F. Germania, Anglia, Italia, Spania, Portugalia, Belgia, Suedia.

În perioada 1948-1990, facultatea a pregătit 6.384 de absolvenţi.

PISCICULTURA ŞI TEHNCA PESCUITULUI

Galaţiul a fost unul dintre cele mai mari debuşeuri de pescărie din Europa. În Hala de păscărie a oraşului, construită între 1912-1916, se descărcau zilnic până la 150.000 kg de peşte proaspăt. Halele dispuneau de depozite frigorifice în care zilnic putea fi refrigerat la 14^{0}C până la 12.000 kg de peşte mare, iar în depozite se păstra la 7^0 până la 30.000 peşte congelat, dintre care circa 60.000 kg era morun şi nisetru. În Galaţi exista o întreprindere de pescuit în ape naturale, de piscicultură, de industrializare a peştelui, fabrică de conserve şi fabrică de făină de peşte. Aici funcţiona unica fabrică de plase şi unelte peşcăreşti din ţară.

În anul 1981 a luat fiinţă *Centrul de Cercetare pentru Pescuit, Piscicultură şi Industrializarea Peştelui*, unitate care a devenit *Institut*, care coordonează activitatea din acest domeniu pentru întrega ţară.

Între anii 1948-1990, Piscicultura şi tehnica pescuitului a pregătit 1.304 ingineri.

FRIGOTEHNIA

Înfiinţată prin Ordinul Ministrului Învăţământului şi Culturii nr. 1326/10 august 1960, începând cu anul universitar 1960-1961, Secţia a fost unică în ţară între anii 1960-1991. Tehnica frigului era o ramură considerată de mare viitor prin aplicaţiile ei largi în viaţa economică. Fără temperaturi scăzute nu se poate imagina dezvoltarea industriilor alimentare, chimice, construcţiilor de maşini, metalugia, electronica, medicina, după cum nu pot fi concepute programele de vârf ale ştiinţei legate de cucerirea spaţiului cosmic, transportul energiei electrice prin cabluri.

Bazele învăţământului superior de tehnica frigului au fost puse de profesorul inginer *Cornel Stamatescu*, care avea o temeinică pregătire de specialitate, consolidată prin studii de specialitate în Germania.

ALTE DOMENII: METALURGIA

Profilul metalurgic cu specializările *Prelucări metalurgice; Turnătorie* a fost creat în cadrul Facultăţii de Mecanică, în anul 1976/1977, pentru ingineri, iar în 1985/1986 metalurgia extractivă la învăţământul seral, ingineri, cu durata de 6 ani.

Cadrele didactice şi studenţii profilului metalurgic au beneficiat de o excelentă bază materială pentru adâncirea procesului de învăţământ şi cercetare ştiinţifică, constând din 30 de laboratoare, 5 staţii pilot şi un atelier de microproducţie metal sau aliaje prin introducerea tehnologiei moderne de turnare, folosirea energiei termonucleare a laserului, a utilizării într-o proporţie mai mare a fontelor cu înaltă rezistenţă în vederea înlocuirii oţelului din piesele turnate, a introducerii calculatoarelor de proces în domeniul sectoarelor de turnătorie.

Un stimulent puternic în această direcţie l-a constituit existenţa în Galaţi a Combinatului Siderurgic, înfiinţat în 1962, unul dintre cele mai mari din sud-estul Europei. În anul 1978 el a realizat o producţie care îl situa pe primele locuri din ţară în ramurile de bază ale economiei: 69,8% (locul întâi) la cocs metalurgic; 56,8% (locul întâi) la fontă; 44,7% (locul II) la oţel brut; 48,8% (locul II) la laminate pline ş.a.

Pe ansamblul economiei naţionale, Galaţiul ocupa locul al III-lea.

UTILAJUL ŞI TEHNOLOGIA SUDĂRII

În toamna anului 1978 a început pregătirea de ingineri şi subingineri în

specialitatea *Utilajul şi Tehnologia Sudării* în cadrul Universităţii. Crearea a fost determinată de existenţa la Galaţi a puternicelor sectoare – naval, siderurgic şi construcţii de maşini, în cadrul cărora se aplicau pe scară largă structurile sudate: Centrala Industrială, Şantierul Naval, Institutul ICEPRONAV, Întreprinderea Mecanică, Combinatul Siderurgic, Institutul de Cercetări şi Proiectări pentru Produse Plate şi Acoperiri Metalice (ICPPAM) ş.a.

UNIVERSITATEA 1974-1990

Prin Decretul Consiliului de Stat nr. 195 din 20 martie 1974 şi prin unificarea Institutului Pedagogic cu Institutul Politehnic, s-a constituit

Universitatea, cu facultăţile şi specializările corespunzătoare:

- Facultatea de Mecanică
- Facultatea de Tehnologia şi Chimia Produselor Alimentare şi Tehnică Piscicolă
- Facultatea de Învăţământ Pedagogic

UNIVERSITATEA "DUNĂREA DE JOS" 1991 – prezent

În baza notei Guvernului din 04.01.1991 şi a Ordinului Ministrului Învăţământului nr. 894/ 22.03.1991, Universiatea a luat denumirea Universitaea "Dunărea de Jos". În anii care au urmat, structura Universităţii a fost modificată de mai multe ori.

A. Învăţământ de lungă durată (4 şi 5 ani)

- Facultatea de Mecanică
- Facultatea de Nave
- Facultatea de Inginerie Electrică şi Electronică
- Facultatea de Ştiinţa Calculatoarelor
- Facultatea de Metalurgie şi Ştiinţa Materialelor
- Facultatea de Inginerie din Brăila
- Facultatea de Ştiinţa şi Ingineria Alimentelor
- Facultatea de Ştiinţe
- Facultatea de Litere şi Teologie
- Facultatea de Istorie şi Filosofie
- Facultatea de Educaţie Fizică şi Sport
- Facultatea de Ştiinţe Economice
- Facultatea de Drept
- Facultatea de Medicină şi Farmacie
- Facultatea de Arte
- Facultatea Transfrontalieră de Ştiinţe Umaniste, Economice şi Inginereşti.

B. Învăţământ de scurtă durată (Colegii de 3 ani)

Colegiul de Mecanică; Colegiul de Nave; Colegiul Electric; Colegiul de Metalurgie; Colegiul de Tehnologii Alimentare şi Piscicole; Colegiul Economic şi de Administraţie; Colegiul de Institutori; Colegiul de Medicină

Departamente

Departamentul de Formare Continuă şi Transfer Tehnologic (DFCTT)

- Departamentul pentru Învăţământ la Distanţă (DID)
- Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic (DPPD)

INFRASTRUCTURA

Universitatea a realizat un vast porgram de investiţii, *cuprinzând 12 corpuri de clădiri destinate învăţământului* (amfiteatre, săli de curs şi seminar, 146 de laboratoare cu dotări moderne, 8 staţii pilot, 10 cămine cu 3.400 de locuri care asigură cazarea studenţilor proveniţi din alte localităţi. Căminele au săli de lectură la fiecare palier, centrală telefonică, telefoane publice, camere pentru gătit, frigidere ş.a.

Două *cantine-restaurant* pregătesc şi servesc mese pentru studenţi. În cadrul facultăţilor sunt organizate în regie proprie bufete de incintă. Un *dispensar medical* asigură servicii medicale gratuite pentru studenţi prin cabinetele de medicină internă, de stomatologie cu laborator de tehnică dentară, laborator de ecografie.

Tipografie şi Editura proprie acreditată care asigură transmiterea de cursuri, sinteze, programe informative şi culturale prin intermediul postului de televiziune "Express TV Galaţi" pentru studenţii de la cursurile de învăţământ la distanţă).

S-a extins şi modernizat *infrastructura* prin implementarea aparaturii tehnologice avansate, cu laborator de calcul electronic, dotate cu echipamente moderne şi performante, laboratoare pentru baze de date în diferite compartimente, reţea de Internet şi service pentru software, biblioteci în întregime computerizate. Această bază oferă personalului didactic şi studenţilor cele mai recente informaţii în vaste domenii de cercetare.

Casa de Cultură a Studenţilor, instalată într-o clădire modernă, cu dotări pentru studenţi;

bar, săli de repetiţii, reţea de 10 calculatoare, discotecă cu 200 locuri – "Club S", sală de festivităţi cu 300 de locuri multifuncţională, teatru mic cu 90 de locuri, sală studio foaier, sală de expoziţie, cameră oficială, cabine pentru actori, săli de repetiţie.

Baza sportivă: Stadionul Universităţii, cu teren de fotbal, gazonat, omologat, 4 săli de sport, terenuri în aer liber, 2 baze sportive, un bazin acoperit de înot.

Biblioteca deţine peste 500.000 de unităţi (cărţi, periodice, cursuri, teze de doctorat, lucrări ştiinţifice din domeniul specialităţilor studiate în cadrul Universităţii, constituind un sistem informaţional de mare interes la dispoziţia studenţilor şi a corpului didactic. Ea cooperează cu 48 de parteneri externi şi a realizat trecerea de la activitatea de tip digital la una de tip virtual, care permite accesul rapid on-line la distanţă, implementarea Internet la nivel local şi Extranet la nivelul bibliotecii şi a partenerilor direcţi de lucru.

Performanţele celor care au conceput şi utilizat infrastructura în procesul de învăţământ au fost evidenţiate de Ministrul Învăţământului în vizita efectuată în Universitate în anul 1981: **„Vizita în Universitatea din Galaţi ne-a întărit certitudinea că în legislatura 1976-1981 s-au obţinut importante realizări în acest centru relativ tânăr. Faţă de cinci ani în urmă aproape că nu sunt lucruri comparabile. Universitatea are o dotare competitivă cu cea mai veche Şcoală Politehnică din ţară. Am fost impresionat de ceea ce am văzut în Universitate, este peste aşteptări**" (Arhiva Universităţii, Fond Senat, Dosar nr. 3/1981).

„**Galaţii are o şcoală de cercetare puternică, reprezentând un reper însemnat, demn de atenţie pe harta cercetării tehnico-ştiinţifice româneşti**"(Ziarul „Viaţa liberă" din 8 noiembrie 1997).

Relaţii internaţionale

Universitatea "Dunărea de Jos" din Galaţi a semnat convenţii bilaterale de cooperare şi a stabilit relaţii de colaborare cu 80 de universităţi şi centre de cercetare din întreaga lume, implicându-se activ în realizarea de schimburi şi mobilitate propuse şi finanţate de Comunitatea Europeană: TEMPUS, COPERNICUS, PECO, INCO COPERNICUS, ACE ş.a. Universitatea a fost parteneră sau coordonator/ contractor în peste 20 de proiecte TEMPUS Phare şi este expert în proiectele TEMPUS TACIS.

O deosebită amploare o înregistrează programul comunitar SOCRATES ERASMUS, în cadrul căruia un număr mare de studenţi şi cadre didactice se deplasează în universităţi vest-europene, precum şi cel încheiat cu LEONARDO DA VINCI care cuprinde proiecte în care Universitatea este partener.

Universitatea este membră a Organizaţiei Europene WEGEMT /West European Graduale Education in Marine & Technology) din anul 1993, membră a Reţelei de Universătăţi de la Marea Neagră şi membră în Asociaţia Universităţilor din Euroregiunea "Dunărea de Jos".

Creaţia tehnică

Între anii 1974-1990, cercetarea aplicativă a înregistrat *169 de brevete de invenţie*, dintre care 120 în domeniul construcţiei de maşini, de nave, al industriei metalurgice, al electrotehnicii şi termodinamicii, 46 în domeniul industriei alimentare, al chimiei şi pisciculturii.

Invenţiile au fost aplicate în întrerpinderi, institute de cercetare şi inginerie tehnologică, având ca principali beneficiari: Centrala Siderurgică Galaţi, Centrala Industrială Navală Galaţi, Întreprinderea de Utilaj Greu "Progesul" Brăila, Combinatul Petrochimic Piteşti, Întreprinderea de Construcţii de Maşini Textile Cluj-Napoca, Întreprinderea de Medicamente "Biofarm" Cluj-Napoca, Întrerpinderea de Cercetare şi Proiectare Sectoare Calde Bucureşti ş.a.

Universitatea organizează studii de **Masterat** cu durata de 1-2 ani pentru absolvenţii învăţământului de licenţă şi de **Doctorat** sub îndrumarea a 64 de conducători ştiinţifici de doctorat.

Până în anul 2006/2007, Universitatea a pregătit 46.000 de ingineri, subingineri, profesori şi economişti şi 287 de studenţi proveniţi din patru zone geografice ale lumii (Europa, Asia, Africa şi America de Sud). Dintre aceştia, 16 au obţinut titlul de doctor, în marea lor majoritatea în Industrii Alimentare.

Absolvenţii Universităţii lucrează în sectoarele productive ale economiei, în învăţământ şi în domenii ştiinţifice.

Universitatea "Danubius" - prezent şi devenire

Universitatea "Danubius", instituţie de prestigiu la Dunărea de Jos, a luat fiinţă în 1992 la Galaţi, nu doar ca o alternativă la învăţământul tradiţional, ci şi ca o variantă de progres, în contextul democratic al noii societăţi româneşti.

Era nevoie, în această parte de ţară - şi în contextul integrării noastre europene care implică

legi şi reguli privind libera iniţiativă, de profesii specifice, privind evoluţia societăţii, din punct de vedere politic, legislativ şi economic. Astfel se explică, desigur, de ce primele noastre facultăţi, la "Danubius", au fost cele de Drept şi Ştiinţe economice, structuri - cu mare aderenţă în rândul tinerilor conectaţi mai bine decât orice categorii de vârsta, la schimbările survenite în viaţa noastră.

Instituţia noastră, care, astăzi, numără aproape 6000 studenţi şi masteranzi, se poate mândri deja cu aproape 4000 absolvenţi ce-şi desfăşoară activitatea în numeroase unităţi economice, în justiţie şi firme de consultanţă şi avocatură din ţară şi străinătate. Este remarcabil, vorbind despre evoluţia Universităţii noastre, că studenţii noştri sunt bine pregătiţi, dovadă că la primele examene de licenţă care, înainte de acreditarea noastră, au fost susţinute în universităţi de stat prestigioase, s-au obţinut note peste medie, iar procentul de promovabilitate a fost atât în domeniul Dreptului cât şi în cel Economic, de 93 - 97%. Acest amănunt demonstrează, între altele, că învăţământul privat se desfăşoară în totalitate, sub semnul responsabilităţii, iar cadrele didactice, pe care le-am cooptat de la cele mai bune universităţi din ţară, au fost şi sunt mereu la înălţimea aşteptărilor.

Funcţionează, în unitatea noastră, un colectiv de cadre didactice, în totalitate doctori şi doctoranzi, care provin din instituţii similare ale Bucureştiului, Iaşiului şi, evident, Galaţilor. De altfel, responsabilitatea de care vorbeam, se manifestă nu doar în colectivitatea studenţească, ci şi în cea a profesorilor, care, pentru buna pregătire a învăţăceilor, nu precupeţesc nici un efort, fiind permanent într-o acerbă cursă de autodepăşire, perfecţionare şi afirmare pe tărâm profesional.

Militând, prin toate eforturile noastre, pentru un curriculum academic modern, axat, deopotrivă, pe studenţi şi masteranzi, Universitatea "Danubius" s-a integrat, încă de la începuturile ei, în sistemul de reforme preconizat de UE, prin aderarea la Procesul de la Bologna şi introducerea sistemului creditelor europene de studii transferabile, la unele specializări, asigurându-se, astfel, mobilitatea studenţilor noştri, inclusiv a masteranzilor, la alte universităţi româneşti şi din afara ţării.

Mergând, continuu, pe linia integrării şi a schimbului de experienţă, în materie de tehnică universitară, instituţia noastră este asociată cu universităţi de prestigiu din Europa; avem în

vedere, desigur, Universitatea "Jean Monnet" din Franţa, cu care facem schimb de profesori şi de studenţi, abordând programe modulare de pregătire reciprocă. Dar, fără îndoială, exemplele ar putea continua cu asocierea noastră cu Universitatea Liberă "Liebnitz" din Milano sau cu Universitatea din Flensburg, Germania. Putem aminti, aici, de colaborarea noastră în cadrul altor parteneriate internaţionale, iar în plan intern, amintim că facem parte din Consorţiul "Universităţilor din Est", al cărui preşedinte este, în prezent, Rectorul fondator al Universităţii "Danubius" din Galaţi.

Trebuie amintit, în acest context, că instituţia noastră şi-a lărgit considerabil aria de activitate, prin înfiinţarea de noi structuri, moderne şi deosebit de atractive, în planul devenirii noastre academice. Desigur, ne gândim la Facultatea de comunicare socială şi relaţii publice, aflată în prezent la susţinerea primei licenţe, precum şi la Facultatea de Relaţii internaţionale şi studii europene, perfect ancorate în cerinţele noi, imperios necesare în această conjunctură europeană, în perspectivă, în contextul dezvoltării mondiale. Aici, tinerii noştri învaţă marea lecţie de convieţuire în context european şi mondial, care se bazează pe o serie de principii, cum ar fi cele ale egalităţii, întrajutorării naţiunilor şi, desigur, cel al dezvoltării cât mai uniforme a statelor lumii, fără deosebiri legate de amplasamentul geografic, de apartenenţa lor la anumite direcţii de dezvoltare, în plan cultural şi spiritual.

Prin urmare, Universitatea "'Danubius'" este şi tinde să devină o instituţie europeană, dovadă că raportul de autoevaluare al Consiliului Naţional de Evaluare Academică şi Acreditare, aprobat prin ordin al Ministrului Educaţiei şi Cercetării, apreciază că unitatea noastră este o persoană juridică de drept privat şi de utilitate publică, iar prin criteriile europene îndeplinite, se ridică la rangul acestui statut; de altfel, legea nr. 409/2002, consfinţeşte existenţa noastră în contextul noii Românii, ca universitate acreditată prin lege organică. Desigur, condiţiile pe care le oferă "Danubius", studenţilor şi masteranzilor săi, au determinat, din partea factorilor guvernamentali şi cei reprezentaţi de Parlament, aprecieri unanime. Într-adevăr, dispunem de o clădire modernă, de factură occidentală, unde studenţii beneficiază de amfiteatre deosebit de spaţioase, de numeroase săli de curs, seminarii şi laboratoare, dotate la standarde internaţionale, precum şi de o bibliotecă pe specialităţi, care numără peste 24.000 volume, cu posibilităţi de împrumut şi consultare

În această privinţă, putem adăuga şi faptul că, între autorii de lucrări şi manuale de specialitate, se numără şi cadre de la "Danubius", care, în decursul timpului, au publicat peste 170 titluri, la edituri din ţară şi străinătate. Trebuie menţionat că, la Universitatea "Danubius", o contribuţie deosebită la asigurarea cursurilor necesare, şi-a adus editura Fundaţiei Academice "Danubius", acreditată de CNCSIS, înfiinţată în anul 2000, potrivit primului ISBN acordat primei lucrări apărute.

Amplasată, la confluenţa Dunării cu Siretul, Universitatea "Danubius" se dezvoltă cu fiecare an, la standarde europene, respectând nu doar cerinţele unei astfel de activităţi, ci şi cele ale legislaţiei în vigoare care, prevede reinvestirea anuală, a cel puţin 25% din veniturile realizate. În interesul studenţilor, această prevedere a fost de multe ori depăşită, ceea ce înseamnă că Rectoratul nostru acordă dezvoltării noastre o importanţă deosebită. Cine, dintr-un motiv sau altul, va păşi pragul Universităţii "Danubius", va observa că sediul acesteia este, cu adevărat, de factură europeană, atât ca funcţionalitate, cât şi prin urbanismul ei, care răspunde nevoilor studenţilor, învăţământului în general.

Şi pe această linie, universitatea noastră a străbătut un drum nu tocmai uşor, mereu trebuind să ne luptăm cu prejudecăţile, cu inerţia unui timp revolut, ceea ce demonstrează că, pe lângă voinţă, oamenii trebuie să dispună de tenacitate, de idei şi entuziasmul atât de necesare unei astfel de întreprinderi.

Într-un cuvânt, Universitatea "Danubius" este astăzi o instituţie europeană modernă, mult dorită de studenţi, care se integrează distinct în piaţa universitară a României; de altfel, rezultatele obţinute, concretizate în absolvenţi bine pregătiţi, dintre care mulţi în învăţământul superior românesc şi european, precum şi în instituţii ale statului, justiţiei şi mass-mediei naţionale, dovedesc viabilitatea Universităţii "Danubius", perfect încadrată în lumea în care trăim.

Benone PUŞCĂ

TEATRUL DRAMATIC "Fani Tardini"GALAŢI

Chiar dacă în 1924 a început construirea a ceea ce numim azi Teatrul Dramatic "Fani Tardini" Galaţi , cu adevărat putem vorbi de o deschidere oficială a acestei instituţii la 1.09.1955. De atunci o serie importantă de regizori şi actori au trecut pe aici marcând momentele deosebite în evoluţia acestei instituţii de cultură. Aici au cunoscut emoţiile debutului dar şi ai primilor paşi în carieră, Gina Patrichi, Ştefan Bănică, Ileana Cernat, Florina Cercel, Emil Hossu şi mulţi, mulţi alţii. Teatrul Dramatic şi colectivul său au atras nume importante ale regiei, dacă ar fi să-i amintim doar pe Valeriu Moisescu, Crin Teodorescu, Radu Penciulescu, Vlad Mugur, Dinu Cernescu, Adrian Lupu sau Victor Ioan Frunză.

În timp, grija pentru un repertoriu bine stabilit şi gândit s-a simţit şi s-a concretizat totodată într-un număr de 6-7 premiere pe stagiune, fapt ce a făcut să se vorbească de un public fidel al Dramaticului gălăţean. De-a lungul anilor, aici au văzut luminile rampei numeroase producţii care au beneficiat de un număr impresionant de reprezentaţii. Un capitol important în evoluţia teatrului îl constituie şi participările la diferite festivaluri din ţară şi din străinătate. De la aceste festivaluri, spectacolele noastre au venit încărcate de numeroase distincţii.
Începând din 1972 şi până în 1989, direcţia teatrului a fost asigurată de domnul Mihai MIHAIL, şi tot din această perioadă, mai precis din 1976, datează organizarea celui dintâi Festival de Comedie sub denumirea COLOCVIUL DESPRE ARTA COMEDIEI. A fost primul teatru din ţară care a organizat un astfel de festival.

Tradiţia a continuat şi după 1990, când domnul Adrian Lupu a preluat conducerea teatrului. De data aceasta festivalul, organizat pentru o perioadă de câţiva ani buni în două module (unul de primăvară şi unul de toamnă) a primit o nouă denumire FESTINGAL (Festivalul Internaţional de Teatru Galaţi) - Comedia-n chip şi fel. Manifestarea a devenit una cu caracter internaţional în principal datorită integrării sale în reţeaua de festivaluri a I.I.T.M. (Institutul Internaţional de Teatru Mediteraneean).

Teatrul Dramatic lansează în fiecare stagiune un număr de 5-6 premiere din care, cel puţin una, este semnată de un tânăr regizor aflat la începuturile carierei. De asemenea, Teatrul Dramatic face parte din reţeaua româno-britanică NOROC, o asociaţie de schimburi profesionale între teatre. O trupă omogenă, cuprinzând actori din generaţii diferite, dă viaţă premierelor din fiecare stagiune, susţinându-le cu forţa talentului, a experienţei şi a tinereţii ei. Vechea gardă, dacă putem spune astfel, are în componenţa sa pe IOANA CITTA BACIU, LILIANA LUPAN, GRIG DRISTARU, GHEORGHE V. GHEORGHE, VLAD VASILIU, nume care se identifică demult cu Teatrul Dramatic. Dintre tinerii actori, forţele proaspete ale trupei, menţionam pe: Ana Maria Ciucanu, Cristian Gheorghe, Carmen Albu, Svetlana Friptu, Oana Preda Gheorghe, Gabriel Mircea Velicu, Aureliu Bâtca, Ioan Creţescu, s.a.

Iată, doar, enumerate până acum, câteva din reperele importante în definirea teatrului nostru. Începând din anul 2000 s-a reluat organizarea Festivalului Naţional de Comedie, de data aceasta sub conducerea lui Mihai Mihail (directorul de-atunci al teatrului) şi a doamnei Natalia Stancu (critic de teatru, directoarea festivalului). Este o manifestare anuală cu caracter competiţional. Sunt chemaţi să facă parte din juriu nume consacrate, de o valoare incontestabilă pentru teatrul românesc.

Începând din septembrie 2005, după trecerea în nefiinţa a marelui actor şi animator de teatru, MIHAI MIHAIL, direcţia instituţiei şi implicit a festivalului, a fost asigurată de VLAD VASILIU. Instituţia noastră are o trupă omogenă, formată din actori aparţinând unor generaţii diferite. După cum am mai spus, în fiecare stagiune Teatrul Dramatic scoate un număr de 5-6 premiere şi lansează cel puţin un tânăr regizor. Colaborează deci şi cu regizori tineri dar şi cu regizori consacraţi.

Mona SANDU

TEATRUL "GULLIVER"

Înfiinţat la data de 1 octombrie 1952, Teatrul de Păpuşi din Galaţi s-a numit, la început „Vasilache". După 1990, teatrul se va numi „Gulliver", iar motivaţia este aceea de a da personalitate instituţiei, aducând-o mai aproape de copii prin însuşi numele acestui celebru personaj. Urmează o perioadă de înflorire artistică, pentru ca, din 1995, odată cu preluarea conducerii de către Stelian Stancu, „Gulliver" să devină, şi datorită festivalului omonim, - unul dintre cele mai valoroase colective din ţară.

Cu aproape 30 de titluri noi puse în scenă după 1990, repertoriul teatrului acoperă o largă paletă dramatică: mituri esenţiale, texte populare, basme din toată lumea, precum şi dramatizări ale unor cunoscute opere epice. Nume importante vin la Galaţi să pună în scenă titluri importante; regizorii Ana Vlădescu, Atila Vizauer, Cristian Pepino, Daniel Stanciu, Bogdan Drăgulescu aduc în faţa copiilor găläţeni piese care abordează marile teme ale literaturii juvenile, de la istoria lui Rama la călătoriile iniţiatice ale lui Gulliver, de la snoava românească tradiţională a lui Vasilache şi a Mărioarei la spectacole pentru adolescenţi ca „Visul unei nopţi de iarnă", „City Sugar", „Profesorul de franceză". Desigur că enumerarea ar putea continua, subliniind insolitul şi îndrăzneala unui repertoriu adecvat copiilor de toate vârstele.

Strategia managerială a impus nu doar exploatarea noului filon regizoral al teatrului de animaţie, dar şi utilizarea unor scenografi de frunte ai ţării, care se află în avangarda inovării spaţiului scenic: Cristina Pepino, Daniela Drăgulescu Voicilă ori Mihai Pastramagiu, ale căror creaţii au adus Teatrului o faimă care a depăşit hotarele ţării La saltul calitativ înregistrat de spectacolele Teatrului au contribuit din plin, de asemenea, semnatarii coloanelor sonore.

Ca urmare, „Gulliver" a primit numeroase invitaţii de a participa la festivaluri din întreaga Europă - de la Est la Vest, din Turcia în Franţa sau Spania, de la Sud la Nord, din Italia în Danemarca. O seamă dintre aceste invitaţii s-au concretizat în prestaţiile de festival, dar şi în turnee de a căror calitate a vorbit, pe larg, presa din zonele respective. Prestaţiile lui „Gulliver" au făcut din acest teatru un adevărat ambasador al României peste hotare.

Dacă spui Teatrul „Gulliver" însă, nu poţi să nu spui şi Festivalul „Gulliver". Fondat în 1990, Festivalul a cunoscut doar două ediţii până la mijlocul deceniului zece. După 1995, cel mai longeviv concurs teatral din ţară a devenit piatră de încercare şi element de etalonare a activităţii tuturor teatrelor româneşti de gen.

Premiile acordate de juriu - a cărui compoziţie a fost întotdeauna prestigioasă nu s-au rezumat doar la „regie", „adaptare" sau „cel mai bun interpret"; au fost acordate distincţii şi pentru scenografie, muzică, debut etc. Această paletă de competiţie teatrală permanentă face din Festivalul „Gulliver" competiţia cea mai interesantă şi puternică a teatrelor de animaţie româneşti.

Din 2005, bogăţiei de manifestări prilejuite de Festivalul „Gulliver" (work shops, lansări de carte, schimburi de experienţă, mese rotunde etc.) i s-a adăugat concursul bienal de creaţie dramatică pentru copii, la care s-au înscris, la chiar prima ediţie, peste 35 de autori.

Ar mai fi de adăugat un singur lucru: în ultimii şase ani, spectacolele Teatrului au fost vizionate de peste 120.000 de spectatori!

Stelian STANCU

TEATRUL MUZICAL "NAE LEONARD"

Teatrul de Operetă şi Estradă a fost înfiinţat ca urmare a Deciziei nr. 364/29 mai 1956 a Comitetului Executiv al Sfatului Popular Regional Galaţi, prin transformarea Ansamblului de Estradă creat în 1954. Anterior acestui moment viaţa muzicală a urbei a fost animată de trupe şi artişti importanţi cum ar fi cea a lui Nae Leonard, dar şi de personalităţi ca Ion Bohociu, Ludovic Feldman, Ioan Antoniu, Spiru Xantopol, care au pus bazele Societătii Filarmonica Galaţi.

Prima premieră în stagiunea 1956/1957 a avut loc la data de 15 septembrie 1956 cu o comedie intitulata „Cu dragostea nu-i de glumit", în regia lui Paul Mihail Ionescu. Apoi, pe 3 iunie 1957, a avut loc primul specatacol de operă - „Traviata", de Verdi, în regia lui Albert D'Andre.

Prima operetă - „Vânt de libertate" de Isaac Dunaievski, tot în regia lui Paul Mihail Ionescu, a avut premiera în 22 februarie 1957.

Aşadar, actualul Teatru Muzical „Nae Leonard", are deja peste 50 de ani de activitate, timp în care nume sonore au încântat generosul public gălăţean şi nu numai, numeroasele turnee din ţară sau străinătate la care a participat colectivul gălăţean bucurându-se de succese memorabile. „Listele" cu nume care urmează sunt, desigur, prea puţin generoase cu toţi cei care, trup şi suflet, s-au dedicat acestui templu al artelor care este teatrul muzical din Galaţi. Soliştii consideraţi „întemeietori" ai teatrului, precum Elena Patrichi, Laurenţiu Buzilă, Afrodita Capri, Corneliu Sava, Sanda Mărgărit, Nineta Crainici, Margareta Kiss, Cicerone Ognef, George Davidescu, Cornelia Seracin, Tamara Alexandru, Corneliu Mărgărit, au fost urmaţi de Lucia Ţibuleac, Nicolae Urziceanu, Ion Frigioiu, George Lambrache, Nicolae Urdăreanu, Lucia Cicoară Drăgan ş.a.

Compartimentul coral al teatrului, care iniţial a fost alcătuit din amatori, a beneficiat de aportul maestrului Ion Iancu, apoi timp de 24 de ani de cel al lui Dimitrie Macarie. Din masa coriştilor s-au ridicat solişti de talent: Margareta Kiss, George Davidescu, Eremia Manole, Cicerone Ognef, Florin Diaconescu, etc. Printre vocile de prim rang se numără Sofia Şerban, Coca Mocanu, Aneta Olteanu, Fănica Stoianof, Dan Constantinescu, Ion Şerban, Nicolae Vizitiu, etc.

Corpul de balet a luat fiinţă odată cu instituţia în 1956, fiind compus tot de amatori, dar alăturându-li-se apoi balerini profesionişti în formarea unui ansamblu omogen. Prima premieră absolută a corpului de balet al teatrului a fost poemul coregrafic „Mioriţa" de Nicolae Meiroşu. Stagiunea 1970-1971 a înregistrat o noua premieră, „La piaţă" de Mihail Jora, sub regia lui Silviu Zavulovici şi coregrafia lui Trixy Checais, o adevărată bijuterie muzicală.

O creaţie de excepţie este considerată „Şeherezada" de N.A. Rimski-Korsakov în 1975. De

la 1 aprilie 1980 cel care semnează coregrafia operetelor „Soarele Londrei", Victoria şi al ei husar", al revistei „Constelaţii Dunărene" şi al spectacolului de balet „Băiatul şi paiele fermecate", este maestrul de balet Constantin Floriean, fost solist al Teatrului de operetă din Bucureşti, înlocuindu-l pe maestrul Trixy Checais care se pensionase.

Estrada gălăţeană a beneficiat de aportul maeştrilor Aurel Manolache şi Cristofor Barbatty. Printre numele celor care s-au impus în memoria gălăţenilor îi nominalizăm pe Alexandru Jula şi Ionel Miron, care au format un cuplu de succes, apoi pe Teodor Munteanu, Valeriu Silion, Marcela Alexandru, Traian Vasiliu, George Panaitopol, etc. Unii dintre ei au înregistrat melodii la Radio, la Casa de Discuri şi Televiziunea Română, au făcut turnee în străinătate şi au realizat albume proprii.

Dintre dirijorii de renume ai teatrului îi menţionam pe Alecu Sfetcu, Silviu Zavulovici, Gabor Kiss, Ury Schmidt, Cristofor Barbatti. Un rol important în realizarea spectacolelor l-au avut şi regizorul artistic Nicolae Ciubuc şi pictorul scenograf Simion Mărculescu.

Repertoriul curent al actualei stagiuni cuprinde un număr de 28 de titluri din care 12 opere, 6 operete, 3 spectacole de balet, 3 de revistă, 7 pentru copii, în afara celor cu caracter extraordinar sau ocazional , a concertelor simfonice, recitalurilor vocale sau instrumentale, concert-spectacolelor de muzică uşoară şi divertisment. De fapt, prin complexitatea repertoriului, se poate afirma fără a greşi că Teatrul „Nae Leonard" din Galaţi este singura instituţie de acest gen din ţară care acoperă întreaga gamă de spectacole posibile pentru iubitorii muzicii.

Bibliografie:

Teatrul Muzical „N.Leonard" Galaţi : 25 ani de activitate : 1956-1981 / Radu Macovei, Ion Petrulias, Al. Vlădescu.

Valurile muzicii la malurile Dunării. Galaţi : Almaprint, 2006.

Un vechi aşezământ cultural gălăţean din 1908
Căminul Cultural *"Sfinţii Împăraţi"* – Galaţi

Galaţiul are încă multe locuri ce se vor redescoperite şi puse, eventual, din nou în valoare. Prea grăbiţi să uităm trecutul, ignorăm istoria locală şi cele câteva locuri din oraşul nostru care odinioară atrăgeau mari personalităţi ale vieţii politice şi culturale româneşti.

Un asfel de lăcaş de cultură şi spiritualitate gălăţeană a fost şi **Sala de conferinţe „Constandache şi Zamfira Constantinescu",** de la biserica *"Sfinţii Împăraţi"* – Galaţi, devenită mai apoi **„Căminul Cultural Sfinţii Împăraţi"**, reprezentând primul Cămin Cultural construit în România. Zidirea acestei Săli de Conferinţe s-a făcut la iniţiativa preotului paroh al bisericii *Sf. Împăraţi*-Galaţi, Ludovic Cosma, cu ajutorul financiar al lui Constandache Constantinescu, ctitor-restaurator şi epitrop al acestei biserici gălăţene. Născut la 23 februarie 1864 la Galaţi, Constandache Constantinescu a fost membru fondator şi Preşedinte al "Băncii populare *Sf. Împăraţi*" – Galaţi, membru al Consiliului judeţean Galaţi, iniţiatorul ridicării unei statui a lui Cuza-Vodă la Galaţi şi decorat de regele Carol I cu „Răsplata muncii pentru Biserică" cls. I, ca urmare a aportului adus la restaurarea bisericii *Sfinţii Împăraţi*- Galaţi în anul 1908.

În acelaşi an, 1908, propune părintelui Ludovic Cosma ridicarea unei Săli de Conferinţe, în curtea bisericii care să poarte numele de **Sala Constandache.** Clădirea a fost ridicată în câteva luni şi inaugurată pe data de 16 iulie 1908. În data de 20 decembrie 1909, *"ora 3 jum.p.m., după oficierea unui serviciu divin în biserică are loc prima cuvântare pentru deschiderea Conferinţelor"*, susţinută de Pr. Econ. Ludovic Cosma, intitulată **Greutăţile traiului şi mijloacele de a le îndulci**.

După lucrările de extindere a spaţiului din anul 1914, **Sala Constandache**, poartă numele de **Căminul Cultural *"Sfinţii Împăraţi"* - Galaţi** cu o capacitate de 500 locuri, faţă de 200 locuri cât avea iniţial. La propunerea pr. Ludovic Cosma, **Biblioteca** acestui aşezământ, "aşezată în Sala de Conferinţe", va purta numele **Nicolae Iorga.** Începând cu data de 20 decembrie 1909 aici vor conferenţia o serie de oameni de cultură din România, "contribuind la răspândirea culturii şi simţului moral religios, la o bună parte din populaţia oraşului". Amintim aici doar o parte din cei care prin îndemnurile şi cuvântările lor au înbărbătat şi luminat mii de gălăţeni în perioada interbelică. Astfel marele istoric Nicolae Iorga, a "văzut aici o trezire de conştiinţe creştine" susţinând prelegeri precum, **Ce este parohia?**, **Rostul bisericii în stat**; G.N.Munteanu, profesor, cu prelegerile **Oameni şi fapte ca pilde din trecut, Unirea din 1859, Iubirea în poezii populare, Începutul şi desvoltarea oraşului Galaţi**; N. Velichi, profesor, cu **Originea noastră şi începutul creştinismului la români şi Adevărata avere**; Moise N. Pacu, profesor şi avocat, cu prelegerea **Neajunsurile noastre sufleteşti**; Gr. Trancu-Iaşi, cu prelegerile **Obştile de târgoveţi, Legile privitoare la muncitori, Muncitorii din fabrici şi asigurarea lor, Greutăţile traiului, Drepturi şi datorii cetăţeneşti;** D. V. Ţoni, cunoscutul institutor naţionalist gălăţean, cu prelegeri precum **Iubirea de ţară**, regretând "necunoaşterea trecutului neamului nostru şi a suferinţelor indurate de o bună parte din el…sub ruşi, austrieci şi unguri", **Idealul nostru naţional**, prin care se încerca o lămurire a ideii de neam şi „starea neamului nostru în pătura agricolă, meseriaşă şi industrială", **Creşterea copiilor, Duşmanii neamului,** Octavian Goga, **Ce cer vremurile de azi de la noi;** A.Densuşeanu, profesor, vorbind despre **Neamul românesc, "**arăta pe scurt dar aproape complet, originea şi toate fazele soartei sale…cu multe observaţii pline de un cald patriotism**";** C.Z.Buzdugan, avocat, vorbind despre **Vot şi însemnătatea lui** şi despre **Poezia română eroică.**

Din anul 1914, au fost invitaţi să conferenţieze în acest Cămin Cultural gălăţean, S. Mehedinţi, profesor universitar, vorbind despre **Calea cea dreaptă,** arătând că românii nu-şi cunosc prea bine interesele "şi nu ne pregătim să ştim hotărâ momentul nostru."; C. Calmuschi, profesor secundar, conferenţiind despre **Regele Carol**, Gala Galaction, V. Lucaciu, Generalul N. Petala, colonel dr. N. Vasiliad, profesorul I.G. Munteanu, ş.a.

Astăzi la aproape 100 de ani de la rostirea primelor conferinţe în **Căminul Cultural *Sfinţii Împăraţi*-Galaţi,** acest aşezământ, transformat în depozit de materiale, stă a se prăbuşi, ştergând paşii celor ce au însufleţit prin vorbele lor, zeci de ani, inimile a mii de gălăţeni. Să mai amintim că aici la această biserică se păstrează gardul ce împrejmuia odinioară **Parcul Eminescu** din Galaţi.

Care când un alt epitrop al bisericii *"Sfinţii Împăraţi" - Galaţi*, sau un întreprinzător particular gălăţean, va avea acelaşi imbold ca al soţilor Constandache şi Zamfira Constantinescu, pentru a consolida şi restaura acest vechi aşezământ cultural gălăţean, pentru a fi din nou folositor *obştii acestei cetăţi?*

Cristian Dragoş CĂLDĂRARU

Bibliografie:

Ludovic Cosma, **Cinci ani de muncă 1909-1914**, Galaţi, 1914.

Idem, **Istoricul bisericei şi parohiei "Sf. Împăraţi" din Galaţi, (1857-1927), întocmit pe baza documentelor respective**, Galaţi, 1927.

Gh. N. Munteanu – Bârlad, **Galaţii**, Galaţi, 1927.

Eugen Drăgoi, **Ierarhi şi preoţi de seamă la Dunărea de Jos, 1864-1989**, Galaţi, 1990.

Paul Păltănea, **Istoria oraşului Galaţi de la origini până la 1918**, Partea II, Galaţi, 1995.

Gospodăria tradiţională "VATRA CU DOR "

Situată în satul Şiviţa din comuna Tulucești, la 20 km de Galaţi, Gospodăria tradiţională funcţională "VATRA CU DOR" reprezintă un spaţiu autentic reconstituit după modelul străvechi, un document viu care ne prezintă modul de viaţă şi principalele ocupaţii ale locuitorilor zonei de sud al Moldovei.

Proiectul Gospodăria tradiţională funcţională s-a născut din necesitatea schimbării conceptului de educaţie în domeniul culturii populare, în special al meşteşugurilor străvechi. Ideea de muzeu în care exponatele "nu pot fi atinse" se transformă radical într-o formă de activitate interactivă prin punerea la dispoziţie a obiectelor şi sculelor necesare lucrului efectiv la războiul de ţesut, roata olarului, măşti, împletituri sau tâmplărie. Astfel şi statutul de vizitator se schimbă deoarece oricine va intra în această gospodărie, indiferent de vârstă, va putea să-şi însuşească un minimum de cunoştinţe sau va căpăta deprinderi lucrând după propria imaginaţie în ateliere unde va afla câte ceva din tainele meşteşugurilor şi ocupaţiilor străvechi. Alţii vor putea rememora câteva clipe într-un cadru amenajat după modelul tradiţional, în care atât mobilierul cât şi condiţiile de vieţuit sunt cele dinaintea introducerii curentului electric.

Gospodăria cuprinde casa de locuit cu două camere, învelită cu stuf după modelul tradiţional, din care nu vor lipsi blidarele, lada cu zestre, soba cu firida şi "prichiciul cel humuit", precum şi patul cu saltea din paie (mindirul) deasupra căruia va veghea candela şi lumina opaiţului (poponeţul).

Funcţionalitatea proiectului este asigurată de camera cu războiul de ţesut unde fetele pot învăţa toate operaţiunile pregătitoare ţesutului: meliţat, scărmănat, tors, răsucit, urzit, nevedit, şi chiar pot ţese la război.

De asemenea există atelierul de olărit, cel de confecţionat măşti populare, precum şi atelierul de lemnărie în care este războiul de ţesut rogojini, împletituri din răchită şi papură precum şi unelte pentru dogărie sau rotărit.

Nu lipseşte "chilerul" cu cuptorul de pâine şi "cotlonul" (plita) unde se gătesc bucatele pe timpul verii, dar şi bordeiul învelit cu stuf şi pământ unde se depozitează produsele.

Mai există un spaţiu (harmanul) unde sunt depozitate materialele şi uneltele de lucru, sau râşniţa pentru măcinat.

Pridvorul cu cerdac este un loc propice schimbului de păreri, dezbateri, întâlniri cu specialişti şi personalităţi din domeniul culturii populare, dar şi cu ţărani sfătoşi, rapsozi, bătrâni cunoscători ai obiceiurilor " aşa cum le-au apucat din bătrâni ". Aici se pot servi bucate gătite după reţete străvechi sau pâine şi colaci scoşi din cuptorul construit după modelul locului.

Aici se pot organiza şezători, emisiuni TV cu tematică folclorică într-un cadru rustic, activităţi cultural-artistice cu copii şi tineret, cursuri de iniţiere şi formare în diferite meşteşuguri, tabere de creaţie sau seminarii pentru studenţi.

Inaugurarea gospodăriei tradiţionale "Vatra cu dor" a avut loc în iunie 2006 şi a reprezentat un adevărat eveniment atât pentru comunitatea locală, cât şi pentru zona de sud a Moldovei deoarece au fost prezenţi oaspeţi din judeţele învecinate printre care membrii "Academiei Rurale Elanul" din Giurcani, judeţul Vaslui, invitaţi din Tulcea, Vrancea şi Brăila. Printre activităţile desfăşurate cu ocazia inaugurării au reţinut atenţia expoziţia de măşti populare a copiilor de la Şcoala Generală din Şiviţa intitulată sugestiv "Şi noi ştim să meşterim şi ce-i bun să moştenim" sau hora satului la care s-au prins atât invitaţii, cât şi sătenii alături de ansamblul Doina Covurluiului a Centrului Cultural «Dunărea de Jos» Galaţi.

Nu au lipsit de la eveniment nici membrii grupului folcloric "Bătrânii din Piscu" – prietenii

de suflet ai gazdei, artistul popular Paul Buţa. De asemenea au fost prezenţi membrii grupului folcloric « Doina Brateşului » din Tulucești şi copiii de la Şcoala Generală din Şiviţa care s-au alăturat la spectacolul folcloric susţinut de ansamblul "Doina Covurluiului" al Centrului Cultural, având ca invitat special pe cunoscuta interpretă de muzică populară Maria Butaciu.

Cum la o casă de gospodari situată la răscruce de drumuri nu putea lipsi o troiţă, a fost sfinţită şi crucea realizată în stil tradiţional – cioplită în lemn de salcâm şi pictată de artistul plastic Gh. Miron de la Muzeul de Artă Vizuală din Galaţi. Bucuria de a face slujba de sfinţire a revenit părintelui protoiereu Eugen Buruiană, din partea Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi.

La gospodăria tradiţională "VATRA cu DOR" s-au desfăşurat deja mai multe activităţi în parteneriat cu diferite instituţii printre care "Întâlnirea de suflet la răspântie de drumuri" în colaborare cu Muzeul de Artă Vizuală la care au participat artiştii plastici prezenţi la tabăra de creaţie "Arta ca viaţă" şi câteva întâlniri şi activităţi practice cu elevii din diferite şcoli gălăţene. Copiii din Şiviţa beneficiază deja de un curs de iniţiere în folclor sub egida Centrului Cultural Dunărea de Jos la care un aport deosebit îl au cadrele didactice din şcoală.

În prezent, diferite şcoli, licee şi universităţile au venit cu programe de parteneriat pentru desfăşurarea unor activităţi pe domeniul culturii populare a ocupaţiilor şi meşteşugurilor tradiţionale.

Paul BUŢA

MUZEUL MIXT TECUCI

Începuturile muzeului tecucean pot fi situate în primele decenii ale veacului al XX-lea, când Constantin Solomon şi Mihail Dimitriu încep să colecţioneze „primele resturi arheologice din regiunea Tecuciului", după cum mărturiseşte chiar profesorul Constantin Solomon în expunerea realizată cu prilejul celei de a 50-a aniversări a muzeului. Aceste cercetări, precum şi realizarea primelor colecţii arheologice sunt precedate de informări privitoare la trecutul antic şi preistoric al Tecuciului. Cele mai importante studii consultate aparţin lui Vasile Pârvan, dar şi cele ale lui Radu şi Ecaterina Dunăreanu - Vulpe, delegaţi de Muzeul de Antichităţi din Bucureşti să exploreze cetatea Piroboridava sunt pline de semnificaţii.

Iniţiativa înfiinţării muzeului se datorează, de altfel, acestor promotori ai culturii istorice din zonă: profesorul Constantin Solomon, absolvent al Facultăţii de Litere din Bucureşti, unde a avut posibilitatea de a audia prelegerile marilor istorici Vasile Pârvan şi Nicolae Iorga şi grefierul Mihail Dimitriu de la Tribunalul din Tecuci, care studiase la Iaşi, unde i-a avut ca profesori pe A.D. Xenopol, Nicolae Beldiceanu şi G.G. Nădejde.

În 1924 cei doi vor face primele perieghеze în jurul Tecuciului, iar din 1925 se vor îndrepta spre localitatea Poiana, unde sperau să poată găsi amfora Thasiani. Deşi vor suporta o deziluzie în această privinţă, amfora nemaiexistând, „Cetăţuia" îi va răsplăti cu o adevărată „bogăţie ceramică răspândită pretutindeni: vase lucrate cu mâna sau la roată, funduri ascuţite de amforă, fusaiole, monede antice greceşti şi romane, vârfuri de săgeată din bronz cu trei aripioare şi altele".

În această perioadă, descoperirile arheologice erau destul de frecvente în zona Tecuciului, zonă destul de bogată în material arheologic şi paleontologic (vezi punctul fosilifer Rateş). Rezultatele cercetărilor vor fi publicate între 1927 şi 1929 în articole ca „Descoperiri recente şi cercetări ale câtorva staţiuni antice din jurul Tecuciului" şi „Cetatea din Valea Bârladului".

Având nevoie de un lăcaş destinat expunerii colecţiilor,

Constantin Solomon şi Mihail Dimitriu vor face o serie de demersuri pe lângă Primăria Tecuciului, care se vor materializa în şedinţa din 15 decembrie 1930 prin înfiinţarea unui muzeu care trebuia să funcţioneze în spaţiile Teatrului Comunal. Secretarul Comisiei Monumentelor Istorice va adresa primului ministru un referat cerând aprobarea organizării unui muzeu regional la Tecuci, care va fiinţa din 27 mai 1932 în incinta Şcolii Comerciale avându-l ca director pe profesorul Solomon.

În aceeaşi perioadă mai exista în Tecuci un „muzeu particular" care era mai spaţios „metodic rânduit" de către un colecţionar amator, Mihail Dimitriu, „devenit prin pasiune cercetător", aşa cum nota profesorul Alexandru Alexinschi în publicaţia „Opinia Tecuciului", în articolul „Reflexiuni asupra înfiinţării unui muzeu regional la Tecuci". Acest muzeu şi colecţiile sale se aflau într-un apartament al Societăţii bancare „Prevederea".

Primăria va înainta Ministerului Instrucţiei, Cultelor şi Artelor, adresa 10482 din 12 octombrie 1932 prin care menţiona că se doreşte la Tecuci „înfiinţarea unui muzeu comunal nu a unui muzeu regional" primind un răspuns favorabil din partea ministerului. Ca urmare, Comisia interimară a primăriei se va reuni şi va decide înfiinţarea Muzeului Comunal „Mihail Dimitriu", cu condiţia ca acesta să accepte ca toate piesele arheologice pe care le deţinea să fie instalate în noul muzeu. Spaţiul de expunere fiind insuficient, l-a determinat pe Mihail Dimitriu să-şi retragă oferta. Problema se va rezolva însă în 1934, an în care Solomon şi Dimitriu au tratat cu boierul Teodor Cincu, mare proprietar şi în mai multe rânduri primar al Tecuciului, convingându-l să doneze frumosul imobil din strada Carol nr. 12, donaţie înregistrată la 16 iulie 1934 şi aprobată în şedinţa din 4 august 1934 a Consiliului Comunal al oraşului Tecuci. Cu acest prilej se mai prevedea înfiinţarea în acelaşi imobil a unei biblioteci publice. Donaţia îl va convinge pe Dimitriu să revină asupra hotărârii sale, colecţiile de arheologie ce îi aparţineau fiind instalate în incinta frumosului edificiu. Muzeul Regional îşi înceta activitatea.

Inaugurarea oficială a Muzeului „Mihail Dimitriu", muzeu de arheologie şi ştiinţele naturii, a fost pregătită pentru 21 noiembrie 1935 în prezenţa Ministrului Instrucţiunii Publice, Constantin Angelescu şi a profesorului universitar Ion Simionescu. Cea mai frumoasă clădire a oraşului devenea astfel lăcaş de cultură, această lăudabilă realizare făcând din Tecuci unul dintre puţinele oraşe care deţineau la acea vreme un muzeu orăşenesc. Se întâmpla asta la câţiva ani după ce o importantă circulară trimisă de Nicolae Iorga cerea şi recomanda înfiinţarea unor asemenea muzee.

Clădirea în care se află muzeul a fost realizată în a doua jumătate a secolului XIX şi este atestată documentar în 1894 prin testamentul lui Anton Cincu către fiul său Toderiţă. În memoriile sale, Regina Maria a României amintea de această clădire, care va adăposti colecţiile muzeului tecucean.

Construcţia reprezintă o mărturie vie a trecutului istoric şi cultural al tecucenilor, fiind una dintre puţinele clădiri reprezentative din secolul XIX, rămase în picioare.

Muzeul Mixt este o instituţie reprezentativă pentru municipiul Tecuci şi zonele adiacente ale acestuia, remarcându-se printr-un bogat inventar arheologic şi de artă, care cuprinde printre altele cea mai bogată colecţie dacică din Moldova şi una din cele mai mari din ţară. Merită a fi menţionat faptul că în 1977 s-a propus chiar înfiinţarea la Tecuci a unui „muzeu dacic". Se adaugă expoziţia numismatică cuprinzând peste 19.000 de monede, unele dintre ele foarte preţioase şi o colecţie de peste 18.000 lucrări de artă infantilă.

Construcţia muzeului este bogat decorată la exterior cu brâuri, cornişe, fronton pe coloane, la intrarea principală şi turnuleţ din zidărie la intrarea secundară, iar în interior tavanele sunt pictate cu motive florale şi decorate cu stucaturi. Există informaţii că arhitectul sau măcar decoratorul clădirii muzeului, ca şi al vilei „Muca" de la Ţigăneşti, ce a aparţinut lui Nestor Cincu, ar fi un italian pe nume Culluri. Execuţia imobilului a fost făcută de meşteri italieni cu materiale de zidărie confecţionate chiar de ei, după o tehnologie care a asigurat structurii muzeului rezistenţa la patru mari cutremure: 1940, 1977, 1986, 1990.

Laurenţiu GROZA

Revista ANTARES şi Filiala Galaţi - Brăila a Uniunii Scriitorilor din România

100-101-102
ANTARES
REVISTĂ DE CULTURĂ SUB EGIDA UNIUNII SCRIITORILOR
Anul IX ■ Iulie - August - Septembrie - 2006 ■ 20 pagini ■ 10.000 lei/1 leu ■ Director Corneliu ANTONIU

O revistă de cultură care onorează Galaţiul este **ANTARES** (singura care apare sub egida Uniunii Scriitorilor încă de la înfiinţare), ajunsă în toamna anului 2006 la numărul 100. Director, de la numărul 1 (care a apărut în martie 1998) până la numărul 102, scriitorul **Corneliu Antoniu**, cel care a militat cu toate forţele pentru înfiinţarea unei filiale a Uniunii Scriitorilor din România în zona Dunării de Jos, realizând aceasta tot în anul 2006, cu sprijinul unor importanţi scriitori, sub titulatura Filialei Uniunii Scriitorilor Galaţi-Brăila. Aşa cum era convins regretatul Laurenţiu Ulici, pe atunci preşedintele Uniunii Scriitorilor, în cuvântul de deschidere exprimat „cu ocazia apariţiei primului număr al revistei Antares", Corneliu Antoniu a încercat să propună mereu „o resolidarizare în numele culturii şi al creatorilor din Galaţi." Atât el cât şi echipele sale redacţionale (menţionăm aici doar pe cele de la primul număr - Dumitru Pricop, Viorel Baciu, Constantin Frosin, Paraschiv Carp- şi de la numerele 100-102 – Iulian Grigoriu, Stelu Bucovală, Nicolae Bacalbaşa, Petru Iamandi, Dumitru Pricop, Dan Râpă, Doiniţa Milea, Simona Filip, Dumitru Tiutiuca, Paul Sân-Petru, Mihaela Dumitru) s-au străduit să găsească această solidaritate şi în măsura în care a existat deschidere din partea celor vizaţi de mâinile întinse prietenește, aceasta s-a şi realizat.

Într-un fel continuatoare şi purtătoare a spiritului „Grupului literar 12" (din rândurile cărora au făcut parte, într-o vreme, printre alţii, şi Sterian Vicol, Theodor Parapiru, Apostol Gurău, Nicolae Colceriu, Sergiu Tofan, Florin Cilincă, Octav Eniceicu şi, bineînţeles, Corneliu Antoniu), înfiinţat în anii 70, revista Antares „a intrat într-un circuit al valorilor publicistice culturale româneşti" (vorba speranţei exprimate de acelaşi L. Ulici), rămânând însă, după cum spunea Radu Macovei la împlinirea unui an de existenţă, şi o „cauză" veche a Galaţiului… Nu numai de „nebunie romantică" plimbată frumos pe „Calea Domnească", braţ la braţ cu cavaleri danubieni, ci şi de realism şi pragmatism bine ancorat la ţărmul „european" al Dunării.

Revista DOI

DOI...

… o revistă de avangardă literară....

....o revistă alternativă... la ceea ce numim „cultura oficială" sau „academică", ca reacţie la metoda neo-convenţională acum în acţiune...

...forum cultural de explorare a limbajelor şi imagisticii inovatoare în regim samizdat

...da, o revistă cu texte şi comentarii uşor polemice, cu experimente în lectură /critică literară / poezie sau povestire scurtă, cu fotografie inovatoare sau interviuri garnisite cu grafică.....cu suprarealişti, „obiectivişti", minimalişti, la grămadă....români sau străini.....cu încorporare de elemente considerate ne-poetice...

...cu lansări de tineri scriitori debutanţi care stau cu gura căscată şi disperată, aşteptând o publicare târzie care consumă talentul şi-l roade, ofilindu-l, şi a căror lipsă de expunere critică – blazează; ei sunt acum, în chiar clipa asta, tocmai buni să participe la construirea unei formule alternative viabile de revistă literară: hipertext peste tot (coloane, colaj, pictograme, juxtapunere grafică, vignete, fotografii prelucrate cu text, trimiteri în josul şi în susul paginii - un corpus de materiale scrise şi /sau pictoriale interconectate ca" noduri de lectură", exact ca o publicaţie de tip electronic, şi asta, dragilor, pentru că modul nostru de percepţie, lectură şi vizionare s-a schimbat esenţial, făcându-ne să abandonăm treptat ideea de linearitate, centru, margine, ierarhii – în favoarea lucrului cu link-uri şi reţele, blocuri de texte şi grafică-foto...

…o revistă interactivă… o revistă-laborator „în mijlocul străzii", care acoperă o nişă culturală mărişoară prin publicarea de literatură subterană şi "populară", scrisă fie de "literaţi", fie de "iliteraţi" (aparţinători de zone marginale) – tocmai de aceea accesibilă tuturor categoriilor sociale prin eliberarea textelor de regulile rigide impuse mereu de elite (pentru elite!) sau chiar de schemele noastre proprii (tot rigide!) de percepţie, nuu?

...fără a distruge canonul cult „înalt", stând doar la umbra lui, sorindu-ne cu mare grijă la razele ultraviolete ale culturii populare (hrănită din belşug cu filme comerciale sau programe TV zilnice), dar şi coborând pe la subsol, pentru răcoreală, în zona de întuneric a subteranei cu teritoriile ei tabuizate: erotism, subversiune, sexualitate, experiment cu limbajul „crud", jargon/argou/ dialectul folosit în poezie, etc.....vom obţine acea democraţie a gestului cultural, adică... coafeze şi pensionari, dădace şi ospătari vor scrie o parte din revistă, de dragul studiului sociologic...Discreta amalgamare a culturii elitelor cu mass-culture duce, inevitabil, la slăbirea formelor dominante ale discursului cultural larg-acceptat şi crearea unui nou limbaj artistic esenţial – atitudinea iconoclastă (asortată noii realităţi), cea care, paradoxal, stabileşte o percepţie normală, o retorică normală şi o relaţie normală între public şi autor, ca parte a sa.

…viziunea integratoare prin care avangarda este analizată ca un concept-cheie al discursului contemporan despre globalism, lume plurală, multiculturalism, participare directă şi deschisă – presupune, pe lângă altele, calitate în redactare şi pricepere în tipărirea pe coloane, scanare sau prelucrare electronică a textului şi imaginilor... Nu e cazul meu! Revista DOI, ca reacţie la revista UNU, a primei avangarde româneşti de anvergură europeană, va fi realizată prin mijloacele quasi-manufacturiere ale unei "tiparniţe"electronice modeste pe care le presupune regimul ne-voit samizdat al tipăririi. De aceea, revista aceasta va avea toate defectele grafice ale unei publicaţii scrise pe calculatorul neperformant de acasă, pe hârtia modestă pe care o voi găsi, cu multiplicarea la 600 lei pagina, a celor 50 de exemplare posibile...

Daaar....dar, voi avea parte şi de toate avantajele posibile: libertate totală în alegerea colaboratorilor şi a textelor pe criterii de calitate şi valoare (neconvenţionale), absenţa subordonării faţă de instituţii sau organizaţii care să impună discret niscaiva reguli, libertatea de a eluda orice

regulă a legii dreptului de autor – publicaţie sub 100 de exemplare şi, pe deasupra, „subterană"! – păstrând decenţa absolută, cu libertatea de a interveni pe ici-pe colo, prin texte – marcând grafic intervenţia, în ideea unei atitudini şi mai pregnant interactive! O revistă literară de...autor!

Şi chiar aşa a fost!

Ce-am reuşit să fac în cele 12 numere de până acum ?

De toate!!!!

Mai întâi, temele revistei sunt, într-adevăr, noi. Subiecte de ultimă oră literară…În ordine: Metatextul ca joacă, Ut pictura poesis…reloaded, Jocuri de limbaj – de la pălăria dada la generatorii de text, Avangardele literare ale "Estului"… sălbatic, Reviste literare electronice, Teatrul 21 – încotro?, Dosarul Dada I şi II – realizat împreună cu elevi de liceu în cadrul primului concurs Dada realizat în Galaţi şi, în sfârşit, Marele… minimalism.

În acest interval de timp, DOI a devenit o revistă interactivă, în primul rând, prin valorificarea unei estetici experimentale aflate în 1. comentariul critic neconvenţional (chestionar literar sau recenzie …în oglindă: Dimitrie Lupu şi eu (nr. 2 şi 4), dogmă răsturnată …grafic cu a.g. secară, recenzie pe un sfert de carte despre Laurenţiu Pascal, "dublă traducere" text critic - biografie: Theo Tait/Houllebecq), 2. în curioasele experimente cu limbajul poetic (bricolajul bilingv : eu şi Julia Copus, asamblarea aleatorie de rebuturi lingvistice în două limbi – funk art, poeme ready-made în colaborare: gabi ghimpu, poeme clonă etc.) Am forţat graniţele tuturor genurilor literare, reconfigurând geografii poetice noi şi construind modele literare interactive….

Colaborările cu scriitorii români şi străini interesaţi de experiment şi noutate au depăşit toate aşteptările: Lucian Vasiliu (Dacia Literară, Iaşi), Mihail Gălăţanu (Flacăra, Bucureşti), Şerban Foarţă (DilemaVeche, Bucureşti), Liviu Apetroaie, (Dacia Literară, Iaşi), Kris Rzepka - autor de reviste literare electronice de avangardă, Meghan Hickey, Kenji Siratori, Eda Kriseova, Alain Satie, etc, etc …. apoi zecile de scriitori români locali şi regionali care şi-au oferit cu generozitate textele spre publicare: Victor Cilincă, Ion Zimbru, Ion Avram, a.g. secară, Florina Zaharia, Max Popescu, Daniel Lungu, Anca Şerban.

Noii veniţi, Dan Cheşcu, Monica Harhas, Cristina Bălan, Radu Vartolomei , printre debutanţi, ne vorbesc şi ei, din underground sau mai de deasupra, ca şi marginalii (pensionarii Maria Iamandi, Gh. Burlacu), ca şi oamenii cu probleme de sănătate (Valentin Teodoru) despre nevoia de a construi o nouă contracultură ca o nouă avangardă…

Doi a identificat, din mers, formulele grafice alternative de realizare a unei reviste literare experimentale cu modele hypertext, colaje, montaj, pictograme sau vignete ca în cazul textelor scrise şi desenate de elevii dada, dar şi ideea mare a prezenţei unei viziuni integratoare, a unui autor, cu rol de a analiza, comenta şi conecta discursul multicultural, global, plural al participanţilor. Cu toţii am învăţat să abandonăm ideea de linearitate, centru, margine şi ierarhie, aşa, din mers…

Doi este o revistă de autor.

Pentru prima dată în istoria publicisticii literare, Autorul acestei reviste este editor, lingvist , scriitor, critic, eseist, grafician, poet, teoretician, redactor, coordonator de număr, distribuitor, în dorinţa de a păstra cât mai bine unitatea de ton a întregii reviste şi intenţia de auto-rescriere a autorului-redactor-editor, devenit şi scriitor (non)fiction multifuncţional.

Ce altceva am mai făcut ?

Ei bine, am reuşit să unific, zic eu, într-un mod armonios, noile tendinţe experimentale cu avangarda istorică şi cea de după, dar şi cu mainstream-ul, adică direcţia generală, cea care ne absoarbe pe toţi, până la urmă, amestecându-ne… Am reuşit să producem împreună piese de artă inovatoare, dar şi artă comună, "populară", lizibilă pentru toată lumea… pentru a scurta distanţa dintre elite şi cultura de masă prin discretă fuziune şi prin re-discutarea şi re-interpretarea canonului…

Mă declar mulţumită de rezultatele acestui an de muncă grea. Sunt sigură că toate aceste practici experimentale vor naşte, într-o bună zi, un limbaj artistic esenţial, iar însuşi sincretismul acestei reviste va stabili / impune o nouă relaţie între autor şi colaboratori, între autor şi momentul în care e citit, văzut şi/sau "asamblat", între autor şi Autor…

Carmen RACOVIŢĂ

Revista *Porto -Franco* şi Societatea Scriitorilor *Costache Negri*

De la înfiinţare (anul 1990) şi până în prezent, când a ajuns la numărul 134, revista **Porto-Franco** (inclusă în Dicţionarul General al Literaturii Române, vol. V, editat de Academia Română) a primit mai multe distincţii şi premii literare între care amintim pe cele ale Uniunii Scriitorilor din R. Moldova, Colocviilor „Convorbiri Literare“ şi ale APLER-ului.

„(…) Într-un articol-program, din primele numere ale revistei „Porto-Franco”, se spune: „oraşul Galaţi vrea să devină un port al culturii, să-şi demonstreze forţa creatoare şi să se pună pentru totdeauna în slujba spiritualităţii româneşti. Obiectivele revistei se pot identifica în timp. Publicaţia va găzdui mai cu seamă „producţia” scriitorilor din zonă, fiind în acelaşi timp deosebit de sensibilă la evenimentele politice şi culturale de peste Prut.(…) Din ianuarie 2000, formatul publicaţiei se schimbă iar rubricile se îmbogăţesc: „Remember”, „Invitaţii revistei”, „Restituiri”, „Debut”, „cartea străină”, „Poeţi dunăreni”, „Pagini dunărene”, „Ancheta Porto-Franco”, „Lecturi incomode” ş.a. (…)”

(fragment din D.G.L.R., V/P-R/ 2006, p.403)

„Purtătoare de cuvânt” a Societăţii Scriitorilor “Costache Negri”, revista, conducătorii şi redactorii săi s-au implicat în viaţa culturală a regiunii realizându-se (în colaborare cu alte instituţii, printre care Biblioteca „V. A. Urechia“ şi Centrul Cultural „Dunărea de Jos“) diverse manifestări, unele având rezonanţă naţională. Amintim:

- Festivalul naţional de poezie „C. Conachi“ (în colaborare cu Casa municipală de cultură şi Primăria Tecuci;
- Festivalul şi concursul Naţional de Poezie „Grigore Hagiu“ şi Festivalul Naţional de proză scurtă „Hortensia Papadat-Bengescu” .

Editată în ultimii cinci ani cu sprijinul Primăriei şi al Consiliului municipal Galaţi, Revista “Porto-Franco” reprezintă una dintre cărţile de vizită ale Galaţiului, nu numai în România, ci şi în comunităţile româneşti de peste hotare.

Sterian VICOL
Preşedintele Societăţii Scriitorilor „C. Negri“ şi redactor şef al Revistei Porto-Franco

DOMINUS

Revistă de atitudine în literatură, artă, politică şi social

GALAŢI, An II, Nr. 86, Martie 2007 - 16 pagini, 20.000 lei

Povestea ediţiei

Corabia „Zece pentru România"

Un om de cultură

pag. 10

De carte pentru

Din iniţiativa generoasă şi singulară a omului de afaceri şi publicistului Lili Dediu, asimilată şi sprijinită de oameni de cultură din Galaţi, în ianuarie, 2000, a apărut revista **„Dominus"**. Subintitulată, „revistă de atitudine, artă politică şi social", **„Dominus"** s-a vrut o alternativă la revuistica prăfuită, depăşită de evenimente şi consumată mintal, profesată de persoane cu mai multe limite decât deschideri. Privită, la început, cu superioară îngăduinţă de către cei ce se considerau profesionişti în domeniu, publicaţia a convins prin prestaţiile fiecărui număr că merită interesul publicului, prin refuzul servilismului sau a formelor fanariote în care excelează mediul literar/cultural românesc.

Revista apare punctual la începutul fiecărei luni (se află la nr. 88), consemnând evenimentele în sensul anunţat sau precizat pe antetul său. Periodicităţii impecabile i se alătură stabilitatea redacţională. După 17 numere coordonate de prof. Sergiu Tofan, distins universitar, scriitor şi filosof, revista a continuat în formula care există şi acum: Teodor Parapiru, red. şef, Ivan Ivlampie red. şef adj., Virgil Guruianu, secretar general de redacţie. Pe tot parcursul, dl. Lili Dediu a asigurat manageriatul revistei, fapt întrutotul remarcabil şi pentru care merită mulţumiri publice, ca exemplu mobilizator pentru modul de a înţelege actul cultural.

Editorialul revistei a fost elementul de raportare atitudinală la evenimentele culturale naţionale, mondiale şi zonale. De multe ori, aici, ideile au prefigurat realitatea. De fiecare dată, au fost alăturate pledoarii pentru valorile artistice autentice, neglijate de instituţiile şi organizaţiile din capitală, acestea fiind preocupate exclusiv de promovarea abuzivă a unor persoane aparţinând propriilor cercuri de interese. În sensul profund al faptelor, „Dominus" a susţinut descentralizarea constructivă şi crearea unor structuri responsabile şi competente în teritoriul propriu. Rubricile revistei au fost susţinute de nume confirmate valoric prin scris, nu prin amintiri sau argumente de superioritate. Talentul literar, capacitatea de abordare a fenomenelor, originalitatea au validat scriitori în actualitate: Constantin Vremuleţ, Viorel Dinescu, Dan Plăeşu, Ion Avram, A.G. Secară, Victor Cilincă, Ivan Ivalmpie, Ion Cordoneanu, Bogdan Rusu, Petre Manolache, Ion Manea, Viorel Ştefănescu, Ioana Opaiţ, Elena Parapiru, Corneliu Stoica, Sorin Stoica, Traian Anghel, Răzvan Dinică, Ovidiu Florea, Constantin Ardeleanu, Mihai Androne, Gabriel Bulancea s.a. Peste 150 de interviuri cu personalităţi ale vieţii publice au consemnat mărturii ale momentelor în desfăşurare, răsfrânte în oameni care participă direct ca factori decizionali. Literatura promovată la „Dominus" – poezie, proză, teatru, eseistică, ştiinţe, critică literară, filozofie – a vizat performanţa şi stă bine şi frumos în biobibliografia autorilor. Fără festivaluri şi sărbători costisitoare, fără mofturi protocolare, fără pretenţii megalomane, **„Dominus"** s-a instalat în circuitul revuistic cultural cu intenţia declarată – şi onorată! – de a fi un argument al valorilor artistice şi al ideilor înnoitoare de calitate, nu o slugă a formelor vechi, instituţionalizate, sau numai acceptate cu titlu de glorie.

Th. PARAPIRU

FILIALA GALATI A UNIUNII ARTISTILOR PLASTICI DIN ROMANIA

Viaţa artistică a Galaţiului secolului XX are ca repere tradiţionale personalităţi ca **Camil Ressu** sau **Constantin şi Georgeta Arămescu**, aceştia din urmă afirmaţi în SUA în anii '50, '60. Adevaraţi ctitori ai vieţii plastice din oraşul nostru au fost **Nicolae Mantu** (1871- 1957), **Lola Schmierer Roth** (1896-1978) şi **Nicolae Spirescu (**n.1921), care în 1950, împreună cu alţi artişti, pun bazele primului «Cenaclu al artiştilor plastici», devenit ulterior Filiala a UAP Galaţi. În cele peste 6 decenii de activitate, Nicolae Spirescu, decanul de vârstă al Filialei gălăţene, s-a dedicat cu predilecţie peisajului danubian, descifrându-i farmecul nu lipsit de un lirism reţinut.

Dintre oamenii de artă care şi-au început activitatea în cadrul Filialei UAP Galaţi pentru ca apoi să o continue strălucit în Bucureşti, dar şi peste hotare, trebuie să-i amintim pe graficienii **Dumitru Cionca şi Ana Maria Andronescu**, sculptorul **Ingo Glass,** pictoriţa **Angela Tomaselli**, criticul de artă **Maria Magdalena Crişan**, sculptorii **Iuliana şi Gheorghe Turcu** sau pe graficianul **Mircea Manelici.**

Merită amintiţi câţiva dintre preşedinţii Filialei UAP Galaţi care au avut un rol important în structurarea acestei organizaţii : **Silviu Catargiu, Ioan Simion Mărculescu** şi mai recent, **Ioan Murariu- Neamţ**.

Conturarea unui ambient plastic al Galaţiului se datorează şi unor artişti ca: **Mihai Dăscălescu** (1917-1999), **Emilia Iacob** (1929-1996),**Vasile Vedes** (1915-1998), **Constantin Dimofte** (1934-1999), **Onuţ Vasile** (1932-1994), **Marcel Grosu** (1929- 1996). O pagină însemnată din parcursul în timp al Galaţiului artistic o datorăm lui **Ioan Simion Mărculescu** (1943-2001), personalitate memorabilă, atât prin creaţia sa, cât şi prin emulaţia creată în jurul Muzeului de Artă Vizuală.

În prezent, în oraşul nostru funcţionează două organizaţii: Filiala UAP Galaţi şi Asociaţia UAP din Galaţi. Aproape 50 de artişti activează în cadrul Filialei UAP, dintre care 34 sunt membri ai UAP din România.

Actuala conducere a Filialei, aleasă în 2006, este constituită din personalităţi cu o bogată experienţă profesională, dar şi cu reale preocupări manifestate în timp, în organizarea activităţii plastice contemporane:

Aurel Manole (n.1953) preşedintele Filialei UAP Galaţi (profesor la Liceul de Artă din Brăila, director general artistic al Centrului Cultural «Dunarea de Jos»), este pictor, grafician şi realizează lucrări de artă decorativă şi în domeniul SF. Are o bogată fişă de activitate, cu numeroase participări la expoziţii naţionale şi internaţionale. Este membru al mai multor asociaţii şi fundaţii culturale din ţară şi străinătate şi este decorat cu Ordinul «Meritul Cultural» în grad de Ofiţer, iar ân 2006 a fost nominalizat la Premiul UAP pentru Pictură.

Mariana Cocoş (n. 1949), preşedinte al Asociaţiei UAP din Galaţi, este critic de artă, expert în arta modernă românească şi muzeograf la Muzeul de Artă Vizuală Galaţi. A organizat numeroase expoziţii de artă contemporană românească, şi are o intensă activitate publicistică (cataloage, cronici şi studii apărute în cotidiene şi reviste de specialitate). A fost decorată cu Medalia «Meritul Cultural» pentru Arte Plasice şi Medalia «Meritul Cultural» pentru Patrimoniu, iar în 2006 a fost nominalizată la Premiul UAP pentru critică de artă.

Gheorghe Andreescu (n. 1946) este pictor, grafician, muzeograf la Muzeul de Artă Vizuală Galaţi şi scenograf la Teatrul Muzical «Nae Leonard», fiind în acelaţi timp autor de lucrări de artă monumentală. Are o bogată activitate artistică de creator, dar şi de organizator de expoziţii şi de tabere de creaţie în cadrul Muzeului de Artă Vizuală. Dintre distincţiile primite de el, amintim Premiul de excelenţă al Municipiului Galaţi şi Medalia «Meritul Cultural» pentru Arte Plastice.

Ioan Tudor (1958) pictor şi grafician, este director al Liceului de Artă «Dimitrie Cuclin» din Galaţi şi s-a afirmat prin expoziţiile personale şi participările la expoziţii colective şi de grup în ţară şi străinătate, la tabere de creaţie, cât şi prin activitatea sa pedagogică, fiind distins cu Medalia «Meritul Cultural» pentru Arte Plastice.

Nicolae Cărbunaru (n. 1944) pictor şi grafician, se remarcă prin calităţi deosebite în tehnica acuarelei, dar şi prin activitatea sa pedagogică, pentru care a primit Premiul «Profesor evidenţiat» de Ministerul Culturii, iar în 2006 a fost nominalizat la Premiul UAP pentru pictură.

Noul Consiliu Director al Filialei din Galaţi a Uniunii Artiştilor Plastici din România îşi propune - demarând în acest sens proiecte încă din 2006 - o dinamizare a manifestărilor acestei organizaţii şi o cât mai bună mediatizare a activităţii susţinute de membrii ei în ţară sau pe plan internaţional.

Actuala configuraţie a plasticii gălăţene oferă o paletă bogată de orientări stilistice.

Pictura lui **Marcel Bejan** (n.1937) trasfigurează, prin modul de tratare, secvenţele citadine sau naturile moarte în imagini cu o notă uşor suprarealistă, în timp ce peisajul acvatic sau cel al satului moldovenesc sunt temele ce apar frecvent în creaţia lui **Mihai Gheorghe Coron** (n.1938), ale cărui lucrări reţin efectele de spontaneitate şi prospeţime specifice acuarelei. Un bun acuarelist este şi **Nicolae Placicov** (n.1938), dedicat aproape în exclusivitate acestei tehnici şi peisajului Deltei, în timp ce **Eugen Holban** (n.1935) realizează tapiserii şi lucrări de grafică al căror ecou folcloric este subtil asimilat unei sintaxe abstracte a imaginii.

Silviu Catargiu (n.1939) este unul dintre cei mai cunoscuţi sculptori ai Galaţiului, autor a numeroase lucrări monumentale, integrate memoriei culturale a oraşului, datorită calităţii lor expresive. Pictura lui **Ioan Murariu-Neamţ** (n.1943) structurată în ritmuri ample şi-a găsit un corespondent stilistic în sculptura în lemn sau marmură, predominant abstractă, practicată în ultimul timp de artist. **Nicolae Einhorn** (n.1943) reuneşte în lucrările sale sentimentul naturii cu o înclinare discretă spre fantastic, mai pregnant vizibilă în grafica sa. Sculptorul **Dan Mateescu** (n. 1943) autor de opere monumentale, preferă în special lemnul ca mijloc de sugerare a unor tradiţii folclorice, prin simbolurile practicate şi modalităţile de prelucrare.**Teodor Vişan** (n.1943) s-a făcut cunoscut în special prin suite de compoziţii care reconstituie din unghiul afectiv al pictorului adevărate „vedute" ale Galaţiului de odinioară, evocate într-o tratare picturală. Şi **Gheorghe Suciu** (n.1943) descoperă în peisaj un mod de aprofundare a valenţelor afective ale culorii.

Pictura lui **Vasile Neagu** (n.1946) impresionează prin efectele de lumină ce reverberează în spaţiu, punând în valoare astfel conotaţii poetice. O notă de lirism inefabil emană şi compoziţiile **Paşei Smirnov** (n.1946).

Sculptor experimentat în abordarea diferitelor materiale – lemn, marmură sau piatră - **Gheorghe Terescenco** (n.1947) reuşeşte să configureze un stil personal, fie că abordează imagini minuţios elaborate sau compoziţii monumentale, abstractizate

Indiferent de tehnica abordată - pictură, grafică, tapiserie, asamblaje sau obiect - **Jana Andreescu** (n.1951) arată o mare inventivitate în aprofundarea mijloacelor de expresie, păstrând în acelaşi timp o prospeţime a contactului cu fluxul viu al naturii. Un atent dozaj de tehnică şi invenţie este şi sculptura lui **Alexandru Pamfil** (n.1953) cultivând o problematică a umanului, unde descifrăm rezolvări morfologice şi ideatice de tip expresionist sau suprarealist (caracteristici specifice şi sculpturii sale monumentale). Autor de sculptură monumentală dar şi de plastică mică, **Sergiu Dumitrescu** (n.1954) are calitatea de a dezvolta cu expresivitate ansambluri polisemantice. Gravurile şi desenele **Corneliei Nicolaescu Burlacu** (n.1955) construiesc cu rigoare tehnică o lume a fanteziei, uşor neliniştitoare, deoarece scapă de sub controlul percepţiei directe. Peisajele Dunării constituie pentru **Sterică Bădălan** (n.1955) un motiv de studiu al conglomeratelor geologice, a unei materii picturale ce evită pitorescul. Spaţialitatea creată de raporturile cromatice, ştiinţa de a păstra în formele abstractizate subiectivismul impresiilor, sunt câteva dintre coordonatele picturii lui **David Sava** (n.1957). O deosebită bogăţie imagistică şi compoziţională, dublată de firescul configurării metaforelor vizuale şi de capacitatea de a evita formulele, caracterizează pictura **Gabrielei Georgescu** (n.1957). Sugestiile sacrale cuprinse în structuri compoziţionale, amintind arhitecturile creştine, sunt preocupări permanente ale **Lilianei Negoescu** (n.1957). Prin însăşi acumularea şi minuţiozitatea redării detaliilor, grafica lui **Gheorghe Miron** (n.1958) depăşeşte - în mod paradoxal - zona realului, glisând în cea dominată de logica plasticii.

În pictură sau în instalaţiile sale, marcate de spiritul sintezei, al expresivităţii şi al eleganţei formei, **Anca Tofan** (n.1959) investighează modalităţi de cultivare a şocului vizual, prin integrarea fragmentului şi elaborarea permanentă a plasticităţii materialelor. Sculptura lui **Mugurel Aurelian Vrânceanu** (n.1968) exersează combinaţii de materiale, orientându-se cu predilecţie spre o simbolistică a arhaicului.

Viaţa artistică gălăţeană a fost benefic marcată, prin exigenţele valorice pe care le-a impus în domeniul creaţiei plastice şi prin manifestările expoziţionale ritmice, de activitatea G**rupului „AXA"**, condusă într-o primă etapă de Ioan Simion Mărculescu (1995- 2001).

Iniţiate în Galaţi, în anii '80 de Maria Magdalena Crişan, manifestările sub genericul **«Atelier '35»** au fost reluate în deceniul trecut la iniţiativa lui Ioan Murariu-Neamţ, integrând activităţii Filialei UAP Galaţi pe tinerii artişti şi reunind pe simeze opţiunile lor stilistice în domeniul picturii, graficii, sculpturii, fotografiei sau artelor decorative (**Bogdan Murariu, Valentin Popa, Cătălin**

Buruiană, Romeo Antonie Palie, Adrian Vădeanu, Sorina Fador Vădeanu, Eduard Costandache, Liviu-Adrian Sandu, Cornel Corcăcel, Kari Allgire, Joel Klepac, Gabriela Moisi, Valentin Huiban, Mihaela Lefterache, Cosmin Saulea, Irina Murariu, Alexandru Pamfil jr., Daniela Cristofor, etc). Manifestările «**Atelierului '35**» şi nou înfiinţatul grup «**Aţa**» în cadrul căruia expun plasticieni enumeraţi mai sus, dar şi alţi artişti, membri ai UAP din alte filiale din ţară (**Laura Dumitrescu, Ana Tomescu, Molnia Efremov**) care s-au implicat în viaţa artistică a oraşului, profilează noi perspective ale artei plastice gălăţene.

Mariana Tomozei COCOŞ
Critic de artă

Iată, deci, un foarte succint istoric al artei plastice gălăţene reflectat de evoluţia Filialei UAP Galaţi, şi de implicaţiile multiple pe care activitatea membrilor ei le-a avut în dezvoltarea spirituală a comunităţii oraşului.

Un rol special l-a avut în viaţa artistică gălăţeană Grupul „**Axa**", încă de la înfiinţarea lui în 1995, dezvoltând în colaborare cu Muzeul de Artă Vizuală programe în zona experimentului, materializate printr-o suită de expoziţii incitante ca problematică şi ca rezolvare plastică, în timp ce Liviu - Adrian Sandu evoluează între forma abstractă cioplită în lemn sau piatră şi arta pe computer.

O pagină însemnată din parcursul în timp al Galaţiului artistic o datorăm lui Ioan Simion Mărculescu (1943- 2001) personalitate memorabilă, atât prin creaţia sa, cât şi prin emulaţia creată în jurul Muzeului de Artă Vizuală.

Casa de Cultură a Studenţilor Galaţi

Casa de Cultură a Studenţilor Galaţi activează din anul 1961, fiind un adevărat laborator pentru descoperirea, formarea şi promovarea tinerelor talente în rândul studenţilor. C.C.S. Galaţi a preluat resurse valoroase în fundamentarea proiectelor de viitor:

-personal competent şi adaptabil

-o relaţie eficientă cu organizaţiile studenţeşti şi leaderii facultăţilor din cadrul Univesităţii "Dunărea de Jos"

-entuziasmul de a valorifica resursele financiare în scopul dezvoltării activităţii cultural-educative.

Pornind de la aceste baze se doreşte dezvoltarea unor colaborări cu organizaţii culturale şi de tineret de pe plan local, national şi internaţional, încurajând astfel schimbul de experienţă dintre diferite centre culturale.

Nu mai puţin importantă va fi menţionarea unei fructuoase colaborări cu organele administraţiei locale şi ale statului, şi nu în ultimul rând cu conducerea Universităţii "Dunărea de Jos", C.C.S. urmărind onorarea solicitărilor de orice natură venite din partea studenţiilor.

Se va avea în vedere, în acest scop, crearea unei varietăţi de cercuri culturale şi educative, încurajând desfăşurarea de activităţi şi acţiuni specifice acestora. În sprijinul acestor idei se va încerca derularea de noi proiecte cu sprijinul Comunităţii Europene prin obţinerea de fonduri suplimentare. Întrucât C.C.S. reprezintă o categorie socială ce capătă proporţii, Galaţiul devenind un centru universitar cunoscut şi apreciat, se impune promovarea imaginii C.C.S. atât la nivel local cât şi naţional. La nivel internaţional această promovare se va face prin intermediul imaginii pe INTERNET şi prin încurajarea schimburilor de experienţă cu instituţii de profil din alte ţări. Garanţia îndeplinirii acestor deziderate va fi noua politică adoptată de C.C.S. şi anume dinamizarea activităţilor pe plan intern în scopul recunoaşterii pe plan extern.

Deosebit de cunoscută a devenit, nu numai în mediile studenţeşti, revista "Akademia", editată cu ajutorul Universităţii Dunărea de Jos şi a Ligii Studenţilor.

C.V.

CASA DE CULTURA A SINDICATELOR
privită din interior

Ca orice funcţie cu veşnica-i variabila, Casa de Cultura a Sindicatelor Galaţi a parcurs în perioada întregii sale existente (1969 - 2007), o curbă mereu ascendentă făcând din ea un aşezământ de cultură respectat, iubit, atractiv interesant şi multifuncţional.

Prin flexibilitatea-i caracteristică, prin adaptarea şi readaptarea la condiţiile oferite de-a lungul sale istorii a ştiut să-şi păstreze verticalitatea şi nu a abdicat nici o clipă de la principiile şi scopul pentru care a fost destinată.

Aşa se explică faptul că personalităţi de prestigiu, români şi străini, oameni de cultură şi artă demnitari din toate vremurile mai vechi sau mai noi, istorici şi literaţi, savanţi şi academicieni au trecut pe aici şi au aşternut în „CARTEA DE ONOARE“ în toate limbile pământului gânduri şi impresii ale momentului. Plecând de la ideea: „CARTEA CEL MAI BUN PRIETEN AL OMULUI“, Biblioteca instituţiei, intensificandu-şi activitatea a organizat o serie de manifestări specifice, cum ar fi: consfătuiri literare, simpozioane, prezentări de carte, recenzii, precum şi organizarea unor expoziţii cu ocazia anumitor evenimente care în mod nemijlocit au contribuit la popularizarea fondului de carte şi implicit la atragerea şi mărirea numărului de cititori. La ora actuală Biblioteca Casei de Cultura coabitează în condiţii excelente cu Biblioteca Judeţeană „V.A. URECHIA” şi este un adevărat centru zonal de cultura şi civilizaţie.

Pe de altă parte în cadrul instituţiei fiinţează de peste 20 de ani Clubul Umoriştilor: „VERVA“, unde cei peste 20 de autori de epigrame, proză umoristică, fabule şi poezii satirice, prin tematică şi conţinut au fost şi sunt recepţionate de un număr cât mai mare de cetăţeni amatori iubitori ai acestui gen. De altfel Clubul „VERVA“, încă din anul 1998, a obţinut diploma de Membru de onoare a Uniunii Epigramiştilor din România, DIPLOMA care constituie pentru noi cât şi pentru publicul interesat noi trepte de afirmare a celui mai îndrăgit şi apreciat gen de cultură şi artă.

Un alt sector privind cultura şi educaţia îl constituie Asociaţia Filatelica Galaţi, a cărei activitate din data de 8 iulie 1990 când a luat fiinţă, se desfăşoară în cadrul instituţiei noastre, după un program cu caracter permanent în fiecare duminică între orele: 9,00 - 13,00 şi care din data de 02 februarie 1991 a devenit membră a Federaţiei Filatelice Române. Având în vedere că nu se poate realiza nimic temeinic, fără dăruire, fără pasiune şi că în mod cert, succesul se constituie prin ceea ce crează fiecare, oferind vieţii tot ce este frumos şi util cu convingerea că viaţa-i dăruieşte la rându-i bucuria sentimentelor împlinirii planurilor sale de viitor, se poate spune pe drept cuvânt, că una din cele mai complexe laturi ale activităţii instituţiei noastre, a fost şi este activitatea artistică de amatori, care printr-o îndrumare competentă, transformând faptul din viaţă în imagine artistică a creat posibilitatea marelui public ca în diferite momente să se regăsească pe toate planurile.

Astfel Festivalurile Concurs de muzică uşoară: „CONSTELAŢII GALĂŢENE“ - organizate la nivelul municipiului, „CONSTELAŢII DUNĂRENE“, organizate la nivel naţional, în mod periodic, cât şi multiplele spectacole artistice, prezentate de ansamblurile proprii „TINERE TALENTE“ şi „ESTRADA COPIILOR“, prin repertoriul abordat corespunzător vârstei a constituit o revelaţie datorită îmbinării armonioase a muzicii, cât şi al dansului modern care prezentat cu pasiune şi dăruire sufletească, au demonstrat că tinerii au talente nebănuite şi că acestea trebuie valorificate spre binele lor şi al publicului spectator. Tocmai din acest motiv

Casa de Cultură a Sindicatelor, prin Consiliul de Administraţie, a căutat şi caută în permanenţă noi forme artistice şi diversificarea acestora care să contribuie la cultură şi civilizaţie. De altfel ansamblul artistic „ESTRADA COPIILOR“, anul acesta pe 1 iunie va sărbători 10 ani de la înfiinţare şi a cărei identitate se va sublinia prin editarea unui ALBUM jubiliar. În aproape 40 de ani de existenţă Casa de Cultura a Sindicatelor a fost martoră la înfăptuirea adevăratului act de cultură şi de civilizaţie. Aici s-au iniţiat zeci de mii de oameni tineri şi vârstnici în domenii ca: depanare Radio - TV, contabilitate, secretariat şi dactilografie, arte plastice, arte marţiale, balet, gimnastică aerobică, şah, tenis de masă, instrumente muzicale (pian, vioară, chitară, acordeon, orga), limbi străine (engleză, franceză, germană şi mai nou italiană).

Considerând ca instituţia este un adevărat complex multifuncţional amintim că aici se regăseşte filiala Galaţi a PRO - TV, sunt agenţii de turism, sedii şi segmente ale unor publicaţii mass- media, Centrul Teritorial de Învăţământ la Distanţă a Universităţii „SPIRU HARET“ Bucureşti, secţiuni ale învăţământului informatic prin cursuri de calculatoare, de contabilitate asistată de calculator, de operatori PC. Astfel se poate spune pe drept cuvânt că de la data inaugurării privind darea în folosinţă a instituţiei (4 octombrie 1969) a primit în pelerinaj nu numai turistic, ci şi în interesul prezentat câteva pasaje mai sus un număr de peste 20 milioane de cetăţeni, echivalentul populaţiei României. De asemenea au fost prezenţi în vizite, dar şi în activitate mii de cetăţeni de pe toate continentele globului. Mărturie ne stă Cartea de Onoare a Casei de Cultură a Sindicatelor Galaţi, alături de celelalte documente ale vremii.

Ioan MANOLE

Direcţia pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Naţional

Direcţia pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Naţional a Judeţului Galaţi este un serviciu public deconcentrat al Ministerului Culturii şi Cultelor, cu personalitate juridică, îndeplinind la nivelul judeţului Galaţi, atribuţiile ministerului în domeniul culturii şi artei, al cultelor, al protejării patrimoniului cultural naţional şi al dezvoltării elementelor ce definesc identitatea culturală a colectivităţii locale. Pe plan local activitatea direcţiei este condusă de către Instituţia Prefectului. Sediul Direcţiei este str.Domnească, nr.141, Galaţi, în incinta Palatului Episcopal, monument istoric, care în prezent găzduieşte şi Muzeul de Arte Vizuale Galaţi. Activitatea instituţiei noastre are la bază următoarele principii care guvernează domeniile culturii, artei şi a cultelor din România:

a) principiul potrivit căruia toate cultele recunoscute de lege sunt libere, autonome şi egale în faţa autorităţilor; b)principiul protejării patrimoniului cultural naţional; c)principiul libertăţii de creaţie; d)principiul autonomiei instituţiilor de cultură; e)principiul primordialităţii valorii; f)principiul şansei egale la cultură; g)principiul identităţii culturale în circuitul mondial de valori.

Direcţia pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Naţional a Judeţului Galaţi întreprinde demersuri permanente în scopul promovării şi respectării acestor principii, la nivelul judeţului Galaţi, de către autorităţile administraţiei publice locale, persoanele fizice şi persoanele juridice de drept public sau privat.

Îndeplinirea atribuţiilor prevăzute de lege pentru protejarea patrimoniului cultural naţional, colaborarea cu autorităţile publice şi cu instituţiile specializate pentru protejarea şi punerea în valoare a patrimoniului cultural naţional, iniţierea şi sprijinirea acţiunilor de revitalizare a tradiţiilor şi obiceiurilor locale, a ocupaţiilor specifice tradiţionale, de formare a specialiştilor şi meseriaşilor în domeniul artizanatului şi meşteşugurilor tradiţionale, solicitarea şi primirea de la autorităţi ale administraţiei publice, de la instituţii publice şi de la persoane juridice de drept privat cu activităţi în domeniul cultural, de date şi informaţii, efectuarea unor activităţi de control pentru respectarea legislaţiei din domeniu, sunt câteva dintre atribuţiile principale, stabilite prin acte normative, ale instituţiei noastre.

În virtutea legislaţiei privind liberul acces la informaţii publice Direcţia pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Naţional a Judeţului Galaţi are un site propriu www.galaţi.djc.ro unde pot fi accesate date despre legislaţie, patrimoniu cultural, structura organizatorică, etc.

Sergiu TOFAN

CASA CORPULUI DIDACTIC GALAŢI

REPERE ISTORICE

- **1924**. Revizorul şcolar G.P. Salviu adresa primarului urbei gălăţene, în numele corpului didactic covurluian, „o stăruitoare şi grabnică rugăminte" către PRIMĂRIA oraşului Galaţi să doneze 800-1000 m^2 teren pentru construirea Căminului (Casei) Corpului Didactic;
- **1937.** Primăria municipiului Galaţi donează o suprafaţă de teren de 1368 m^2, situat în strada H. Rădulescu nr. 2 (astăzi, strada Gării nr.35), pentru construcţia unui local al cadrelor didactice; proiectul clădirii a fost făcut în mod gratuit prin bunăvoinţa unui arhitect al primăriei, suma necesară ridicării construcţiei urmând să fie realizată prin contribuţia cadrelor didactice din oraş şi din judeţ;
- **1939.** În prezenţa unui mare număr de cadre didactice, a personalităţilor oraşului – şi a lui D.V. Ţone, preşedintele Asociaţiei Învăţătorilor din România, a avut loc inaugurarea noii clădiri a Casei Corpului Didactic;
- **1971.** În baza art.251 din Legea 6/1969 (Legea Învăţământului) se elaborează Regulamentul de organizare şi funcţionare a Casei Corpului Didactic, care formulează ca obiectiv esenţial al instituţiei perfecţionarea profesională, psihopedagogică şi metodică a cadrelor didactice din învăţământul preuniversitar;
- **1985.** Se înfiinţează cenaclul literar „Anton Holban" al Casei Corpului Didactic.
- **1990.** După o întrerupere de patru ani (1986-1989), C.C.D. îşi reia activitatea, în februarie 1990;
- **1990.** Se editează primul număr al publicaţiei „Şcoala gălăţeană" (mai 1990);
- **2001.** Ordinul Ministerului Educaţiei şi Cercetării nr.4897/31.X.2001 prin care se aprobă Regulamentul de organizare şi funcţionare a Casei Corpului Didactic;
- **2002.** Se înfiinţează editura „Şcoala gălăţeană" a Casei Corpului Didactic;
- **1999-2007.** Casa Corpului Didactic Galaţi este aplicant sau partener în mai multe proiecte educaţionale.

FUNCŢII ŞI OBIECTIVE

- organizator de programe de formare continuă pentru personalul didactic şi didactic auxiliar;
- centru de resurse, inovaţie şi expertiză în formarea continuă a personalului didactic şi a managerilor educaţionali;
- centru de informare – documentare şi consultanţă pentru personalul din învăţământul preuniversitar;
- consiliere în managementul proceselor de dezvoltare personală şi organizaţională;
- marketing educaţional: analiza nevoilor de formare, definirea produselor şi serviciilor oferite, promovarea şi furnizarea acesteia de către Casa Corpului Didactic Galaţi;
- bancă de date pentru resursele umane cu statut de formator în principalele domenii, inspectori şcolari, responsabili cu formarea continuă, profesori metodişti, consultanţi, mentori, etc.;
- centre de iniţiere şi de organizare de activităţi ştiinţifice, metodice şi culturale;
- Cenaclul literar „Anton Holban"
- Simpozioane, expoziţii, spectacole, turism, etc.
- centru metodologic pentru bibliotecarii şi documentariştii din unităţile de învăţământ preuniversitar din judeţul Galaţi;
- Cursuri de formare în biblioteconomie;
- Cercuri pedagogice ale bibliotecarilor;
- editare şi difuzare de carte şi publicaţii;:
- Editura „Şcoala gălăţeană";
- „Şcoala gălăţeană" şi „Didactica Nova XXI";
- Librăria „Şcoala gălăţeană".

PRINCIPALELE ACTIVITĂŢI

- Informare, documentare şi consultanţă pentru personalul din învăţământul preuniversitar (biblioteca posedă peste 35 000 volume cărţi şi publicaţii);
- Activităţi ştiinţifico-metodice (simpozioane, sesiuni de comunicări şi referate, dezbateri, colocvii, expoziţii, schimburi de experienţă);
- Editare de carte şi publicaţii (Editura „Şcoala gălăţeană", publicaţiile „Şcoala gălăţeană" şi „Didactica Nova XXI");
- Activităţi cultural-artistice (Cenaclu, expoziţii, concerte, etc.).

Ghiţă NAZARE

CASA DE CULTURA A MUNICIPIULUI TECUCI

Prima formă de organizare a unei instituţii culturale în oraşul Tecuci s-a realizat în anul 1920, prin înfiinţarea Ateneului Cultural ,,Ştefan Petică", al cărui principal scop era acela de a contribui la ,,îmbogăţirea culturii naţionale, sociale, juridice, religioase, morale, cetăţeneşti, artistice şi ştiinţifice a maselor populare, din reşedinţa şi satele judeţului". Vreme de şapte ani, cât a funcţionat Ateneul Cultural ,,Ştefan Petică" a încercat să suplinească lipsa unor unităţi de cultură specializate în Tecuci, străduindu-se să contribuie la îmbunătăţirea climatului spiritual local.

Câţiva ani mai târziu, în martie 1938, la initiativa unui grup de cetăţeni ai oraşului Tecuci, care reprezentau toate categoriile sociale din localitate, se pun bazele Căminului Cultural Orăşenesc ,,Calistrat Hogaş". Prin Statutul său de organizare şi funcţionare îşi propunea ca să-şi înceapă activitatea ,,trăgând liniile largi ale programului său de cultivare a minţii şi sufletului, a sănătaţii şi a muncii".

Casa de Cultură Raională a fost înfiinţată în august 1953, menirea sa fiind aceea de a contribui la răspândirea culturii şi artei în rândurile maselor de oameni, dar şi de a coordona prin corpul său metodic demersurile educative iniţiate de căminele culturale. Odată cu împărţirea teritorial-administrativă din anul 1968 instituţia va desfăşura activităţi specifice, cu responsabilităţi, doar la nivel municipal. Casa de Cultură a municipiului Tecuci este continuatoarea frumoaselor tradiţii instituite de-a lungul secolului XX de ateneele, societăţile şi căminele culturale, care au contribuit la dezvoltarea unei vieţi spirituale.

În vederea asigurării unor spaţii cât mai adecvate pentru activităţile specifice, precum şi pentru prezentarea spectacolelor proprii dar şi ale formaţiilor artistice profesioniste aflate în turneu, s-au construit sala de spectacole ,,Ion Petrovici" în anul 1960 şi Teatrul de Vară în anul 1959. Ambele spaţii culturale au fost modernizate, fiind aduse la standarde moderne de confort, sala de spectacole reluându-şi activitatea în aprilie 2000, iar Teatrul de vară în luna iulie 2001.

Clădirea în care instituţia îşi desfăşoară astăzi activitatea a fost construită între anii 1886-1887, iniţial aici desfăşurându-şi activitatea Primăria oraşului şi ulterior, până în 1978, Casa Agronomului. Din momentul constituirii ei şi până astăzi, în cadrul Casei de Cultură au funcţionat de-a lungul anilor, formatii de teatru, dans, muzică populară, ansambluri folclorice şi de estradă, un cor mixt, grup vocal feminin, formaţii de muzică uşoară, cenacluri literare şi de creaţie plastică, dar şi nenumărate cursuri de perfecţionare profesională, organizate în cadrul Universităţii Populare.

În prezent la Casa de Cultură sunt în activitate următoarele cercuri şi formaţii artistice: - grupurile folclorice ,,Omătuţa" şi ,,Doina Siretului"; - corul de copii ,,Andantino"; - grupurile de dans clasic şi modern Asincron şi ,,Piticot"; - solişti vocali de muzică populară şi uşoară; - Cursuri de pregătire profesională din cadrul Universităţii Populare; - Cenaclul literar ,,Calistrat Hogaş"; - Cercul de artă plastică; - Cerc de pian; - Grupurile vocal-folclorice ,,Tecucelul" şi ,,Romaniţa"; Cenaclul Literar ,,Calistrat Hogaş".…….

Formaţiile artistice ale Casei de Cultură au obţinut în decursul anilor numeroase premii la concursurile şi festivalurile de gen din ţară şi străinătate.

Au fost mai multe apariţii în emisiunile organizate de Televiziunea Favorit, Naţional, TVR, PROTV, TVR Cultural, precum şi în spectacole prezentate la sala Radiofuziunii Române din Bucureşti cu participarea grupurilor folclorice "Omătuţa", "Doina Siretului", Corul de copii "Andantino", alături de interpreţii de

muzică populară şi uşoară. În acelaşi context se înscrie prezenţa formaţiilor Casei de Cultură la posturile de televiziune din Iasi şi Galati.

Corul Andantino a participat cu reprezentaţii artistice deosebite în cadrul Festivalului Internaţional Mamaia Copiilor.

Grupul folcloric "Doina Siretului" a participat la Festivalul Internaţional de Folclor ,,Nufărul alb" din Republica Moldova, Festivalul Internaţional de Folclor de la Saujon-Franţa, Festivalul Internaţional de Folclor "Doina Covurluiului" de la Galati. La toate aceste manifestări culturale artiştii tecuceni au obţinut diverse trofee şi diplome pentru prestaţia artistică deosebită .

În fiecare an la Tecuci se organizează, în colaborare cu Centrul Cultural ,,Dunărea de Jos"Galaţi, Festivalul interjudeţean de interpretare muzică populară "Omătuţa", concursul interjudeţean de muzică uşoară ,,Floare de April"şi Festivalul Naţional de Poezie "Costache Conachi", ajuns în anul 2007, la cea de-a XV-a ediţie

Universitatea Populară a dezvoltat încă de la înfiinţarea ei, în anul 1968, o serie de cercuri şi cursuri de perfecţionare profesională: croitorie-broderie, coafură-cosmetică, operatori PC, contabilitate, limbi străine, arte plastice.

Casa de Cultură Tecuci organizează din anul 2006, de Ziua Mondială a Filosofiei, Simpozionul naţional "Ion Petrovici". Alte activităţi care completează oferta culturală a instituţiei sunt: Zilele Tudor Pamfile, Gala Dansului, Gala Muzicii Folk, Gala Teatrului Şcolar, Zilele Tecuciului.

Periodic sunt organizate simpozioane de omagiere a personalităţilor locale şi naţionale, lansări de carte, dezbateri, conferinţe, în colaborare cu alte instituţii de cultură locale sau judeţene.

Viorel BURLACU

Biblioteca Municipală „Ştefan Petică" – Tecuci

Monument de arhitectură

Biblioteca Municipală „Ştefan Petică" ocupă două clădiri oarecum diferite ca arhitectură dar care, din punct de vedere cromatic, se leagă între ele.

Cea mai scundă – care datează din 1912 a aparţinut Societăţii „Banca Tecuciului" – impresionează prin faţadele cu bosaje ce include deasupra cornişei un frumos antic cu balustri. Ferestrele sale: trei la stradă şi două în preajma intrării – cărora li se adaugă şi uşa de acces cu partea superioară în semicerc – conţin ancadramente cu cartuşe şi solbancuri cu medalioane baroce. La intrare a fost introdusă o coloană clasică ce susţine antablamentul. Din holul mic dominat, din 28 octombrie 1994, de medalionul în basorelief realizat de sculptorul tecucean Dan Mateescu, se pătrunde în vechiul foaier transformat astăzi în galeria de expoziţii „Helios". Iluminarea se face natural, direct din plafon şi, respectiv, prin acoperiş, decuplajul protejat de sticlă mată, fiind mărginit de un vrej de frunze dispus în chenar. Din foaier se accede în trei încăperi (există şi o a patra, dar aceasta aparţine clădirii alăturate). Cea mai spaţioasă şi mai luminoasă, cea dinspre stradă, adăposteşte secţia de împrumut pentru copii. Cealaltă construcţie - ridicată pe locul vechiului hotel „Bogdan", a cărei arhitectură a imitat-o cu scrupulozitate – este mai semeaţă şi, desigur, mult mai solidă.

Edificiul fostei Societăţi de Credit şi Economie „Prevederea" a fost înălţat înaintea Primului Război Mondial de Nestor Cincu. În momentul inaugurării, aceasta a fost prima clădire din Tecuci cu structură de rezistenţă, şarpantă şi acoperiş, realizate integral din beton armat. Ca şi clădirea cu parter, prezentată anterior, imobilul ocupă o poziţie de colţ, aşa încât ornamentele cu motive geometrice de deasupra ferestrelor îşi desfăşoară repertoriul lor pe ambele faţade îndulcind, pe cât posibil, severitatea liniei generale.

În zona etajului, faţadele sunt secţionate de câte o uşă ce posedă, în partea superioară, arhitrave cu motive generale, iar la nivelul pragului câte un balcon.

Parterul clădirii este ocupat, în prezent, de secţia de împrumut pentru adulţi (în care se accede din foaierul celeilalte clădiri) şi de depozitul sălii de lectură. La etaj se poate ajunge pe o scară interioară. Aici se găsesc mai multe săli de diverse dimensiuni, în cea mai mare dintre ele fiind instalată sala de lectură.

Istoric şi activitate profesională

Stimulaţi de iniţiativa bârlădenilor, un grup de intelectuali entuziaşti din Tecuci, în frunte cu Constantin Gheorghiu, Al. Lascarov-Moldovanu şi Constantin Petraş, va pune în toamna anului 1907, bazele primei „biblioteci publice a oraşului Tecuci", ale cărei colecţii proveneau numai din donaţii. Din lipsa fondurilor, după trei ani, instituţia a trebuit să-şi înceteze activitatea. O altă tentativă de fundare a unei biblioteci, aparţine comitetului Ateneului Cultural „Ştefan Petică" care în anul 1924, a reuşit să creeze, totuşi o bibliotecă publică, cu un fond de 2461 volume, ce au fost puse la dispoziţia celor ineresaţi până în anul 1927. În baza indicaţiilor formulate în ordinul circular nr. 27369 al Ministerului Instrucţiunii şi Cultelor, pe data de 12 septembrie 1931, în sala de recepţie a primăriei, profesorii din învăţământul liceal, întruniţi într-o consfătuire de lucru, vor decide înfiinţarea unei biblioteci comunale, în scopul „luminării populaţiunei nevoiaşe, care n-are putinţă materială să-şi cumpere cărţi, reviste etc. pentru citit". Cu acest prilej, au fost împuterniciţi să se ocupe de organizarea noii biblioteci profesorii de limba română: Nelly Popovici, Maria Vartic, Constantin Solomon şi Elena Ruţă. Pentru că Ateneul Cultural îşi încetase activitatea, cărţile din biblioteca sa vor fi cedate Bibliotecii comunale abia înfiinţate. Neavând de la bun început un local corespunzător şi nici un bibliotecar plătit, biblioteca va funcţiona numai cu numele, colecţiile sale rămânând închise într-o cameră de-a primăriei. De abia la 1 aprilie 1935, Biblioteca Comunală se instalează alături de Muzeul de Arheologie, în clădirea donată de familia Cincu. În primăvara anului 1937, putem spune că tânăra instituţie întrunea cu adevărat condiţiile propice bunei sale funcţionări. Fondurile de carte, organizate şi fixate în întregime de către bibliotecarul custode, erau, în sfârşit, puse la îndemâna cititorilor doritori de lectură „în toate zilele de lucru şi sărbătoare". În anul 1940 numărul publicaţiilor se ridica la peste 9000 de volume; din nefericire toate acestea nu se împrumutau acasă, erau lecturate pe loc.

Spre sfârşitul războiului, fondul cel mai de preţ al bibliotecii, alcătuit din cărţi vechi, ediţii princeps, manuscrise, lucrări de artă, arhiva şcolilor din secolul trecut ş.a., aflându-se evacuat cu un vagon lângă Bucureşti, a căzut pradă flăcărilor cauzate de explozia unei bombe.

De la 18 decembrie 1955, când s-a mutat în str. Republicii, mai întâi în clădirea de la nr. 9, apoi în cea de la nr. 11, instituţia capătă numele de Biblioteca Centrală Raională, preluând şi sarcina îndrumării activităţilor bibliotecilor comunale din raionul Tecuci. Acest prerogativ va înceta în 1968, când devine Biblioteca Municipală, menirea sa fiind de a satisface nevoia de informaţie a populaţiei oraşului. De la 28 octombrie 1994, instituţia poartă numele scriitorului Ştefan Petică.

De la an la an, colecţiile şi numărul cititorilor se află în plină creştere. Astfel, la sfârşitul anului 2006, existau 136.477 documente inventariate, 6.943 cititori înscrişi (aproximativ 16% din populaţia Tecuciului) şi peste 176.529 cărţi împrumutate; s-au derulat 42 de manifestări culturale distincte, 15 expoziţii diverse la care au participat aproximativ 3.500 de persoane.

Valoarea colecţiilor instituţiei a sporit şi prin achiziţionarea bibliotecii cărturarului tecucean Constantin Solomon, care conţine numeroase valori de patrimoniu, între care şi un exemplar al „Cărţii româneşti de învăţătură" (1643) a lui Vaarlam, apărută la Iaşi. În anul 1994, distinsul profesor universitar Anghel Rugină din S.U.A., a donat bibliotecii 361 volume de o deosebită valoare.

Biblioteca Municipală posedă trei secţii de împumut la domiciliu (una pentru adulţi, una pentru copii şi o alta de carte în limba franceză aproximativ 4.000 de volume) şi o sală de lectură cu 56 de locuri, dotată cu calculatoare conectate la Internet. Specialiştii instituţiei acordă o deosebită atenţie creării unor instrumente capabile să le înlesnească cititorilor accesul la informaţii privind localitatea. În acest sens, s-au realizat câteva bibliografii ale personalităţilor tecucene, un fişier tematic „Scrieri despre Tecuci", o Cronologie a principalelor evenimente şi o fototecă.

Biblioteca reprezintă centrul de informare şi documentare al comunităţii. Orice localitate care se respectă, îşi respectă şi biblioteca, instituţie care dă măsura civilizaţiei şi generozităţii cetăţenilor din comunitate. O localitate trăieşte din punct de vedere spiritual prin carte şi bibliotecă, aceasta fiind calea cea mai accesibilă, cea mai apropiată de sufletul omului, spre cunoaşterea lumii, a universului.

PERSONALITĂŢI ALE GALAŢIULUI ÎN "PANTEONUL" CULTURII

de IOAN BREZEANU

Până la constituirea statului român modern, în 1859, spaţiul nostru economic şi cultural nu s-a putut afirma prin realizări la nivelul celor din ţările Europei apusene. După această dată, însă, cu deosebire în perioada interbelică, intelectualitatea română a egalat perfomanţele apusenilor, realizând ceea ce savantul Iorgu Iordan, fost profesor la Liceul "Vasile Alecsandri" din Galaţi, într-o expunere în cadrul Academiei Române despre cultura română, în anul 1954, consemna: "**Într-o serie de discipline, ţara noastră se află în primele rânduri ale ştiinţei mondiale, cercetările de mare amploare din domeniile matematicii, fizicii, chimiei, biologiei, ştiinţelor medicale şi mai ales al tehnicii, stârnind admiraţia specialiştilor de peste hotare**".

În rândurile celor care s-au afirmat prin inteligenţă şi creativitate la nivel naţional şi internaţional s-a înscris şi valoroasa galerie **a găläţenilor, cu**: 3 nominalizaţi la Premiul Nobel; 8 Doctori Honoris Causa; 65 Membri ai Academiei Române; 46 Membri ai unor Academii şi Societăţi ştiinţifice internaţionale; 10 Membri ai Academiei de Ştiinţe Medicale; 3 Membri ai Academiei de Ştiinţe Tehnice; 7 Membri ai Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice; 32 Fondatori de Şcoli ştiinţifice naţionale; Inventatori, descoperitori în ştiinţe, artişti şi sportivi cu performanţe mondiale.

NOMINALIZAŢI LA PREMIUL NOBEL

Vasile ALEXANDRESCU-URECHIA

(n. 1834, Piatra-Neamţ – m. 1901, Bucureşti)

Reputat profesor universitar, istoric, scriitor, filolog, etnograf, editor, deputat şi senator din partea oraşului şi judeţului Galaţi între anii 1888 şi 1898, diplomat şi creator de doctrină modernă în relaţiile internaţionale, care i-au adus recunoaştere europeană.

Membru al Academiei Române, Cavaler al Legiunii de Onoare Franceze: Premiul Internaţional „V.A. Urechia" înfiinţat la Paris, în anul 1882 , ca recunoaştere a meritelor sale; Membru de Onoare al Societăţii „Amigos del Pais" din Madrid; Membru de Onoare al Societăţii Artistice şi Literare Franceze; Membru al Institului Heraldic Italian.

În aprilie 1901, a fost nominalizat la Premul Nobel, secţia Pace, dar în timp ce Dosarul se găsea la Fundaţia Nobel din Stockholm, a decedat.

Dumitru VASILIU

(n. 1893, Bereşti, jud. Galaţi)

Absolvent al Liceului "Vasile Alecsandri" din Galaţi, promoţia 1914. Medic oto-rino-laringolog, colaborator apropiat cu savantul profesor Gh. Marinescu.

A fost membru al Academiei Române, membru al Asociaţiei oamenilor de ştiinţă din România; membru onorific al Societăţii de ORL din Madrid; membru al Institutului ORL din Moscova; membru al Societăţii Internaţionale de Audiologie din Olanda; preşedinte al Comitetului Internaţional permanent pentru studiul Ozenei.

Doctorul Vasiliu şi-a înscris numele în literatura medicală mondială cu **Teoria surdităţii oreionului** care, fiind cunoscută şi în Suedia, **Comisia Medicală a Premiului Nobel din Suedia i-a solicitat Bucureştiului detalii. El a demonstrat că urechea medie este definitiv dezvoltată din luna a şasea, ceea ce înseamnă că auzim din viaţa intrauterină**.

Ioan ZUGRĂVESCU

(n. 1910, Iaşi – 1984, Iaşi)

Chimist. Profesor şi şef al Catedrei de Chimie Organică a Facultăţii de Industrie Alimentară a Universităţii din Galaţi, transferat apoi la Institutul de Chimie macromoleculară „Petru Poni" din Iaşi (1863-1970).

Membru al Academiei Române (1963) şi Doctor Honoris Causa al Universităţii din Nantes. **A elaborat cartea despre Chimia N-ilidelor** "prima în acest domeniu din lume" şi a avut numeroase contribuţii la fabricarea unor medicamente, precum: instalarea şi punerea în funcţiune a Secţiei de acid salicilic şi acetil – salicilic, un nou procedeu de purificare, noi procedee pentru fabricarea PAS-ului, a hidrolizei izonicotinice şi a glucozei pure, procedee tehnologice pentru sinteza unor polimeri termostabili ş.a Acestea fac obiectul a 35 de brevete la OSIM.

În 1977, profesorul Y. Graf de la Universitatea din Nantes i-a solicitat o documentare recentă pentru a răspunde cererii Comitetului Nobel din Stockholm în vederea Premiului Nobel.

LINGVISTICĂ. LITERATURĂ
Iorgu IORDAN

(n. 1888, Tecuci – m. 1986, Bucureşti)

Profesor de Limba română la Liceul „Vasile Alecsandri" din Galaţi.
Membru al Academiei Române.

Preşedinte al Comisiei Naţionale a României pentru UNESCO; membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din Leipzig, Berlin şi Viena; membru în Comitetul de direcţie al "Asociaţiei Internaţionale a Hispaniştilor" şi al "Comitetului Societăţii de Lingvistică Romanică"; Doctor Honoris Causa al Universităţii: Humboldt – Berlin (1959); Montpellier (1966); Alexandru Ioan Cuza din Iaşi (1967); Gand (1968); Roma (1976); Membru al Academiei Saxone de Ştiinţe – Leipzig (1958); membru al Academiei Austriece de Ştiinţe – Viena (1966); Membru al Academiei Bavareze de Ştiinţe – München (1968), al Institutului Mexican de Cultură – Mexic (1969) şi al Institutului de Studii Catalane – Barcelona (1975).

Corneliu DUMITRIU

(n. 1951, Galaţi)

Filolog. Estetician. Absolvent al Liceului "Vasile Alecsandri" din Galaţi (1970). **Secretar executiv al Comisiei Naţionale a României pentru UNESCO. Director al Catedrei UNESCO "Teatrul şi Cultura Civilizaţiilor", a Institutului Internaţional de Teatru, cu sediul la Paris, ales şi reales în această funcţie de către Congresele Mondiale ale Teatrului, la: Seul (1997), Marsilia (2000), Atena (2002), Tampires – Mexic (2004), Manila-Filipine (2006) şi membru al Comitetului Executiv al aceluiaşi organism internaţional.**

Membru în Comitetul de Patromaj al Fundaţiei "René Hainaux" din Belgia, alături de importante personalităţi europene din lumea teatrului.

Constantin FROSIN

(n. 1952, com Herăstrău, jud. Vrancea)

Filolog, traducător, scriitor în limba franceză. Profesor la Universitatea "Danubius" din Galaţi.

Membru al Societăţii Române din Haika, al Uniunii Scriitorilor din România; Membru al Academiei Internaţionale din Luteţia; Membru al Academiei Francofone; Membru corespondent al Academiei Europene; Laureat al Renaşterii Franceze pentru promovarea culturii; Cavaler al Ordinului Naţional al Artelor şi Literelor al Franţei; Ofiţer în Ordinul Laurilor Academiei din Franţa.

ISTORIE
Vasile PÂRVAN

(n. 1882, com. Huruieşti, Tecuci – m. 1927, Bucureşti)

Unul dintre cei mai mari istorici şi arheololgi ai neamului, **Fondator al Şcolii româneşti de Arheologie şi al Şcolii române din Roma. Membru al Academiei Române (1911); Membru al Institutului de Arheologie German (1911); Membru al Academiei "Dei Linceni" din Roma (1927); Membru al Comitetului Internaţional al Ştiinţelor istorice de la Geneva (1926) şi membru al altor societăţi ştiinţifice din Peninsula Italică.**

Împreună cu Nicolae Iorga a înfiinţat Institutul de Ştiinţe Sud-Est Europene (1914). A fost numit profesor la Universitatea din Bucureşti (în 1908), iar în 1911 Director al Muzeului de Antichităţi.

Constantin Gh. MARINESCU

(n. 1928, Galaţi)

Absolvent al Liceului "Vasile Alecsandri" din Galaţi, promoţia 1949.

Politolog, istoric, filosof şi pedagog.

Cetăţean de Onoare al Municipiului Galaţi. Membru de Onoare al Academiei de Ştiinţe din Republica Moldova. Academician de Onoare al Universităţii de Ştiinţe Aplicate din Chişinău. Membru Emerit al Academiei de Ştiinţe Medicale din România. Membru de Onoare al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România. Preşedinte al Filialei din România a Federaţiilor Internaţionale de Psihologie "Balint", cu sediul la Bruxelles.

Pentru bogata sa activitate ştiinţifică, i-au fost acordate numeroase titluri, distincţii şi diplome de onoare de către foruri universitare şi academice de prestigiu din ţară şi străinătate.

În semn de recunoaştere a meritelor ştiinţifice deosebite, profesorul C. Gh.Marinescu a fost inclus în 12 Dicţionare Internaţionale publicate în Anglia, S.U.A., Canada, ş.a.

MEDICINĂ

Constantin LEVADITI

(n. 1874, Galaţi – m. 1953, Paris)

Medic inframicrobiolog. Membru al Academiei Române, Membru al Academiei de Medicină din Paris. Savant de renume mondial, descoperitor al bismuto-terapiei. La 52 de ani îşi crease o reputaţie mondială în inframicrobiologie şi chimioterapia sifilisului. În 1921 reuşise pentru prima oară în lume, să cultive virus poliomielitic în afara organismului, cultură de ganglioni nervoşi de maimuţă.

"Creaţia sa îl aşează printre marii medici savanţi ai secolului al XX-lea, ca un reprezentant strălucit al ştiinţei româneşti în ştiinţa universală".

Dumitru BURLUI

(n. 1920, Galaţi – m.1983, Bucureşti)

Absolvent al Liceului "Vasile Alecsandri", promoţia 1945.

Medic chirurg. Membru al Societăţii Internaţionale de Chirurgie (Basel), al Societăţii de Hidatologie (Alger), al Societăţii Internaţionale de Chirurgie Cardiovasculare (Lyon), al Societăţii de Gastroenterologie (Roma).

Profesor doctor docent la Institutul Medico-Farmaceutic din Bucureşti. Membru corespondent al Academiei de Ştiinţe Medicale (1969) din România.

Preşedintele Societăţii de Chirurgie din ţara noastră.

Autor a peste 400 de lucrări ştiinţifice (unele în colaborare).

Cezar DINU

(n. 28 august 1925, com. Oasele, jud. Galaţi) Medic. Absolvent al Liceului "Vasile Alecsandri", promoţia 1945.

Preşedinte al Societăţii Române O.R.L. (1990). Membru al Societăţii Medicale Balcanice (1970) şi al Societăţii Franceze O.R.L (1991).

A introdus în premieră mondială (1955) chirurgia metastazei ganglionare modelantă, funcţională. Din 1975, a iniţiat un procedeu original de refacere a conductului faringo-esofagian cervical, de natură canceroasă, cu labouri tubulare de piele.

Mircea OLTEANU

(n. 1926, Galaţi)

A fost printre primii chirurgi oftalmologi din lume care a operat sub anestezie generală nou născuţi sub două săptămâni.

Medic oftalmolog. Profesor la Facultatea de Medicină din Bucureşti.

Membru al Academiei de Ştiinţe Medicale; membru al Academiei de Ştiinţe din New York. A prezentat comunicări la Congrese oftalmologice din **Germania** (1964), **Algeria** (1965), **Franţa** (1970 şi 1972), **R. F. Germania** (1976), **Anglia** (1980), **Sofia, Barcelona, Turcia** (1976), **Grecia** (1970), **Roma** (1982).

Premiul de chirurgie din 1981/1982 de la Roma, împreună cu prof. dr. Christian Bernard din Republica Sud-Africană.

Ovidiu POPOVICI

(n. 1924, Tecuci)

Medic oncolog. Absolvent al Liceului "Vasile Alecsandri" din Galaţi. Absolvent al Facultăţii de Medicină din Bucureşti (1946), apoi din 1967, director ştiinţific la Institutul de Oncologie din Bucureşti.

Membru al Academiei Române; membru al Academiei Medicale din România (1969); membru al GECA (Groupe Européen de Chimiothérapie Anticancerouse) (1966); membru în Colegiul de Ginecologie – Obstretică şi Pediatrie de pe lângă Ministerul Sănătăţii; expert în Comisia pentru Cancerul profesional a BPT (Bureau Internationnel de Travail – Geneva).

Organizatorul primului laborator de radioizotopi cu utilizare medicală din ţară; a introdus radioterapia cu energii înalte, diagnosticul precoce şi tratamentul limfoamelor maligne.

MATEMATICĂ. FIZICĂ

Gheorghe ȚIȚEICA

(n. 1878, Turnu Severin – m. 1939, Bucureşti) Matematician de valoare mondială, fost profesor la Liceul "Vasile Alecsandri" din Galaţi (1896-1900).

Unul dintre creatorii geometriei diferenţiate centro-afine. El a introdus în literatura de specialitate mondială o clasă de suprafaţă şi o clasă de curbe care îi poartă numele, prin lucrările sale tipărite în limba franceză: "Geometria proiectivă a reţelelor", 1931 şi "Geometrie diferenţială a curbelor".

Membru al Academiei Române, Doctor Honoris Causa al Universităţii din Varşovia şi al mai multor academii şi societăţi ştiinţifice străine.

Constantin POPOVICI

(n. 1878, Botoşani – m. 1956, Bucureşti)

Matematician şi astronom. Profesor de matematică la Liceul "Vasile Alecsandri" din Galaţi. Membru de onoare al Academiei Române. **Membru al Societăţii de Geografie; Director al Observatorului Astronomic din Bucureşti (1937); Preşedinte al Societăţii Române de Matematică (1936-1937); membru al „Societé Mathématique de France"; membru „Circola Matematica di Palermo**".

Victor VÂLCOVICI

(n. 1885, Galaţi – m. 1970, Bucureşti)

Matematician. Mecanician. Membu al Academiei Române. Savant de renume mondial, creatorul hidrodinamicii şi aerodinamicii moderne româneşti.

El şi-a legat numele de importante cercetări asupra problemei mixte a lui Voltera, asupra teoremelor universale ale mecanicii, asupra mişcărilor pe suprafeţele savantului Bernoulli, numite în literatura de **specialitate "suprafeţele lui Bernoulli-Vâlcolici" – mişcarea turbinară**. A elaborat o nouă teorie cosmogonică privitoare la sistemul planetar, bazată pe considerente de elasticitate şi a dat o nouă interpretare legii lui Hubble.

În 1985, cu prilejul centenarului naşterii, UNESCO a recomandat sărbătorirea savantului român în întreaga lume.

Nicolae ABRAMESCU

(n. 1884, Târgovişte – m. 1987, Cluj)

Matematician. Profesor la Liceul "Vasile Alecsandri" din Galaţi (1907-1918). Profesor la Universitatea din Cluj.

Membru titular al Academiei Române; membru al Societăţii de Ştiinţe din Franţa, membru al «Circulo Matematico di Palermo», membru al «Deutsche mathematiker vereinigung», referent al «Mathematical Reviews» şi al «Zentralblatt für Mathematik».

A publicat lucrări de analiză matematică, geometrie şi manuale şcolare, unele dintre ele în V-XII ediţii.

ŞTIINŢE TEHNICE

Anghel SALIGNY

(n. 1854, sat Şerbăneşti, jud. Galaţi)

Inginer constructor**. Membru şi preşedinte al Academiei Române. Primul în lume care a folosit betonul armat în construcţii, "o glorie a tehnicii româneşti", "o celebritate pe plan mondial**". El a proiectat şi construit Docurile şi Silozurile din Galaţi şi Brăila, şi podul de peste Dunăre de la Cernavodă (1890-1895) – cel mai lung pod din Europa şi al treila pod ca lungime din lume.

Inaugurarea podului s-a făcut în anul 1896, prin trecerea unei garnituri de tren, alcătuiră din 15 locomotive, cu o viteză de 80 km pe oră.

Constantin BUDEANU

(n. 1886, Buzău – 27 februarie 1956)

Inginer electrotehnician. Absolvent al Liceului „Vasile Alecsandri", promoţia 1908. **Membru al Academiei Române. Descoperitorul pe plan mondial a energiei deformante; caracterizat ca "autoritate mondială în energetică, cu contribuţii remarcabile la începuturile marii opere de electrificare a ţării"; Profesorul C. Budeanu este o glorie a poporului român, un cercetător al cărui nume va rămâne pentru totdeauna înscris în amintirea întregii lumi ştiinţifice**".

Dionisie GERMANI

(n. 1887, Galaţi – m. 1948)

Absolvent al Liceului "Vasile Alecsandri" din oraşul natal, promoţia 1905. Inginer constructor.

"**Unul dintre cei mai mari specialişti români în hidrotehnică, unde a adaus contribuţii profund originale, D. Germani a fost o autoritate mondială în energetică, fiind descoperitorul pe plan mondial al energiei deformate**".

A fost membru al Societăţii române de ştiinţe; membru al Societăţii de geografie din Lisabona; al Societé français des electriciens; al Societăţii de ingineri civili din Franţa; membru titular al Academiei de Ştiinţe din România.

În anul 1930 Congresul de mecanică aplicată de la Stockholm i-a solicitat lui D. Germani o sinteză a legilor de similitudine pe care le descoperise.

Eugen BĂDĂRĂU

(n.1887, com. Folteşti, jud. Galaţi - Bucureşti) Fizician. **Fondatorul şi organizatorul şcolii de descărcări electrice în gaze**. Cercetările efectuate în special asupra gazelor ionizate, a spectografiei, a acusticii şi a ultraacusticii, au condus la rezultate care au îmbogăţit literatura de specialitate de la noi şi de peste hotare. Monografiile "Fizica descărcărilor în gaze", "Gaze ionizate", vol. I şi II, "Bazele acusticii moderne" au trezit un larg interes în Germania, Anglia, Cehoslovacia, Franţa, Polonia, Bulgaria şi U.R.S.S.

Eliza Leonida ZAMFIRESCU

(n. 1887, Galaţi – m. 1977).

Prima femeie inginer din Europa.

S-a născut la Galaţi într-o familie cu încă nouă fraţi. Deoarece la aceea vreme, datorită prejudecăţilor, fetele nu aveau acces la şcoala Politehnică, în anul 1909 a plecat la Berlin unde s-a înscris la Academia Regală Tehnică, devenind prima studentă a Universităţii din Chatottenburg. După obţinerea diplomei de inginer a Facultăţii de Chimie şi Metalurgie, a fost angajată la institutul de Geologie, în cadrul căruia a studiat minereurile de la Altân Tepe (Dobrogea) şi a participat la activitatea Comisiei pentru fabricarea în ţară a sulfatului de cupru.

În cadrul institutului a făcut cercetări privind roci şi minereuri, petrol şi gaze, cărbuni şi bitumuri, ape minerale ş.a.

Constantin GALLIN

(n. 1927 Galaţi)

Absolvent al Liceului "Vasile Alecsandri" din Galaţi, promoţia 1945.

Inginer constructor de nave: Autor al "Carenelor Gallin", prin care s-a impus pe plan internaţional în învăţământul universitar şi în cercetarea de profil. **Preşedinte al Asociaţiei Europene a Universităţilor din domeniul Tehnologiei Marine (WEGEMT). Membru al Societăilor Constructorilor de Nave din Anglia, S.U.A., Franţa, Germania, Olanda şi al Academiei Fundaţiei Ruse din Sankt Petersburg. Membru al Consiliului Regal de construcţii navale din Londra, membru al Schiffbautechnice Jasellschaft Hamburg, membru al Societăţii Arhitecţilor şi inginerlor navali, New York.**

Vasile-Mihai POPOV

(n. 1928, Galaţi)

Promoţia din 1947 a Liceului "Vasile Alecsandri" din Galaţi. Inginer automatician. Membru corespondent al Academiei Române (1965). Iniţiatorul metodei denumite "Popov", bazată pe utilizarea transformatei Fourier, cu completări ulterioare legate de conceptele de hipersensibilitate şi real-pozitive, aşa cum este celebra metodă Popov-Kalman-Yakubovich.

Adrian BEJAN

(n. 1948, Galaţi)

Absolvent al Liceului "Vasile Alecsandri" din oraşul natal, promoţia 1967. Profesor doctor la Universitatea din Dulke, statul Nord Carolina, S.U.A. Inginer.

Este primul român al cărui nume a fost reţinut pe lista creatorilor de criterii de similitudine, alături de nume celebre, ca: Reynolds, Nusselt. În prestigioasele reviste de specialitate, ASME (The American Society of Mechanical Engineers) din anii 1989 şi 1994, specialişti de renume internaţional au propus trei criterii de similitudine care să poarte numele "Bejan".

Este consultant tehnic pentru Guvernul S.U.A. şi pentru diverse departamente, fundaţii, corporaţii, etc.

Gheorghe FERNIC
(n. 1900, Galaţi – m. 1930, Iaşi)
Pilot. Inginer inventator.

A făcut studii de specilaizare la Paris şi Berlin. **A conceput şi a construit avionul "Fernic X", primul avion cu tren de aterizare biciclu, monoplan, bimotor, experimentat în zbor, la 29 septembrie 1929 pe aerodromul Roosevelt Field**. Presa americană considera **avionul "unic în concepţia sa", iar Fernic a fost supranumit un "Lindberg al României**".

Participând cu un avion pentru acrobaţie la un miting aerian, la Chicago, la 22 august 1930, şi-a pierdut viaţa, motorul avionului explodând în aer.

Boris PLĂHIEANU
(n. 1941, Chişinău)

Stabilit cu părinţii în Tecuci, unde a urmat cursurile Şcolii primare elementare şi ale liceului (1954-1957).

Inginer mecanic, **membru al Societăţii de geofizică din Japonia şi S.U.A., iar din 1995 şi membru al Academiei de ştiinţe din New York.** A obţinut 56 de brevete de inventator, fiind distins cu cele mai înalte premii: Oscar "Inventica-94", "Gânditorul de la Hamangia" şi Medalia de aur "Henry Coandă" (Iaşi, 1944, Premiul "Ke Koa" (China 1995), Crucea de cavaler al Ordinului "Meritul belgo-spaniol" (1944), Medalia de aur "Nicolae Tesla" (Jugoslavia, 1988) şi cu alte medalii la saloanele internaţionale de la Zagreb, Varna, Casablanca, Geneva etc.

ARTĂ
Fani TARDINI

(n. 1823, Trieste (Italia) – m. 1908, Galaţi). A copilărit la Galaţi, unde tatăl ei deschisese o Agenţie de Vapoare.

A fost una din gloriile Teatrului dramatic din România şi fondatoare a teatrului gălăţean care îi poartă numele.

Din anul 1860 a avut trupă proprie şi în această echipă, împreună cu soţul ei Alexandru Vlădicescu, a organizat numeroase turnee în Bucovina şi Cernăuţi, în Drobogea şi Transilvania. În anul 1872 s-a stabilit cu trupa în Galaţi unde organiza câte două spectacole pe săptămână.
Fani Tardini s-a distins prin temperamentul şi înclinaţia ei specială pentru arta dramatică. Semnificative pentru talentul excepţional al actriţei sunt rândurile scrise în „Junimea literară" din 1908:

„Pe vremuri, Fany Tardini fusese zeificată, era o splendoare de frumuseţe şi artistă de mare temperament. Ea a fost între întemeitorii teatrului român şi cu fraţii Vlădicescu a cutreierat Ţara Românească şi toate ţările româneşti, ducând alarma deşteptării".

Eugen SÂRBU
(n. 1950, Braşov)

Violonist. Stabilit cu familia în Galaţi, violonist de valoare internaţională, „unul dintre cei mai străluciţi instrumentişti români" (Revista „Luceafărul" din 4 martie 1968), cu studii la Bucureşti şi perfecţionare la Institutul "Curtis" din Philadelphia, al "Julliard School of Music" din New-York.

Laureat şi premiat la concursurile internaţionale din Los Angeles, Carolina de Nord, Chicago, Dalles, Denver, San Francisco; Premiul Fundaţiei Rockfeller. Laureat al concursurilor europene: "Karl Flesch" din Londra, Leeds "Paganini" din Genova, "Regina Elisabeta" din Bruxelles, "Sibelius" din Helsinki, "Tiber Varga" din Sien, München, Barcelona, Neapole ş.a. A concertat în toate marile centre muzicale din cele 5 continente.

SPORT
Smaranda BRĂESCU

(n. 1897, com. Buciumeni, jud. Galaţi – m. 1948, Cluj). Denumită „regina aerului", a uimit lumea prin perfomanţele ei de nivel european şi mondial în paraşutism.

La 19 mai 1932, la Sacramento, lângă San Francisco, s-a lansat de la 7800 metri doborând şi recordul bărbătesc mondial, pe care l-a deţinut timp de 6 ani. Ziarele americane au denumit-o „regina aerului, cea mai îndrăzneaţă sfidătoare din lumea morţii".

La 8 octombrie 1932 şi-a trecut examenul de zbor pe un avion în faţa unei comisii din New York, obţinând Brevetul de pilot, iar la 25 martie 1935 a primit şi Certificatul emis de Aeroclubul Regal al Angliei.

În octombrie 1942 Eroina neamului a plecat pe front, fiind încadrată în Escadrila Sanitară. Impresionat de performanţele temerarei paraşutiste pilot, poetul Octavian Goga a propus Academiei Române să-i atribuie un „Premiu de virtute". S-a stins din viaţă în anul 1948.

...poezie
la
Dunărea de Jos

viorel dinescu

Ce armonie neştiută va
încălzi atmosfera din
care voi pleca
Odată cu fiecare
secundă risipită din
făptura mea?

O altă nuanţă a revoluţiei
Împotriva cruzimii propuneam trandafiri
Cuvinte de dragoste treceau prin timp
Înălţimi etajate împiedicau cealaltă lume
Să-şi inventeze singură un alt Olimp

Prin cer – recolte-ntregi de insomnii
Şi ochi ermetici licărind ciudat
Când ziua şi cu noaptea se-mpăcară
O altă nuanţă se născu treptat.

Aruncă flori pe lucruri
Corăbii mari de nori mă împresoară
Aripi de pânză cad peste oraş
Nu mai găsesc cuvântul tremurat
Prin care, drept şi gol ca într-un somn,
Să trec spre tine dincolo de vălul,
Care pe toate fiinţele le înconjoară
Şi să te simt aproape. Pulsul tău
Inundă spaţiu-n care te privesc
Mi-e teamă că furtuna se va-ntoarce
Peste podoaba liniştii din noi
Atâtea întâmplări aşteaptă-n mine
În care tu pluteşti ca o cometă
Un zid de umbre mişcă pe aproape –
Corăbii mari şi pânze cenuşii
Şi-apoi se desfrunzi melancolia
Ca un copac de toamnă scuturat
Aruncă dar, aruncă fiori pe lucruri
Să trecem într-un anotimp mai clar
Nu şovăi şi nu-ţi pleca privirea
Aruncă dar, aruncă flori pe lucruri

Eşti tu, traversând amurgul
În curând trenul va opri la peron
Prin gări au apărut semnale ciudate
Şi pe deasupra noastră îngeri de carton
Aruncă-n vânt afişe colorate

Vibrează-n aer dâre luminoase
Uşile-ntrerupte în gol se deschid
Trec trenuri lungi de umbre trase
Se risipesc printre oglinzi ca-n vid

O pasăre tăcută taie burgul
Pierzându-se în gara afumată
Eşti tu, iubito, traversând amurgul
În liniştea peroanelor de vată

Ecuaţie albastră
Soluţia finală-ntârzia. Aşteptam
Poate un impuls venit din eter
Sau din adâncurile fiinţei mele perene
Între timp cifrele deveneau violete
Altele se destrămau ca un fum
În ecuaţii pătrunseseră parfumuri îndepărtate
O mare mişcare în spirală se dezlănţui
(Parcă auzeam o fugă de Bach)
Abscisele se legănau ca o harfă
Şi lângă ele o ipotenuză se frânse cu zgomot.

Soluţia finală-ntârzia. Şi din nou rumoare
Aerul e acum negru şi în el
Se sparg soluţii intermediare
Ca un buchet de focuri bengale
Trasând pe ecranul care închipuie o noapte eternă
Un mare tetraedru de lumini, poate o viitoare galaxie.

Tu, abstracta culoare!
Deschide poarte grea de umbre reci
Purifică-te-n aspre, lungi tăceri
Te-oi regăsi în virtuale seri
În ultra-timp când ai să te petreci

Vei creşte stea fluidă în neant
Topită în vârtejuri de culoare
La limita dintre lumină şi eroare
Te voi vâna cu un ochean gigant

Cât pulsul bate-n prisme de smarald
Îşi voi simţi la antipozi furtuna
Prin ochii tăi ermetici curge luna
În amintirea unui foc mai cald

Păstrează poarta umbrelor intactă
Ca să respir culoarea ta abstractă

Ecou ireversibil
Stau singur între flacără şi frig
În catedrala nopţii-ntunecată;
Degeaba peste lună-am să te strig:
Ecoul nu se-ntoarce niciodată.

Ca o meduză peste valuri treci,
Purtând o trenă verde înspumată;
Te chem să vii plutind prin ape reci:
Ecoul nu se-ntoarce niciodată.

Te-ai rătăcit demult printre oglinzi
Şi nu mai ştiu de eşti adevărată;
Ecoul vieţii n-ai să poţi să-l prinzi
Ecoul nu se-ntoarce niciodată!..

Poesis
Prin mine mergi la cea dintâi durere
Spre oaza scufundată în tăceri
Spre asimptota care-n valuri piere

Prin mine mergi în ziua cea de ieri
Ca printr-un estuar de ore arse
Prin mine treci din Anzi spre Nicăieri

Prin mine vei găsi Infernul sfânt
Scăldat în a sirenelor chemare
Visând poteca veche spre pământ

Din drumul meu nici unul nu se-ntoarse
Chiar dacă-a-ncremenit într-un cuvânt
Şi lira lunii în oglinzi se sparse

Nu tremura… Păşeşte cu ardoare
Spre rugul veşnic să te-ndrepţi cântând
Căci vei sclipi în foc de depărtare
Pulberi de aer risipite-n vânt!

Francesca da Rimini
Cum ne strigau pe nume toţi copacii!
O, Paolo, prin veacuri n-am uitat
Sărutul tău de moarte-nfiorat,
Cum ne strigau pe nume toţi copacii!

Şi azi arzând în focul necurmat
Noi suntem mai bogaţi ca toţi săracii;
O, Paolo, prin veacuri n-am uitat
Cum ne strigau pe nume toţi copacii!

În carnavalul verii-nflăcărat
Se-nvălmăşeau şi sfinţii toţi şi dracii
Noi singuri ne credeam… că ne-au uitat…
Cum ne strigau pe nume toţi copacii!

Şi-au năvălit o droaie în palat
Şi judele şi gizii şi ciracii,
Pumnale de oţel au scânteiat,
Cum ne strigau pe nume toţi copacii!

Orice lumină tace
Nu m-am născut sub stele de asfalt
Nici nu am răsărit ca un altoi
Peste antena cerului înalt
Sub care-aş fi putut să mă îndoi

Nu m-am născut şi nici n-aş fi dorit
Sub turla-acestor plopi ca să mă nasc
Eu sunt o spadă veche de Damasc
Şi nu mă rup nici când sunt îndoit

O, lume! N-ai să ştii cât te-am iubit
Eram condotier vroind armuri
Şi aşteptam în crângul adormit
Spre alte cruciade să mă furi

Acuma însă dăinuim în pace
Acolo unde-orice lumină tace

Călătorul albastru
Oraşul se decolorase într-o singură noapte,
Fără nici o explicaţie, lucrurile albeau,
(Să fi fost un semn al soartei sau o pedeapsă?)
Oamenii cu părul decolorat nu ştiau.
Până şi umbrele caselor se chirciră, se estompară,
Răzleţindu-se ca lebedele prin scuaruri,
Părea o boală venită de undeva din senin
Sau stratul de ozon nu mai oprea razele cosmice

Mai târziu lucrurile se complicară;
Albiră semafoarele şi agenţii de circulaţie,
Apoi băncile, catedralele şi instituţiile de utilitate publică;
Bancherii, rândaşii, episcopii coloneii
Îşi ascundeau sub pălării obrazele de var
Ca-ntr-o pantomimă jucată pe străzi.
Până şi bancnotele se decolorară,
Nu mai aveau nici o valoare pe piaţa mondială,
Un faliment alb cădea peste tot ca o ninsoare,
Părăsite de culori femeile se ascundeau în ziduri
Până când în marginea pieţei apăru un călător albastru

Eram eu sau poate altcineva cu care-aş fi dorit să semăn
Şi-n faţa singurătăţii mele realitatea reveni în lucruri
Iar oamenii încercară să trăiască în altă culoare.

florina zaharia

... florina se muşcă de inimă
cât e nevoie să înghită din ea ca să nu
mai curgă cuvinte?

florina îşi desenează cerul
dar vântul îi împrăştie culorile...
atunci florina face un cer doar din degetele ei
şi se gândeşte cum vei căra după tine norii
când o vei ţine de mână...

*
florina nu e cuminte
ea se strâmbă. ea îşi ridică bluza... deasupra
oraşului
toate parcurile aplaudă. îşi dau coate. pe ele se
depune încet carnea ei înmugurită.
uite-o uite-o nu-i mai este frică
sângele ei îmbracă depărtarea
florina îşi dezleagă toate pansamentele şi face din
ele un leagăn...

acum din florina ies fluturi...

*
florina vrea să oprească întunericul...
se ascunde în el...
îi face un gol... îi înghite carnea şi tot ceea ce se
află sub ea...

florina nu ştia că lumina e o gaură...

*
florina scormoneşte lucrurile
chiar dacă i-au legat mâinile la spate...

florina ascunde ceva
o altă carne pe dinăuntru
un traseu neştiut
o altă florină
tresăririle ei au levănţică şi...sânge
sunt lighioane...
florina ascunde ţesuturi din care mamele
croşetează macrameuri

florina ascunde cuvinte
din care îşi scrie povestea

florina îşi ascunde lumea adevărată...
făcând o groapă mare în pământ...
acolo e cerul...
ea ştie...
acum aleargă şi deschide braţele...

*
pentru tine scriu
pentru tine cuvintele au un mers al lor
o cădere în gol... o rotire...
o împreunare cu toate alunecările mele... cu
trupul...
pentru tine florina se muşcă de inimă
cât e nevoie să înghită din ea ca să nu mai
curgă cuvinte?
florina se apropie de sânge
râde cu el... îi umblă prin piele... s-au
contopit...

*
florina te-a părăsit
acum ea creşte un nor imens... apăsător...
în braţele ei se răstoarnă tunetele lumii
florina e strivită sub ea
tu nu o mai cauţi
decât în mirosul ploii din care mănâncă...
mănâncă...

a.g. secară

Trailer

"În adâncul nostru este ceva care n-are nume,
acest ceva suntem" Jose Saramago

în apele gândurilor şi ale memoriei
străinul din mine
făcând pluta pentru îngerul care nu
ştia să înoate în viaţa mea
(…)
dansul stângaci
ca un testament în care nu crezi
dansul cu poezia
la un bal mereu organizat
de nefiinţă
(…)
sfârşitul va veni oricum
nu ţi-l alege tu de pe raftul
cu minciuni şi mărgele roşii
(…)
toate aceste texte inutile
din perspectiva eternităţii a sfinţeniei
şi viermele pe care n-avem voie să-l vedem
bătând în ferestrele mărului muşcat de o călugăriţă
care şi-a tăiat picioarele/ gândurilor
fiindcă erau prea frumoase
(…)
când oboseala te agaţă în rotiţele maşinăriei
ei cât o colonie penitenciară infinită
până când geană pe geană
închizi prăvălia
şi demonii nu mai pot intra decât pe sub unghii
împreună cu multe cuvinte
care nu vor să fie uitate
(…)
fişă de dicţionar
"iubita neiubită" este un om de sex feminin
de care te îndrăgosteşti fără să vrei
- omul, fiind o fiinţă fundamental morală,
se îndrăgosteşte întotdeauna fără să vrea
neapărat -
şi care te bântuie mai apoi
mai mult sau mai puţin sistematic

e probabil o sămânţă de divinitate
gândeşte ironic fantoma mea
care mănâncă plictisită covrigi
în capacitatea asta de a te
îndrăgosti de mai mulţi oameni
(…)
ce destin ciudat şi probabil trist
să fii propriul tău arhivar ori istoric
încă din timpul vieţii
să-ţi inspiri praful din manuscrise
să ucizi în fiecare zi iubiri străine
să alungi câte o frumoasă din troia
liniştii ruinelor tale.
(…)
înţelegând hijab-ul şi neavând puterea
de a-l pune frumos pe obrazul lumii
care scrie cu femei frumoase
pe pielea mea întinsă-n cele patru zări
(…)
felul în care îmi sting călcâiele
fiind cu capul pe pământ
te poate amuza ori jigni
(…)
cuvântul eternitate
neputincios în faţa imaginii infinitului
ca un bărbat pe care l-am cunoscut
în pielea mea
în faţa imaginii unei femei
pe care am cunoscut-o
în mintea mea
pe care aş putea să o compar
mereu cu un sclav
muncind în mina de diamante
a cărnii mele
(…)
Sfârşitul este întotdeauna generos.

diana mănăilă mărăndici

Popas
hmm, trecătorule,
tocmai ţi-am sărutat irisul...

Afişul
azi fac un afiş cu mine goală goalăăă
şi nici spaţiul dintre coala cea albă şi VOI nu îmi
mai poate stâlci cuvintele pielii
da, pielea mea ştie pe de rost vocabularul de bază
ştie să întoarcă pagina până la semnul mirării
până la paragraful XXL – acele cuvinte vulgare
scrise pe buzele unor alte cuvinte şi uite-aşa toate
cuvintele
epidermei mele rostite de multi alţi diferiţi bărbaţi
care aşteaptă ore în şir
pe culoarele braţelor albe unde îmi prind
dimineţile ceasurile şi
razele şi gânguritul copiilor mei şi al copiilor
străzii pe care el
nu circulă decât cu viteza a şaptea pentru că el nu
iubeşte poveştile
cu zâne nu iubeşte căluţul din plastic el
recunoaşte doar foşnetul tălpilor
nude al buclelor sălbatice amarelor cireşe întinse
pe pielea aceasta uscată
deshidratată ţipată înfăşurată lăsată la voia
trecătorilor înfometaţi
a zmeilor ce nu cunosc dansul literelor piruetele
sânilor în roşu
uite
şi marginile afişului vor fi tot în roşu
astăzi le voi lipi pe coaja copacilor frunze zmei
pe cerul gurii le voi lipi de tălpi de tălpile tale
astfel mă vor ploua călca înălţa înfuleca
tu mă vei face una cu pământul
cuvintele mele vor avea gust de lut.

Idei de Crăciun
Ascultă-mă bine, este un joc de-a v-aţi ascunselea
în care nu ne vom lega la ochi...nuuuu, cârpa
aceasta moale ca un desu de femeie răscoaptă o
vom prinde în jurul gleznelor, precum un semn de
obrăznicie adolescentină, de imatură îndrăzneală,
de răsfaţ....şi uite-aşa ne vom căuta unul pe altul
cu irişii umflaţi de dorinţă.... hai ! Hai să ne
ascundem pe după vecinii încărcaţi cu brazi de
Crăciun... ne vom iubi, tanti Dora îşi va lipi tăcut
steluţele de geamurile aburite, eu îmi voi prinde
carnea de sânii tăi, carnea mea lucioasă, bătătorită
o voi lega de pieptul tău ascuţit ca pe un globuleţ
auriu cu ciucuri imitând neaua de porţelan; gurile
ni se vor deschide ca nişte pliscuri înfometate, se
vor îmbrătişa, se vor adăposti sub galbena lumină
a gutuilor....ştiu, îţi poate părea desuetă lumina
galbenă cu miros de părinţi...eheeei, cândva se
ghemuiau şi ei la fel ca noi, se desfăceau,
miroseau a oameni întrepătrunşi. Acum am rămas
noi să ...sssssssst, hai să ne iubim! Tu să-mi
însângerezi întunericul, eu să nu îţi adun urmele,
să le miros în taină... daruri de crăciuniţă
despuiată, lumina roşie să ne învăluie trupurile, să
ne fragezească precum un cozonac delicios...tu
să-mi respiri în ceafă, să-mi încălzeşti ideile
despre cum se iubeşte o femeie...dar mai bine hai!
Hai să ne ascundem sub bradul nostru de un
verde absolut imaginar. Te iubesc!

Trebuia
să rup o copertă
să construiesc o barcă
să car întrebările
până la moara de vânt
să împletesc norii
să sap o groapă
să îmi îngrop câinii
să le aşez cununa la rădăcină
fără însă a boci umbrele

trebuia să chem apele
şi să îmi latru moartea
în ele.

Fleur d'automne
şi nu îndrăznesc să ridic privirile toamna
este ca şi cum frunzele mi-ar azvârli focul în irişi
ploaia mi-ar stropi sânii încă o dată, atât de rece,
atât de intens

până când toate acele femei intrigate
mi-ar izbucni în dreptul pieptului ca un vulcan încins exploziv
atunci nu aş mai putea să le mint
divizând sufletul până la ultimul strop de tăcere
mi-aş prinde braţele de stolurile negre şi aş zbura
cu toate aceste femei înăuntru
ele mi-ar sfârteca pântecul
mi-ar otrăvi sângele
mi-ar împărţi amanţii între ele
până când le-aş renaşte într-o singură Evă
Eva şi-a dezgolit coapsele printre frunze.

Ars amandi
"în faţa marilor drame
femeile devin curve"
(Ars poetica - Tosa Claudiu)

Amelie
îşi trage sufletul
îşi linge degetele
râde în spiralele buclelor
ca într-un tunel parfumat
în aer, mâinile ei
fac autostopul
trecătorii îi privesc palmele
femeia asta a făcut dragoste
a băut umerii unui bărbat
i-a violat celelalte femei
în cristalin
apoi i-a adunat sexul
între sâni
l-a iubit

pe trupul ei
încă se mai zbat
poemele.

Secvenţe
zilele se umflă cu amintiri
ca nişte baloane care în final se vor ridica în văzduh
lăsându-ne copiii cu gura căscată
fiecare pe câte o palmă de pământ
în care noi vom fi crestat răsaduri
cu dinţii de cretă

însă până atunci
ne trezim dimineaţa
cu gura uscată
din sete de apă
din dor de curgere
în amonte
ne lustruim pantofii
tacticos
ungem coapsele cu dresuri de mătase
îndreptăm bretonul cu placa
sărutăm iubitul
cu gloss rezistent la transfer
tragem fermoarul rochiei
cu grijă, pentru a nu zgâria
manichiura
apoi ţâşnim pe străzi
ca nişte întâmplări parfumate.

Claviacordul
Ţi-aş arăta, Amelie,
cum partea aceasta stângă este claviacordul
un fel de a simţi lumea cu cerul gurii
de a visa cum Dumnezeu ne poartă pe umerii lui largi
ca pe nişte copii curioşi

desenăm curcubee pe garduri
imităm ploaia, lăsându-ne lacrimile să cadă în aer
ne înfigem inimile pe beţe colorate
le facem acadele pentru trecătorii pereche
într-un final, ne îmbrâncim spre cer
pentru a prinde loc în caruselul albastru
cât mai aproape de îngeri, de părinţi

pe acest suflet pian, Amelie,
oamenii îşi încrucişeaza palmele
ca nişte porumbei călători, şoptindu-şi obosiţi
noi ştim răspunsurile pe dinafară,
le ştim pe dinafară ...

Breakfast
ne întâlneam dimineţile
la cafea
păream atunci o altfel de femeie
în lumina aceea a zilei
împreună
eu îţi spuneam
despre nuanţele gleznelor
despre cum ele ştiu să întoarcă timpul
între paşi
fără a ne clinti îmbrăţişarea

tu
îmi aşezai buzele
în calea acelor de ceasornic
înşurubând clipa
pe sărut.

sterian vicol

tot mai scrie sterian
despre domnişoara cucută...

NOPŢI CU NICHITA
Ea doarme cu nichita şi nu mi-e teamă
nici ruşine că le port de grijă să se
nască a doua oară viaţa mea tăind
munţii şi pădurile carnea ştampilată
de orgiile valpurgice –
De când n-a mai dormit, doamne, nichita
c-o fată subţire cât o crenguţă de
alun când în munţii lumii râuri plâng
cu genunchii ei violaţi (atunci) când
va veni nichita la nunta ei
care a şi fost!
(două măşti de copii abstracţi
genunchii ei muşcaţi de vârcolaci)
Numai eu sub pătura verde dorm ca
un soldat dezertor nichita
în timp ce noaptea se rostogolesc
muzici pe trotuare în timp ce…
Poezia şi rochia ei de mireasă,
gemene, înfăşoară manuscrisul nichita
cu vocale şi consoane oligofrene,
oligominerale, hăt, departe în munţi

SPRE TINE
Călătoresc spre tine nemaiajungând
ca o cădere într-altă cădere
printr-un plânset de copil!

RUGA
Ai grijă de mine şopteai pe la colţuri
de străzi, ele mă torc, îmi intră pe
fereastră, noaptea mă scuip înafara
lumii, strada domnească (venind direct
din marele fluviu), iată, curge în cer
de unde Dumnezeu o ţine de-o singură
piatră; îmbracă-ţi rana într-o cămaşă
invizibilă, leagă-ţi cărarea din Grădina
Publică de mijloc, fiindcă cerul mână
Norii cumulus prin tine.

DOMNIŞOARA CUCUTĂ
tot mai scrie sterian despre domnişoara cucută
de-atâtea excese durerea-i
prăbuşită ca un înger de vultur
rupt de iarba în care a căzut –
dacă scrisul şi scrisul şi scrisul şi scrisul
nu revoltă femeia, nu vă revoltaţi voi,
cine trădează flama sângelui din care unii
beau până le bate la uşă domniţa singurătate?
Ea, domnişoara cucută, poartă sfârcuri
de aripă lovind clepsidra de
vineri cea cu lemnul de măr

IULIE
În grădina botanică ea calcă pe
vârfuri de crengi cu spini în coapsele
mele, şerpii lunecau printre pietrele
fierbinţi scriind numere pe rochiţa
flu-flu rămasă pe-o frunză până la mine!

Ea în delir cu capul pe respiraţia –
raţia mea de viaţă dăruindu-i-o
în timp ce încă mai scrie pe un perete
spart de albatroşi, unde eu mă bronzez
cu mâna ei stângă în sângele meu

CÂND ALERGI
Când alergi pe vârfuri de plop
soarele se culcă pe mâini
şi pe pleoape,
când vine noaptea cu luna numai jumătate,
ca un vânător înzepezit
eu încă mai depăn scara de cânepă
pân-la coapsele tale păsări gemene
devorând lumina.

NUMAI UMBRA
Când faci trotuarul
nu ceri părerea Prinţului,
eşti numai umbra pe linia de tramvai –
Să scuip sânge pe vocale şi consoane
nu-i în firea mea, să-ncheg nume
pe pietrele necitite de tine.
Hai, urcă în zarzăr
că floarea te muşcă,
unduind ca-ntr-o nuntă
nu mai ştii care-i zarzărul
şi unde-i mireasa de aprilie!

angela ribinciuc

Cuburi de aer

* Cu cât ne gândim mai mult cum să facem pentru a nu greşi, cu atât mai mare e probabilitatea să ajungem să greşim. Apoi, copleşiţi de sentimentul de vinovăţie (justificat sau nu), nu mai găsim puterea de a depăşi situaţiile dificile.
Încercăm să fim obiectivi şi exigenţi cu noi pentru a nu-i răni pe cei apropiaţi. Însă nimeni nu ne spune când să ne oprim, până unde e bine să fim exigenţi cu noi înşine. Şi astfel ajungem mereu nemulţumiţi, mereu critici.
Pierdem astfel şi ultimul argument care ne-ar putea absolvi de sentimentul de vinovăţie. În tot acest timp, cei dragi ne acceptă necondiţionat, cu toată lupta interioară care ne răpeşte din timpul iubirii.
* Şirul monoton al zilelor trebuie, din când în când, rupt. Privirea noastră, ca şi ecranul televizorului ori cel al calculatorului, trebuie periodic să fie ştearsă de praf. De praful obişnuinţei care ne împiedică de cele mai multe ori să mai surprindem amănuntele.
Farmecul vieţii nu vine doar din schimbările majore – pe care, de regulă, le aşteptăm atât de mult încât, atunci când în sfârşit se-ntâmplă, nici măcar nu ne mai putem bucura de ele - ci din lucrurile mărunte care ne iau pe nepregătite.
Ar trebui, din când în când, să ne facem timp pentru noi şi să ne ştergem de praf ochii interiori cu care privim fiecare nouă zi, făcând-o, astfel, să nu mai semene cu celelalte.
* Niciodată să nu spui nu unei provocări. Nici nu bănuieşti ce întâmplare, aparent măruntă, îţi va lăsa cele mai adânci urme în suflet. Când ai impresia că ajuţi pe cineva nu ai de unde să ştii dacă nu cumva te ajuţi, de fapt, pe tine, să descoperi lucruri care altfel nu ţi-ar fi fost evidente.
Când te aştepţi ca o anumită persoană să-ţi influenţeze evoluţia e puţin probabil să se întâmple aşa. În schimb, oameni de la care nu aştepţi nimic sunt tocmai cei care-ţi dau cele mai frumoase lecţii de viaţă.
Când, aparent, ai spune că nu ai nimic, aminteşte-ţi că poţi gândi. Dă voie ideilor tale să prindă aripi. De cele mai multe ori nici nu ştim ce ştim, câte am putea împlini dacă am avea răgazul şi curajul de a privi cu atenţie înlăuntrul nostru.
* Există o categorie de prieteni care nu-şi cere niciodată dreptul la exclusivitate. Prieteni care aşteaptă tăcuţi, cu infinită răbdare, până când mâinile noastre şi sufletul nostru înfometat îi caută. Ne oferă răspunsuri, ne umplu singurătatea şi ne poartă pe unde n-am fi visat să ajungem. Sunt prieteni de preţ care nu ne dezamăgesc şi nu ne supără. Fiecare astfel de prieten e unic şi poartă cu sine înţelepciunea şi bogăţia cuiva care a avut ceva de spus, fără a fi egoist.
O carte e o binecuvântare.
* Recunosc, nu m-am ridicat la înălţimea aşteptărilor tale. N-aş şti să-ţi spun exact motivul pentru care nu ţi-am mai dat nici un semn. Aş putea lua ca scuză timpul, viaţa sau orice altceva.
Prietenia e în noi, e-adevărat, însă dacă nu o exteriorizăm, celălalt nu are de unde să ştie.
Am crezut că te-am pierdut. Mi-a fost teamă că-mi vei reproşa tăcerea mea prelungită. Mi-am făcut procese de conştiinţă. În cercul vicios al neîntâmplării, cu cât mă gândeam mai mult, cu atât curajul de a te căuta se îndepărta.
M-ai ajutat. Ai rupt tu tăcerea întrebându-mă, simplu, ce mai fac.
Îţi mulţumesc pentru răbdare. M-ai învăţat că unele lucruri nu se schimbă şi că acolo unde există încredere nu încape nici urmă de reproş.
Sufletul păstrează intacte sentimentele.
* Întâmplările vieţii, jocuri de noroc la care pot câştiga doar cei deprinşi cu victoriile. Bucurii frânte în mici fărâme de tristeţe care trec prin noi adunându-se toate în acelaşi pahar. Socluri pe care înălţăm şi coborâm, deopotrivă, reperele faptelor noastre măsurate în deziluzii. De ce obosim, uneori? Pentru că uităm drumul spre noi, spre cubul de aer al fiecăruia, prin care supravieţuim cu începutul şi sfârşitul fiecărui vis. Partea noastră de vină - starea de repaos la marginea clipei cu bucuria celui aflat în mijlocul vârtejului. Ne baricadăm sufletul cu tot felul de întâmplări când, de fapt, n-am avea nevoie decât de sentimentul că o putem lua, de fiecare dată, de la capăt.

angela baciu

GHILOTINA
„La brâul de nori poarta cerul
Arcuită luna.
Sub zodia secerii
Caut tihna în palma ta". **(ELSE LASKER-SCHULER)**

Ai vrea sa scapi de porţia zilnica de
plictis văzduhul striga a uimire vinooooooo
am ajuns pe culme sus
Sus de tot eram aşteptată ghilotina pregătită
somptuoasă să cadă deasupra capului
Nu ştii niciodată când muşti dintr-un măr roşu
mare ce vei gasi în el gura se umple de gustul
dulce apoi amar apoi nu mai ştii ce este bizar
alunecă cu greu pe gât înghiţi
La ureche acelaşi zumzet loveşte cu vârful
degetelor bate cu putere să ţi se deschidă urlă
dacă vrei dar,.. Dar nu mai musca din acelaşi
măr !

Nu m-am temut.

Nu m-am temut. De tânără am învăţat să iubesc
cu o aură de distincţie cu trufie aproape...
D
U
R
E
R
E
A...
s-o fac scut ştii am învăţat de la statuile
acelea reci din grădina publică să zâmbesc să
am o ţinută perfectă şi să ascult aceeaşi voce
de douăzeci şi ceva de ani
îngrozitor acest gând
să nu mai răsucesc yala când ajung acasă să nu-
mi mai strigi «ai venit, eşti bucuria!»

Ezit o clipă Fac un pas înapoi
Încă unul
Dar n-am ştiut niciodată ce este acela un pas
înapoi.
Nu mint eliberez toate
gândurile de fericire toate întâlnirile mele cu
destinul le fac uitate
Le ascund într-un cufăr vechi mă lepăd de ele
le calc în picioare
să nu-mi mai simt anii aceştia grei îmi aud
somnul obosit
îi chem iar şi iar nu mai vine. Nu mai este
noapte nu mai este zi
dezordine se cheamă şi iar urlu până sughit,
până mă înec, până ce vorba mea ajunge la el
tandră caldă
Aşezată stau în fotoliul meu
grena pereţii sufrageriei sunt plini de tablouri
spirescu vişan îi cunosc einhorn mai suntem în
viaţa
biblioteca este în faţa mea
cărţile nu au o ordine au un soi de primăvara cu
sute şi sute de pagini apoi este fotografia dragă
„eu si mama"
ce femeie frumoasă
apoi maşina de scris cu toate insomniile mele
sentimente necunoscute aici este casa mea
ultima mea casă...
şi tu...
nimic nu mai seamănă cu ce era « mi-e frică de
mâine, mi-e frică de noapte » zice şi închise ochii
vederea i s-a mai împuţinat nu mai merge aproape
deloc universul său s-a strâns între patru pereţi
fără un răsărit de soare
fără dunăre
fără viaţă e chipul său
Durerea e din ce în ce mai mare
ar vrea să ne întoarcem pe acelaşi drum să mai fim
fericiţi……

nici mâinile sale nu mai sunt aceleaşi vene subţiri
pielea transparentă
albă
aproape că nu îl mai recunosc aş vrea să îi citesc
ce scriu acum metafora
unei lumi demult uitată

mă frige foaia albă acoperită de litere scriu cu furie cu plâns
Trifoiul cu patru foi nu mai există
Rostogolindu-se cu repeziciune peste stâncile abrupte GHILOTINA ar vrea să cadă peste mine...
Număr cu glas tare 5 4 3 2 mă pipăi simt carnea se învineţeşte se rupe fâşii n-am murit am scăpat şi de data asta murmur cu buzele reci a mai venit o toamna mai scăpăm dintr-o iarna să ne întoarcem în paradisul de ieri aş vrea să mergem pe ţărm să ne plimbăm apus de soare târziu pescăruşi flămânzi
se apropie de noi
cu degetul mare scriai în nisip povestea de iubire a doi copii cuminţi.
Nu i-a plăcut niciodată marea, acum ar vrea s-o vadă deschisă învolburată să numere scoicile şi meduzele
Apoi să facem castel de nisip
Castelul nostru...

Mă trezesc din vis. Este tot acolo în
pat singur cu ochii întredeschişi trist
să stau cu el ar vrea să nu plec
să nu simtă singurătatea FRICA
mereu dau cafeaua în foc
mereu uit câte ceva
inconştientă merg pe drumuri necunoscute nu ştiu care va fi ultimul tren pentru mine tot mai vizibile devin cearcănele de sub ochii mei şi firele
albe din păr
poveste poveste poveste
nu ştiu cum se va sfârşi povestea mea
beau până la fund acest pahar de vin roşu

Camera asimetrică carţile vin de-a
valma ceasul arată ora 2 în noapte
încă mai e lună plină
îl ţin strâns de mână căldura palmei îl învăluie
îi simt durerea ne rotim
ne rotim
copacii fug s-a lăsat liniştea
o promisiune:

NU VA CĂDEA NICI ASTĂZI GHILOTINA.

Nici nu mai contează când.

tase dănăilă

Decalog
La margine de zi
Decupez cu pleoapele
Felii de lumină virgină
Cu care alung întunericul din mine.
Împrumut de la firul de iarbă
Lacrimi de zori
Cu care îmi spăl cuvintele
Pentru toată ziua.
Alung din minte gândurile nepoftite
Şi mă împărtăşesc
Cu amintirea prafului de catifea
Din uliţa copilăriei
Apoi, mă risipesc
În pânza de păiajen,
Ţesută din gâlceava păsărilor.
Când toate acestea
Reuşesc să le fac,
Fie şi numai într-un poem
Simt binecuvântarea Ziditorului,
Bucurându-Se că m-am înfruptat
Dintr-Ale Sale.

O, suflete!
Vinovat de neputinţă sunt... O, suflete!
Am uitat mersul pieptiş al urcuşului
Către înalte piscuri
Şi zborul spre orizonturi.
Am uitat saltul la trapez al vieţii
Şi mersul pe sârmă
Peste învolburate cascade.
De la trandafiri am uitat mireasma
Şi ţin minte doar spinii.
Te-am pricopsit în schimb cu o scară
Numai bună pentru coborât
O, suflete!

Nostalgie
Mi-am visat genunchii
Plini de semnele ştrengăriei.
Atunci, inundat de alb
Şi zborul păpădiei,
Acum, copleşit
De ceaţă şi pulberi.
Atunci, aripi de puf
Şi joc de flutur
Culegând nectarul bucuriei
Acum, aripi de plumb,
Adunând sâmburi
De la rădăcina pomului
Care am fost.

virgil nistru ţigănuş

Pregăteşte-te…
Pregăteşte-te, vine ceaţa
ultimului asfinţit
(pe Calea Lactee)
alcătuit din nisipul fiinţei tale
(stele fărmate-n clepsidră)
Ridică loessul de pe copilăria
dusă în ţara furilor
Cu grijă să strângi piatra
(cu care ţi-au bătut gândurile)
din stane de gheaţă
poţi ridica o redută
cu care să-ţi aperi…
grămăjoara de speranţe…

Şi totuşi, nu mai ai nevoie
de nimic
(sus, în dreapta, Ieslea din brazi
risipeşte liniştea lină…)

Icoană
Firava rugă a măicuţei mele
se pleacă la altarul din pruncie
acolo unde Îngerul o ştie
pecetluindu-şi ceasurile grele

Ridică ochii plânşi din cartea veche
(nepământeşti catisme de psaltire)
iar graiul ei, pridvor de mânăstire,
se reazemă pe-o rază nepereche.

Triste-ntrebări-spre candeli tremurânde
şi o Golgotă ca o stea polară
(ivită-n răsăritul ei de ţară)
pe Calea Robilor neobosit colindă…

Încărunţiţi ca piatra de Rarău
Cu ochii albi ne-acoperim de taina
şuvoaielor ce se-ntrupau din rouă
Azima verii o frângeam în două…

Nu se-arătau nici plângerea, nici spaima.

Doar firele de iarbă sublunară
se-nfiorau amirosind lumine
şi salbe de calcare bucovine…
Ne mai chemau din clopote stelare…

Domnească
În vremea cea domnească erorile pătrund
ca bolile ruşinii sub fruntea infantilă

Se strâng în colţuri ştirbe, şi fără nici o silă
bătrâne mucegaiuri sub ziduri se ascund.

Trufia strigă ura cu voci de asfaltit
asurzitoare-n noaptea splendorilor adânce

Noroaie de vedenii hidoase şi nătânge
pe vrejuri căţărate sub blide-au adormit
……

… Şi mori cerşindu-ţi pâinea de dincolo de frig
lovit de vremuri bune care dospesc hilare
(O viermuială hâdă de izvodiri binare)
Ei nu ştiu ce-i chemarea, eu nu ştiu să-i mai strig…

Doamne, frigul e şi mai bătrân…
poetului Grigore Vieru

Sunt câteva lacuri scufundate
în amfora spartă într-un colţ de sertar,
valuri largi aduc pânze ciudate
într-un port fără nume şi far

Nu le văd, dar simt cum ridică
un drapel dintr-un negru atlaz,
în cetate, o flacără ţipă…
(bocitoarea din moartea de azi)

Doamne, numai cu Tine-s pe ape
(mi se pare că frigul e şi mai bătrân)
şi Te chem într-un gând ce încape
într-un timp unde Tu eşti stăpân…

Pleiade coborând
Îmi pare c-au îmbătrânit salcâmii
în iarna răsucită printre creste
strânşi în oglinda din poveste
ce amăgeşte lutul ars al lumii

De-or înflori în ziua-nfricoşată
neprihăniţi ca zorii dintr-un vis,
vor lumina-n văzduh de-apocalips
fântâna umilinţei – ncrângurată

Şi se sfârşeşte ce de-abia răsare
ne clătinăm în veacuri năucite
s-ajungem la-ntrebări netălmăcite…

Pleiadele învaţă să coboare…

Desen naiv
M-au întrebat de anii ce-am trăit
eu m-am întors, livid, spre infinit.

L-Adamclisi, l-Adamclisi, cândva
Măicuţa mea pe lume mă chema

Sub ceruri bucovine m-au adus
în ţara iubitoare de Iisus

M-am întâmplat cu cruzii şi cu furii
cu seminţia mumelor pădurii

Cu Tata în aiuduri ne-am ascuns
El-în cătuşe, eu – în nepătruns

Cântam cu El colinde-n asfinţit
El – în mormânt, iar eu neîmblânzit
……..
În sihăstrii, spre sihăstrii acum
îmi regăsesc fărâmele de drum

Amurgul curge-n pacea lui, suavă…
Tristeţile-asurzesc de-atâta slavă…

Oglinzi de lut, poeţii…
Se sfâşie norii domol, se deşiră
sub linia Parcelor adormite pe rând
munţi de metafore se scufundă în gând
amăgiţi de nimfe cu liră

Bolovani siderali bat în mal
- unii cred c-ar vrea să-l despoaie
lumi boltite nu mai ştiu să se-ndoaie
"Ars doloris" trece-n pas triumfal

Singurătăţile migrează-pieziş, în pământ
- ele ştiu mai ales cum să tacă –
privegheată de ispita lui "parcă"…
bătrânii poeţi sunt văzuţi surâzând…

ioan p. bucă

Confesiune

Se întorceau spre seară cu cântec în cazarmă,
Cu flori albastre prinse la armă şi veston,
Iar paşii lor, departe, ca nişte voci profunde,
Egal loveau asfaltul, sunând la unison.

Eram copil pe-atunci, un pezevenchi ce-n joacă
Visa să aibă armă şi haine de soldat,
Să stea în post de pază, sub bolta înstelată,
De-atâta importanţă cu sine împăcat.

Treceau cântând soldaţii, se deschideau ferestre,
Şi florile în valuri pe caldarâm cădeau,
Îi gelozeam în taină, dar îi iubeam statornic,
Iar ochii mei de vise curate înfloreau.

Se depărta plutonul, în cântec şi în noapte
Gornistul la cazarmă suna într-un târziu,
Mă-ntorceam acasă dorindu-mi putere
Să treacă iute timpul, soldat să pot să fiu.

Apoi cu focu-n suflet şi lacrima-ntre gene
Alunecam în vise, bărbat adevărat,
Şi-o fată minunată mă aştepta în poartă,
Dar eu eram la luptă, ca orice brav soldat!…

Acum departe-s toate, un rug în amintire,
O stea aprinsă-n ochiul aceluiaşi copil
Ce poartă barbă albă şi-i nins de poezie
Ca un cireş, de floare, în luna lui april.

M-aplec pe alba filă şi gândul mă ascultă,
Dar tremură lumina cum numai rar se-ntâmplă,
Iar cineva, din umbră, sfioasă mă sărută
Şi-mi las în jos privirea cu-n Univers sub tâmplă.

Abia mai pot o şoaptă să-ncheg, ca într-o joacă,
Dar, Doamne, niciodată eu n-am ştiut să mint…
O, camarazi de arme acum vă dă onorul
Bătrânul, sau copilul cu părul de argint.

Mă-nclin în faţa voastră cu dragoste curată,
Şi-aştern aceste rânduri ca dreaptă mărturie
Că v-am rămas de-a pururi acelaşi camarad,
Iubiţii mei prieteni de sacră datorie.

coriolan păunescu

Închipuiri
În cercul de umbre visam să se piardă
silueta mea ca un taur flămând
şi trăgând vârtos din a arcului coardă
simţeam spre stele toţi lupii plecând.

Mă durea adânc fiecare săgeată
în fiece licăr rece de stea
şi plângeam că-mi era o mână legată
să nu pot lovi înspre inima mea.

Mă simţeam de parcă, cu tălpile goale,
Dansam în tăcere pe cărbunii aprinşi
Adulmecam răcoarea buzelor tale
Şi ura din ochii hulpavilor inşi.

Cumplit mă chema pădurea arzândă
cu glas de sirenă m-ademenea cântând –
ieşeau fantome în cale-mi la pândă…
prin spaimele lumii veneam şchiopătând.

Metamorfoze
Eu sunt semănătorul grădinilor din vers,
aburul cald al ţarinii mă îmbată
oprind în raza lunii planetele din mers
să-mi vadă chipul cum se poartă

Spre seară mă scufund cu amfore-n fântâni,
sufletul viu al grânelor cuvântă,
cu apele vorbesc prin arborii bătrâni
şi cu pământul doritor de nuntă.
Târziu îmi vălureşte iarba în priviri,
roţile zilei trec sobre printre noi,
mă ţintuieşte vremea-n amintiri,
femeile-şi preschimbă lacrimile-n ploi.

Ridică-te, cu mine petreci…
Iubito, vreau să mă umplu de lună
şi mâna mea de-a pururi s-o simţi,
să petrecem iubirea împreună
când de sus cad lacrimi de sfinţi.

Plin de dureri, ca un mânz pe zăpezi,
prin iubire voi trece cu inima-n palmă -
tu vino, chiar dacă azi nu mai crezi
că sunt cu sufletul tot în alarmă.

Şi nici nu mai pot, sub stele reci,
să te iubesc cu patima unui nebun -
ridică-te, cu mine de-acum să petreci
în păduri de stejar şi de-alun!
Când de sus cad lacrimi de sfinţi,
să petrecem iubirea împreună
şi mâna mea de-a pururi s-o simţi -
vreau să mă umplu, iubito, de lună.

Teamă
Câte veşti ciudate-mi aduc
zăpezile albe sculptate de ger
văzute în geamul unde traduc
ochii tăi umbriţi de mister.
Mă văd în imagini atât de târzii
în desene albe, bizare şi reci
şi chiar în petalele roşii şi vii
presărate în cale când treci.

Mi-e teamă de-acel necuprins
şi calul vieţii înstrun sub călcâi,
Numai tu rătăceşti cu sufletul stins
Deşi strig dureros, să rămâi!

Zăpezile albe sculptate de ger
câte veşti ciudate-mi aduc,
văzute în geamul unde traduc
ochii tăi umbriţi de mister.

Acasă
În copaci
toamna s-a oprit buimacă.
Însingurată,
mama scuipă-n sân
pe la răspântii.
A mai murit un drac
în liniştea satului

pe care-l strig în somn,
brusc îmbolnăvit
de copilărie.
Clopotele trag întristate,
iar eu mă iţesc indiferent
în geana pământului.
Din înalturi, tata strigă
disperat
c-au dat juncanii
în păpuşoii cei albi
ai comunei.
Îi scot de funia timpului
şi plâng înciudat de atâta risipă.

Chirie pentru doi
Iar s-aude la parter
clopoţelul proprietarului bătrân
şi neîndurător.
E vremea să plătim chirie pe viaţă,
iubito
şi impozitul straniu
pe clipa noastră de vitejie,
pe ideea fixă că acţionăm voluntar
împotriva destinului
ca o poartă rece
sub care mereu te cutremuri intrând
ca o păsăre zgribulită
şi temătoare de întuneric,
mereu obsedată de cercul nevăzut
al îndoielii,
strângându-ţi mijlocul tulburător
ca o prevestire.

Timp prescurtat
Buimacă vreme ne mai trece pragul
Când Soarele visează să se stingă
Şi cerbii duc pădurea arsă-n coarne
Din cer pornesc zăpezile să ningă.

Cocori de-argint ne taie veşnic drumul,
zvâcnirile-n sămânţă lumina le măsoară –
ca un coşmar ne urmăreşte gândul
mercurul în coloane vertiginos coboară.

Abia mai suflă vântu-n geoidul nostru,
planeta-şi plânge viaţa întreruptă –
bătrânii magi stau răstigniţi în stele
de-atâta ploaie albă, materia se mută.

Vânătoare de umbre
Sunt fiară hăituită
de aspri vânători,
însingurată de un glonte
asupră-i tras cu ură
şi alerg cu spaima-n suflet
din noapte până-n zori,
în fiecare clipă-mi mor clopote
pe gură.
Întunecat m-apasă
o cizmă pe grumaz,
trei trandafiri se împurpură
în zăpadă.
Mă clatin ca o apă stătută
într-un iaz
şi-adorm în unduirea păsării
de pradă.

Prin ţara sfântă a trupului
Primeşte-mi jertfa albă,
frumoaso
şi lasă-mi braţul
cu vorbele să ţi-l mângâi,
cum mângâie stâlpul casei
când pe-nserate
mă-ntorc pribeag.
Lasă-mă să rătăcesc,
femeie singură,
prin ţara sfântă
a trupului
ca un strigăt dezlănţuit
şi să mă dărui
iadului surâzând.

Aritmetică simplă
Scriu gemând din rărunchi
aritmetica mea draconic de simplă -
atâtea zile s-au frânt din mijloc,
de atâtea ori am fost legat
la stâlpul infamiei !
De atâtea ori am murit sărac
în poeme,
de atâtea şi atâtea ori
am răsărit cu florile,
de atâtea ori mi-au cântat lăutarii
la masa mea ţărănească!
De atâtea ori, prieteni
mi-au înfipt cuţitul adânc
pe la spate,
de atâtea ori m-am visat regele
perşilor,

încât nu mă mir că trag pământul
ca o cergă peste gura mea,
deprinsă cu mirosul de iarbă
al cuvintelor.

paul blaj

Cândva
liber între facturile zilnice şi blancul zilei de mâine,
ca un matelot grec privind marea pe ţărmul argintiu,
simt brizele unui viitor blând, fluturat pe culoare,
cum un vas de corsari dăruit orizontului personal.

îmi place uneori să mă trântesc familial în fotoliu,
odihnit şi uitat ca în ramele unui pictor bătrân,
care de când mă ştiu fluiera rigoletto, bea cafea bună,
şi cu un ochi mă cântărea existenţial,

cândva am să văruiesc scoarţele zilelor înnorate,
precum părinţii ne ascund tristeţile lor,
am să ridic în cireşi cămăşile albe ale tatei,
şi Dumnezeu va şti că am capitulat cu bucurie.

voi deveni cuvintele simple copilului meu,
râu curgător într-o deltă încă nepoluată,

Tot Ce Am Adus
ca o haină uitată într-o vitrină împodobită de sărbători
îmi privesc pielea palmei stângi şi linia vieţii,

mi-am ales privirea după o nuanţă de nor,
eram un copil frumos, aveam sprâncenele mamei,
desenam cu o cretă galbenă pe trotuar case şi maşini,
nu ştiam că alţii în lume se laudă cu ele,

iubesc, muncesc, citesc, scriu,
verbele acestea au existat şi fără mine,
ca un cumpărător grăbit neglijând taxiul ales,

tot ce am adus e un trup,
pe care cineva scrie o scrisoare de rămas bun,
într-o limbă necunoscută astăzi savanţilor.

"frumoaso, pielea ta stinsă îmi bântuie umbra"
F.M.
malul mării în decembrie,
ca un copil căruia
i s-au luat jucăriile,
ca o statuie de om ilustru
căruia intemperiile i-au şters numele.
păşind pe nisip,
îmi pare că îl profanez cu încălţămintea,
cum vechii războinici
intrau călare în sfintele locaşuri.

revin în camera de hotel obscură,
cu tine şi cu mirosul sărat
al largului,

precum în reclamele cu moş crăciun,
savurăm deprimaţi ultima Cola,

niciodată anul nou
nu s-a izbit de stânci ca acum,
niciodată malul mării în decembrie
nu mi-a vorbit cum vorbea Aivazovski,
cu pânzele sale.

parodie obligatorie 2, după un trubadur tânăr şi tecucean
"dacă te-aş iubi, te-aş minţi mai mult ca acum" F.M
metrou cu şuier în jargon,
în Tineretului plictis,
scrâşnesc precum Napoleon
când vine gerul în Paris.

studenţii pleacă toţi în stol,
în tren îmi eşti alături,
dormi ca un prunc, respiri domol,
şi iarăşi uit America.

aproape stăm de sărbători,
tu poate îmi zâmbeşti în vis,
ca Josefina deseori
când vine gerul în Paris.

şi te alint înduioşat,
eu, moldovean autohton,
de sentimente detronat,
ca mai demult, Napoleon.

vali crăciun

Apocrife
Lipesc afişe sibilinice pe epiderma plutitoare a aerului.
De fiecare dată se aude sirena
şi toţi fug, trecând prin ziduri cu plase pe ochi,
cu foşnet surd de fantasme speriate.
Eterul care se întinde ca o pastă pe amintirile germinate spasmodic se scurge în umblet de omidă pe urmele lor.
Au rămas paznicii
care într-o zi, poate în secunda aceasta hăituită, mă vor lua la rost
şi-mi vor tăia mâinile şi visele.
Eu voi scoate din buzunare fluturii de rezervă, ţipătul
şi ghearele altor nopţi în care m-am suspendat de tăcere, de zborul tău spre mine,
de alte lucruri la fel de ciudate cu inima mea pâlpâind în ele.
Şi de vor veni (mi-am şi smuls
prima viaţă în care stăteam cu tâmpla în mâini
şi te priveam ca pe o nălucă vicleană)
voi dansa pe sârme acide,
cu toate vocile răsfirate, ascunse în evantaiul secundei.
Cerul va fi dat celui care m-a croit strâmb,
setea aceasta care mă arde gândului furişat,
altor trepte care mă vor dezgoli aşa cum sunt nesăbuită
vânturându-mă în flacăra de lumânare,
în miezul tristeţii tale, în părăsirea porţilor fără cheie,
printre vieţile care mi-au mai rămas
pentru strigătul pocrif, reluat.

xxx
Aceeaşi subterană
şi eu bâjbâi cu mâini fluide, bolnave
pereţi pe care nu-i cunosc
reptile scorţoase atâtea absenţe
duminica unei maladii neexplorate.

Pot să fiu eu cobaiul
să mă întind pe piatra rece
să exploraţi moartea pe harta făpturii mele de aer
ce v-a scăpat mereu.
Când v-aţi întors v-a primit printr-un fel de piele,
prin fumul cuvintelor ce-au ajuns îmblânzite, secătuite
la cină, învinse pentru că ele ştiau doar ce-i iubirea,
drumul de cenuşă pe care-l trăieşti fără să trădezi pe nimeni.
Tăiaţi mâna ce-a desenat toţi îngerii trişti,
amintirea despre fereastra aceasta sfărâmată de vânt
şi nu ezitaţi să mă atingeţi
Cu veninul ierbii, cu licoarea stelei
voi măsura goana după toate corăbiile inutile
pierdute în răsărituri fade, scămoase.
Cu cioara din Yskal pe umăr,
aşa încremenită în coaja unui timp diluat, amorf
voi mai râde pentru o ultimă fotografie.

Cântec
Noi nu avem decât starea de veghe,
aşa că închidem ochii doar pentru a zări
praguri şi tot deşertul, blestemul,
pregătindu-ne pentru drum cu merinde stelare
şi foi dalbe să nu uităm popasurile,
privirea sticloasă a cerberilor,
ceaţa, răspântiile ascunse ce divid sufletele noastre.

Număr din joc în infinit
şi nu mă plîng;
un vierme alunecă pe urmele noastre…
disimulez şi fragmentez mereu partea aceasta de nebunie;
scoarţa antropofagă mistuire,
eu m-am lepădat de copilărie, de spaimă,
am învăţat să fiu un om singur, iubindu-te pe tine.
Rodeşte înserarea şi trupurile noastre sunt evanescente.
Putem să muşcăm din toate fructele putrede,
să nu mai scuturăm pământul de pe tălpile noastre…

eugenia delad

MAI AM DREPTUL LA O SINGURĂ IUBIRE

Am pierdut trei iubiri:
una s-a mutat în cer
alta a alergat după mine până
şi-a rupt picioarele şi s-a transformat
într-o statuie
… a treia? Da! A treia! Ha, ha, ha, ha,!
A treia s-a dezbrăcat de alge în
mijlocul mării şi a început
să tragă cu arcul după stele căzătoare.

Mai am dreptul la o singură iubire!
şi habar nu am ce să fac
atunci când se va aşeza pe amurg.
Încercând să îmi descifreze, sângele
codificat de culoarea literelor.
Poate am să o sărut cu o simfonie
de flori de câmp
despletită ca o dimineaţă
care alunecă noaptea peste munţi,
sau am să o invit la cafeneaua fluturilor
de pe catargul unei flori de crin,
sau, poate, pur şi simplu
am să mă mut în Cer
sub forma unei statui
care s-a dezbrăcat în mijlocul
mării şi a tras cu arcul după
stele căzătoare.

MI-E SETE DE MARE

Daţi-mi marea
să mă îmbăt cu ea,
s-o beau cu amurguri cu tot
cu Celălalt Tărâm şi cu Dumnezeu,
cu ancorele întunecate de alge…

Mi-e sete de mare, atât de sete, încât
nu-mi mai ajung nici câmpiile,
nici dealurile
nici toate religiile lumii care se
duelează între ele pentru acelaşi El,
nici munţii care învaţă cursurile primare
de la vulturi.

Daţi-mi marea
să mă îmbăt cu ea:
floarea rugăciunii nu se usucă
între gratiile timpului.

VOI MURI PENTRU A MĂ NAŞTE SINGURĂ

Trăiesc doar pentru a mă iniţia în moarte,
asemeni unui nisip ce îşi jertfeşte
libertatea într-o clepsidră.
Am pielea spiritului tăbăcită
de lacrimi rebele
nesupuse regulilor ciudate ale lumii,
această lume care înjură printre dinţi
dimineţile siluite de hingherii
Luceafărului de seară.

Sunt obosită de poeţi geometrici;
de preţul pâinii îndopat cu afrodisiace;
de bediuni convertiţi în maşini de sex;
de femei siluite de bancomate
ce duhnesc a carne vie;…;…

Îmi zdrobesc Matricea Eternă din
lagărul materiei în care
sângele mamei se ceartă cu sângele tatei;
în care bunica îl mai aşteaptă şi acum
pe bunicul să se întoarcă de pe front;
şi plec să mor pentru a mă naşte singură.

ÎMI VOI LUA DESTINUL DE PĂR

Îmi voi lua destinul de păr,
îl voi târî prin toată odiseea de lacrimi
ce m-a acoperit ca o iederă şerpească;
îmi voi face cunoştinţă cu moartea mea
îmbuteliată într-un raft cu cărţi, şi
îi voi da să bea toate stolurile de
păsări călătoare.
Chiar aşa am să fac,
da, da, da
poate chiar mâine dimineaţă,
în gara aceea dantelată
de la limita decenţei
cu oraşul Hai-Ku!

SUNT NISIP SĂLBATIC
Nu încerca să mă frângi în palme
doar ca pe o femeie cu coapse
făcătoare de minuni:
am să fug!
sunt nisip lexical pentru
aniversarea Dragostei din piramidele de pe Venus.
Ai nevoie de mine ca de o muzică
în surdină cântată la o ureche acoperită
cu copaci în care se zbenguie maimuţele…
Oh! dar eu vreau să curg, picătură
cu picătură până mă voi preface
într-un fluviu – ocean
în care îşi oglindeşte chipul Fecioara nenuntită.

Sunt prea cuminte de sălbatică ce sunt:
nu te amăgi,
nu sunt o livadă domestică în care
cresc mere prohibite Cunoaşterii de Sine!
Sunt nisip sălbatic:
nu am să mă prefac de dragul Timpului
fără timp
într-o fotografie închisă într-o Clepsidră.

Sunt un nisip prea sălbatic
pentru a sfârşi scuturată între palmele
unui bărbat doritor de femei cu coapse
făcătoare de minuni.

SUNT O ARCĂ DE LITERE
Sunt o femeie peste care vântul aşterne
frunze de metafore germinate în zboruri de cocori,
sunt o femeie, şi nimic mai mult, -
cu răni de păduri alinate de amurgul soarelui,
deseori sacrificată de lumânările de pe Venus
pe altarul iubirilor interzise.
Port clipele în buchete de muguri descătuşaţi
de ierni şi confuzii, -
cu şoaptele sângelui de fluturi ancorat în
Insula Tăcerii.
M-am luptat în cruciade cu nepăsarea realităţii, şi
am murit, oho, de câte ori,
sub ghilotina celor care vor să-mi îngroape
cuvintele!
Merg înaintea paşilor mei, -
cu fumul ţigării curgând printre degete,
de multe ori nedumerită de ce sunt
doar o femeie şi nimic mai mult!-
de ce relieful palmelor mele
este presărat cu golgote, cu oceane
vânate de păsări migratoare cu miros de
amintiri şi
liliac înflorit în gutui copt, şi, de ce
trebuie să mă îmbrac în aparenţe pentru a fi
altceva decât o dimineaţă cu roua
cărată de un sobor de melci cântând aleluia
la înmormântarea nopţilor.
Sunt o femeie de pe tărâmul căreia
au plecat argonauţii să afle de ce
târziul e acoperit cu cenuşă de flori şi
copii, de atâta viaţă strivită în picioare de
timp…

AZI, IERI, MÂINE
Am venit ieri.
Azi sunt.
Mâine voi pleca sprijinindu-mă de amintiri
ca de o hologramă a lui Don Quijote;
voi pleca, şi, poate, mă voi reîntoarce
poimâine sau răspoimâine,
sau în alt timp: unul pe care să
vin în şa asemeni unui cavaler ce îşi
sărbătoreşte culorile blazonului într-o
floare de crin Absolut.
Aşa mi se întâmplă dintotdeauna:
să vin, să fiu, să plec…/ şi asta/
de când s-au încrucişat constelaţiile între ele.

De multe ori aş fi vrut să fiu
doar un fum care aleargă hai-hui,
singur, uite-aşa, ca un gând pe care
să nu-l poată prinde
nicio sosire sau şedere sau niciun
univers domesticit
… sau …. :
menajerie de stele muritoare
(stele care tricotează sisteme de
alarmă pentru orele de meditaţie
ale filozofilor).
Azi sunt. Am venit ieri.
Mâine voi pleca spre Cetatea de Dincolo
cu un prizonier în braţe: eu!

ion zimbru

Cum nu se aşteaptă un bărbat la întâlnire
nu se scutură inima de praf
şi nu se mătură printre vertebre
nu se cheamă fiinţele pentru a le da un nume
nu se face ceai şi nu i se deschide uşa lui hokusai
nu se spală trupul cu apă
nu se şterge vinul de pe frunza de vie
se scriu pe geam toate iubirile care n-au fost

Lucrare de control la Dumnezeu
să stai în genunchi în faţa unei fântâni
şi să nu te gândeşti la nimic
aşa se învaţă setea

să stai în genunchi în faţa unei femei
şi să nu te gândeşti la nimic
aşa se învaţă naşterea

să stai în genunchi în faţa unei păduri
şi să nu te gândeşti la nimic
aşa se învaţă frunza

o fântână o femeie şi o pădure
stau în genunchi în faţa lui dumnezeu
şi nu se gândesc la nimic
aşa se învaţă cuvântul

Înfântânire
într-o curvă de fântână
m-am lungit până la lună

doamne semănam cu mine
ce ruşine ce ruşine

vino şi vânează-mă
şi înfântâneşte-mă

să dau apă pentru morţi
şi ecou pentru netoţi

să m-astupe vitele
cu înmuguritele

de copite şi de coarne
până-n carnea dumitale

într-o curvă de fântână
am căzut cu tot cu lună

Iadul despre rai
pentru mine vor depune mărturie cerurile şi vântul
moşii desculţi şi femeile cu iarbă după ureche
şi pântecele lor
plângând vor depune mărturie pentru mine
cei care încă nu sunt

şi cernelurile uscate-n peniţă
şi foile boţite de grasele sau slabele amante
şi zaţul din cană şi cafeaua rece
şi covrigii calzi şi crudele felinare

pentru mine vor depune mărturie
unghiile cu pământ sub carne
şi macii şi salcâmii şi vişinii
şi toate sentimentele şi toate haimanalele

şi va fi o lume de mărturisitori
vor depune cerşetorii ciungii chiorii
oamenii şi păsările şi frunzele
şi toţi şi toate care mă alcătuiesc
aşa ca pe un iad ca pe un vers

Cum se recită o spânzurătoare
nu-l căuta în zahărul pentru cai
în mănuşa dintre două inimi
între verde şi tăcere
nu-l căuta între ape şi noe

el este undeva în freamătul gărgăriţei
care urcă pe picior spre palma ce-o va strivi
este între două ierni consecutive
şi atât de lungi
că te poţi uita în spadă ca-n oglindă

el este undeva între un căuş de cerneală
şi un deşert de hârtie
el este undeva între credinţă şi adevăr

ooo toate astea nu-s decât vorbe
zurgălăi la gâtul omenirii
spune-mi altceva de acolo de unde femeile
împletesc funia spânzurătorilor
de acolo de unde corbii nu-l citesc pe
nevermore

ooo toate astea nu-mi spun nimic despre el
toate astea îmi spun totul despre tine

şi crâşmarul a mai comandat două pahare
şi a ciocnit cu villon care atât de frumos
recita de la glezne la scaun o spânzurătoare

Publicitate
uşa mea nu mai aşteaptă pe nimeni
a început să-i înfrunzească balamaua
în curând se va spune că e o pădure la etajul
doi
unde să-şi odihnească afrodita sandaua

în curând vor veni vânătorii să tragă
în ce vor zări din spatele puştii
şi cei de la salubrizare vor veni
să pună etichete pe clanţa uşii

între timp am pregătit masă regală
sângele meu în pocale clipeşte stins
veniţi vânătorilor şi voi în salopete albastre
sunt singurul om din oraş care are uşă la vis

Să nu greşiţi coasta
pe câmpul de aer am semănat păsări
o brazdă în aripa lor mi-a fost inima
şi vânătorul un singur copac l-am pus la intrare
să nu greşiţi coasta mea stângă

am arat cu vorbele mele singură
am iubit cu inima mea singură
am fremătat în pânda neştiută
a celui care face casă sângelui

şi a venit vremea recoltei
pielea mea am smuls-o
şi în acest sac am strâns paşii
şi vi-i împart la toţi cu binecuvântarea
celor care vor veni mereu
să-şi ascută suliţa de coasta mea stângă

pe câmpul de aer mi-am pus sperietoarea
sperietoarea mea cu haine la mâna a doua
şi am învăţat-o să conjuge verbul a muri

hai vânătorule ocheşte-i inima
ridică lacrima la ochi şi trage

Hoţul de mere
tata a furat mere din livadă pentru mine
mere mici viermănoase fără gust
el nu crede în rai dar crede în mere
crede în sânul lui uscat şi muribund

de fapt spune el când muierea o gustat din măr
o aflat adevărul despre alt adevăr mai mare
şi asta n-o fost cu putinţă de îndurat
şi am ajuns cărăuşi de mere plătitori de îndurare

dar tata fură mere nu se îndură de livadă
nici de rai nu-i pasă nici de muieri nici de el
ce-or să-mi facă dacă mă prind
acesta-i un alt adevăr despre care nu ştiu nimic la fel

să nu crezi tu copile că viaţa se termină în rai
nici o scofală dacă nu are mere găunoase
şi dacă nu-i adevărul mai mare ca el
şi dacă nu-l poartă în sân muieri frumoase

Moartea s-a întors spre mine
ce e în sinea ta copacule
o secure mi-a răspuns încremenindu-şi frunzele

ce e în sinea ta pasăre
un glonţ mi-a răspuns încremenindu-şi aerul

ce e în sinea ta piatră
un pas mi-a răspuns încremenindu-şi aripa

şi atunci moartea s-a întors spre mine
nu întreba tu eşti în sinea mea

Cana cu margarete
ce a rămas după ce şi-a luat mănuşile
se poate ascunde în cana cu margarete ciobite
nişte parfum nişte resturi de ţigări
şi urme de ruj pe lună şi pe file

iată între cer şi pământ
stă umbra ei cu coatele pe pervaz
şi se uită îngândurată la blocul din faţă
de pe care îi rânjeşte un cal breaz

iată aştept să se plictisească
şi să plece până la urmă şi ea
din umăr îmi răsare o pasăre rece
şi bate cu ciocul în inima mea şi o bea

alina beatrice cheşcă

EU – FERICITA
EU – NEFERICITA
Motto: *„Veşnicia e aici şi eu nădăjduiam în ea! Acum nu mai vreau să fiu fericit, ci doar să fiu conştient“*. (Albert Camus, *Exilul şi împărăţia*)

Mi-am plâns iubirile risipite
în existenţa ta,
Prin poveşti am târât fericirea iluzorie
a prezenţei tale
Mi-am uitat tinereţea
tânguindu-mi eşecul
Într-o ultimă seară, departe de
nebunia lumii.
Nostalgii maladive mi-au scris pe suflet
zilele de ieri,
Fugară-am fost spre venirile
tale secrete
Mi-ai devenit zbor cu aripi de vers –
Eşti ceasul ultimei mele dorinţe…

PÂNĂ LA SFÂRŞIT
De când exişti
am făcut din tine propriul poem
am uitat că moartea
mă aşteaptă la fiecare pas
că vulturii-mi pândesc răsuflarea
Am ştiut că eternitatea
mă ţine în lanţuri pentru tine
că pe trupul meu Dumnezeu
a scris cu pana visării
că n-aveam să mă nasc
într-o zi de vară
ci într-o noapte de iarnă.
N-am încetat niciodată
să fiu TU
să fiu îngerul căzut
în nopţi fugare
De când exişti
paşii tăi
au făcut din mine
Dumnezeire.

MAREA TACE
Doamne, vezi Tu
cum nisipul timpului m-a orbit?
cu peniţa înmuiată în sânge
îmi mângâlesc pielea
apăsându-mi venele.
ai început să numeri, Doamne;
auzi cum picură
stropul de moarte…
mi se prelinge
pe faţă, pe gât, pe sânii
pe care nimeni n-a mai avut timp
să mi-i picteze.
Ţi-aş mai cerşi, Doamne
o clipă de perfecţiune:
să mă mai atingă
miracolul iubirii,
să-mi mai privesc viaţa
drept în faţă,
să dansez până când marea
va începe să strige.
uite, Doamne, cum sorb
licoarea nebuniei,
cum mă contorsionez
prin toate dorurile mele;
fire de sânge mi se preling
prin memorie.

IMPOSIBILA ÎNTOARCERE
Motto: *„Dacă există ceva nemuritor pe lumea aceasta, e melancolia trecerii noastre“*. (Octavian Paler, *Caminante*)

Aş vrea să mai cred în imposibila întoarcere
a poveştilor cu gust de copilărie
Drumul spre ele e mărginit de morminte
mi-am îngropat jucăriile
în ţipătul pendulei
a mai trecut o oră de uitare
scrisul s-a decolorat pe iluzoriile iubiri
cerneala-i uscată pe degetele cu unghii-cuvinte

cărţile nu mai prind viaţă
la hotarul dintre vise.

Aş vrea să mai cred în imposibila nemurire
în apa vie sorbită cu paiul
prin câte-un bar decadent
să mai cred într-o ultimă noapte de vară
când ne-am mântuit iubirea
dansând pe străzi necunoscute
nostalgia tăcerii adulmecă-n aer
a mai trecut o oră de uitare…

POEZIA DE DINCOLO DE NORI
Motto: *„Nu există aventură exterioară. Aventura exterioară e numai reflexul aventurii interioare"*. (Mihail Gălăţanu)

Ne-au mai rămas doar urmele
săruturilor prin parcurile secrete
Am traversat dragostea dincolo de hotare
Sufletele noastre ne privesc
de undeva de sus
cu mâhnirea orelor pierdute pe veci
Departe eşti, în amintiri va ninge
peste îngerul cuvintelor
Vom rămâne toată moartea împreună
Un decembrie adolescentin va fi mereu
la capătul drumului
Te-am scris în mine
în lumea asta pe care o iau în valiză
în călătoriile mele spre singurătate
Ne-am învelit cu aerul lumii
Respirăm imposibila uitare…

IUBIREA DE SUB UN ALT CER
Blând te-am iubit
în biserica sufletului meu de atunci
desculţă şi pură am călcat peste viaţă
te-am ridicat pe cruce
să-mi salvezi nemurirea
să-mi ridici vălul de pe suflet
şi copil să mă-ntorc
în oglinda naşterii mele.
Blând te-am iubit în genunchi
am oprit ceasul lumii
să mă ticăie-nspre moarte.
În spatele clipei
Dumnezeu mi-a zâmbit
şi-a mai zăbovit puţin cu privirea
peste bunătatea omenirii.

Monştri sacri

Aceşti monştri sacri ce-i dă omenirea
Cu scrumirea tare şi-ncruntarea frunţii
Care nasc corole şi turnuri departe
Dezghioacă pietre şi în râuri munţii.
Pe bolţi şi în ziduri sacrifică Ane
Să ne-adună-n veacuri dioptrii de care
Sicrie de plumb, lacustra ce muge
Pe furtuni şi-n ploaie retopesc tipare;
Subţiază "tare" şi întind la arcuri,
De triumf, din oameni şi meridiane,
Înverzesc copacii, aleargă mioare,
Ne dau de concerte cu paseri-icoane;
Sună-n orizonturi, în culturi şi-n viitorimi
Când iuţesc albastre, se-nhamă la toate
Răspund şi întreabă de cer, de sunt roade
Împart curbe, drepte, împart zărzărimi;
Merită verbine, din rărunchi – lacrimi –
Aceşti monştri sacri, ce-au scris cât se poate!

Columna lui Brâncuşi
Dezvoltarea lumii în spirală
E cioplită-n artă pe Columnă
De Brâncuşi ce ne-a adus cunună
Ne-a urcat pe vârfuri în finală
Soarele şi munţii se miră de El
Un român de frunte ţinteşte spre cer
Să privească-n stele ca un fir de ler
Sună dalta… jad, măiastră de Fel;
De la Târgu-Jiu cu masa rotundă
Şi simbolul sărutului pe buze… poartă –
A ajuns să fie în pedestra soartă
Renumit şi mare, când bolta o-nfruntă;
Ne-a adus carate neştiute încă
De rămânem cunoscuţi… cioplitori în stâncă
Renască minuni; răsădite clar,
De la începuturi boabele dau mere
Veacurile-n veacuri; din cer ne vin Ere –
Dezvoltarea culmii este un Altar!

Cântec de credinţă
Sub candele îşi promit, mă jur
Să am răbdare şi să scriu
Cum pot mai altfel şi cum ştiu
Eu te slăvesc şi te conjur;
La sânul tău mă prind să lupt
Blestemul sorţii să-l suport
Oricât ar fi de greu şi crunt,
Tu eşti la toţi Tată, suport!
Tu ne iubeşti nemărginit,
Aleanul sfânt nu e pe bani
Eu mă târăsc prin bolovani
Şi în genunchi… mărturisit;
Mă leg cu suflet alb – la os –
Pe rugul Fiului Hristos!

eleonora stamate

Autoportret
Am iubit ochiul nisipului răvăşit, cu miros de migdale,
cu o privire peste fereastra din coapsa ta,
am iubit paşii incerţi, topiţi în beţia ninsorii,
pierdută printre copacii nenumăraţi.

Am iubit clipele nelămurite în neobişnuitul anotimp măcinat de naşterea cuvintelor pe înserat.

Am iubit apele sprintene ce se revarsă în dimineţile târzii ale venelor mele,
am iubit iedera ce năştea ochii păsărilor din amintirile cu poveşti norvegiene,
am iubit geana nesătulă, însingurată printre petalele neuniforme din visele mele,
am iubit marea, corăbiile, valurile, crucile mohorâte din cimitire,
am iubit nopţile sălbatice, neodihnite, săpate în tălpile zmeilor ucişi în cuvinte,
am iubit ploaia, fulgerul ce mistuia ecoul dintre cetăţi,
am iubit văpaia de stele, pajura ce înnopta în cântecele din dimineţi,
am iubit iarba, fecioarele ce se jucau de-a v-aţi ascunselea cu asfinţitul,
am iubit soarele cu razele ce muşcau din pântecele norilor nemărginitul
florile sugrumate de soare.
Am iubit cărările neumblate,
sânii zorilor ce fugeau năuce de singurătate.
Am iubit felinarele plângând în noapte, când păsările cu aripi de toamnă intrau pe fereastra aspră în viaţa mea
În neliniştea dintre nopţi am iubit agatele,
oglinzile, stelele, cuvintele atinse de fluturi
Am iubit, am iubit, am iubit ...
Oare ... ce n-am iubit ... oare?

Doar noi
Mi-ai împodobit pieptul cu armura trupului tău,
când necuprinsul gând aştepta
şi ultima dorinţă păgână ...
Respiram frunza, norul, floarea de măr,
umărul, zâmbet de dimineaţă
descompus de singurătate,
mă dezbrăca de atingerea zorilor,
din petalele surâsului adormitor.
Ferecaţi în copite de cai,
ascultam cum torc cuvintele încărunţite.
Braţele mele, zăpezi risipite,
atingeau razele sub o pleoapă de mai.
Târziu, îmi alungai privirile
printre frunzele nestingherite de iederă
aripi ne creşteau năucitoare,
în vechea cetate unde doar
harpa înrobită se-aude ...
Încet, harpa înrobită o ascundem în noi,
Floarea de măr tresare cuminte
Sângele fierbe în valuri,
Liniştea naşte cuvinte ...

Ce mult te-am dorit
Ascultând pescăruşii în liniştea dintre valuri,
ţi-am deschis ferestre de ceară spre necunoscut,
să te păstrez în ruga-mi curată.
Ce mult te-am dorit, departe de tunetul sugrumat între mări,
Aproape de noapte, să te întorci
într-un gând murmurând,
să-mi redai foşnetul dintre brazi,
în amurg ...
Ce mult te-am dorit, să te sprijini
în piatră şi frunze,
să-mi auzi ecoul dintre cuvinte,
să te respir cum respiră porumbeii lumina.
Ce mult te-am dorit, pentru ziua de vineri
sub un cer îndoielnic
pentru roua dăltuită-n cuvinte,
pentru timpul nemurit între mine şi tine ...
Ce mult te-am dorit, pentru toamna
ascunsă în braţele tale crescute din mine
în oase de fag rătăcite
în geana de mir, în ultimul furişat răsărit
Ce mult te-am dorit, Ce mult te-am dorit!

Eşti fluture ?!
Eşti fluture? Doar fluturii poartă
lampadare de curcubeu...

în aripi, câte frunze transparente ţi s-au topit !!
Ca-ntr-o serenadă de Schubert, zbori,
umbrele tale au ochi de zei
au murmurul din întinderea azurie...
Eşti fluture?!
Pe umeri ţi s-au aprins
torţele rupte din întuneric,
culorile ţi s-au îngemănat cu stropii de soare,
cu privirile spre vişinii-n floare
logodiţi cu lutul cărămiziu... Eşti fluture?
M-ai strigat cu vocea pierdută în iarbă
le-ai copiat verdele frunzelor de nuc...
Minune eşti !
Naşti lumina din zbateri de aripi deasupra lumii
Un fluture !
Spargi plumbul topit pe un nor,
cu fiecare minut
sculptezi inele în aer din cărbunii fosforescenţi...
Cu aripa lacomă de timp, vino, nebiruitule,
învaţă-mă religia răbdării printre pietrele bisericii
din strada Mitropoliei,
sub podul dărâmat de suspine,
în umbra sfinţilor
Eşti fluture?! Doar fluture?!
Cine mai este ca tine?!

Din lacrimi eterne de curcubeu
M-am născut cu o coroană de cuvinte
în jurul capului,
printre flori, din loc în loc,
creşteau scorburi pline de verbe.
Pe frunte îmi zăboveau păsări
care purtau în ciocuri clopote solare
ca să-mi vestească lumina,
pe aripi orizontale izvorau grădini,
fără case, fără pridvoare,
doar un covor de valuri îmi spăla drumul
spre biserica din refluxul Tău.
M-am născut în tihna din noapte, în cetate
Doamne, spală-mă acum de singurătate,
arde-mi cenuşa-n cuvinte,
verdele semănat în iarbă rupe-l în coapse,
ascunde-mă în noaptea cuminte,
în aripile-ncolţite în sânge, departe.
Cu şoapte adoarme-mi pe umeri, Tată al Serii,
ochii în copacii logodiţi cu tăcutele cascade
pe sânul meu,
iar din anotimpuri rostogolite, în idei verticale,
prin felinarele din trupul meu, alungă-mi tristeţea;
Renaşte-mă, Doamne al Serii,
din lacrimi eterne de curcubeu ...

paul sân petru

Părintelui meu Teodor, in memoriam

PREŢ
Şi cine acum
e mai sărac decât tine
şi mai lipit pământului!
Ah, şi cât am mai ţinut
să nu mi se dea dezlegare
la aceste poeme şi-am rezistat
presiunii profetice a cuvântului

Dar tu ţii din răsputeri
la sărăcia ta, eu acum
la poemele mele –
ce preţuiri absurde
şi opus paralele!

E totuşi preţul acesta
nespus de barbar
pentru o străvezie
statuie de cerneală
în faţa căreia nu am habar
câtă absenţă şi câtă răceală

RĂTĂCIREA CA SEMN
El era un fel de Pliniu cel Bătrân,
Se rătăcea cu mare uşurinţă
el nu trebuia lăsat singur
pentru că uşile multe îl derutau:
o lua la întâmplare pe cea din dreapta
pe cea din stânga la întâmplare
de-i tot ieşea destinaţia pe dos

Nici în somn nu trebuia lăsat singur;
odată a adormit în ogradă şi numai
dintr-o maturitate a rătăcirii
a luat-o în sus sau în jos
ori undeva pe la mijloc
că nu s-a mai întors

CEASORNICUL CU CLIPE RARE
Când la un loc ne-am pus în doi şiragul
De clipe tandre două câte două,
Prin scurta lor atingere de praguri
Ni se dublau ca boabele de rouă.

Numai aşa pământu-i altă stea.
Secundele cresc diametrul orei
Menită să ne umple, să ne stea
În susul şi în josul aurorei.

carmen racoviţă

I.
ghearele o pală de vânt umărul
stârnea vânt devenise suflet
vânt
cer umărului rămas pe dinlăuntru
o idee o rază idee–rază
dar ele plutesc curbate pe undeva
iar Semn Tăios zgârie raza-idee
şi pe Nichita tânăr
privirea privirea tăioasă taie
pe deasupra lui Nichita
ochi-cuvânt
floare -
flamă fluorescentă
acoperită
cu rouă
sintetică

II
multă vale era acolo şi poezii -copaci ca
Scrisoarea a III a
chiar şi istoria pietrelor şi plopi
toate au existat în cartea aceasta cu soţ

mereu rămânea liber printre noduri
tot jurul ăsta românesc
avea păsări locul acela
doine valuri
şi ele curgeau până la
luna cu margine Mare
îndrăgostiţii lăcrimau cu lacrimile lor
şi oamenii şi cartea asta au existat simplu
neobservat
înduioşaţi de noastra mereu trecere

curgea istoria din nouri
peste poezie-

cuibar
bătut de plopi vorbitori

III
interior
tocmai din TU
apărut într-o iarnă
s-a născut casa asta

TU opreşte: "în ce cameră suntem?"
cea care colorează nămeţii din perne, zic.

Ideea- rază

te colorez pe tine

TU este mişcarea arunci nişte tine
suplimentar...
afară?
plantez puţină iarnă aşa
alături de zăpada din perne

***imensul viscoleşte* pe-aproape**
iar TU îl traduce, alunecos, ca *golul se strânge*

IV
budoar
năruit, cobori din tine, neîncălzit? " o?" zice
gheaţa, tocmai gheaţa.
"O, acolo", zici, unde zăpada te apără de
îngheţ.

peisajul
cadru imens: rujul
cer peisaj
ei, suntem? l-ai găsit?
să cunoaştem şi noi aşadar zapada ca zăpadă
ieşim

începutul stă
alături
o grămăjoară de suflet
mult jur şi
o sanie
în cer

V
unde rămăsesem? la amorul ploaie

emoţia sărea la glezne stângaci
prea fragile dar mâinile ?
dau lumina spre pol
la atingerea celuilalt nord acoperit cu
măzăriche

emoţia făcea frumos
giumbuşlucuri
la polul nord de deasupra
vibrând
gleznele cer amor piele
Uite, fulgi !!

(glezne fragile numerotate. perechea 34-35
apoi nimeni)
afară cer natural. doar cu măzăriche
peste tot

transmiţi zăpada prin fulg
îmi aşez la poale fulgi
lângă gleznele mele
încotoşmănate
în licheni

VI
părul lui crescu şi se acoperi de staniol indigo amurg
mama apocalipsă strălucea violet
iar violetul deşuruba amurgul
făcând loc negrului
zbârnâind
bombardiere de celofan turnau transparenţă agresivă
pe părul îndrăgostit
făcând loc negrului
în jur
coaste şi sex de sticlă decoraţii cravaşe bujii
orgă

delicat
în întuneric
creşteau piuliţe de schimb
pentru lună
VII
deasupra mamei se arcuia un curcubeu negru
luna ei intra în eclipsă
ameţeala venise odată cu eclipsa
lumea pierdea tot mai mult negru
mama urla tăcută trupul ei urla încă nu ajunsese
umbră de gheaţă
câmp
depoul avea început de chenar
mama avea trup de sticlă
în ea oasele deveneau transparente

marcela ciobănuc

(Unui solitar)
"Nu-i adevărat! A fost o rătăcire!" O clipă am crezut că noi doi suntem… M-am amăgit şi acum plătesc cu suferinţa solitudinii. Nu mă regăsesc nicăieri, nici în aşchiile din care încerc să-mi reconstitui fiinţa. Ah! Sufletul pe care nu am ştiut să-l revărs în lume la timp, mie bolnav de oameni-pământ, de oameni-copaci, de oameni.flori, de oameni-tăcere. Atât de frumoşi, atât de naivi, atât de himere, încât ele, cuvintele lor trebuie să se nască, să crească din mine, să curgă vijelios prin timpanul timpului până la cer. Cu sufletul semizeu ţi-am ieşit înainte, cu însemnele gândului meu nerostit încă-n cuvinte, cu viaţa pulsândă pe muchii albastre de soare, pe cumpăna luminii din zori. Şi-am însemnat clipa pe tic-tac-ul eternităţii din noi, pe o piatră solitară adusă pe-o corabie de nori, albă stea polară. Şi am lăsat pe geana sufletului tău un vis de dor…, de moarte…, de… eternitate sub stele.

Îmbrăţişare
Frunte lângă frunte, ochi lângă ochi, gură lângă gură, secundă lângă secundă, până şi timpu-i o îmbrăţişare nudă. Iată de unde a învăţat omul cum să îmbrăţişeze femeia!

Poem
Îmi văd chipul într-un poem,
mă oglindesc în el;
Fruntea mi-o sprijin de cuvinte
pentru ca ochii să se scufunde
în apele lucii;
Braţele-mi se unduiesc ca fraze
dăltuite printr-un mistic efort.
Dacă tu m-ai citi cu nepăsare
m-aş sparge în frânturi de cuvinte
în sunete: vocale şi consoane mute.
Şi-atunci n-ai mai putea rosti
decât primitivul, atotputernicul A, de-nceput…

Spaimă
Cerul mă soarbe din priviri,
marea mă cheamă cu-ncetul,
vântul îmi pipăie chipul, iar soarele mă decolorează.
Atunci, mă întreb:
cât voi mai trăi, dacă fiecare ia o părticică din mine?

Rugăminte
Acoperă-mi trupul cu alge ca fiica mării albastre
Croieşte-mi din scoarţa copacului
veşminte veşnice
Pune-mi pe deget inelul curcubeului
şi răsfiră-mi, pe spate, pletele-nsorite.
Acum, dă-te un pas înapoi
şi priveşte-ţi creaţia!

costică oancă

şase iluzii sub formă de poeme

Privind trandafirul
Surprins de privirile mele
ca şi cum s-ar fi apărat
roşul se catifelă brusc.
Un singur gând mai rămase
până la noaptea din
preajmă
care
grăbită
se adună şi ea
în doi ochi mari
cunoscuţi.

Trei lespezi
În grădina filozofică
o lespede acoperă un
mormânt
peste altă lespede
se lasă întunericul
a treia lespede
străluceşte în mâna unui
înger.

Primăvară fără sfârşit
Cât vânt
ca să poată veni primăvara
câtă primăvară
ca să poată veni câmpiile
câte câmpii
ca să poată veni florile
şi câte flori
ca să poţi veni tu.

Dor de ducă
Multă vreme a trecut de când
am descoperit drumul
ce duce la inima ta.

Peste tine apoi
s-au înălţat dealuri
şi au crescut păduri.
Cu ochii ca veacurile
cu tinereţea ca apele
şi piciorul gol ca înserarea
aşa arătai la plecare.
Vino
îngere
şi desparte-mă de trupul
acesta
peste care
luna plină a somnului meu
să nu mai apună niciodată.

Zvon de mare
Iată ce mi-a lăsat îngerul
la plecare:
marea până la care nu e atât
de departe
cât e până la numele ei
corabia
trecând prin inima
corăbierului
ce nu de la ţărm a plecat
ci dintr-un vis
zborul de zăpadă al
pescăruşilor
şi vântul
căzut bucăţi peste valuri.

Visul perfect
Peste somnul meu
o pânză de paianjen
ruptă de femeia de vis.
Mă-ntreb cum de-nţeleg alţii
realitatea
când inima omului
este mai mare decât ea?
Întotdeauana am tânjit după
perfecţiune
şi-mi părea rău când
uneori dormeai
şi n-aveam cu cine vorbi
despre aceasta.
În realitate nu e nimic
care să fie al meu
numai visul mă aparţine.

adrian doru nica

evadarea în noi

a mai trecut o zi
nimic extraordinar până aici însă
fiecare secundă care trece
ia dincolo un întreg univers
tot ceea ce am fi putut face
şi n-am făcut
bucuria lucrurilor împlinite
regretul alegerilor făcute
satisfacţia încropită

gândurile obosindu-ne
funcţionând după reguli materiale
lipsa lor creând panică
dezorganizare

letargia dintre cele două extreme presează
în noi strategii şi polemici pale

născuţi fiind din stele,
rătăcind printre ele

spre perfectul firescului

…iubesc viaţa ca pe zborul pierdut între plus şi minus infinit…

…ca pe plutirea ireală a albatrosului spre firesc…

…iubesc viaţa firesc, fiind născute s-o iubească
ca şi viaţa pe ele iubindu-le neutru
particule cu iluzia numelui din duna de nisip
pe care cu truda timpului a modelat-o

…şi mai iubesc viaţa, a mea şi a altora fiindcă
aşa ceva numai un om
ar putea s-o facă şi asta nu pentru că ar fi
ultimele pe pământ
ci pentru că s-au pierdut pe ele într-un ocean de oameni
care s-au rătăcit şi ei iubindu-i pe ceilalţi

dar mai bine

dacă vrei cu adevărat ceva
doreşte-ţi greutatea şi energia infinită
a clipei
ascunsă
într-un tandru gest de alint…

nimic în rest nu mai are importanţă
totul fiind un imperfect şirag
de clipe perfecte

bună seara, doar C

…..
ţi-am scris
aşa cum fluturele
a mai bătut o dată din culori
înainte să moară

luându-şi la revedere
de la tot ce-a fost
într-o secundă amară

ţi-am scris pe aripile fluturelui
înmormântat într-o sticlă
pe care n-am mai aruncat-o

în mare

cam acestea sunt
problemele oricărui
arhitect de suflete

vasile sevastre ghican

Pe tronul gândului
Pe tronul gândului tău
cuvântul este rege,
ispită atâtor orizonturi
pentru sufletele celor răniţi
din tăcere;
Când nu mai poţi deosebi
răul de bine,
lasă disperările să se ucidă
între ele; O umbră de drum,
o ultimă şansă dată speranţei;
Anotimpuri cărate de nave străine,
cântece din slava păgână a mării:
Acolo lumina miroase a tine!
Şi te vei culca lângă copilărie
ca lângă un sloi de gheaţă
sau vei chema târziul la cină
ca pe un rege trezit din muribundu-i somn.
Telefonul va suna îndelung
Spre alte vârste pustii,
bolnav de veşnicii!

Tu
Aşează-ţi tâmpla peste zorii
de sub cerul îngust al ochiului meu;
Numai tu rămasă pe una din pleoape
aducând jertfe macilor atât de însângeraţi.
Te iubesc trecătoarele ca pe un chin de frate
lumină prelinsă din singurătate
O enigmă aflată undeva în adâncuri
Îşi are zborul în stele mustind de lumină;
Cuvântul prin noapte e traversat de zei
La umbra lor trudeşte lumina părinţilor mei!

Viaţa
Viaţa întotdeauna
a întârziat la apel,
niciodată nu a ştiut
cât mi-a fost de târziu,
niciodată nu a ştiut
cât mi-a fost de pustiu:
Şi s-a făcut de-un albastru tăcut
şi mi-a păstrat amorul durut!

Eroare
Spălate zilnic cu aerul
din jurul unei flori
iar când nevoia de cântec te apasă,
plantează o inimă de copil
chiar în deşertul din sufletul tău.
Vai ţie, dacă luna ta de miere
Va şopti polen de secundă
lângă urlet de dinamită;
Aripa amputată a Terrei
o va vindeca cu siguranţă Dumnezeu
câteva miliarde de ani mai târziu

Veacuri
Puţin câte puţin
iubirea întârzie
să ne alinte;
Sălbatică noaptea ardea
în braţele noastre.
Îndură-te trandafir albastru
când nesupusă iubirea
te învăluie cu sete de cer
şi opreşte-ţi zborul de patimi
pe lumina pe care amurgul
o lasă târziu
pe grave zăpezi!

Ca o modă de păsări
Undeva la foarte mică distanţă
de foarte mare confuzie
a Eu-lui meu,
frunza aceasta de viaţă
mândră de salturile spectaculoase
a limfocitelor, unde
eu, ca o modă de păsări,
arşiţa poeziei din mine
aş fi făcut dintr-un ocean, deşert!

Smerenie
Smalţ de smerenie beau
şi îl parcurg
de mai multe ori pe zi
ca pe o crâşmă
ce-mi poartă numele.
Vânt de primăvară beau
şi aduc lumii seminţe de trudă,
şi nu voi înceta să cuvântez
naşterea păcatelor mele:
Acest drum i-atât de lung
că nu-l pricep nicicând de două ori!

valeriu valegvi

În faţa atâtor scârbavnice, sufletul
În faţa atâtor scârbavnice ispite
horind în oale şi ulcele sufletul
ţi-ai smerit aşa cum numai mama
mai încerca în serile asurzite de greier?

(vai, ascultaţi sângele cum bate
dintr-un mal în celălalt mal
al trupului bruiat de astre)
în faţa atâtor scârbavnice ispite
să nu-ţi pierzi capul
cel survolat de păsări

Centrul dinspre capricorn

Pentru umilinţa de a fi
îndestulat cu omătul cel mai fierbinte
prin voinţa de a continua
peste bariera fulgilor aiurând continuu

pentru foamea trădată
adesea în zilele ce nu se vor mai revigora

pentru amânata analiză finală
contemporană cu lamentările de rit îngeresc
să mă zoresc (vai de leatul celui hăruit!)
să vă povestesc despre neaşteptata
călătorie în centrul hipnotic dinspre capricorn

Ne mai iubeam?
Se făcea că nu ne mai iubeam
de pe un gard cucul ne fixa
cu nişte ochi tulburi
se făcea că nu ne mai iubeam
braţele altui trup
ne mângâiau cu disperare
se făcea că nu ne mai iubeam
trecuse soarele de amiază naltă
nici visurile nu ne mai recunoşteau

Accentul
Ştii, nici pasărea scăldată-n rouă
nici umbra celui mustind de gânduri
se vor tulbura accentul
instalându-se atent în toate
cineva din urmă
va ridica braţele în semn de uşurare
dimineţile vor cânta rând pe rând
accentul rămâne-va-n isterice rătăciri

În locul ploii acesteia
Cât i-ar fi trebuit ploii acesteia
să-şi contemple mărirea
de sub umbrarul florilor în devălmăşie
în vreme ce lumina din tine
se retrage încet încet
spre strămoşii tot mai insistenţi?
(oh în câte nopţi n-ai tremurat
sub cuşma lor
mai tare decât ţărâna de sub furnică)
într-un acces de râs
nici nu simţi când ploii acesteia
îi ia locul o alta mai încăpătoare

o ceaţă iute adie peste mărăcinişul ferm
M-aş mai întrema /m-aş mai înfrupta

O, de-ar fi măsura unei singure respirări
s-o ştiu înainte de a mă cufunda
în apele iuţi ale acestei livezi
m-aş mai întrema cu câte o iluzie
cu încă o traumă din floarea bătută
de vântul copilăros m-aş mai înfrupta
într-o continuă contemplare a răului
din stirpea mea de hindus scăpătat

Umbra acestui bazin
Altele sunt avantajele
acestui bazin luminat
de vertebrele trupului tău

iubito, hai să-nvârtim
osia aţipită de demult
în umbra acestui bazin

altele sunt mesajele
acestui bazin aflat
în plină numărătoare

iubito, cum ne-ascundem
în amiaza sosită devreme
acestui bazin i-a cântat corbul

Saint-Simon AJARESCU

ARHIPOEM
(O ciocârlie fantascientă)

(fragment)

Un stol de triluri pătrunde intempestiv în Tunelul dintre Pronia Primara şi Pronia Ultimară a
Melopatiei de veci, îndeplinind "spusa" şi "scrisa" Existenţei de pe zidul său Inelar - coşcovit la tronsonul Alpha pe milioane de leghe, crăpat la tronsonul Omega pe milioane de verste-n Adânc! Un puf de păpădie contribuie la greutatea atomică a Plumbului...Din bucurii. Din tristeţi. Din ruşini.
Ciocârlie, tu-mi dai ghes către pustiu şi singurătate, pe valuri acre şi amare şi pe nori săraţi...
< Tirul cu ciocârlii "cinătuite" (cum zicea mama la păsările pregătite pentru friptură!) trece pe la Vama Curtici fără vreun control special... în Mica şi Marea Prohibiţie nu se cunoaşte aici nici
spiritualizarea, nici punerea Răului Secret pe chituci!!! >
Bună dimineaţa neant şi apoi corcoduşe albastre, bună ziua neant şi apoi măline diafane cărora li se văd şi-n beznă sâmburii stacojii, bună seara neant şi apoi razachie de butuc purtat pe umeri de-un terafim-cariatidă ca pe un antablament - oho, Dânsime A Ta Univers încreţit ca miezul nucii coapte în căpăţâna cu occipital de bazalt! Întunecimea dezordonată din scorburi, din bârloguri, din râpi şi din alte şi tot alterne sedii obscure se polarizează pe coamele unui melc ori ale unui ghioc!
< Vârfuri de raze vârfuri de ace vârfuri de lăncii! >
Grumazul meu de-atâtea răsuciri heliotrope şi melotrope e ca o mulură pe ziduri mânăstireşti!!

Luminişul dintre călini s-a polarizat pe gurguii de vătui feminin!... O dată pe tril e Capodoperă în azur, trilul are contur de gâtlej ars de Duh, ars de Magie, ars de Miraj, ars de Har - şi de alte şi tot alterne puternicimi! Verile - de-o estivalitate translată pe orgi de Cotnar prin baterii de ghizduri înfundate cu cer pân-la refuz - verile-adânci din holda pârguia-n duzini de zori, în duzini de-amiezi, în duzini de-amurguri - verile, zic!, aprofundează Zenitul din Dragobathema, înţepenit
într-o altiţă de senzor primejdios la meridian când/ unde poţi să şi mori! - îl aprofundează cu câte o ciocârlie smulsă din Topocronul Nr. 7 din anotimpuri dosite pe după coclauri - paliere de iulie - a cărei cloacă feciorelnică de miriştime-n alonjă vibratorie până-n Antares. deţine oh deţine fantasticul Ou Termonuclear gata să fie re-ac-ţi-o-nat! Pe-o direcţie de rază! de ac! - surd într-o doară şi-auzitor în doi peri - şi de lance! - direcţie calculată Cândva - promoroacă de funigei pe crângurile de vibraţii suspendate-n memorie - chibzuită printr-un calcul galactic la abacul "spus" şi "scris" din spectaculoase alinieri de planete. în loc de bile pe coardele stringurile!) sale incandescente! Gata-i să fie reacţionat într-un cuibar cu halou pepit-rogvaiv şi
pe norii - apă zob! - cei mai hăăt aproape de cerul spiritualmente atins de clonţul iulian, de trilul iuliot!…Oul cu "bănuţ" valutar lângă cuticulă şi cu flăcări de comoară-mprejurul cojii! - eheee-hei! - să explodeze prompt, e sub forma unui prunc-pui cu penaj radiant, un cocon aidoma tuturor ciocârliilor având bufeuri de feromoni puşi la fiert şi mestecaţi de un melesteu cristalin, cu gradaţii şi cu mercur fluid înălţat brusc in-vitro! - clocot excelsior!
Din ciocârlie viageră în ciocârlie viageră, binecuvântat fie ciclul de 26 000 mii de ani, fatalitate a Timpului stors ca o lămâie peste o halcă de cancer deschis.
< Tăriile şi Contra-Tăriile au simpatie, împrejmuite de noianul de Corpuri Subtile, ale Poeţilor de-Altădată, care mai întârzie întâmplător şi azi pe Pământ - atunci se echilibrează toate şi-aduc mult noroc! >
Glob...

georgia tatu

Sînt al cincilea punct cardinal
Hei, voi, cei cu busola stricată,
Veniţi, vă indic nordul,
Pe drumul aştrilor,
Steaua polară,
Mă călăuzeşte,
În vis,
Sînt al cincilea punct cardinal,
Căutaţi-mă
Corăbieri!

Penelopă modernă
Penelopă modernă –
Ţesînd noapte de noapte,
Firul cel invizibil,
Din caierul lumii,
Aşteptîndu-l,
Din căile pierdute.
Înseşi pierdutele căi aşteptînd,
În hăţişul lor,
Ca printr-o vamă a iubirii,
M-am rătăcit,
Cineva, m-a rătăcit,
Într-un labirint,
Fără ieşire.
Penelopă modernă –
Regăsindu-mă într-o zi,
Tot ţesând la pânza amintirii,
Evadând, evadând,
Ca un fluture din propria-i Crisalidă.
Penelopă modernă
Peste-a lumii vechime…

Sentiment
Iubirea-i, să-i cunoşti paşii uşori,
Apropiindu-se,
Urma tălpilor ei să fie în acord,
Cu inima ta –
Iubirea-i, să recunoşti faţa iubitului şi în vis,
S-o desprinzi din mare?
Iar ochii lui albaştri să-ţi fie albatroşi,
Iubirea-i, fiorul fierbinte al aşteptării,
În care ţi se topeşte fiinţa,
Cînd Cronos se face că doarme.
Iubirea-i, părul blond al iubitei,
Ce-i cade pe umeri,
Şi sînii ei depărtaţi şi miraţi,
Iubirea-i, iertarea cea dulce,
Cînd crezi că totu-i sfîrşit,
Iubirea-i incertă,
Iubirea e vîntul sublim,
Ce te-nalţă-în văzduh,
Şi suferinţa cumplită,
Ce te împinge-n labirint,
Iubirea e dansul de seară,
În acorduri divine –
Iubirea-i e tot ceea ce sînt!

Melancolie
Un car de melancolie…
Ca un mal cu cimbru sălbatic,
Surpat peste greieri,
Clepsidră-ngropată-n nisip,
Se prefiră cu boabe de rouă,
În timp ce stînjeneii,
Duelează în vîntul din zori,
Duelează cu norii
Răzbunătorii!

Oglinzi
În mine e plânsul,
Oglinzilor mute,
Înflorite, de zile şi nopţi,
În singurătate
Oglinzi, în care,
Imaginea ta,
Părelnic,
Se-ntrupează –
Adio!

Casa cu greieri
Pipăi ca un orb casa,
Pun palmele pe amintiri,
Unele au căzut,
Şi s-au pierdut…
Parcă aici erau,
Mi se pare că aud,
Ceasul casei,
Sămânţa
Fructul,
Pierdute în pereţi…

constantin frosin

POUR TON ANNIVERSAIRE
Ce jour-là, c'était la grève des fleuristes
Et je ne pus acheter ni roses, ni lys.
Je pris donc conseil d'un unijambiste
Qui m'indiqua le parc, où l'automne tisse

La couronne pour le futur roi – l'Hiver.
De feuilles de toutes les couleurs, mon bouquet
Etait le plus possible sur la terre.
Seulement toi, tu m'envoyas promener

Dans les jardins, en attendant Godeau.
Fort triste, demandai à l'unijambiste
De me dépanner, me remettre à flot

Mais il était en train d'écrire un poème
Et, au lieu de m'indiquer une autre piste,
Me tendit une feuille marquée d'un « Je t'aime »…

VAGUE À L'ÂME
Les rafales de ton mutisme
S'arrachent à l'oubli, ensuite
Se mettent à refaire son prisme –
C'est là que s'entame sa fuite

A l'ombre de ces heures sans vie
S'abritent des oiseaux sans nombre
Craignant le néant qui surgit
Sur l'eau des solaires décombres

Un fleuve de lucioles transporte
De joie la nuit, ses cauchemars,
L'aube lui ouvre déjà les portes

Elle s'évade avec nos songes
Nous délivre d'un air hagard –
On n'a qu'à passer l'éponge

CHAUD DEVANT !
Le vide m'enserre comme dans une cotte de maille
et m'envoie combattre le trop plein de l'inutile
des loups qui foisonnent dans l'alphabète de Braille
et, dans le sommeil de la Raison, rutilent

A vous en mettre plein la vue d'obscurité :
ça tombe comme dans l'oreille d'un sourd, attentif
à l'harmonie du Chaos, si spontanée
que les paralytiques, ça les touche au vif…

Païens s'allongent paresseusement sur autels
en train de brûler froidement, *obnubilants*.
Chrétiens tirent l'épée et s'engouffrent dans l'irréel.

La folle du logis, elle, est sous les barreaux,
surveillée par des geôliers concupiscents.
Dans le vif du sujet n'entrent que les Bourreaux…

LA FIN DE TOUT
La solitude fourmille déjà dans nos villes,
dont les rues sont hantées par l'Oubli.
Tout déborde de riens qui se rangent en double file
au nez de mecs parfaitement inaccomplis…

A la barbe des glabres, passe l'ombre blanche d'un espoir
raté, criblé des rayons nocturnes, qu'une fée
mauvaise tisse pour nous et brode de désespoir.
Elle se fracture et s'émiette, l'Eternité…

Dans nos veines tarissent la Seine et le serein
du feu ciel de Naples, que l'on descend en berne
pour fêter les illusions des écrivains.

L'armée des anges a eu beau se mettre à l'œuvre,
car notre rutilant optimisme se fit terne :
là-haut, dans le ciel, Dieu avale des couleuvres…

DÉ, COUVRE-TOI !
Je dévore la faim d'absurde de l'Autre,
Me bourre de l'insipide de l'existence,
Ecrase sous ma plume les voix des Apôtres –
Bâtis mon être sur l'évanescence

Je tente d'entraver la ronde des heures,
Essaie de combler la fosse des Mariannes
De mes vœux inassouvis par la peur,
Et cache ma forêt de symboles par lianes

Je regarde la sarabande des bruits,
Ecoute le murmure des taches de couleur
Et crie comme un sourd aux échos enfuis

Je me lève sur la pointe des abîmes
Et agonise sous le parfum des fleurs –
Qui plonge désespéré dans mes cimes ?!

ÇA TOMBE DRU, LA MORT
Le soleil tombe à verse
La grêle darde ses glaçons
La sécheresse inonde l'inverse
Le froid cuit les mirontons

Les nuages nous éblouissent
L'accalmie décorne les cerfs
La canicule glace les vices
L'orage immobilise les vers

Les poètes se mettent à la prose
Les romanciers font des poèmes
Les prêtres achèvent le vivant

Les jardiniers tuent la Rose
L'azur nous rend blême –
Mais quel est ce cauchemar, chers Mourants ?

HORRIBILE DICTU
La sécheresse inonde les cœurs
La petitesse cerne toute la grandeur, l'infâme
Le froid brûle, s'empare des âmes
La misère s'érige en splendeur

La nuit nous prodigue ses faveurs
Le brouillard du vide se réclame
L'inertie infeste la ferveur
L'enthousiasme se couvre de blâme

L'argent en guerre sème le malheur
Le monde à l'envers vit un drame
L'air qu'on respire devient un leurre

La vie verse au Néant, ce haut de gamme
Le Hasard nous abolit d'une fleur
Sur nos tombes, Vie et Trépas se pâment

JE SUIS LÀ
L'herbe s'envole devant mes pas,
Brûlé par l'ombre de ton absence :
Je nage dans des cendres rapaces -
Mon sang, déjà hideux et rance…

Je marche comme dans de larges crevasses
Et me sens sucé, happé
Par le trou noir qu'est mon âme lasse -
Echo de tes prunelles fermées

Sur mon passage, sur mon image…
Reviens sur tes pas hagards
Et rouvre tes yeux à la vie.

Confesse-toi donc sans ambages
Sur mon cœur, ta dernière gare –
Rejette l'oubli et l'infini…

AU BORD DE L'HYPOGÉE
Derrière la colline où le Soleil va se coucher,
Une horde de chiens et de loups-garous
Brûlent d'impatience et n'arrêtent pas de bouger :
Ils vont le déchirer à belles dents, tout doux…

La pente qu'il doit dévaler a été piégée :
Des tessons du jour recouvrent son garde-fou ;
Des éclats lunaires déjà se mettent à cligner :
Il donna dans le piège et s'affala, tout mou.

Il brillait trop fort et les ombrageait…
Pour faire un monde, décidèrent-ils, *il ne faut pas de tout*.
Comme quoi, le Soleil fut bel et bien condamné :
On allait l'occire, lui rompre le cou.

Les forces nocturnes complotent sans arrêt
Et jurent – chaque jour – d'aller jusqu'au bout.
Mais l'Astre du jour ne sourcille même pas à ces méfaits :
Les lendemains, il revient à la charge. C'est un peu tout…

simona frosin

TIENS, L'AUTOMNE !
Le vent se prend dans les pans des passants,
Les jours ne font qu'un tour et se font plus courts,
Les nuits nous ennuient, car la Lune s'enfuit,
Feuillent tombent comme des bombes, l'été s'en va en trombe.

La Nature n'en a cure, l'Hiver s'acquiert
Un gros manteau de fourrure contre les gelures,
La géometrie des symétries envahit la terre –
Tout n'est qu'un paisible et intense mystère !

Les enfants se donnent à coeur joie, ma mère l'Oie
Leur raconte des histoires revêtues d'ivoire,
Les parents se font des soucis, l'arbre roussit
Et les corneilles, telles des abeilles, inondent la treille.

Le rossignol se fait guignol, qui aime la gnolle,
L'hirondelle se taille des rondelles de chandelle,
Afin que le Printemps revienne au plus vite
Chez nous et ne quitte plus nos merveilleux sites !

REGRETS
L'automne arrive à pas de loups,
L'été, surpris, se rompt le cou…
Les gens ne savent plus que croire,
S'attristent et perdent tout espoir

De retrouver le beau temps
A leur réveil, et pleurent tant
Le Soleil chaud de l'été,
La verte Nature qui disparaît.

AMERTUME
Il fait si froid dehors,
Que les fleurs dans le vase
Ont déjà flétri de peur.
Les ados, eux, se blasent…

Le mauvais temps fait mal
Aux bateaux-mouches du chenal,
Qui semblent être pris par les glaces.
Au loin, Dieu sonne le glas…

FÉERIE EN BLANC
L'Hiver approche à grands coups de bise,
L'automne se met en fuite, mais s'enlise
Dans les flaques formées par les flocons,
Déjà hier tombés sous l'horizon…

Rien ni personne ne peut arrêter
La marche triomphale de la déesse
Devant laquelle le vert disparaît,
La joie fait place à la tristesse…

Les seuls qui s'égaient sont les enfants
Qui s'amusent à faire des bonhommes de neige,
A se battre aux boules tout en dansant…

L'Hiver n'en croit pas ses yeux et, fort ému
Se met à composer des arpèges
Vrais hymnes à la vie, au Beau, au Vécu !

RÉDACTION : *SI J'AVAIS DES AILES*

Un rêve éternel a fasciné l'esprit tout d'espérance, innocence et d'illusions, et nos âmes d'enfant, en animant notre imagination débordante: il fallait qu'on s'envole un jour. Si j'avais des ailes, qu'est-ce que je ne pourrais faire ? Si j'avais des ailes, qu'est-ce que je n'aimerais pas faire ? Je m'envolerais depuis le toit de l'école, afin d'oublier, ne fût-ce qu'un instant les leçons, les devoirs les marques reçus, car l'effort et le travail sont si sollicitants, qu'il faudrait que nous prenions de longues vacances, toute d'aventures.

Tout d'abord, si j'avais des ailes, j'aimerais être un cygne blanc comme neige, tout pareil à l'écume du lait, devenir, comme dans mes rêves de fille innocente, un cygne dansant sur un lac glacé, entourée de châteaux et de forêts infinis, ce qui permettrait que le sublime atteigne à mon coeur de diamant. Un cygne dans toute sa splendeur, tout orné de talismans et de porte-bonheurs en cristal et en aigue-marine, aux vêtements tressés en rayons, un collier de nuages dorés autour de mon cou, ce qui me conférerait une grande félicité : que je puisse faire des charmes et des sorcelleries.

J'aimerais que des cygnes m'entourent, qui soient mes domestiques, que je sois moi, leur reine, devant laquelle le Soleil et la Lune viennent faire des révérences. J'aimerais remonter la nuit des temps et voir les châteaux médiévaux, ces endroits où j'aimerais faire halte lors de mes voyages à travers

le monde. Je resterais perchée à longueur de journée en haut de leur tours et flèches, car je raffole d'être à la hauteur (même de la situation), puisque cela permet que je reprenne confiance en moi et que je me rende maître de moi-même et des autres: je dominerais les autres du regard.

Je dirigerais mes yeux brûlants vers les hauteurs du ciel et je dédierais des odes au Ciel, car il faut bien que je le remercie pour toute la création. En même temps, vu que je suis généreuse par nature, les Poètes aimeraient que je les inspire, que je me transforme en leur Muse bienveillante, en les déterminant de la sorte à mettre leur âme par écrit ; cela les conduirait à me dédier de merveilleux poèmes.

Si je pouvais voler, j'aurais la chance de connaître des gens, des cultures, des religions, j'accumulerais de la sagesse et de l'expérience, je volerais et flotterais au-dessus des mers d'azur, mais il faudra que je prenne garde à ne pas répéter la triste histoire d'Icare...

Si j'étais un cygne, je m'envolerais avec ma volée vers le Pôle Nord et là j'aiderais le légendaire et magique Père Noël à distribuer ses cadeaux chez les enfants à condition qu'ils aient été sages à la veille de Noël.

Je ferais en sorte que les meilleurs architectes viennent et je qu'ils bâtissent un temple sacré dédié à l'Amour, sous forme de cygne, lequel soit entouré d'un coeur bien rouge en porcelaine. En même temps, je rapportais l'amour dans les coeurs des tout petits et je rendrais aux mortels l'innocence et la pureté de l'amour, qu'ils ont presque oublié, afin qu'ils abritent dans leurs âmes mortes les coeurs glacés.

De même, je donnerais des concerts fameux avec mon orchestre dévoué, et il faudra que j'organise des bals où soient invités des personnages très haut placés. Finalement, je tendrais mes ailes et je m'envolerais sans hésiter vers la connaissance et l'amour, en rendant de la sorte les gens moins agités et plus confiants, plus optimistes, donc plus heureux et plus accomplis. Oh, si j'avais moi des ailes !

L'AMITIÉ

Quoi de plus beau dans ce monde, que de se lier d'amitié, à plus forte raison si elle s'avère être sincère ?

En effet, l'abus, depuis la mesquine tromperie jusqu'à l'escroquerie, est le problème auquel se confronte notre société sur tous les plans: plus concrètement, chacun a un idéal ou simplement un but en vue, qu'il essaie par tous les moyens (parfois des moins ortodoxes…) d'atteindre.

L'intérêt personnel suppose, implique égoïsme, déchéance morale, indifférence, orgueil en excès la plupart du temps, avec des conséquences pour le moins négatives, que les autres doivent (pourquoi donc ?!) subir.

Ce monde, plutôt avide et opportuniste, n'hésite pas à sacrifier n'importe quoi pour réaliser ses intentions, jusqu'aux sentiments et opinions des autres, voire ses meilleurs amis ! Il renonce à tout cela pour l'amour de choses insignifiantes, d'une valeur nulle, en acceptant trop de compromis et en s'humiliant lui-même, mais en flattant sans cesse ceux dont on a besoin et qui l'aident à se mettre en avant. Comme quoi, le culte de l'intérêt personnel s'épanouit au point de paraître *grandiose*, étant vénéré et considéré par plus d'un comme le principe de leur existence.

J'ai parlé de tout cela, parce qu'il y a un certain rapport avec ce qu'on appelle conventionnellement "amitié", qui, assez souvent, est, hélas, une d'intéressée, basée sur des mensonges d'adolescents, spécifiques de notre âge, et sur des causeries ennuyeuses, forcées, sans la moindre trace d'humour. Il y a de ces bavardages sans fin, qui ne riment à rien, ou ont juste le rôle de remplir un intervalle (au fonds, de tuer le temps!) que l'on est incapable d'organiser comme il faut, ou de le perdre en discussions stériles, ayant pour point de départ la médisance, ou l'acteur / l'actrice préféré(s), la manière dont s'habille un tel ou une telle, quel est le dernier cri de la mode, lancée par une super-vedette en matière de coiffure, etc.

En un mot, de petits riens qui, apparemment, détentent l'atmosphère, après la fatigue d'une longue journée d'école. Ce genre de choses, on peut les discuter avec n'importe qui n'a rien de mieux à faire et qui s'amuse à vous tenir compagnie, mais avec une vraie amie, on pourrait traiter aussi de choses plus sérieuses, vous concernant. Cela permet de décharger son âme, on peut demander un conseil amical relatif à des aspects plus intimes, car vos secrets seront alors bien gardés et en lieu sûr.

Il faut souvent se garder des autres, être prudent en tout, voilà pourquoi, lorsqu'il n'y a personne autour à qui se décharger du fardeau de son âme, il vaut mieux avoir une amie, que l'on doit choisir soigneusement.

Pour moi, l'amie idéale, je la vois comme une personne agréable, sympathique, intelligente, compréhensive, sincère, à la page / dans le vent, généreuse, franchement sincère, qui trouve la force de me dire tout ce qu'elle me trouve de mauvais ou de méchant. Certes, elle doit me le dire à moi-même, loin des autres, et non pas en médire avec les autres.

Si, en plus de cela, on peut parler également d'aide réciproque permanente et inconditionnelle, on peut dire que les bases d'une telle amitié, la seule réelle et véritable, à mon avis, sont déjà jetées !

aurel stancu

eu şi cetatea
în vise de fildeş
creaturi înarmate păzesc uşi
coridoare ferestre
deasupra pieţei centrale zboară
o pereche de ulii
în cercuri sufocante de pândă

oraşul este ostatic
în conformitate cu legile
hotărârile importante se iau de toţi singuri
într-un turn înalt de babylon
bombardat cu mesaje de praf
cosmic
sfârşitul lumii este strict secret strict
sunt interzise chiar şi războaiele interioare
călători prinşi de furtuna mirării
consemnează în scrieri pe apă în aer
subterane
că următoarele zile se dedică supravieţuirii

eroarea este sublimă cetatea nu moare
locuitorii da
numai că totul pare altfel
arunc zarurile cu izbânzile şi eşecurile mele

taină repetată
mai devreme sau mai târziu toţi meritãm
câte o lecţie divină

sunt prea multe porţi de scăpare
nu mai ştiu pe care să o deschid
cine intră cine iese
mai comod e să strig către cer
oare Dumnezeu mă poate repeta
oare are cineva dreptul să ne îngâne
sunt alarmat furios deprimat
prin tine mă mântuiesc în umilinţă
femeie copil metronom cu trup limitat

şi taina creşte în întuneric
plantă de eroi singuri

lecţia de uliu
şoseaua taie pădurea în două
zilnic am întâlnire cu o familie de ulii
stau cocoţaţi impasibili pe semnele
de circulaţie
hotărâţi cu orice preţ să supravieţuiască

timpul învaţă din instinct o nouă pace
e meritul uliilor de a mă suporta
lângă ei umbra nu mai are timp
zborul lor este lecţie sublimă
de echilibru vertical
din motive tăcute nu ne apropiem
ştim că orice victorie condamnă libertatea

am învăţat să profităm de depărtare
şi să dăm proba ispitei cu privirea

halucinaţie
timpul trece orbitor
prin sufletele noastre dogoritoare de vise
depărtarea ne mângâie în cuvinte
şi urme de melci rămân în firea lucrurilor

ziua dintâi fără tine
anul de când nu te-ai întors
din amiaza plecării fiindcă
nu am ştiut niciodată
prea multe amănunte despre moarte

mi-ai construit anotimpurile clipă de clipă
cu inspiraţia celor halucinaţi de dragoste
călătoresc prin universul înflorit
al lucrurilor simple şi umile

în ochii tăi
un sentiment credincios stârneşte
valuri de ape adânci

ploi primitive
văl cenuşiu trece melc peste o săptămână
blestemată
fără noroc la vânătoare
albul norilor despleteşte cărări de scăpare
un maestru dirijează imaginea imprimată

martorilor abstracţi din ceaţa zorilor

pe o astfel de vreme se pun la cale
sinucideri orale şi iubiri financiare fulgerătoare
orice explicaţie este bună pentru gesturi bizare

sub pământ râul e mai mare decât la suprafaţă
deasupra mulţimea înoată pe trotuare
pregătită să accepte şi să aplaude
apele primitive au adus zei falşi
elixirul de viaţă lungă s-a pierdut
savanţii vând scenariul altui dezastru planetar
folositor în epopeea următoare
a potopului crud şi purificator

între începutul drumului şi capătul lui
muza cântă la harfa ploii
o veşnică amânare şi pomenire
a judecăţii de noi

ceremonie magică
în simfonia culorilor
toamna oficiază ceremonie magică
fiecare anotimp are ploaie portret cu surâs
în care frunzele chipului respiră afrodisiac

în decor putred strălucesc alb cristale
pe tânguirea copacilor retezaţi
sărutul feminin al lui Dumnezeu
umple izvoarele cu prunci nevăzuţi

simt în făptură dulceaţa copilăriei
m-am înstrăinat de jocurile ei
cu toate uraganele din aripi de fluturi
în arca mea de lemn şi leagăn

sunt un trubadur
supus unui test de rostire a tainelor
mereu trecător pe drum de eternă
întoarcere
strop şi suspin şi sămânţă

pânză peste pietrele de râu
de zile şi nopţi ploaia măsoară pământul
cu lacrimi de sfinţi cu tropăit de soldaţi
cu vise de prunci cu linişte de cochilie
cu galop de cai de bivoli de elefanţi

dincolo de orizontul lichid
demoni ies fuior din nemişcare
cu probleme curente

impozite foame sete nervi singurătate
din caier tors de ursite

în poieni umede braconierii numără banii
pe căprioara ucisă în somn
în ochii ei sticloşi se abureşte
icoana făcătoare de minuni
(din aura galbenă curge blândeţe
ca aluatul frământat de mâinile mamei)

cu faţa spre răsărit
pe o pânză albă peste pietrele de râu
dau drumul unei tipsii cu lumânări aprinse

pe dealuri înfrunzesc măslini
numai o ramură creşte în cioc de porumbel

atlantida sentimentelor
în poiană unde ard comori
cu flăcări în arabesc de astre
înaintea florilor tămăduitoare de amintiri
culegătorii postesc şi se roagă fierbinte
de atotputernice statui aeriene
râul preia vibraţia pădurii
crengile se înnegresc sub muşcătura vântului
în tablou de ruină semen cotidian

fără veste într-o singură noapte
din culcuşul sentimentelor
se iscă şi dispare Atlantida
ies din mânie mestecând rădăcină
de arbore sfinţit crescut straniu
în albia secată şi pietroasă
nici o vârstă nu e târzie
ca să întinereşti în suflare
precum desenul din vârful ierbii
hieroglifă din cântecul de noapte al păsărilor

suferinţele eroilor căzuţi la datorie
nu mai interesează pe nimeni
cândva am supravieţuit într-o picătură
dintr-un torent care spăla otrăvuri

clipe repezi cu tine
mă cutreieră clipe repezi cu tine
din universuri telepate
cresc năvalnic de la adânc de fântână
la abis de ocean
zidesc harnic teasc de ceară
pentru amiezi însorite

vasile savin

În tabloul acesta…

În tabloul acesta…
Răsuna glasul, reîntors de ecouri.
Ci eu, pironit,
Nu priveam decât Rembrandt –
Mare de roºu, auriu ºi de negru! –
ªi iatã,
În ultimul plan,
Chipul meu
Ostenit
Răsãrea, încet, din apa-nserãrii.
Acum
Iatã-mã pe treptele biblice
Sub mâini ocrotitoare ajuns.
Tatãl meu –
Zdrenþuit, el nu mã ºtia –
Întinse mâinile,
Fruntea mea primind
Cãci iatã-mã-ntors,
Printre-ai mei
De departe,
Lovit de iubire,
Eu.
* * *
Aº da un telefon
Un telefon pânã acasã…
Dar, iatã, încã un lucru
Ce nu mi-a reuºit.
Întâi n-am reuºit sã învãþ
Pãmântul.
Plugul mergea aiurea
Iar vacile trãgeau
Încotro voiau.
Apoi
Mi-a lipsit puterea
De-a mã lega de pãpãdii
De bujori
ªi de vie.
M-au trimis la oraº…
N-am mai reuºit sã revin
Acasã
Decât arar…
Apoi n-am putut s-o pãstrez
Pe mama…
Timpul trage de mine.
…ªi-aº mai da un telefon

Acasă
Să-l mai ţin pe tata
Cum ar suna, oare,
Telefonul în casa aceea
Aproape pustie
Cu un bătrân surd
În aşteptare ?

Se-nalţă-un duh din praful înserării

Porumbul
Îşi propteşte spicul în cer
Sub el
Dovleci cu frunze mari
Îşi grohăie osânza…
E-adânc de vară,
Toamna stă să vină,
Iar prune, albastre,
Cad coapte-ncet la rădăcină
Şi trec găini
Cotcodăcind molcom
Sub rugi de vie
Ciugulind din struguri…
Acuşi e toamnă
Vine şi-un îngheţ
Mă tem de soarele căzut pe deal
Stă luna undeva
Ca un pocal
Mi-e gol în suflet
Un izvor aş vrea
Şi un izlaz însămânţat cu stea
Mai vreau, Mai vreau…
Şi nu mai vreau nimic.
Se-nalţă-un duh din praful înserării
Mai ţin deasupra-mi clocotele verii.

nicolae oancea

COR
La mine se întoarce steaua
înghiţită de pasăre,
la mine se întoarce pasărea
zburând spre copac,
la mine se întoarce copacul
coborând în pământ

Tu nu le ştii decât umbra
Întemniţată-n cuvânt.

LAMENTAŢIA LUI FĂT FRUMOS
Cum cresc eu, doamne, de îmi aud
Vaietul trupului… Prin ce îndurare
Îngrămădeşti în mine timp crud,
Cum râuri, noaptea, pe ascuns, în mare.

E caznă la împărăţie. Ca-n război
Nechează caii a rău, undeva
Ţipă născuţii din ora mea
Şi mă cer înapoi.

Cine mă pregăteşte pe brânci,
Doamne? şi cine,
Certat cu lumea şi înfrânt,
Se reazămă cu-atâta zor în mine?…

ŞI DACĂ
Iată, sunt în valea în care
şopârlelor rupte
le cresc alte capete şi
e un semn de veşnicie
acesta.

Şi pietre cad din munţii pământului
de se naşte vremea
căderii lor.

Creşte iarba şi ne umplem
de viaţa fiecărui fir de iarbă.

Cât timp e, doamne,
pe un bulgăre de pământ,
dacă bulgărele se rostogoleşte
şi se face o roată

şi dacă roatei îi dau petalele
şi mirosul va umple pământul
şi nemărginirea…

ÎNCHIPUIRE
Şi trebuia să îmi închipui Răul,
de unde va să vină
şi ce chip
are să ia văzându-mă.

Poate voi şti mai mult cine sunt,
după felul în care se va preface el.

Astfel părea că am ajuns
pe pământul Anasitriei,
acolo unde copacii cresc fără crengi
de teama de a nu se atinge unii de alţii.

Pe insula Anasitriei trăiam,
unde e mult frig şi unde
nimeni nu s-a născut, acolo
unde femeile, la soroc,
sunt gonite cu pietre de la ţărm,
să nască pe apă…

Şi trebuia femeia mea să plece într-acolo
şi eu primisem pietrele pe care
să le arunc în urma ei ţipând.

Şi trebuia, mai trebuia să ştiu
rostul acestei aruncări
şi să aleg
întâia piatră după un semn,
pe cea de a doua după un semn,
şi pe cea de a treia după semnele ei –
şi nu ştiam semnele…

Stau cu pietrele în palmă,
femeia mea se depărtează, lumea
strigă să arunc: „Aruncă neputinciosule,
altfel va fi cu totul altfel… Aruncă-le!"

Şi plouă pe insula Anasitriei
şi cad fulgere,
marele preot se apropie să-mi ceară
pietrele înapoi
şi plânge înascuns bătrânul,
pentru atâta necunoaştere
şi îmi arată câinele lui, de care
va trebui să mă feresc de-acum,
pentru că, îmi spune el plângând,
rănile cărnii sunt semnele tale,
străinule…

andreea laura păunescu

Eu, care…
Eu, care n-am ascultat niciodată
Un cântec de lebădă,
Eu, care nu ştiu gustul stelei
De la orizontul frunţii mele,
Eu, care nu am văzut ielele
În noaptea temătoare de Sânziene,
Eu care n-am ştiut să-nţeleg
Tristeţea lunii,
Eu, care n-am putut să alerg
Până la Pol ca să văd aurora,
Niciodată n-am să înţeleg
Privighetoarea
Care şi-a înfipt în inimă un spin.

Noapte albă de Sânziene
Sunt nebună,
Urletul lupului îmi mângâie nervii
Şi simt răcoarea peşterii cum mă-nvăluie.
Mă clatin izbită de liliecii orbiţi
De lumina tăioasă
A ultimei raze a ochiului meu.
Sunt nebună
Şi râd şerpii de mine,
Căci mă închin acelor de brad din lună,
Şi mă strecor în biserici
Să fur turlele de miere
Ale celor doisprezece călugări,
Pe care le împart cu fraţii mei,
Vagabonzii luminii.

Sunt nebună, da, sunt nebună de legat
Şi-mi simt sufletul ostil
În inima peştelui,
Sunt nebuna din satul rămas fără preot,
Nebună azi, la fel şi mâine
Şi poimâine şi mereu, dorind să văd
Hora sălbatică a ielelor despletite
În alba noapte de Sânziene!
…….
Ghiocul din palmă
Simţeam marea pulsând
În ghiocul din palmă
Şi căutam, să-mi surprind,
În bătăile inimii,
Viitorul.
Îmi simţeam sufletul îmbătrânit
Şi străin
De orice secundă pierdută în mine –
Inima mea era a ţigăncii de pe stradă
Ce vinde garoafe roşii
Ca sângele unui Crist răstignit
Dinadins.
Simţeam marea pulsând în ghiocul din palmă
Şi mi-am dorit, pentru prima oară,
Să străbat erele,
Cu viteza nebună a unui melc răzvrătit,
În căutarea ţinutului de piatră.

Un prieten
Sângele zimbrului
Mi se scurgea printre degete.
Îi simţeam inima mare şi caldă
În palma întinsă
Spre cerul însingurat.
Jocul de-a viaţa se sfârşise din nou
Şi eu încercam să-i prind sensul
Ascuns printre secundele atâtor ere
Care ne-au depăşit în goană nebună.
Mugetul zimbrului în agonie
Demult dispăruse în hăurile din inima mea
Şi.am simţit atunci
Că mai pierd un prieten, zimbrule.

Acum dă-mi voie, prietene,
Să mor o dată cu tine.

Alba memorie a pământului
Alergam iarăşi pe câmpia
Cu doi sori şi şapte hotare.
Alergam cu gândurile despletite
Şi ciugulite din palma cerului.
De păsările inimilor noastre…
Auzeam pământul
Pulsând viaţa în venele noastre
Tăiate de maşina cea nouă
A timpului
Şi mă miram că nu trec
Cu paşii mei
Peste alba memorie a pământului.

cătălin angelo ioan

Poezii alfabetice

-A-

Antagonicele gânduri,
Azvârlite la-ntâmplare
Au cules de printre rânduri
Aste clipe de visare.

Adormite idealuri
Ale unei lumi întoarse
Au avut ca şi finaluri
Amărui şi proaste farse.

Arabescuri în cuvinte,
Aritmetici inventate
Au cuprins a lumii minte
Aplecând-o într-o parte.

Azvârlite din visare,
Antagonicele rânduri
Au cules din întâmplare
Amărui şi triste gânduri.

-B-

Birjar spre-a lumii arătare,
Boscorodind a mele simţuri
Bineţe dau către visare
Brodând prin ale vieţii zimţuri.

Beteag prin lumea descompusă,
Boldând orice idee vagă,
Barez o viaţă prea supusă
Băgată adânc într-o desagă.

Bulgării albi, de îngheţate vremuri
Băltesc acum printre noroaie,
Băgând adânc în sânu-mi tremuri
Barate implacabil de gunoaie.

Brodând prin ale mele simţuri
Bineţe dau către visare
Boscorodind a lumii zimţuri
Birjar spre-a lumii arătare.

-C-

Caractere obosite
Ce se-nlănţuie şirag,
Cad pe pagini hămesite
Ca în vraja unui mag.

Cu durerea sa, poetul,
Cel ce ia a lumii tară
Cută-n zadar sonetul

Arabescuri în cuvinte...

Ce se-ascunde într-o doară.

Căpetenii efemere
Colcăind prin lumea nudă
Chiţăie într-o durere
Ca poetul să-i audă.

Cucerindu-şi a sa muză
Cântul i se-ndepărtează,
Culegând a morţii slavă
Clipa lumii o veghează.

-D-

Duminici albe cu părinţii
Demult în suflet s-au ascuns,
Dureri şi patimi ale minţii
Departe-n timp s-au dus în plâns.

De veghe-n faţa unor cruci uitate,
Duc gândul la un strop de seară,
Din neguri, aparând ca suflete pictate
Deapănă trist o existenţă amară.

-E-

Elegii pierdute
Epopee prezente
Episodice versuri
Edificii demente.

Efigii prea pline
Evocări de faţadă
Ermetice scrieri
Entropie-n bravadă.

Ecumenice gesturi
Epistole-ntoarse
Eden pierdut
Emblematice farse.

Embolii ale lumii
Echilibre depline
Erezii renăscute
Efemere destine.

fabius mohorea

târg nociv
copil rupt din pulberea
viselor
cu voinţa naivă, netedă
rămân inofensiv loviturilor
tenebru, diform, afectiv
acum plâng pe silabe
cu lacrimi de sare
îmi vreau răsuflarea
din acest târg nociv
creativ incontinuu...

zbor geometric
descopăr
refugiul după fugă,
mă camuflez
în linişte...
adorm în siguranţa penajului vorbei
aproape, familiar
pacea coboară
formidabilă
ca a unui înger geometric
împrietenindu-mi mâinile cerebrale
veghindu-mă în forme triunghiulare

companioni cărunţi
te-am văzut iar undeva
prietene sumbru
-Tu mai ai albumul acela?
în vremuri vii eram companioni ai pâinii
învechite
dar s-au mai scurs condeie cu nisip
vorbele noastre aspre,
orgoliul tânăr
ne muşca din simţire
căruntele ierni
ne-au mai stins tâmplele
acum înţelepte după atâtea vise clepsidre
...
şi tu, cu acelaşi spirit realist
în fond perfecţionist
mi-ai spus optimist
cu un parfum generos
- Prietene
mie-mi plac vorbele fapte,
uite o pâine,
o frâng în jumate
privind risipit spre Cealaltă Parte

stan m. andrei

ACORD
Simfonia care clocoteşte mult
şi după concert,
înnebunind toamnă după toamnă,
se potriveşte cu
ochiul verde
zdrenţuit mişcându-se
pe rupere de brunuri,
să fure un poem,
şi intră-n rost cu
prispa sufletului
în lutul căreia au rămas pecete
paşii, anotimpurile,
ţipătul şi visurile...

ISPĂŞIRE
Culorile s-au aprins
peste tot,
pe verticale, pe orizontale...
Numai curcubeu-i înfrânt.

Arsura mă izbeşte de fântână,
punându-mi mână lângă mână.

Eu îmi iau
neliniştea,
candoarea,
patimile
şi mă ispăşesc suplimentar
rostind aceeaşi poezie-dar:

Sub arcada timpului...

NU
Să smulgi povestea
din zidăria unui vis?

Mai bine pune mâinile căuş
şi vei avea o perlă
ca şi scoica.

Nu. Catedrala nu se dărâmă!
Lacrima se adună
fărâmă cu fărâmă.

Şi-n luncă,
povestea visată
trup îşi prinde
pentru azi
şi altă dată.

iulian grigoriu

***
Poetul lasă universurile să lunece pe lîngă el
ca niște-autobuze
ori sfinte ambulanțe

pleacă pe jos să vadă
duminicile derizorii
din diferite suburbii
ale orașului în aburi

proaspăt născut
din micile puteri paradoxale

Cuprinsul Pieptul Inima
ca un ascet pe vînt călare întregind
superior abisul ne-mpiedicat de sensuri
de cărțile promise de cele interzise nemaideosebit
sunt cunoștințele turburi
unite cu măsura cuvintelor lipite
cu labele, divin
Ori anvergura oarbă din calcul preste ape
a aventurii care cuvintele înmulțește
cu gheara de pisică pe inimă-și apasă
cu judecată aspră nimicul îi vorbește

***
Doar eu pot să ating apa cea rece
a degetelor tale
ultim spațiu
înviorat prezent la semnul în acord
cu firul de nisip al suveranelor scîntei în aur gol

de la-nălțimea acestui abandon
stăpîn peste o mare și-un popor de mări
mulțimi ce scriu cu trupuri alcătuind un nume
și orice trup mirarea-mi descompune

De mult nu mi se-arată de mult pe întuneric
aproape stau departe nu știu ce părăsesc
gîndul plecării treze vînez alcătuirea
ce poate să-mi promită pămîntul unui crez

Îmi seamănă doar scrisul
din cartea vinovată

sfînt fără stîlp – putere de sus nevizitată
îmi seamănă doar scrisul
din cartea vinovată – a vindecatului ce n-a tăcut
bolnav de boala lui
bărbat fără podoaba de patriarh
pustiu nemeritat înconjurat de voci

cu greu consimt ca micul
vas al puterii mele
să nu se umple de
înțelepciunea lor
știind că ce revarsă afară
mi-e-mpotrivă

trecutul tînăr
noaptea roșie
ultima revelație
ca o străină

***
I-am spus regelui: Nu pot lega probabilitatea unui eveniment
de întîmplarea ca atare. O întîmplare e opusul oricărui experiment. Evenimentul sigur e nevoia de rege dar șansa ta să fii rege e cît toate firele de nisip pe talerul numerelor. Împrumută de la ele o simplă aplecare. Tu nu ești rege mai mult decît mine însă eu mă pricep să adun: acestor evenimente le socotesc măsura adevărată fiindcă sunt liber și-ți sunt supus. Iată, o rege, intru în baia ta de aur cea potrivită
pentru cele mai ciudate măsurători. E deajuns un semn al socotitorului o simplă trecere a mîinii peste aburul strălucitor
al acestor pereți pentru ca ei nisip să fie pe talerul în care nici tu nu ești îndeajuns de greu.
Sunteți rege și încă avem șanse egale

***
Și epiderma ca un fruct – șantaj al circuitelor adînci
nervuri la suprafață strangulate: nu există durere cheie potrivită să dezlege perfectul mecanism să uite
cum sîngele-n lăuntru se freacă de pereții oricărei vinișoare în serii miliarde – de ușoare scărpinături.

Dar nu e acesta regatul
Regatul tău e afară și e inutil. E un loc murdar al cîinilor și al accidentelor: un sînge pe care nu pot să-l șterg. Aici totul a fost adunat pentru fiecare împrejurare o nedreptate din fiecare ființă un spectru. Cîinii morți mă izbesc cu forța ideii privilegiații mă pizmuiesc.
Cu toți robii tăi cu toți cîntînd lucrul mîinilor tale. Laboratoarele tale vii. Ascultînd în fiecare lucru cuvîntul. Poate că te-au supărat regii poate că te-au înverșunat bogătașii. Ca să fie egali celui ce are i se va mai da celui care nu are i se va lua "aproape toată vina acelor săraci". Adevărul tău nu a fost și cauza lor în lumea jefuită de alții. Alt chip frumos vor pune pe locul celui topit al timpului privit pe furiș odată în treizeci de ani din alți două mii

andrei velea

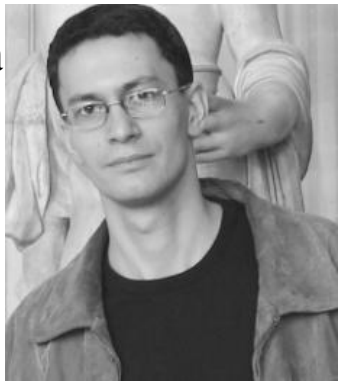

prima notă
original e să comiţi doar păcatul originar –

curiozitatea pură te-a-ndreptat către asta;
restul sunt numai feluri imaginative de-a-ţi fura căciula,
de-a indesa fum într-un pahar cu ceaţă.

a fi primul ca şi cum toţi s-ar retrage din tine –
cozi de şopîrle pe care azi le rupi,
iar mîine, pînă la prima rouă, reapar inevitabil.

a fi tu insuţi e singurul fel de unicitate în acest decor,
ca şi cum doar tu ţi-ai desena zilnic
despicătura feselor, curbura punctată a spatelui

şi nici un zeu nu ţi-ar cere socoteală
pentru lipsa ta crasă de talent;
gîndeşte-ţi mai departe singurătatea ...

a treia notă
aerul are construcţii bolovănoase – le simţi
închis în burta unei păsări uriaşe; nici articulaţiile
somnului nu-s prea bine unse –
atîtea scăpări... bine că nu poţi acţiona!

ai doar o singură pătură de gînduri
şi aia e mai uzată ca preşul de la intrarea
într-o instituţie publică: cîinii lui diogen
profanează dinadins în fiecare dimineaţă.

daimonul care ţi-a şoptit astea
l-ai luat drept cârcotaş şi l-ai invitat la un pahar
de cucută pe îndelete; deschide porţile cetăţii,
lasă liberi nebunii, petrecăreţii şi paraziţii,

fără fantezie şi risipă,
nici fiul domnului nu şi-ar fi putut
construi scenariul.

interludiu
notele astea sunt scrise într-o cameră de hotel
mai strîmtă ca lumea
înainte de-a fi fost creat spaţiul,
mai tensionată
ca pielea unei femei înainte de-a naşte.

pereţii sunt subţiri ca foaia de ţigară -
se-aud înghiţiturile-n sec din camera de alături,
de parcă,
prin baierele lumii,
un zeu ar asculta uneltirile celorlalţi zei,

iar un făt şi-ar auzi viitorii fraţi,
muşcînd cu poftă
dintr-o rază de soare.

interludiu
atletul coastei pierdute,
înveşmîntat într-un costum
din marmură albă,
mai pur decat calciul din care
n-au luat încă fiinţă
nici oul şi nici găina.

nu-l zgîndări,
nici măcar cu atingerea
mărului beregatei lui adam
de către mîna suavă
a evei,
pentru că ar putea,
precum cinicii,
să circule pe străzi
cu o pancardă de gît,
avînd numele tău
încrustat pe ea;
şi-o să te rîdă atunci
întreaga cetate!

a şaptea notă
nu ţi s-a dat bustul deoarece nu era destul aer
pentru a umple sfera lumii
şi nici paşii doar să ridici praful, crescînd astfel
probabilitatea unei aşezări mai interesante.

nu ţi s-a dat pulsul pentru a-ţi zdruncina
ritmic ideile, nici vocea pentru-a induce teama
între liniile nopţii,
odată cu strigătul tău cel mai ascuns.

însă dacă-ţi închipui că toate ţi s-au dat
c-un scop precis, deja gîndeşti prea mult;
dacă n-o faci, ţi-ai ratat menirea ;
aşa că trage o linie cu creta
de fiecare dată
cînd te-ncearcă această dilemă;
poate că sufletul ţi-a fost dat
pentru a metriza universul.

dana potorac

Eu sunt o întâmplare
Cum de.am crezut atâta vreme, oare,
Că eşti a Prea Divinului cărare?
Ce pleoape plânse mi-ai atins de soare,
Şi cum de versul cel dintâi nu doare?
De unde-ai adunat atâta ură,
Şi cum de n-ai găsit în ea măsură?
Să te fi-nebunit însingurarea,
Încât să nu-ţi mai poţi găsi suflarea?
Cum poţi a crede că eu sunt aceea
Ce a pierdut prin spaţii Galatheea?

Eu sunt o întâmplare-ntr-o minune,
O lacrimă rămasă fără nume.

Lacrima din ore
Numai eu voi rămâne în memoria ta
Cea mai frumoasă ninsoare de vară
Ce ţi-a pictat pe trup troiene de iubire,
Femeia blestemată să te iubească
Întreg drumul spre întâlnirea cu ultima ei clipă
Şi, fără să atingi aripile albe din privirile mele,
Va trebui să te împaci cu închisoarea gândurilor tale.
Poate că din absenţa ta
Voi construi o casă
În care vor trăi sufletele noastre bântuite de soare
Aşa cum tu
Ai reconstituit din cioburi o fereastră
Care să ne apere de indiscreţia zilei,
Prin care să poţi privi
Lumea redusă la doi.

Numai eu voi rămâne în memoria ta
Cel mai viu poem de iubire,
O candelă aprinsă de inima unui vis
Ce va lăcrima în ore.

Poem
Într-o zi îţi voi dărui un fiu
Cu pielea albă ca primul nostru gând,
Cu ochii verzi ca două frunze de vişin timid,
Cu bucle galbene ca un miez de august,
Cu buzele roşii ca un trandafir Muscat de priviri,
Cu mâinile fierbinţi ca ultima ta rugă
Şi cu picioarele-nrima încrucişată.
Tu va trebui să-i dai un nume.
Pân-atunci eu îl strig poem.

Ascundere
Am să mă ascund printre nori
Cu toate amintirile mele imaginare
Şi-am să mă rătăcesc în semnificaţia unor culori,
Purtând pe umeri semne de-ntrebare.

Am să mă ascund printre ploi
Singură ca o pasăre moartă
Şi, fără să lipsesc din timpul meu,
Am să mă-nchid într-o cetate fără poartă.

Ecuaţii inevitabile
Se văd oceane reci de timp şi spaţii
De-abia de le cuprind prin galaxii
Şi-n mirosul stelar de păpădii
Ascult cuvinte aşezate-n fracţii

Sunt întrebări inepte şi opace –
Nu-s vinovată cu nimic că sunt
O existenţă provenită din cuvânt,
Martora unei lumi ce se preface.

Privesc secundele ample cum îmi cresc
Şi-nvăţ să simt oceanul ca pe-un lac,
Mi-e imposbil timpul să-l prefac
În spaţiu orb în care mă pornesc

tudor cristian roşca

despre poezie

1
cel mai răspândit lucru pe lumea asta e poezia.
poezia e peste tot. cioc-cioc la uşă şi când
deschizi uşa poftim poezia în persoană coafată
şi îmbrăcată în poezie iar de jur împrejur
munţi întregi de poezie jungle autostrăzi
topitorii zigurate şi oceane de poezie. tornade
de poezie răstoarnă şi reclădesc totul de la un
capăt la altul 24 de ore din 24 poezia
potopeşte pământul din care încolţeşte la
nesfârşit poezia ară şi seamănă se târâie
tropăie zboară înoată poezia dă buzna rânjeşte
precum prinţesa cea neagră cu poezia te
trezeşti şi te culci cu poezia faci copii faci
avere respiri poezie. mai devreme sau mai
târziu fiecare trebuie să accepte realitatea.

2
pentru că există atâta poezie pe lume e drept
să ne întrebăm la ce foloseşte? cum
funcţionează? dacă poezia are nevoi personale
şi care sunt ele? dacă poezia are oarecari
obligaţii? boli? poate fi poezia întrebuinţată şi
dacă da trebuie şi merită să o facem? dacă
tace vreodată? e neruşinată sau numai
proastă? de ce nu e pusă niciodată la punct?
cu botul pe labe? cât costă? în ce se măsoară?
poate fi înşelată? viciile sau virtuţiile ei
salvează de obicei omenirea? cum coexistă?
dacă nutreşte vreun sentiment cât de cât
omenesc? la ce ne expune? încotro ne duce
bezmetica?

3
într-un asemenea noian de poezie o anume
poezie e ca un burp în magma vulcanului.
nătâng trebuie să fii ca s-o pui pe hârtie.

din provinciile unite

când a murit vermeer datora
brutarului suma de florini 600 adică
un sfert din preţul de atunci al unei baleniere.
să ne gândim deci cu dragoste la brutarul
care i-a copt atâta pâine pe datorie dar şi
la acel dumnezeu care a avut delicateţea
să-l primească la sine fără chitanţe în regulă.
precedent pe care putem cu toţii clădi
luminoase speranţe.

seară

după ce
învălmăşeala se potoleşte se sting luminile şi
începi iarăşi să speri
iar întunericul şi tăcerea aproape te-au convins
că ai scăpat şi de data aceasta şi
bătăile inimii se domolesc

exact în momentul acela

mai suitoare ca iambii
şi mai înşelătoare ca umbrele chinezeşti
când cerşesc dragoste în lumina trăsnetului
apare şi ea
curva de inspiraţie
zăngănind din toate încheieturile ca o rablă
nesătula

FATA
care strânge ploaia între dinţi
- jurnal indecent cu pretexte -

marius grama

palatul în care îmi petrec duminicile
Sunt fata care strânge ploaia între dinţi
îi las pe alţii să mă prezinte până atunci
să urcăm cu toţii o scară spre mai bine
fiecare cum poate în picioare, în genunchi, în patru labe
vedeţi
pe fiecare treaptă se zbate câte un peşte
să-i prindem
să-i prindem
să nu ne scape vreunul
- fecioarele alergau ca apucate pe solzii palatului care puţea a peşte -

amanţii sau buchetul cu pişcături de albină
Sunt fata care strânge ploaia între dinţi
Şi toţi bărbaţii vreo 30, tre să recunosc
într-o scoică
îi ascult din când în când – nu se eliberează decât prin sunete
ca stâncile şterse de vânt

eu sunt mândră de isprava mea chiar dacă uneori
îi încurc între ei nici nu mai ştiu de cine sunt iubită
ei îmi oferă fire lungi de păr în chip de flori
eu mi le înnod de barbă şi mă prefac satisfăcută halal
sunt sătulă de văicăreli şi şuşoteli
de atâta dragoste băloasă
între degete mi-au crescut flori de cireş
miros a cireş semăn
a cireş dansez ca un cireş
m-am umplut de albine
şi toţi bărbaţii 30
vor fi beşicaţi înroşiţi umflaţi iritaţi
eu voi fi liberă ca ploaia între dinţii unei blonde

familia aşezată regulamentar de la stânga la dreapta
Sunt fata care strânge ploaia între dinţi
am o familie numeroasă agăţată la uscat
într-o poză de grup
îmi sunt dragi bunicii, câţi au mai rămas
fotografia e veche şi câteva zeci de chipuri s-au şters
s-au îngălbenit
e ruşinos…… eu îi iubesc oricum
fără să-i cunosc
părinţii îmi sunt în orice moment aproape
mama în dreapta tata în stânga
mama în stânga mamei tata în dreapta tatei
şi stau horă în jurul meu
interzicându-mi să îmi cumpăr vreo revistă cu femei goale
aşa s-au stricat câteva generaţii din familia noastră – îmi spun

am şi nişte fraţi amestecaţi prin buzunarele părinţilor
eu intru acolo numai noaptea
când nimeni nu se mai uită la fotografie
şi fiecare poate face tot ce vrea se amestecă mătuşi
cu bunici cu veri cu fini cu nepoţi cu vecini
ca într-o orgie de familie

eu mă joc liniştită cu fraţii mei
care se aşază precum literele pe scrable să mă înveţe să citesc

dimineaţa ne aliniem cu toţii în poză să ne admire timpul

prietenii sau colegii din banca de la geam
Sunt fata care strânge ploaia între dinţi
cu băiatul care atinge pământul cu sufletul şi
fata care miroase zilnic 10 palme de cer
fac o echipă grozavă suntem prieteni de la începutul lumii

am trecut împreună prin şcoală
prin primele aventuri cu bărbaţi cu femei
am făcut armata împreună am născut primii copii
prietenii mei gustă din mine ca dintr-un pahar
eu mă las turnată în cupe o dată pe lună numai pentru ei
amândoi fac acelaşi lucru pentru mine
o dată pe lună uneori şi mai des

petrecem împreună tot timpul şi
timpul ne petrece pe noi
generos adânc sticlos
precum caninii unui vampir tânăr

ion avram dunăreanu

Între acolade
(Elegie pentru albastru)
Albastru ne naşte
Albastru ne creşte
Albastru ne numeşte
Albastru nu ne moare

Eu sunt albastru
De neseparat
Prin ochiul de veghe
Albastru-nălţat

Îngerii din albastru coboară
Să mă supravegheze
Desenându-mă existenţă –
În culorile Infinitului
De albastru create…

Meditaţie hibernală
Se inversează simţurile-n tăcere
Şi clocoteşte frigul prin călcâie
Neostoind în iarna miezului, plăcere
Pe pleoapa câmpului ce ne învie

Când ne numim nişte creaţi
Nestăpâniţi vibrând în faptă
Prin întuneric alungaţi
Cu chipul în oglinda spartă

Dorind o nouă-nfăţişare
Printre lumini şi umbre vagi
Cu trup şi suflet ce nu doare
De pământeni, printre cei dragi.

Stare de spirit
Port în mine cuiburi de păsări
Şi răsărituri ciudate port
Şi liane venite din lumi dispărute
Şi crud spre alte căi mă îndrept

Nimic nu ne poate opri
Înspre câmpia de rouă să mergem
Ca spre cascada de umbre târzii
Să admirăm statuile cum dorm, în veghe

Nimicul se varsă în lume cu spor
Cu ceasuri de fosfor pline de zbor

Trăiesc într-o taină
Nu credeam să-nţeleg ne-nţelesuri
Amânate de marile mele sosii,
Trăiesc dintr-o-ntâmplare
Nevăzută mie, din cine ştie care Câmpii

Dintr-o privire mobilă vă scriu,
Această scrisoare de existenţă,
Prieteni, fără voi nu mai sunt
Cel care vă mângâie pe inimă, Există.

Astăzi, eu sunt doar un cântec
Rătăcit pe ramura Timpului. Exist.

Lumină tristă
Stau închis într-un amurg
Şi nu mai ştiu care lumină
Îl va învinge şi care glas
Mă va striga din neguri reci, târzii
Ca să revăd colinele de rouă
Prin care tu revii, revii

Sângerează timpul meu
Pe timpul vetrei din neant
Şi toate au chipul de zeu
Născut din naltul prea înalt

Stau închis într-un amurg
Lumina eu o simt prin burg

Urme
În urmele lăsate de culori
Se mai ascund ecouri insolente
Şi nu mai ştiu de câte ori
Să scap de nopţi adolescente

mihaela galu

din antichitatea copilului meu
apărut înaintea
oricărei profeţii
te-ai rătăcit de-a curmezişul sorţii
pariind pe alte începuturi
doar glasul tău răsună
acum în agora
chemându-mă la templul
închis de atâtea veşnicii
te visez

fără spaţiu
lumea ta începe
undeva pe raftul de sus
al bibliotecii unde
Camus speriat de vecinătăţi
şi-a câştigat
spaţiul
e mereu prea mic
alunecă în patul de opt ani
nefăcut trece prin
muzica din căşti
răsună cu teamă
acorduri mă învăluie
preajma
pe care mi-ai lăsat-o plecând
spre bucătărie a păstrat
forma sufletului tău

amânare
să nu plângi
copilul din mine
n-a murit pe drumul acela
s-a întors puţin să privească altfel
răsăritul
nu poate fi decât acolo
unde amândoi
am sărutat cerul

mâine, 25 aprilie 2007

oglinda
fibra timpului expusă oblic
prelungirea ochilor mei
împarte în oglinzi vârstele
lupilor ce-mi sfâşie în
bucăţi neantul copilăriei
statornicia potrivită
între bine şi rău clipa unică sorbită
din apele de sub
semnul vremii
să nu mă atingă

despre păcatul de a fi noapte
priveşte peste umărul
ceasului de noapte i-a venit rândul
să-mi anunţe deşteptarea cocoşilor
e încă departe şi somnul lor
îmi dă gânduri despre
nefericire şi teamă
mi-e de orice întuneric
din mine ies şerpi
cu sutele şi-mi suflecă mânecile
a păcat mă rog
cu genunchii pe scârţâitul podelei
să mă ierte că sunt atât de puţin vie încât
nu mă recunosc

ion grosu

Mare de fluturi
Treceam prin noaptea cu febre
Spre bisericile cu clopote ruginite
Şi cîntece căzute în uitare…
Nu mă aştepta la capăt de drum
Decât un animal uriaş
Cu blănuri imense…

Ochii lui umezi
Stăteau la pândă
Urmărindu-mi fiecare mişcare
Cu două ceasuri în mâini.

Mă năpădau ierburi uscate
Şi păsări amare,
Zburau în jurul meu
Conducându-mi privirea
Prin intersecţii ciudate
Unde gândurile se logodeau
Cu vastele anotimpurilor pierdute

Şi în noapte m-am pierdut
Într-o mare de fluturi.

Bancnote galbene
Lumina toamnei cade liniştită
Peste pădurea-n rochie de aur,
Înveselind o zare rătăcită
Prin sălcii adormite lângă plaur.

Şi vara pleacă-ncet spre asfinţituri
În plânsete de păsări călătoare
Ducând căldura norilor în ritmuri
Peste-un spectacol regizat de soare.

Iar de prin crengi cad galbene bancnote
Îmbogăţind săraca literă,
În timp ce ploaia ne-a compus pe note
O simfonie rece şi stingheră.

De pe coline ceaţa cade-n valuri
Şi zorile prinse de-o magie
A apelor care păstrează-n maluri
O oboseală tristă şi târzie.

Unde fugiţi voi clipe fericite
Trecând absente şi-ascunzând lumina…?
Căci vreau să-mi vadă pleoapele cernite
Iubita mea când îmi prepara cine.

Un vis al nimănui
Dorind să fac palat înalt din
În ziduri ce-aveam mai bun am pus,
Dar poarta înţeleptelor destine
Un dor de veşnicie mi-a răpus.

Palatu-i gol şi parcă iarăşi plânge
Dup-un stăpân ce deapănă prea trist,
Ce-a şters mereu cortinele de sânge
La naşterea şi moartea de artist.

Spre zori apare pentru-a câta oară
Un prieten vechi umbrit aşa de ani
Să retrăiască-aceeaşi zi de vară
Lângă-un lac păzit de trei castani.

Ne-a-nconjurat atent ca pe o casă
Tot căutând pe cer o stea a lui,
Ca pe un gând mai alb ca o mireasă
Sau poate chiar un vis, al nimănui.

Tentativa
De ţărm s-au spart iubirile pierdute
Plaja a ninsă, iar marea ne-a uitat,
Şi numai port fărâma de virtute
Ce-n înspumate valuri eu ţi-am dat.

Eu am plecat din lumea temerară
Şi te privesc de-acolo din icoană,
Sperând să urci la mine într-o seară
Şi să rămâi ca somnul pe o geană.

Pe fulgii moi îmbrăţişând nisipul
Te aştept de mult să te transformi în rouă,
Să-mi desenezi zâmbind c-un deget chipul
Şi-apoi să-l ştergi mai trist, ştiind că plouă.

Aud cum iar mă strigă albatroşii
Din spuma unui val s-apar fecioară,
Să-mbrăţişez apoi toţi chiparoşii
Şi să te caut,… pentru-a câta oară

sândel stamate

Exordiu
Când au hotărât
Să cucerească PĂMÂNTUL
Îngerii au trimis
Legiunea întâi POETICA.

Fericiţi cei învinşi - Că a lor este
Împărăţia Cuvântului

Minunatele daruri ale nopţii
Ast‘ noapte am învins moartea încă o dată
Cu pumnale de lumină neagră
am învins-o
Şi-am lăsat-o aplecată pe o carte

Monotonia plânsului
Lacome, obscene dureri
Din Canaanul promis
Fără speranţă - M-alungă

Perfide clipe de pre-Trecere

Când între posesiva îndoială
Şi nesfârşita certitudine
Eul Bătrân stră-Vede
O prea mare, dulce similitudine

Întemeiere
Aş vrea aşa să dorm
Lângă trupul firav şi sfânt al firului de iarbă
Până când noaptea s-ar face sihastru
În cer gotic
Aş vrea aşa să dorm
Somn de prisos
Până când cerul s-ar face cărbune
Şi s-ar ascunde în pământ
Slobozind încordate izvoare

Aş vrea aşa să dorm
Eu nedormitul
Până când izvoarele toate s-ar aduna
Şi va răsări Sfântă Catedrală
Tăcere gingaş şovăind
În marele strigăt al Luminii

maria

De te vei pierde
Să-mi fii alături când îţi spun
Că totu-i trecător,
Şi să te-aşterni plângând pe lespezi
De dor nemuritor.

Când steaua ta încet va bate,
Când va cuprinde gândul,
Să ştii, prin flăcări vei răzbate
Vei dobândi cuvântul.

Aşa, pe stâncă,
Pe altare, să poţi s-aluneci
Spre mormânt.
Să fii mereu-n-a mea uitare,
Să te petrec visând.

Oricînd
În ziua asta poate,
Că îţi vei dovedi
Că nu eşti numai
Vorbe
Dar fapte, bucurii.

Cînd inima-ţi spre cer
Va bate
Tu să ştii
Că-n astă lume mare
Mereu vei dăinui.

Cînd sufletu-ţi curat
Şi blînd
E luminat
Şi nici un gînd hain
Vreodată l-a-ntinat,
Oricînd poţi să-ţi doreşti
Să fii din trup o stea
Oricînd poţi să trăieşti
Şi vieţi vei lumina.

Cînd focul te topeşte
Cînd vîntul nu-l opreşte
Tu să te-mpotriveşti
Să îl priveşti, să nu te ardă.
Cînd apa gîndu-ţi scaldă
Cînd amintirea-i caldă
Atunci tu vei trăi
Atunci tu vei IUBI.

Dumitru TIUTIUCA

LITERARITĂŢI INSOLITE sau DESPRE MEREU ACTUALUL CARAGIALE

Există şi alte tipuri de discurs ce trebuie să intre în zona de interes a teoriei literare. Toate acestea sînt definite de literaritate, numai că nu toate au şi forme individualizate de manifestare, fiind prezente în mai multe feluri de opere, ceea ce ne-a determinat să le grupăm într-un paragraf aparte.

• Literaritatea spectaculară

Dacă Napolean Bonaparte spunea, în secolul al XIX-lea, că „viaţa mea e un roman", sintagmă frecvent reluată de atunci, astăzi realităţile stau altfel: „viaţa noastră e un spectacol". Totul în jurul nostru tinde de a deveni un *spectacol*, iar noi, depăşim, de multe ori condiţia de spectator, prin cea de actant al acestuia. O dovadă e şi confuzia ce o mai fac unii între *spectaculos* şi *spectacular*. Primul cuvînt numeşte calitatea „de a face o impresie deosebită", celălalt se referă la spectacolul ca „reprezentaţie". Oricum, ambele cuvinte sînt din ce în ce mai folosite şi pentru că evenimentele în cuprinsul cărora trăim sînt tot mai spectacular/spectaculoase. Dacă în limbajul curent „*a te da în spectacol*" numea o ipostază negativă, astăzi, dimpotrivă, aproape totul tinde şi chiar este spectacol. Acesta este poate cea mai democratică prezenţă de vreme ce spectacolele muzicale, de dans etc., ajung să se desfăşoare pe imense stadioane sau pieţe la fel de cuprinzătoare. Ce nu este cuprins de spactacular/spectaculos? Aproape totul, de la viaţa publică la cea privată (sau invers).[1] Există „oameni spectacol", cum ar fi bancagii căutaţi la reuniuni de prieteni, dar şi alţii superiori, rafinaţi precum Romulus Vulpescu sau Mircea Dinescu şi alţii, fiecare interesant în felul lui. O intervenţie publică a acestora se transformă într-un „regal", cum se spune. Se vorbeşte despre „spectacolul străzii", „Revoluţia" din 1989 a fost transmisă „în direct" la televiziuni, ca oricare alt mare spectacol. Pînă şi cenaclul sau salonul literar, din activităţi relativ intime, închise, devin manifestări publice sincretice de amploare, cu literatură, muzică, pictură etc. (vezi „Seratele" lui Iosif Sava). Un eveniment oarecare poate deveni brusc o „*lovitură de teatru*", Ioan Grigorescu propune un serial TV numit „Spectacolul lumii", după cum încă Balzac scria, în replică cu *Comedia divină* a lui Dante, o altă *Comedie*, *umană.*

Viaţa economică însăşi şi de marketing e un spectacol prin promovări de produse în toate felurile posibile: campanii publicitare de anvergură, saloane, festivaluri etc.… spectaculoase (ca în *La moşi. Tablă de materii*, de Caragiale). Ceremonialul simplu şi privat a devenit public şi …spectaculos. Nunţile, botezurile, înmormîntările, certurile familiale, divorţurile, sinuciderile etc. - aşijderea. Pînă şi viaţa politică, cum spuneam, este un spectacol curent în peisajul contemporan, cu scandaluri, şedinţe de parlament, promovări de candidaţi etc., în contexte fastuoase „americăneşti". „Artişti" sau sportivi de duzină devin peste noapte VIP-uri prezente peste tot şi în toate. Cenaclul artistic sau salonul literar de odinioară este şi el tot spectacol de stadion (Cenaclul Flacăra al lui A.Păunescu). Slujba religioasă, lecţia de clasă, întîlnirile prieteneşti sau de afaceri, accidentele de circulaţie, catastrofele naturale sau de altă natură etc., toate, toate sunt… spectacole.

Alături de spectacol şi spectacular/ spectaculos se află *carnavalul* şi carnavalescul, componente şi ele ale dovezii glisării artisticului de la educativ şi instructiv, către distractiv şi facil. Vorba latinilor: *Panem et circensis*!

• Literaritatea virtuală

Virtualitatea nu este o realitate existentă efectiv, ci doar ca posibilitate presupusă, imaginată. În special după explozia vizualului TV teoria a început să fie interesată şi de acest aspect subtil, dar important al literarităţii posibile, pentru că, pînă acum, literaritatea era legată intrinsec de *text*, de ceva scris. În locul textului scris apare însă *scenariul* ce există nu prin el însuşi, ci doar pus în scenă, în spectacol; la fel, *desfăşurătorul*, adică

ghidul scris al traseului unor emisiuni TV sau audio şi aşa mai departe. Şi aşa se face că teoreticienii lărgesc conţinutul textului evident, către potenţialitatea sa. V*irtualitatea textului* nu mai este doar partea vizibilă, superficială, ci pe cea profundă semică sau simbolică. „A considera un text ca literar înseamnă a citi înlăuntrul său un alt text, adică a-l interpreta simbolic, a-i repera cel puţin o reţea de indici care balizează cîmpul semnificant. "Tema profundă" este, în realitate, un spaţiu în care cresc sensurile", cum spunea Stéphane Santerres-Sarkany.[2] Într-un sens, de fapt întreaga literatură este virtuală, pentru simplul motiv că ea nu ne oferă o realitate… adevărată, autentică. Ea nu există, ea doar pare că există. La fel filmul. Drumul operei (scenariului) de la text la imagine se reconstituie invers, prin vizionare, de la imagine la text, într-un mod inclusiv imaginativ, adică dincolo de textul prezent prin vorbirea personajelor, spectatorul recompunînd din toate semnele specifice cinematografului - trama.

Apoi, o imagine de apus de soare, o livadă bogat înflorită, o cavalcadă etc., pot împinge concretul pînă la ultimele sale limite. În astfel de situaţii vizualul se confundă într-o totală literaritate, dînd naştere la *imaginar*.

• Literaritatea involuntară

Prin anii '70, E.Negrici[4] lansa un termen care s-a dovedit operaţional: *expresivitatea involuntară*. Autorul demonstra cum scrieri din secolele al XVII, cum ar fi romanele fantastice şi moralizatoare ale medievalităţii tîrzii, pot dobîndi această calitate, fără s-o fi avut iniţial. Pe acest motiv, poate, în secolul al XIX-lea istoria devine prin J. Michelet, N. Bălcescu sau A. Russo aproape un gen literar. Oricum, ca să se poată manifesta o astfel de expresivitate, opera trebuie să aibă *in nuce* literaritatea, ce urmează a fi descoperită, trezită la viaţă prin lectură. Vorba lui Călinescu: „Cultura veche este un bloc de marmură în care stau încă nenăscuţi Eminescu şi Creangă, Caragiale şi Sadoveanu. A descifra prezenţa lor virtuală în acea materie simplă, privind din prezent spre origini, aceasta e marea misiune a unui adevărat istoric."[5]

• Literaritatea nostalgică

Există însă şi o altfel de expresivitate, prin adăugare ulterioară şi care rezultă, de regulă, dintr-o „poezie" specială a „celor vechi", în sensul în care timpul îmbogăţeşte cu valoare orice obiect, material istoric. Pentru a simţi parfumul discret al emoţiei artistice în scrierile vechi e nevoie de instrucţie, intuiţie, fantezie, rafinament etc. Problema nu este nouă; e ca un fel de modă *retro*. Totdeauna vechiul a declanşat nostalgii, lirisme, regrete, de unde şi pasiuni etc., concretizate într-o gamă largă de preocupări pentru „antichităţi", cum ar fi înfiinţarea de muzee şi colecţionarii de toate felurile. Vorba poetului:

La casa amintirii cu-obloane şi pridvor,
Păianjeni zăbreliră şi poartă şi izvor…[6]

Chestiunea se pune însă şi altfel. De pildă, cum erau receptate în contemporaneitatea lor, prin ce interesau ele cititorul? Faptul că pentru moderni, la un moment dat, a prevalat punctul de vedere estetic, aceasta nu trebuie să însemne că celelalte perspective nu sînt la fel de importante.

• Literaritatea adăugată numeşte ceea ce în mod curent înţelegem prin deschiderea operei la o lectură multiplă. De multe ori, unele opere pot deveni comice sau dramatice fără să fi avut vreodată această intenţie. Comediile lui Caragiale sînt, în majoritate farse, inclusiv *O scrisoare pierdută*. În această situaţie, categoria *comicului* prin care acestea se interpretează de obicei chiar abuziv, poate ceda locul *grotescului* şi *absurdului*, la fel de verosimile, ca semnificaţii. Tot de aceea, opera lui I.L.Caragiale este atît de frecvent invocată raportată la realităţile de după 1989! Nu avem nevoie de un „nou Caragiale", cum mai cer unii, ci doar de adîncit, recitit cea scrisă de clasicul nostru…

• Literaritatea nedefinitivată

Textul nu se desăvîrşeşte totdeauna în operă. Din varii motive, el poate rămîne nedefinitivat. Cel mai cunoscut caz este cel al operei eminesciene cu întreaga dispută generată de *postumele* şi *ineditele* lui. În legătură cu prima situaţie, ştim, T. Maiorescu a rezolvat-o exemplar, incluzînd în primul volum de *Poezii* (1883), pe lîngă antume şi un număr impresionant de postume, adică de texte neterminate de poet, dar care s-au dovedit a fi cu nimic mai prejos decît multe din cele publicate de Eminescu. Oricum, alegerea aceasta a dovedit incontestabila intuiţie estetică a lui Maiorescu, pentru că, într-adevăr, creaţiile postume reţinute de el au rezistat exigenţelor critice pînă astăzi. Acestea sînt: *Glossă, Odă* (*în metru antic*), *Se bate miezul nopţii, Cu mîne zilele-ţi adaogi..., Peste vîrfuri, Somnoroase păsărele, De-or trece anii, Lasă-ţi lumea, Te duci, Din valurile vremii, Veneţia,*

Iubind în taină, Trecut-au anii, Ce te legeni..., La mijloc de codru des, Mai am un singur dor (şi variante), *Criticilor mei*. Aşadar, 20 de poezii din totalul celor 61 din volum sînt postume şi se constituie într-o sursă insolită de cercetare.

• **Literaritatea re-asamblată** se referă la gestul selectării de fragmente şi opere (de mai mici dimensiuni) pentru a fi reasamblate în scrieri cu caracter antologic. Trebuie să spunem că *antologia* este o formă (era să spunem gen) cu rigori şi exigenţe proprii şi cu o funcţionalitate reală într-o cultură, deşi mulţi nu gîndesc astfel, fiind fie neglijată, fie desconsiderată. Ea are, mai întîi, vechime în cultura română (vezi *Floarea darurilor*), pregătind gustul public pentru întîlnirea cu opera, uneori ţinîndu-i locul, alteori fiindu-i doar „aperitivă", trezind interesul pentru ea, ceea ce nu-i puţin lucru pentru formare şi instruire. Avem în vedere *crestomaţiile* şi *compendiile*, prezente încă din perioada veche a literaturii, iar fapt de referinţă: *Lepturariul* lui A.Pumnul, ştiind ce efect îndestulător a avut el în ceea ce-l priveşte pe Eminescu. În alte situaţii antologiile pot fi chiar recuperatoare de valori, adică de scriitori ce păreau uitaţi sau "asasinaţi", după expresia unui eseist, cum ar fi: *Noua lirică Ardeleană* (1935), *Antologia poeţilor olteni* (1929), *Antologia scriitorilor ocazionali*, făcută de E.Lovinescu şi altele. Şi funcţiile ei continuă. Chiar conceptul de *operă antologică* este unul înalt valorizator.[7]

Acesta este însă aspectul „exterior" al antologiilor, dar mai este unul la fel de important, care ţine de construcţia unei scrituri dincolo de demersul strict filologic, ceea ce ne determină să vorbim despre „*arta antologării*". Adică e vorba de antologia care *devine o carte*, de autor sau colectivă. Un prim exemplu ni-l oferă modul „simfonic" în care T. Maiorescu realizează primul volum de *Poesii* eminescian, structurat în jurul atmosferei romantice din *Singurătate*. Tot „atmosferă", adică sentiment, dezvoltă şi antologii ca *Poezia toamnei*, de Ion Pillat sau *Lirica mării*, de Vasile Nicolescu.

• **Literaritatea insertată** este ilustrată de o formă de *dialog*, numită *Metalog*. Acesta numeşte acele elemente ce pătrund într-o operă cu caracter ştiinţific, dezbătînd suplimentar, pentru nuanţare sau fixare, idei conţinute într-un capitol de studiu. El vine din anticile Dialoguri filosofice platoniciene sau din „Divanurile" medievale dintre Trup şi Suflet (inclusiv cel al lui D.Cantemir) etc., insertate acum, cum spuneam, într-un text ştiinţific, dîndu-i astfel acestuia o componentă literară. Forma e deosebit de atractivă, pentru că pune în relaţie, fictiv, autorul şi cititorul într-un mod *sui generis*.

• **Literaritatea uzurpată**

O cunoscută butadă a lui Serge Dubrovski spune că "există opere cunoscute fără autori cunoscuţi, dar nu şi autori cunoscuţi fără opere cunoscute". E cazul *Bibliei*, epopeilor homerice şi chiar a operelor shakespeariene. Romanticii au fost aceia care au lansat strategia falsului autor, frecvent reiterată şi astăzi cînd *pseudonimul* sau *paronimul* înlocuieşte adevăratul autor din interese comerciale. Se citeşte *Sandra* Braun, atunci cineva pastişează romanele ei semnînd… *Sanda* Braun (chestie de o literă!). Totul este făcut curat, ca multe firme pirat care lansează pe piaţă produse sub numele unor producători celebri, înlocuind doar o literă-două la firma înregistrată a acestora (nu *Sanyo*, ci *Sonyo* etc.). Aşa se face că au fost lansate pe piaţa literară *opere inedite* care pot fi foarte uşor *falsuri*, imitaţii, cam aşa cum a procedat cu opera lui M.Eminescu celebrul „exeget", Octav Minar.

• **Literaritatea dezinhibată** este prezentă, mai ales, în scrierile tinerilor postmodernişti. A tinerilor, pentru că tinereţea prin definiţie este vîrsta dezinhibiţiilor, deschiderilor către toate zonele şi formele cunoaşterii, a lepădării de prejudecăţile de tot felul, e vîrsta contestărilor şi promovării experimentelor, inclusiv artistice. Cea mai ilustrativă, pentru această formă de literaritate, este o proza promovată de o importantă editură, care a dat şi numele acestei literaturi: „*prozele polirome*" (colecţia *Ego.Proza*).[8] Reacţiile faţă de aceste scrieri sînt diverse: de la respingere, pe motive de violenţă naturalist-pornografică, la acceptare conciliantă prin formule ca „*estetica impasibilităţii*".[9]

Există o veche şi verificată legătură între scris, creaţie şi drog, numit fie opiu, fie alcool etc. şi aceasta încă din Antichitate, idee pe care nu vrem să o dezvoltăm. Astăzi se adaugă sexul. Există însă o la fel de reală reţetă de succes a revistelor, cărţilor, filmelor, emisiunilor de divertisment etc. Această literatură este preocupată de realitatea vieţii sexuale şi obsesiile acesteia la unii tineri, de viaţa alcoolică în barurile de noapte, de fenomenul tot mai răspîndit al drogării etc. Se mai vorbeşte despre *text-appeal*-ul acestor scrieri, prin analogie cu *sex-appeal* sau despre *textualismul Ketaminic*, Ketamina fiind un drog injectabil de intensitate medie.

Dincolo de diferenţierile specifice, trăsăturile acestei literaturi ar fi: „*ego-ficţiune*" (de unde şi denumirea colecţiei în discuţie) aflată la limita memorialisticii autobiografice, prezentul „orgiastic" al narării, tematică preluată din zone absconse ale fiziologicului, mizeriei şi decăderii umane, promovarea agresivă a unui limbaj în consecinţă, la limita dintre argou şi indecent, hipertextualismul (inter- şi meta-), formule compoziţionale inedite (puzzle, strobosdcopice) etc. Unii numesc această literatură „neo-trăiristă", ceea ce înseamnă că o anumită tradiţie se poate identifica în avangardismul, inclusiv „decadentismul" şi „felia de viaţă" naturalistă. Un precursor ar putea fi Baudelaire cu *Paradisurile artificiale* sau Thomas de Quincey cu *Confesiunile unui opioman*.

• Literaritatea ekphrastică

Această teorie se bazează pe depăşirea limitelor dintre arte în cuprinsul esteticului. Esenţialitatea *ekphrasticului*[10] constă în preluarea de către textul literar a sugestiilor artei vizuale. Deja s-a subînţeles că la baza sincretismului se află nu numai distanţa dintre arte (ca la Lessing), ci şi apropierea, fără ca totuşi aceste două realităţi să se confunde. Raportul dintre verbal şi vizual s-a numit, mai întîi, *iconologie*, mai apoi *ekphrasis*. În cea ce priveşte acest raport, există trei posibilităţi: cînd cele două coexistă într-un spaţiu comun (ca în afişul publicitar), cînd sînt separate, dar prezente pe aceeaşi pagină (ilustraţiile la un text) şi cînd cuvîntul evocă o imagine absentă sau imaginea ilustrează un text verbal (tablourile lui Delacroix inspirate de Shakespeare). Termen al retoricii antice, *ekphrasis*-ul numeşte „descrierea unei opere vizuale," cu alte cuvinte transpunerea în limbaj verbal (de fapt - metalimbaj) a unui „ceva" non-verbal (care este în fond un limbaj), încadrîndu-se astfel literarităţii. Fiind indirectă, această relaţie între verbal şi vizual este o metarelaţie.

O disociere de definiţie, ce trebuie să se facă, este aceea dintre „a scrie despre texte literare şi a scrie despre picturi",[11] aceasta fiind diferenţa dintre un text despre o operă de artă imaginată de scriitor şi un text despre o operă reală de artă.

O a doua priveşte diferenţa dintre ekphrasis şi *picturalitate* sau *iconicitate*. Acestea două prezintă mai mult obiecte naturale sau artefacte, decît opere de artă cu un subiect anume. După Dan Grigorescu, „un poem ekphrastic poate folosi tehnici picturale pentru a reprezenta o pictură, sau poate fi tipărit într-o formă semănînd cu pictura pe care o reprezintă verbal", ca în pictograme. Şi mai important, ekphrasis-ul se deosebeşte atît de iconicitate, cît şi de picturalitate, pentru că el reprezintă *reprezentarea* însăşi. „Opera de artă reprezentată de ekphrasis trebuie, deci, *să reprezinte*, la rîndul ei, cu mijloacele artei vizuale, o imagine în care privitorul să recunoască *un subiect*: o poveste, un portret, un peisaj." Este clar că un element de artă inginerească, cum ar fi turnul Eiffel, nu-şi propune să reprezinte un subiect, încît un poem despre el nu este unul ekphrastic. În schimb, descrierea scutului lui Ahile, din *Iliada*, este considerată ekphrastică, pentru că aici se vede, cum s-a spus, versul lui Homer, s-a realizat o operă de artă imaginară. Textul ekpfrastic este, s-a înţeles, o descriere intermediată, de gradul al doilea, care se situează în planul imaginii. El dă glas unei opere de artă care nu vorbeşte sau metaforic spunînd, este „o operă de artă sculptată în cuvinte". De aceea el se foloseşte de ceea ce retorica numeşte prin *prosopopee*, adică figura care „dă glas" obiectelor ce nu sînt înzestrate cu vorbire. Ekphrastica se constituie astăzi ca domeniu al literaturii comparate, unii îl consideră un gen literar, aşa cum sînt liricul sau epicul, iar alţii doar o modalitate.

Note:

[1] vezi Erving Goffman, *Viaţa cotidiană ca spectacol*, Ed. Comunicare ro, Buc, 2004

[2] Stéphane Santerres-Sarkany, *op.cit*., p.23

[3] *Noţiuni pentru studiul textualităţii virtuale*, Ed. Paralela 45; vezi şi Michael Rush, *Les Nouveaux Médias dans l'art* (1999), Christiane Paul, *Digital Art* (2003), Geert Lovink, *Cultura digitală. Reflecţii critice*, Ed.Ideea Design & Print, Cluj, 2004

[4] vezi volumul *Expresivitatea involuntară*, Ed. Universalia, Buc., 2000, care reuneşte celelalte volume ale autorului, în chestiunea citată.

[5] G.Călinescu, *Tratatul de Istoria literaturii române. Alte probleme*, în: *Contemporanul*, nr.32 (5 aug.), 1960

[6] Ion Pillat, *Aici sosi pe vremuri*[7] pentru interesantele disocieri, vezi *Avertismentul* lui N. Manolescu la *Poezia română modernă. De la G.Bacovia la Emil Botta*, EPL, I, 1968

[8] Din categoria acestora fac parte: *Vară în Siam* şi *Planeta Tokyo* de Calaudia Golea, *RealK* de Dragoş Bucurenci, *Venea din timpul diez* de Bogdan Suceavă şi altele care se numesc *Pizdeţ, Letopizdeţ* de Aleandru Vakulovski sau *Băgău* de Ioana Bradea (Ed.Est, 2004) etc.

[9] Vez şi *Egoprozac şi carne tînără*, în: „*Observatorul cultural"*, nr. 241, 2004, p.VI[10] Sens literal: gr.*ek* şi *phrasis*, „a spune [ceva] în întregime"; a se vedea excelenta carte a lui Dan Grigorescu, *Povestea artelor surori. Relaţiile dintre literatură şi artele vizuale*, Ed. Atos, Buc., 2001

[11] Dan Grigorescu, *op.cit*., p.13

Cătălin ENICĂ

ONOMASTICON CARAGIALIAN

La 155 de ani de la naştere

În formula comicului caragialian lexicul de origine turcă şi greacă se inserează polifuncţional, în dispersie contextuală, cu forme flexionare multiple (de la normal la aberant) şi variate realizări sintactice. Organizarea textului reduce însă această multiplicare, subsumând-o obiectivului fundamental al discursului auctorial: satira. Fără a încerca să o ascundă, I.L.Caragiale învesteşte premeditarea cu virtuţi constructive, ceea ce presupune „… găsirea unui cuvânt special pentru fiecare realizare comică, prin trecere continuă de la clase la indivizi." (Adrian Marino, *Dicţionar de idei literare*, p. 434). Selectarea acestor termeni din limbile turcă şi neogreacă se legitimează prin contrast: în raport cu expectaţia destinatarului român (cititor, spectator), vocabularul oriental constituie (chiar din a doua jumătate a secolului al XIX-lea) un anacronism. Speculând discordanţa, Caragiale şarjează cu dezinvoltură, accentuează conotaţiile peiorative (pe care încep deja să le capete mai ales termenii turceşti) aglomerează stiluri şi „voci" prin „exploatarea la maximum a formulelor mixte" (Mihaela Mancaş, *Limbajul artistic românesc în sec. XX*, p. 8). Ceea ce primeşte imediat aprecieri din partea publicului (Limba în care e scrisă piesa **O noapte furtunoasă** e ceva minunat, ca originalitate de cuvântare din epoca noastră bălţată), dar provoacă şi reacţii violente („Limba ce o vorbesc personajele lui Caragiale nu este nici ea altceva decât o curată exagerare. Nici un mahalagiu din Bucureşti şi, în nici un timp, n-a vorbit-o. Domnul Caragiale singur şi-a creat-o pentru uzul său personal; precum şi acele tipuri nu reprezintă pe altcineva decât tot pe d-nu Carageali – adică – să ne explicăm: pe un domn Carageali de porunceală ce maimuţăreşte pe celălalt d.Carageali, pe cel natural" (*O III*, 782). Dincolo de veninul observaţiei, Macedonski (ascuns sub pseudonimul Sallustiu) reuşeşte să reveleze calitatea fundamentală a scrisului caragialian, coerenţa mesajului, care are drept scop satirizarea prin „exagerare" (lingvistică, ori de altă natură), şi reducerea la tipic (căreia nu i se sustrage nici autorul). Ironic (şi autoironic), scriitorul dezvăluie astfel reminiscenţele epocii fanariote (şi postfanariote), revolute, păstrate încă în conştiinţa contemporanilor săi, în concurenţă directă cu deschiderea spre civilizaţia occidentală, mixtură care se concretizează acut, exprimându-se lingvistic pe teritoriul atât de încercat al limbii române.

Fundamentat pe aceste realităţi, textul caragialian se produce ca o reacţie la ambianţa extralingvistică, ale cărui caracteristici sunt adâncite şi deformate. Dar până la **forma** definitivă, este interesant de studiat procesul de **structurare** a textului, care se produce şi se transformă în funcţie de mesajul dorit a fi transmis, chiar înainte ca acesta să fie deja constituit şi pus în circulaţie. Astfel, cuvântul «text» îşi justifică etimologia („textum"), tocmai în cazul producţiei literare. În consecinţă, există cuvinte „avan-text", care, în practica semnificantă se textualizează, ceea ce presupune şi trecerea de la paradigmatic la sintagmatic şi semantizarea (constituirea semnificaţiei sintactice pornind de la „investiţia semantică") – cf. Crişu Dascălu, *Dialectica limbajului poetic*, p. 57. Astfel de cuvinte generatoare de text sunt la Caragiale, printre altele, **numele proprii**. Autorul a intuit determinismul numelui faţă de existenţa personajului, selecţia prin care operează fiind motivată de adecvarea la tipul uman reprezentat: „Pentru a realiza efectul de adecvare, numele comic este aproape întotdeauna un nume analizabil, adică unul în care se poate distinge un cuvânt oarecare al limbii" (Şt. Cazimir, *Caragiale – universul comic*, 253). Este ceea ce Caragiale realizează de fapt, dând pondere planului personajelor fără ca autorul să se eschiveze în mod explicit de la morala textului. Astfel se produce **numele-mască** (ironică, satirică, comică etc.), având ca efect **de-mascarea comică**, prin relaţia de contiguitate care se stabileşte între termenul primar (numele) şi cel contextualizat (personajul), în diferite grade, pe scala stabilirii semnificaţiei, de la transparent, la obscur. I.L.Caragiale şi-a constituit cu perseverenţă ani de-a rândul un onomasticon, identificat încă din timpul vieţii sale, dar refăcut abia postum din diferite surse şi intitulat de editori **Repertorium de nume proprii**. Prea puţine dintre acestea au ajuns să desemneze într-adevăr personaje; cele mai multe au rămas simple proiecte ori

exerciţii stilistice. Chiar astfel însă, încărcătura lor semantică se păstrează intactă, deşi doar în stadiu de virtualitate: **Agapiu** (neogrecescul = „iubire”); **Andropulos** (ngr. „bărbat”; fig.”viteaz); **Bondocea** (tc. **bunduk** = „bondoc”); **Basmangiu-Basmangea-giopol-gioglu** (din tc.**basma** + diferite sufixe); **Calihronidi-Calihroni** (ngr. „un an bun!”); **Carachefali** (din tc.**cara** = „negru” şi ngr. „cap”) etc. În acest amplu indice de nume, nu întâmplător peste două sute sunt greceşti şi turceşti, sau Caragiale le construieşte după modele din aceste două limbi. Invenţia onomastică dezvăluită în repertoriu impresionează: **Boboliu** (tc.**babalék** = „părinte”, *p.ext.* „ramolit, decrepit”) ar fi trebuit să fie numele unui bătrân senil, poate ca şi **Mardŕ-ohi** (din tc.**mardŕ** = „rest” şi ngr. „nu”); **Saşiu** (tc.**saşi** = ”cel care se uită cruciş”) s-ar fi numit cel cu defect fizic; **Matracucu** (din ngr. „mătrăgună”, fig.”femeie rea, vulgară”) şi **Tembeliu** (tc.**tembel** = „idiot”), viciosul sau prostul; **Zefliu** (tc.**zevkli**), glumeţul, **Cilibiu** (tc.**celebi**), politicosul sau cel de neam ales etc. Alte nume proprii sugerează profesia: **Calamari** (cf. ngr. „călimară”) – funcţionar; **Isnafu** (tc. **esnaf**) – negustor; ca şi multe invenţii onomastice “româneşti” cu sufixul **– escu**, pe care Caragiale le formează prin derivare de la etimonul turcesc sau grecesc şi le identifică în acelaşi timp cu meseriile: **Stafidescu**, băcan; **Sardelescu** idem; **Mezelicescu** idem; **Clistirescu**, spiţer etc.

Dacă în cazul acestor antroponime nu poate fi invocată noţiunea de coerenţă, deoarece autorul nu le-a inclus în texte, intenţia sa de caracterizare este marcată ferm în cazul numelor proprii contextualizate. Acestea au avantajul de a susţine analiza stilistico-semantică, fiind, prin poziţia lor apriorică, posesoare ale unor semnificaţii permanente şi nearbitrare. Se realizează astfel din punct de vedere semantic o suprapunere de tipul **nume** („mască”) – **personaj**, o izosemie, condiţionată pe de o parte de antroponimul care îşi impune încărcătura semantică, iar de cealaltă, de textul în care se realizează de fapt semnificaţia. Adevăr observat încă de Garabet Ibrăileanu în celebrul său studiu **Numele proprii în opera lui Caragiale**: „… numele nu va fi oarecare, ci unul care să **samene** deodată cu personajul”. Acelaşi Ibrăileanu demonstra caracterul artificial al numelor de personaje create de autor în mod expres şi, sesizând numărul mare al numelor greceşti, încerca, prevăzător, unele explicaţii extralingvistice. Însă cu privire la acest subiect numai Caragiale însuşi ar putea oricând răspunde, în primul rând prin neobosita sa vervă satirică, dar şi prin jocurile comice de cuvinte. Ca urmare, numele cu iz oriental servesc unei poetici a deformărilor succesive, care dezvăluie nemilos falsul, impostura. Autorul însuşi, invocându-şi ionic originea, semna de pildă: „L.Van-Tyn”, ori „Le-Van-Tin”.

Onomastica are în opera caragialiană şi efect de sugestie, mai mult sau mai puţin transparentă. Ca orice mască, pe de-o parte ascunde, de pe alta dezvăluie, stimulând indiscreţia lectorului, pe care autorul îl atrage în mod „perfid” să caute adevărul **dedesubtului**, prin stimularea vagului, echivocului, ambiguului. Persuasiunea caragialiană pare un joc şi se bazează pe o virtuozitate lingvistică, facilă la prima vedere, care implică însă acel inconfundabil şi crâncen sarcasm al exclamaţiei: „Îi urăsc, mă!”. Operând dihotomia dintre **planul autorului** şi **planul personajelor**, o primă categorie de măşti onomastice exprimate prin cuvinte de origine turcă/greacă sunt **pseudonimele**. Caragiale a folosit curent aceste „nume de împrumut”, precum „**Mezelic**” şi „**Spanachidi**” (în “**Moftul român”**), „**Palicar**”, „**Palicari** (în “**Ghimpele”**). Finalitatea sa nu este doar amuzamentul, căci „pseudonimul îşi are şi el dichisul şi legile lui; pseudonimul trebuie să aibă, ca toate formele de cognomen, o fizionomie personală. El caracterizează prin „asociaţie de idei, printr-o întreagă atmosferă de reminiscenţe literare şi istorice, o întreagă personalitate literară” (*O III*, 358). Preocuparea continuă a scriitorului pentru găsirea celui mai potrivit sinonim este exprimată nu numai în registrul grav. El vrea să-şi păstreze anonimatul până la apariţia volumului, „când va semna cu un pseudonim scurt, numele propriu sadeŕ

fiind mult prea lung" (*O III*, 708). Este motivul pentru care I.L.Caragiale apelează la criptonimele „C", „Car.", „Palicar" sau „Palicari" (amplificarea este evidentă) – în ngr. „voluntar grec, voinic, viteaz", *p.ext.* "cel de origine greacă". Celelalte pseudonime au o conotaţie voit banală, prozaică: **mezelic** (tc.**mezelik** = "fleac, bagatelă, moft"); **spanac** (ngr. + sufixul grecesc **–idi** formează numele **Spanachidi**, pe care Caragiale şi-l rezervă, dar cu care desemnează ironic un tip social: gazetarul lipsit de talent, dar în continuă vânătoare de senzaţional.

Din perspectiva planului personajelor, motivaţia numelui este transparentă în **cognomen** (poreclă, supranume), care la I.L.Caragiale este introdus direct sau prin intermediul expresiilor „de-i mai zice", „ce-i mai zice". În funcţie de relaţia cu referentul şi genul de literatură practicat, supranumele se pot grupa în două categorii: a) reale; b) inventate. Primele apar în memorialistică şi în articolele politice: ex."**Vizirul** – I.C.Brătianu"; „**Papuca** – Dumitru Brătianu", patronul ziarului „Naţiunea", cu care Caragiale polemizează în **Ştie carte băiatu lui Papuca** (*O IV*, 182), articol semnat cu pseudonimul **Nastratin**; **Caimac**, porecla sufleorului Maican – **Din cartierul unui vechi sufleor**, căruia îi plăceau foarte mult „… cafelele turceşti potrivite de zahăr, de unde i se trage numele de **Caimac** (s.n.), nume pe care un filolog neprevenit l-ar putea lesne bănui că provine dintr-o simplă anagramă: **"Maican-Caimac**" (*O III*, 21). Explicaţiile filologice sunt completate de interpretările sociologice ale poreclelor, care, inventate fiind (categoria b), trebuie incluse într-un cadru referenţial, fie el şi fictiv, pentru a putea deveni verosimile. Este cazul a doi dintre eroii schiţei **Ultima emisiune**, coana **Zamfira Muscalagioaica**, numită astfel pentru că fusese nevastă de „**muscalagiu**" (în tc."naist") şi d. Tomiţă **Barabanciu** („Îl cheamă astfel, fiindcă, din tinereţe şi până acum câţiva ani a fost toboşar municipal." – *O II*, 174). În comedii, un exemplu edificator este cazul lui Mache Razachescu, zis Crăcănel, din **D-ale carnavalului**, căruia i se mai naşte o poreclă, caracteristică: „… **Mangafaua** pleacă mâine, miercuri la Ploieşti …" (*O I*, 231), situaţie penibilă pe care naivul "tradus în amor" o realizează într-un târziu, cu disperare: „…**Mangafaua** … eu … eu sunt!" (*O I*, 280). Cuvântul provine din tc.**mankafa** ="prost, nătâng, care nu merită nici o consideraţie".

Performanţele lingvistice în materie de onomastică ale lui Caragiale se întemeiază pe o dominantă turco-greacă evidentă, explicabilă prin degradarea semantică şi discreditarea acestora către finele secolului al XIX-lea. Prin intermediul lor autorul realizează demonstraţii de virtuozitate – jocuri de cuvinte destinate violentării unor „norme" colective (la care el nu aderă) şi "camuflării" unui dispreţ total (care transpare totuşi prin ironie). Mecanismul pus în funcţiune se bazează pe aluzie şi pe insinuare, procedee care se concretizează în diferite forme:

a) **numele create prin antonomază** (prin trecerea de la substantivul comun la cel propriu): **Trahanache** (din ngr. „tăiţei") sugerează bătrâneţea şi senilitatea; **Dandanache** (din tc.**dandana**) evocă încurcăturile pe care le provoacă apariţia „eroului"; **Girimea** (din tc.**gereme** = „amendă, pedeapsă în bani") face aluzie poate la povestea cu spiţerul falsificator, prins şi „amendat", iar, prin extensiune, şi la „traducerea în amor"; **Ipingescu** (din tc.**ipînge** = „manta bărbătească de postav") sugerează postura subalternă a purtătorului de uniformă, servilismul şi lipsa de scrupule.

b) **numele-antifrază**: „Ironia sa este foarte uşor de definit, ca şi antifraza din figurile vechii retorici. Ea nu spune lucrurilor pe nume; nu întrebuinţează forma vagă a eufemismului, din arsenalul politeţii, ca bunăoară: un om nu prea inteligent, pentru un prost sadea. Ci, dimpotrivă, foloseşte tocmai noţiunea contrară, avantajoasă victimei: **inteligentisim**!" (Ş. Cioculescu, *Caragialiana*, 49) Aceasta este metoda frecventă, ca să nu spunem permanentă a lui Caragiale. Semnificaţiile sunt mai greu de identificat, fiind accesibile doar iniţiaţilor în onomastica orientală: **Iusuf** (nume turcesc, provenit din ebr. **jasaf** = „a adăuga") se numeşte personajul principal din anecdota orientală **Pastramă trufanda**, cel care nu-şi poate stăpâni pofta până nu termină ceea ce credea el a fi pastrama din sacul primit spre(în) păstrare; **Ianulea** (teoforic din gr. „din mila lui Dumnezeu") îşi zice drăcuşorul „prefăcut în chip de om" (*O III*, 156); **Acriviţa** (din ngr. „scumpă, dar şi costisitoare") este un nume purtat de mai multe eroine: Ianuloaia, care îşi determină bărbatul să-şi ia lumea-n cap; o damă din lumea bună, care-şi oferă cu generozitate graţiile şi darurile primite de la soţ, sub ochii miopi şi creduli ai acestuia etc.; **Efimiţa** (din gr. „elogiu, laudă", „cea care vorbeşte frumos"), bătrâna senilă şi naivă, care exclamă cu admiraţie la fiecare concluzie preţios-ridicolă a soţului său, conu Leonida: „Ca dumneata, bobocule, mai rar cineva" (*O* I, 85); **Haralàmbina** (din ngr. „bucurie" şi „a lumina, a străluci") este „o bătrânică mică, urâtă, parcă-i o smochină uscată şi gătită-gătită …" (*O II*, 95) din **Five o'clock**.

c) **nume eufemistice**: mai rare, cum remarca Şerban Cioculescu, dar cu aceeaşi încărcătură comică: ex. **Aghiuţă** (din ngr. „sfânt", diminutivat şi, în consecinţă, demistificat) în **Kir Ianulea**.

În general, însă, antroponimia caragialiană iese de sub incidenţa unei clasificări riguroase, deoarece sugestiile pe care le oferă sunt foarte diferite: **Razachescu** (din tc.**razaki** = „soi de viţă-de-vie"), podgoreanul devenit „volintir" în **D-ale carnavalului**, îşi dezvăluie prin nume originea. În cazul lui Lefter Popescu, funcţionarul din **Două loturi**, prenumele protagonistului conţine drama stării materiale modeste. **Lefter** provine din numele grecesc **Åëåýèåñéïò**, la origine supranume al lui Zeus, cu sensul de „liber". În limba română, înseamnă însă şi „fără bani, falit". Nu întâmplător o serie de personaje caragialiene vor purta acest nume, predestinat să-i reprezinte pe cei care trăiesc din leafă sau din soldă (precum **Lefterescu**, locotenentul din **Five o'clock**). În **Două loturi**, eroul, care se crede la un moment dat posesor al celor două mari câştiguri şi „eliberat" de grija zilei de mâine, îşi semnează triumfător, preţios şi imprudent, demisia: „**Eleutheriu Popescu**". Epilogul naraţiunii îi redă termenului ambele conotaţii; retrasă la mănăstire, maica Elefteria, eliberată de cele lumeşti, adună, ca pe nişte odoare, cioburi de farfurii.

Mania de a-şi franţuzi numele, la modă într-o societate de snobi, pe care Caragiale o „admiră" sarcastic („Nu puţin trece această citire fără a mă pătrunde de puterea stihului, de gramatica şi ortografia noului meu prietin" – *O II*, 664), se desprinde, printre altele, din formularea preţioasă a invitaţiilor la nuntă: „Junele **Leonique Ciupicesco** şi d-şoara **Sophie Calabalicenco** are honore …" etc., în care numele transformate, uşor de ghicit, sunt Leonică **Ciupicescu** (din tc. **cipik** = „papuc") şi Sofia **Calabalâc** (din tc.**kalabalék** = "papuc").

În unele cazuri, numele anticipează destinul eroilor: neica **Stavrache** (**În vreme de război**) va suferi ani întregi de teama reîntoarcerii fratelui său, popa Iancu, iar, când aceasta se va produce, în sfârşit, înnebuneşte (se închină la icoane să alunge vedenia, cântă popeşte etc.), cu alte cuvinte „îşi poartă crucea" (din ngr. "cruce"). Nenea **Anghelache** (**Inspecţiune**) se sinucide, după o criză de conştiinţă, bănuit că ar fi delapidat, dar este găsit nevinovat: „ – De ce? … de ce, nene Anghelache? a întrebat plângând ca un prost cel mai tânăr". Dar, nenea Anghelache, cuminte, n-a vrut să răspunză" (*O II*, 191). Sugestia de nevinovăţie este inoculată încă de la începutul schiţei prin nume: **Anghelache** (din ngr. „înger").

Garabet Ibrăileanu observa cu îndreptăţire faptul că „în **Momente** există trei schiţe, **Mici economii**, **Cadou**, **Diplomaţie**, la care se adaugă **Om cu noroc**!, în care nişte femei îşi vând farmecele pentru parale, cu consimţământul mai mult sau mai puţin conştient al bărbaţilor lor. Pe aceşti bărbaţi îi cheamă Panaiotopolu, nenea Mandache şi Verigopolu". Cel puţin doi sunt greci. Pentru ce acest grecism al **souteneurilor**? – se întreabă criticul (*op. cit.*, 285). Pentru că respectivele antroponime fac aluzie la poziţia delicată a respectivilor soţi: **Stasache Panaiotopolu** (din ngr. „staţionare" şi sufixul ngr.-**akis**; respectiv „cel sfânt" + suf.ngr.-**opulos**). Termenul de adresare „nenea" confirmă aluzia la ramolisment sau la codoşlâc. Iancu **Verigopolu** (**Mici economii**) păstrează numai sufixul grecesc, ca şi nenea **Mandache** (**Diplomaţie**). Un nume tipic pentru bărbatul întreţinut are însă **Manolache Guvidi** (**Om cu noroc**!), al cărui prenume (din **Immanuel** = „Dumnezeu este cu noi") trimite ironic la sursa norocului, iar patronimul **Guvidi** (din ngr. „numele generic al unor specii de peşti mici", cf. „adâncitură, groapă") confirmă lipsa de personalitate a aceluia căruia îi convine şi chiar încurajează această sursă promiscuă a norocului său. Schiţa **O blană rară** conţine, de asemenea, două nume burleşti, cu funcţie de caracterizare: **Psaridi** (din ngr. „peşte" + suf.-idi(s) = „mare om de afaceri" (*O II*, 421) şi **Cuţopolu** (numele dezvoltă sugestii multiple: „şchiop", aluzie la greşeala de tinereţe a eroinei; "bârfitor"; „butuc", fig."prost". Cea din urmă perlă, cea mai preţioasă, cea mai fină a fost grasul Cuţopolu" (*O II*, 422). Rareori numele folosite de Caragiale sunt la prima vedere obişnuite şi nu par conferite cu intenţie. În acest caz, rolul de activizare şi de clarificare îi revine contextului: cel mai potrivit nume pentru femeia autoritară, stăpânul în fapt al judeţului, care decide imperativ: „Ei! Eu te aleg, eu şi cu bărbatul meu …" (*O I*, 157) nu poate fi decât **Zoe** (din ngr. „viaţă"). Ca parţială concluzie, în producerea textului caragialian, lexicul oriental îndeplineşte două funcţii, prima, de generator (demonstrată deja prin cuvintele avan-text: numele proprii) şi a doua, de factor al contextualizării, într-o relaţie dinamică, de continuă interacţiune, concretizată într-un discurs memorabil.

Letiţia BURUIANĂ

« Enigma dacică »– concept cheie în gândirea estetică a lui Dimitrie Cuclin

Opera gălăţeanului Dimitrie Cuclin (1885-1978), de o vastitate şi complexitate remarcabile, a fost elaborată pe o perioadă de aproape şapte decenii. De aceea se pot delimita mai multe perioade şi influenţe culturale în activitatea sa creatoare. O teorie constantă a rămas cea referitoare la existenţa matricei stilistice în muzica şi literatura română, denumită de esteticianul Cuclin « enigma dacică ».

Într-o primă etapă, şcoala componistică franceză de factură neo-clasică (a studiat şapte ani la Paris cu Vincent D'Indy şi Charles Vidor) şi educaţia din Liceul « Vasile Alecsandri » din Galaţi, axată pe cultul valorilor antichităţii greco-latine, l-au plasat pe Dimitrie Cuclin la începutul secolului al XX-lea sub umbrela unui academism elitist. Manifestându-se preponderent în sec. al XIX-lea, când neo-clasicismul a pierdut teren, academiştii au cultivat în mod dogmatic şi pasiv formele artei antice şi Renaşterii. De cele mai multe ori în cadrul acestei orientări operele creatorilor suferă de eclectism estetic. Este şi cazul lui Dimitrie Cuclin a cărui literatură şi muzică este tributară sub aspect formal neo-clasicismului, dar putem foarte bine să depistăm şi multe influenţe romantice şi expresioniste. Sub aspect formal varietatea şi numărul mare de specii muzicale şi literare dau imaginea unui autor prolific, aflat în permanent proces creator. Foarte multe creaţii sunt specii de mică întindere: lieduri, coruri, doine, cântece de dans de inspiraţie folclorică, dialoguri filosofice, liturghii, sonete, povestiri, aforisme, eseuri, dar sunt şi multe specii « grele »: dramele şi tragediile (cele mai multe sunt, de fapt, librete pentru opere, scrise de el însuşi asemeni lui R. Wagner), un roman, operele ca gen muzical, poemele simfonice şi simfoniile (a creat 20 de simfonii, producând aproape jumătate din numărul total din peisajul componistic muzical românesc).

Tragediile în stil neo-clasic (*Agamemnon* – cu text după Eschil, *Bellerofon*, *Sofonisba*), unele sonete preluate după Ronsard, Joachim du Bellay, Philippe Despotes şi Boileau, oratoriul *David şi Goliath* după text biblic, *Saul* de Haendel şi *Samson şi Dalila*, de Saint-Saens sunt preluări şi transpuneri, autorul realizând atât prelucrările muzicale, cât şi variantele în limba română ale textelor[1]. Desigur, în estetica neo-clasică problema originalităţii era nerelevantă. În toate acestea ca şi în creaţiile originale autorul a urmărit în mod programatic realizarea unei armonii, a unor corespondenţe între muzică şi literatură, ambele fiind arte izvorâte dintr-o sursă comună – muzica transcendentă a cosmosului pe care creatorul o transpune prin intermediul aşa-numitelor «funcţiuni psihologice». Adevărata artă constă, în opinia lui Cuclin, în modul în care creatorul reuşeşte să redea prin intermediul limbajului muzical sau literar vibraţiile corespunzătoare mişcărilor sufleteşti contradictorii.

După întoarcerea de la Paris în 1914, Cuclin este prins într-o mişcare ascensională a formării şcolii componistice muzicale româneşti. Nume importante ale acestei orientări s-au aplecat consecvent spre filonul folcloric şi tradiţional românesc: Ion Nonna Ottescu, C. Nottara, Al Zirra, Alfred Alessandrescu, Mihail Jora şi George Enescu. Îmbrăţişând cu entuziasm idealul unei astfel de şcoli naţionale, Cuclin a participat chiar la o anchetă folclorică pe teren, iniţiată de Revista «Muzica» în 1920, în urma căreia a declarat că din muzica românească se poate face orice.

A încercat să dovedească acest lucru prin numeroasele coruri (ex. *Dor, dorule*; *Colo-n vâlcea*, etc), diferite alte specii folclorice (ex. *7 doine de război*, compuse când a făcut parte din *Filarmonica* lui G. Enescu), 12 madrigale în stil popular românesc, 50 de cântece în stil popular realizate în perioada americană (1922-1930). La unele dintre specii între textul literar şi muzică se remarcă nivele valorice diferite, dar Cuclin îşi recunoaşte însă stângăciile cu onestitate: «Textul *Mi-i tristă floarea*, ca şi muzica e de mine. *Când aud c-o să mă duc*, textul, nu însă şi muzica, e din folclor. Păcat că muzica la *Ce te legeni codrule?* nu e la înălţimea textului, ca să justifice încercarea dramatizării şi a infuzării izului optimist, de esenţă mai în spiritul actual»[2].

În plan literar, Cuclin îşi manifestă preferinţa spre valorile tradiţionale prin subiectele inspirate din

trecutul istoric al neamului, al eroului mesianic, pe care le tratează în libretele operelor *Soria* (1911), *Traian şi Dochia* (1921), *Meleagridele* (1959), prin abordarea unor specii literare tipice folclorului nostru (după întoarcerea din Statele Unite, în 1932 Cuclin publică volumul «*Doine şi sonete*», prin limbajul arhaic utilizat, etc.

Se poate remarca în decursul îndelungatei sale vieţi o nuanţare a poziţiei faţă de acest filon creativ. În 1968/69 entuziasmul scade, aşa cum reiese din corespondenţa cu Doru Popovici: «Să cătăm a distinge folclorul de specificul naţional! Specificul naţional este o inerenţă. Nimeni nu-l poate goni din sine. Nimeni nu poate fugi de el. Nimeni nu poate fugi de propria personalitate. Folclorul este o *adopţiune*. Poate fi o firmă şi un steag. O marcă a fabricii. O afacere». Folclorismul, ca formă excesivă în artă, « devine aliatul farsorilor fără geniu şi talent, al disidenţilor şi libertinilor».

În paralel cu activitatea componistică şi literară, Cuclin a desfăşurat şi o bogată activitate teoretică concretizată în tratate (dintre acestea a fost publicat doar *Tratatul de estetică muzicală*, în 1934, alte două tratate rămânând nepublicate) şi articole de critică, eseuri. Prin lansarea teoriei « enigmei dacice », Cuclin încercă să stabilească în prima etapă originea şi caracteristicile melosului ancestral. Conform teoriei « funcţiunilor psihologice » muzica nu este sunet, ci esenţa care pătrunde substanţa (materia) în diferite grade de la tristeţe la bucurie. În acest sens esenţa muzicii româneşti este melosul ancestral traco-getic. Dacii sunt în opinia cuclineană supravieţuitorii catastrofei atlantidice, moştenitorii unei civilizaţii cu un grad înalt de spiritualitate. Astfel, enigmaticul dor derivă dintr-o sentimentalitate nostalgică, datorată unui «trecut minunat recuperabil pe exclusivă cale a spiritului». «De unde nostalgia? - din presentimentul preexistenţei în spiritul lui Zamolxe a părţii nemuritoare din fiinţa omului», remarcă maestrul. Argumentului filosofic îi adaugă şi unul muzical: «Ca probe auxiliare, aş adăuga că lansam cândva opinia unei asemănări de «esenţă», a cântării populare româneşti autentice, cu aceea a albanezilor, popor, după cum aud că se acreditează, de ramură înrudită, tracă, precum şi ideea faptului că unul din cele mai frecvente moduri populare româneşti a fost modul naţional al vechilor frigieni, de ramură tracă şi aceştia»[3].

În contextul cultural interbelic demersul de reabilitare a moştenirii dacice se încadrează într-o orientare mai largă, apărută ca o reacţie la exagerările filolatine. După Haşdeu, care în studiile sale istorice a abordat preexistenţa elementului dac în etnogeneza poporului român, un mare impact l-a avut eseul lui Lucian Blaga "*Revolta fondului nostru nelatin*" [4] – publicat în nr 10 al Revistei "Gândirea" (1921). Mai târziu Blaga consideră acest demers al reacţiei la exaltările francofile un text juvenil, pe care nu-l va mai reproduce în scrierile sale. Textul va fi folosit apoi de mişcările legionare, ceea ce i-a produs lui Blaga anumite neplăceri. Însuşi Cuclin a suferit din cauza acestei orientări la începutul anilor '50, când a executat o detenţie la Canal timp de doi ani.

Căutarea unei realităţi psihologice şi spirituale ancestrale a deschis poarta influenţei expresionismului în opera lui Blaga şi, în măsură mai mică, neobservată de critici, şi a lui Cuclin.

Ca şi Blaga, Cuclin susţine existenţa unei adâncimi metafizice a sufletului românesc de origine nelatină, însă latenţa agresivă este transformată printr-o puternică capacitate de a percepe idealul, spiritualul, «esenţa». Aceasta latenţă eliberată şi conştientizată poate fi realizată cu sprijinul « forţei realizatoare », pragmatice de sorginte latină.

Interesul lui Cuclin pentru « enigma dacică », ca *pattern* stilistic s-a manifestat înaintea lui Blaga prin realizarea libretului şi operei Soria în 1911, iniţiind o trilogie de tip wagnerian, care îşi propunea o sinteză a spiritualităţii traco-dacice-romane. Rolul celor trei piese ale trilogiei este de a ilustra din perspectivă muzicală, literară şi filosofică apartenenţa la o mare familie spirituală anterioară tuturor neamurilor europene, identificată la început de secol de istoricii N. Desuşianu şi Ioan G. Andrişescu cu *pelasgii*[5]. Grecii credeau despre aceştia că erau cei mai vechi oameni de pe pământ şi le atribuiau epitetul « divini ». Opinia lui Cuclin despre originea melosului dacic în muzica populară românească este probabil inspirată de Ioan G. Andrişescu, care îi caracteriza pe *hiperboreeni* (ramură a *pelasgilor* de la Marea Neagră) ca fiind blânzi, ospitalieri, religioşi, superstiţioşi, iubitori de profeţii şi descântece, creatori de melodii dulci şi armonioase.

Creaţiile lui Cuclin de inspiraţie folclorică realizează armonia sincretică între melosul armonios, dulce, şi dramatismul profund, iar textele sunt scrise într-o limbă cu sonorităţi arhaice şi construcţii lexicale stranii. În aproape toate scrierile literare se regăsesc elemente de magie şi inserţii de versete de tip popular. Spre exemplu, în drama fantastică *Zefira*, care este în fapt un basm dramatizat, unul dintre eroii principali apelează la invocaţii magice pentru a introduce un personaj fantastic – Făt-Frumos. Acesta se dovedeşte a fi un spirit justiţiar camuflat la început în fiinţa altui personaj cu înfăţişare nătângă. Meleagru, eroul din

Meleagridele, un personaj care aminteşte în egală măsură de eroul Enkidu, dar şi de ciobanul din «Mioriţa», acceptă moartea contemplând arderea butucului de care era legat cu seninătatea dată de certitudinea măreţiei viitorului spiritual al adevăratei sale patrii – Tracia. Sinteza generatoare a spiritualităţii româneşti este pusă în valoare şi în opera dramatică «Traian şi Dochia». Fiind pusă în situaţia de a se căsători cu Traian, cuceritorul dacilor, Dochia cedează presiunii tatălui ei după ce, iniţial, refuzase. Conduita sacrificială va duce în mod simbolic la realizarea uniunii doar în plan spiritual a celor două popoare, întrucât Dochia se va sinucide înainte de realizarea uniunii fizice. Năzuinţele soteriologice ale Soriei din drama cu acelaşi nume se realizează în alt plan decât cel al vieţii terestre, autorul urmărind fluxul conştiinţei în manieră expresionistă asemeni lui Blaga în drama *Meşterul Manole*. Fiind concepute ca drame de idei piesele lui Cuclin asociate unei orchestraţii complexe, nu s-au bucurat de atenţia regizorilor şi nu au fost puse în scenă, spre marea mâhnire a acestuia.

Asemeni creaţiei lui Lucian Blaga, opera cucliniană poate suporta o analiză critică fertilă prin lupa expresionismului. Transcendentul, originarul, cosmicul, misterul păgân, opoziţia apolinic-dionisiac, sunt elemente expresioniste depistate de Ov. S. Crohmălniceanu în creaţia blagiană care se pot identifica şi în scrierile cucliniene.

Eclectismul operei în ansamblu face însă dificilă încadrarea lui Cuclin într-un curent anume. Singura orientare pe care şi-a asumat-o este cea a academismului, nesatisfăcătoare pentru exegeţii de astăzi. Metaliteratura lui Cuclin, în special cea de după cel de-al doilea război mondial, este mult eliberată de restricţiile formelor clasice, iar argumentarea îndrăzneaţă a teoriilor sale estetice şi filosofice reprezintă o adevarată probă de erudiţie şi virtuozitate stilistică. Avem certitudinea că opera literară şi estetico-filosofică a lui Cuclin merită mai multă atenţie din partea exegeţilor şi iubitorilor de artă.

Note:

[1]Pentru valoarea acestor creaţii aducem în sprijin afirmaţia lui Jean Louis Backes: "Este posibilă doar transpunerea creatoare: transpunerea în interiorul unei limbi – dintr-o limbă în alta sau, în cele din urmă, transpunerea semiotică dintr-un sistem în altul, de exemplu, din arta limbajului în muzică, dans, cinema sau pictură". (Dicţionar de termeni literari. Bucureşti: Editura Academiei R.S.R., 1976, pp. 204).

[2] Dimitrie Cuclin; Doru Popovici. *Corespondenţă : O istorie polemică a muzicii*. Iaşi : Junimea, 1983, p. 263.

[3]Id. p. 248

[4]Lucian Blaga.*Revolta fondului nostru nelatin*. În: Tradiţionalism şi modernitate în deceniul al treilea"/Zigu Ornea. Bucureşti: Editura Eminescu, 1980, p. 378.

[5]Nicolae Densuşianu. *Dacia preistorică*. Bucureşti: Arhetip, 2002, 1152 p.

Lămuriri la romanul lui G. Călinescu "Scrinul Negru"

Paul Păltânea

Istoricul literar Cornelia Ştefănescu a publicat în anul 1977 volumul "Dosarul Scrinului negru", la 17 ani după apariţia romanului "Scrinul negru" (1960) ce conţinea corespondenţă aflată într-o "comodă franţuzească Ludovic al XV-lea" ("Dosarul", p. 6), o achiziţie de ocazie a lui G. Călinescu din ale cărei sertare, când le-a deschis acasă, "un morman de hârtii, fotografii, mici calendare, pachete de scrisori legate cu panglică se rostogoliră pe parchet" ("Scrinul negru", ediţie 1996, p. 50). Toate proveneau, afirmă Cornelia Ştefănescu, de la "urmaşii direcţi a unui negustor înstărit din Galaţi" ("Dosarul", p. 8), pe care nu-l numeşte. În roman este Nicu Zănoagă, care făcuse "o avere cu comerţul engros, cu import – export, cu şlepurile de grâne" ("Scrinul negru", p. 52). O activitate pe care actele din "dosar" nu o vădesc.

"Înstăritul negustor din Galaţi" a fost Nicu Doiciu, născut în anul 1875 şi decedat la 28 aprilie 1927 (date notate pe monumentul funerar al familiei Doiciu din Cimitirul "Eternitatea" şi în "Dosarul", p. 395), care n-a fost "negustor", ci "rentier", cu venituri de la câteva proprietăţi. La moartea lui, activul averii sale a fost evaluat la suma de 4.019.000 lei ("Dosarul", p. 421). A fost fiul lui Ilie Doiciu, fruntaş a vieţii publice gălăţene, care împreună cu G. Antachi, G. Cavalioti, au creat, în mai 1881, Liga progresului naţional, grupare liberală, cu scopul de a reforma educaţiunea vieţii politice" (P. Păltânea, Istoria oraşului Galaţi de la origini până la 1918, II, 1995, p. 197).

Ilie Doiciu s-a născut în 1835 şi a decedat la Viena la 12 august 1894 (Vocea Covurluiului, XI, nr. 2530, 25 august 1894, p. 1). Din căsătoria cu Maria (1844 – 7 ianuarie 1890, vezi însemnarea de pe monumentul funerar. Actele de stare civilă, "morţi, 1890" (DJAN, Galaţi, Primăria oraşului Galaţi, dos. 597, nr. 42-45 nu înregsitrează decesul) a avut cinci feciori,

Anton, Nicu, Panait, Ion, Alexandru şi trei fete: Ecaterina, măritată cu Virgil Poienaru, primar al oraşului Galaţi în perioada noiembrie 1892 – septembrie 1894; Evantia, căsătorită cu C.A. Mavrodin, proprietar a moşiei Urleasca, jud. Brăila; Marieta, soţia lui C. Bogdănescu (DJAN, Galaţi, Tribunalul Covurlui, Secţia I, Acte autentice, 1901, vol. I, nr. 1428, 2 noiembrie 1901).

Nicu Doiciu a fost căsătorit, mai întâi cu "casnica" Elena, şi au avut o fiică Ecaterina, născută la 13 februarie 1903 ("Dosarul", p. 466). În actele oficiale şi personale semnează Etta. În roman Caty Zănoagă ("Scrinul negru", p. 51). Nu cunoaştem date din biografia ei. Însemnările dintr-o agendă personală, scrise între 19 martie – 1 septembrie 1919, când avea 16 ani, probabil, la Bucureşti şi în nici un caz la Galaţi, o arată ca pe o bună cunoscătoare a limbii franceze. A fost o hotărâre susţinătoare a războiului pentru "Întregirea Neamului", dar la 29 aprilie 1919, când încă era elevă şi se desfăşurau tratativele pentru pace, îşi exprimă nemulţumirea că "Aliaţii noştri", cu excepţia francezilor, nu îngăduie "Unirea" cu România, a Banatului de la sud de Dunăre ("Dosarul", p. 85). După 8 iulie 1919, când Etta era la Târgovişte cu mama ei, Nicu Doiciu a contractat o nouă căsătorie cu Felicia (în roman Cornelia Tilibiu, Scrinul negru, p. 138), din care s-au născut doi copii, Nicoleta şi Alexandru ("Dosarul", p. 395). Elena era şi ea recăsătorită la sfârşitul anului 1933 cu un personaj, Codin, ce-avea relaţii în lumea diplomatică ("Dosarul", p. 268 şi urm.) Dacă în anii liceului, Etta fusese pasionată de literatura franceză, pe la 24 de ani, în 1927, era împătimită de traiul "în mijlocul unei lumi interlope", pe care o descoperise în staţiunea balneară Deauville din nordul Franţei, unde "sub influenţa fanfarelor şi a jazului, în vârtejul dansurilor exotice" îşi putea lăsa "instinctele să se destindă în voie", îi scria soţul ei, Alexandru B., diplomat la Tirana, la 3 august 1928. Se cunoscuseră, probabil, în anul ce trecuse şi s-au căsătorit la 25 ianuarie 1928. Într-o scrisoare din 25 ianuarie 1933, Etta îi aminteşte soţului: "Astăzi 25 ianuarie sunt cinci ani de când mica ta "pisic" îşi aparţine"("Dosarul", p. 142, 198). Căsătoria s-a sfârşit tragic, probabil, prin sinuciderea lui Alexandru B. (Scrinul negru, p. 349), întâmplată înainte de 11 februarie 1939, ("Dosarul", p. 99), determinată de încheierea carierei sale diplomatice, la 26 august 1937, când îşi dăduse demisia din postul de trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar la Buenos Aires (Ibidem, p. 452).

La 2 martie 1941 s-a recăsătorit cu maiorul Mircea C. (În roman, Remus Gavrilcea, Scrinul negru, p. 51). Se cunoscuseră înainte de 23 decembrie 1941 ("Dosarul", p. 295-296, 508). Au convieţuit doar două luni şi jumătate, la începerea războiului 22 iunie 1944, fiind pe front, ca şi la 3 ianuarie 1944 (Ibidem, p. 473), ultima însemnare din "Dosarul" actelor aflate în "scrin" referitoare la această căsătorie.

Pe tot timpul acestor două căsătorii, Etta Doiciu locuieşte la Bucureşti, la Galaţi revenind în repetate rânduri, după ce se hotărâse, probabil, pe la începutul anului 1929 să deschidă procesul de partaj a averii rămase de la tatăl ei. Cu aceste scop era la Galaţi la 11 februarie, când îşi anunţă sosirea şi soţul ei ("Dosarul", p. 149). Atunci a locuit pe str. Domnească, nr. 117 (astăzi, probabil, nr. 129, imobil cumpărat de Nicu Doiciu în 1927 de la Creditul Funciar Bucureşti (Ibidem, p. 403), la mama ei vitregă. Acum, pentru a se "înlătura orice neânţelegeri şi eventualitatea unui proces" cu privire la pretenţiile Feliciei Doiciu, "văduvă săracă", la succesiunea soţului ei, se încheie o "tranzacţie", mijlocită de avocatul Alexandru Doiciu, fratele lui Nicu, prin care Felicia Doiciu, declară că renunţă la orice pretenţie succesorală în schimbul sumei de 300.000 lei. Propunere acceptată şi de Ecaterina Doiciu ("Dosarul", p. 395). Avocatul Al. Doiciu era unchiul Ecaterinei. A studiat "Dreptul" la Iaşi. La 29 mai 1901 era înscris în Baroul de Covurlui (Ibidem, p. 464-465). Locuia pe str. Domnească nr. 130. A decedat la 19 noiembrie 1943. În roman, Alec. Zănoagă, fratele lui Nicu, este medic, (Scrinul negru, p. 52).

"Tranzacţia" nu a putut înlătura procesul de partaj, Ecaterina Doiciu solicitând , la 22 noiembrie 1929, în baza unei sentinţe civile a Tribunalului Covurlui scoaterea la vânzare "a averii imobiliare" rămasă de la Nicu Doiciu ("Dosarul", p. 400) compusă din:

1. O vie situată pe teritoriul comunei Fileşti cu o suprafaţă de 20 ha. Toată viţa de vie de pe o suprafaţă de 4 ha este altoită şi întinsă pe spalieri. Varietăţile de viţă de vie produc vinuri de masă. A fost cumpărată de Nicu Doiciu în anul 1922. Fusese proprietatea avocatului Constantin Fortunescu, cel de al doilea soţ al Corinei Dall'Orso, primul fiind generalul Eustaţiu Pencovici (R. Rosetti, Mărturisiri, I, 1940, p. 455-456).
2. Imobilul din str. Domnească nr. 117, compus din patru camere şi anexe.

Imobilul din str. Virgil Poienaru, nr. 13 (astăzi Str. Basarabiei) colţ cu General Berthelot (astăzi Nicolae Bălcescu).

3. Imobilul din str. Portului nr. 21, colţ cu str. Dogăriei (numită în 1932 Teodor Tenea). Construcţie cu parter şi etaj.

După o serie de amânări, de-abia la 30 ianuarie 1932, Ecaterina Doiciu şi-a putut adjudeca, plătind 1.800.000 de lei, imobilul din str. Portului. A mai putut cumpăra, la 8 mai 1930, imobilul din str. Virgil Poienaru şi la 9 februarie 1933, via de la Fileşti. Avocatul Feliciei Doiciu a învinuit-o pe Ecaterina Doiciu că intenţionează "a pune mâna pe întrega avere rămasă de pe urma lui Nicu Doiciu"("Dosarul", p. 400-413). Alte obligaţii juridice o readuc pe Ecaterina Doiciu la Galaţi, la 10 iunie 1933, când spera să termine "totul mai repede, ceea ce nu s-a putut întâmpla, căci revine în noiembrie, pentru a "convoca un consiliu de familie"("Dosarul", p. 205, 211). În acest timp a locuit pe str. Dr. Carnabel nr. 10, la nişte prieteni. Procesul de succesiune s-a încheiat, se pare, la 1 martie 1935, printr-o decizie a Înaltei Curţi de Casaţie (Ibidem, p. 426). După două zile îi scrie soţului, aflat la Buenos Aires, "procesul meu în casaţie a fost câştigat definitiv" (Ibidem, p. 220).

La dezbatarile procesului au luat parte magistraţii gălăţeni: Eugen Bonachi (stătea pe str. Domneacsă, unde este "Lupoaica"), Menelas Mantu (fratele pictorului Nicolae Mantu, str. Cuza Vodă nr. 34); Aurel Vidraşcu (str. Virgil Poienaru, nr. 12); P. Scheianu (str. Cuza Vodă, nr. 58) şi avocaţii: Grigore Creţescu (vezi P. Păltănea, Istoria oraşului Galaţi, II, p. 296); Mihail Duca (Str. Codreanu, nr. 2, Eroilor); Teodor Missir (str. Domnească, nr. 119); Spiru Petropol (str. Brăilei, nr. 81); Vasile Poltzer (str. Hagi Stoian, nr, 1, Arieşului); Hristache Trancu (str. Frumoasă). I-am amintit pentru a-i scoate din reaua uitare.

Câştigarea procesului a împovărat-o pe Ecaterina Doiciu cu alte griji noi, care o obligau să tot revină la Galaţi. La 3 aprilie 1935 soţul o îndemna, de la Buenos Aires, să cumpere casa din str. Domnească: "O vom plăti încetul cu încetul… Nu pierde curajul. Casa se poate plăti din chiriile anuale ale întregei succesiuni" ("Dosarul", p. 172). Nefiind prea entuziasmată de acest proiect, răspunde: "Am fost să revăd casa noastră din str. Domnească, e penibil să vezi, e o veritabilă ruină". Ca să devină locuibilă ar trebui 250.000 de lei (Ibidem, p. 328). Interes arată şi pentru livada viei, despre care credea, în toamna anului 1936, că "va fi una din cele mai frumoase din jurul Galaţilor" (Ibidem, p. 279). Rămânând, probabil, mai multe afaceri nerezolvate, în septembrie 1939 a rămas o săptămână la Galaţi. Actele "Dosarului" indică o ultimă venire a Ettei Donici la Galaţi în octombrie 1941 (Ibidem, p. 344). Între timp, la 15 iulie 1940 decedase Panait Doiciu, succesiunea pe linie masculină fiind continuată de nepotul moştenitor, Alexandru, fiul lui Nicu Doiciu. În anii 1935-1937 a fost preşedintele Camerei Agricole a Judeţului Covurlui (Sfetnicul plugarilor, 1935-1937). Pe linie feminină rămăseseră Ecaterina Doiciu şi verişoara ei, Pulcheria Sturdza, fiica luiAnton Doiciu ("Dosarul", p. 465, 506). Pulcheria Sturdza fiind deseori menţionată de Etta Doiciu în agenda anului 1939, dar şi după acest an, cu prenumele franţuzit Cherica (forma românească fiind Chiriaca ("Dosar", p. 474), folosită şi în roman, unde s-a mai adăugat că era "fata foarte bogată a unui moşier… Tase Zănoagă", Scrinul negru, p. 11), se cuvine să-i prezentăm datele biografice cunoscute.

S-a născut la 3 februarie 1895 şi a decedat la 18 ianuarie 1987 la Bacău. A fost căsătorită cu Dimitrie Sturdza (Informaţii de la dl. Florin Angheluţă, Primăria Municipiului Galaţi, Serviciul revendicări). Contemporanii, printre care şi Etta Doiciu, i-au acordat, în rare ocazii, titlul nobiliar de "prinţesă"("Dosar", p. 177). Fiica lui Anton Doiciu (5 iunie 1865 – 4 ianaurie 1918, vezi monumentul funerar din Cimitirul "Eternitatea") şi a Mariei (recăsătorită, probabil, după moartea lui Anton cu Nicolae Krupemschi). Presupunem că aceasta i-a fost ca mamă, pentru că în unele acte este considerată tutore a minorei (DJAN, Galaţi, Tribunalul Covurlui, Secţia I, Judecătoreşti, dos. 503, f. 14). Avocatul Anton Doiciu a avut un rol de seamă în viaţa politică gălăţeană. În 1905 era membru al Camerei Deputaţilor (A. Constantinescu, Monografia Sfintei Episcopii a Dunării de Jos, Bucureşti, 1906, p. 261).

A moştenit de la tatăl ei moşia satului Frumuşiţa, pe care o stăpânea în anul 1923 (DJAN, Galaţi, Planuri, nr. 715). La 28 august 1929 locuia la Iaşi, dar vine la Galaţi şi apelează la avocatul Ion Crăciun Fostini (un timp soţul poetei gălăţene Alexandrina Scurtu), să conteste lucrările de expropriere ale moşiei Frumuşiţa (DJAN, Galaţi, Comisia de reformă agrară a judeţului Covurlui, 1919, dos. 26, f. 9). În 1927 mai stăpânea şi moşia Vămăşeanca. A fost la nord-est de satul Şendreni, în coada lacului Mălina.

La Galaţi a moştenit imobilul din str. Domnească nr. 71 "Casa Mare" construită pe locul cumpărat la 8 martie 1880 de către bunicul Ilie Doiciu (DJAN, Galaţi, Tribunalul Covurlui, Secţia I, Acte autentice, nr. 1428, 2 noiembrie 1901). A fost şi proprietara imobilelor din str. Sf. Spiridon, nr. 49 şi Tecuci, nr. 49-55 (Viaţa Liberă, X, nr. 1081, 10-11 iulie 1993).

Lămuririle enumerate mai sus, notate la 30 de ani după publicarea "Dosarului, s-ar putea să nu mai constituie un "ghid"pentru eventuale noi lecturi ale romanului, ele rămânând însă utile repere de genealogie gălăţeană, prea puţin cercetată.

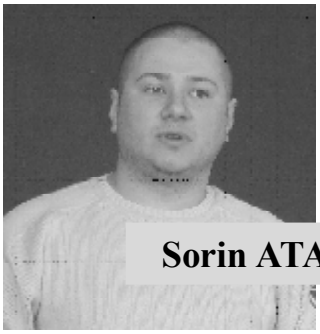

Sorin ATANASIU

Estetica relaţiei de cuplu
O provocare de la intestine la toată viaţa

Credeţi-mă, nu este deloc imposibil să iubeşti două femei în acelaşi timp, este doar mai complicat, dar este real!

Este, totodată, şi foarte greu de explicat. Se gândeşte cu exclusivitate erotică legătura afectivă între doi oameni. Se idealizează conexiunea afectivă între doi oameni. Această interpretare epuizează energia iubirii în circulaţia de la unul la celălalt. Dar un om nu este niciodată înghiţit cu totul în sfera altui om. Omul nu se termină în universul celuilalt. El nu poate fi închis. El este mult mai vast şi mai deschis decât unidirecţionalitatea către un singur partener. Nu vorbesc de faptul că trebuie căutat cu tot dinadinsul un altul. Ai putea fi legat absolut de cineva numai prin perfecţiunea aceluia. Or, nimeni nu este desăvârşit. Perfecţiunea este de dorit, însă până la ea trăim din compunerea părţilor imperfecte. Nici o femeie şi nici un bărbat nu este perfect. Momentelor de autentică tandreţe, de caldă apropiere, le vor urma cele de risipire şi distrucţie. Cine te face fericit, cu necesitate te va pune şi în suferinţă! Tot ceea ce îţi poate oferi o femeie care te iubeşte rămâne incomplet pentru că ea nu poate răspunde fiecărei evoluţii, fiecărei mişcări din personalitatea ta. Sunt locuri goale în suflet şi sunt multe! Partenerul - participant la iubirea ta nu are cum să le umple pe toate. Pe această stare, un altul se potriveşte în celelalte locuri (părţi). Nu e vorba acum să dai întâietate unuia sau altuia. Pur si simplu constaţi că mai există şi altcineva. Cineva care te bucură în alt fel. Cineva care iţi mai dă ceva. Sigur că dacă îţi propui cu tărie să nu mai primeşti nimic altceva, nu mai primeşti nimic şi cu asta basta, ai închis problema. Dar vorbeşte-mi despre fericirea ta dacă poţi!

Mie personal îmi este foarte greu să reprezint iubirea oamenilor, mai ales cea specifică dintr-o relaţie de cuplu. Eu îmi iubesc femeia, adică o respect, o preţuiesc, mă identific cu nevoile ei, mă doare când o doare, nu vreau să-i fac rău, are eleganţă şi mister. O pasiune, ce mai ! Şi cu toate astea, mai este o femeie, bună şi ea, frumoasă şi ea, răcoroasă, reconfortantă. Le iubesc pe amîndouă, fetele lu tata! Daţi-mi şi mie un răspuns de bun-simt. Nu umblaţi cu preforme doctrinare că nu facem nimic. Răspundeţi-mi cu realitatea vieţii voastre. Dacă nu vi s-a întâmplat nimic de genul ăsta, vă rog să vă imaginaţi cu toată sinceritatea şi deschiderea cum ar fi. Numai să fiţi sinceri. Evident, m-am gândit că nu pentru toată lumea se poate naşte o asemenea dilemă. Nu toţi bărbaţii sunt porci! Pot fi destui care nu simt nevoia de infidelitate datorită educaţiei morale, din caracter, din...pornire. Nu zic nu. La fel şi la femei. Unele mai pot iubi şi pe altul. Aşadar, unde este adevărul iubirii? Dacă respecţi principiul fidelităţii în cuplu însă râvneşti de-ţi tremură tot corpul, înseamnă că eşti virtuos? Dacă pofteşti de ţi se usucă gura şi transpiri de unul singur înseamnă că ai pe dracu în tine? Dacă fidelitatea înseamnă că nu înşeli de frică (dintr-o frică oarecare: frică de bătaie, frică de scandal, că nu-ţi mai dă bani, că te da afară din casă...) asta nu e fidelitate. Este o relaţie de făcătură - ori de câte ori există o frică. Este o relaţie de iubire autentică dacă nu înşeli că nu simţi ceva în sensul ăsta.

S-ar putea chema frământarea cărnii? Omul este degradat? Eu m-am trezit cu aceste realităţi pe cap. Le spun realităţi pentru că le simt in intestine şi de la maţe îmi urcă la cap, aşa ca o infecţie sau ca vinul gros, roşu-negru. Iubita mea de acasă mi-a spus azi-noapte că ar putea fi fericită dacă s-ar căsători cu un alt bărbat, dar că nici ea nu este sigură, deşi mă iubeşte. Dacă dumneavoastră aveţi o cunoaştere superioară şi definitiv -liniştitoare, vă rog, comunicaţi-mi! Care este adevărul iubirii, ce semne are? Un prieten ortodox mi-a spus că eu, de fapt, nu le iubesc, că eu doar le plac! Ce Dumnezeu ştie el?

Să vă vorbesc acum de adevărul cărnii pentru că pe cel al spiritului nu-l cunosc. Femeia mea bună de-acasă îmi spune că este fericită pentru că noaptea simte la spatele ei o căldură virilă, iar

asta-i dă liniște și ocrotire. Căldura corpului meu o ia cu totul și o pune în stare de iubire față de mine. Nu știu ce o face să mă iubească. Ea spune că are foarte mare nevoie de un bărbat în casă; unul pe care să se poată baza ziua și care să-i dea multă căldură noaptea. Și cu toate astea nici eu nu sunt perfect pentru ea. Îmi reproșează lucruri cu voce răstită iar mie îmi vine s-o bat.

Așadar, nu suntem perfecți unul pentru celălalt. Oricum, avem o iubire funcțională.

Înțelepciunea este că nu se poate da o singură definiție unei experiențe umane. Perechea ta de ochi nu vede tot, așa că nu te îndârji în exces (de judecare).

Ortodoxie și problematică feminină
- pentru necesitatea unei dezbateri -

Ion CORDONEANU

Tradiția religioasă creștină (în speță cea ortodoxă, la care mă voi referi în cele ce urmează) se vede confruntată în prezent cu întrebări referitoare la statutul și drepturile femeii, așa cum au fost acestea afirmate de-a lungul istoriei și cum au fost argumentate în operele teologice. Preocupările teologilor ortodocși actuale în această problematică sunt caracterizate, încă, de o netemeinică cercetare a operelor Sfinților Părinți, această lipsă lăsând loc în continuare perpetuării practicilor și atitudinilor discriminatorii în cadrul Bisericii. Cred că punctul de pornire a unei serioase reevaluări a poziției în Biserică și societate a femeii îl constituie antropologia patristică – unul dintre capitolele centrale ale viziunii creștine asupra creației și societății umane în ansamblu.

Demersul de față își propune doar să arate că vestigiile epocii patristice, uneori prea repede uitate sau ignorate, oferă contemporanilor posibilitatea de a găsi resursele necesare unei reinterpretari a atitudinilor referitoare la femeie care nu ar trebui să caracterizeze o conștiință creștină, indiferent de loc sau timp.

Conform lui Michele LeDoeuff, o feministă este acea femeie care nu lasă pe nimeni să gândească în locul ei. Or, tradiția creștină este populată de femei care nu numai că gândesc dar chiar pun în lumină, la confruntarea accidentală a genurilor, inferioritatea bărbatului. Unul dintre cele mai cunoscute exemple în acest sens îl constituie relatarea întâlnirii la marginea orașului dintre un călugăr al deșertului egiptean și o prostituată. Omul lui Dumnezeu este deranjat de privirile insistente ale femeii și îi adresează cuvinte aspre, însă femeia, la judecata plină de batjocură și dovedind orice lipsă de smerenie din partea anahoretului, îi replică: „Eu privesc la tine, pentru că din tine sunt luată, dar tu ar trebui să priveşti în pământ, pentru că tu din pământ eşti luat". Acesta este unul dintre cele mai grave exemple care pot dovedi, fără lipsă de îndoială, două lucruri: 1. atitudinea referitoare la femeie caracterizează, deși nu în generalitate, mentalitatea masculină a antichității creștine; 2. femeia se dovedește, atunci când i se oferă prilejul, mult superioară bărbatului, căzut pradă complexelor și frustrărilor de tot felul[1]. În literatura creștină a deșertului, femeia este prezentă și sub chipul pustnicelor, numite *amma*[2], care și-au asumat lupta ascetică și au dus-o în chip desăvârșit, asemenea bărbaților – femei faimoase a căror viață a intrat în hagiografia creștină. Acest fapt istoric coroborat cu interpretarea corectă a textelor tradiției creștine care fac referire la femei duc la afirmarea, importantă pentru studiul nostru, a convingerii că „în întreaga documentație veche asupra Părinților deșertului nu există nici măcar un singur fapt și nici un singur cuvânt care să justifice afirmația modernă"[3] că părinții creștini detestau femeile. Dimpotrivă, ei fac minuni în favoarea lor sau se folosesc de sfaturile și înțelepciunea unora dintre ele.

Preocupările actuale ale teologilor ortodocși încearcă să revalorizeze tradiția scripturistică și dogmatică creștină în încercarea de a așeza discuția despre rolul femeii în societate pe bazele revelației hristice și a vieții creștine autentice. De la Paul Evdokimov, care în 1978 publica *La femme et le salut du monde*[4], până la teologii contemporani, români[5] sau din altă parte, este prezentă reflecția, din diferite perspective și plecând de la surse diferite, asupra problematicii pe care o ridică feminismul.

Ceea ce trebuie remarcat este faptul că în orice lucrare de antropologie creștină ortodoxă, fie că aparține unui autor al tradiției sau unui teolog modern, nu se face diferența între bărbat și femeie, natura umană fiind considerată în întregul ei, sub cele două aspecte ale sale definite de gen, iar referirea se face la om – creația lui Dumnezeu. Antropologia creștină arată că Sfinții Părinți au fost preocupați de modul în care răscumpărarea naturii umane în Hristos trebuia să devină o certitudine în viața fiecărui om, indiferent dacă este femeie sau bărbat.

În acest capitol de antropologie, este foarte important cum se definește relația dintre libertate, lege

şi cunoaştere şi, prin consecinţă, dezechilibrul dintre acestea care, în limbajul Părinţilor este numit *păcat*. Astfel, din modul cum definim păcatul şi cum acesta afectează natura umană (nu doar unul dintre genuri), se poate vedea dacă femeia „beneficiază" de un statut discriminator. La o lectură atentă a textelor patristice, se poate vedea că viziunea asupra păcatului protopărinţilor este una „corectă politic": păcatul este un act în care inteligenţa, puterea de judecată, temperamentul, sentimentele şi aspiraţiile spre mai bine au acţionat şi conlucrat împreună spre un scop (cu toate că era un scop absurd). Este vorba de un act moral în care *toată personalitatea omului* (s.n. I.C.) a fost implicată[6]. În antropologia restaurării, atunci când teologii tradiţiei se referă la îndumnezeire (*theosis*), ei au în vedere natura umană în ansamblu, nu doar o parte a ei, feminină sau masculină. Intuiţia teologiei creştine constă în aceea că natura omului nu este o entitate autonomă statică, ci o realitate dimanică a cărei determinare esenţială este legătura cu Dumnezeu, Creatorul ei şi izvorul vieţii.

Parte integrantă a antropologiei o constituie mariologia care, având ca punct central persoana Maicii Domnului, *arhetipul Preoţiei împărăteşti feminine*, afirmă că „femeia se împlineşte în maternitatea duhovnicească, în puterea pe care o are când este cu adevărat *făptură nouă*, puterea de a-L zămisli pe Dumnezeu în sufletele devastate"[7].

Cartea lui Paul Evdokimov, la vremea apariţiei sale, era considerată ca făcând parte din vastul proces de reconstituire şi asimilare creatoare a elementelor Tradiţiei Sfinţilor Părinţi, în vederea realizării unei noi sinteze a teologiei creştine ortodoxe necesară secolului 20. Pentru teologul rus, condiţia feminină nu este nici izolată de cea masculină, nici inferiorizată. Evdokimov aşează în această carte propria sa interpretare asupra feminismlui, ca mişcare filosofică a secolului 20, privită în „adevărurile şi neadevărurile lui", susţinând că vocaţia femeii nu este legată de societate, ci de omenire; câmpul ei de acţiune nu este civilizaţia, ci *cultura*. Femeia este purtătoarea valorilor, locul unde acestea trăiesc. „În vârful cel mai înalt al lumii (...) se află Roaba Domnului, manifestare a fiinţei umane restabilite în adevărul ei iniţial. Să apere lumea bărbaţilor ca mamă şi ca fecioară s-o mântuiască, dându-i un suflet, sufletul său. Iată chemarea femeii"[8].

Teologii contemporani, buni cunoscători ai tradiţiei ortodoxe, încearcă să răspundă, de pe bazele revelaţiei biblice şi a istoriei patristice, la provocările pe care feminismul le adresează religiei în general şi creştinismului în special. Astfel, J.-M. Hennaux S.J. şi H. Legrand O.P. publică în *Nouvelle Revue Theologique* două studii[9] în care se încearcă elucidarea relaţiei dintre condiţia feminină şi îndeplinirea funcţiei sacerdotale pornind de la întrebarea asupra relaţiei dintre Dumnezeu şi om aşa cum este exprimată ea în textul Sfintei Scripturi, respectiv un răspuns la întrebarea dacă, în concepţia patristică, femeia este creată după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu în aceeaşi manieră ca şi bărbatul. J.-M. Hennaux S. J sesizează că poziţia femeii raportată la sacerdoţiu este în mod obişnuit exprimată în manieră negativă: femeia este exclusă de la slujirea sacerdotală. Acest mod de a concluziona asupra unei chestiuni care ocupă un loc important în timpul nostru caracterizat de cercetări şi contestări, este insuficient şi nu satisface rigorile argumentării. Demersul autorului, inspirat din mediaţia asupra Scripturii, intenţionează să facă un pas înainte în căutarea unei formule pozitive de raportare a femeii la sacerdoţiu şi să arate că o asemenea formulare corespunde revelaţiei nou-testamentare. De cealaltă parte, H. Legrand O.P. arată că întrebarea referitoare la natura feminină ar fi fost acum jumătate de secol o curiozitate de erudit care n-ar fi afectat gândirea teologică decât marginal. Pentru sensibilitatea actuală, valorizarea teologică a problematicii genului nu mai este o chestiune minoră. Prăbuşirea androcentrismului în societatea occidentală a fost atât de rapidă şi profundă, încât este imposibil să nu recunoaştem importanţa acestei valorizări. Studiul lui H. Legrand O.P. relevă faptul că, la nivelul tradiţiei dogmatice din care fac parte Părinţii greci, răspunsurile sunt diferite dar ele nu pot fi ignorate în contextul societăţii occidentale actuale în care este resimţită necesitatea unei noi inculturaţii dar salvarea unor tradiţii de gândire este uneori mai degrabă o dificultate decât un ajutor. În câmpul teologiei fundamentale, studiul lui H. Legrand O.P. arată cât din reflecţia teologică este condiţionată cultural şi ce anume trebuie păstrat ca argument fundamentat pe validitatea permanentă a tradiţiei.

Fiind de acord cu precizarea doamnei Anca Manolache, conform căreia un asemenea demers nu urmăreşte formularea de soluţii, dar recunoscând necesitatea declanşării unei dezbateri la nivel teologic în interiorul Bisericii Ortodoxe, în urma căreia să fie reglementate unele aspecte care ţin de statutul femeii în Biserică, cred că cea mai valoroasă învăţătură pentru momentul actual poate fi rezumată în îndemnul pe care Paul Evdokimov îl adresa către femeia creştină, în ultimii ani ai vieţii sale: „Bărbatul, luptător şi tehnician, dezumanizează lumea; femeia, rugătoare, o umanizează prin calitatea ei de mamă care veghează asupra fiecărei fiinţe omeneşti ca asupra propriului său copil. Dar femeia îşi va împlini menirea ei numai dacă va primi slujirea *fecioarelor înţelepte* din parabolă, ale căror lămpi erau pline de darurile Duhului, numai dacă *gratia plena* o va urma pe Theotokos – Născătoarea de Dumnezeu. (...) În faţa tragediei lumii a treia, în faţa materialismului, a pornografiei, a drogului, în faţa tuturor elementelor descompunerii demonice..., femeia

este cea care, după ce a spus cu Sfânta Fecioară *fiat*, este predestinată să spună astăzi nu, să-l oprească pe bărbat pe marginea prăpastiei, să-i arate adevărata lui chemare..."

Note

1. În *Patericul egiptean*, unul dintre izvoarele duhovniceşti esenţiale ale creştinismului timpuriu, sunt relatate câteva asemenea întâmplări: astfel, unui monah „aprins de spurcata poftă trupească" care întâlneşte o tânără spălând la un pârâu, aceasta îi adresează următoarele cuvinte: „Părinte, acest lucru pentru care mă pofteşti, nu este lucru mult şi cu zăbavă şi pot prea lesne şi fără zăbavă a-ţi face voia după pofta ta. Dar de voi face eu după voia ta, voi fi pricinuitoare de multă scârbă, supărare şi osteneală pentru tine (...). După săvârşirea păcatului, îndată te vei vedea foarte înşelat şi va începe să te mustre cugetul. După aceea, ori te vei deznădăjdui de mântuire, ori multă pocăinţă şi osteneală îţi trebuie, ca să revii în rânduiala şi măsura în care eşti acum. Eu te sfătuiesc să te laşi de acel lucru rău şi necuvios şi mergi curat, nevinovat şi fără prihană în calea ta şi roagă-te lui Dumnezeu şi pentru mine păcătoasa!". Relatarea acestei întâmplări în mănăstire prilejuieşte admiraţia şi preţuirea monahilor pentru înţelepciunea acelei femei.

2. *amma* este corespondentul feminin al *avva*, ambele desemnând în ochii celor neiniţiaţi, măsura spirituală la care au ajuns cei ce deţin acest nume.

3. Lucien Regnault, *Viaţa cotidiană a Părinţilor deşertului în Egiptul secolului IV*, Editura Deisis, Sibiu, 1997, p. 62.

4. *Femeia şi mântuirea lumii* (ed. rom.), Editura Christiana, Bucureşti, 1995.

5. Este notabilă în acest sens contribuţia pe care o aduce în câmpul problemei teologul ortodox Anca Manolache care publică la Editura Mitropoliei Banatului o culegere de studii şi eseuri teologice sub titlul *Problematica feminină în Biserica lui Hristos. Un capitol de antropologie creştină* (Timişoara, 1994).

6. vezi, în acest sens, Vasile Răducă, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa. Căderea în păcat şi restaurarea omului*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1996.

7. Olivier Clement, în prefaţă la Paul Evdokimov, *Femeia şi mântuirea lumii*, p. 7, ed. rom.

8. *op. cit.*, p. 191.

9. J.-M. Hennaux S.J., *La femme et le sacerdoce eternel*; H. Legrand O.P., *Les femmes sont-elle a l'image de Dieu de la meme maniere que les hommes? Sondage dans les enonces de quelques Peres grecs*, în *Nouvelle Revue Theologique*, revistă a Facultăţii de Teologie, Bruxelles, tom 128/nr. 2, aprilie-iunie 2006.

Profil identitar românesc

Simona ANTOFI

Ideea contactelor neîntrerupte între Est şi Vest, şi amplasarea României – din punct de vedere cultural – în interiorul Europei, a determinat reflectarea reciprocă a sistemelor de valori şi anularea ierarhiei *cultură majoră – cultură minoră*. Din acest punct de vedere, cultura română poate fi considerată o *cultură de periferie* – în termenii lui Sorin Alexandrescu - perfect integrată într-o reţea de raporturi regionale – internaţionale.

Astăzi, când trebuie ca românii să-şi (re)găsească identitatea lor reală, în afara oricărei doctrine sau ideologii politice, trebuie ca şi Europa să accepte ideea şi practica interculturală pe care românii o cunosc şi o exersează de foarte mult timp.

De-a lungul istoriei lor, Ţările Române şi-au asumat statutul şi complexul de periferie a unui imperiu sau a altuia. Astăzi, graţie posibilităţii de a fi inclusă într-o reţea regională – internaţională şi, în acelaşi timp, ca "*poziţie pe internet*", cultura română poate profita de faptul că "judecăţile de valoare nu mai derivă din poziţia în ierarhie, ci *din energia dezvoltată în punctul din reţea în care te afli.*"

În acest context, conceptul de *identitate regională* (sinonim al conceptului de *identitate multiplă*) prezintă o serie de avantaje, după Victor Neumann : "şansa acordată oricărei persoane de a deveni coparticipantă la activităţile din sfera publică în absenţa criteriilor limitative de provenienţă rasială, etnică, religioasă, lingvistică sau în temeiul numărului colectivităţii din care provine." Se adaugă "libertatea de opţiune a fiinţei umane în ceea ce priveşte identificarea ei cu un grup local sau cu altul."

În cartea sa, *Ideea de Europa şi evoluţia conştiinţei europene*, Alexandru Duţu afirmă şi argumentează faptul că, în cursul Evului Mediu, Balcanii formaseră o unitate politică şi chiar militară, clară, în timp ce, în epoca modernă, apare o evidentă tendinţă centrigă.

Toţi cercetătorii spaţiului balcanic au remarcat acest lucru, iar unii dintre ei au subliniat raporturile semantice existente între conceptele de *balcanism, balcanic, balcanizare* şi *orientalism.* Privit din Occident, Orientul a asimilat

semnificaţiile negative ale teritoriului balcanic în aşa fel încât întreg Sud – Estul european continuă să fie obiectul unui discurs peiorativ nedrept, elaborat mai degrabă din stereotipii decât din fragmente de realitate.

Încercând să definească şi să particularizeze identitatea regională a spaţiului Sud-Est european, Mircea Muthu pune în circulaţie conceptul de *balcanism*, împreună cu cel de *homo balcanicus*.

Acest *homo balcanicus* este, în acelaşi timp, un *homo duplex*, un reprezentant al mentalităţii şi al *culturii de interferenţă,* dar această duplicitate (determinată de nevoia de a evoca istoria ca argument în favoarea identităţii naţionale şi orientată, apoi, prin atitudinea parodică, spre această evocare a istoriei) trebuie înţeleasă şi acceptată ca modalitate de a se situa în lume şi ca *forma mentis* specifică. *Homo duplex* trebuie situat, de asemenea, în spaţiul său de referinţă :

"fără a nega, firește, diferenţa specifică care îl leagă de totalitatea membrilor naţiunii în sânul căreia s-a născut şi a cărei limbă o vorbeşte vom constata totuşi că, pe deasupra, el mai este membru – prin legături organice, ce vin dintr-o complexă şi îndelungată ancestraţie – şi al marii comunităţi balcanice."

În acest context discriminatoriu, *homo balcanicus* găseşte, printre altele asemenea, soluţia pitorescului care este, înainte de toate, una furnizată de lumea în care trăieşte, caracterizată de mozaicul etnic. La nivel literar, pitorescul se reflectă în „spectacolul vizual, realizat prin aglomerări succesive" de ordin lexical, în „cuvântul cu atribute plastice" care „traduce o întreagă istorie, varietatea etnică şi psihologică, de mentalitate, de vestimentaţie şi de comportament."

Moştenirea culturală complexă a românilor se află în raport cu numeroase modele culturale care s-au succedat şi care au influenţat atât reprezentările identitare specifice, cât şi imaginile alterităţii.

Începând cu cel mai vechi model asimilat de tradiţia culturală românească – modelul latin, impus mai ales datorită limbii române, înţeleasă ca marcă identitară forte, la care se adaugă moştenirea bizantină şi cea grecească (noua Romă creştină), informaţiile culturale provenite din Europa centrală sunt aduse pe filieră maghiară sau germană, sau direct, prin oamenii de cultură români.

Un exemplu edificator de dialog intercultural constructiv îl constituie statul naţional român modern, fondat, după 1848, de către revoluţionarii români care îşi făcuseră studiile în Occident şi care cunoşteau foarte bine limbile, lumea şi mentalităţile occidentale. Lor li se datorează introducerea, în România, a instituţiilor sociale, politice şi culturale occidentale, ca şi modernizarea spaţiul balcanic românesc, mai ales după model francez.

Tot în 1848 a fost creat şi consolidat mitul şi complexul *privirii europene*. Ca şi atunci, pericolul de a confunda imaginea reflectată cu imaginea elaborată de Celălalt, reflectarea propriei priviri cu privirea Celuilalt, reţine atenţia specialiştilor şi a istoricilor mentalităţilor.

Alegând, conform afinităţilor selective – formula îi aparţine lui Paul Cornea – modelul francez, revoluţionarii români de la 1848 au elaborat o strategie de constituire a statului român şi, în acelaşi timp, un program de integrare în familia statelor europene.

Revoluţionarii de la 1848 înţeleseseră că era necesar ca dorinţele lor să fie cunoscute, pe plan european, şi puse în circulaţie cu ajutorul unei limbi de circulaţie internaţională. Au ales, desigur, limba franceză – şi-au publicat în franceză opiniile politice şi culturale şi şi-au tradus propriile opere literare.

O altă soluţie de integrare a modelului cultural românesc în spaţiul european se revendică, actualmente, de la topografia postmodernă în cadrul căreia raportul dintre *centru* şi *periferie* scoate în evidenţă complexitatea lumii postmoderne şi avantajele actuale ale *periferiei.*

În acest context, tentativa de a elabora hărţi şi planuri topografice ale culturii şi ale literaturii române propune o istorie alternativă a faptelor literare ca argument pentru necesitatea păstrării elementelor de specificitate naţională.

În contextul deteritorializării, Cornel Ungureanu propune soluţia unei panoramări a tuturor componentelor culturii române – înţeleasă drept *cultură de interferenţă* – pentru a se putea păstra ceea ce analistul numeşte „tradiţia literară majoră". Mai mult, acest demers îşi propune „să recupereze imaginile pierdute, abandonate, creaţiile uitate ale unui timp important pentru cultură, fără să solicite restaurările aberante ale utopiilor retrospective".

Doiniţa MILEA

Conjuncturi istorice şi literatură: Europa Centrală

Punctele de plecare în definirea conceptului de "Europa centrală" / Mitteleuropa sunt legate, pe de o parte, de posibilitatea de a defini un spaţiu geografic sau geopolitic la care acest concept să se refere, iar pe de altă parte, de posibilitatea definirii unei "identităţi central-europene", fixate pe ideea unei "comunităţi de destin în vreme de criză."

Două puncte de sprijin în spaţiu are "Europa centrală" : lumea politico-culturală dintr-o construcţie statală, Imperiul Austro-Ungar, având drept "centru" Viena, şi un spaţiu generat de orizontul culturii germane, în care evoluează evreitatea. Conceptul evoluează între căderea lumii germane şi retragerea ei de pe scena politică după al doilea război mondial, după cum Austria se retrăsese după primul razboi mondial. În eseul său *Mitteleuropa*, Jacques Le Rider creionează un "spaţiu cu geometrie variabilă, care păstrează prin însăşi natura sa contururi vagi", pentru care termenul definitoriu de "Europa de mijloc" – Mitteleuropa "îşi face intrarea în vocabularul uzual german spre 1914, rămânând marcat de ideologia pangermanistă care, în 1938, duce la Anschluss-ul Austriei, inspirând în aceeaşi epocă faimoasa teorie a spaţiului vital german şi a expansiunii naturale spre răsărit."

Astfel, discuţia despre Europa Centrală implică o discuţie asupra conjuncturilor europene, asupra contururilor frontierelor şi a centrului Europei, reprezentarea unui teritoriu , a unui mijloc situat între modelele occidental şi oriental, la fel cum "Hans Castrop, eroul din *Muntele vrăjit* de Thomas Mann, se situează între italianul liberal Settembrini şi Naphta, acest Ostjude, evreul din est", ceea ce evocă deopotrivă "un potenţial utopic de multiculturalitate şi de multilingvism." Ca proiect de *restaurare utopică* "de regresivă armonie", Mitteleuropa se poate plasa în exteriorul discursului german sau austriac despre un "centru" şi să definească "această frontieră religioasă şi culturală între popoarele de religie greco-ortodoxă (ruşi, bieloruşi, ucrainieni, români, sârbi, macedoneni, bulgari, greci) şi popoarele de religie catolică şi protestantă" (Krzysztof – Pomian, *L'Europe centrale. Réalité, mythe, enjeu, XVIII-e – XIX-e siècle*, în *Les Cahiers de Varsovie,* 22, 1991).

Dintr-un alt punct de vedere, exprimat de Michel Foucher (*Front set frontières*, Paris, Fayard, 1991), ar exista "un policentrism" şi o "geografie variabilă", ca repere ale unei hărţi a Europei Centrale: fie reprezentarea din 1930 a geografului Emmanuel de Martonne, expert care a plasat în Europa Centrală Germania, Elveţia, Polonia, Cehoslovacia, Austria, Ungaria şi România, fie harta trasată de Jacques Ancel, care numeşte ansamblul geopolitic rezultat – Habsburgia, corespunzător Europei Danubiene. Michel Foucher selecta, ca reacţie în faţa pangermanismului primei definiri, o nouă Europă Centrală, "alcătuită din state formate între 1919-1920 şi ieşite în întregime sau în parte din vechea Austro-Ungarie, Austria, Cehoslovacia, Ungaria, România, Iugoslavia."

Ideea de Europa Centrală, renăscută în deceniul opt al secolului al XX-lea, în ţări ca fosta Cehoslovacie, Polonia şi Ungaria, era legată de dizidenţa care se elibera de ideea de tutelă opresivă a identităţilor, în sensul unei delimitări de fostul URSS, Europa Centrală definindu-se, în acest caz, ca un spaţiu refuzând ambele tutele: germană şi rusă; dar raportul centrului cu periferiile, din perspectiva Europei globalizante,

lasă geopoliticul în favoarea individualităţii culturale, ca mod de definire a noilor identităţi, aspecte prezente în studiul lui Milan Kundera, *Tragedia Europei Centrale*, scris în Franţa, în 1983. El îmbrăţişa punctul de vedere din *Antipolitica* lui Konrad Gyorgy, care afirma supremaţia valorilor transpolitice în acest spaţiu : "Prizonieri ai acestor dileme insolubile, oscilând între utopie şi disperare, disidenţii intelectuali est-europeni au căpătat un simţ al sociologiei politice suprarealiste necunoscut în occident. Ei sunt urmaşii şi moştenitorii culturii ironiei apocaliptice reprezentate de Franz Kafka, Robert Musil, Karl Krans, Arthur Koestler sau Elias Canetti, o lume în care visele şi cultura se împletesc într-o urzeală alegorică profetică."

Europa Centrală devine un spaţiu al deplasărilor identitare, model de integrare supranaţională a formaţiunilor identitare colective şi individuale. Hans Kohn, un prieten al lui Kafka, a lansat distincţia, devenită celebră, între două modele politice şi identitare: cel occidental, cu state – naţiuni precoce, cu un contract liber consimţit care îi uneşte pe cetăţeni prin aderenţa la un sistem ("Revoluţia", "Republica") şi modelul central european (situat la est) cu state – naţiuni târzii, cu mari spaţii multiculturale, cu identităţi multiple (lingvistice, etnice, naţionale, religioase, sociale) care se întrepătrund şi se suprapun. El avea ca punct de reper Praga de început de secol, oraşul natal al lui Kafka, în care un spaţiu lingvistic germanofon este împărtăşit de cehi, evrei, germani (cehi germanizaţi, germani cehizaţi), numai în familia lui Kafka manifestându-se timp de patru generaţii o ambivalenţă profundă din punctul de vedere al etnicităţii şi limbii: germanofoni, cehofoni, idişofoni, evrei (Kafka însuşi fiind evreu praghez de limbă germană care, într-o scrisoare către Max Brod, îşi afirma "tripla imposibilitate lingvistică: imposibilitatea de a nu scrie, imposibilitatea de a scrie în germană, imposibilitatea de a scrie altfel decât în germană.")

Din aceeaşi perspectivă a multilingvismului şi multietnicităţii, care ar caracteriza lumea central-răsăritean europeană, istoricul Victor Luis Tapié (*Pays et peuples du Danube*, Paris, Fayard, 1979) nota afiliaţiile multiple, integrările, disimulările acestui spaţiu fluid: "Refuzând să se topească într-o singură naţiune, păstrându-şi legile şi limbile, încercând o solidaritate în faţa intereselor economice, cu afinităţi de civilizaţie, cu analogii ale structurilor sociale şi în interesul apărării comune, acceptă asocierea spaţială."

Pentru Joseph Winkler (*Le Cimetière des oranges amères*), discursul literar va exprima, printr-o răzvrătire eretică, un tip de identitate frustrată, interdicţii castratoare, pe care memoria le readuce la nivelul scriiturii, iar Kundera (*L'Art du roman*, 1986), venind din acelaşi spaţiu al de suprapuneri central-europene, va decreta romanul secolului al XX-lea „paradisul imaginar al indivizilor, teritoriu minimal rămas identităţii ireductibile a omului după ce a fost strivit de raţiune", iar textele literare ale Europei centrale sunt văzute ca „spaţiu ultim care pune în evidenţă unicitatea unui mod problematic de existenţă".

Spaţiul central-european, teritoriu ex-centric şi frontieră culturală, istorică, identitară, în permanent dialog centru – margine, est – vest, înregistrează tentaţii pluricentrice (Viena, Praga, Cracovia)şi generează realităţi afective şi mituri ale unor identităţi nostalgice fixate pe condiţia evreilor asimilaţi care-şi caută originea şi identitatea în călătorii simbolice (după analiza practicată de Tz. Todorov în *Nous et les autres* – călătorul "asimilator", călătorul "impresionist", călătorul „emigrant", călătorul "filosof" etc.).

Nume importante ale acestor spaţii transformă textul, prin depăşirea frontierelor formale, într-o alunecare între eseu, istoric şi ficţiune: spaţiul este filtrat subiectiv, iar liantul rămâne cel cultural, care dă "igiena uitării" sau terapia prin scriitură.

Totalitarism şi literatură în spaţiul românesc postbelic

Alina CRIHANĂ

Societatea totalitară rezervă literaturii aservite comenzii ideologice un rol doar în aparenţă secundar. Într-un studiu recent referitor la importanţa „cortinei de hârtie" în „renaşterea" culturală a României în primii ani postbelici, Monica Spiridon sublinia, pe urmele lui Virgil Nemoianu, acest rol: „Dans un régime communiste, où les justes proportions sont mises à l'envers, le rôle « secondaire » fonctionnel, équilibré et fertile de la littérature est reconverti par le pouvoir totalitaire dans une fausse centralité, manipulée pour mieux contrôler la production culturelle et pour la détourner de ses fonctions uniques."

În sfera culturii şi, îndeosebi, a literaturii **investite de putere cu o funcţie** *mediatoare*, înlesnind circulaţia fluxului mitic-simbolic dinspre structurile „raţionalizate" (Dogma autolegitimatoare) către aşteptările mitice latente ale diverselor segmente ale colectivităţii (dubla deschidere a mitologiei „rezistenţei": eroismul confruntării cu tenebrele şi autoexilarea utopică), avem de-a face cu o raportare constantă, obsesivă, la imaginarul politic. „Comportamentul" literaturii vis-à-vis de politic în spaţiul românesc totalitar cunoaşte o serie de fluctuaţii dependente, fireşte, de sistemul cenzurii, de intensitatea cu care operează acesta în sfera esteticului. În general, se poate vorbi de două modalităţi esenţiale de raportare a factorului estetic la cel politic: aservirea ideologică, al cărei produs de concepţie este aşa-numita „literatură oportunistă" şi opoziţia, mai mult sau mai puţin mascată de strategiile *esopice*, generând o „literatură subversivă".

Analiza relaţiilor stabilite, în decursul celor aproape cinci decenii de dictatură, între imaginarul politic şi structurile imaginarului literar necesită referirea prealabilă la statutul scriitorului în raport cu puterea şi, implicit, identificarea principalelor repere în structurarea unei mitologii a Artistului (între altele, proiecţiile traseului său în Istorie, ale utopiei artei etc.).

Raportându-ne la topica imaginarului postbelic, vom constata că locul pe care îl ocupă artistul în diagrama socio-culturală a lumii româneşti totalitare este, mai ales la început, unul *marginal*. O societate angajată (pe urmele marelui prieten de la Răsărit) pe calea progresului tehnico-ştiinţific indispensabil noii geneze, nu are nevoie, din perspectiva puterii, de scriitori / artişti decât pentru a imortaliza prin opere uriaşul efort cosmogonic şi pentru a face cunoscute maselor (reperul esenţial în construirea universului de aşteptare prevăzut de ideologie) marile realizări ale artizanilor cetăţii ideale. Scriitorul / artistul devine instrumentul integrat de putere în arsenalul strategic pus la bătaie în vederea convertirii maselor la „noua religie": el *trebuie* să devină, din aceeaşi perspectivă, un *profet* al acesteia, altminteri va fi trecut la index, va trece pe poziţiile *proscrisului* (consecinţele implicate de „cucerirea" acestui statut, de la marginalizarea socială la închisoarea politică, fiind de natură să lumineze profunzimile pactului cu puterea politică).

În aceeaşi ordine de idei, opera literară / de artă este fie un instrument al legitimării simbolice a puterii, vehiculul metanaraţiunilor centralizatoare, fie ... nu mai este deloc. Cenzura, activitate de bază în programul strategic al regenerării culturale în conformitate cu principiile jdanoviste (în anii '50), eliminată – aparent – sub regimul dictatorial ceauşist (gest exorcistic de demonizare a „trecutului negru" şi de manipulare a conştiinţei colective), este responsabilă de clasificarea şi ierarhizarea operelor pornind de la criteriul opţiunilor politice ale autorilor. Cu scriitorii transformaţi în *tovarăşi de drum*, calea spre schimbarea la faţă a literaturii române (condiţionată, între altele, de ruptura programatică de modelele estetice interbelice, occidentale şi autohtone, îndeosebi de cele moderniste) este deschisă. Iată cum este formulată, în termeni dogmatici, noua orientare impusă literaturii prin intermediul forurilor aservite puterii staliniste: „Societatea Scriitorilor Români, prin noii săi mandatari, porneşte pe calea reînnoirii totale. Fără să abdice de la crezul artistic, scriitorul român înţelege să părăsească izolarea de până azi şi să devină *un luptător social*, *un luminător*, *un călăuzitor al neamului*,

câştigând astfel locul ce i se cuvine în *noua organizare a lumii*. Această misiune el n-o poate exercita decât în cadrul *ideilor de libertate ale marilor democraţii ruseşti*, care au dat *muncitorului intelectual* toate posibilităţile de a trăi cu demnitate şi de a se manifesta ca fruntaş al poporului. (s. n.)"

Soluţiilor radicale pentru care optează puterea stalinistă în anii '50 în cadrul programului de reeducare a intelectualilor care încă nu cunoscuseră „revelaţia" (pentru aceştia experienţa revelatorie va avea loc la capătul unei „coborâri în infern", reperul mitic al Gulagului), dictatura ceauşistă le opune o perversă strategie de seducţie. Scopul ei este atragerea oamenilor de cultură în jocul puterii, care mimează acordarea unor libertăţi estetice pentru a justifica „minimele" compromisuri politice.

De la rolul „negativ" de proscris pe care scenariul puterii îl rezervă scriitorului incapabil să se plieze pe comandamentele ideologice, se trece, în anii '70 şi '80 la o poziţie de compromis care „dă bine" şi în ochii comanditarului etatic şi în aceia ai colectivităţii rinocerizate. Scriitorul îşi va construi o ficţiune compensatorie axată pe mitologia „rezistenţei prin cultură", al cărei scenariu îl angajează ca protagonist (eroul-Artist în luptă cu monstrul / *reveurul* autoexilat în utopia artei) şi a cărei eficacitate este dependentă de capacitatea lui de a refula un complex al *compromisului politic*, publicul său se consolează, la rându-i cu aceeaşi idee, a rezistenţei „în forul interior" şi edificiul totalitar rezistă şi el, graţie dublei manipulări.

Aparent abandonată în „epoca de aur", *marginalizarea* ca strategie de manipulare a artistului funcţionează la un nivel mai profund, acela al inconştientului scriitorului şi are, de aceea, un efect mai pervers. Scriitorul rămâne, credem, „în forul său interior", un *marginal* şi acest statut, mai mult sau mai puţin conştientizat şi asumat (care răzbate, însă, la suprafaţa textelor, prin reţelele de metafore obsedante, dând chip *mitului personal*), are o importanţă de prim rang în configurarea *contramitologiei* subterane care vine să submineze istoria sacră oficială. Această contramitologie permite, în termenii lui Gilbert Durand, reechilibrarea biologică (prin „eufemizarea răului"), psihosocială (prin combaterea alienării, a „dezadaptării") şi, în cele din urmă, autropologică (graţie remitizării).

Scurta perioadă de relaxare determinată de reorientarea „elitei" politice postbelice după moartea lui Stalin şi raportul lui Hruşciov, a permis, chiar în contextul cultural al „obsedantului deceniu" (în care realismul socialist rămâne unica formulă „estetică" admisă de partidul-stat totalitar), publicarea unor romane a căror valoare, triumfând asupra vremurilor, probează validitatea „rezistenţei prin scriitură". Adevărul conţinut în această sintagmă devenită astăzi ţinta denigrărilor într-un discurs critic preocupat de deconstruirea miturilor comunismului românesc nu poate fi negat în numele necesităţii de a denunţa compromisurile autorilor cu puterea.

În chiar condiţiile expansiunii spiritului dogmatic – în anii '50, apoi după '71 – în România totalitară au continuat să apară astfel de opere imune parcă la teroarea istoriei (deşi obsedate de tema respectivă). Publicate cu preţul unor compromisuri ale scriitorilor, prevăzute în abilul plan pus la cale de putere, ele vorbesc, în ciuda autorilor, despre eroare, culpabilitate şi nevoia acută de ispăşire a vinei prin arta autentică. Ele exaltă şi subminează, în egală măsură, mitologia rezistenţei: căci în primul caz e vorba despre cărţi, în al doilea despre oameni...

"O carte este un angrenaj. Fiţi atenţi la aceste rânduri negre de pe hârtie; sunt nişte forţe care se combină, se descompun, lucrează. Un rând muşcă, altul strânge şi presează, altul te antrenează şi te subjugă. Ideile sunt un organism [viu]".

Victor Hugo

"Te simţi atras de cartea care nu-ţi va da drumul decât după ce-ai găsit o cale pentru spiritul tău".

Victor Hugo

Depăşirea frontierelor textului în lectura poemului *Memento mori*

Nicoleta IFRIM

Asumarea, în analiza poemului, a unui tipar fractal care operează cu noţiunea „identicului diferit", permite reinterpretarea vocaţiei eminesciene a tragicului care postulează cvasi-hegelian omniprezenţa Răului în Istorie: „De văd răul sau de nu-l văd, el pe lume tot rămâne / Şi nimic nu-mi foloseşte de-oiu cerca să rămân treaz / N-au mai spus şi alţii lumii de-a ei rele să se lase? Cine-a vrut s-asculte vorba? Cine - aude ? Cui îi pasă? / Toate au trecut pe lume, numai răul a rămas"; sau în variantă: „Las' să dorm — să nu ştiu lumea ce dureri îmi mai păstrează / Îmbătat de-un cântec vecinic, îndrăgit de-o sfântă rază / Eu să văd numai dulceaţă, unde alţii văd necaz / Căci şi-aşa ar fi de geabă ca să văd cu ochiul bine / De văd răul sau de nu-l văd, el pe lume tot rămâne / Şi nimic nu-mi foloseşte de-oiu cerca să rămân treaz."

Dialectica fractală a comprehensiunii „creşterii" Istoriei, un complex metamorfic ce implică o dimensiune a dezvoltării diacronice şi o alta, simultană, a ipostazierii sincronice (care, la rândul ei, permite o „creştere" diacronică de gradul doi, a propriei interiorităţi), poate rezolva dilema aderenţei viziunii eminesciene la modelul hegelian sau la cel schopenhauerian, dilemă care a ocupat largi spaţii în exegeza poemului. Unii critici au văzut în *Memento mori* expresia directă a pesimismului schopenhauerian, deşi viziunea este amendată de Eugen Todoran, care, pornind de la ideea că poemul reflectă o concepţie dialectică asupra istoriei, marcată de un puternic dinamism interior, raportează imaginarul istoric eminescian la modelul hegelian. De la acesta poetul preia *primatul negativului ca permanentă schimbare*, care denotă un principiu fundamental de fiinţare în lume şi în Istorie, acela al transformării prin auto-negare.

Asimilabil unei gnoseologii apofatice, unei treceri negatoare prin forme de existenţă pentru a surprinde Ideea, *negativul* hegelian marchează esenţial devenirea, transgresia, dezvoltarea, şi nu recluziunea în statism sau în amorfismul care ar presupune o simplă repetare a stărilor de fiinţare. În acest fel, „spre deosebire de Schopenhauer, Hegel afirmă că diferenţa dintre *pozitiv* şi *negativ* nu este absolută, dimpotrivă, cei doi factori contrari se găsesc într-un raport de interconditionare, fără de care conceptele respective nici nu ar putea fi gândite căci <fiecare apare în celălalt şi nu este decât întrucât celălalt este>."

Faţă de schopenhauerianul „rău metafizic", o realitate auto-suficientă şi imuabilă, *dialectica negativului* hegelian aderă inedit la o dinamică fractală a formelor existenţiale, care transcrie un perpetuu „pelerinaj" din formă în formă, dezvoltând morfologii complexe prin transcenderea / negarea existenţelor anterior create. Aplicată viziunii filosofico-meditative din *Memento mori*, *negativitatea* hegeliană, ca atitudine de relaţionare a eului cu lumea şi Istoria, conferă *răului* eminescian alte valori gnoseologice. Acesta nu mai este „o constantă a istoriei, care pare să se reducă la o absurdă învârtire în loc, într-un schopenhauerian <prezent etern>, de unde şi ideea zădărniciei oricărui efort de a schimba lucrurile, sentimentul că suntem victimele unui destin sisific, guvernat de legea implacabilă a veşnicei zbateri între mărire şi cădere."

Într-o viziune fractală, *răul* devine stare a lumii ce justifică mecanismul negator-apofatic de intrare / ieşire din formă, într-o permanentă dinamică relaţionară a succesiunii omotetice a ocurenţelor. Sau, pentru a-l cita pe Hegel, „ideea generală, categoria ce se înfăţişează în primul rând în legătură cu această perindare neîncetată de indivizi şi de popoare, care fiinţează o bucată de timp, pentru ca apoi să dispară, este *schimbarea*.

Înţelegerea acestei schimbări, în latura sa negativă, o dobândim privind mai îndeaproape rămăşiţele a ceea ce a fost cândva măreţie. Care călător rătăcind printre ruinele Cartaginei, Palmirei, Persepolisului sau Romei nu se lasă dus de gândul vremelniciei imperiilor şi oamenilor şi nu este cuprins de tristeţe pentru ceea ce a fost cândva viaţă

plină de sevă şi bogăţie? – Tristeţe care nu deplânge pierderi personale ori spulberarea ţelurilor proprii, ci tristeţe pentru prăbuşirea unor forme de viaţă omenească pline de strălucire şi cu o bogată cultură. Trăsătura următoare care se leagă de aceea a schimbării este, în acelaşi timp, ivire a unui vieţi noi, căci din viaţă se naşte moarte, după cum din moarte se naşte viaţă."

Pentru Hegel, dar şi pentru viziunea fractală a Istoriei din *Memento mori,* „trecerea" prin civilizaţii devine efect direct al *răului* ca stare *dinamic – negatoare*, şi nu al unui pesimism funciar, căci spiritul poporului ipostaziat la un moment dat în mişcarea „roţii Istoriei", „întrucât se obiectivează şi-şi gândeşte fiinţarea sa proprie, pe de o parte nimiceşte determinarea fiinţării sale, iar pe de altă parte sesizează universalul acestei fiinţări, conferind prin aceasta principiului său o nouă menire." Astfel, devenirea fractală în succesiune fragmentară a umanităţii comportă, în poem, mai multe nivele de actualizare, sau, într-o exprimare hegeliană, mai multe „momente ale unui spirit universal, care, prin ele, se înalţă şi se împlineşte în istorie ca *totalitate* ce se cuprinde pe sine."

Respingând argumentul schopenhauerian al imobilităţii, ca dat implacabil al fiinţării în lume, Istoria eminesciană transpune poetic fiecare civilizaţie pe coordonate generice omotetice, dar potenţându-i fiecăreia doza de specific, conform unui model fractal al coexistenţei „identicilor diferiţi", şi astfel, rezonând cu dialectica hegeliană: „[...] Actuala formă a spiritului cuprinde în sine toate etapele anterioare. Desigur, acestea s-au dezvoltat independent, una după alta, dar ceea ce spiritul este, el a fost, în sine, întotdeauna; deosebirea stă numai în dezvoltarea acestuia în sine." Nu este un schematism al repetării identicului, ci devenire în istorie, metamorfoză a nucleului generator în spaţii / timpuri diferite prin transgresia / negarea formelor materializate, fiecare reflectându-şi diferenţa de specific în totalitatea spiritului universal.

Nu putem vorbi, în acest context, de un statism al identicului (de sursă schopenhauerianã), ci de convertirea dinamică a diferitului cu o acută conştiinţă a auto-similarităţii interioare (de natură fractală şi, prin extensie, cvasi-hegeliană): „ Afirmând că <Sâmburele crud al morţii e-n viaţă> şi că <-n mărire afli germenii căderii>, Eminescu gândea în spirit hegelian istoria, ca succesiune de momente (civilizaţii) care reprezintă treptele afirmării spiritului universal în efortul dobândirii conştiinţei de sine, ca un proces dialectic în care fiecare etapă nu este o simplă repetare identică a celei anterioare, ci obiectivarea spiritului unui *alt popor*, ce-l continuă pe cel precedent în măsura în care amândouă, prin principiile universale pe care se întemeiază, participă la biruinţa şi împlinirea spiritului universal.

(Selecţie de texte din volumul colectiv *Frontiere culturale şi literatură,* Editura Europlus, Galaţi, 2006; volum realizat sub egida Centrului de cercetare *Comunicare interculturală şi literatură* - Facultatea de Litere şi Teologie, Universitatea "Dunărea de Jos" din Galaţi)

ASPECTE PRIVIND PROCESUL SECULARIZĂRII BISERICILOR ŞI MĂNĂSTIRILOR INCHINATE DIN FOSTUL JUDEŢ COVURLUI *

Cristian – Dragoş CĂLDĂRARU

Problema administrării bisericilor şi mănăstirilor închinate din Ţările Române a devenit tot mai acută după anul 1700, generând un proces între Ţară şi călugarii greci, proces amplificat după anul 1828 şi finalizat în timpul domniei lui Cuza. În anul 1859 se formează o Comisie condusă de Mihail Kogălniceanu, din care făcea parte şi viitorul Episcop al Dunării de Jos, Melchisedec Ştefănescu, în calitate de reprezentant al clerului, Comisie care trebuia să analizeze pe teren situaţia bunurilor materiale imobile şi mobile ale biseicilor şi mănăstirilor închinate, din Principatele Române. Aceste lăcaşuri de cult urmau să fie înscrise şi inventariate amănunţit, făcându-se procese-verbale cu menţiuni despre starea lor şi a valorilor patrimoniale de care dispuneau. A fost o muncă extraordinară depusă în acest sens, întâmpinându-se din partea egumenilor greci o rezistenţă acerbă. Comisia a constat grave nereguli în administrarea acestor lăcaşuri de cult, stabilindu-se trecerea bunurilor acestora în patrimoniul Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, care urma să întocmească bugete anuale pentru întreţinerea lor. Aşa s-a întâmplat spre exemplu, cu mănăstirea **Mavramol** şi schitul **Ghireasca** din fostul judeţ Covurlui.

In privinţa mănăstirilor închinate din România, disputele au fost aprige între cei care susţineau secularizarea averilor acestora şi cei ce se opuneau unei atare acţiuni. Această problemă era în centru atenţiei mai cu seamă după 1840. Costache Negri preciza în discursul ţinut la Paris la 1 ianuarie 1847 că *"va veni odată ziua dreptăţii, când fiecare să rămâie cu ale sale"*.[1] Acest lucru era posibil doar prin măsuri radicale precum *"secularizarea, termen* – declara Negri – *introdus de mine în dicţionarul nostru politic care a revoltat toată lumea"*.[2] Vorbind despre închinarea lăcaşurilor de cult din Principatele Române, adepţii Secularizării îl invocau pe Dimitrie Cantemir care menţiona că în Moldova, atunci când ctitorul *"se teme ca după moartea lui mănăstirea să nu se dărâme sau să se ruineze, o închinau vreuneia din lavrele mai mari....a căror arhimandriţi sunt obligaţi să privegheze asupra mănăstirei şi să se îngrijească să se afle acolo tot timpul călugări cu o viaţă nepătată şi înzestraţi cu moravuri alese"*.[3] Intr-un Memoriu din 1854 publicat de Cezar Boliac[4] se preciza că motivele închinării mănăstirilor românrşti sunt asemănătoare cu cele prezentate de Dimitrie Cantemir, adică *"fondatorii acestor monastiri, închinându bisericei o parte din avesrea lor, n-au avut de scop numai abnegarea şi pietaea; ci mai cu deosebire au avut în vedere să fondese nişte stabilimente de caritate şi de bine-facere, pe care le-au dotat cu venituri cât să fie de ajuns pentru trebuinţele destinaţiunii lor precum şi pentru întreţinerea în bună stare a edificielor religioase şi a celer ce se mai cer de serviciul divin; şi aceasta au făcut-o cu scopu a-şi atrage bine-cuvântarea generaţiiunilor viitoare şi a li se perpetua memoria"*.[5] Tot în acest Memoriu se prezintă şi o statistică a propietăţilor din Moldova ce aparţineau mănăstirilor închinate la Locurile Sfinte; ele erau în număr de 215, împărţite între diferite comunităţi religioase de la Sfântul Mormânt, Muntele Athos, Muntele Sinai, Patriarhiile de Constantinopol, Alexandria şi Antiohia, precum şi la mănăstirea Drion din Epir.[6]

In raportul său către Domnitorul Cuza, din august 1860, Mihail Kogălniceanu, prim-ministru la acea dată, preciza că *"una din chestiile cele mai naţionale şi mai vitale pentru Principatele Unite, este chestia monastirilor pământene închinate"*[7], pe care călugării greci le consideră ca propietăţi absolute ale lor, ajungând până acolo încât *"nu voiau să mai recunoască nici legi, nici guvern, nici ierarhie ecleziastică, ci încurajaţi de atitudinea binevoitoare a Puterilor Garante,*

uitaseră şi de faptul că rânduirea lor la conducerea acestor mănăstiri s-a făcut cu condiţia de a se supune legilor ţării".[8] Erau aproape două secole de când călugării greci din Principate se constituiseră într-o *castă*, iar mănăstirile închinate deveniseră adevărate *"fortăreţe în care sistemul fanariot îşi asigurase un refugiu şi de unde el încă mai putea înrâuri şi conduce chiar - prin intrigile sale - biserica românească"*.[9] Iată de ce Kogălniceanu întrebând dacă în Principate *"trebuie să existe un stat în stat"*[10] creat de egumenii greci, va stabili o serie de măsuri care să ducă la secularizarea averilor mănăstirilor închinate. Astfel a cerut catagrafierea bunurilor mobile, imobile precum şi a deserventilor acestor mănăstiri, a instituit un control serios al Statului asupra folosirii fondurilor şi a conservării bunurilor, a restrâns activitatea publică a egumenilor greci, a impus înlocuirea limbii greceşti cu limba română, în cult, a desfiinţat Epitropia Sfântului Mormânt, iar arendarea moşiilor mănăstireşti urma a fi făcută sub controlul Statului. Teama ca nu cumva una din Puterile Garante să se implice într-un fel în procesul Secularizării averilor mănăstireşti din România, a dus la măsuri extreme luate chiar împotriva unor preoţi români din Galaţi. Este cazul preoţilor Arseni Teodor şi Jecu Dimitriu, epitropii bisericii "**Sfântul Haralambie**" din Galaţi, care au solicitat în anul 1860 sprijin financiar de la guvernul ţarist. Solicitarea a fost imediat onorată de către guvernul din Sankt-Petersburg, care l-a delegt pe baronul Offenberg cu aducerea la Galaţi unei donaţii de 1000 de carboave pentru *"înfrumuseţarea bisericii şi a şcolii din ograda bisăricii "Sfântul Haralambie" – Galaţi"*.[11] După o serie de cercetări din partea autorităţilor ecleziastice şi civile, s-a dispus în anul 1861 înlocuirea celor doi preoţi din calitatea de epitropi ai bisericii "**Sfântul Haralambie**".

După recunoaşterea lui Cuza ca Domn al României de către Marile Puteri europene, s-a considerat că problema Secularizării averilor mănăstireşti din România, trebuie soluţionată cât mai grabnic. Puterile Garante au primit până în anul 1863 rapoarte documentate din punct de vedere istoric, religios şi juridic, susţinute printr-o intensă activitate diplomatică de oameni politici precum Kogălniceanu, Negri, Alecsandri sau Odobescu.[12] Aprecierea lui Kogălniceanu, în legătură cu, Secularizarea averilor mănăstirilor închinate din România, este elocventă: *"Eu nu pretind* – spunea Kogălniceanu – *că prin secularizare Principatele ar trebui să uite marea misie ce le este lăsată de către vechii noştri domni, aceea de a ocroti şi a păstra religia ortodoxă în ţările odată leagănul creştinismului şi astăzi supuse Semilunei. Să ne aducem aminte că numai prin ajutorul Principatelor, Patriarhiile de Antiohia, Ierusalim şi Alexandria, s-au susţinut şi se susţin. Principatele nu trebuie să uite că lor le este dată misiunea de a păstra ortodoxia în Orientul musulman. România trebuie să o înplinească şi în viitor. Insă mai adaug o dată:* ***Vom ajuta cu bani ortodoxia din Orient, dar cu pământ niciodată****"*.[13](s.n.). Soluţionarea acestei probleme a avut la bază un temei legal, concretizat prin Decretul Domnesc nr.561/18 iunie 1863, Decret pus în aplicare atât în Moldova cât şi în Muntenia până în decembrie acelaşi an. Iată textul său:

ALECSANDRU IOAN I [14]
Cu mila lui Dumnezeu şi voinţa Naţională,
Domnul Principatelor Unite
La toţi de faţă şi viitor sănătate,
Asupra raportului Minis(trului) nostru Secretar de Stat Ad-Interim, la Depar(tamentul) Cultelor şi al Instr(ucţiei) Publice, prezentat sub nr....şi privitor la măsurile provizorie de luat spre asigurarea odoarelor, documentelor şi altor obiecte mişcătoare ale mănăstirilor pământene, zise închinate.

Noi, apreţuind considerentele exprese în încheierea Consiliului nostru de Miniştri anexată la acest raport, Am Decretat şi Decretăm,

Art. 1. Toate obiectele preţioase necesare pentru exersarea Cultului Divin ce se află în Bisericile acelor mănăstiri, vor fi puse sub de aproape privighere a protopopilor locali şi în caz de trebuinţă, chiar a autorităţilor civile.

Art. 2. Toate obiectele de aseminea natură care nu servesc la exersarea permanenentă, precum şi documentele de ori ce natură şi acte aflate în acele Mănăstiri să se depună provizoriu până la soluţia chestiei prevăzută în Jurnalul Consiliului de Miniştri de la 14 iunie 1863, într-una din Mănăstirile mai bine garantate din Bucureşti şi Iaşii

adecă, Văcăreştii şi Golia, având spre mai buna lor asigurare paza unui post melitar bine întocmit.

Art. 3. Şi cel din urmă, Ministru nostru Secretar de Stat Ad Interim, la Depart(amentul) Cultelor şi Instr(ucţiei) Publice, este însărcinat cu executarea imediată a Ordonanţei de faţă.

Dat în Bucuresci, la 18 iunie 1863

SS. ALECSANDRU IOAN I Minis(tru) Secretar de Stat Ad. Interim, la Depar(tamentul) Cultelor şi Instr(ucţiei) Publice, S S. A. Odobescu

Din iunie până în decembrie 1863, Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, Mitropolia Moldovei şi Sucevei şi Episcopia Huşilor, au purtat o corespondenţă susţinută cu Protoieriile I şi II de Covurlui, precum şi cu Prefectura Covurlui, privind punerea în aplicare a prevederilor Decretului Domnesc nr. 561/18 iunie 1863. Conform dispoziţiilor primite în acest sens, la Galaţi trebuia să se constituie două Comisii formate din protopop, sub-prefect şi o *"persoană de consideraţie din district"*[15] care să meargă la fiecare mănăstire sau biserică închinată, din Galaţi şi din jud. Covurlui, pentru a *"catagrafia cu de-amănuntul şi cu luare aminte"* obiectele de preţ şi documentele, în prezenţa egumenilor sau a altor slujitori ai acelui lăcaş de cult, *"întocmindu-(se) două inventare subsemnate de membrii Comisii şi de egumenul mănăstirei"*. Obiectele de preţ ce nu mai serveau cultului Divin precum şi documentele considerate de valoare, urmau a fi luate de Comisie, înpachetate şi sigilate de Protoiereu, şi trimise Prefecturii Covurlui. Aceasta din urmă avea sarcina de a trimite sub bună pază, toate bunurile aduse de Comisie, la Iaşi, însă nu la mănăstirea "**Golia**" cum se stabilise prin Decretul Domnesc, ci la mănăstirea "**Sfântul Sava**" din Iaşi.[16]

Catagrafiei bisericilor şi mănăstirilor din judeţul Covurlui pe anii 1861 şi 1862[17], consemnează un număr de 12 lăcaşuri de cult închinate la diferite mănăstiri din ţară, şi 8 închinate în străinătate.

O serie de proprietăţi din jud. Covurlui erau închinate Locurilor Sfinte. Astfel *Muntele Sinai* deţinea moşii la Şiviţa, patru case şi 48 *"prăvălii cu embatic"* la Galaţi, dar şi 10 pogoane de vie în Galaţi; *Muntele Athos*, avea moşii la Piscu (Vameşul sau Vămeşeni), Rogojeni (Vădeni), Smulţi (Gerul), Cişmelele şi Tulucești, dar şi 400 prăvălii cu embatic la Galaţi; *Sfântul Mormânt* (*Ierusalim*) deţinea 23 prăvălii cu embatic în Galaţi precum şi moşii la Cuca (1350ha), Oasele, Mânjina (Fântâna Gerului – 1758 ha.), Mâxineni, Independenţa (3562 ha), Şiviţa, Vladnicul ("trebuie să fi fost înspre hotarul Tecuci"),Tulucești (1778 ha.), Tătarca, în comuna Şiviţa, Stoicani, în comuna Folteşti şi Şendreni în comuna Fileşti.[18]

Comisiile alcătuite la Galaţi în baza Decretului Domnesc din 18 iunie 1863, vor reuşi pâna la 30 iulie 1863 să inventarieze 5 lăcaşuri de cult din Galaţi şi din judeţul Covurlui, înaintând în acest sens Sfintei Mitropolii de la Iaşi, raportul nr.668/30 iulie 1863.[19] Conform acestui raport la biserica "**Sfântul Nicolae**" – Galaţi, Comisia de inventariere a găsit 70 de documente reprezentând *"ţiduli pentru bezmănuri şi alte asemenea"*[20], pe care le-a înpachetat, sigilat şi depus la Prefectura Covurlui fiind trimise apoi la Iaşi. La biserica "**Sfântul Gheorghe**"-Galaţi *"documentele atingătoare de această biserică au fost trimise la mănăstirea Sfântul Sava – Iaşi"*, iar la biserica "**Sfântul Dumitru**" (domnească)-Galaţi *"lucrurile au rămas în păstrarea egumenului"*.[21] Au fost însă şi probleme în legătură cu catagrafierea de la biserica "**Precista**"-Galaţi, deoarece Comisia nu a putut lucra datorită absenţei egumenului Grigorie Precistanul *"ce se afla dus la oraşul Iaşi după informaţia luată de la mai multe persoane"*.[22] Prin adresa nr.290/25 iunie 1863, Protoieria Galaţi solicita Prefecturei Covurlui *"ca în minuntul ce va sosi egumenul acei monastiri să înştiinţeze la Protopopie spre a se urma cile de cuviinţă şi ca nu cumva, prin întârziere, după venirea sa să dosască ceva odoare sau lucruri a m(ănă)s(tirii)"*.[23]

Egumenul Grigorie Precistanul va sosi în Galaţi pe 12 iulie 1863, însă va locui, probabil, în casa unui grec din Galaţi neprezentându-se la biserica "**Precista**"[24] unde Protoiereul *"văzând întârzierea egumenului M(ănă)s(tirii) Precista încă de la 1iu a corentei luni – iulie –, întrunindu-se cu delegatul Prefecturii, au făcut catagrafie de lucrurile ce s-au găsit înlăuntru*

m(ănă)s(tirei)[25]. Cu această ocazie Comisia a constatat că egumenul păstra o parte din bunurile mănăstirei în două camere încuiate în care se aflau mai multe lăzi. S-a procedat la sigilarea celor două camere, iar în data de 15 iulie 1863, văzându-se că egumenul Grigorie nu se întoarce la mănăstire, sosise de trei zile în Galaţi, Comisia, în prezenţa unuia din preoţii bisericii, Pr. Ştefan Cănea, a desigilat cele două camere ale egumenului procedând la catagrafierea celor găsite acolo, *"o salbă cu cinci şiruri de baniîn 41 de icosari turceşti noi, trei galbeni ce se numesc stambole, patru mahmudele hărăzite Icoanei hramului de D(umnealui) H(agi) Diacu, 34 bănuţi vechi turceşti de aur şi una cruciuliţă de aur pe care este alcătuit chipul lui Hristos"*.[26] Actele şi documentele atingătoare de interesele bisericii au fost trimise de egumen, mai înainte, la mănăstirea "**Mănăstirea Vatoped**" din Sfântul Munte Athos. De altfel egumenul Grigorie Precistanul nu va mai reveni la mănăstirea "**Precista**" după catagrafierea făcută pe 15 iulie 1863, plecând la Athos.

Legea privind Secularizarea averilor mănăstireşti a fost votată de Adunarea electivă în şedinţa din 13/25 decembrie 1863 şi promulgată prin Decretul Domnesc nr.1251 din 15/27 decembrie 1863, prilej cu care la Prefectul de Galaţi a dispus ca la biserica "**Vovidenia**" să se facă un Te-Deum în ziua de 15/27 decembrie , la orele 11^{00}, unde să asiste toate autorităţile locale *"pentru că Guvernul Măriei Sale Domnitoriului nostru, împreună şi cu onorabila Adunare au dat finitu questiei moşiilor monastireşti zise închinate, şi care moşii rămân în folosul ţării noastre"* [27].

Iată că la 42 de ani de la înlocuirea domnitorilor fanarioţi, cu domni pământeni, a venit şi momentul înlocuirii egumenilor greci de la conducerea lăcaşurilor de cult româneşti şi Secularizarea averilor mănăstireşti din România. Efectul Secularizării s-a extins şi asupra mănăstirilor neânchinate din România, lucru ce a nemulţumit clerul pământean, ce şi-a văzut pământul arendat, arendaşii fiind în majoritate străini. Instabilitatea situaţiei de arendaş, a dus la un tratament spoliator, asemănător cu cel din vremea călugărilor greci. Având în vedere importanţa deosebită a Actului Secularizării averilor mănăstireşti pentru tânărul stat modern România, redăm textul acestei legi:[28]

ALEXANDRU IOAN I
Cu mila lui Dumnezeu şi voinţa naţională
Domnu Principatelor Unita Române
La toţi de faţă şi viitor sănătate!
Am întărit şi întărim, promulgat şi promulgăm ce urmează:
LEGE
Pentru Secularizarea averilor mănăstireşti

Art. I. Toate averile mănăstireşti din România sunt şi rămân averi ale statului.

Art. II. Veniturile acestor averi se înscriu între veniturile ordinare ale bugetului statului.

Art. III. O sumă se afectă locurilor sancta către care erau închinate unele din mănăstirile pământene, şi aceasta numai sub titlul de ajutor, în conformitate cu intenţiunea dedicaţiunei lor. Această sumă se va mărgini în maximum cifrei de 82 milioane lei, cursul din Constantinopole, o dată pentru totdeauna, cuprinzându-se în această sumă şi cele 31 milioane ce locuri(le) sancta datoresc Ţării Româneşti, după stipulaţiuni anterioare.

Art. IV. Comunităţile religioase ale locurilor de mai jos vor fi datoare a da socoteli anuale despre întrebuinţarea veniturilor sus-zisului capital.

Art. V. In nici un caz şi sub nici un cuvânt comunităţile religioase nu vor putea atinge cea mai mică parte din capital, nici a întrebuinţa veniturile din distinaţiunea lor specială, adică întreţinerea bisericii ortodoxe din Orient şi a stabilimentelor de binefacere lipite către ea.

Art. VI. Guvernul va lua înapoi de la egumenii greci ornamentele, cărţile şi vasele sacre cu care pietatea strămoşilor noştri înzestrase aceste aşezăminte, precum şi documentele ce au fost încredinţate zişilor egumeni, şi aceasta conform cu inventarele ce se găsesc în arhivele ţării.

Art. VII. Se afectează înca o sumă de 10 milioane lei, bani cursul Constantinopole, pentru fondarea la Constantinopole a unei şcoli laice şi a unui spital în care vor fi primiţi creştinii de toate riturile.

Art. VIII. Stabilimentele citate la art.VII vor fi puse sub direcţiunea unui Consiliu prezidat de către agentul României din Constantinopole şi compus din doi membri români numiţi de guvernul român şi de doi membri aleşi de către comunităţile religioase ale locurilor sancte.

Art. IX. Guvernul va lua măsuri de a se garanta atât capitalul de 51 de milioane, cât şi întrebuinţarea venitului acestui capital.

Această lege s-a votat de Adunarea Generală a României în şedinţa de la 13 decembrie anul 1863 şi s-a adoptat cu majoritate de nouăzeci şi şapte, nr.97, voturi contra de trei, nr. 3, şi o abţinere.

Preşedinte, Păclianu I. Ghica Secretar, Directorul cancelariei, I. Codrescu

Facem cunoscut şi ordonăm ca cele de faţă, investite cu sigiliul statului şi trecute în Buletinul legilor, să fie adresate curţilor, tribunalelor şi autorităţilor administrative ca să la înscrie în registrele lor, să le observe şi să facă a le observa şi ministrul nostru secretar de stat la Departamentul Justiţiei care este însărcinat a priveghea publicarea lor. Dat în Bucureşti la 15 decembrie 1863

Alexandru Ioan Nr. 1251

Ministru secretar de stat prezident Ministru secretar de stat Consiliul Miniştrilor (contrasemnat) la Departamentul Justitiei M. Kogălniceanu (contrasemnat)

A.Papiu – Ilarian

Prin adoptarea şi punerea în aplicare a acestei legi, domnitorul Al. I. Cuza a dovedit încă o dată *"autoritate, demnitate, siguranţă şi prestigiu"*[29] în politica internă şi internaţională a României. Această lege a reprezentat încă un pas spre independenţa României, prin care *"ne-am regăsit ca Români, pierzându-ne din toată inima în marea cauză a tuturor. Ne-am înălţat ca Români, încovoindu-ne sub povara semenilor noştri. Această ţară mică...a ştiut să facă din viaţa ei săgeată în arcul voinţei lui Dumnezeu"*.[30]

***** Acest text a fost prezentat în cadrul Simpozionului comemorativ **Mănăstirea Sfinţii Arhanghel – Metoc,** organizat de Episcopia Dunării de Jos la 6 – 7 noiembrie 2005.

NOTE

1. Paul Păltănea, *Viaţa lui Costachi Negri*, Bucureşti, 1985, p. 87.
2. *Ibidem,* p. 226.
3. Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Bucureşti, 1973, p. 359.
4. Cesar Bolliac, *Monastirile din România (monastirile închinate*), Bucureşti, l862, p. 218-243.
5. *Ibidem*, p.219.
6. *Ibidem*, p.218.
7. *Documente diplomatice – Mihail Kogălniceanu*, Redacţie, George Macovescu, Dinu C. Giurescu, Constantin I. Turcu, Bucureşti, 1972, p. 80; Cesar Bolliac, *op.cit* p.231-232.
8. V. Paladi, *Problemele de organizare şi administraţie bisericească în opera lui Mihail Kogălniceanu,* în "Mitropolia Moldovei şi Sucevei" an. L, nr. 1-2/1974, p. 44-45.
9. Hippolit – Felix Despre, *Moldo-Valahia şi mişcarea românească* în "Orizonturi", Galaţi, an. II, nr.12, martie, 1940, p. 640.
10. *Documente diplomatice*, p. 81.
11. Arhiva Episcopiei Dunării de Jos (A.E.D.J.), *Fond, Administrativ*, Dos. 164/1861- 1864, f. 7.
12. V. Palade, *op. cit*. p. 47.
13. *Ibidem*.
14. *Arhiva Protoieriei Galaţi*, *(A.P.G.)*, Dos. 172/1863, f. 17; Idem, Dos.175/1863,12.
15. *Idem*. Dos. 172/1863, f. 16.
16. *Idem,* Dos. 175/1863, f.20.
17. *A.E.D.J.*,Dos. 164/1861-1864, f. 7,9,11-13.
18. Marin Popescu-Spineni, *Procesul mănăstirilor închinate–contribuţii la istoria socială românească,* Bucureşti, 1936, p. 137-138 şi 151-152.
19. *A.P.G.*, Dos. 175/1863, f. 24.
20. *Ibidem*, f. 24(v)
21. *Ibidem*.
22. *Idem*. Dos. 172/1863, f. 18.
23. *Ibidem*. f.18(v)-19.
24. *Ibidem*, f. 34.
25. *Ibidem*, f. 33.
26. *Ibidem*, f. 31(v).
27. *Idem*. Dos. 175/1863, f. 35-36.
28. *Documente diplomatice*, p. 86-88.
29. Marin Popescu-Spineni, *op.cit*, p. 114.
30. Nichifor Crainic, *Transfigurarea românismului*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXI, nr. 10-12/1943, p. 529

Traian DRĂGĂNESCU

Mircea Eliade şi mitul eternei reîntoarceri

* Conştiinţa normalităţii catastrofei ciclice

Se vorbeşte tot mai mult în lumea modernă despre "New Age", "Noua eră", concept care transcende religiile tradiţionale, încercând să se transforme el însuşi într-o nouă religie, în care, în esenţă, fiecare dintre indivizi poate deveni un Iisus, ceea ce înseamnă, de fapt, negarea creştinismului sau cel puţin considerarea lui ca depăşit. Pradă consecinţelor dezastruoase ale naturalismului, pozitivismului, istoricismului, relativismului şi scepticismului, omul contemporan este funciarmente nemulţumit, nesatisfăcut de propria-i situaţie în lume, pentru că a pierdut sensul prim al existenţei, intervenind dezinteresarea faţă de propria sa fiinţă, ca identitate sacră, aflată în armonie cu Universul.

Criza morală profundă în care sunt angrenate societăţile moderne atomizează individul şi îl înstrăinează de propria sa esenţă generică. Cum a fost omul în societăţile primitive? Cum privea el lumea şi, mai ales, cum se privea pe sine în raport cu această lume? "Orice criză existenţială pune din nou în chestiune realitatea lumii şi prezenţa omului în lume. Criza este, în fond, religioasă, în sensul că la nivelurile arhaice de cultură, fiinţa se confundă cu sacrul, experienţa religioasă fondează lumea şi revelează omului nou modul lui propriu de a fi în lume", scrie Mircea Eliade în "Jurnal". Privit prin experienţa lui fundamentală, omul arhaic, pe nedrept numit "primitiv", ar judeca angoasa omului modern, ridicând-o la scară colectivă astfel: lumea modernă se află în situaţia unui om înghiţit de un monstru şi care se zbate în întunericul pântecului acestuia, sau pierdut în junglă, sau rătăcit într-un labirint care simbolizează şi el Infernul şi este angoasat, se crede deja mort sau pe punctul de a muri şi nu mai vede în jurul lui nicio ieşire, decât întuneric, Moarte, Neant. Este o imagine cât se poate de fidelă a lumii moderne, creionată de marele filosof al religiilor în "Mituri, vise şi mistere". Să încercăm o comparaţie între omul primitiv şi omul modern.

Să începem cu ultimul. Aparţinând unei societăţi extrem de bine organizate, până la ultimul amănunt şi cu o rigurozitate aproape îngrozitoare, omul modern îşi dedică existenţa propriei sale existenţe, în sensul că doar valorile materiale contează, banul şi efectele lui, el este încorsetat într-un sistem economic, social şi cultural atât de bine controlat, încât se înstrăinează de sine şi rămâne în afara lumii. El nu mai are nici timp, nici motivaţie pentru a privi măcar stelele sau un răsărit de soare, este preocupat eminamente de consum şi supravieţuire, reducându-şi religiozitatea, spiritul sacru, la o trecere grabnică şi aproape întâmplătoare printr-o biserică sau moschee.

Omul arhaic este el însuşi prin raportare la lume, trăieşte în ea, iar viaţa este o repetare continuă în timpul sacru, printr-o eternă reîntoarcere la propria sa condiţie originară, pură şi inalienabilă. Comunitatea în care trăieşte este una afectivă, iar spiritualitatea este însuşi modul său de viaţă. Priveşte cerul, îşi pune întrebări, încearcă să găsească răspunsuri pe care le fixează în mit şi nimic din afară nu-i bulversează existenţa. El este el însuşi şi nu e înstrăinat de propria sa condiţie umană. Între ceea ce gândeşte şi lumea pe care o gândeşte nimic străin nu se interpune. Organizarea societală este făcută de el însuşi, împreună cu semenii, într-o egalitate în care numai ierarhiile de trib înseamnă organizare şi structură. Trăieşte direct în natură şi în raport continuu cu ea, fără ca el s-o degradeze sau să încerce s-o stăpânească. El este însăşi natura şi îi aparţine naturii, la fel cum acesteia îi aparţin plantele, arborii, animalele sălbatice, care îi sunt şi hrană, şi mediu, şi spirit. Picturile rupestre din perioadele îndepărtate ale fiinţării umane sunt relevante din acest punct de vedere.

În "Mitul eternei reîntoarceri", Mircea Eliade scrie: "Aşa cum dispariţia lunii nu este niciodată definitivă, pentru că este urmată în mod necesar de

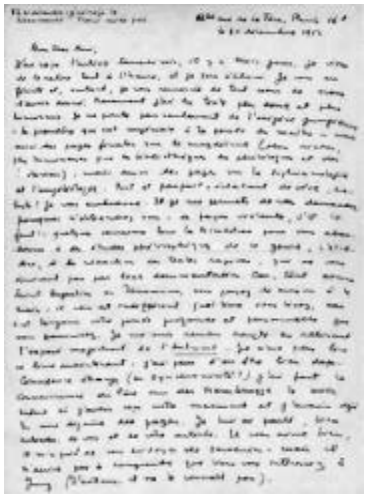

o nouă lună, nici dispariţia omului nu poate fi definitivă, chiar dacă dispariţia unei umanităţi întregi (potop, inundaţii, scufundarea unui continent etc.) nu este niciodată totală, căci o nouă umanitate renaşte dintr-un cuplu de supravieţuitori. Acest optimism se reduce la **conştiinţa normalităţii catastrofei ciclice,** la certitudinea că are sens şi mai ales că nu este niciodată definitivă. În perspectiva lunară, moartea omului, ca şi moartea periodică a umanităţii, sunt necesare, tot aşa cum cum sunt necesare cele trei zile de întuneric care preced renaşterea lunii. ***Moartea omului şi cea a umanităţii sunt indispensabile regenerării lor*** (s.n.)**".** Aceasta este perspectiva omului arhaic, aceasta este ***"eterna reîntoarcere"*** şi Mircea Eliade crede că omul modern, care ar tenta să-şi recâştige existenţa autentică, ar trebuie să şi-o însuşească…

* Spiritualitatea pură şi (re)sacralizarea lumii Sacru şi profan la Mircea Eliade

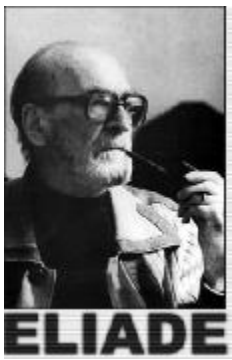

Dacă "secolul XXI va fi religios sau nu va fi" (Malraux), omul contemporan va trebui să redescopere sacrul care îl poate salva şi să părăsească profanul în care îşi risipeşte existenţa autentică. Sacrul şi profanul sunt cele două concepte esenţiale ale gândirii filosofice a lui Mircea Eliade, pe baza cărora, în mai mult de patru decenii de muncă intensă, marele gânditor întemeiază o nouă ştiinţă a religiilor, cu un impact deosebit asupra viitorului societăţilor postindustriale.

Trăim într-o lume în care informatizarea accelerată, pe de o parte, şi orientarea tot mai decisă spre Cosmos (această "satelizare" ce tinde să fie ea însăşi globală într-o eră a globalizării) constituie tendinţele esenţiale. Între ele, omul se pierde în profan. Mircea Eliade pledează în întreaga sa operă de istorie şi sociologie ale religiilor pentru redescoperirea sacrului. Dar, pentru a-l redescoperi, înţelege şi apropia, omul de astăzi trebuie să se întoarcă la cel primitiv, arhaic, cel care nu părăsise încă nici natura şi nici, mai ales, Cosmosul, la care se raporta ca fiinţă generică, neînstrăinată de ea însăşi.

Relevând extraordinara aptitudine a omului "primitiv" pentru metafizică, Mircea Eliade consideră că etichetele uzuale prin care se caracterizează universurile spirituale arhaice: **animism, antropomorfism, prelogism, misticism** sunt un semn cert al comodităţii şi puţinătăţii spirituale ale omului contemporan. Înarmat cu o tehnologie din ce în ce mai sofisticată, sub scutul căreia se simte invincibil şi stăpân al lumii, omul modern se consideră superior celui arhaic, când, de fapt, după Mircea Eliaade, arhaicul este omul cel mai apropiat de condiţia umană autentică. Şi aceasta pentru că, de la un anumit stadiu de cultură, omul se concepe ca un microcosmos, tot ceea ce se întâmplă cu el are rezonanţe cosmice. Omul devine astfel o parte a universului în care trăieşte pe un dublu plan, **mundan** – al existenţei umane, şi **transmundan** – acela al cosmosului. Aici trebuie reperate cele două dimensiuni esenţiale şi antagonice ale existenţei umane: **sacrul** şi **profanul.**

Pentru Mircea Eliade, sacrul şi profanul reprezintă două moduri de a fi în lume, două situaţii existenţiale asumate de om de-a lungul timpului. Aceste două modalităţi existenţiale nu prezintă interes doar pentru istoricul religiilor, ci necesită o abordare interdisciplinară, interesând atât istoricul, sociologul, etnologul, psihologul, cât şi filosoful. Această disociere esenţială sacru-profan este produsul unei experienţe ireductibile care traduce o situaţie existenţială, anume aceea a alegerii între planul sacru şi cel profan al vieţii.

Experienţa sacrului este strâns legată de efortul omului de a crea şi a semnifica, aceasta pentru că "orice mit, rit, credinţă sau figură divină reflectă experienţa sacrului şi implică noţiunile de

fiinţă, semnificaţie şi adevăr", după cum scrie Mircea Eliade în "Istoria credinţelor şi ideilor religioase". Pentru Eliade, doar experienţa satului poate conferi o semnificaţie şi poate oferi deschiderea şi revelarea semnificaţiilor esenţiale, profunde şi originare, întrucât "la nivelurile cele mai arhaice de cultură, a trăi ca fiinţă umană este în sine un act religios, căci alimentaţia, viaţa sexuală şi munca au o valoare sacramentală. Şi, într-adevăr, satul, acolo unde s-a păstrat, dacă a putut să rămână el însuşi ca o comunitate primitivă, în sensul sacru al cuvântului, mai poate păstra relaţiile ancestrale cu natura şi cosmosul, prin intermediul spiritualităţii pure. În "L'epreuve du labyrinthe" ("Proba labirintului"), Mircea Eliade scrie: "Omul nu poate trăi în "haos", spiritul său nu poate funcţiona fără convingerea că există în lume ceva ireductibil real. Din punct de vedere fenomenologic, sacrul apare deci ca un element în structura conştiinţei, iar nu ca un simplu stadiu în istoria ei. Şi nu trebuie să-l limităm la figuri divine; nu implică în mod necesar nici credinţa în Dumnezeu, zei sau sprite. ***Sacrul este experienţa unei realităţi şi obârşia conştiinţei de a exista în lume*** (s.n.)".

Dacă tot ceea ce este sacru devine real, semnificativ, inteligibil, prin opoziţie, profanul devine ireal, nesemnificativ, neinteligibil. Deschiderea spre sacralitate – considerată de Mircea Eliade inerentă condiţiei umane - îi facilitează omului accesul la o altă realitate, de un cu tot alt ordin, care se relevă ca reală, puternică şi plină de semnificaţii. Toate activităţile ce nu au semnificaţie sacră devin profane, lipsite de autenticitate şi nesemnificative. De aceea, Mircea Eliade pledează pentru (re)sacralizarea lumii pentru că sacrul este cel care, prin excelenţă, instituie semnificaţia, iar profanul este irealul, neutrul, nesemnificativul. Sacrul instituie astfel o ruptură de nivel ontologic, iese din sfera experienţei profane, pe care o neagă, necesitând o hermeneutică specială, care să descifreze şi să interpreteze fenomenele religioase în propriul lor plan de referinţă, cel al realităţii sacre.

Să ne imaginăm că, prin ieşirile tot mai îndrăzneţe în spaţiul infinitului (care ţine de sacru), într-o zi, undeva în Cosmos, Omul se se va întâlni, într-o formă sau alta, cu Dumnezeu. Ce va gândi el atunci? Cum va reacţiona umanitatea? Câte dintre principiile care îi structurează acum existenţa vor mai rămâne în picioare? Spre ce vom merge atunci? Vom redescoperi cu adevărat sacrul şi vom trăi – cum doreşte Mircea Eliade – într-o lume resacralizată profund?

Noncomunicarea în teatrul lui Eugen Ionescu

Valentina VINTILĂ

Personalitatea complexă a lui Eugen Ionescu se află într-o mărturisire de credinţă, într-o adevărată artă poetică. La întrebarea lui Măria Rilke „Aţi muri dacă vi s-ar interzice să scrieţi?" pusă de Claude Bonnefoy, interlocutorul răspunde: „Nu ...Însă mi-ar părea grozav de rău, pentru că viaţa mea este numai atât: literatură ... cred că teatrul este în mine".

Ca dramaturg Eugen Ionescu **experimentează toată tematica şi tehnica teatrului absurd:** contestarea convenţiilor şi formulelor teatrului tradiţional, criza limbajului, insinuarea absurdului în existenţa comună, caracterul inuman al lumii, estomparea tragicului prin absurdităţi comice, alienarea, pierderea identităţii personajului devenit marionetă. Exasperarea iraţionalului şi incertitudinii, tăcerea, inerţia, mecanicul, automatismele verbale şi comportamentale, repetiţiile interminabile, monotone, absenţa, golul, vidul, conduc la reflectarea absurdului existenţei. Absurdul exprimă suferinţa acută, mocnită a unei imposibilităţi de a scăpa din capcana nonsensurilor, într-o lume haotică şi ostilă individului. Elementele subconştientului şi absurdului nu se confruntă, dar sunt coeficienţi ce se corelează neîncetat, potentându-se şi sprijinindu-se reciproc. Imprevizibilul enigmatic, misterul incognoscibil aduc deruta, incoerenţa totală, ilogicul, hazardul, incomunicabilul. Literatura absurdului se constituie într-un protest, sub formă de parabolă, împotriva alunecării spre iraţional, depersonalizării fiinţei umane, alienării, crizei existenţiale. Mereu neliniştitul Eugen Ionescu şi-a format competenţa culturală citind filozofie existenţialistă, metafizică, personalistă şi a reacţionat în plan literar, filozofic, eseistic, publicistic ca un noncomformist. Drama autorului cu cele trei dimensiuni etnice (român, francez, iudaic) îşi află motivaţia într-un context social-politic de răscruce (două războaie mondiale, Garda de Fier, totalitarism de stânga şi de dreapta).

În "Convorbiri cu Claude Bonnefoy", Eugen Ionescu refuză integrarea operei lui în teatrul absurd. Dramaturgul vorbeşte mai întâi de un teatru insolit, de un sentiment al insolitului şi apoi defineşte cuvântul *absurd* al cărui sens îl găseşte chiar în realitatea imediată. După opinia lui, cuvântul *absurd* are o sferă semantică largă. *Absurd* este ceea ce nu înţelege, atitudinea lui faţă de mister care se întinde până la „nonfrontierele universului" şi pe care vrea să-l descifreze şi nu poate. De asemenea, *absurd* este omul care rătăceşte fără scop, uitarea scopului, omul „tăiat de rădăcinile lui esenţiale transcedentale". *Absurdul*

este nesăbuită contradicţie, expresia dezacordului cu lumea, cu sine însuşi, ilogicul. Deşi a citit Sartre şi Camus, nu-i consideră spirite înrudite, pentru că aceştia discutau despre absurd, despre moarte, dar nu şi trăiau aceste teme într-o manieră iraţională, viscerală. în literatura lui Adamov şi Becktt *absurdul* se manifestă printr-o aparentă dislocare a limbajului. Când dezvăluie originile culturii lui teatrale, Eugen Ionescu găseşte în W. Shakespeare un dramaturg excepţional, un precursor al teatrului absurd din care citează: „Lumea este o poveste de nebuni, povestită de un idiot", totul nu este decât zgomot şi furie". Dintre precursorii români ai absurdului Eugen Ionescu se revendică din Caragiale şi Urmuz. De I. L. Caragiale îl apropie opunerea la kitsch - ca fenomen social şi estetic: **personajul, omul kitsch, mascarada prostiei, înzorzonarea, limbajul kitsch, literatura-** kiţsch (vezi „Ionescu înainte de Ionesco. Portretul artistului tânăr", de Alexandra Hamdan, pag. 148-169).

După opinia lui Al. Crişan, **I. L. Caragiale** realizează în „**Căldură mare"** un model de **noncomunicare,** temă dezvoltată şi de Eugen Ionescu (vezi „Modalităţi de interpretare a textului litetar", pag. 53-67). **Caragiale** foloseşte situaţia absurdă cu scopul de a ironiza, parodia. Situaţia absurdă, aparent de limbaj, se propagă treptat, ca într-o osmoză, asimilând toate celelalte componente ale schiţei. Dialogul avansează în gol, personajul este neimplicat în acţiune, devenită şi ea o structură care stimulează nonstructura. **Noncomunicarea** este generată de imprecizarea lumii referenţiale a discursului personajelor, din indecizia permanentă a locutorului şi din nerespectarea principiului logic al compatibilităţii răspunsului cu întrebarea. Aceste procedee ale noncomunicării le vom găsi şi în teatrul ionescian. Ceea ce apropie pe cei doi mari dramaturgi este în primul rând spiritul negativist, mai accentuat la Eugen Ionescu care a fost şi un mare teoretician al teatrului. Teatrul ionescian impune noi concepte: **metateatru, mataacţiune, metapersonaj, metalimbaj, propunând o nouă formulă lirerară din perspectivă deconstructivistă.** Confirmând aceste concepte prin afirmaţiile lui Martin Esslin, acesta consemna: „Marile teme care revin în operele lui Eugen Ionescu sunt acelea ale solitudinii şi izolării individului, a dificultăţii de comunicare, a anxietăţii noastre şi certitudinii morţii".

Criza existenţială de la începutul secolului douăzeci alterează fiinţa umană profund. Gândirea mecanică manifestată în limbaj mecanic, acţiune mecanică, automatism comportamental sunt tot atâtea procedee ale noncomunicării ionesciene. Maniera în care sunt folosite aceste mecanisme de Eugen Ionescu duce la ruptura cu teatrul tradiţional, la cultivatea unor specii dramatice insolite: antipiesa ("Cântăreaţa cheală"), drama comică ("Lecţia"), comedia naturalistă ("Jacques" sau "Supunerea"), farsa tragică ("Scaunele"). În teatrul tradiţional mecanismul tragic, comic era exterior personajului. La Eugen Ionescu mecanismul pleacă de la comic, de la burlesc, părând să se nască chiar din comportamentul personajului, apoi se amplifică brusc şi prin exces sau dereglare devine tragic.După opinia dramaturgului, lumea însăşi se poate deregla ca o maşină şi deveni necontrolabilă.

În antipiesa "**Cântăreaţa cheală"** conversaţia este mecanică, locutorul şi nterlocutorul nu se adaptează la principiul logic de întrebare-răspuns, personajele vorbesc în gol, se ajunge la verbiaj, deci la *noncomunicare*. Limbajul dramatic purtător de sens, de mesaj, în teatrul clasic se desemantizează datorită vidului existenţial al personajelor, al rutinei cotidiene ce duce la anihilarea memoriei, anihilarea individualităţii transformată în marionetă, ieşită din limitele logicii comune. Dialogul soţilor Smith aminteşte, din perspectivă intertextualistă, de conul **Leonida** şi **Efimiţa** lui **I. L. Caragiale,** dar care conversează pe marginea unui subiect precis delimitat faţă de care adoptă o atitudine balcanică. în atmosfera de plictis, nedeterminată temporal, cele două personaje ionesciene sunt marionete conjugale lipsite de interes pentru subiectul discuţiei lor, au o gândire mecanică, un limbaj automatizat, enunţurile sunt juxtapuse, dar fără un referent precis delimitat. În felul acesta se ajunge la incoerenţa datelor, la relativizarea limbajului: "Domnul Smith: Cum se face atunci că doctorul a scăpat şi Parker a murit?

Doamna Smith: Pentru că operaţia a reuşit la doctor şi n-a reuşit la Parker.

Domnul Smith: Atunci Mackenzie nu-i doctor bun. Operaţia ar fi trebuit să reuşească la amândoi, sau amândoi ar fi trebuit să se cureţe.[...]

Domnul Smith:Vaporul are şi el bolile lui; oricum doctorul tău e sănătos ca un vapor; un motiv în plus pentru care trebuia să piară în acelaşi timp cu bolanvul, la fel ca doctorul şi vaporul lui".

Soţii Martin joacă în scena patru comedia regăsirii, dialogul este tot atât de monoton, cu un ritual al rostirii englezeşti protocolare de nuanţă parodică. Disoluţia memoriei soţilor Martin demonstrează că aceştia sunt pionii unei infernale maşini sociale, fără identitate. Limbajul dramatic relativizat, monoton, rezultat al disoluţiei memoriei devine nondialog în scena şapte în care interjecţia ocupă locul cuvântului:
„Domnul Smith: Hm. (Tăcere) Doamna Smith: Hm, hm.(Tăcere.) Doamna Martin: Hm, hm, hm.(Tăcere.) Domnul Martin: Hm, hm, hm, hm. (Tăcere.) [...] Domnul Smith:Of, of, of, of, of.(Tăcere.)"

Desemantizarea continuă într-un crescendo, într-o degradare hilară a limbajului în
scena unsprezece:
"Domnul Martin: Mai bine omor un iepuraş decât să cânt la oraş".

Domnul Smith: Cacadu, cacadu, cacadu, cacadu, cacadu, cacadu, cacadu, cacadu,

cacadu,cacadu.
Domnul Smith:Ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă, ce
cacadă, ce cacadă, ce cacadă.
Domnul Martin: Ce cacadă de cacadă, ce cacadă de cacadă, ce cacadă de cacadă, ce
cacadă de cacadă, ce cacadă de cacadă, ce cacadă de cacadă, ce cacadă de cacadă, ce
cacadă de cacadă.
Domnul Smith: Câinii au purici, câinii au purici.
Doamna Martin: Cactus, cocis! cocoşat! corcoduş! cocon!"

Rostirea automată, silabică, versurile cu monorimă, onomatopeele accelerate ce încearcă să sugereze un deznodământ ce nu se produce, repetarea aleatorie a cuvintelor figurează simbolic un fond haotic de percepţie a lumii din poezia recitită de Mary, printr-o nesfârşită trăncăneală exprimată.însuşi autorul afirmă: "Smith-ii şi Martin-ii nu mai ştiu să vorbească, fiindcă nu mai ştiu să gândească, ei nu mai ştiu să se emoţioneze, nu mai au pasiuni, ei nu mai ştiu să fie ei, ei nu pot deveni n-are importanţă cine, n-are importanţă ce, fiindcă nefiind, ei nu sunt decât ceilalţi... ei pot fi schimbaţi între ei". Toate aceste procedee ale incomunicării, ale degradării limbajului, ale desemantizării, trebuie interpretate ca expresie a unei existenţe umane tragice. Verbiajul personajelor se întrerupe brusc, aşa cum ne informează didascaliile foarte ample la Ionescu: "Cuvintele încetează brusc". Finalul acestei antipiese este cel puţin deconcertant. Din didascalii aflăm că personajele se interschimbă, că piesa poate continua sau poate fi luată de la început, dar doar atât. Grila de interpretare duce spre o parabolă a noncomunicării, a unei lumi care se minte pe sine, care nu găseşte, dar, mai ales, nici nu vrea să găsească soluţia ieşirii din impas. Cheia în care se interpretează opera conduce la ideea că lumea este o masă informă în care individualitatea umană a pierit. Absurdul existenţei umane, neputinţa raţiunii, singurătatea, fragilitatea fiinţei umane sunt teme ale existenţialismului dezvoltate în opera lui **Sartre, Camus, Kafka.**

Eugen Ionescu este adeptul *personalismului,* curent al filozofiei contemporane, care consideră persoana umană o categorie supremă, o entitate autonomă şi o creaţie a devinităţii către care tinde şi căreia i se subordonează. Nostalgia ionesciană faţă de mişcarea personalistă îşi află motivaţia în atitudinea de împotrivire faţă de agresiunea eului individual manifestată de nazism şi totalitarismul de stânga.

Tragedia limbajului despre care vorbesc poststructuraliştii îmbracă în opera dramaturgului o formă originală. Definiţia ionesciană a cuvântului ca fugă din faţa realităţii, pe care ar trebui să o desemneze o aflăm în opera "Căutarea intermitentă" şi "Jurnal în fărâme" al lui E. Ionescu. "Logosul era totodată şi acţiune. A devenit paralizie. Ce anume e un cuvânt? Tot ceea ce nu e trăit cu intensitate arzătoare(...) Verbul a devenit verbiaj(...) Cuvântul nu mai arată, cuvântul trăncăneşte. Cuvântul e literar. Cuvântul e o fugă". Dramaturgul optează pentru abandonarea logocentrismului, pentru vorbirea în ciuda şi împotriva cuvintelor: "Ce bine ne-am înţelege dacă n-ar fi cuvintele. Ar trebui să vorbim de-a curmezişul". Tragedia limbajului la E. Ionescu în "Cântăreaţa cheală" vine din filozofia postmodernă a limbajului conform căreia cuvântul nu mai desemnează o referinţă reală. "Experienţa profundă n-are cuvinte. Cu cât mă explic mai mult, cu atât mă înţeleg mai puţin. Dramaturgul, în tot ceea ce creează, este deconstructiv, iar sensul cuvintelor rezultă din subminarea negatoare a limbajului". Nu-mi rămâne decât să dezmint orice cuvânt, dezarticulându-l, făcându-l să explodeze, transfigurându-l". Antipiesa amintită reprezintă o astfel de dezarticulare a cuvintelor "unde vocabulile explodează în cele din urmă în sunete onomatopeice arbitrar juxtapuse". ("Ionesco. Anti-lumea unui sceptic", Laura Pavel). Amurgul limbajului postmodernismului devine pentru dramaturg tragedia limbajului. Cuvântul dezarticulat, apoi revirginizat îşi dobândeşte sunetul autentic. "Cuvântul împiedică tăcerea să vorbească" afirmă E. Ionescu.

"Lecţia" este tot o piesă de teatru abstract, nonfigurativă, "o funcţionare în gol a mecanismului teatral" fără conflict psihologic de profunzime, fără motivaţie interioară a personajelor, fără intrigă, epurată de orice tematică psihologică, ideologică sau filozifică. "Teatrul abstract. Dramă pură. Antitematică, antiideologică, antirealist-socială, antipsihologică de bulevard, antiburgheză, redescoperire a unui teatru liber". ("Note şi contranote") Profesorul din "Lecţia" este un violator şi un asasin pentru care "Filologia duce la crimă". *Noncomunicarea* îmbracă forma ilogicului, iraţionalului, o adevărată babilonie lingvistică: "Profesorul: Mofturi! Mofturi! Mofturi! (Menajera dă să plece.) Stai nu pleca aşa! Te-am chemat să îmi aduci cuţitul spaniolesc, neo-spaniolesc, portughez, franţuzesc, oriental, românesc, sardanapalicesc, latinesc, şi spaniolesc.

Menajera, severă: Pe mine să nu puneţi bază. (Iese.)

Profesorul: Uite-l, domnişoară, un cuţit. Păcat că-i unul singur; dar noi o să încercăm să-l folosim în toate limbile! Ajunge să rosteşti cuţit în toate limbile, fixând obiectul de-aproape cu privirea şi închipuindu-ţi că e cuţitul din limba în care vorbeşte."

Mecanismul care scapă de sub control este, pe rând, un mecanism al gândirii, al limbajului, o proliferare a limbajului care exprimă o ruptură cu lumea, dar şi o agresare a omului prin limbaj. Personajul devenit marionetă este Profesorul, Eleva este victima agresiunii fizice şi morale. Poate ar trebui să consemnăm comunicarea nonverbală care se realizează prin prezenţa cuţitului absent, o prezenţă absentă, aşa cum sunt scaunele din piesa omonimă.

În "**Scaunele**" mecanismul necontrolabil, noncomunicarea se exprimă verbal şi nonverbal. Considerată farsă tragică, piesa prezintă dezintegrarea fiinţei umane.

Simbolul, scaunele care umplu scena este relevat prin prezenta celor doi bătrâni al căror dialog exprimă dramele cotidiene, banalitatea, neîmplinirea, frustrarea. Ideea care se desprinde este aceea a alienării, reificării fiinţei umane, devenită simplu obiect, confundabilă cu obiectele din jur. Vidul sufletesc al unei nonexistenţe este tot mai evident ca şi în celelalte piese amintite. Locuinţa, spaţiul dramei, este simbolică, înconjurată de apă, o locuinţă lacustră, concentrică, cu uşi care nu duc nicăieri a devenit loc al solitudinii, dar şi al noncomunicării. Personajele nu au consistenţă psihologică, limbajul exprimă frustrări obsesive. Frumuseţea pierdută a lui Semiramis, lipsa de ambiţie a bătrânului care putea să ajungă orice, dar nu a ajuns decât portar-mareşal de bloc - sunt idei obsesive ale dialogului. Ca şi în celelalte piese menţionate, în cele din urmă mecanismul limbajului devine necontrolabil: "Ah!... râs...risi, risi . Hi-la- la - II- hi- ho- la-la!"

Proliferarea limbajului ("proprietarii, savanţii, păzitorii, preşedinţii, cromozomii, popa, păpădiile, papirusul") este însoţit de proliferarea scaunelor. Toate personajele, o diversitate tipologică umană, sunt aduse de un luntraş neobosit, Charon, pentru a înţelege că toţi sunt muritori. Scena plină de scaune este infernul din care cei doi bătrâni se salvează, având conştiinţa scufundării în neant, într-un infern al nefiinţei, într-o astfel de lume alienată, urmare a unei grave crize existenţiale, purtătorul mesajului suprem este un Orator surd şi mut. Această ultimă voce a conştiinţei este incapabilă de comunicare, cuvintele nu sunt purtătoate de sens, ci sunt zgomote, sunete guturale de mut: "Mîîmîm, Mîîmîm, Gugî, Gu, Gî, Mîîmîm, Mîîmîm Mîîmîm, Mîîmîmîîm". Incapacitatea de comunicare a Oratorului este un simbol al unei absurde societăţi, care şi-a pierdut demult funcţia de comunicare umană. Cei doi bătrâni, locuinţa izolată de ape, scena plină de scaune,Oratorul mut demonstrează drama incomunicării în faţa evenimentului inevitabil al morţii. Grila de interpretare nu poate cuprinde decât ideea că acesta este un Demiurg incapabil de comunicare, de explicare a ordinii lucrurilor. *Noncomunicarea* între semeni devine incomunicare cu Demiurgul care şi-a întors faţa de la om. Dramaturgul opune două lumi, una vizibilă, cealaltă invizibilă, perceptibilă doar prin zgomote. Între divin şi existenţa omului s-a creat o prăpastie, alienarea a atins cote mari, încât nimic nu o mai salvează". Lumea îmi apare în anumite momente ca şi cum ar fi golită de semnificaţie, iar realitatea - ireală. Tocmai acest sentiment de irealitate, de căutare a unei realităţi esenţiale, uitate, nenumite- în afara căreia nu mă simt fiinţând- am vrut să-l exprim prin personajele mele ce rătăcesc în incoerenţă, neposedând nimic în afară de angoasele, de remuşcările lor, de eşecurile lor, de golul vieţii lor. Nişte fiinţe înecate în lipsa de sens nu pot fi decât groteşti, suferinţa lor nu poate fi decât derizoriu tragică". (Eugen Ionescu)

Eugen Ionescu respinge ideea că piesele lui se înscriu într-un teatru al incomunicabilităţii, afirmând că "Incomunicabilitatea nu există". Şi explicând că personajele lui din primele piese nu doresc să comunice. Fiind golite de orice psihologie, au devenit mecanisme, maşinării, nu gândesc, sunt separate de ele însele, sunt în lumea impersonalului, în lumea colectivităţii. Personajele lui pronunţă lozinci, ceea ce le scuteşte să gândească. În această ordine de idei, Beranger, personaj autobiografic, refuză totalitarismul, comunicarea prin lozinci, integrarea în colectivism care desfiinţează personalitatea. Beranger refuză **"rinocerizarea"** deşi este un om simplu, cu un intelect modest, dominat de alcool.

"Dacă aş crede cu adevărat în incomunicabilitate absolută, n-aş scrie. Prin definiţie un autor, este cineva care crede în exprimare", conchide dramaturgul şi adaugă: "Cred în posibilitatea comunicării, cu excepţia cazului când este refuzată din tot soiul de motive". Revenind la farsa tragică "Scaunele" se impune observaţia că există noncomunicare între bătrâni *şi prezenţa absentă* exprimată prin scaune, a cărei cauză o putem găsi în alienare, în criza existenţială a oamenilor care nu se mai pot înţelege între ei. *Noncomunicarea* cu Demiurgul degradat, reprezentant temporar al lui Dumnezeu, codifică un imens decalaj între planul divin şi reiterarea existenţială a omului.

"Jacques" sau "**Supunerea",** comedie naturalistă, reprezintă cel mai bine delirul verbal al cuvintelor care nu mai numesc, nu mai desemnează nimic, cuvinte care refuză să se supună regulilor gramaticale şi semantice. Delirul verbal, expresie a ilogicului, a iraţionalului, începe cu onomastica personajelor şi continuă până la un coşmar al limbajului. Onomatopeele, repetiţiile unor vocale, consoane, silabe, prezenţa vocativelor lasă impresia unor lumi de nebuni plină de zgomote şi de furie. Decriptată, comedia naturalistă este o parodie a dramei de familie, exprimă tragicul sub o formă comică. Jacques este cel care se maturizează prin sexualitate, graţie ritualului erotic. Discursul devine delir verbal de un melodramatism cu accente patologice de tip paranoid:

"Roberta II: în jurul gâtului am colier de noroi, sânii mei se topesc... Mă-nnămolesc. De fapt mă cheamă Molii. În pântecele meu sunt haleştee, mlaştini, am o casă de lut...Gura mea picură, picură picioarele mele, umerii mei goi picură, părul picură, totul picură, curge, totul picură, cerul picură, stelele curg, picură, curg".Textul acestei opere conţine tonalităţi caricaturale, tirade, nonsensuri, o adevărată logoree care aminteşte de eroii lui I. L. Caregiale.

"Noul locatar" poate fi interpretată în aceeaşi cheie, după aceeaşi grilă. Portăreasa este cea care trăncăneşte, Domnul, noul locatar, este personajul alienat. Proliferarea mobilei este expresia

mecanismului devenit necontrolat. Noncomunicarea se manifestă prin izolare, însingurare, personajul este cel mai tăcut. Răspunsurile lui monosilabice vin să dovedească opinia că uneori cuvintele împiedică tăcerea să vorbească. Solitudinea este un drept al fiinţei umane, oamenii au o nevoie profundă de singurătate: "Lucru de care suferă lumea modernă este absenţa singurătăţii. (...) Există singurătate în comun. Aceasta este rea. Adevărata singurătate este nu atât izolare cât reculegere". ("Convorbiri" cu Claude Bonnefoy, mg. 113). Zidul este metafora-simbol a textului, noul locatar refuză să mai caute un rost acolo unde nu se află nimic, decât haos, neant.

Dramaturgul a căutat întotdeauna o revigorare a limbajului teatral degradat, prin folosirea excesivă, ideologizat, psihologizat ca în teatrul tradiţional. A optat pentru un teatru antiliterar, metefizic, care să nu fie doar vorbărie, discuţie, ci însumare de gest, ritual, imagini onirice, cuvinte "de luptă" menite să reveleze structurile mentale, arhetipale. Teatrul ionescian nu este un teatru doat al cuvântului folosit în dialog. "Teatrul este deopotrivă vizual şi auditiv, este o arhitectură nişcătoare de imagini scenice". ("Note şi contranote")

Bibliografie:

Antofi, Simona, Milea Doiniţa, „Forme şi teorii ale literaturii şi ale discursului critic contemporan ", Editura Europlus, Galaţi, 2005;
Bennefoy, Claude, „Între viaţă şi vis", Editura Humanitas, Bucureşti, 1999;
Călinescu, Alexandru, „Caragiale sau vârsta modernă a literaturii", Editura Albatros, Bucureşti, 1976;
Crişan, Alexandru, „Modalităţi de interpretare a textului literar", Editura Societăţii de ştiinţe filologice, Bucureşti, 1981;
Ionescu, Gelu, „Anatomia unei negaţii", Editura Minerva, Bucureşti, 1991;
Ionescu, Eugen, "Teatru I, II", Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1968;
Hamdan, Alexandra, „Ionescu înainte de Ionesco", Edituda Saeculum I. O., Bucureşti, 1998;
Pavel, Laura „Ionesco, anti-lumea unui sceptic", Editura Paralela 45,Bucureşti, 2002;
Simion, Eugen, „Întoarcetea autorului", Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1981;
Tafta, Nicolae, „Metamorphoses de la litterature francaise contemporaine", Editura Fundaţiei Universitare „Dunărea de Jos", Galaţi, 2000;
Ubersfeld, Anne, „Termenii cheie ai analizei teatrului", Editura Institutul European, Iaşi, 1999

Inteligenţa emoţională, un nou concept de inteligenţă

Adriana GHIŢĂ

Intr-o dimineaţă aurie de toamnă, in atmosfera efervescentă a unei săli din Universitatea din Galati în timp ce audiam un curs de masterat, un cuvant nou – sau mai degrabă o sintagmă inedită - s-a înălţat spre cer şi spre minţile noastre, înfiorându-mi sufletul şi gândurile: ***inteligenţa emoţională.***

O dorinţă avidă de cunoaştere m-a electrizat: ce este acest nou concept de care, întâmplător, nu auzisem încă? Explicaţia succintă dată de profesorul universitar a fost pertinentă şi mi-a deschis drumul spre porţile cunoaşterii.

Se crede că succesul în viaţă depinde de nivelul de inteligenţă (IQ). Insă studiile longitudinale realizate asupra unor studenţi care aveau rezultate foarte bune în facultate arată că aceştia nu au reuşit foarte bine în viaţă. Nivelul de inteligenţă nu este o garanţie a succesului, a prosperităţii sau a fericirii. Sunt persoane cu o inteligenţă foarte crescută, dar care nu prezintă competenţe de relaţionare cu alţii, competenţe manageriale sau nu ştiu să-şi gestioneze propriile emoţii (cad pradă impulsurilor de moment, se închid în sine în faţa problemelor vieţii, alunecă în deznădejde etc).

Spre deosebire de inteligenţa academică care a fost studiată de peste o sută de ani pe sute de mii de subiecţi, inteligenţa emoţională este un concept relativ nou.

In anul 1983 psihologul Howard Gardner a arătat că există mai multe tipuri de inteligenţă şi anume:

- *Inteligenţa* ***logico-matematică*** (presupune că îţi plac exerciţiile logice, rezolvi uşor probleme);
-*Inteligenţa* ***spaţială*** (gândeşti în imagini, ai reprezentări spaţiale bune, manifesti aptitudini pentru desen, sculptură);
- *Inteligenţa* ***lingvistică*** (ai talent de a scrie, te exprimi uşor verbal şi nonverbal, înveţi uşor limbi străine);
-*Inteligenţa* ***intrapersonală*** (îţi cunoşti şi îţi exprimi uşor emoţiile, sentimentele);
- *Inteligenţa* ***interpersonală*** (îţi place muzica şi jocurile în echipa, manifeşti empatie);

-*Inteligenţa* ***muzicală*** (ai talent muzical, discriminezi foarte bine sunetele);
-*Inteligenţa* ***kinestezică*** (ai abilităţi manuale bine dezvoltate, coordonare motorie bună).

Diferenţa între o persoană care înfloreşte pe parcursul vieţii şi una care eşuează, deşi sunt la acelaşi nivel al inteligenţei academice este inteligenţa emoţională: acea meta-abilitate care determină cât de bine sunt folosite toate abilităţile de care dispunem, inclusiv intelectual. Sunt multe dovezi care conduc la ideea că persoanele capabile din punct de vedere emoţional – care îşi cunosc şi îşi gestionează bine emoţiile, care pot citi şi face faţă emoţiilor altora – sunt avantajate în orice domeniu de viaţă.

Inteligenţa interpersonală şi cea **intrapersonală** au fost reunite încă din anul 1920, de către E.L. Thorndike, în termenul de inteligenţă socială şi doar în 1980 s-au delimitat în cele două concepte. John Mayer & Peter Salovey, pe baza observaţiilor şi a studiilor, au formulat teoria inteligenţei emoţionale (IE) aceasta fiind capacitatea de a cunoaşte, exprima, gestiona emoţiile proprii şi ale altora. Peter Salovey propune 5 domenii importante ale inteligenţei emoţionale, împărţite în cele 2 tipuri de competenţe: competenţe de ordin personal (inteligenţa intrapersonală) şi competenţe de ordin interpersonal (inteligenţa interpersonală):

1. Competenţe de ordin personal:

1.1. Cunoaşterea propriilor emoţii: este important să ne cunoaştem propriile emoţii pentru a le putea exprima sau controla, pentru a putea lua decizii corecte.

1.2. Gestionarea emoţiilor reflectă capacitatea noastră de control al emoţiilor, impulsurilor, de adecvare a emoţiilor la diferite situaţii, flexibilitate.

1.3. Motivarea de sine: emoţiile au un rol dinamizant, organizator când sunt concordante cu scopul propus sau pot avea un rol dezorganizant, împiedicând atingerea scopului.

2. Competenţe de ordin interpersonal:

2.1. Empatie: prin empatie poţi să te relaţionezi mai bine cu ceilalţi, înţelegându-le stările, gândurile, participând la viaţa lor, ajutându-i.

2.2. Sociabilitate: stabilirea de relaţii pozitive, evitarea sau rezolvarea conflictelor, capacitatea de a conduce, de a lucra în echipa, de a negocia.

Dincolo de avantajele pe care le prezintă cei cu un nivel crescut de inteligenţă (capacitate de înţelegere, de rezolvare de probleme, rapiditate în gândire etc.), inteligenţa emoţională are un rol deosebit chiar în folosirea inteligenţei, în promovarea talentelor, abilităţilor. Studiile arată că succesul în viaţă depinde 80% de inteligenţa emoţională şi 20% de intelect.

O persoană cu inteligenţă emoţională crescută este sociabilă, echilibrată, persevereză în faţa frustrărilor, este organizată, ştie să îşi stabilească scopuri şi să le urmeze, este creativă, are impact asupra altora, este un bun conducător, se relaţionează pozitiv, ştie să îşi exprime emoţiile, etc.

Inteligenţa emoţională se poate forma şi dezvolta pe tot parcursul vieţii, începând chiar din copilărie. Zestrea emoţională se formează treptat, pe parcursul dezvoltării sistemului nervos (din copilărie până în primii ani ai adolescenţei) îmbogăţindu-se gama emoţiilor de-a lungul întregii vieţi. Vârsta pubertăţii şi a adolescenţei este propice pentru dezvoltarea competenţelor de ordin emoţional, în ce priveşte cele 4 aspecte ale inteligenţei emoţionale:

- **Autocunoaşterea:** cunoaşterea propriilor emoţii, autoevaluare, încredere în sine;
- **Autocontrol:** autocontrolul reacţiilor, exprimarea emoţiilor, adaptarea, orientarea spre scop, perseverenţa;
- **Conştientizare socială:** empatie, înţelegerea celorlalţi;
- **Deprinderi sociale:** abilitate de relaţionare, rezolvarea conflictelor, munca în echipă, conducerea eficientă.

Din cele relatate îţi poţi da seama că goana după succes sau note nu este un predictor al reuşitei în viaţă. Acest aspect nu este însă echivalent cu renunţarea la studiu. **Nu!** Însă pregătirea pentru viaţă presupune un set de competenţe care nu se învaţă din manualele şcolare.

Emoţiile au un rol important în viaţa noastră (fapt uşor de constatat dacă te raportezi la viaţa de zi cu zi: când eşti supărat, mânios, nu poţi stabili relaţii pozitive cu ceilalţi, nu te poţi concentra în rezolvarea problemelor, în învăţare, în luarea deciziilor) şi de aceea trebuie să li se acorde locul cuvenit. Când reuşeşti să deţii cheile **inteligenţei emoţionale** reuşeşti să îţi faci o viaţă frumoasă, prosperă şi reuşită!

Povestea neobişnuită a oraşului Sulina, în vremurile imperiale ţariste şi cele de ocupaţie chezaro-craiască

Tudose TATU

1829-1857
(fragment)

A scrie despre un oraş, fie şi la doar câţiva ani distanţă, este o încercare îndrăzneaţă dar extrem de dificilă chiar, dacă a-i dispune de toate datele necesare anume cele statistice, de mărturiile altor trecători, cât şi ale oamenilor trăitori în el, fiindcă în general realitatea vieţii aşa ternă cum ni se pare tuturor, depăşeşte orice închipuire, iar posibilitatea noastră de cuprindere omenească, de sinteză ar spune cei mai învăţaţi, este şi ea extrem de limitată.

Cu atât mai greu este să te încumeţi a reface existenţa unei aşezări, la distanţă de mai mult de 177 de ani!

Principalul motiv este în primul rând lipsa de informaţii! Datorate în cea mai mare parte dezinteresului în a consemna aparţinând celor care şi-au dus acolo traiul izolat! Chiar dacă erau extrem de puţini, iar oficialităţile ştiau a scrie, fiind numiţi cu însărcinări precise!

Şi acolo unde nu există cuvântul scris, rămâne doar amintirea!

Care cu fiecare an devine din ce în ce mai palidă, amănuntele fiind luate de vântul uitării!

Trăitorii dispar şi ei!

Până când nu mai rămân decât legendele, cioburi strălucitoare de realitate, amestecate cu ţărâna fecundă a imaginaţiei!

Asa este şi cazul Sulinei, unde legendele sunt la ele acasă, hrănite şi de literatura preafrumoasă a lui Jean Bart, Nicolae Iorga, Mihai Drăghicescu, Radu Tudoran.....despre restul nemaiavând timp preţios a pierde!

Personal, deşi îmi plac nespus de mult, vremurile îndemnându-mă să mă hrănesc exclusiv din basmele şi poveştile Orientului de care suntem apropiaţi nu doar geografic, ba chiar mai dihai şi spiritual, am preferat şi mă lupt să-mi redescopăr spaţiul Dunării de Jos, al oraşului meu afurisit în formă de corabie, bazându-mă de adevărul cuprins în documente!

Aşa am ajuns, prin voia valurilor Dunării plecând de la Galaţi, la Sulina!

Fapt pentru care respectându-mi credinţa, vă voi propune desigur cu permisiunea dumneavoastră, un alt fel de istorie a porţii de intrare şi ieşire de veacuri pe Dunăre, istorie mult mai apropiată de realitatea acelui timp îndepărtat, deci cu atât mai interesantă decât orice imaginaţie fabuloasă!

Am ales o perioadă slab abordată de istorici, tratată cu nemaiîntâlnită lipsă de profesionalism mai ales în cazul întregului spaţiu

al Deltei Dunării, toate tratatele şi cărţile ce s-au scris despre fluviu, preluând informaţii exclusiv din surse livreşti şi mai deloc din documente. Perioada poate cea mai frumoasă a Sulinei, prin întâmplările şi evoluţia ei, de la un simplu punct de escală, de trecere în mare a corăbiilor, la cel de aşezare urbană cu toată viaţa ei extrem de complexă.

Este perioada rusească a Sulinei!

Iată de ce o numesc aşa, în ciuda tuturor istoricilor declaraţi ei înşişi extrem naţionalişti!

Bazat doar pe renumitele documente care culmea sunt şi nepărtinitoare!

La data de 14 septembrie a anului 1829 se încheie la Adrianopol tratatul de pace între Înalta Poartă Otomană şi Rusia ţarului Nicolae I (1825-1855) care pune capăt unui război acceptat şi binecuvântat de toate puterile Europei, Anglia, Franţa, Austria, Prusia, pentru rezolvarea definitivă a problemei greceşti, dar atenţie cu păstrarea status-quolui, adică al graniţelor Imperiului osman!

Fără nici-un fel de anexiuni teritoriale!

Numai că, împotriva voinţei Europei, Rusia ţarului, cea pravoslavnică, ortodoxă, uitând de preceptele biblice sau ştiind că în politică totul nu se pierde decât în vânt, prevalându-se de epidemiile vremii, ciuma şi mai nou holera, defineşte un statut aparte Deltei, respectiv al Gurilor Dunării, obiectiv strategic european.

Graniţa dintre imperii se mută deodată pe canalul Sfântul Gheorghe!

De aceea Anglia nu va recunoaşte în mod expres acest tratat, mulţi ani după aceea!

Motiv pentru care Rusia, stabileşte un regim destul de liberal nu numai în relaţiile cu locuitorii spaţiului deltaic, ci chiar cu vechiul său adversar recent înfrânt!

La Sulina conform planului Gurii de vărsare întocmit de ofiţerii ţarişti, plan aflat la Arhivele Naţionale din Bucureşti, Fond Anglia, Rola Nr. 30, cadrul 220 la acea dată existau pe malul drept, câteva case, farul ridicat de turci la 1802 din lemn de brad, reîntărit poate la 1817-1818, şi o redută de apărare construită de Kara Osman Oglu şi Andrew Pace, ca şi amenajarea hidrotehnică a Gurii de vărsare propriu zise tot în acei ani.

Fiind o aşezare de importanţă strategică, regimul ei avea să rămână, ca şi înainte pe vremea turcilor, unul strict militar, ţariştii expediind conform celor declarate ulterior de sursele epistolare şi consulare britanice, un Căpitan de port însoţit de un grup de 20 de soldaţi, cu misiunea de a înregistra şi controla accesul corăbiilor dinspre şi înspre mare.

Cu acest Căpitan de port având grad militar de Colonel în armata ţaristă, deci un rang deosebit de înalt în ierarhia armiilor acelor vremuri avem să ne întâlnim peste ani şi ani în perioada 1848-1850.

Vom spune despre acesta doar că avea atribuţii, militare, administrative, judecătoreşti, inclusiv penale asupra întregii regiuni nou achiziţionate de ruşi, cu locuitorii ei cu tot!

Numele celor care s-au perindat în aceasta funcţie, nu numai importantă, dar şi extrem de profitabilă conform tuturor mărturiilor epocii, ne lipseşte în momentul de faţă, datorită stadiului cercetării, ce ţine în primul rând de resursele financiare!

Cunoaştem în schimb numele primului ei locuitor civil!

Acesta a fost Andrea Arseni.

„Pe la sfârşitul anului 1829, sau la începutul anului 1830, un grec pe nume Andrea Arseni a primit permisiunea din partea Guvernului Rus să-şi deschidă un magazin la Sulina, el a fost primul ei locuitor şi era poreclit de Ruşi „Markalant" „de la faptul că furniza Carantinei provizii, individ care a monopolizat tot comerţul. Aşa ne spune Edward Stephens, caporal de clasa a II a în raportul său informativ din data de 01.02.1857, raport alcătuit de el în calitate de subordonat şi destinat lui John Stokes, Comissioner of the Danube, adică Comisar al Dunării, primul numit şi sosit dintre toţi cei ce aveau să fie cunoscuţi sub numele de Comisari ai CED.

Rapoartele sale în număr de 27, se află cuprinse în Dosarul nr. 2, Delegatul Angliei 1856-1871, Fond CED, AN.Galaţi, aşadar inclusiv cel menţionat, raport din care citâm în continuare.

„Până la 1833 au existat doar 3 case la Sulina, dintre care două ocupate de oficialităţile Ruse, cealaltă de Arseni, dar deşi mulţi au solicitat autorizaţii de construcţii, ei au fost mereu amânaţi prin influenţa lui Arseni, care era gelos pe rivalitatea în materie de comerţ, ori din alta cauză, nu am putut să aflu.

El a murit de holeră în anul 1833, iar afacerea a fost continuată de nepotul său.

De la această dată, până la 1837 s-au construit aproape 50 de case, dar deşi le fusese acordată autorizaţia de a construi, proprietarii lor nu trebuiau să-şi deschidă magazine".

De dragul adevărului istoric menţionăm că pe harta deja amintită, şi datată undeva 1829, apar un număr puţin mai mare de locuinţe, aproximativ 7.

Situaţia însă a proprietăţilor acelei perioade, cât şi a celei următoare, o aflăm din raportul consular al lui Vincent St. Lloyd, viceconsul britanic la Tulcea, raport datat 30 ianuarie 1850 şi adresat superiorului său Lt.Col.Edward St. John Neale viceconsulul britanic de la Varna.

„ Pământul constituie se spune proprietatea Guvernului Rus şi nu poate fi vândut, dar autorizaţiile de construcţii sunt vândute de autorităţile locale, cu condiţia că dacă li se cere, casa construită trebuie să fie demolată la o solicitare imediată; iar câte un proprietar care a construit o casă, este informat din când în când, că respectivul lui imobil trebuie să fie demolat şi pentru a-l lăsa în continuare în picioare, acesta este obligat să plătească pentru a doua oară". AN. Bucureşti, Fond Anglia, Rola 30 cadrele 56-71.

Revenind, să menţionăm că la data de 8 iulie 1833, s-a semnat la Hunkiar Iskelessi, Schela Impărătească în traducere, tratatul ruso-turc de asistenţă mutuală şi de navigaţie incheiat pe o durată de 8 ani, sub umbrela diplomatică a căruia ruşii au forţat nota şi au început construcţia de case la Sulina, împotriva literei tratatului precedent, cel de la Adrianopol de la 1829.

Unii istorici europeni vorbesc pe bună dreptate că prin prevederile acestuia, Rusia ţaristă obţinuse o poziţie extrem de privilegiată şi ameninţătoare pentru interesele puterilor occidentale la Strâmtori şi bazinul pontic, acest ultim bazin devenind mare ruso-turcească ce putea fi închisă oricând marinelor europene. De fapt acest tratat a pus virtual Imperiul Otoman sub protectoratul abia deghizat al ambiţiosului monarh, militarist şi autocrat, Nicolae I.

În aceeaşi idee se înscrie şi Ukazul din data de 7 februarie 1836 cu privire la înfiinţarea Carantinei de la Sulina, subiect dezbătut pe larg într-o lucrare anterioară intitulată „Cărţi vechi, corăbii, reisi, neguţători şi diplomaţi – Dunărea de Jos 1745-1856 „ce-mi aparţine între paginile 241-274 ale respectivului volum. Carantină care va deveni funcţională în anul imediat următor, după cum ne indică acelaşi Edward Stephens.

„În acest an – 1837 nn. – Ruşii au trimis un Guvernator care funcţiona ca şi Căpitan de port, el avea sub comanda sa, doar o mică forţă [aproximativ 20 de cazaci] dar mai exista şi o altă grupă de soldati pe malul opus al fluviului."

În anul 1838, Sulina a fost vizitata de prinţul Vorontsov care a acordat autorizaţii tuturor celor care doreau să construiască case şi să deschidă magazine, această vizită constituind o ocazie care nu a fost pierdută de neastâmpăraţii şi întreprinzătorii greci care frecventau cel mai mult pe atunci fluviul. Exista aşadar un teren pe care, sub protecţia prietenească a Ruşilor şi cu un paşaport englezesc la îndemână, în caz de situaţii de urgenţă, ei puteau să-şi desfăşoare activităţile lor întrucâtva îndoielnice, fără a fi pedepsiţi.

Drept urmare, influxul de locuitori a continuat neîncetat până în anul 1845."

Deci guvernatorul provinciei Noua Rusie – Novoe Rossia – Mihail Semionovici Vorontsov cel care a deţinut această funcţie între 28.07-1823-1846 şi a cărui reşedinţă era la Odessa, poate fi considerat fără drept de tăgadă, întemeietorul oficial al Sulinei ruseşti la anul 1838.

Să nu-l uităm nicicând pe Diadia Semion!

Dan PLĂEŞU

DIMINEAŢĂ DE LUNI ÎN UE
Întâmplare lucrativă

PERSONAJELE:
Frusina – o doamnă
Stamatescu – un domn
Cornel – un domn de domn
Acţiunea se petrece undeva, în UE

O dimineaţă de luni. Iarnă blândă. Dintr-un bloc iese Frusina, trăgând un căruţ gol. Se îndreaptă către tomberoane. Agale. Se salută cu vecinii, nu foarte mulţi. La locul ei de muncă, punctul menajer, numit de unii rău-intenţionaţi gunoi, este întâmpinată de Stamatescu. Şi el dotat cu căruţ.

STAMATESCU(afabil): Bună dimineaţa, doamnă Frusina!
FRUSINA(preocupată): Bună, dom' Stamatescu. V-aţi grăbit astăzi.
STAMATESCU: Vreau să încep rodnic o nouă săptămână de lucru. Ceva nou?
FRUSINA: Trebuie să ne scoatem carte verde pentru căruţ. A spus la televizor. Orice vehicul care circulă în spaţiul UE nu poate merge fără carte verde.
PANAITESCU: Fugi, madam, de-aici! O faci pe inteligenta. Poate vrei să am şi stingător, trusă de prim-ajutor ori triunghi reflectorizant. Despre aşa ceva nu s-a spus nimic la teve?
FRUSINA: Treaba dumitale. Să nu zici că nu ţi-am spus. (Evaluare la teren) Uite ce de marfă e aici. Să tot munceşti. Şi unii susţin că la noi e şomaj. De fapt sunt foarte mulţi leneşi, ăsta-i adevărul.
STAMATESCU: Şi nu suntem civilizaţi, coană Frusină. Prin alte părţi resturile sunt aşezate pe categorii: hârtia la hârtie, fierul la fier, plasticul separat şi el, textilele la fel.
FRUSINA: Dar noi suntem comozi, leneşi şi văicăreţi. Una, două, protestăm.
STAMATESCU: Apropo, nu te-am văzut vineri la miting.
FRUSINA: Am avut de lucru. Eu nu-s băgăcioasă ca dumneata.
STAMATESCU: Eu, băgăcios?! Pur şi simplu, m-am aflat şi eu pe acolo.
FRUSINA: Şi te-or bătut cumva?
STAMATESCU: Dar nu s-a-ntâmplat nimic rău, femeie. Domnii cei mari de acolo au fost foarte amabili.
FRUSINA: Dar nici de rezolvat nu s-a rezolvat nimic.
STAMATESCU: Păi, cine s-o facă? Aşteptăm ca pe vremuri să ne pice pară mălăiaţă? Tot nu ne-am învăţat cu capitalismul? Aici câştigă cine are idei. Cine n-are dispare. Bunăoară, noi doi lucrăm la gunoi. Avem un venit asigurat.
FRUSINA: Şi neimpozitat. Mi-e şi ruşine de mine, îmi tot spun în gând că fur statul. Aşa că într-o bună zi o să mă duc la fisc ca să mă predau. Cu tot cu căruţ o să mă duc.
STAMATESCU: Fii, femeie, serioasă! Ascultă aici ce idee mi-a trecut prin cap. Vreau să-mi deschid o afacere.
FRUSINA: Tot cu gunoaie?
STAMATESCU: Tot. Dar altfel de gunoaie.
FRUSINA: Ai ochit un cartier mai bogat.
STAMATESCU: N-ai ghicit. Am pus ochii pe o ţară mai bogată.
FRUSINA: Să nu-mi spui că te duci în America, pe unde umblă şi bosul ăla de-a ajuns milionar în dolari de la gunoaie?
STAMATESCU:Lasă America... Vreau să mă duc în Germania, coană Frusină.
FRUSINA: Da' ce-ţi veni? Măcar să fi ales o ţară latină, o Spanie, o Italie.

STAMATESCU: Ăia-s cam pârliţi, femeie, dar nu vor să recunoască. Pe când Germania…E numărul unu. Fii atentă aici. Deci, mă duc acolo. Cu buletinul, bineînţeles. Mai găsesc eu un românaş, doi şi ne punem pe treabă.
FRUSINA: Adică, laşi gunoaiele de aici pentru alea de acolo.
STAMATESCU: Nu-ţi spusei că alea sunt altfel? Cei de acolo numesc gunoaie tot ce nu le mai trebuie prin casă, ce s-a demodat. Ăia aruncă pe unde apucă televizoare, maşini de spălat, mobilă, haine bune-bune şi câte altele. De maşini nu mai vorbesc.
FRUSINA: Şi te apuci mata să le aduni…
STAMATESCU: Exact. Facem o firmă, închiriem spaţii, transport şi le valorificăm pe toate. Ăia vor fi fericiţi că-i scăpăm de gunoaie, le salvăm mediul cum ar veni, iar noi ne alegem cu un câştig frumuşel.
FRUSINA(descoperire): Hopa! Uite pe cine văd!
STAMATESCU: Dom' Cornel. Ce mândru umblă! (Numitul păşeşte, într-adevăr, ca un domn de domn)
FRUSINA: La banii lui…Trebuie să fi fost la maică-sa. Băiat bun, dom' Cornel! Chiar dacă nevastă-sa nu se împacă cu bătrâna, el rămâne un fecior de ispravă. I-a cumpărat babei apartament separat, i-a băgat centrală…
STAMATESCU: Ce spui? I-a băgat centrală? De când?
FRUSINA: Din toamnă. Am fost pe la ea. E raiul pe pământ! Eu mă chinui cu repartitoarele. Da' bine că mi-am pus! Acum am ce închide. Că mie mi-e bine în frig...
STAMATESCU: Las' că şi căldura asta, după ce că-i scumpă, face rău la inimă... Uite că se apropie barosanul...Să ne trăiţi, dom' Cornel!
CORNEL: Noroc, măi, muncitorilor! V-am văzut prestând şi-am zis să vă dau o veste bună. Am ceva pentru voi la firmă: cartoane, piese vechi. Dacă treceţi pe la mine n-o să vă pară rău.
FRUSINA (mândră-n toate cele): Să vedem dacă ne permite timpul, dom' Cornel. Avem un program cam încărcat. Nu, dom' Stamatescu?
STAMATESCU: Oricum, să ne notăm oferta lu' dom' Cornel. Aşa ceva nu se refuză. (Scoate o agendă şi notează)
CORNEL: Bine, măi, muncitorilor, să fie cum doriţi voi. (Dur) Până una, alta, luaţi de aici un bănuţ, ca să nu mai cotrobăiţi azi prin gunoaie. (Le întinde câteva bancnote)
FRUSINA(urme de demnitate): Ştiu eu dacă se cade...
PANAITESCU(practic): Se cade, coană Frusină. (Ia banii) Şi mulţumim frumos, dom' Cornel. Săru' mâna mult! Vom trece pe la matale cât de curând. Tot un domn ai rămas.
CORNEL: Să veniţi, măi, muncitorilor, că o să merite. Şi mai lăsaţi-l încolo de gunoi! Mai duceţi-vă şi voi la un teatru, la un concert, la un balet, la o expoziţie...
FRUSINA: Numai să ne permită timpul, dom' Cornel. Notează şi asta cu teatrul, dom' Stamatescu... Oricum, mulţumim frumos de gest! Să vă dea Dumnezeu sănătate!
CORNEL: Şi vouă, măi, muncitorilor. Noroc şi s-auzim numai de bine...(Pleacă)
PANAITESCU: Ei, acum ar cam fi timpul să pornim în cursă. Mata unde predai marfa? Tot la dom' Mitică?
FRUSINA. Tot.
PANAITESCU: Eu rămân clientul lui dom' Pandele. (Ies cu căruţurile din dispozitiv)
FRUSINA: Da' nu-i prea departe? Bănuiesc că-ţi dă mai mult.
PANAITESCU: Ai ghicit. Câştig în plus doi bani pe kil...(Mândru) Am făcut o bună afacere cu dom' Pandele. Atunci eu te las. Fii atentă la circulaţie! Cred că ţi-ai însuşit noul cod.
FRUSINA: Nu-mi duce mata grija. Îl ştiu ca pe apă... Apropo, ce faci cu banii?
STAMATESCU: Da' curioasă mai eşti! Las' că-ţi spun mâine. Să vii negreşit, că am să-ţi fac o propunere.
FRUSINA: Ce fel de propunere?
STAMATESCU: De căsătorie. Dacă tot am intrat în Uniune şi ne e viaţa mai uşoară, poate ne luăm şi noi. Că înainte, în tranziţie, ne venea mai greu. Ei, ce zici?
FRUSINA: Poate...
STAMATESCU: Nici un poate! Mâine ne întâlnim tot aici, în UE. E clar?
FRUSINA(reflecţie): Vin cu o condiţie: să facem nunta la Paris...(Haz isteric, apoi pleacă fiecare în drumul său)

PLOAIA
de Coriolan Păunescu

Când a coborât în gara pustie, parcă împins de o mână nevăzută, era întuneric beznă. Noroc de luminile trenului care atunci, tocmai se pierdeau în noaptea de catran, rece şi umedă. Altfel, ar fi avut impresia că se află, cine ştie prin ce întâmplare, într-o hrubă în care, pretutindeni, mişunau vietăţi albe şi lipicioase. Imaginea ce-i trecuse prin minte nu-i plăcuse deloc. Luminile trenului abia se mai zăreau, îndepărtate, ca nişte capete de ţigară aprinse. Ploaia cernea din nou, biciuindu-i faţa şi mâinile...

Încotro? În câteva clipe rămăsese singur cuc. Îi trecu, prin faţa ochilor, mâna directorului care-i arăta uşa. Apoi, se văzu ripostându-i şi în cele din urmă trântind uşa capitonată şi ieşind. Se răcorise. Da, se răcorise bine atunci. Acum, îşi dădea seama, îi ţiuiau puternic urechile. Încercă, de departe un sentiment de disperare. Ploaia îşi înteţise bătaia. Îl plesnea ca o coadă de cal, udă, peste ochii mari ca nişte imense semne de întrebare. „O fi căzând şi piatră?" În iunie, ploile sunt, deseori, pline de surprize. Auzi, la un moment dat, pietrişul peronului gemând sub paşii cuiva. Se bucură. Nu era singur. Privi încordându-şi auzul. Da, pietrişul gemea la fiecare pas. Lângă umbra aceea, mai mult închipuită, se mişca, înainte şi înapoi, un felinar orb, aproape stins.

„O fi şeful gării", îşi spuse şi, printr-un gest reflex, îşi căută chibriturile în buzunar. Descoperi, mai întâi, ţigările. Scoase una şi gestul îi aminti că la fel de sigur pe mişcări era, atunci, şi directorul. Îl ţintuia cu ochii lui mici şi-l îndemna să stea jos; el însă refuza cu îndârjire. Se aflau împreună într-o încăpere mare, mobilată cu fotolii acoperite cu catifea vişinie; dincolo de biroul lung, directorul vorbea, vorbea întruna gesticulând. În cele din urmă se oprise. Părea că ascultă atent, încordat. Vorbea acum el. Nu mai ştia ce. Totul i se învălmăşea în cap, totul. Între timp, îşi găsise şi chibriturile. Scapără un băţ. Unul singur. Îl ascunse în pumnii mari, siguri, reuşind să-şi aprindă ţigara. În materie de aprins pe vânturi şi ploi se ştia totdeauna un expert. În beznă, abia licărind, capul directorului îi vorbea răspicat. Simţea cum îl admonesta cu mâna, în care i se vedea ţigara aprinsă, ţinută elegant între degete. Şi iar uşa aceea mare, batantă, capitonată, se zvârcolea între balamalele ei mari, puternice. O trântise el. Nu mai ştia cum, dar o trântise. De asta era sigur...

Celălalt, şeful gării, văzându-i chibritul aprins şi probabil şi faţa, se opri. Ridică felinarul şi-l cercetă preţ de câteva clipe, timp în care pietrişul scârţâia încă sub picioarele lui. Era un semn că omul se frământa, discret, căutând poate o poziţie mai comodă. Ploaia bătea razant, ca şi când le-ar fi secerat trupul. Între timp, trenul fusese înghiţit de întunericul dens, ca o încăpere de smoală. Rupse tăcerea, sâcâit de frig şi de plesniturile ploii.

- Dumneavoastră sunteţi şeful gării, nu-i aşa? întrebă încet, parcă temându-se ca celălalt să nu se supere.

- Şeful? Nu, eu sunt acarul de la cabina unu... hî-hî, hî! râse acela hârâit, ca o râşniţă veche care măcina nisip.

Trase din ţigară adânc, înfricoşat. Înteţit, jarul scălda faţa omului într-o lumină roşiatică, palidă însă. Apucă să vadă, ca şi când ar fi zărit printr-o deschidere subţire, ca un fir de aţă, ochii negri, mari şi sfredelitori. Aveau o privire rea, ucigătoare; când li se întâlniră ochii, acela râse din nou, în stilul său de moară veche, pornită să macine un pietriş aspru, bolovănos şi uscat.

- Nu-ţi place când mă auzi, aşa-i?

Şi râse iar, fără noimă, în timp ce se mişca când pe un picior, când pe altul, ca şi când ar fi vrut să-l enerveze ori poate s-o rupă de fugă, la primul semnal de primejdie.

- Hî-hî! râse iar, ca un difuzor vechi, hodorogit...şi atunci, fără voie –şi fără să prindă măcar de veste –simţi cum i se urcă părul în cap, ca o pădure doborâtă care-şi relua, acum, vechea poziţie, ortogonală. Îl cuprinse panica şi, dârdâind, dădu să fugă. Dar nu reuşi decât să se tragă îndărăt un pas. În acelaşi timp, prin faţa ochilor trecu iar pumnul directorului. Îi recunoscuse unghia lovită cândva şi crescută strâmb, din carne, ca şi când ar fi fost un arbore botorojit, chinuit de zvârcoliri şi tensiuni adânci, interioare. I se arătă din nou uşa dublă, grea, pe care o trântise cu toată patima, atunci, când îl dăduse afară şi el ieşise vijelios, luând-o în piept ca şi când ar fi dorit s-o sfarme. Îşi aminti cum pumnul care-i fusese destinat îşi greşise direcţia. Se bucură, altfel ar fi fost obligat să riposteze. Nu se putea lăsa batjocorit la infinit. Şi el avea pumnu greu...

- Ţi-e frică? Hî-hî, hî! auzi din nou, de data asta undeva deasupra capului, parcă picurând cuvintele dintr-un difuzor ascuns în fiinţa lui. Se scărpină în creştetul capului. Gestul îi era, de fapt, un reflex căpătat în şcoală. Un reflex care, iată, se

păstrează şi acum, deşi au trecut de atunci zeci de ani. Surâse amuzant. Se gândi, o clipă, că surâsul lui trebuie să fie ascuns, imperceptibil.

Şi omul acela, cu felinarul, râse iar cu glasul său de râşniţă veche, hodorogită, pusă să macine pietriş ori nisip aspru. Apoi auzi geamul spărgându-se, ca atunci când trântise uşa grea, ca un perete care avea să-l despartă de lume. Realiză cum cădeau din balcon bucăţile de sticlă. Zang, zang...şi iar, lângă dânsul, auzi glasul celui cu felinarul, ca şi când i-ar fi ghicit frica şi mirarea în ochi. „Vede prin întuneric!" îşi spuse în timp ce îşi pipăia părul ca o pădure aspră de brazi. „Da, vede prin întuneric!".

Se trase încă doi paşi, şi încă unul. I se părea că pietrişul gemea acum cu glas omenesc. Gemea strivit de paşii lui ori ai celuilalt. Nu se depărtase prea mult. În faţă simţea răsuflarea fetidă a omului de la cabină, şi mai făcu un pas înapoi, şi încă unul. Răsuflarea era tot mai aproape. Se lipise parcă de chipul lui, ca o umbră. Întinse mâna să-l oprească. Nu-l vedea. Simţi cum mâna-i lunecă pe ceva păros, cald ca o spinare de animal. Inima-i bătea în afara pieptului, gata să-i cedeze. Se retrase brusc şi ţipă. Noaptea se despică dintr-o dată, sfâşiată de un fulger alb, luminându-l o clipă. Îi văzuse faţa şi se cutremură, prăbuşindu-se în el însuşi, urmărit de râsul acela de râşniţă veche, pusă să macine pietriş şi nisipuri din cele mai aspre. Cădea mereu într-o groapă adâncă, parcă mai întunecoasă decât întunericul în care coborâse din tren, acum o oră sau mai multe, cine mai ştie, pentru că lui i se părea că pierduse noţiunea timpului. Se izbea când de un perete, când de altul şi încerca, zadarnic, să se agaţe de ceva. Îi alunecau degetele pe spinarea udă, de animal puternic, muşchiulos. Scapătă în jos, adâncindu-se tot mai mult în întuneric, sau în groapa aceea. Nu mai ştia. Scapătă mereu. Şi de sus, până jos, auzea ecoul acela, tenebros, de râşniţă veche sfredelindu-i creierul sau sufletul, nu-şi dădea seama nici el.

Deschise ochii. De data asta era sigur. Nu vedea. Simţi însă că în jur totul e alb. „E ziuă", gândi. În străfunduri, de data asta, mai clar, încercă un sentiment de bucurie. Voi să zâmbească. Nu izbuti. Mâinile şi trupul, îşi dădu seama curând, erau inerte. Nu le simţea. În cap îl izbeau acum două ciocane grele. „Presiunea arterială...", îşi spuse. Îl izbeau apăsat, la intervale egale de timp.

-Nu se putea altfel, domnule director, nu se putea. Am vrut să-l opresc, dar n-am putut. M-a împins. L-am izbit cu vaza în care, dimineaţă, chiar el pusese flori proaspete. Altfel, nu ştiu ce se întâmpla cu dumneavoastră. Nu ştiu... Era glasul Ioanei, secretara aceea brunetă, subţire şi cu nişte ochi de diavol. O ştia. Dar pe cine izbize? Auzea plânsul fetei ca o curgere lină de râu, parcă ar fi cântat ceva încet, abia auzit. Şi iar, apăsat şi egal, îl loveau cele două ciocane mari, acolo, în moalele capului. Se zvârcoli. De departe, parcă venind pe fereastră, râsul acela de râşniţă veche, hodorogită, se strecură, în sughiţuri, dar cu toată vigoarea. Se crispă. Glasul îi sugera o cavernă, ceva obscur şi adânc, foarte adânc şi cu miros urât, fetid. Se zvârcoli. Ar fi vrut să-şi astupe urechile, dar nu putea. Nu putea nici măcar să strige. Ceva părea că-l sugrumă. Şi râsul acela gâlgâia, tenebros, la ureche. Se zvârcolea în scoarţele albe, foşnitoare, din ce în ce mai tare, simţind că râsul acela, o dată cu accentuarea foşnetului, se atenuează ori se îndepărtează. Ha-ha, hî-hî, hî!...

-Să-i mai facem un calmant...

-Bine, numai unul. Atât. Orice exagerare îl poate costa, şi supravegheaţi-l continuu. Nu plecaţi de lângă dânsul!

Glasul omului venea de departe, poate din muntele acela alb, acoperit de zăpezi groase, strălucitoare. Ieşise soarele! Parcă auzea şi un tren. Nu, asta era de mult, poate într-o altă viaţă. Da, da, aşa a fost. Sigur. Clătină capul bandajat. Zări atunci felinarul orb care defila acum prin faţa ochilor lui. Îi zări şi faţa cu râuri lungi pe obraji. Ochii celui de la gară erau strălucitori şi ei de două sprâncene lungi, stufoase. Era curios că nu mai râdea. În schimb îl sfredelea, până în străfunduri, până dincolo de ceafă. Simţi apoi, pe obraji, o ploaie densă, măruntă, care-l plesnea ca un bici.

În beznă, departe de ochii lui urmăreau avizi luminile trenului, în care el călătorea, călătorea fericit, alături de Ioana, cea cu trupul subţire şi ochii de diavol. Cineva, la fereastra vagonului, ridică felinarul. Cale liberă!...

Se trase încet, încet către uşă şi, abia făcând primii paşi, râşniţa aceea porni din nou, zguduindu-i sufletul. Trenul se opri brusc şi o mână albă prefăcu, dintr-o singură lovitură, geamul în ţăndări. Pe un ciob, ceva mai mare, zări însângerat chipul Ioanei. Vru să întindă braţele, să-l ridice. Întâlni alte mâini. Deschise ochii. Alb. Totul era alb. În suflet, simţi strecurându-se o linişte albă, încălzindu-l. Se scufundă atunci într-un somn de plumb, greu, adevărat.

apostol gurău

Gicu de la Vest la Est

"Ziceţi-mi" Vali, cititorul de cărţi (vă amintiţi incipitul de la "Moby Dick", romanul lui Herman Melville? Mulţi au abuzat de el…). La fel ca Ismael şi eu rămân fără bani, însă el pleca pe mare "pentru a vedea partea apoasă a lumii", iar eu lucrez în case particulare. "Viciul" lecturii l-am luat în timpul Marii Naraţiuni Roşii, cum ar spune Domnul "I", în casa căruia mă aflu: demontez caloriferele, sunt înfundate, spăl, remontez. Proprietarul a ieşit să-şi facă micile cumpărături, pe masa de lucru a lăsat un teanc de hârtii răvăşite, nişte mărturii, le voi aduna, acoperi, să le protejez de praf, însă, din instinct de cititor, mă cufund în lectură, epuizez… Pentru Dumneavoastră, voi "organiza" **într-un soi de climax** zicerile lor, trucuri vechi, adresate Domnului "I". Toţi "naratorii" îmi sunt cunoscuţi, am lucrat şi prin casele lor, de fapt, ei "m-au împrumutat" Domnului "I", unii, văd, îl vizitează şi, imprudenţi, i se confesează. Ce au, domnule, cu nenea Gicu?! Îl cunosc, am icnit şi-n casele lui. A emigrat în Germania în anii şaptezeci ai secolului trecut. S-a întors bogat, a cumpărat aici două case, plus cea din Bremen, două maşini, are bani, pensii grase. Normal, nu mai ţine "la purtător" un "suflet mare", cere chirie! Ce-l toacă "**amicii**", fiecare cu **naraţiunea** lui, buzz-group: "**De ce Domnul "I"?! Cu "I" de la inteligenţia, intelectuali. Mă includ personaj obscur al acestor "estimări provinciale", bârfe, despre "fenomenul Gicu", forţă a naturii. Ştiu, vă este frică de hipocoriste (diminutive de alintare), au pătit-o cu ele şi alte etnii, nu numai noi: Volodea, Kofa, Dolfi, Dick, Bill, Ghiţă, Nicu, Lenuţa, Mitică (dulce copil!). Gicu de la Gheorghe, nu s-a preferat Gheorghiţă… Imensa imaginaţie practică teutonică i-a lărgit mintea, sacoul pepit, pe care-l poartă acum, are trei buzunare pe şolduri… Gicu, un mecanic, a fugit din instinct de "dumnezeii ideologici", asta mai lipsea, să-i placă vreunul, "a uitat" însă şi blânda religie a tribului său. Jecmănit, în Germania, de mentalităţile lui primitive, în aşa fel, de i-au mai rămas doar câteva, dar bine ascuţite: egoismul, avariţia, senzualitatea, dispreţul. În ordine morală, presupun că Gicu a inventata un "limbaj privat" de folosinţă exclusivă, deşi Wittgenstein a demonstrat că aşa ceva este imposibil…**"

"*Elisabeta, Veta, Dobitoaca, soţul meu, Gicu, susţine că aş fi aşa, pentru că nu am putut fi scoasă din "mirosul strămoşesc" nici după un stagiu de douăzeci de ani în Germania, folosindu-i şi toţi detergenţii performanţi…*

Pe Gicu asta-l roade; nu-l pot respecta, pentru că nu are Dumnezeu… Nu accept nici ţâfna lui de "om mare", cum îl plac mândrele lui din Germania şi România. Păduchele de Plantă, ultima mea rivală de aici, îi dă târcolae, poate-i cade ceva în gâtlej… Of, Florin, fecior de cărucior, om inteligent şi sensibil, deci nefericit, te înţeleg şi te iubesc…".

"Fiul handicapat, Florin, nu poate merge, când aveam nouă ani o maşină a salubrităţii din Bremen m-a accidentat chiar pe trotuar. Gicu a avut procese cu ei, mi-au dat o pensie frumoasă şi acces gratuit în şcolile germane speciale, pe care le-am urmat cât am avut chef. Ne-am întors, în 1997, în România, mă uit de atunci la televiziuni vulgare (nu comerciale!) şi citesc, bilingv, cărţi; observ: ţară săracă şi ieftină în iniţiative, simţ practic,

fermitate, caractere… Depind de părinţii mei, deşi în aceşti ani de astrală singurătate (ies noaptea în balcon şi privesc cerul), am obţinut o libertate interioară formidabilă. Pensia mea o gestionează Gicu. Acum, statul german s-ar putea să mi-o micşoreze, anuleze, pentru că nu-i mai locuiesc teritoriul. În curând, Gicu ne va expedia la Bremen, pe mine şi pe mama…**"**

Păduchele de Plantă: fac ravagii, domnule, pentru că sunt invizibil şi vorace. Porecla mi-a dat-o Domnul "I", fost şi viitor amant, nu vrea să se însoare cu mine, mi-a repartizat un statut cinic – concubină, dacă-mi convine, de nu… De fapt, în actele mele stă scris Gâză Brânduşa; într-o vreme, ca să mă alunge, acelaşi Domn "I" mi-a zis Madame D.D.T., după numele celebrului insecticid din epoca proletară, care, altfel, ne-a sulfurizat bine pe toţi…

Nenea Gicu, şaptezeci de ani, peste, după ce o va expedia în Germania pe Dobitoaca lui, va apela la "serviciile" mele oneste. Domnul "I" (îl urăsc pentru că vrea de la mine mai mult decât pot da), un coroziv, pretinde că nenea Gicu a inventat "limbajul privat" moral, de unică folosinţă. Nu, domnule, el este ca plantele, animalele, ca mine, când are nevoie de ceva, ia! Mi-a plăcut, în schimb, de fratele meu, când i-am relatat (ştia?!) ce vrea Gicu de la mine: "Jumuleşte-l, zice, nu fii proastă! Numai că Gicu este un avar şi un meschin de pute…pe acestea le-a învăţat bine la Bremen."

"Acelaşi Domn "I", intervin înfulecând din albia vorbăriei estice…. Sunt supărat că "fenomenul Gicu" este înaintea mea cu un pas, iarăşi "m-a surprins", deşi Brânduşa mă prevenise că este acţionat de inconştient, de pulsiunea sexuală". Îi propusese bani şi amor, după ce pleacă Elizabeta în Germania. A încercat s-o pipăie, Brânduşa i-a cerut întâi banii, Gicu a forţat nota, a înghesuit-o, fata l-a plesnit… Gicu a caftit-o cu laba şi piciorul. La coada ochiului stâng, Madame D.D.T. a purtat mai mult de o săptămână semnul "copitei" lui Gicu, dar se consolează repede: semnul acela îi conferă o aură demonică!.

Noutate, deşi este previzibil (am decăzut, îl monitorizăm pe Gicu, în loc să îmbărbătăm forţele sănătoase ale naţiei): Gicu , mizând pe instincul sexual intact al lui Florin, practică o peţitorie trăsnită; ademeneşte cu găteli, amăgeli, bani, cadouri, fete rusticane, le înfierbântă imaginaţia, ca apoi să le seducă el, administratorul pensiei germane a lui Florin… Cu a treia, Nela, a şi reuşit, "a necinstit-o " în felul său nemilos şi dispreţuitor."

"Elisabeta, "tu, Veta, zice Domnul "I", eşti elementul culturii-nucleu!" Ce ruşine, cu un copil aflat în nenorocire, Gicu peţeşte nurori dispuse la… măgar! Om fără Dumnezeu! În secret, construiesc un cavou cu două locuri, eu şi Florin, despărţiţi în eternitate de Gicu, nu-l mai primesc nici în aşternutul meu!"

"Florin Handicapatul: urmează un poem al naturii, cel mai trist din Univers, domnilor: Nela, a treia soţie a mea, românca, precipitându-se spre patul unde o aştepta Gicu, a lăsat o uşă întredeschisă… eu nu pot să merg, dar aud foarte bine… vagin lubrefiat, deci îl dorea, Gicu gâfâie în ritmuri cosmice, geamătul său se stinge, prăbuşit, pierdut, ca şi mitul tatălui; nici nu ştie ce pierde: adio tată!**"**

"Sunt cititorul Vali, întrerup, gata, nu mai suport, vreau finalul! Uite, iau la întâmplare un citat selectat de Domnul "I", îl plasez aici fără nici un fel de intenţie: va pluti ca Duhul Sfânt pe deasupra apelor tulburi ale "naraţiunilor" de mai înainte: "Jocul de limbaj nu se sprijină pe nici un fundament. El nu este raţional (nici neraţional), El este aici ca şi viaţa noastră", (Wittgenstein)." (Fragment din romanul "€")

Mircea Ionescu

Drum/zeni
În drum

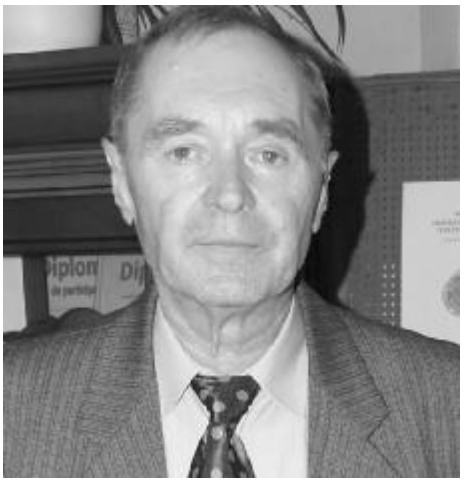

Toamnă timpurie. Plouă. Pe creasta dealurilor mai dăinuie o dungă de lumină. Tremurând, fata se ridică de sub copac şi porni. Undeva, către dealurile luminate. Dincolo s-ar cuveni să se afle satul acela. Noaptea o petrecuse în coliba unui bostănar. Bătrânul i-a adus să mănânce pepene şi ascultase tăcut, povestea. Dormise învelită cu un cojoc pe un braţ de fân, peste care era aruncat un lăicer. Dimineaţa, a curăţat prepeliţele prinse cu laţul şi a fiert o oală de ciorbă acrită cu ciorchini de poamă crudă. După aceea, bătrânul a scos-o la drum, i-a dat bani să aibă de-o maşină şi a sfătuit-o să mai treacă pe la el. Când s-o întoarce. Toată ziua, fata a mers pe jos; banii şi-i păstra în vârful unuia din pantofii pe care-i ducea în mână. Acum venise din nou noaptea. Era singură, un punct în câmpia nesfârşită; tălpile picioarelor, umflate, usturau şi ardeau. Fata şi le răcorea păşind din când în când prin iarba udă de pe marginea drumului. Treceau peste câmpie păsări de noapte, chemându-se ciudat. Vântul purta miros de paie ude. Tresăreau, departe, scânteile unor focuri...

*

Şoferul deschise uşa:
- Încotro, suflete?
- Spre Tălpeni...
- Singură, noaptea, pe ploaie?!...
- Un năcaz, răspunse fata.
- Da' tu ştii unde-s Tălpenii?
- Mi-a spus cineva, dimineaţă, că dacă ţin drumul ăsta înainte, atunci...
- De ajuns ajungi, numai că e drum, ehei, ce bucată de drum! Hai, urcă.
În cabină era zăpuşeală. Se cernea o lumină palidă de la cadrane; şoferul era un tânăr cam spânatec şi cam subţirel.
- Poate trece ploaia.
- Să ştii că bani să-ţi plătesc n-am, spuse fata.
- Om găsi noi cum să ne plătim, chicoti şoferul.
Porniră. Stropii de apă ciocăneau în tabla cabinei. Fata se ghemui într-un colţ, îşi trase picioarele sub ea, le acoperi cu rochia jilavă. Şi adormi.

*

Şoferul o sărută pe gât, iar palma lui aspră îi mângâia piciorul şi şoldul. Încercă să se smulgă din strânsoare, dar abia reuşi să se mişte. Omul o ridică şi o întinse pe banchetă. Acum o cuprinse frica. O palmă grea îi astupă gura şi fata se gândi că şoferul vrea s-o omoare. Smuci capul pe spate şi când simţi un deget în gură, muşcă cu toată puterea, până auzi osul pocnind. Omul îşi trase mâna înjurând. Fata se răsuci sub el, lovi uşa cabinei cu piciorul şi sări. Ploua. Maşina era oprită în mijlocul câmpului, cu luminile stinse. Alergă până i se tăie răsuflarea şi căzu. Rămase aşa, lipită de pământul mustind de apă, ascultând, înspăimântată, zgomotele nopţii. Acum şoferul o căuta cu lumina farurilor. Îşi aminti de pantofii uitaţi în maşină şi începu să plângă. Plângea pentru toate. Nici nu-şi dădu seama când omul o ridică de jos şi o împinse spre maşină. Mergea în neştire, fără să se gândească la nimic. Plângea. Ploaia continua să lovească în tabla cabinei, ca un ropot ameţitor de tobe.

*

Maşina era oprită în faţa unei porţi de şindrilă. Era singură în cabină: adormise. În faţa casei se aprinse un bec şi o femeie ieşi în prag.
- Coboară, îi spuse şoferul. Fata se apucă cu mâinile de banchetă şi nu răspunse.
- Coboară, nu-ţi fie frică, suntem la mine acasă. Apoi se întoarse spre femeia care aştepta în prag.
- Am găsit-o pe drum, mamă, singură în crucea nopţii. Cică merge spre Tălpeni.
- Coboară, fată, îi spuse femeia. Rămâi la noi până mâine dimneaţă.
Aprinse lumina într-o bucătărie de vară şi le întinse un prosop.
- Curăţaţi-vă de colb. Umblaţi cu grijă, Gheorghiţă, că taică-tu se hodineşte. Băiatul o porni înainte spre colţul grădinii.
- Aici e canalul, spuse el. Până acum un an, oamenii au băut apă din râu.
- La noi sunt fântâni, răspunse fata.
Fata se spălă ca-ntr-un vis. Băiatul îşi dezbrăcă maioul şi aruncă apă pe el, sforăind zgomotos. De undeva se strecura miros de mâncare încălzită. După cină, fata o ajută pe gazdă la spălatul vaselor. Aşezată pe pat, femeia privea mulţumită la fata asta pistruiată, cu părul adunat sub o broboadă albită de soare, cu un trup de copil ceva mai răsărit.
- Cum te cheamă, o întrebă femeia.
- Saveta.
- Ai împlinit 16 ani?
- Am. În toamnă fac 18, răspunse fata, zâmbind întâia oară.
- N-am avut noroc de fete, oftă femeia.
- Noi suntem acasă trei. Celelalte două-s mici. Mama-i bolnavă. Nici nu poate coborî din pat.
- Şi ce cauţi la Tălpeni?
- Pe tata. A plecat să vândă o căruţă cu varză, acum vreo lună, şi nu s-a mai întors. Se aude că s-a încurcat cu o văduvă. Aşa că m-a trimis mama să-l aduc înapoi.
Femeia tăcu. Băiatul se strecură afară şi-şi aprinse o ţigară. Într-un târziu femeia se ridică de pe pat şi spuse alb:
- Hai să te odihneşti.

*

Odaia era mare, curată şi mirosea a pâine învechită de grâu. Patul înalt avea o sumedenie de perne. Fata stinse lumina şi începu să se dezbrace. În pridvor se auzi un zgomot. Ridică un colţ de perdea şi privi. Băiatul fuma tăcut şi gânditor. În camera cealaltă femeia îşi trezi bărbatul obosit din somn. Vorbiră o vreme în şoaptă. Bărbatul se ridică din pat, bău o cană cu apă, îşi aprinse o ţigară şi rămase pe gânduri. Tăceau cu toţii. Patru tăceri. Undeva, în câmpie, departe de ei, se împlinea, poate în clipa aceea, poate în altă clipă, cea de-a cincea tăcere, înfiorător de lungă şi de singură. Copiii dormeau, aşa că femeia părăsită putea plânge în voie.

- Marile cărţi sunt irezistibile.
- Să deschizi o carte frumoasă, să te cufunzi în ea, să crezi, ce sărbătoare!
- Îţi intră cartea-n minte şi-aici desface toate cătuşele greşelii de adevăr legate că-n fiecare cuget e nodul gordian.
- Avutul tău e cartea! Ea este bucuria şi dreptul, adevărul, virtutea, datoria.
Progresul, raţiunea ca patimi risipesc.

Victor Hugo

Cartea înseamnă libertate.

Victor Hugo

Nimic nu farmecă mai mult decât să întâlneşti într-o carte lucruri plăcute care sunt în acelaşi timp şi lucruri adevărate.

Victor Hugo

Cărţile sunt prieteni reci şi siguri.

Victor Hugo

Cele mai bune cărţi sunt făcute pe jumătate de către cititori.

Voltaire

Radu MACOVEI

Urmele

Aveau amândoi feţele ostenite, pământii, numai pometii obrajilor erau înroşiţi, arşi de vântul şi soarele de peste amiază; barca se scurgea fără vlagă pe fluviu în jos, cu vâslele mişcate când şi când, ca două aripi de pescăruş bătrân care caută în zbor obosit prada. Dinspre malul Dobrogei, vântul răzbea în scurte rafale prin perdeaua de plopi subţiri, răsăriţi de trei ani din nisipuri, cerul se încrunta undeva peste sălciile Prutului, aducător de ploaie repede şi rea pentru drum de căruţă, Dunărea toată, cu spinarea zbârlită, se pregătea să ia în primire malul, să-l foarfece, să-l cuprindă, să şi-l însuşească.

Învelită în pături cenuşii, ghemuită pe mormanul de plută şi plasă din care mai priveau cu ochi înghеţaţi câteva scrumbii încremenite, fata - gândea amărât Serafim - părea un trunchi retezat de salcie, dintre acelea care te sperie noaptea în baltă, o arătare să-ţi scuipi în sân şi să faci cruce, deşi ştii bine că n-are cum fi altceva decât lemn putred, porc rătăcit prin mlaştini sau vită răzbită de streche. Pe Simion nu-l vedea, îl simţea mai mult acolo, la pupa, mânuind instinctiv ghiondelul în siajul bărcii, aparent indiferent, închis cu şapte lacăte în amintire, dar încordat ca un arc gata să se destindă, să lovească sau să apuce. „N-a fost să fie“ – îşi spuse din nou Serafim, ca să-şi mai potolească din ciudă şi, cuprins totuşi de-o furie dinăuntru, lovi deodată apa cu sete, înfigând vâslele zmuncit în adâncuri. Fâlfâind pentru o clipă din pături, mogâldeaţa se răsturnă, fără icnet, pe spate. Simion o cuprinse şi o readuse în poziţia aceea de stană, de trunchi şi nălucă, mârâind înfundat o înjurătură fără cuvinte, înverşunată, ameninţătoare. Barca coti brusc spre curentul şenalului şi Serafim, cu ochii pironiţi pe piciorul alb-vânăt al fetei, dezgolit acum până-n şold, ţipă cu obidă:

-Ţine malul, la dracu', ţine malul sau lasă ghiondelul din mână! Şi acoperă-i zăludei ăsteia piciorul, că încă nu-i trează.

- Cum? Vorbele ajungeau cu greu până la Simion, desfăcute fâşii de vântoasă, împinse îndărăt pe fluviu şi înghiţite de valuri.

-Zic să-i acoperi piciorul...

Serafim se puse pe vâslit gospodăreşte, braţ şi lopată tot una, un ambielaj fără cusur, care putea să tragă aşa, ore întregi, fără întrerupere, ca orice ţăran din Pisica obişnuit cu drumul Galaţiului. Nu-l acuza de fapt pe Simion, n-o făcuse nici o clipă, nici măcar atunci când, după ce o scoseseră din apă, pe jumătate înecată, apucatul ăsta îl îmbrâncise cu forţa lui de taur peste crivace, pentru a o readuce singur în simţire. Când a trecut „Moldova", vaporul care urca la ora aceea dinspre Tulcea, ei erau în şforul apei, pregătiţi să dea drumul geamandurii, să deşire plasa, aşa că s-au ferit stând pe loc din vâsle, aşteptând cu ochii ţintă spre vas, să se liniştească unda.

Au văzut-o amândoi, trebuie s-o fi văzut limpede şi Simion cum stătea aplecată peste balustrada din spate, cercetând parcă apa, ea îmbrăcată în albastru, cu un şal alb sau o bluză aruncată pe umeri. Ca prin vis, pentru că au rămas încremeniţi o eternitate, au zărit trupul arcuindu-se peste bord şi dispărând în spumă. „Om la apă" n-a strigat nimeni de pe „Moldova", aşa că după clipa aceea fantastică, când nu mai ştiau dacă-i vis, dacă-i aievea, dacă n-a fost închipuire, au sărit pe vâsle cu ochii înfipţi în locul unde fata apăruse pentru câteva secunde. A avut noroc să trăiască, să fie ei acolo, ştiutori ai fluviului, ai tăriei sale pe toată întinderea de la Zaclău şi până în privalele Isaccei.

Nu, nu-i purta râcă lui Simion, n-avea de ce, ba îl înţelegea într-un fel foarte bine, numai' că asta era una şi pescuitul alta, putea să întrevadă că o să sfârşească într-altfel decât ar fi vrut-o, ca mai întotdeauna când şi-l lua de tovarăş. Ba, singur să fi fost, cu alde Profir sau cu frate-su Vasile, măcar că-i gură mare, n-ar fi putut face altfel. Viaţa e viaţă şi omul, mai ales, e om, sari să scapi o vită din bulboană, îi arunci funia între coarne şi tragi, înfăşurându-ţi-o de mijloc, dar mi-te cu fata asta. Nu, nu asta era problema, dar pentru toana asta de peşte, s-ar fi cuvenit pe Simion să-l ocolească, să-l uite.

Ăsta, Simion, vorba lui taică-su, s-a născut să trăiască şi să umble singur, să-l ţii dacă poţi la rotundul lunii în casă şi, dacă nu, să te faci că nu-l vezi când pleacă, când ia mai ales drumul stufului prin baltă. Numai vara asta, neîncheiată încă, dacă o punea la socoteală – observa în sinea sa Serafim – Simion chemase întâmplare după întâmplare, încurcătură după încurcătură. S-au dus după stuf, ţinând grindul

Baroanei şi au trebuit să se bată cu trei haidamaci pentru porcii lui Năstase, să-l prindă pe unul, să-l ducă la post, la Zaclău, să piardă o zi încheiată cu procese verbale; în altă zi, când îi crăpa măseaua să ajungă la oră fixă la Tulcea, să nu piardă scândura pentru care era înscris la depozit, a stat cu Simion patru ore încheiate, lângă Cetăţuia Dinogeţiei, să-l scoată pe unul din Garvăn cu căruţă cu tot, care rămăsese jumătate pe bac, jumătate în nămol, la trecerea peste Gârla Mare. Vezi că n-a mai apucat scândura nici până astăzi şi n-a mai avut la Tulcea cu cine să se înţeleagă. Altădată – şi nu-s nici trei săptămâni de atunci – tot Simion i-a ieşit în cale, rugându-l el de data asta să-l ajute la cioate. În coada Rotundului au dat peste un maşinist de la teatrul din Galaţi, ţeapăn printre nuferi, cu lipitori negre, scârboase, prinse de faţă, înecat după un atac de epilepsie. Trei zile au stat cei de la Galaţi cu declaraţiile pe capul lor şi dacă au scos ceva, tot de la el, Serafim, au scos, că Simion e, după fire, mut ca pământul.

Până la urmă, bătrânul o să şi râdă, ce-o să mai râdă, că doar i-a spus:
Să-mi scrii, Serafime, de la Galaţi sau de la Bucureşti, să nu mă laşi aşa, fără ştire, dacă tot pleci cu Simion pe Dunăre şi ţi s-a făcut de procuratură.

„Să fiu al dracului, dacă nu e pentru ultima dată", îşi spuse, oarecum mai potolit de vâslitul în draci, Serafim, prinzând pe sub frunte imaginea: fata înfofolită în pături, pe Simion dând acum la ispol harnic, zvârlind apa gălbuie din barcă, Dunărea fugind în urmă, înghiţită la orizont de crepuscul. „E pentru ultima dată..."

Nu putea fi, şi ştia asta bine, cum ştia şi bătrânul. Ei doi crescuseră împreună sau, mai bine zis, se legaseră de mici prin jurământ de taină: să găsească împreună comoara lui Vieru şi s-o împartă frăţeşte. Comoara ascunsă în insula de la gura Prutului, îngropată de haiduc la rădăcina de salcie. Vieru murise la ocnă, spuneau oamenii, şi nu mai apucase s-o scoată. Au săpat după ea şi părinţii şi bunicii, degeaba, au săpat şi ei şi încă cu folos, pentru că până la urmă au găsit o armă rusească, două grenade şi o ladă cu cartuşe, din care ei au şi tras vreo zece, câte au apucat până i-au găsit grănicerii care i-au dus la pichet la Ghimia, de unde Serafim tatăl i-a scos numai în dupace, ţinându-i aşa până acasă. Jurământul mai cuprindea şi o altă taină pe care el, Serafim, se legase, picurând în deget sânge de frate de cruce, să n-o dezvăluie nimănui niciodată. E drept, sunt ani buni de atunci, dar uite că glasul tremurat al prietenului îl mai strânge şi acum de spinare: „Tu să m-ajuţi s-o găsesc pe mama...". Numai el ştia că povestea aceea este neîncheiată, că Simion a căutat-o împreună cu dânsul prin toate ungherele din mal ale fluviului, dând cu prostovolul, cu ancora de fier moale sau scufundându-se prin rădăcinile pietrificate de salcie şi numai el ştia că Simion, cât îi de mare, n-a încetat niciodată s-o caute, deşi îi spunea, de când a făcut ochi să vadă şi gură să vorbească, Floarei a lui Măcriş mamă şi lui Măcriş însuşi, tată. Mai mult chiar, nimeni în afară de el nu ştia că Simion aflase că s-a găsit cineva, copil din om negru la suflet, să-i povestească totul.

Pentru că Simion era născut din mamă nebună sau numai înnebunită de durere, una care-l părăsise noaptea în stuf să-l mănânce scroafele cu botul lung de pe grindul lui Nichifor, îl lăsase acolo, ascuns în smârcuri, învelit într-o cârpă şi poate nici nu-l pusese vreodată la sân sau o făcuse inconştient înainte de a-l lepăda pentru totdeauna.

Pe mama aceasta a lui Simion, n-a mai scos-o nimeni, deşi au căutat-o prin vâltori, până mai jos de Reni, în malul basarabenilor, tot satul. Măcriş a găsit copilul aproape pierit, fără scâncet în el, din întâmplare. L-a dus la post şi i l-a pus în braţe lui Amăriei, miliţianul, bărbat cu ceafa groasă, construit pătrat, bolovănos la vorbă, dar iute la faptă. „Trebuie că-i al Zînei"- a presupus el. „Trebuie s-o găsim repede până nu face vreo prostie". Se ştia că Zîna e grea, că ţine sarcina strânsă sus, în feşe, să nu se vadă, că zămislise, după cum umbla vorba, cu bărbat necunoscut, un om din port se pare, care-i dispăruse din viaţă fără urme. Era fără căpătâi Zîna în sat, răzleţită cu casa la margine, învelită în papură, n-o supăra şi nu supăra pe nimeni. „Al Zînei e, mai mult ca sigur" – a întărit atunci, parcă sub blestem, Măcriş şi a plecat s-o caute. Era la apă, când au găsit-o şi au strigat-o, chiar pe ponton, în dreptul anaforului mare, unde Dunărea nu iartă. Ochii – spun oamenii – îi erau ieşiţi din orbite, dar fără strălucire, parcă goliţi de scânteie. N-au ştiut cum s-o ia, nu şi-au dat seama, nu era nici o femeie acolo, şi Zîna a sărit în adâncuri, dispărând pe sub lună şi pe sub undă, ca o rătăcire. Barca intră în vârtejul cel mare al Pisicii, acolo unde fluviul întoarce năbădăios pentru ultima oară faţa spre izvoare, îşi suci prova spre mal, atingându-l mai sus de ponton, la loc de-ntinsură. Serafim sări într-o parte şi o trase cu putere lângă ţăruşul înfipt

adânc în pământ, trecându-i lanţul cu ştiinţă de jur împrejur şi prinzându-l în lacăt.
Ei, şi acuma ce facem? Unde o s-o ducem?

Simion se ridică, crescând înalt peste apă, cu faţa spre malul dimpotrivă, unde pescarii ce dădeau la somn deja aprinseseră focuri. Apoi se întoarse.

Nichifor îi mai văzuse o singură dată, numai o singură dată, privirea aceea. Agăţaseră cu ancora, în chiar prima zi a jurământului lor, un sac plin de rumeguş împotmolit sub un mal surpat al insulei, un sac pe care el, în dorinţa de a o găsi, de a o culca sub o cruce, ca să-şi găsească după datină tihna, l-a crezut pentru o clipă a fi Zîna. Nu fusese ea, şi privirea aceea caldă, luminată de dragoste, încălzită de speranţe, se stinsese pentru a redeveni de atunci gravă, înceţoşată.

Simion coborî şi el, luă cu multă grijă fata în braţe, petrecându-şi măsurat paşii spre sat. Cizmele înnoroite apăsau greu pe pământul de întinsură, săpând urme adânci, uniforme. Se ştergeau repede însă, una după alta, apa urca din nisipuri, înghiţindu-le pe rând, de parcă n-ar fi fost aşternute sau scrise cu o clipă mai înainte.

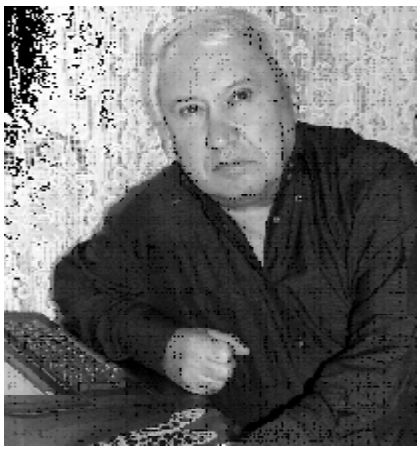

Constantin VREMULEŢ

Bună seara, domnule Teofil!

A treia oară l-am întâlnit, întâmplător, pe o stradă desfundată, ploua de toamnă, o stradă foarte prost luminată, undeva, la periferia oraşului. Nici acum nu ştiu cum se chema strada. Ce căutam pe acolo, mai ales că era noapte, destul de târziu, şi mă aflam foarte departe de casă? O întâmplare nefericită… Pur şi simplu fusesem purjat dintr-un autobuz arhiplin, care mă transportase de-a valma cu alţi pasageri dintr-o mică haltă, unde trenul cu care venisem a deraiat datorită unor alunecări de teren pe calea ferată.

Eram complet dezorientat, nici nu ştiam în ce direcţie s-o apuc pentru a mă apropia de centrul oraşului, când l-am zărit înaintea mea pe bătrân. Aceeaşi siluetă subţire, eterică, acelaşi mers imprecis, strecurat printre băltoace, ca atunci, întâia oară, printre cruci, acelaşi costum negru, ciudat, prea larg, cu acea croială ce-i accentua înfăţişarea-i fantastă. Am încercat să-l ajung din urmă. Am grăbit pasul atât de repede că nu mai ţineam seama de băltoacele prin care călcam, deja îmi simţeam pantofii inundaţi de-o apă rece, vâscoasă şi acidă. Toată ziua avusesem picioarele ude şi reci, ca şi cum aş fi umblat desculţ, mă durea înfiorător capul şi transpiram. Eram bolnav. Întotdeauna am fost sensibil la frig şi umezeală. Silueta bătrânului apărea şi dispărea, după cum era iluminată strada, cu parcele, se îndepărta de mine, care ajunsesem să gâfâi, încercând zadarnic să câştig din teren. Am intenţionat să-l strig şi chiar am strigat cu toată puterea de care mai dispuneam: Domnule Prinţescu! Domnule Prinţescu! Domnule Prinţescu! Însă vocea mea nu reverbera deloc, strigam într-un pustiu imens care-mi absorbea vocea, strigam aiurea, abia mai târziu am realizat că nu-l chema aşa. Aşa o chemase pe splendida mezosoprană Amalia, era numele ei de domnişoară, numele sub care devenise cunoscută, celebră, admirată de toată lumea, bineînţeles că nu şi l-a schimbat cu un altul, oricare ar fi fost acesta, era blazonul ei, doar ea îl înnobilase, îi dăduse valoarea autentică, doar nu luase numele lui de ins necunoscut, sortit să rămână toată existenţa sa într-un anonimat profund, o figură insignifiantă, transparentă, fără nici cel mai mic relief, prin care însăşi viaţa se strecurase ca printr-o pânză de paianjen; ce nume putea el să aibă, decât unul fără nici o semnificaţie, fără nici cea mai mai palidă individualitate sonoră? Un nume pe potrivă care odată pronunţat imediat să dispară în neant, ca şi cum nici n-ar fi fost rostit, în uitare.

Am încetat să-l mai strig aşa, mai ales că neştiindu-i numele cel adevărat, m-am simţit jenat, în postura ingrată a celui care insultă pe cineva pe nedrept, recunoaşte cu nonşalanţă că s-a adresat unui ins, căruia nu i s-a reţinut numele, cu toate că ar fi fost în interesul meu să-l reţin, că iau în consideraţie şi că ştiu foarte bine trecutul său anodin şi depersonalizat, de care se fac vinovaţi, în bună parte, cei care

au curtat-o pe admirabila lui soţie, strivindu-i prin insolenţa lor şi cea din urmă voinţă de a se face prezent prin ceva oricât de neînsemnat. Şi chiar dacă aş fi persistat în apelurile mele, tot nu mi-ar fi reuşit să-l abordez, să-l fac să-şi încetinească puţin pasul, plutirea aceea din când în când săltată pe deasupra gropilor mizerabile, a gurilor de canalizare înfundate, a grămezilor de pavaj dislocat, ajuns la joncţiunea străzii cu marele bulevard, totul mi se părea că se petrece într-un spaţiu în care eu nu aveam acces, în ritmuri şi treceri de timp pe care nu reuşeam să le percep. L-am văzut cum agita mânecile largi ale hainei, aripile sale flendurite, negre şi aproximative şi în dreptul lui s-a oprit un maxi-taxi în care s-a urcat foarte agitat, ca şi cum ar fi vrut să scape cât mai repede de nişte urmăritori. Acei urmăritori, probabil, eram eu sau numele celebru al fostei sale soţii, pe care, sunt convins, că trebuie să-l fi auzit, indiferent dacă strada aceea pustie, a cărei denumire n-aveam s-o aflu niciodată, o fundătură mocirloasă, reţinuse în bună parte ecourile chemării mele repetate, nejustificat de insistente, absurde şi, în ultimă instanţă, fără nici un fel de eficienţă.

Începuse iarăşi să plouă, din ce în ce mai tare, simţeam apa rece şiroindu-mi pe sub haină care se dovedea a nu-mi mai fi de nici un folos, o simţeam udă şi grea, înconjurându-mă într-un înveliş rece şi ostil, ce nu-mi aparţinea, îmi strivea umerii şi pieptul şi spatele, îmi blocase mişcările braţelor cu o teroare de esenţă minerală şi, paradoxal, deşi încercam un impuls de răzvrătire, de a evada din învelişul acela ce-mi repugna, strâmt, lipicios, fluid, pulsul inimii mele răzbătea spre tâmple din ce în ce mai rărit, mai slab, aproape inexistent, durerea înfiorătoare ce-mi strivise fruntea şi ceafa cu forţa unei mandrine se îndepărtase subit, lăsând doar senzaţia unei amintiri iar paşii mei au devenit moi, elastici, uşori, ai unui om care-şi pierde din greutate, transcede într-o plutire ireală, aleatorie, ca atunci când te mişti printr-un vis, imponderabil, fără nici un efort, sfidând spaţiile, punctele cardinale, legile ce te-au ţinut toată viaţa ancorat de un iluzoriu punct mobil.

„Aşteptaţi-mă şi pe mine, domnule Prinţescu, domnule Prinţescu, domnule Prinţescu!!! Vă rog, aşteptaţi-mă!!!"

Apelul nu mai avea nimic comun cu fiinţa mea – o dedublare a mea, un alter ego, o scindare pe care nu reuşeam să mi-o asum nici măcar în acele clipe de inconştienţă pe care le parcurgeam ca un noctambul – prezumtivul ecou al apelului meu nu mai era absorbit de negurile acelei străzi insalubre, ci, fără nici un efect sonor în spaţiul din afara mea, se întorcea asupra mea, rezona în interiorul meu cu intensitatea unui bubuit celest, asurzindu-mă.

Înaintam încet, poticnit, cu nesiguranţa unui om fără echilibru, şi totuşi mergeam sau percepeam iluzia de a merge, ca pe o realitate. Cum de mi-a scăpat? Cum de nu l-am putut ajunge?! Cunoştinţele mele mă luau drept "Achile cel iute de picior" cu tot umorul cel incuba această trimitere în istorie, fiindcă, într-adevăr, mersul meu era recunoscut ca fiind rapid. Aş fi vrut foarte mult să-l întâlnesc, să stau de vorbă cu el, să-i aflu numele! Era a treia oară, când îl întâlneam şi, firesc ar fi fost, să mă bucur de această întâlnire, s-o consemnez într-un fel, chiar şi nefast pentru mine. Mi-am ridicat gulerul îngust al pardesiului cu un gest reflex, de autoapărare. Gest complet inutil, un vânt rece, umed, polar trecea prin mine ca printr-o sită, maxi-taxi-ul dispăruse rapid, lăsând în urma lui doar o fantomă volatilă cu un puternic miros de benzină.

Când, în sfârşit, am ajuns în capul acelei străzi, deja mă curpinsese o noapte atât de adâncă, încât viziunea insolită a bătrânului şi a maşinii îmi rămăsese în minte la proporţiile emotive ale unui adevărat spectacol. Mergând, acum de-a lungul bulevardului, începusem să-mi mai revin. Hainele de pe mine emanau un abur călduţ, umed, încărcat cu tot felul de mirosuri cunoscute, îl aspiram cu nesaţ, fiindcă vroiam cât mai multe certitudini asupra mea, dacă exist în realitate sau sunt o proiecţie iluzorie a unui trecut ce mi-a aparţinut, mecanismul meu biologic îşi reluase, aproximativ, caracteristicile unui perpetum-mobile, mă descopeream în mirosul transpiraţiei mele, în izul uşor antiseptic al deodorantului pe care-l foloseam, eram aşa de preocupat de acest exerciţiu de a mă recompune intuitiv, ca într-un joc de puzzle, de mici fragmente rătăcite într-o memorie situată în o zonă subterană, greu accesibilă, pe care încă nu o recuperasem, încât nu am observat când în dreptul meu s-a oprit un automobil în care s-a căscat o portieră de lungimea unui om şi am auzit o voce subţire, neuroastenică. Am holbat ochii, ca şi cum îşi propusesem să străpung grosimea neagră a nopţii cu două fascicule laser şi am descoperit acelaşi maxi-taxi oprit de bătrân cu puţin timp înainte;

"Luaţi-l şi pe dânsul!"

M-am agăţat cu febrilitatea şi disperarea unui naufragiat de bara rece şi umedă a portierei căscate chiar în dreptul meu şi am urcat ţeapăn, cu picioarele anchilozate de mersul făcut pe jos. Era vocea lui! Deşi i-o auzisem numai o singură dată, atunci, în noaptea groaznicului incendiu din biserică, nu puteam să o uit. Era vocea bătrânului! În sfârşit! Întâlnirea noastră putea să aibe loc în circumstanţele actualului, ale normalului, de care beneficiam în acest autobuz fantomă. M-am aşezat docil, bâjbâind, pe cea dintâi canapea întâlnită în vârful degetelor. Înăuntru era la fel de întuneric, pasagerii, a căror prezenţă o simţeam, se confundau cu bezna, încercam fără succes să-l localizez măcar aproximativ pe bătrân. Cum? A încerca să mă adresez tot cu apelativul "domnule Prinţescu" ar fi echivalat cu o insolenţă de neiertat, când, firesc, ar fi trebuit să-mi exprim recunoştinţa pentru faptul că a convins pe şofer să întoarcă maşina ca să mă culeagă şi pe mine din drum. Îmi imputam amarnic omisiunea pe care am avut-o, când nu i-am întrebat pe prietenii mei, atunci, la cimitir, cum îl cheamă cu adevărat, după numele tatălui său, nu după cel al defunctei sau îmi spuseseră iar eu uitasem, astfel adăugând şi eu, prin ingratitudinea mea, ceva în plus la tot acel cortegiu de semeni care l-au ignorat cu desăvârşire, până la anulare. Şi totuşi am riscat. Mi-am întors privirea oarbă spre cel mai opac spaţiu din maşină şi am zis, înclinând ceremonios din cap, inutil şi prosteşte, dacă aş fi judecat că nici ceilalţi nu vedeau absolut nimic: "Vă mulţumesc, domnule…", în aşteptarea faptului că se va recomanda cu adevăratul său nume, însă nu, fără rezultatul scontat de mine. Din contră, reacţia a explodat brusc, neaşteptat, ca o străfulgerare, dacă se poate spune aşa, a unui alt întuneric, mult mai intens, ascuţit şi dureros, ca o lovitură de şiş, materializată printr-o voce isterică, de femeie;

"Porcule, obsedatutule, golane! Când, paştele mătii, ai de gând să te astâmperi?! Ce dracu ai găsit sub fusta mea?!"

"Am găsit-o pe mă-ta, scroafo! Mârâi o voce guturală de beţiv, izbitor de grosolană. Eşti ghiftuită, hai?! Nu mai vrei?!"

"Termină imbecilule! sfâşâie şi mai atare întunericul vocea ascuţită a femeii. Alcolicule?"

"Târfă, mârâi gâfâit bărbatul, îţi place să te regulezi numai în altare? Psihopato, în dubiţa asta-ţi pute?!"

Se auzi plesnitura unei palme date cu furie şi bărbatul gâlgâi un râs forţat, mai mult un clânţănit din dinţi puternci, de frânt oase.

Şoferul întoarse faţa penru o clipă şi zise:

- Dacă nu vă liniştiţi, vă dau jos, otrepelor? Clar? Cel de lângă şofer, în uniformă de poliţist, se asocie somaţiei făcute de şofer:

- Staţi, mă, liniştiţi… Ce mama dracului aveţi? Sidiştilor?

- Domnule plutonier, ţipă femeia, ăsta-mi bagă mortu-ntre picioare!

Dacă văzu că poliţistul nu reacţionează mai dur, bărbatul hohoti înfundat, apoi mormăi un "Mnezeii mă-ti, de ştoarfă! Cum de-mi jigneşti prietenul? Pe dom'Teofil? De ce-i spui mortul?

- Termină, cretinule, cu Teofil al tău!

- Aştia nu mai au nimic sfânt, domnule… În gura lor totul se spurcă…

Am avut sentimentul că cel care vorbise mi se adresase, fiindcă pronunţase cuvintele abia şoptit, aproape de urechea mea. Era singura ocazie să intervin, să mă lămuresc în ceea ce mă interesa. Dinspre cel care vorbise afluia un miros greu, de naftalină, mucegai, ceva din miroul specific florilor moarte. Am crezut că era bătrânul iar eu grăbit să dezvolt dialogul cu el, am debutat prosteşte, fără nici o noimă;

- Dumneavoastră sunteţi, domnule… Teofil? Iertaţi-mă, sper că acesta este numele, aşa l-am auzit… Este a treia oară, nu, nu, cred că a patra oară, când vă întâlnesc, domnule. Aş vrea nespus să stăm de vorbă.., Ştiţi, persoana dumneavoastră mă interesează în mod deosebit, pot spune chiar mă intrigă… A trecut atâta timp şi, bineînţeles, nu aveţi cum să nu mă recunoaşteţi. Eram doar un puştan de 14 ani, hotelul Ucraina, Lenin, minus 35 de grade, monedele de cinci cenţi fetele acelea superbe, vă mai amintiţi? Vă spun ceva? Katia…, Doamne, ce ruşine mi-a fost? Ceasul da, da, păcat că nu-l am la mine, cât v-am căutat ca să vi-l înapoiez! Ceasul acela ciudat, fără timp cum sugestiv a spus domnişoara sau… doamna Katia. În sfârşit, v-am găsit… Atunci, în noaptea Învierii, a fost imposibil să mă apropii de dumneavoastră, apoi incendiul acela mistuitor, am fost sigur că n-aţi scăpat, doar v-am văzut eu arzând… Eraţi ca o torţă! Câte minuni… şi iată că… pe strada aceea noroioasă, v-am strigat însă după numele celebru al defunctei dumneavoastră soţii. Vă rog să mă iertaţi, domnule, n-am făcut din rea intenţie…

Probabil, surprins de avalanşa logoreică, expusă total disfuncţional, fără logică, bătrânul se

retrăsese în carapacea sa. Intuiam situaţia penibilă, de disconfort extrem, în care se găsea şi intervenţia mea, realmente neavenită, nelalocul ei, agrava starea în fapt. Se afla în compania deloc plăcută a unei femei de moravuri uşoare şi a unui bărbat beat, de aceeaşi speţă şi ca atare nu-şi putea permite un dialog cu mine sau cu oricare altcineva în condiţii câtuşi de cât civilizate. Maşina traversa o zonă neagră a oraşului, idioţii ăştia de la primărie întrerup curentul electric stradal după miezul nopţii, cum dracului să nu crească infracţionalitatea? Constată competent poliţistul şi eu nu reuşeam să disting faţa bătrânului care, în noaptea de Înviere, mă fascinase şi pe moment crezusem să-i sfântul Petru, coborât dintre apostolii care-l înconjurau pe Iisus.

- În ceea ce mă priveşte – am reluat eu deloc descurajat de tăcerea bătrânului, pe care încercam să-l reperez; din direcţia de unde-mi vorbise, credeam că se afla pe canapeaua din spatele meu, între cei doi – am o explicaţie destul de plauzibilă pentru întâmplarea că m-am aflat pe acea stradă noroioasă şi prost luminată. Am avut o zi înfiorătoare, populată de tot felul de evenimente ciudate, absurde, în schimb dumneavoastră, la vârsta pe care presupun că o aveţi, nici prin cap nu-mi trece care ar fi fost motivele să vă aflaţi la o oră aşa de târzie, pe o astfel de vreme… Presupun că ceva extrem de presant v-a constrâns, altfel…

Simţeam că mă ascultă, că încep să devin convingător, chiar uşor elocvent, apropiat de un interes comun, ce-l afecta şi pe el, domnule Teofil, vă cunosc de câtva timp… , aşa-zisul anonimat la care aţi fost condamnat, nu poate fi decât o sentinţă aleatorie, fără valoare, un camuflaj impus, însă perisabil, al personalităţii dumneavoastră, o cochilie confortabilă, foarte subţire, acceptată de fineţea şi nobleţea de care aţi dat dovadă, valori umane rarisime şi de aceea, în genere, neînţelese şi desconsiderate…, însă am fost nevoit să tac, să întrerup ceea ce aveam să-i transmit domnului Teofil, fiindcă cei doi reîncepuseră partida lor de hârjoneală neruşinată, să se foiască, să chicotească extrem de înveseliţi, să producă, printre sughiţuri şi gâfâituri obscene, nişte pocnituri sonore ca în urma lovirii unor oase sau lemne uscate. Apoi femeia către poliţist:

- Numai pe noi ne certi, dom' plutonier! Da' pe dânsul că trăncăneşte vrute şi nevrute cu dom' Teofil nu-l auzi?

- Termină, târfă! Nimeni n-are linişte cu voi, zise adormit poliţistul. Lasă-l să-i vorbească, dacă se cunosc…

- Pesemne se cunosc mai demult… Aşa gândesc şi eu, zise şoferul, dar cu ăştia nu-i chip. Ştiam că vorbesc despre mine, aşa că n-ar fi fost politicos din partea mea, dacă nu le-aş fi oferit câteva lămuriri;

- Este a patra oară, când ne întâlnim… Trebuie să recunosc că de la prima întâlnire m-am simţit atras de dânsul… Spre ruşinea mea, şi vă rog domnilor să mă înţelegeţi, nu-i ştiu încă numele de familie… Domnul Teofil s-ar putea să fie doar o improvizaţie de moment, de conjunctură…

Bărbatul chicoti cald şi umed în ceafa mea, purjând spre mine o imensă masă vaporică de alcool de proastă calitate. Zise:

- Păi, dac-i aşa, de ce n-aţi face cunoştinţă?!

- Termină! mârâi femeia. Ştii doar că nu-mi plac poantele tale idioate? Termină! Să nu se întâmple vreo nenorocire!

- De ce nu! îngăimai eu nedumerit de obstrucţia femeii.

- Taci, fă! Domnule… , ţi-l recomand pe prietenul meu, domnul Teofil…

- Domnule Teofil şi mai cum? Presupun că acesta ar fi numele mic…, am insistat eu prosteşte, deodată despovărat de aşteptarea pe care n-o mai suportam şi am întins mâna în direcţia presupusă că voi întâlni mâna celuilalt şi, în sfârşit, ne vom recomanda civilizat, conform uzanţei. Sincer să fiu pretenţiile mele erau puţin exagerate şi îmi dădeam seama că solicit prea mult; nici domnul Teofil presupun că nu-mi cunoştea numele, în afară de întâlnirea aceea episodică din biserică, petrecută pe fondul unui psihic intrat în alertă – eram înspăimântat de iminenţa incendiului – nimic nu mă îndreptăţea să consider că ne cunoşteam direct, personal, cu adevărat. Am întâlnit o mână descărnată, numai falange reci, mâzgoase, oribile la pipăit, care m-a strâns spasmodic, acţionată mecanic. Mi-am retras mâna, recunsoc, ruşinos de rapid, a fost mai mult reacţia instinctivă a autopărării, ca şi cum aş fi nimerit cu vârful degetelor într-o sursă de curent electric, şi totuşi am mai găsit logica necesară pentru a mă disciplina. Ce vrei? Un bătrân la vârsta lui, probabil nonagenar, cum ar putea să aibă mâinile pe vremea asta rece şi ploioasă? Nicidecum ca ale unui tânăr, fierbinţi, uscate şi pulsând de viaţă…

- Ai văzut, fă, Maica Domnului, că nu s-a întâmplat nici o nenorocire? constată dezamăgit bărbatul.

- Eşti un porc şi un dement! Dar dacă se întâmpla?

- Aiurea? Tipul stă bine cu cardeologia..

Cert este că amprenta falangelor acelea descărnate mă ardea din ce în ce mai dureros şi-mi dădea frisoane în tot corpul ca şi cum aş fi ţinut în palmă o bucată de gheaţă. Iarăşi am simţit febra leşioasă din timpul zilei, capul îngreunat de-o ceaţă vălătucită, într-o continuă fluire şi prin mici spaţii zdrenţuite vedeam, cutremurându-mă, imagini oribile; resturi fragmentate din trupuri umane, calcinate, putrezinde, năclăite de puroaie şiroinde, mâini, torsuri, maxilare, genunchi, tigvi din oribitele cărora se prelingeau ochi verzi de forma şi încetineala limaxilor, şuviţe negre de sânge putrefact, unduitoare, ca nişte şerpi amorţiţi. Din nou am pătruns cu mişcări de noctambul în momemtul trăit cu puţin timp înainte, pe stradă, de imponderabilitate, de aţipeală şi inconştienţă, ce-mi imprimă senzaţia cunoscută de zbor.

M-am trezit, când poliţistul a spus şoferului să oprească iar celor doi să se pregătască de coborât. Apoi către mine:

- Dumneavoastră unde coborâţi? Că am ajuns la capăt…

- Tot aici.

Şoferul a oprit şi a deschis automat portiera. Tot în întuneric, tot beznă. Am coborât, tatonând cu vârful piciorului unde să clac. Mi-a fost greu să găsesc ceva solid sub tălpi, ca şi cum ne-am fi aflat la mare înălţime. Era foarte dificil şi de aceea trebuia să-l ajut pe bătrân, cu toate că nu-mi plăcea deloc perspectiva de a-i întâlni iarăşi mâna. Eram deja jos, coborâse şi poliţistul, când şoferul se enervă şi strigă către ceilalţi:

- Grăbiţi-vă, ce mama dracului vă moşcăiţi aşa?! În sfârşit, cei doi coborâră îmbrăţişaţi într-o împreunare căţelească şi poliţistul îi luă în primire. „Grijania mamii voastre de sexopaţi, v-aţi îmbârligat ca dracu de nici cătuşile nu mai am cum să vi le pun!“, mârâi el înfundat.

- Dar domnul… Teofil nu coboară? Am întrebat eu nedumerit.

Rămăsesem doar eu şi şoferul, ceilalţi se îndepărtau chicotind, bărbatul ţinea în braţe femeia cu cracii încolociţi în jurul mijlocului său, poliţistul îi escorta, şoferul scăpără bricheta şi-şi aprinse o ţigară, mă privea contrariat, nebărbierit, obosit: despre care dom Teofil să fie vorba?!

- Domnul acela bătrân care v-a făcut semn să-l luaţi în maşină. În haine negre… Domnul Teofil! Şoferul zâmbi trist, flegmatic şi purjă un jet de fum înspre mine. Zise obosit:

- În maşină nu mai e nimeni.. Poftim, convinge-te!

Suci un buton la bord şi se aprinse o plafonieră chioară, pistruiată de muşte care abia reuşi să pătrundă negurile din maşină. Pe bancheta din fund, la mijloc, am întrezărit foarte vag, aproape transparent, mai mult o imagine radiografiată, un schelet răsturnat.

Oripilat, abia am murmurat:

- Domnul Teofil! Chiar dumneavoastră să fiţi domnul Teofil?! Eu care am pretenţia să spun că vă cunosc destul de bine…

- Domnule, ce faci?! se enervă şoferul. Ai chef de vorbă?! Dumitale-ţi convine, dai cotul şi hop în pat la nevastă caldă, pe când eu trebuie să mai fac cel puţin un drum până se face de ziua, să car cadavre din trenul ăla răsturnat… Ce naiba!

- Despre ce tren este vorba? am întrebat eu şi mai zăpăcit. Cel deraiat la Dilham din cauza alunecărilor de teren? Cu ăla am călătorit şi eu!

- Bineînţeles! Nimeni n-a scăpat…

Se mai auzi, în noaptea pustie, un chiot îndepărat al femeii excitate…

- Şi ei au fost în tren şi n-au scăpat, poliţistul trebuia să-i aducă la tribunal… Mâine ar fi avut loc procesul lor, pentru profanare de morminte, preciză şoferul arătând în direcţia celor care se îndepărtaseră.

- Cum adică n-a scăpat nimeni?! Nici măcar eu?!

- Haide, domnule, că-mi pierd timpul cu dumneata? Nu-mi văd capul de teabă şi dumitale îţi arde de conversaţie! Sunt prea puţine maşini şi nu cred c-o să dovedim… N-a scăpat niciunul?

Porni motorul, ambală, stinse plafoniera şi fără a mă mai lua în seamă, începu să facă manevre de întoarcere. Când îi reuşi, se opri o clipă în dreptul meu şi prin geamul lăsat al portierei îmi făcu semn cu mâna lui albă şi descărnată. Prin găvanele ochilor şi printre dinţii oribili, fără buze, îi ieşeau fuioare gălbuie de fum de ţigară.

Fragment din romanul în pregătire „Un domn bătrân, înaripat“

Constantin TĂNASE

Ultima plimbare cu Peia

Ideea că fericirea e o închipuire fragilă mi-a dat de gândit de timpuriu. Cam de prin clasa a noua de liceu. Pe vremea aceea eram îndrăgostit de o fată cu trei ani mai mare decât mine şi mă consideram un ales al destinului. În fiecare zi, la sfârşitul orelor, plecam împreună pe bulevard până la intersecţia cu linia de tramvai, unde eu trebuia să o iau la dreapta spre cartierul muncitoresc din valea oraşului. Mă despărţeam de ea cu inimă frântă, repetându-i numele în gând: *Peia, Peia, Peia,* de parcă mi-ar fi fost teamă să nu i-l uit până a doua zi. O dată am însoţit-o dincolo de intersecţie, până în apropierea grădinii publice şi, peste ani, încercând să ne explicăm unele gesturi sau atitudini care ne-au umplut acea frântură a vieţii, i-am spus că, absorbit de discuţia noastră, am uitat să fac la dreapta, ca de obicei. Nu cred că am convins-o şi, neavând încotro, i-am mărturisit adevărul. Deşi greutatea anilor lăsase urme adânci, mi-a zâmbit exact ca pe vremuri. "*Cu adevărat,* mi-am zis, *fericirea e o firavă nălucire".*

Oricum, în acea zi am petrecut împreună mai multe clipe ca oricând şi am socotit că tocmai obţinusem o mare victorie. De aceea n-am dat vreo importanţă clădirii impunătoare unde Peia mi-a arătat că locuia cu familia ei. Era un fel de conac boieresc de pe la începutul veacului al XX-lea, cu gardul şi porţile din fier forjat. Am rămas în stradă până ce Peia a intrat pe uşa impozantă şi abia atunci am zbughit-o spre Vadul Vechi. Ne înţeleseserăm să mergem într-o tabără la munte, în vacanţa de vară.

Numai că, aşa cum aveam să constat mai târziu, asemenea stări de înflăcărare te fac să neglijezi detaliile şi te expun greşelii. În loc să urmez calea cea dreaptă a cuminţeniei, în ultima săptămână dinaintea vacanţei am căzut în ispita păcatului. |Împeună cu alţii, am plecat într-o zi de la ultima oră de curs ca să vedem un film franţuzesc la *"Central"*. S-a aflat şi a ieşit scandal mare. Tata, amărât că l-am pus într-o situaţie jenantă, a găsit de cuviinţă să mă exileze la ţară unde aveam bunici, mătuşi, unchi şi o droaie de veri. Lipsit de experienţă şi nechibzuit, i-am cerut socoteală tatei în legătură cu planurile mele de a pleca în tabără. Mi-a răspuns calm după un interval semnificativ de tăcere, fapt pentru care nici în ziua de azi nu i-am pătruns neutralitatea.

- Deocamdată, asta e, a zis el atunci, adăugând aproape în şoaptă că *"nu ne putem permite",* spre a mai risipi o fărâmă din uimirea ce pusese stăpânire pe mine.

Firește că i-am dat de ştire Peiei, dezvăluindu-i că, *din anumite motive,* nu mai puteam merge în tabără. Ca şi în cazul tatei, m-am confruntat cu un prea lung moment de tăcere din partea ei şi, încercând să depăşesc starea aceea apăsătoare, i-am spus dintr-o dată că îmi va fi dor de ea. Îmbujorată, Peia m-a sărutat, iar când m-am dezmeticit am văzut-o făcându-mi cu mâna de pe treptele conacului. Orice mi-aş fi putut imagina atunci, mai puţin că n-am s-o mai văd decât peste mulţi ani. I-am strigat de pe trotuar că o voi iubi totdeauna şi ne-am despărţit fără să ştim.

A doua zi am plecat la ţară cu trenul personal de la şase dimineaţa. După două ceasuri de călătorie printre colinele domoale am coborât în gara Frăsina situată la vro doi kilometri de satul bunicilor. M-a aşteptat, cu şareta veterinarului, vărul Grigoraş despre care ştiam că făcea armata la Brăila.

- Sunt în concediu, m-a lămurit el şi am băgat de seamă că nu prea era în apele lui. Am nişte chestii cu ai mei, a adăugat, probabil conştient de vizibilitatea indispoziţiei sale. Apoi a îndemnat calul la trap.

Până la destinaţie am schimbat puţine cuvinte, dar asta nu mă neliniştea căutşi de puţin, ştiindu-l pe Grigoraş destul de rezervat, ca să nu spun taciturn. Incipientele îngrijorări erau determinate de chiar confesiunea lui neaşteptată: *"Am nişte chestii cu ai mei"*. Era singur la părinţi şi niciodată nu ieşise din cuvântul lor. A avea *"nişte chestii"* acum când ajunsese om în toată firea nu putea decât să trezească mirare unuia ca mine. Dar cine ştie ? Poate că şi *"chestiile"* astea apar când te aştepţi mai puţin. O altă ciudăţenie a fost aceea că Grigoraş locuia la bunici, deşi venise acasă

pentru o perioadă limitată şi normal ar fi fost să stea mai mult pe lângă ai săi.

- L-am chemat noi ca să fiţi împreună, mi-a explicat bunicul, însă, pentru prima dată, puneam la îndoială spusele lui. Petrecusem la ei multe vacanţe şi niciodată nu învitaseră vreun nepot din sat ca să-mi ţină tovărăşie. Verii mei veneau, aşa, *"în vizită"*, ne zbenguiam până la istovire şi, la urmă, fiecare pleca acasă. Şi chiar de n-ar fi venit vreunul, aveam de zburdat prin *"ocolul"* bunicului care dădea direct în câmp, încât mi se părea fără hotar. Adevărat că în vara aceea, date fiind complicaţiile cu tata şi ratarea ocaziei de a pleca împreună cu Peia la munte, exista probabilitatea să mă plictisesc. Însă nu cred că bunicii mei cunoşteau aceste amănunte şi am dubii că i-ar fi interesat aşa-ceva. Pe de altă parte, Grigoraş era cu vreo şase ani mai în vârstă decât mine, avea alte gânduri şi preocupări, arareori fiind parteneri de jocuri sau hoinăreli. În fine, toate mă duceau cu gândul la felurite bazaconii suspecte şi nu-mi rămânea decât să fiu cu ochii în patru. O curiozitate inadecvată împrejurărilor mă agresa. Eram nerăbdător să văd ce se întâmplă.

Prima întâmplare s-a petrecut mai curând decât m-am aşteptat. Într-o după-amiază am rămas singur. Grigoraş s-a dus la întâlnire cu prietena lui, Titina, iar bunicii erau plecaţi de dimineaţă la nişte rude în satul vecin. Aşadar, sastisirea mă pândea din toate ungherele. Ca să nu-i cad pradă, am luat-o prin ocol către vechile arii ca şi cum aş fi căutat urmele copilăriei din care doar ce mă desprinsesem. Ajungând la salcâmii din fundul grădinii, m-am trezit dintr-o dată cu un soi de fantasmă albă la doi paşi în faţa mea. Apusul era pe sfârşite. Am coborât cu picioarele pe pământ şi am recunoscut-o pe Paolina, nevasta lui Dimache, vecinul bunicului. Un zâmbet ciudat i-a însoţit răspunsul la salutul meu bâiguit la repezeală. În acelaşi timp m-a întrebat de Grigoraş, dacă ştiam pe unde umbla şi cu ce se îndeletnicea. Sigur că ştiam, i-am spus şi ei, cu un fel de complicitate naivă, că s-a dus la iubita lui, Titina.

Iubita lui ? s-a oţărât ea.

Da!

Hm! şi s-a depărtat zvâcnindu-şi rochia de borangic de i s-au văzut, pentru o fracţiune de secundă, pulpele albe şi viguroase.

- N-ar fi trebuit să-i spui acele lucruri, mi-a reproşat Grigoraş aflând episodul din relatarea mea entuziasmată.

A doua întâmplare a avut loc la întoarcerea bunicilor din vilegiatura lor sătească. După cină m-am retras în odaia mea să recitesc acele pasaje din *"Marile speranţe"* despre care mi se năzărise că s-ar potrivi împrejurărilor de faţă. Mă închipuiam, asemenea personajului principal, în situaţia de a înfrunta o sumedenie de potrivnicii pentru a salva iubirea ce i-o purtam Peiei, dar şi iubirile altora, dacă erau la fel de sincere şi curate. Şi, dintr-o dată, în toiul acelor fantezii, am auzit o dispută aprinsă între bunici şi unchiul Pavel, tatăl lui Grigoraş. Vocea scăzută a bunicului, acompaniată de îngrijorările alarmante ale bunicii, sublinia şi îngroşa considerentele sentenţioase ale unchiului Pavel.

- Aşa-ceva nu se face! zicea unchiul. Neam de neamul nostru n-a cunoscut o asemenea ruşine. Dimache este prietenul meu cel mai bun. Cum o să dau ochii cu el de aici înainte?

Poate n-a aflat, încerca bunicul să tempereze situaţia. Destul că ştiu eu, se îneverşuna unchiul Pavel.

Ceea ce auzeam îmi provoca nelămuriri profunde. Dezbaterea a continuat în aceeaşi gamă, numele Titinei fiind amintit împreună cu al Paolinei, amândouă asociate cu ideea de ofensă şi dezonoare. Cu mintea de atunci, deşi multe îmi erau încă nedesluşite, am decis că prima urgenţă era să-l previn pe Grigoraş. Ca de fiecare dată când mă consideram confruntat cu situaţii capitale, m-am furişat, prin bucătărie, direct la salcâmii din fundul grădinii. Şi să mai spună cineva că nu există o anume congruenţă în desfăşurarea întâmplărilor acestei lumi. Ajungând printre trunchiurile negre ale salcâmilor, am apucat să-i văd pe cei doi despre care îmi era din ce în ce mai clar că purtau vina clamată de bunici şi de unchiul Pavel. Grigoraş, ducând-o în braţe pe Paolina, intra în casa bărbatului ei, Dimache, prietenul cel mai bun al tatălui său. Femeia purta aceeaşi rochie de mătase, pulpele-i albe i se întrezăreau vremelnic printre fluturările poalelor şi îl săruta pe vărul meu atât de pătimaş încât aveam impresia că, privind, săvârşeam un sacrilegiu. Eram acolo, mă străduisem să ajung în acel loc pentru a-i salva de la o mare nenorocire. Dar vârsta mea necoaptă şi patima lor neostoită m-au împiedicat să fac vreun gest. I-am privit cum intrau în întunecimea casei, la adăpostul nopţii şi al altor salcâmi, mai înalţi şi mai misterioşi decât ai bunicului. În acele clipe nu mai eram convins că Paolina şi Grigoraş

trebuiau salvaţi de la ceva. Vedeam bine că erau fericiţi şi m-am întors în odaia mea pradă unei frământări confuze.

Unchiul Pavel plecase, bunicii se trăseseră la tihna somnului, dar un fel de ecou plutea în acea atmosferă îmbibată de puzderia întrebărilor fără răspuns. Am abandonat eroii *"Marilor speranţe"* postându-mă la fereastră spre a veghea asupra celor doi rătăciţi. Nu ştiu cât am rămas privind în noapte casa lui Dimache şi a Paolinei. M-am trezit când soarele era sus şi lumea îşi reluase îndeletnicirile obişnuite.

- Să-ţi iei rămas bun de la Grigoraş, mi-a zis bunicul. I s-a isprăvit concediul şi se întoarce la militărie.

Venise veterinarul cu şareta să-l ducă la gară şi, înainte de a ieşi pe poartă, Grigoraş mi-a strecurat o scrisoare cu instrucţiunea de a o preda Titinei. Am ieşit în sat către seară aşteptând momentul când apăreau fetele pe esplanada dintre oficiul poştal şi primărie. M-am amestecat printre cei ce îşi invitau iubitele la cinemetograf ori la plimbări pe uliţele lăturalnice şi, cu teama în suflet, am încercat să-i dau Titinei scrisoarea de la Grigoraş. N-a vrut s-o primească şi mi-a spus că dacă are să-i spună ceva, s-o facă direct şi personal.

A plecat înapoi, la armată, am informat-o insistând să primească epistola.

E treaba lui, a replicat ea sec şi m-a lăsat acolo, în drum, dezorientat.

Din clipa aceea, vacanţa, cu toate escapadele ei, n-a mai avut nici un haz. Le-am făcut cunoscut bunicilor că vreau să plec şi, surprinzător, n-au exprimat vreo obiecţiune ca alte dăţi când stăruiau pe toate căile să mai rămân. Acelaşi veterinar m-a dus la gară cu aceeaşi şaretă şi tot drumul am vrut să-l întreb dacă a vorbit ceva cu Grigoraş, însă nu am avut tăria să o fac. În schimb, am zărit-o pe Titina în capătul peronului şi am crezut că voia să meargă cu trenul. Dar n-a intenţionat decât să-mi dea o scrisoare pentru Grigoraş. M-am gândit că se ivise un prilej nesperat pentru a o face să primească depeşa refuzată, însă n-a acceptat.

Despre a treia întâmplare aş putea spune că a avut două episoade. Primul a fost cumplit şi m-a devastat. Când, peste un amar de ani i-am povestit Peiei toate acestea, m-a răsplătit cu zâmbetul ei de nedescris. Deşi tardivă, era o compensaţie pe care o meritam pe deplin.

De cum am pus piciorul în oraş, m-am dus întins la casa-conac din coasta grădinii publice. Am sunat îndelung la poarta înaltă din fier forjat, însă n-a răspuns nimeni. Mi se părea imposibil şi ilogic să nu mi se răspundă şi cu atât mai mult să abandonez manevrarea acelui dispozitiv prin intermediul căruia, cei dinăuntru, ar fi trebuit să afle despre prezenţa mea. Într-un târziu, a apărut o doamnă de la o curte vecină şi mi-a dat teribila veste, că domnul director s-a mutat cu familia la Bucureşti.
O caut pe domnişoara Peia, am spus cu înfrigurarea speranţei că, poate, ea n-a plecat.

Doamna m-a privit mai întâi mirată, apoi cu o anume blândeţe şi a precizat că tocmai pentru domnişoara Peia s-a mutat domnul director, tatăl dumneaei. Nu înţeleg.
Dacă sunteţi colegi, sau, mă rog, aţi fost, ar trebui să ştiţi. Nu ştiu, doamnă.

Mi-a spus că, după ce Peia a trecut bacalaureatul şi concursul de admitere la institutul de arte, domnul director al băncii de investiţii a hotărât să se mute cu întreaga familie la Bucureşti ca să fie aproape de fiică.
N-a lăsat ceva… adică Peia… pentru mine?

Doamna m-a învăluit din nou cu privirea ei blândă şi a răspuns:
Nu, domnule.

Al doilea episod al celei de a treia întâmplări s-a petrecut la Brăila, în cazarma regimentului de pontonieri, unde m-am dus în vizită, împreună cu bunicul, la Grigoraş. Am stat de vorbă sub un şopron în curtea regimentului şi, după ce i-am transmis că pe acasă toate erau în regulă, i-am dat scrisoarea refuzată de Titina şi pe a ei către el. Ursuzul Grigoraş s-a luminat la faţă, a privit cele două plicuri şi m-a rugat să le păstrez până vor veni *"vremuri mai bune."*

Aşadar, jocul în care mă crezusem vârât până în gât se terminase fără să aflu cine ştie ce secrete fundamentale. Am fost doar martor şi, pe alocuri, protagonistul unor întâmplări obişnuite, după cum şi-a dat cu părerea bunicul, pe când plecam de la regimentul de pontonieri. Mai mult, el era sigur că vor fi date uitării cât de curând şi cine ştie dacă ne vom mai aminti de ele. Cam aşa gândea şi Peia după ani şi ani. Ca să nu o contrazic făţiş, am invitat-o la o plimbare pe bulevard, până la grădina publică, uitând să mă opresc la staţia de tramvai de la intersecţie.

Elena-Maria STARA

Violoncelul

„Vioara ca un suflet pe care-l chinui, plânge“
Charles Baudelaire

- Adhelică, Adhelberth, treci şi exersează!

Strigăte urmare de bufnituri misterioase şi vechea lui replică.

- Stai tată că vin îndată, ce mă strigi atâta.

Un hohot de râs, o uşă trântită şi dintr-o dată nici un zgomot nu se mai auzea de jos. În linişte, câteva acorduri şi un pasaj din concertul pentru vioară al lui Brahms. Îl cânta o dată şi încă o dată şi din nou linişte. Stăteam ghemuită în pat, cu genunchii sub bărbie şi ascultam. Îi auzeam paşii de copil lipăind în fugă pe aleea din curte. Se trântea pe bancă şi zăcea acolo cu faţa în sus, cu ochii închişi, cu mutrişoara lui pistruiată. Din când în când îşi băga mâna în fundul buzunarului de unde scotea câte un biscuit. Îl ronţăia încet. Era un copil, dar cu vioara pe umăr, un adevărat bărbat. Curios să aşteptam, ce se mai petrece înăuntru. Alte acorduri, alte sunete cu un timbru mai grav, vibrau din corzile violoncelului prin pereţii clădirii umplând aerul de armonie. Unele ce veneau parcă din neliniştea abisală a pământului! Tatăl cânta atât de tulburător.

Duc dorul acelor seri târzii când sunetul dulce al viorii se împletea cu cel mai sonor, al violoncelului; şi mama învinsă, comenta „i-auzi ce frumos cântă maimuţoiul ăla mic“. Şi câte alte seri, când eram singura lui auditoare, invizibilă, retrasă după pereţii casei, întinsă pe pat cu mâinile sub pernă, mă lăsam furată de frumuseţea sunetelor, prin imaginile pe care mi le evocau ele. Domnul Snitzer cânta în orchestra Teatrului Muzical „Nae Leonard“. Când pleca, îl cunoşteam după paşi. Cu picioarele încălţate în pantofi de lac negri şi strălucitori, bătea neuniform pe alee. Un mic defect îl făcea să calce larg şi legănat. Mersul îi era melodios pentru robusteţea sa.

Mă apropiam de fereastră şi ridicam colţul perdelei. Şuviţe de păr cârlionţat ieşeau de sub pălăria din catifea neagră. Borul larg îi acoperea o parte din chipul puţin armonios. Părul castaniu-roşcat îi depăşea baza gâtului, mai închis la culoare, decât perciunii lungi încărunţiţi. Înalt, capul şi-l ţinea ridicat, între umerii uşor aduşi. Cutia violoncelului strânsă la subraţ se mişca o dată cu el atingându-i şoldul.

Era început de iunie şi de vacanţă. Vara strălucea pe cerul albastru şi în teii înfloriţi. O după-amiază întreagă am hoinărit cu colegii de liceu pe bulevard, sub coroanele pline de flori galbene şi parfumate. Se lăsa noaptea. Câte o luminţă se aprindea tremurând în dosul geamurilor. Am vrut să urc scările, dar am ezitat. Mirosul plăcut al florilor de tei umplea tot văzduhul şi plutea până la noi acasă. M-am aşezat pe banca din curte.

Un scârţâit de uşă neunsă, un târşâit de papuci şi o namilă întunecată s-a apropiat şovăind de bancă.

- Domnişoară Elma, mă scuzaţi că vă tulbur liniştea. E atât de minunat afară, încât nu am putut rezista ispitei de a ieşi. Ştiu că sunt o companie cu totul nepotrivită pentru o domnişoară frumoasă ca dumneavoastră, dar îmi permiteţi?

S-a aşezat aproape cu jenă, frecându-şi genunchiul îndoit. Degetele îi vibrau, aruncând în aer sunete abia perceptibile.

O lună mare lucea deasupra noastră. Şi-a ridicat capul spre cer apoi a rămas cu el plecat într-o tăcere deplină. I-am respectat liniştea privindu-l. Un bărbat cam la patruzeci-cincizeci de ani.

Nasul vag acvilin îi dădea un porfil semitic. Buzele groase şi roşii urmau bărbia latăşi voluntară. Sub fruntea înaltă şi bombată, ochii mari uşor bulbucaţi, acoperiţi de pleoape căzute pe jumătate ascundeau o strălucire tainică. Obrajii cu pometii delicaţi, erau brăzdaţi de cute adânci sculptate parcă anapoda de dalta timpului. Cămaşa deschisă la culoare cu gulerul larg răsfrânt peste gâtul gros, îi lumina pletele stufoase. Chipul părea al unui profet, care îşi incita privirea. Un amestec de urâţenie şi distincţie.

Umbra unei emoţii trecu pe chipul impenetrabil.

- Vă place muzica, domnişoară?
- Da.
- Înseamnă că violoncelul meu nu vă interesează.
- Nu, din contra.

- Muzica pentru mine este totul şi va rămâne totul. Este viaţa mea.Violoncelul este fratele meu de suferinţă. Adhelică e încă un copil. Cântă destul de bine la vioară şi la violoncel, dar nu pune suflet. Farmecul şi nobleţea sunetelor izvoresc nu numai din degete şi ureche, ci şi din suflet. Doar aşa poţi trăi extazul muzicii. Vă plictisesc?!…

- Nu.

- Cerul cu tot ce ne înconjoară e acelaşi peste tot. Nu contează de unde îl priveşti. Simţeam că vrea ceva să-mi comunice.

Mirosul plăcut al teilor înfloriţi îl transportase în trecut, făcându-l să-şi deschidă inima. Tuşi ca să prindă curaj.

- Cea mai cumplită nenorocire este să-i pierzi pe cei care-i iubeşti cel mai mult. Un tremur uşor al vocii îi trăda intensa emoţie.

- Am stat un an închis într-un lagăr. A ridicat mâna de pe genunchi.

- Numărul meu este 1847, nu se va şterge niciodată. Violoncelul prietenul meu drag, poartă şi el un număr. El m-a scăpat de la o moarte tragică, dar nu mi-a putut salva soţia şi copilul. Acum aş fi avut un băiat de douăzeci de ani. Judit, prima mea soţie, era şi ea îndrăgostită de muzică. Cerul, draga domnişoară, cerul şi stele privite de „acolo“ prin sârmă ghimpată, erau la fel de frumoase. Nopţi întregi am cântat într-un pavilion special amenajat, unde „ei“ îşi aduceau cele mai frumoase femei. Dar nu am cântat pentru „ei“, ci pentru milioanele de oameni care nu s-au mai întors niciodată acasă. Când am aflat că soţia şi copilul meu nu mai sunt, am refuzat să mai cânt. M-au bătut. Am suportat în tăcere până când am văzut că vor să-mi fărâme violoncelul. Atunci ca un disperat, ca să-mi salvez singurul prieten care îmi mai rămăsese, cu piciorul rupt de bătaie şi cu inima frântă de durere, am cântat tot ce nu am putut vorbi. De atunci cânt mereu. Ce e o casă fără muzică? E o casă trsită, fără soare, fără căldură, posomorâtă.

L-am simţit cum se destinde. Un sentiment de alinare, că cineva îl asculta, ca şi cum i-ar fi atins cu un gest inima.

Cutele de pe obraz aproape îi dispăruseră, cu cele din inimă continua să trăiască într-o remuşcare continuă şi cumplită, dominată de neputinţa unei datorii neplătite a celor ce-i uciseseră pe cei dragi.

Nimeni nu-şi putea închipui ca acel chip hâd în felul lui ascundea atâta fineţe şi sensibilitate sufletească.

Era stigmatul durerii şi al neputinţei pe care trecutul îl imprimase figurii.

Acum îmi explicam acea emoţie ce se revărsa prin pereţii casei, emoţia muzicii, transmisă din sufletul lui chinuit, violoncelului, confidentul lui prin care îşi exterioriza sentimentele cele mai tainice. Sufletul omenesc, o genune ce nu poate fi cercetată. Acel tată comunica oare cu sufletul fiului ucis?!…

Am urcat treptele oprindu-mă câteva clipe în faţa uşii. Lăsam în urmă o noapte plină de miresmele florilor de tei ce cădeau ca un mister asupra oraşului şi al locuitorilor lui, năuciţi de parfumul lor ca şi mine.

În zilele ce au urmat, a început purificarea mea sufletească prin magia muzicii. Seri minunate de muzică, acasă la ea.

Mă însoţea un cavaler până la Teatrul Muzical şi înapoi după terminarea spectacolului.

- Nu vreau să fiu nepoliticos. E un gest de recunoştinţă pentru plăcerea pe care am avut-o, când aţi fost atât de amabilă să-mi ascultaţi destăinuirea.

În sală aveam locul meu, în faţă. Când intram mă saluta ca pe o regină, înclinându-se. Primele acorduri ale orchestrei lui înfiorau inima, într-o deplină tăcere a publicului când candelabrele se sting pe jumătate, împrăştiind o lumină dulce şi palidă ca de lună. Apoi acorduri tumultoase făceau să vuiască nişte cascade, să freamăte nişte oceane inundându-mi întreaga fiinţă. Tăceam făcând cunoştinţă cu marii maeştri ai muzicii universale: Verdi, Bach, Bethoven, Listz, Brahms, Vivaldi, Mozart şi atâţia alţii. Arta acestor genii pusese stăpânire pe mine. Ascultam privindu-l tulburată şi vrăjită cum îşi mişca degetele pe coardele violoncelului şi cum ţine arcuşul plin de supleţe şi flexibilitate. Aici se simţea în largul lui. Muzica îl transfigura în ceva straniu şi fascinant.

- Domnişoară Elma, dumneata eşti publicul meu. Voi cânta pentru dumneata, numai pentru dumneata. Din clipa aceea o afecţiune năvalnică îmi umplu inima faţă de un om la care m-am gândit cel mai puţin.

Două fiinţe în intimitatea muzicii.

Admiram, desigur muzicianul, un ideal de sensibilitate estetică.

Orice poveste începe în adâncuri!…

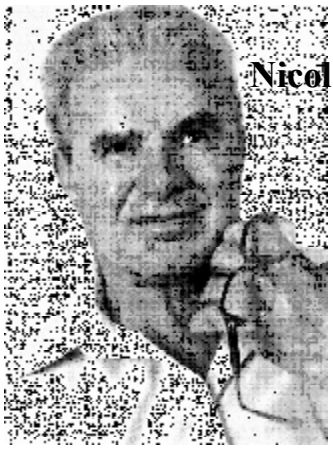

Nicolae AREFU

ŞEDINŢA

Activistul Mihai Iuiuc era purtat de gânduri şi nu a catadicist să se ridice în picioare pentru a bate din palme la conferinţa judeţeană de partid. Primul secretar l-a surprins şi a doua zi a fost chemat la secretarul cu probleme organizatorice.

- Dumneata cred că tânjeşti după uzină, acolo unde nu ai a te ridica în picioare şi nici de ce să baţi din palme. Deci, te vei întoarce acolo de unde ai fost promovat.

Iuiuc a primit cu uimire decizia de restructurare şi a doua zi, pe la prânz, s-a prezentat la uzină. Numai că poarta era închisă şi curtea plină de oameni – era schimbul de tură. Portarul i-a explicat simplu: "Toţi muncitorii trebuie să meargă în sala de festivităţi, la şedinţă". Doi inşi chiar se străduiau cu mult zel să-i îndrume într-acolo, fără nici un rezultat însă. Poate şi unde la poartă claxona de zor un camion. Paznicul a fost nevoit să-i deschidă. Lumea s-a năpustit prin părţile laterale ale maşinii şi curtea s-a eliberat; mai rămăseseră cei doi, cu mâinile înfipte în păr, ocărându-l pe portar.

Directorul ştia deja de întoarcerea lui în uzină şi nu a făcut decât să-i indice secţia la care va fi şef. Fireşte, i se acorda un timp de acomodare.

A mers la secţie, la maistrul care avea în custodie poatul(???). Acesta s-a bucurat, poate unde scăpa de griji. Fusese deja anunţat că va rămâne pe postul de maistru tehnolog. Împreună au trecut pe la toate locurile de muncă, şi nu erau puţine, secţia având mai bine de două sute de angajaţi.

În drum spre casă şi-a pus întrebarea: de ce fugeau oamenii de la şedinţă? Oare lor nu le spusese nimeni că şedinţa este o şcoală de educaţie muncitorească? Şi-a imaginat fel de fel de situaţii, inclusiv pe aceea care are să-i docilizeze el.

A doua zi a început lucrul cu râvnă; s-a lămurit cam cum stau treburile în secţie şi a adunat factorii de răspundere pentru o şedinţă de analiză. Cu această ocazie le-a spus că a doua zi, la ora schimbului de tură, va ţine o şedinţă operativă, în secţie, cu ambele schimburi.

Întreaga după-amiază a chibzuit cum să procedeze pentru a lămuri chestiunea cu şedinţa. Urma să le explice importanţa şedinţei, cu precizarea că este un colocviu colectiv care îi angajează pe toţi. După aceea a ţinut să ştie fiecare: "Cine lipseşte de la şedinţă va pierde toate stimulentele materiale şi orale. Şedinţa este un lucru sfânt şi trebuie să veniţi la ea cu evlavie, aşa cum se mergea la biserică acum o sută de ani".
Au rămas muţi cu toţii; nu au aplaudat.

La prima şedinţă mai importantă maiştri au avut sarcina să facă prezenţa, bineînţeles, din secţia lor. S-a constatat că s-au fofilat câţiva şi a doua zi a ţinut şedinţă cu oamenii săi, din ambele schimburi, ca să ia aminte şi cei care nu trebuiau să vină la şedinţă.

A fost drastic:

-M-am edificat. În secţie nu e ordine, se lucrează pe brodite şi fără chef. Rezultă rebuturi şi asta înseamnă muncă inutilă, consum de energie şi risipă de materiale. Dar cel mai grav lucru este lipsa unora de la şedinţe, unde se dezbat toate astea. În consecinţă: pentru fiecare rebut şi lipsa unuia, doar a unuia, "se va ţine o şedinţă după program, indiferent când, la ora paisprezece sau la zece seara, fiindu-mi foarte uşor să vin la fabrică. Aşa că este bine să reţineţi ce v-am spus fiindcă altfel va fi neplăcut de rău".

Uimire. Şi atât. Muncitorii s-au risipit bezmetici, unii spre casă, ceilalţi la locurile de muncă.

Iuiuc a jubilat, dar numai o săptămână, atât cât a durat minunea.

Prima şedinţă a avut loc într-o marţi, zi cu trei ceasuri rele, când un strungar a rebutat o piesă importantă. Şedinţa a fost inevitabilă. Numai că la ea a lipsit un frezor şi asta a pus capac la toate. Iuiuc a răbufnit:

- Aşa ceva e intolerabil şi mâine voi fi necruţător.

Ce era de făcut s-au întrebat muncitorii, după ce s-au consultat şi cu cei din schimbul doi. Au conchis: trebuie să ne supunem, altfel Iuiuc ăsta ("Cine dracu l-a botezat cu numele ăsta onomatopeic!") ne face şpan cu şedinţele.

Oricum, noul şef a reuşit să şunteze tensiunea în secţie. Oamenii aveau a se teme de apropiata scadenţă a primelor. Dar nu acesta era argumentul cel mai important, ci încordarea ce se insinuase între ei; chiar se ciondăneau şi se urmăreau unii pe alţii. Se scindaseră în două tabere, cei care acceptau rigorile şi cei care erau pentru afront ori aşa ceva era de neânţeles pentru un colectiv unit. Izbânda lui Iuiuc nu a fulgerat decât o săptămână fiindcă luni frezorul care avea deja o greşeală a venit la lucru "aburit"; adică băut, şi maistru l-a trimis acasă. La şedinţa de la sfârşitul programului şeful de secţie a clamat:

- Asta e o nesăbuinţă ce contravine disciplinei muncii. Munca are virtuţi înalte şi acestea trebuiesc respectate, fiindcă munca l-a creat pe om, după cum bine a spus marele nostru dascăl Marx, şi tot munca l-a scos din scutece pentru a-i da conştiinţa de sine şi dimensiunea socială.

A doua zi l-a chemat pe "aburit" la el, în birou.

Eu nu te judec, însă te pedepsesc: Îţi tai prima pe luna aceasta. De judecat te vor judeca colegii, la şedinţa de la sfârşitul programului.

Numai că la şedinţa invocată individul a dispărut în aburi şi asta l-a injectat cu venin pe fostul activist Iuiuc:

- E o năbuinţă de nesăbuinţă de acum! Mâine dacă nu veniţi cu el în dârlogi nimeni nu mai primeşte primă… şi vă stâlcesc cu şedinţele. Altfel nu se poate.

Dar, în ziua următoare, când fostul activist cu nume onomatopeic a urcat în sala de şedinţe, aceasta era goală-goală.

A doua zi s-a prezentat la director cu o cerere de transfer la o uzină anticorosivă la Târgovişte, cetate medievală în care Vlad Ţepeş nu avea pasiunea şedinţelor, dar a descoperit voluptatea trasului în ţeapă.

Directorul i-a semnat cu o dezinvoltură ilară.

Cărţile au aceiaşi duşmani ca şi omul: focul, umiditatea, animalele, timpul; şi propriul lor conţinut.

Paul Valèry

Cartea să nu fie numai un prieten, ci şi un adversar; să ne înţelegem, dar şi să ne disputăm. Numai aşa lectura ne va fi de folos.

Denis Diderot

Nu-i de ajuns să citeşti tot, trebuie să ştii ce-ai citit.

Stanislas-Jean de Bonfles

Nu e vorba de a citi mult, ci de a citi în mod util.

Aristip din Cirene

O casă fără cărţi îmi pare ca un corp din care a plecat sufletul.

Marcus Tullius Cicero

Nimic nu poate educa sau strica aşa de mult ca o lectură greşit aleasă. O carte a educat sau a stricat adesea pe câte un om pentru o epocă întreagă a vieţii sale.

Johann Gottfried Herder

Nu te referi la cât de multe cărţi, ci la câte cărţi bune ai.

Lucius Annaeus Seneca

Ion MANEA

FARMACY-BAR NON-STOP

Clienţii mei sunt cei mai fericiţi bolnavi din lume. Au şi de ce. Înainte de a păşi oficial în rai, dacă dosarul le va permite, şi, oricum, în limita locurilor disponibile, în caz contrar, iadul devenind alternativa obligatorie, ei au la îndemână, aici, pe pământ, prin iniţiativa mea, un farmacy-bar non-stop, pe care tocmai l-am deschis, în prezenţa ultimului ministru al sănătăţii.

Am pornit, desigur, de la principiile oricărui bar non-stop şi n-a trebuit decât să schimb nocivele băuturi alcoolice, cafeaua, ţigările şi orice alte otrăvuri, cu binefăcătoarele medicamente, de toate categoriile, cu sau fără reţete, integrale, compensate sau gratuite. Cea mai mare căutare o au totuşi medicamentele de import. Ambianţa din farmacy-bar este fermecătoare. Toate separeurile, organizate după schema unui spital modern, sunt capitonate şi zugrăvite în culori vii, relaxante, optimiste. La mese, servesc absolvente de şcoli medicale şi studente în medicină, îmbrăcate parţial în impecabile halate albe. Ca să nu intru în conflict cu legea, am afişat peste tot anunţuri utimative de tipul: "Nu servim persoanele în stare de sănătate!" sau "Minorii sub 12 ani sunt serviţi numai în prezenţa părinţilor!". Oricum, nimeni nu iese drogat din barul meu.

Clienţii se declară de-a dreptul fericiţi. Prin urbe, se spune din ce în ce mai des "Te invit la un paracetamol", în locul desuetului şi periculosului "Hai la un coniac". Ceea ce înseamnă că, în scurt timp, am reuşit să schimb modul de viaţă al localnicilor. Ca să nu mai vorbesc de comportamentul absolut civilizat care se promovează în localul meu. De pildă, intră un client şi se aşază la o masă, la interne, la ORL, la infecţioase, la diabetici, la ftiziologie sau dermato, unde îl îndeamnă diagnosticul personal şi libera lui durere. Imediat apare hălăţelul alb, care, înainte de a înmâna lista de medicamente, se oferă pentru o tensiune, sau o glicemie, ca aperitiv din partea casei, în afara notei de plată. După care, bolnavul, confruntându-şi reţeta cu lista noastră, face comanda. Imediat i se servesc la masă, însoţite de un pahar cu apă minerală sau cu suc, după preferinţe, bulinele solicitate. Dacă medicamentele sunt injectabile, se prezintă imediat o altă chelneriţă, surâzând, şi cu seringa de unică folosinţă în mâna frumos îngrijită. "Bolnavul nostru, stăpânul nostru", acesta este devizul farmacy-barului meu. Ne-am gândit şi la deplina securitate a celor care ne calcă pragul, drept pentru care, am achiziţionat patru ambulanţe ultramodern echipate, pentru cazurile speciale de intoxicaţii, abuz de medicamente, intoleranţă, lăcomie etc. Clienţii sunt foarte mulţumiţi şi doar, uneori, la nota de plată, mai strâmbă dizgraţios din nas. Bănuiesc că nu le convine noua TVA. Noi am introdus şi plata electronică, prin carduri, dar nici în aceste condiţii nasurile unei anumite categorii de clienţi nu rămân imobile.

Dar nu asta mă deranjează cel mai mult. Marea mea problemă este în legătură cu compensatele şi gratuitele. Nu ştiu cum se întâmplă, dar onorabilii mei bolnavi cu astfel de reţete dau buzna în local în primele zile ale fiecărei luni, după care, barul le duce lipsa. Gratuiţii şi compensaţii nu ne mai calcă pragul. Ne vizitează însă cu îndârjire integraliştii, cu carduri sau fără. Dar nu disper. Tocmai am comandat un sondaj de opinii, să vedem cum şi de ce. Că tare mare mister este în treaba asta... Până una alta, m-am gândit să ofer şi o alternativă naturistă. Mă gândesc la un ceai-bar şi chiar la un salon de lipitorie. La un lipitor-bar. Vă plac lipitorile?

DE-A NORDUL

M-am oprit, am scos o ţigară, am aprins un chibrit şi, aruncându-mi privirile spre locul acela, am încremenit şi am rămas aşa exact atâtea secunde câte i-au fost necesare focului să ia contact cu degetele mele. Patru elicoptere uriaşe prinseseră prin cabluri cele patru colţuri ale clădirii şi o smulgeau încet, în consens, precum stomatologul măseaua iubitei sale.

- Ce naiba se întâmplă aici? l-am întrebat pe cetăţeanul care tocmai venea din sensul opus.

- S-a hotărât ca Facultatea de limba esperanto să fie mutată mai spre Nord.

- De ce?

- Nu ştiu... Singurul lucru pe care îl ştiu este că mă bucur...

Şi, zicând, şi-a scos pălăria, a aruncat-o într-un copac de alături, a sărit de trei ori şi a strigat din toate puterile:

- Ura!!!

M-am apropiat mai mult de clădire. Ridicarea pe verticală se terminase şi elicopterele o trăgeau lateral, spre miază-noapte. Am urmărit-o aşa o vreme şi apoi m-am întors. Când am ajuns în faţa fostului amplasament al Facultăţii de esperanto, am scos o ţigară, am aprins un chibrit şi, aruncându-mi privirile spre locul acela, am încremenit şi am rămas aşa exact atâtea secunde câte i-au trebuit focului să ia contact cu degetele mele. Facultatea de limba esperanto era tot acolo.

- Ce naiba se întâmplă aici? l-am întrebat pe cetăţeanul care tocmai venea din sensul opus.

- A crescut la loc...

- Cum asta?

- Nu ştiu... Singurul lucru pe care îl ştiu este că mă bucur...

Şi, zicând, a luat de pe gazon o creangă uscată, a atins pălăria aruncată în pom, a prins-o din cădere, a sărit de trei ori şi a strigat din toate puterile:

- Ura!!!

LAPTELE DE LA MIEZUL NOPŢII

Am deschis o lăptărie. Una cum nu s-a mai văzut, nu s-a mai auzit. O lăptărie interactivă. După ce mi-am făcut rost de un sediu corespunzător, am cumpărat zece vaci olandeze lactante şi le-am instalat în boxe speciale, în incinta magazinului, la vedere, fiecare având inscripţionat un număr de la 1 la 10. Am angajat mulgătoare şi vânzătoare foarte tinere, foarte isteţe şi foarte puţin îmbrăcate, contribuind substanţial la scăderea şomajului feminin şi juvenil. I-am zis magazinului, printr-o firmă foarte luminoasă, "La zece vaci" şi clienţii au început să vină buluc. Vânzătoarea de serviciu îi întâmpină.

- Bine aţi venit la vacile noastre adevărate, domnule, spuneţi cu ce vă putem servi!

- Aş vrea un litru de lapte...

- De la care vacă, domnule?

- De la numărul 7, vă rog.

- Nu v-ar surâde vaca 3? Laptele ei este mai vaporos, conţine mai multe B-uri, e uşor digerabil şi, cu toate acestea, mai ieftin.

Clientul o ţine morţiş cu prima opţiune, aşa că mulgătoarea de la vaca 7 intră în rol. Mulge şi pune laptele spumegând într-un bidonaş special.

Fiecare client cu vaca lui preferată. Ca la izvoarele din staţiunile balneoclimaterice. Cumpărătorii studiază cu toată atenţia trăsăturile fizice ale celor zece exemplare şi numai după aceea aleg. N-aş putea spune că, cel puţin deocamdată, s-ar detaşa vreuna. Preferinţele sunt aproape egal împărţite, ceea ce dovedeşte atât o bună alegere din partea firmei, cât şi o anumită omogenitate socială şi preferenţială a proaspetei noastre clientele.

La cererea mai multor muşterii, care, nefiind şomeri sau pensionari, nu au posibilitatea să cumpere lapte în schimbul întâi, am înfiinţat, de curând, schimbul doi, cumpărându-mi încă zece vaci, tot olandeze, şi mai dând o lovitură zdravănă şomajului. După opt ore de muls la cererea cumpărătorilor, primele zece lactante sunt trecute la odihnă, hrană, rumegat şi loisir, în spaţiile sociale rezervate, fiind aduse în boxe cele zece noi achiziţii. Schimbul doi are acelaşi succes ca şi primul. Mai ales că în spaţiile dintre boxe şi în faţa lor am instalat câteva mese cu scaune confortabile, la care, clienţii pot servi, la botul vacii, câte un pahar de lapte natur sau înnobilat cu zahăr, cacao şi mirodenii. Evident că la noul lacto-bar, nimeni nu se îmbată, toţi se vitaminizează. Am devenit celebru în oraş şi chiar şi prin prejur, aşa că intenţionez să mai cumpăr încă zece olandeze, ca să înfiinţez şi schimbul trei, să fac, adică, o lăptărie non-stop.

Sigur că laptele muls dimineaţa nu poate fi acelaşi cu cel muls după-amiaza şi, cu atât mai puţin, cu laptele de la miezul nopţii, foarte căutat, de altfel, pentru ineditul mulsului şi mai ales pentru misterul care se toarnă în pahar o dată cu lichidul alb şi binefăcător.

Intenţionez să cumpăr şi un bou. Pentru decor şi pentru stimularea celor treizeci de vaci care îşi fac cu prisosinţă datoria, întru binele omului, al sănătăţii şi bunăstării sale.

Un singur lucru deranjează în noua mea afacere. Mugetul. Se pare că producătoarele mele nu sunt mulţumite de raţia de hrană şi, mai mult decât atât, sunt pe cale de a înfiinţa un sindicat. Mai toate protestează în mod specific. Li s-a alăturat, firesc, şi boul. De aceea mă gândesc să măresc raţia minimă pe lăptărie. Şi să acord un spor de noapte, precum şi unul de expunere, ca să nu zic de exhibiţionism. Dar cu bugetul stau prost, foarte prost. De aceea mă gândesc să investesc şi în oi, şi în capre, chiar în albine. Chiar, ce-aţi zice de o miere la acul albinei?

PARTID DE NOAPTE ŞI DE LUNĂ PLINĂ

De câteva luni bune, o insomnie rebelă mă chinuie într-o manieră insuportabilă. Am trecut de mult peste număratul oilor, îngurgitarea de somnifere sau alte metode de combatere şi am

coborât în cetate. Petrecerea nopţii în oraş este cu mult mai interesantă şi mai instructivă decât admirarea infertilă a pereţilor personali. Sentimentul acesta a devenit şi mai evident în momentul în care am întâlnit primul tovarăş de suferinţă.

- Insomniac?

- Da, insomniac...

În părculeţul dintre blocuri, pe o bancă, cu termosul plin de ceai de tei, purtam, ore în şir, lungi discuţii politice, sportive şi chiar literare. În zori, la răsăritul soarelui, ne retrăgeam în apartamente, pentru a prinde măcar o oră de somn, înainte de a începe plictisitorul program cotidian.

Apoi, a apărut al treilea, al patrulea insomniac. Din ce în ce mai mulţi confraţi de suferinţă s-au strâns în jurul băncii noastre nocturne. Când am trecut de douăzeci, ne-am hotărât să înfiinţăm un partid. Târziu din punct de vedere politic, dar mai bine decât niciodată... L-am denumit, în unanimitate, Partidul Nopţii şi al Lunii Pline. Oricum am vrut noi să-l prescurtăm altfel, tot PNLP a ieşit. Fără nici o legătură însă cu alte partide. S-a renunţat la literatură şi chiar la sport. Discutam numai probleme politice vitale: relansarea economică bruscă, refundamentarea politicii sociale, scăderea şomajului, creşterea pensiilor, reforma sanitară reală, fundamentarea ştiinţifico-fantastică a intrării în comunitatea europeană şi multe altele.

Când era lună plină, organizam un congres. Numărul nostru crescuse, trecea, în unele nopţi, de 30 de insomniaci. A trebuit să mai aducem, lângă banca iniţială, altele, împrumutate de prin parcurile vecine. Creşterea politică şi ideologică devenise evidentă. La ultimul congres, în care trebuia să discutăm despre declararea averilor marilor demnitari şi despre o nouă strategie de reducere a corupţiei cu 89 la sută, pe la mijlocul dezbaterilor, am adormit cu toţii, de-a valma, pe băncile îmfrăţite. Deveniserăm cu adevărat oameni politici. Din păcate, ne-a trezit o patrulă de poliţie şi ne-a amendat pe toţi pentru tulburarea ordinii publice. Vă daţi seama ce eroare imensă s-a comis! Să fim amendaţi tocmai noi, care ne gândeam voluntar la noua ordine politică!

Oricum, din acea noapte, ca prin minune, am început cu toţii să dormim buştean. Întregul grup se vindecase subit de insomnie. Păcat, era aşa de frumos pe acele bănci, mai ales când luna se împlinea sus pe cer, rotundă, mare şi dătătoare de speranţe...

Max POPESCU

FLORĂRESELE

Capitolul 56

Florile pe care le vindea erau întotdeauna atrăgătoare.Învăţase arta de a prelungi prospeţimea lor de la *măsa* Tiţa Florăreasa şi mai târziu de la bătrâna Geta Balercă o gălăţeancă rămasă din alt tip.De la doamna Florescu, o adevărată Doamnă a Florilor, descoperise taina aranjamentului floral. A venit în oraşul *acesta, mare şi păcătos,* adusă de Tiţa Florăreasa, de la Bârlad. Este ţigancă. Are părul negru şi la peste cincizeci de ani, nu i se vede nici-un fir alb.Ochii i-au rămas ca în tinereţe: negri, mari lucind tăciune. Stă pe un scăunel , cu picioarele uşor îndepărtate, acoperite dincolo de genunchi cu poala unei rochii roşii cu dungi negre. În faţă are două găleţi (acum din plastic) pline cu gladiole şi crini imperiali.Lîngă ea, în partea dreaptă, pe o măsuţă pliantă , odihnesc ceşti cu cafea, pachete de ţigări şi un pet cu suc *din* portocale.

De peste trei decenii, Valentina Cobzaru vinde flori. O poţi găsi în Ţiglina 1 unde se pare că împreună cu *clanul* a stabilit *imperiul florilor.* Înainte prin oraş, avea locul preferat la *Potcoava* sau în faţa *Agenţiei ONT*. Nu a vândut niciodată prin localuri. Cum făceau Anica sau Tania Zlate. Cele două ţigănci, apăreau seară de seară, îmbrăcate decent, uneori chiar elegante prin marile **restaurante de pe bulevard**: *Dunărea, Galţi, Olimpic, Tic-Tac. Mioriţa sau Cazinou.* Ştie să vândă flori.Este universul ei.. Valentina povesteşte: ***M-am născut la Bârlad. Cartea nu s-a prins de mine. Când să termin şi a treia clasă, m-am măritat,*** *Ciaor.* ***Fată mare, bre ce credeai ?Nu aveam treisprezece ani când m-a luat ţiganul Toni.Adică Anton Cobzaru după măsa, că după tatsu ar fi trebuit să-l cheme Filoti, dar nu erau cununaţi.Era*** *manuş şucar.* ***Om frumos, mâncaţi-aş gura ta.***

Ne-am luat *dili pala car,* ***nebuni de dragoste. Dar avea o*** *bulează* ***la cap, de*** *manuş nijanel,* ***om***

prost.Iubea barbutul, de la care i s-a şi tras moartea.Era manuş şucar. Tatăsău, Dumitru era român.Unchiul său, Costică Cobzaru, era şeful orchestrei de muzică populară *Trandafir de la Moldova* ***din Bârlad. Era*** *baro.Rom baro.* ***Ţigan mare îi ziceau deşi era român.Toni, bărbatul meu cânta la contrabas, dar nu i-a plăcut. Apoi au venit puradeii. Nici că s-a împlinit anul de când ne-am luat şi am născut fata.***

Povstea Profirei iubitoare de carte

Am născut-o voinică şi deşteaptă.La şase ani a vrut să meargă la şcoală.Învăţa bine. Avea zece la carte. Numai că, de mai multă vreme, unul Ionel Cocoi, zis Tony, tot oprea fata când trecea podul(*pasarela****) de la gară. Şi acolo , când să treacă, într-o zi pe la amiază o fură cu tot cu flori şi banii care îi avea la ea. Profiră o întrebai, ce ai găsit la el?*** *Sas maga drapu,* ***mi-a căzut cu tronc , îmi zise. Profira s-a lăsat furată de Cocoi, dar la Focşani a dus-o măsa. O căutam cu Toni al meu, prin tot Galaţiul. Necăjiţi mai eram Doamne, tare necăjiţi. De supărare Cobzaru a băut două navete de spumos roşu. Plângea şi eu plângeam lângă el.*** *Marăş oro.* ***Vai de capul meu.***

Cocoi i-a făcut şapte copii.Pentru că fetei i-a plăcut cartea a dat fetele mai departe la liceeu. Băieţii, Ionel şi Burea sunt la lovelele lor. Muncesc cu toţi la spaţii verzi şi ţin fetele la şcoală.Asta a fost cu Profira, fata prima.

Valentina tace, trage din *viceroy-ul* roşu un fum, trece cu mâna peste nişte garoafe şi îmi spune despre cea de a doua născută.

Povestea Costinei fata oţelită de viaţă.

Nu s-a împăcat cu cartea. Îi era frică de profesori, dar în special de directorul şcolii. Când îl vedea începea să tremure. A terminat cu greu două clase, deşi naşa din Bereşti, venită din Brăila, era româncă,Geta Costică Cioravă, o îndemana la carte. Ce era să fac ? *So trbulas te cărau ?*

Se uită la mine, apoi la găleţile cu flori şi continuă: ***So trbulas te cărau ?Am luat-o cu mine la flori.Îmi aducea flori proaspete de la sere şi mai făcea şi alte treburi.*** *Parel buchi.* ***Era harnică. Deh ! Unul Marcel, i-a promis că o va băga la muncă, la unul cu vaci multe. Să-i dea buletinul, să-i facă formele de angajare. Proasta l-a dat.Tot mergea ea la Fileşti, căutându-l pe Marcel, care păştea vacile pe deal. Într-o zi a dat de Marcel lângă un lan de porumb.*** *Manuş bengalo.* ***Omul dracului,Marcel văcarul a luat-o cu forţa şi acolo în câmp o violează.*** *Murdeape jocu latar.* ***Şi-a bătut joc de ea Se sperie, când şi-a dat seama că Costina era ciaor. Aşa că o duce acasă la el.Costina trăieşte cu văcarul patru luni, dar vine acasă. Când se împlineşte sorocul o naşte pe Narcisa. Fata creşte în casa mea şi învaţă carte. Costina se căsătoreşte cu Mitică Cârjan, un blond spălăcit cu ochii verzi. Opt ani face casă vai de capul ei. Se ocupă de Narcisa, care era la liceu.***

Fire iute, fata Costinei, nici nu termină şcoala şi se îndrăgosteşte de un coleg. Cu care se măritã şi face şi un plod. Reuşind să o facă pe Valentina străbunică.. Costina se dovedeşte a fi mamă bună are grijă de copilul Narcisei, dar şi de cei trei copii pe care Cârjan a avut grijă să-i toarne.

Valentina aprinde o ţigară, bea o gură de cafea rece: ***Şi cum îţi spun. Traiul devine blestem,Mitică bea de stinge, ia bani din casă şi îi dă pe băutură. Băutura arz-o focul i-a despărţit.Acum umblă după ea să-l primească. Costina ai văzut cât de hotărâtă este.***

În urmă cu ceva timp am făcut cunoştiinţă cu Costina .O ţigancă înaltă, corpolentă, încă tânără, cu o dantură frumoasă, dar cu câţiva dinţi *mişcaţi* de Cârjan. Aspră şi nedispusă să facă glume. Mă priveşte cu ochi mari, întunecaţi, fără pic de încredere.Narcisa stă cu plodul în braţe, o fetiţă blondă cu părul zulufi şi ochi albaştri. Costina numără banii primiţi de la un client. Îi întinde aproape indiferentă buchetul de trandafiri cerut. Bea o gură de cafea. Privşte trotuarul de vis-a-vis, concentrată. Sparge seminţe de floarea soarelui.Pare pregătită de harţă.

Valentina schimbă apa la flori. Cu o stropitoare jucărie, udă trandafirii. Brusc, diamantele formate din picături de apă, dau strălucire şi veselie frumoaselor plante…

Să-ţi zic mai departe :

Povestea Auricăi, florăreasă pe bune.

Asta a fost de la început *bichinel lulghia,* ***florăreasă.Se ţinea de mine, pe unde mă duceam. Cu şcoala nu a dat ghes. A umblat cu doi ţigani şi s-a ales cu doi puradei. Dar l-a luat pe Petru Stancu, ţigan frumos, barbugiu şi fustangiu.L-a luat din dragoste,*** *iag elo,* ***foc la inimă la 16 ani. Este geloasă şi a zis că-l omoară. Nu mai poate de dragul lui. I-a făcut şi doi copii, pe Nina şi Alexandru.Nu are patru clase dar se descurcă.***

Aurica vinde flori. Ştie bine ce are de făcut. A învăţat-o ***Valentina***. Când primeşte bujori

şi nu-i vinde, are grijă să le păstreze prospeţimea, despărţind florile din buchet, culcându-le cu grijă pe ciment udat şi rece. Acoperă florile cu o pânză albă, îmbibată cu apă. Le aşează de cu seară. Când termină treaba, îşi face cruce, stinge lumina, lăsându-le să doarmă până a doua zi. Stă pe scunul ei, nu departe de Valentina. Priveşte împăcată în jur lumea. Deodată, râul gândului îl aduce pe Petru. Ochii îi devin văpăi.Murmură :***Asta-i viaţa! Fir-ar să fi de băftos şi frumos.*** *Curgaros bengalo!* ***Curvarul dracului!***

Valentina îmi spune că mai erau ţigani dar şi români care vindeau flori în Galaţi ***Alde Gicu Budescu avea locul lui la Potcoava. Tot acolo vindea şi Sava Dumitran, ca şi tanti Vica soţia lui.De unde îmi mai luam flori?Apoi din Satu Costea de la Liţa Săndica sau coana Vasilica. Cumpăram bujori albi şi bătuţi, plin de parfum. Zic mai departe ?***

Povestea Ginei, fata necăjită

Ciaro necăjime. Copil amărât.Nici asta nu a vrut să meargă la şcoală. S-a măritat la 13 ani, ca şi mine. A luat un ţigan vai de capul lui.Nicu Lobodan din Focşani.Prăpăditul i-a făcut şase copii şi trăiesc cum pot din munca de la spaţii verzi din Focşani.Lovele puţine, nevoi multe*.Marăşoră.* ***Vai de capul meu!***

Se opreşte, nu are ce să spună prea multe despre Gina. Îşi aduce aminte de tinereţea ei.. Rareori putea să meargă la vreun restaurant. Când avea vânzare bună,lucru ce rar se întâmpla, îl lua pe Cobzaru şi intrau la *Dunărea* sau *Vânătorul*, unde beau vermut roşu şi mâncau alune. Dansau pe cimentul mozaicat din mijlocul restaurantului.Dar ce o bucura cel mai mult, era când, Toni cumpăra de la Tania Zlate, un fir de trandafir roşu.***Pentru Doamna,*** zicea florăreasa, punând pe masă bijuteria floral㠹. Valentina nu mai putea de bucurie. Ochii aveau unde de lacrimi, dinţii albi scânteiau când râdea. Poate atunci era cea mai fericită. Ea vindea flori, nu primea. Se simnţea o Doamnă… Şi aşa apăru Ileana.

Povestea Ilenei, fata norocoasă şi hapsână.

S-a născut frumoasă foc de la început. *Şucar iag.* ***Cea mai drăcoasă de mică. Focoasă, la 14 ani îl ia cu tămbălău pe Lupuşor, măcelar la abatorul din Focşani. Aşa că a pus de casă, la început mică, ca mai apoi să o facă mare şi o ţine bine.Dar banul suceşte mintea omului.*** *Merel palalove.* ***Este hapsână. Nu vrea să-şi ajute fraţii. A devenit sgârcită şi rea, bănuitoare şi dă rar să mă vadă. Are o fetiţă, Monica pe care o ţine la şcoală. Şi dă Doamne, dar nu-i decât o ţigancă cu nasul pe sus. Să-i fie de bine Dar un necaz tot are. Lupuşor s-a dat la o oiţă A găsit o mândră la Valea Cânepei, spre Buzău, de şi-a făcut-o de amantă.Ileana se luptă cu oiţa, iar Lupuşor o ţine pe a lui.***

Valentina, scuipă în sân, face cruce, bea dintr-o ceaşcă mare o gură de cafea fierbinte. Se frige. Înjură încet. Împachetează un buchet de garoafe. Îl mânează cu un zâmbet aiurea clientului, ia banii fără să-i numere.Aprinde o ţigare, îşi trage baticul pe frunte, se uită la florărese şi-mi spune:

Ileana este singura sau aproape singura care nu s-a ocupat de flori. A mâncat-o între picioare şi a plecat repede după bărbat.Nici nu s-a uitat în urmă. Ce ştie ea cei munca cu florile. Acu' sunt străbunică şi toţi mă respectă în Galaţi.Drumul a fost şi este mai greu să fii în faţă. Sunt rom mândru nu *necajemi.* ***Terchea-berchea.Au apărut ţigani din Ploieşti. Vin de două ori pe săptămână.Şi din Focşani. Ţiganii ăştia cumpără de la furnizorii noştri cantităţi de flori de aproape nu ne mai rămâne nouă. De ce? Pentru că focşănenii nu iau o floare sau trei. Ei cumpără de obicei un buchet de la 17 fire în sus. Gălăţeni noştri sunt mai stilaţi,*** *manuş mişto,* ***dar nouă nu ne prieşte la buzunare. Munca mea şi a celor de lângă mine puţin o ştiu.Robotim în fiecare zi după un program fix, înte ora 22 şi 10. Să faci zilnic hâială, asta e ca dracu'. Ai şi bucurii, când, la serbări mari, câştigăm într-o zi cât câştigi matali în 20 de ani. Pe salar. Cât eram în putere, băteam drumurile la Bucureşti, Codlea să aduc flori. Din Bucale luam flori proaspete de la Bambina. Asta creştea pe lângă ea un drac de băiet, Florin Georgescu care va ajunge mare de tot în lumea vânzătorilor de flori.*** *Rom baro!* ***Acu' copii aduc flori din Olanda. Germania, Turcia sau Israel. Când vin lunile cu*** *gesturi frumoase* ***(martie, aprilie, septembrie şi decembrie) nu mai dormim cu nopţiile de grija florilor ce trebuiesc pregătite din timp. Toată noaptea crestăm baza fiecărui trandafir în patru,Facem buchete*** **mari** ***şi le punem în cadă Stingem lumina şi lăsăm trandafiri să doarmă. Crezi că-i gata? Luăm fiecare crizantemă, gladiolă, garoafă, garofiţă parfumată, garoafă de piatră, crin alb şi crin imperial, lalea, begonie şi le verificăm cu grijă să nu aibă tulpina şi frunzele rupte. Cine a fost următorul copil ?***

Povestea lui Victor Cobzaru, fiul cel chibzuit.

Băiatul ăsta al meu e cel mai chibzuit din toţi.Dar şi el o moştenit focul dragostei. La şcoală făce zece clase, dar face şi dragoste cu o colegă, Cristina, o fată, de 16 ani. Voi spuneţi: La soare te poţi uita dar la ea ba.Tigăneşte se zice: *dar ştis te dinas le camen da lati ni da ştis.* ***Se iau cu dragoste şi foc şi fac trei fete şi un băiat, toţi blonzi şi cu ochii albaştri.***

Victor pleacă în Italia, pune de un cap de ţară, lucrând greu într-un atelier de confecţii metalice.Reuşeşte să cumpere după doi ani o casă şi o aduce pe Cristina. Copii sunt la liceu şi stau la soacră-sa.Până a nu pleca în Italia, Victor era cel care le aducea florile de la Bucureşti, de la Tanţa sau Bambina Grasa.Mai cumpăra şi câte un tir cu flori de la bulgăroaice de aveam flori mai tot timpul anului.Valentina povesteşte : ***A venit o singură dată în doi ani. Mi-a dat bani şi nişte ţoale. De oful lui că nu a stat mai mult, împreună cu o ţigancă pizdoasă rău, am băut o jumătate de sticlă cu lichior de Mantua de ne-am făct mangă. Ce am mai jelit, ce am mai plâns Doamne ca proastele.*** *Arăsălem*

Povestea lui Marcel, cel mai ţigan dintre ţigani.

S-a născut ţigan ţigan. De mic, nici nu avea patru ani, mergea la capul liniei de tremvai şi cera la oameni bani, că el nu are mamă şi tată. Că nu are mamă şi tată, aşa zice orice ţigan, dar ce m-a înfuriat cel mai tare era să ceară bani că-i mort de foame.De unde or fi auzit că pleca totdeauna de acasă cu burta plină de haleală. I-am dat o bătaie de l- a văzut bengul. Mai apoi s-a apucat de barbut, dar nu l-a ţinut mult. Cu vremea s-a făcut băiat bun. A început să mă ajute la florărie. A plecat la Constanţa după flori şi s-a întors cu o ţigancă blondă, Şucarina. *O matirimi,* ***o curvă credeam de port,care,*** *manoş vrajimu,* ***mi-a vrăjit băiatul. Dar au turnat pe: Narcisa, Lavinia, Ana, Maurea, Narcis.Că au făcut copii, nu-i nimica. Beleau-ai alta. Cred că Şucarina este copil de român furat.Că nu are acte nici de naştere şi nici de botez. Zice că are o bunică la Mangalia sau la Vama Veche. De aici, nici că s-a putut căsători cu acte în regulă cu Marcel. Copiii au câte un carton de la spital. Vine vremea şcolii şi ei n-au hârtie.Marcel umblă şucărit, dar nu prea repede, ţigan leneş, să lămurească lucrurileM-am gândit să scriu (eu nu ştiu să scriu) lui Andreea Marin, la Surprize, surprize.Poate le dau de capăt.Ce să spun. Şucarina mă ajută la flori. Dar asta cu buletinul nu-i bine…***

Valentina se opreşte brusc.Se ridică şi strigă cât o ţin plămânii: Marine, Marine. La semafor se face verde. Omul grăbeşte pasul, dispărând în mulţimea de pe trotuarul celălalt, spre disperarea femeii.. Valentina se pune pe blesteme şi oftaturi. Furioasă loveşte cu piciorul o găleată plină su garoafe.Apa se împrăştie pe trotuar, florile cad pe asfalt, parcă jertfele furiei. Ţiganca, **tardei**, trage dintr-o ţigare, se aşează pe scăunel,refuză o doamnă,şi se porneşte pe plâns de i se cutremură tot corpul. După un timp, se scoală, adună florile,le aşează cu grijă în găleată, cumpără o cafea proaspătă , mai ia şi un pachet de *viceroy.* Se aşează, scoate basmaua, se şterge pe faţă,îşi scutură părul, leagă basmaua şi după ce aprinde o ţigare începe să povestească: ***Îmi este tare drag Marin ăsta. Trecuse doi ani de când Toni fusese omorât. Ba chiar mergeam pe trei, când nişte ţigani, florari de-ai noştri mă invită să merg la o nuntă la Cândeşti de Buzău.Ăia de acolo, culeg nuci. Sunt nucari. Un băiet de-a lor, Gheorghiţă, nucar harnic a luat de nevastă pe Miriuna, o fată de-a noastră florăreasă. Cum e cu nucile ? În jurul satului şi în sat cresc păduri de nuci. Când vine vremea, ei nucari scutură nucii spre toamnă adâncă. Mai pe la începutul lui decembrie încep să le spargă.Nucile au coaja subţire,sunt mari ca oule de găină, cu miez alb şi lunguieţ.Vând miez la piaţă,fabrici de dulciuri,cofetării mari. Şi chiar la fabrici de medicamente şi cosmetice.Mă întreabă ţiganii dacă merg.Zic da şi încep să mă pregătesc şi eu. Auzi, îmi fac la coafor în Centru, pentru prima dată părul. O pieptănătură frumoasă, cu părul într-o parte, dat cu sclipici, de parcă eram din filme cu spainioloaice. O rochie alb argintie cu guler din blană de nurcă, în ape de negru spre poale.Ce mai, eram o ţigancă mişto. Cui crezi că-i cad cu tronc? Cameramanului. S-a ţinut toată noaptea şi a doua zi de mine de parcă era nebun. A venit după mine la Galaţi. Ne-am iubit ca nebuni vreo lună.Apoi a dispărut, şi parcă astăzi l-am văzut.Marine să nu mori până nu mă vezi că dracul te ia,*** încheie Valentina. ***Am avut o vedenie? Ce zici? Dacă s-au spart nuci la nuntă?Cum să nu. S-a spart nuca miresei,care a fost fată-fată.Ce zici?*** *Ochlem o manoş.* ***L-am confundat.*** *Nasso.* ***Nu cred.***

Îşi aduce aminte de Marin. Începe să plângă cu ochii la cer. **Te ertisima.** Să mă ierţi că plâng ca proasta. Îmi povesteşte cu glas încet o tristă întâmplare.

Povestea lui Şamil, fiul cel mai mic.

Eu am avut în total 11 naşteri, dar nu mi-au trăit decât cei despre care ţi-am povestit. Patru au murit că aşa a vrut Dumnezeu. Şi poate şi oamenii. Şamil cel mai mic avea 12 ani când a fost omorât de un nemernic, rudă, nepot de-a lui Plătică Vidovici. Accident de maşină. Şamil a trecut pe verde. Nemernicul a fugit de la locul accidentului. *Te del lacă palailo.* ***Să-i dea Dumnezeu după faptă. A fost condamnat la doi ani. A vrut să-mi dea un million, dar i-am spus că nu are bani să plătească sângele copilului meu. Şamil era sufletul şi lumina ochilor mei. Negru ca şi mine,cuminte ca o fată mare, şi educat domnule, că mergea la şcoală.Undeva acolo trebuie să fie un înger negru care mă păzeşte acu'. Nu a trecut un an de la moartea lui Şamil şi Toni la 35 de ani a fost omorât de nişte ţigani cu care juca barbut. L-au ghicit că are bani. Aşa bătaie i-au dat de i-au rupt şira spinării.M-am rugat la icoana Sfântului Spiridon făcătorul de minuni.*** *Mareltol o Del ţi.* ***Bătui-ar Dumnezeu să-i bată. Maică-sa a murit groaznic, o fiică s-a înecat. Nu a fost blestem, dar Dumnezeu a făcut dreptate.***

Cu ce m-am ales?
Cu nimic. Cu amărăciune.
Cam asta-i toată povestea.

O ţigancă bătrână, stoarsă de soartă, copii şi ţigări. Avea 22 de ani, când i-am cumpărat primul buchet de flori. Era o **romni tirnelea,** cu puradei roind în jurul ei.

O las sub cerul toamnei, sgribulită, sorbind din cafeaua rece, şi fumând încă o ţigare **(tuasli),** lângă superbele crizanteme albe, pete de lumină în seara ceţoasă. Trecătorii trec, grăbiţi, unii cumpără. Pleacă indiferenţi.. Valentina este acolo, vinde flori, asta ştie. Îşi duce mai departe viaţa ei de florăreasă.. De undeva se aude ***Zorba.*** Seara devine veselă. Miroase a petrecere, a vin nou şi mici la grătar.

Pe cine interesează viaţa Valentinei ?

***

Paul SÂN PETRU

SALAMANDRA CASKI

Încă de pe când îºi alegea pietrele de pe albia pârâului ºi le cãra pe poala mai de poala muntelui langa sãpãtura unde urmau sã rãsarã zidurile casei, doctorul vedea adesea, pe timp de ploaie mai ales, o salamandrã bântuind iarba ºi pãmântul rãscolit. Avea mersul blând ºi paºii chirciji de vreme, purtând in spate poveri de pete galben-triste, „pe semne cã i-am stricat cuibul cu ºantierul meu...', îºi zicea el, dar n-avea rãbdarea, ºi cheful mai ales, sã-ºi mureze hainele sub burniţã doar pentru a-i urinãri destinaţia, iar reptila nici vorbã sã dea semne cã s-ar grãbi. îºi imagina însã cã o vede foarte de departe, cu târaºul ei de la distanţe preistorice ºi cã de aceea o vedea atât de micã, precum o stea devoratã de depãrtãri, abia dipind la malul rotund al sudului.

Când a mai întâlnit-o odatã, ºi-a dat seama cã nu e tot aceea, dupã o patã de pe gai care avea formã de potcoavã. A luat-o în mânã, iar ea s-a domolit imediat peste cãldura palmei cao mângâiere uitatã. Memoria ancestralã afãrâmei de creier parcã-i depãna printr-o comunicare elipticã, toatã epoca dinastiei de strãmoºi saurieni, fioroºi doar prin proporţia staturii, dar blânzi ºi vulnerabili pentru speciile pe care numai ei le-au cunoscut ºi cãrora n-au reuºit sã le supravieţuiascã. Teama de ei nici mãcar atavicã nu mai putea sã fie -omul s-a întâlnit doar cu martorii neamului ei , cu fosilele lor vii, iar una dintre ele ºedea acum în palma unui om, în comunicare, aproape tete-a-tete cu o zare preistoricã. Marele îngheţ, marile secete, umezeau ochii acestei salamandre ca pe ai unui invalid de rãzboi, ori ca pe ai unui monarh osaur ce ar spune: „Regatul, pentru o glaciaţie?!"

Doctorul puse reptila pe drumul ierbii, nu-ºi luã rãmas-bun, ºtia cã ea este salamandra rasei ºi cã are s-o mai vadã la o întâlnire dupã prima ploaie.

Toamna aceea a fost de o lungă îngăduinţă pentru oi şi capre, bună de păscut frunze de toate culorile şi de isprăvit case începute cu nechibzuinţă. Doctorul n-a mai venit pe-acolo decât în vara următoare, de data asta nu ca salahor laolaltă cu adunătura, ci se afla la el acasă, ca să-şi refacă puterile, să uite de necazurile lui şi ale oamenilor, înfăţişate zi de zi luminii halatului. Aşteptă câteva zile o ploaie, ca să-i apară în cale salamandra; îi era dor de ea, de petele ei galben-trist-prietenoase şi mai ales de comunicarea aceea directă ca o înregistrare magnetică fără sonor, prin cablu mut, de la sursă. Dar cerul rămase pe mai departe în albastrul lui hotărât, iar ziua plecării era pe aproape. Mai privi odată munţii în potcoavă ai lunii ce răsărea, şi intră în casă, stinse lumina, şi ca să adoarmă mai uşor îşi imagină iarba verde de afară prin care anevoie, trece salamandra la cuibul ei, că mai ezită până acolo, că-i urcă pragul în semn de prietenie şi dor. Adormi şi visă că i se clatină casa, că unul dintre puii ei, acolo sub zid, s-a dezvoltat pe tiparul unui strămoş uriaş, reactivându-şi un cromozom uitat şi acum vrea să iasă din cuib cu zidurile casei după el. Se trezi, aprinse lumina, afară ploua, ploua ca o aşteptare nedefinită.

LUTĂRIA

O coamă de deal despărţea un cătun de celălalt ca un val îngheţat o barcă de alta. Cei de aici nu se-nrudeau cu cei de dincolo, din livezile lor nu mâncau aceleaşi fructe pentru că nimeni nu aducea altoaie de dincolo de lutărie. Nu se mai ştie cum făcuse pământul cândva de-a scos la iveală coama aceea de deal cu nisip argintiu şi lut roşcat, bun de zidit case, chilere şi cuptoare. Unii veneau pe partea dinspre miazăzi, alţii pe cea dinspre miazănoapte a dealului, încărcau o căruţă şi mai ridicau un perete - aşa apucaseră să facă de la părinţii lor şi părinţii de la părinţi - zidurile aveau toate aceeaşi culoare roşcată că nu mai ştiai care e un cătun şi care e altul, sau e doar culoarea impregnată unui apus de soare. Aşezările se-ntindeau, se apropiau tot mai mult de coama dealului, dintr-o parte, din alta până ce un mal mai rămăsese doar, cu două bolţi întâlnite cap la cap ca doi berbeci învrăjbiţi. Aici, prin subţirime se auzi în una din zile târnăcopul de dincolo aşchiind lutul, cât mai rămăsese, şi deodată apăru în malul boltit o fereastră albastră, şi-n fereastră un om cu o unealtă în mână. „Bună ziua, gospodar!" „Ziua bună, flăcău! La lutărie?" Era prima „ziuă bună" la o sută de ani, şi atunci fereastra aceea a alunecat în jos prefăcându-se în poartă largă, şi-o casă cu fata la altă casă se vedea aproape uşă în uşă, înşiruite dinspre fundul cătunelor. Pe locul unde oamenii s-au ajuns cu oamenii, s-a făcut primăria. Şi câtă răbdare le trebuise dealurilor să vadă această împlinire şi să înveţe de-atunci că deal cu deal se mai ajunge, dar om cu om!

TIMBRUL CLOPOTELOR

Copilandrul îl privea cu jind şi bătrânul simţise asta pe când se urca in turlă să tragă clopotele. Bătranul dădea uşor în mintea copiilor, în mintea clopotelor, în mintea a toate şi a toi ce-i era drag. Ia spus să stea mai la o parte că asta nu-i o treabă uşoară. Şi-a dat o frânghie după o mână, o alta după cealaltă, iar vârful piciorului drept şi l-a proptit într-un laţ ce atârna deasupra podelei.

Frânghiile au pornit să se mişte încrucişat şi mut, din ce în ce mai tare până cu limbile clopotelor începură să atingă arama intrând fiecare în ordine într-un anume fel în împletitura sunătoare ce smintea auzul băietanului; dar el tocmai de aceea învăţase pe de rost toate sărbătorile - ca să fie pe-aproape atunci când bătrânul se va pregăti să urce zig-zagul scărilor - sperând că şi el într-o zi...Dar până atunci voia să afle totul despre clopotele acelea, iar bătrânul îşi găsise chiar azi răgazul să-i povestească.

..."pentru că le iubeam aşa de mult treceam uneori seara de la câmp şi urcam în clopotniţă. Le trezeam ciocănindu-le cu degetul, ele îmi răspundeau în şoaptă, iar eu râdeam de vorbă cu ele mulţumit că ne auzim doar noi între noi. Uite, ăsta mare m-a rugat odată să rămân cu el până la răsăritul stelelor. De ce pân' atunci? Ca să mă facă să-mi închipui mai uşor cum el cândva a fost Marele Clopot al cerului, să mă facă chiar să aud cu închipuirea cum îi veneau stelele sub poală şi-l atingeau răsunându-l milioane de nopţi până ce l-au ros şi-au dat pe-afară risipindu-se, cum din urma de pulbere a lui s-a mai putut aduna el într-un asemenea clopot ce-mi povestea acum ca să mă ademenească drept stăpân al lui.

Clopotul cel mic îmi şopti că e adevărat, că însuşi el pe când era o lalea galbenă, într-o dimineaţa a simţit că-l apasă ceva, a crezut că e rouă de toate dimineţile, dar se văzu îmbrăcat într-o pulbere fină venită de sus, o pulbere de

bronz care-l creştea, iar stăpânul grădinii l-a găsit în aceeaşi zi drept clopot ascuns în iarbă de cineva şi l-a adus întru pomenire aici la clopotniţă, adică şi el este fiu adevărat al Clopotului cel Mare. Doar mijlociul le era străin, era pământean vechi, dar o peşteră tot fusese şi el, o boltă de piatră în care limbile stalactitelor n-au bătut niciodată; ape, zăpezi şi vânturi aşa ce l-au ros pe dinafară, că oamenii l-au găsit clopot chircit între munţii cei tineri.

Vezi de aceea le sunt eu aşa: cer cu stele, peşteră cu stalactite, lalea din grădina minunii, şi iar: cer, peştera, lalea...

Dar vezi tu casa aceea de după nuc? Acolo şade Toma Surdu. A surzit aici. Satul era lung (acum e mai mult lat) şi el era vânjos, trebuia să tragă în disperare de sforile astea să audă toate babele surde duse de-a lungul şoselei ca să fie oamenii mulţumiţi, şi erau din ce în ce mai mult cu cât surzea el mai tare. Târziu şi-a găsit un doctor care i-a dat auzul înapoi; l-au pus paznic să nu se fure morţii cu morţii, viii cu morţii sau ştiu eu mai cum. Dar la scurtă vreme s-a dus înapoi la el şi în loc să-i mulţumească l-a luat la rost că i-a stricat liniştea - că toţi oamenii vorbesc tare de parcă se ceartă, căruţele hodorogesc chiar şi pe ploaie cu glodul până la butuc, iar turme şi cirezi au dat toate în patima tălăngilor şi a zurgălăilor (nourelu' mamii lui de ţigan care le-a adus la iarmaroc). Dar mai ales clopotniţa asta care l-a nenorocit şi care i-adusese liniştea cu care oricum, se împăca mai bine...Sigur că doctorul n-a avut ce-i mai face, dar nici el lumii, căruţelor şi tălăngăriilor. Doar baba Floarea era să aibă de suferit după ce-a închis ochii: când m-au îmbiat să dau de veste am lăsat toate baltă şi-am venit. Mi-am potrivit frânghiile şi am început să trag. Mă odihnisem mai bine şi-mi păreau clopotele ceva mai uşoare, dar când m-am uitat mai cu băgare de seamă nici unul nu mai avea limbă. Le furase Toma Surdu pe toate - asta am bănuit-o cu tot păcatul, dar n-am mai spus-o la nimeni. Până la îngropăciune mai era, aşa că m-am dus eu la oraş, ştiam eu pe unul de umblase toată ţara prin turle de mănăstiri şi biserici de-a înregistrat glasul a o mie de clopote. M-a pus şi pe mine să ascult câteva role - am dat fără să ştiu un fel de examen, l-am luat - da, am recunoscut şi clopotele mele (ţinea la isprava lui) mi le-a trecut pe altă rolă, am luat-o şi m-am întors în sat la vreme. Toţi mă căutau, le-am spus că voi fi negreşit acolo, cum mi-au zis, pe la ora prânzului, dar eu m-am dus cu mult mai devreme, am instalat difuzorul sub ferestruica deschisă, (ce dacă voi bate clopotele altui mort) oricum îngropăciunea nu se putea fără dangăt, cum nu se cade să mor fără lumânare - nimeni şi nimic nu lăsa vreo bănuială pentru că toţi m-au văzut urcând la locul meu. Mi-am dat toată silinţa: o funie după o mână, o alta după cealaltă, cu vârful piciorului drept proptit în laţul ce atârna deasupra podelei, m-au văzut toţi muncind, transpirând (sau cui îi mai ardea să mă privească pe mine?) de fapt la nişte clopote oarbe şi surde, în timp ce limbile lor şedeau mănunchi în cine ştie ce pod sau grajd din ograda Surdului. Cu ochii pe ferestruica mea, l-am văzut apoi în toiul praznicului, m-a văzut şi el - poate singurul care mă privea, dar înnebunit de nedumerire - venise la pomană, sau să vadă minunea clopotelor care bat fără să aibă cu ce; am scos şi eu limba la el, mi-a răspuns făcându-şi o cruce mare şi repezită după care mi-a întors spatele şi s-a pierdut în mulţime. Când mi-am isprăvit treaba, mi-am liniştit clopotele, l-am bătut cu palma pe cel mare ca pe un cal viteaz şi am coborât. încălzit cum eram, m-am dat la umbră în spatele clopotniţei. în iarba înspicată m-am împiedicat de ceva, da, erau trei limbi de clopot aruncate la întâmplare pe ascuns.

Vezi cum se leagă cu poveştile lor oamenii cu oameni, pământul cu lucruri şi cu oamenii? Iar (iacă într-o zi cu de-aici o să cobor de tot, tu să te înalţi şi ai grijă - nu trebuie să le baţi prea tare dacă ştii să le împleteşti sunetul; atunci ele se ajută singure şi toţi vor fi mulţumiţi. Nu vor mai zice: „bat clopotele!", ci „ascultaţi, parcă se-aud clopotele!" şi atunci toţi vor fi atenţi să le audă şi fii sigur că meşteşugul tău cu frumuseţe cu tot va ajunge la inima lor. Şi mai vezi, fereşte-te de Surdu".

"Cărţile pe care-ţi propui să le reciteşti la o vârstă matură sunt oarecum asemănătoare locurilor unde ai vrea să îmbătrâneşti"

Josep Joubert

"Marele inconvenient al cărţilor noi e că ne împiedică să citim pe cele vechi".

Josep Joubert

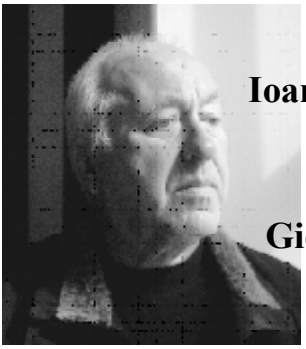

Ioan TODERIŢĂ

Gică - pătrunjel

L-am cunoscut la rând la policlinică, la CHIRURGIE. E un om de 63 ani. S-a născut în Galaţi, pe strada Scânteii, demolată, cam pe lângă biserica Sfântu' Vasile. Pe 5 septembrie 1943. Îşi povesteşte viaţa simplu, fără floricele. Se lungea numai pe răspunsul la o întrebare, cât să-i facă pe cei din jur să uite de ce sunt bolnavi. "… Eu, domnule, am fost bucătar pe Timişoara…" şi-a început el povestea vieţii.

A fost, mai întâi, "în viaţă", şofer la I.C.G., la I. T. A., la E.T.O., la I.J.T.L., la transport în comun, între 63-81 (optsprezece ani de transport în comun). Nu a avut niciun accident. "Mă săturasem de transportul în comun, de convenţii la abator, la avicola, la combinat. Mi-am depus cererea de marinar la Secţia IV a Direcţiei Maritime Constanţa, din Galaţi. Nu, nu m-a racolat nimeni din sec…, de bună voie." Fiind şofer am vrut transfer ca motorist. Aveam un salariu de 3.800 pe lună, ca şofer pe Icarus, pe autobuzul ăla unguresc. Am vrut să am un salariu mai mare, ca marinar. Se depunea un dosar al dracului de gros. După un an am primit aprobare: "Bă, Chiriev Gheorghe, mi-au spus, când m-au chemat pentru angajare, nu-ţi putem da salariu de transferat că ar fi mai mare decât al căpitanului mare! Avem posturi de brutar, ospătar, marinar, bucătar!" Am ales "bucătar". Eu făceam mâncare acasă; ciorbe de tot felul: de burtă, de peşte, de ciocănele şi tocăniţe şi… Nu mi-au plăcut prăjelile, ci numai "fierturile". Pe navă te aprovizionezi cu verdeţuri pe care le usuci la "cambuză". Astea sunt "vitaminele" marinarului. Şi borşul cu tărâţe, şi… Mi-au spus "Pătrunjel", de asta…

Şi unde ai marinărit, domnule Pătrunjel? Îl oprii eu pe Gică Chiriev… Păi, pe mare, am fost bucătar pe Timişoara ('82-'84 plus şase luni) pe Bega, pe Nazarcea Buzău, Piteşti, Călan, Mirceşti şi Dumbrăveni. Am străbătut dus şi întors rutele România-Japonia, România-America, România-Finlanda, România-Anglia, România-Murmansk, prin canalul Kael, din Baltică în Marea Nordului. Am transportat minereu de la Murmansk, cu Călanu. Tot minereu, din India, de la Madras, Calenta, Vizac, tot cu vasul Călan. Cu Mirceşti, în Lagos duceam săpun, sticlă de lampă, sodă, ceainice,… În Liban, cu Timişoara, căram poduri, zahăr şi ar… da, şi arătură. De la Wismark, din R. D. Germană, am cărat zahăr şi alte alimente, în Beirut, în '82-'84, atunci când l-au omorât pe preşedintele ăla, nu mai ştiu care…, parcă Bachir, parcă.

Da, întâmplări? Da, aventuri?… îl provocai eu. O destule! Veneam odată spre ţară. Eram încărcat cu orez de la Vietnam pentru Lagos, prin Oceanul Indian. Am rămas în derivă o lună de zile în coastele Ecuadorului. Trăiam din batog de rechin şi turte – halafi; turtă de făină nedospită "prăjită" pe tablă, la "foc de lemn". Nu puteam da S.O.S.

S.O.S. se dă când nava se duce la fund. Ne-au găsit nişte nave militare. Un "salvigur" (remorcher) ne-a dus până în insulele Mauricius şi fiindcă nu aveau şantiere de reparaţii ne-au "tras" până în Durban, în Africa de Sud. Uite-aşa după o lună de stat în derivă în Oceanul Indian şi după o altă lună de "reparaţii" în Duban am reluat navigaţia…

Gheorghe Chiriev inspiră lung, de parcă tot ce-mi povestise fusese o singură expiraţie. În uşa cabinetului medical o asistentă, striga: Numărul următor, următorul!… Nu îndrăznea nimeni să intre la chirurg".

"Pătrunjel" expiră din nou… Furtuni am întâlnit peste tot, şi hule, şi uragane, şi… Nava bătea valu' la cap, adică cu prova tăind valu', cu motorul "la arat". Pe furtună, dacă găteam? Nu, se mânca hrană rece: pesmeţi, fripturi – urechi de elefanţi; fripturi reci, salamuri, măsline, brânzeturi… Amaram crătiţele şi oalele pe sobă, la bucătărie, ca şi echipajul, butoaiele pe punte. Salariu? Aveam, pe uscat, salariu întreg din care trăia soţia şi copii. Eu mă întorceam în ţară cu diurna, pe care o "consumam" la "shop", prin bonuri. Dacă a "evadat" de pe navă cineva? Eu am văzut doar unu. Un brutar, la primul lui voiaj; în Bosfor, la ieşire, s-a aruncat în mare, în direcţia Cetăţii Miresei şi a bisericii Sf. Sofia din Istanbul…La întrebarea: "De ce n-ai fugit şi tu?", Gică răspunde: Aveam băieţi. Ar fi fost arestaţi. I-ar fi chinuit securitatea. Puteam să fug. Veneau în porturile unde ancoram patroni români să ne

angajeze: casă, masă şi maşină şi familia în şase luni. Am ţinut şi mai ţin să fiu român la mine acasă. Ca o ironie la dragostea asta a mea de ţară, de a nu fugi, băieţii au fugit ei. Muncesc în Spania. Am fugit, ce-i drept şi eu. Dar de bloc. Mi-am luat o casă peste Dunăre, la Jijila, o frumuseţe. Două mii de metri. Am vie, grădină. Cresc animale. Am apă, gaz…

Da, pe Dunăre?… Păi! Nu v-am spus?… Nu. Între ’93-’99, pe Europa, Rinu şi Mercur, angajat de Trans-Europa. Am “călcat” Dunărea până la Regherzburg. Tot ca bucătar.

Gheorghe Chiriev, zis Gică Pătrunjel, a ieşit la pensie. 40 ani + 8 ani grupă = 48 ani de muncă, la 55 de ani. Suferă de artrită. Dureri mari în picioare. A supravieţuit la două “accidente vasculare“. Trebuie să-şi facă operaţie. Nu se teme de “cuţit“. …Regret că nu mai există flota. Nu mai ştiu unde sunt navele pe care am navigat. Unii spun că la “fier vechi“. Eu, însă, le-am “simţit“ de câteva ori pe Dunăre cu nume arăbeşti, greceşti, după capacitatea lor de 4.500 DDW. Asistenta deschide din nou uşa “Chirurgiei“. Strigă tare şi importantă peste mulţimea suferindă din genunchii ei: Vasile Leuştean, numărul 13. Atunci l-am văzut pentru întâia oară nervos pe bucătarul povestitor. Domnişoară, faceţi o goarnă con… Numărul 13, cu noroc, e al meu. A lui Gică Pătrunjel, nu Vasile Leuştean, cine dracu o fi ăla!

Theodor PARAPIRU

Viaţa mirosind a secetă

Pământul Bărăganului semăna cu o vatră de cuptor încins. Apa care mângâia satul îşi subţiase firul şi prunduri mari apăruseră în albia ei. Pe înserat, ciorile se roteau deasupra bisericii, croncănind sinistru. Aerul avea ceva şi din miresmele câmpului aduse de adieri palide, dar mai mult din duhoarea căldurii moleşitoare, stătut ca murăturile. Seara, bărbaţii se întâlneau la crâşmă, încruntaţi şi însetaţi, mai tineri, mai bătrâni...

– Ce, mă, asta-i secetă?!... Să fi văzut prăpădul din urmă cu douăzeci şi doi de ani!...

După ce vorbeşte repezit, George al lui Faur aşteaptă să zică vreunul ceva. Murmură neîncrezător Vasile Minune, cu un zâmbet furişat în colţul gurii:

– Alte vremuri, nea George, alte vremuri! Aveai osu’ tare, acum, la loc comanda!...

– Nu-i vorba de alte vremuri!... intervine în discuţie Anton Armă, bocănind cu piciorul de lemn în podea. Ce, parcă seceta ţine seama că-i regim capitalist sau de clasă muncitoare? Asta-i buruiană blestemată, crescută-n câmpie, prin locurile astea netede... Era grozăvie! Se usca grâul, porumbul, trosnind, nu altceva! Nu tu apă, nu canal, al lui Democratu, ţicnit, săracul, ducea apă cu căldăruşa de copii, de la fântână pe câmp, să ude grâul...

„Ce faci, Ioane?”

„Irig grâul, nea Antoane!”

„Irigi pe mă-ta, mai bine, fă pe el. Dacă nu plouă, rumeguş mănânci, în loc de pâine!...”

– Spunea la radio că în două zile o să plouă. Şi, dacă plouă, se drege totul. Cică s-au strâns nişte mase de aer umed nu ştiu pe unde şi vin încoace...

– Dacă ar fi după ei, ar fi numai bine, Firule! Vrei ploaie – anunţă ploaie, le ordonă de la regiune timp frumos – este timp frumos... Dacă ar creşte grâul în gura meteorologilor, ar fi cât plopul şi ar face micşunele. Eu nu zic că nu se pricep, dar cred că sunt şi ei oameni cumsecade, au obligaţii faţă de partid, faţă de stat şi de serviciu, iar, peste toate, vor să ne încurajeze, decât să ne spună de la obraz, asta-i!... Se foieşte puţin şi continuă cu timiditate: S-ar fi

potrivit să facă popa o sfeştanie înfricoşată, să ţi se ridice părul măciucă... Schimbă iarăşi tonul: Dar şi popa ăsta!... Treceam ieri pe lângă casa lui, iar el, în pantaloni scurţi, citea „Sportul Popular"!... Ehe, în urmă cu 22 de ani, popa de atunci ştia ce-i aia meserie!... Să vedeţi cum a fost!... Am mers la el câţiva, fiindcă avea faimă că aduce ploaie, ne spuseseră şi nouă ăi bătrâni.

„Părinte, am venit să te rugăm să slujeşti o sfeştanie de mântuire a secetei, că altfel se usucă tot, chiar şi noi, şi apoi te usuci şi dumneata, şi Dumnezeu...", i-a zis al lui Chelie.

„Taci, Stane, că faci păcate vorbind! N-o să vă uscaţi de tot, numai că o să suferiţi... Cum să vă fac ploaie la ordin, când voi nu mai daţi pe la biserică? La zece case vine câte un ambasador şi ăla bătrân şi-i scârţâie oasele, iar eu, zice, trebuie să vopsesc biserica pe dinăuntru, că se supără şeful meu de pe pământ şi, dacă se supără dumnealui, se supără şi Cel din cer, fiindcă ei sunt şefi, na, toată ziua stau bot în bot!..."

„Noi, părinte, vrem să scăpăm de secetă şi dumneata vrei s-o faci zugrav!", i-a tăiat-o Marin al lui Craiu.

Popa a dat-o pe supărare:

„Voi nu mai puteţi de sfânta credinţă, vă aduceţi aminte de ea numai în astfel de cazuri! Vreţi ploaie, dar ploaia face zoaie pe obrajii sfinţilor scurgându-se pe pereţi, că-i spart acoperişul, şi mucenicii s-au făcut sperietori, îi visează babele urât şi mie îmi fac vină!"

„Hai, părinte, las' că punem şi o dregem, să vezi ce sfinţi graşi o să ai, vei fi întrebat ce le dai să mănânce, dar fă repede slujba ceea de ploaie..."

„Adică voi credeţi că Şefu' ascultă de voi?"

„Dac-ar fi fost aşa, n-am mai fi venit la dumneata!"

„Şi ascultă de mine?"

„Măcar să fim împăcaţi că am făcut şi asta!... Şi, orice s-ar spune, dumneata te ai mai bine cu el, zi-i că se usucă grâul, pune un cuvânt acolo, să trimită niscaiva nori să se scuture pe aici!"

Popa o ţinea pe a lui, o sucea, o învârtea, se lăuda cum adusese ploaie, altădată... Al lui Chelie a bombănit moale:

„Hai să mergem, că n-a mai fi având har părintele!"

Sare popa furios:

„Eu, mă? Fac să plouă când vreau, dar vopsim biserica?"

„Vopsim!", zicem noi.

A doua zi, pe seară, a ieşit pe câmp cu o căldare de apă sfinţită şi cu alai de babe şi copii; a cântat „Doamne, miluieşte!" şi „Aleluia!" de ziceai că o să plouă cu peşte sau covrigi... N-a plouat. Ne-a spus că Şefu' este foarte supărat pe noi şi că ar trebui să dregem şi clopotul, apoi ne-a asigurat că se aranjează. În ziua următoare, slujba a ţinut şi după lăsarea întunericului. Pe lângă cele cuvenite, părintele Vasile bombănea aspru că rămâne biserica fără vopsea nouă şi fără clopot dres. Şi pesemne din toate astea s-a iscat furtuna care a adus ploaia..."

Ce-am păţit apoi cu preotul!... Umbla după noi, cică să ne ţinem de cuvânt... „Ce cuvânt, părinte?" îl întrebam miraţi, pe urmă, hai că ne afurişeşte, ce, creştini suntem noi? noi de colo, „Creştini, părinte!"... şi a trebuit să-i vopsim biserica, adică i-am dat bani, că el s-a ocupat de meşteri şi alte daravele, că avea şi el o casă de ridicat pentru fiu-său, dar clopotul tot nu i l-am dres, că zicea al lui Craiu: „De ce să-l dregem, mă?" că ăla sună când este de moarte, aşa că, dacă nu-l dregem, poate mai uită cine trebuie!"...

*

Nici slujbele părintelui George, nici rugăciunile oamenilor n-au adus ploaia care să mai stingă arşiţa. În fiecare zi, soarele parcă se prăvale din văzduhul alb, din zori şi până în seară. A încercat şi baba Sorica bălmăjind nişte vrăji şi descântece, dar degeaba. Venirea unor paparude cu şorţuri din ramuri de boz şi

coroane de frunze a mai înviorat oamenii, care s-au uitat amuzaţi la dansul de trupuri tinere, stropite cu apă: „Paparudă rudă,/ Vino de ne udă,/ Cu găleata leata,/ Peste toată gloata..." După cântec, a rămas zăpuşeala cu omizile ei de transpiraţie umplând cutele de pe frunţi. Cele câteva săptămâni până la vacanţă treceau greu pentru copii, grijulii să nu-şi supere părinţii preocupaţi de ravagiile secetei...

– Dacă aş putea, aş face o stropitoare uriaşă, care să arunce apă peste tot satul, că situaţia este albastră şi i-a întors pe toţi pe dos... Cum spui ceva, este pericol să iei un băţ pe spinare! se plânge Dan. Până şi profesorii şi învăţătorii sunt nervoşi, măcar că lor nu trebuie să le plouă în cărţi, ca să aibă producţie bună!...

– Noi n-avem ce face! Stăm frumos şi aşteptăm şi poate că trecem şi clasa! spune adânc Sandu.

– Prin romanele alea pe care le citeşti tu, Ale, sau prin basme, nu scrie şi despre cum că facă oamenii să plouă? Nu există vreunul care să hipnotizeze cerul, să cânte la razele soarelui ca la vioară, să dezlege norii prin cuvinte vrăjite, sau să se roage şi să-l asculte Dumnezeu?...

În ochii lui Jean Bouroşu licăreşte speranţa. Încrederea lui îl stimulează pe Ale:

– Ar fi, dar...

– Ce? Spune repede şi hai să trecem la acţiune!

– Aţi auzit şi voi de *caloian*... Este un obicei vechi.

– Stai aşa şi nu trage, că mi-am amintit! se bate cu palma peste frunte şaşiul. Mi-a povestit mama. Se lasă cu petrecere, biscuiţi, plăcinte, limonadă, fructe... Bună treabă! Eu zic să organizăm duminică un caloian cum trebuie şi, până luni, plouă sigur! Voi ce ziceţi, piţigoilor? Că v-aţi uscat ca nişte păstăi, sunteţi numai oase şi piele!...

Dan, Victor şi Sandu încuviinţează, dar nu este de ajuns, Ale îi pune în temă:

– Fiecare să se gândească frumos cu ce să vină la sărbătoare, să stabilim unde ne întâlnim şi cine face păpuşa de pământ. Apoi trebuie să vorbim cu părinţii...

– Stai, că s-a rupt filmul! Eu nu-i spun nimic lui tata! Vrei să-mi scuture nădragii de praf, cu mine în ei, pentru vreo câţiva ani?!...

Jean este sigur că n-are nici o şansă. Nici ceilalţi nu sunt de altă părere. Li se sting pe rând licuricii din priviri. Ale îi bruftuluieşte:

– Se vede că v-a bătut soarele în cap! Cu mamele trebuie să discutăm problema, nu cu bărbaţii! Ele sunt mai bisericoase şi mai înţelegătoare... Şi acum, ascultaţi comanda la mine: Mergeţi acasă, fiţi harnici şi cuminţi, iar, când le prindeţi în toane bune, le spuneţi, ca din întâmplare, despre ce-i vorba, c-o fi, c-o păţi şi că o să plouă garantat, după ce facem noi caloianul, dacă ne ajută ele, că Dumnezeu ascultă rugăciunile copiilor, fiindcă sunt sincere şi curate, acum şi în vecii vecilor, pe când oamenii mari, de cele mai multe ori, mint de îngheaţă apele!... Ia uite cum stau cu gurile căscate! Marş la îndeplinirea misiunii!...

Două zile au fost argint viu prin gospodării. făceau tot ce li se cerea fără să cârtească, ba încă învăţau şi scriau de bunăvoie. Oriunde erau trimişi, porneau neobosiţi în clipa următoare. Seara, femeile s-au întâlnit la poartă, unde obişnuiau să mai vorbească de una, de alta...

– Îmi vine să-i pun fundă roşie lui Dan şi să-l scuip, să nu-l deochi! zice mama băiatului. De două zile a muncit cât un om mare prin curte!...

– Şi Ale a lăsat cărţile şi m-a ajutat, a săpat grădina, a măturat, a cules cireşele, a stropit florile...

– Şi nici n-au mai făcut năzbâtii! observă mama lui Jean.

– Le-o fi venit mintea la cap!

– Cred că la mijloc este altceva: au pus-o pe Mariana să le facă o păpuşă de pământ şi asta mică mi-a cerut coji de ouă...

– Se gândesc la caloian! râde Marioara. De-aia m-a pus Jean să-i povestesc ce ştiu de sărbătoarea asta!...

– Ca să vezi ce le trece prin cap!... Pe vremuri, ţineam obiceiul, acum...

– Ar fi bine să-i lăsăm. Cine ştie? Poate că aduc ploaia!... zice în doi peri mama Nuţa. De-aci până la încuviinţarea petrecerii de caloian aşa cum doriseră băieţii, drumul a fost scurt, astfel că duminică, hambarul lui Dan era împodobit cu crengi de salcie, iar în mijlocul lui se afla o masă improvizată din două lăzi şi acoperită cu muşama. Câteva dopuri de lemne groase ţineau loc de scaune.

În capătul hambarului, într-o cutie de carton a fost aşezată statueta caloianului, împodobită cu coji de ouă vopsite. Mariana, sora lui Sandu, se întrecuse pe sine şi toţi i-au lăudat îndemânarea şi priceperea cu care însăilase din pământ frământat cu apă, arătarea aceea colorată de jumătate de metru. Avea trup cu picioare şi mâini, cap cu frunte, obraji, ochi, nas, urechi şi sprâncene...

La ora 11:00, s-au adunat. Fiecare avea o farfurie cu ouă de Paşti, puţină brânză, peşti prăjiţi, biscuiţi, fructe şi limonadă. I-au dat Marianei din toate şi au trimis-o la plimbare, apoi, fără vorbă multă, au trecut la ospăţ. Au mâncat cu poftă şi pe întrecute. La a treia sticlă de limonadă, când au sorbit din pahare, s-au privit surprinşi.

– A cui este limonada asta amară şi acră? s-a răstit Sandu cu faţa crispată.

– Eşti tu prost beznă, fiindcă ăsta e vin toată ziua! îl lămuri Jean.

– Vin?!... Cine l-a adus?

– Tu!

– Nu se poate! Eu am adus limonadă adevărată. Asta-i sticla lui Victor!

– Nu-i adevărat! sare cel acuzat. Mama a pus într-un pahar şi a gustat înainte să mi-o dea.

– O fi de la Ale!, că numai noi trei am adus limonadă!

Jean Bouroşu îşi face cruce, holbându-se:

– Cum să fi fost?

– Este un semn că a fost primit caloianul nostru. Nu ştiţi că la slujbă spune că şi Iisus a făcut vin din apă, la nunta din Galileea?... îi şcoleşte Ale.

– Atunci, s-a aranjat şi, în mod sigur, o să plouă!... Dar ce facem noi cu vinul? Ne uităm la el?...

– Ar trebui să-l bem, ca să se împlinească minunea. Nici nu este tare şi nici tocmai acru, cum părea la început! se pronunţă Victor care, tot lingându-şi buzele, golise jumătate din pahar şi se îmbujorase în obraji.

– Doamne-ajută, să plouă şi să fim sănătoşi noi şi ai noştri! închină Jean, ciocnind cu paharul său pe celelalte, după care bău vinul pe nerăsuflate.

Isprava le face ochii mai strălucitori. După ce iarăşi ciocnesc, Ale cere linişte:

– Măi haiducilor, voi v-aţi uitat bine la caloian?

– Mare lucru! Un boţ de pământ împănat de Mariana cu coji de ouă vopsite! se strâmbă dispreţuitor Sandu.

– Mie mi se pare că seamănă cu cineva... Glasul lui Ale toarce insinuant: Cine are mâini lungi şi picioare rahitice, frunte mică, nas ascuţit şi urechi clăpăuge?...

Ceilalţi studiază caloianul cu încordare. Prin minte le trec figuri cunoscute şi rămâne una încruntată şi negricioasă. Bouroşu răsuflă greu:

– Momâia asta-i Deleanu!

– Este leit Deleanu! acceptă şi Sandu, renunţând la indiferenţa de mai înainte, poate convins şi de paharul golit încă o dată.

– El e! îl identifică şi Dan.

– Parcă-i dracul, aşa că poate fi şi Deleanu... Numai coarne nu are! bombăne Victor. Ar fi bună încă o sticlă de vin! adaugă cu alean.

– Gata cu băutura! i-o retează Ale. Avem de dus misiunea până la capăt. Trebuie să

înmormântăm caloianul şi să-l jelim. Îl purtăm în fundul grădinii, acolo săpăm o groapă, îl aşezăm în ea şi îl acoperim cu pământ, punem cruce la cap şi aşteptăm să plouă, după cum este obiceiul. Uite că deja s-a înnorat cerul!...

– Aş îngropa şi cartea de geografie cu Deleanu! bâiguie Dan.

– Ai luat-o pe ulei, Dane? Lasă cartea în pace, nu-i vinovată că îţi predă el după ea! îi face morală cu asprime Jean.

Merg departe, în fundul grădinii, purtând caloianul ca pe un mort. Victor şi Sandu sapă repede o groapă lângă un prun, unde era solul mai moale. Transpiraţi leoarcă se uită cum Ale şi Jean Bouroşu instalează păpuşa de pământ în groapă. Sandu smiorcăie milos:

– Trebuie să facem şi slujbă, că-i om şi el!

– Nici o grijă, fiule, se face! îl liniştеşte Bouroşu. Aprindeţi câte o lumânare pentru păcătos, împletiţi o cruce şi luaţi aminte!...

Răvăşiţi de emoţie, Dan, Victor şi Sandu primesc de la Ale, jumătăţi de lumânări pe care le aprind de la un chibrit scăpărat de Jean. Acesta începe să cânte pe nas, stropindu-i cu apă dintr-o sticlă, fără ca vreunul să protesteze. Saşiul intră în rol la semnul dat de Ale:

– Caloiene, iene/ Delene, Delene,/ Deschide portiţele,/ Să curgă ploiţele... Doamne miluieşte şi primeşte-l în pământ pe robul tău ticălos, Deleanu, şi dă-i-l lui Sarsailă, să-l bage în cazanul cu smoală fiartă, să-l înveţe dracii geografieeeeeeee!...

I se alătură Victor, cu mare elan:

– ...Să-l pună Aghiuţă să sape cu limba în mlaştini, până îi cresc în gură nuferi, în vecii veciloooor!...

– Să-l călărească încornoraţii pe la toate hotarele iadului până îi face hartaaaaaaa!... cântă Dan.

– Şi să-l pună preş la intrare, ca să-şi şteargă dracii copitele pe buzele şi pe limba lui cu care ne-a făcut proşti şi idioooooţi!... zbiară Sandu cu înflăcărare.

– Să se odihnească veşnic în pat de urzici cu praf de scărpinat în cap şi înţepat de viespi! meneşte şi Ale şi bubuie toţi un „Aleluia" răsunător, de final.

După ce au pus cruce la mormântul caloianului, s-au întors în hambar, unde au comentat îndelung întâmplarea, până ce, pe rând, au adormit. S-au trezit în răpăitul ploii. Frecându-şi ochii năuc de somn, Jean Bouroşu a murmurat:

– Uite că şi Deleanu este bun la ceva!... În fine, misiunea a fost îndeplinită, pace vouă, fiilor!...

S-au jurat pe mari pedepse sfinte sau omeneşti, să păstreze secretul petrecerii, dar, aşa cum n-au ştiut cine a adus vinul în locul limonadei, tot aşa n-au înţeles cum au aflat oamenii de povestea lor. Au bănuit-o pe Mariana, fiindcă n-o primiseră la ospăţ, dar ea s-a jurat pe păpuşa ei, că nu i-a urmărit şi că n-a suflat nimănui o vorbă, iar ei au crezut-o. Adevărul este că, după vreo săptămână, furios peste măsură pe soră-sa, că nu-l asculta, Sandu i-a luat păpuşa şi a aruncat-o într-un camion ce trecea pe şosea. Şi cine poate şti pe unde a ajuns păpuşa aia, cu cine o fi vorbit şi ce va fi spus la supărare?!...

Nu există o carte cât de rea, din care să nu poţi scoate ceva bun.

Pliniu cel Tânăr

Se spune că trebuie să citeşti mult, nu multe.

Pliniu cel Tânăr

Cartea trebuie socotită între minunile făurite de oameni.

Klaus Horms

Katia NANU

Păsări fără cer (fragment din roman)

- ‘Nă ziua, domnule doctor!

Dragoş este alb ca varul şi prezintă contemporanilor o faţă lungă, mijind pe undeva, sub bărbie, câteva fire răzleţe dintr-un început timid de barbă. În alte condiţii s-ar fi ras, mândru că are peste ce să tragă cu gilettul, ca un bărbat în toată firea, cum se considera. Dar vestea că taică-su e în spital l-a scos din pat mai devreme decât de obicei, plus că l-a luat total pe nepregătite. Credea că bătrânul e invincibil şi nu şi-ar fi imaginat în ruptul capului că îl va vizita vreodată la spital. Înghiţi un nod mare, care i se oprise în gât, şi rămase lung, deşirat şi stângaci, stană de piatră în uşa cabinetului lui Tripolevici, gata să o ia la fugă dacă acesta s-ar fi mişcat prea brusc.

- Să trăieşti Dragoş ! răbufneşte de dincolo de ţigara aprinsă medicul. Ai crescut, nu glumă! Cu cât eşti mai mare ca Liana?, continuă el, fără să aştepte răspuns. De ce nu intri? Ai venit singur sau cu mama?

- Care dintre ele, se dezmeticeşte Dragoş, încă pierit. Îl adusese Gina, fără să mai aştepte ca băiatul să-şi anunţe mama. Dacă nu ar fi fost ea, nici n-ar fi ştiut pe unde să intre în spital. Alunecă încet pe lângă peretele cabinetului, ştergând varul cu blugii tăiaţi şi apropiindu-se precaut de medic.

- Cum care, tolomacule? Maică-ta aia bună, că doar una te-a făcut, strigă Tripolevici gâlgâind a râde. Doar n-o să-mi spui că habar nu are că Jenică e-n cârpe?

- N-am avut timp s-o anunţ, că era plecată la servici. Îi dau acuma un telefon…

- Bine, lasă ! îl iartă medicul, ridicându-se de pe scaun şi ocupând practic întreg orizontul lui Dragoş. Cabinetul devine brusc neîncăpător şi băiatul se fereşte din calea muntelui de om, îmbrăcat cu un kilometru de cârpă albă şi cu un stetoscop agăţat precum un colier la gâtul de taur. Doctorul Tripolevici era pe cât de masiv, pe atât de gingaş în mişcări, aşa că îşi mută făptura cu delicateţe între tânăr şi uşă, continuând să vorbească.

- Hai să te duc să-l vezi pe taică-tu, că l-am stabilizat. La auzul cuvântului stabilizat, Dragoş se cutremură vizibil, albindu-se şi mai mult la faţă.

- Ce faci ţâcă, trebuie să te duc întâi la baie? Fii bărbat, că belele curg gârlă ! Taică-tu a făcut un infarct şi are nevoie de voi, puţă! Să nu te vadă ud, că se pierde şi el...

- E grav, dom’ doctor?, îngaimă Dragoş stins, neştiind prea bine ce-ar trebui, de fapt, să întrebe.

- Şi când îţi cade o cărămidă în cap e grav, puştiule ! Da tu stai liniştit ! E pe mâini bune şi a fost adus la timp. Noroc cu escrocul ăla de Caisă, că s-a mişcat repede. Putea s-o mierlească. Accident coronarian, zonă necrozată, puteau fi complicaţii. Bine c-a venit imediat. Acuma, cum îţi spuneam, e pe mâini bune şi îl facem repede ca nou. Însă îi trebuie odihnă, măi băiete, şi linişte! Să nu care cumva să te bată sfântul să-i spui cine ştie ce bazaconie! Ştii tu, de-ale voastre cu şcoala, sau alte alea. Că vă ştiu eu... Ieri, vine Liana la mine să-mi zică că vrea să dea la actorie. Păi, tu ce crezi ? Era să fac şi eu infarct. Să mă lase inima şi nimic mai mult, că de doi ani o pregătesc pentru drept.

- Şi tata tot la drept vrea să dau, şopteşte Dragoş, speriat la culme.

- Şi tu vrei să te faci striper, sau cine ştie ce mama mă-sii, nu-i aşa?

- Nu, dom’ doctor, eu cânt, compun, vreau să-mi fac o formaţie, recunoaşte Dragoş, învins, cel mai mare of al său.

- Pe mă-ta, faci ce-ţi zice el, că altfel te adun de pe jos cu fărăşul ! Bagi carte în tine şi zici ca el, măcar până iese pe picioare din spital, se încruntă Tripolevici la Dragoş, deschizând larg canaturile uşii, ca să aibă pe unde ieşi din cabinet. Să nu sufli un cuvânt despre chestia cu muzica, că te bat ca pe hoţii de cai ! Auzi la el, cântăreţ! Băi, până şi rotvailerul meu are mai multă voce decât

ăştia la care le ziceţi voi cântăreţi. Ce ştiţi voi ce e aia muzică, tâmpiţilor? Nici fiică-mea, habar nu are ce înseamnă să fii actriţă. Să te reguleze toţi nespălaţii ca să primeşti un rol şi să mănânci te miri ce şi mai nimic dintr-o leafă cât are o infirmieră în spital. Sunteţi nebuni, bă, copii de bani gata şi nebuni de legat ! răcnea Tripolevici pe holurile spitalului, insensibil la privirile mirate ale pacienţilor rătăciţi în durerea lor şi la retragerea strategică a asistentelor din calea lui.

- Cum mama naibii să nu te îmbolnăveşti de inimă cu neterminaţii ăştia, se căinează el, îndreptându-se către salonul în care domnul Tunsu picotea neputincios din cauza medicamentelor. Dragoş alerga precum un căţel în spatele lui, încercând să-l ajungă. La mijlocul culoarului se întâlnesc cu Gina, care ieşea grăbită din rezerva fără număr de salon, cu uşă din termopan şi clanţă din aluminiu. Madam Tunsu le şopteşte confidenţial:

- Vrea să-l vadă pe Dragoş. Vă aştept în cabinet, domnule doctor !...

Cei doi nici măcar nu se opresc. Tripolevici pentru că nu avea stare de felul lui şi Dragoş pentru că n-ar fi intrat nici mort de unul singur la taică-su. Preferă să se ţină de omul în halat alb şi, la o adică, să se ascundă după spatele său uriaş, dacă va fi cazul. Îi era o frică de moarte să-l vadă pe bătrân, neajutorat, pe un pat de spital. Dracu ştie de ce, îşi spune el, clănţănind uşor din dinţi şi uitându-se speriat în jur, să vadă dacă îl aude cineva. Părul blond spic i se lipise de ceafă şi tricoul se umezea vizibil la subsuori.

- Pulică, hai să ţi-l prezint pe tac'tu, că poate nu l-ai mai văzut demult şi s-a schimbat la fixonomie ! bubuie doctorul în uşa rezervei, apucându-l pe Dragoş de o mână şi împingându-l brusc în faţa lui. Mai avem până să-i halim coliva !…

Ştiu şi povestea lui Emil, îşi spune fata mergând repede, repede. Nu mai avea putere să alerge şi doar mergea repede, în sensul opus drumului său către casă. Ieşise din spital şi o luase aşa, în goană, către ieşirea din oraş. Dacă mă gândesc la povestea lui Emil, o să mi se pară totul atât de simplu, gândeşte ea. Trei ţigani tineri care sparg seminţe pe pragul unei case scăpată într-o rână, de cealaltă parte a drumului, o fluieră lung, aruncând cu promisiuni obscene în urma ei, lipindu-i ocheade pofticioase de pulpele mai mult văzute decât bănuite prin rochia subţire. Ea îşi urmează firul drumului şi al gândului, ca şi cum ar fi fost singură pe stradă, în oraş, pe lume…

E timpul să mă gândesc la povestea lui Emil. Ce dacă Emil a murit fără ca nimeni să scrie un singur rând la rubrica comemorări pentru el? Eu ţin minte şi cum îl chema şi ce s-a întâmplat cu el. Poate că sunt singura fiinţă de pe lumea asta care ştie exact povestea lui Emil Sucitu. Singura din Univers... Un băiat a încercat de trei ori să se sinucidă. Şi, de fiecare dată, cineva a reuşit să-l întoarcă din drum. Prima dată l-au găsit colegii de la orfelinat în baie, cu venele tăiate, şi au chemat salvarea. A doua oară a încercat să se spânzure în curtea casei unor rude de departe, unde muncea după ce plecase de lângă orfani din cauză de vârstă, avea peste 18 ani, iar a treia oară tot cu funia a încercat, dar la livadă, unde păzea. Era noapte şi ce şi-o fi imaginat el, că nu-l caută nimeni până dimineaţă. Au dat nişte hoţi de mere peste el şi s-au speriat. De oameni nu aveau ei frică, dar se temeau de Dumnezeu, aşa că au hotărât să-l dea jos pe necăjit şi să-l readucă la viaţă. Era cât pe ce... Din cauza asta nici n-a avut putere să mai încerce odată în aceeaşi noapte. Era stors, terminat.

De o parte şi de alta a aleii pe care ajunsese fata se ridicau munţi de pepeni. Verzi, greoi, leneşi, crăpând de dulceaţă şi nepăsare, harbuzii se rostogoleau din când în când printre picioarele trecătorilor, încurcându-le mersul. Unul o pornise către fată, dar paşii ei ca de robot erau prea repezi, mersul prea sacadat, aşa că mingea vârstată trecu razant peste urma ei, spre hazul gospodinelor care târguiau în piaţa mică, de cartier. Râsul lor sănătos şi fără pretenţii nu ajunse la urechile nimănui. Fata plecase demult mai departe.

De fiecare dată, Emil ajungea la spital, îl împungeau cu ace, îl îndopau cu pastile şi, cum stătea bine pe picioare, cum îl trimeteau din nou în lumea largă, să se descurce. Fata i-a aflat povestea când a fost prima dată cu Daniel la spital, la Bucureşti. Numai că atunci Emil era deja mort. Se poate spune că a murit sub ochii mei, gâfâia fata de atâta mers, întorcându-şi iar şi iar gândurile către tânărul care îi trecuse pe sub nas, aterizând

una cu pământul pe caldarâmul dintre două tronsoane ale spitalului. Exact când ea ieşise să fumeze o ţigară. Se aruncase de pe acoperiş, trecând razant pe lângă mâna cu care ea scutura ţigara, fulgerându-i privirea cu căderea lui definitivă, ireparabilă. Fata se aplecase puţin peste balustradă, era un soi de scară de serviciu între tronsoane, se aplecase să se lămurească, încă sperând că nu e nimic adevărat, să se lămurească unde s-a dus trupul venit din ceruri. Lăţit pe ciment, cu mâinile larg desfăcute, cu o mică baltă de sânge sub cap, care se lăţea sub ochii ei avizi de extraordinar, Emil stătea crucificat între tronsoane. Ei chiar i s-a părut că un abur uşor se ridica dinspre pata aceea ruginie de sub cap către cerul de unde căzuse băiatul. Ea era la etajul unu. Din zece. Îi plăcea să creadă că i-a văzut sufletul plutind către sfinţi.

Soarele dogorea dilatând ca printr-o lupă uriaşă aerul. Blocurile se legănau uşor, imense, fumurii, pline de carii. Milioane de particule de praf se încolăceau pe gleznele ei, obosindu-i mersul, pe frunte i se vedeau deja câteva broboane de sudoare. Era atât de obosită...

Povestea lui întreagă am aflat-o de la asistente. Un nebun, spuneau ele, abia a patra oară i-a reuşit. De trei ori a încercat să se sinucidă şi abia a patra oară i-a reuşit. Şi se tot minunau de atâta tenacitate, socotind cam ce buline ar fi trebuit să ia ca să se înzdrăvenească la cap şi să-i piară gândurile negre. Cum naiba să te ducă mintea să încerci mereu să mori?, se întrebau ele, făcând repede gestul crucii, mulţumite că cei de la medicina legală au luat rapid trupul şi l-au dus să-i facă autopsie. Să nu-l mai vadă, că erau sătule… „Săptămâna trecută s-au spânzurat doi în curtea spitalului. Unul după altul. Când a venit televiziunea", povestea o asistentă tinerică, oacheşă şi cu un deux-pieces alb şi apretat, „cameramanul a filmat ce a filmat spânzuratul numărul unu, după care s-au hotărât să ia declaraţii de interior de la colegii de cameră. Reportera a intrat şi el s-a dus, ştiţi voi, ca omul, după un copac, că-l tăiase. Când să facă ce avea de făcut, că era cu ea în mână, ha, ha!, vede, fetelor, nişte picioare! Bărbăteşti, încălţate şi bălăbănindu-se lângă nasul lui. Pune omul mâna, cealaltă, ha, ha, ha, pe mobil şi sună la colegă. Vino că e un ... unul spânzurat. Aia a crezut că s-a dilit. Păi, abia l-am filmat, nu ştii? Nu acela, a zis omul, altul! La ăştia jumătate din spital e înăuntru şi cealaltă jumătate atârnă prin copaci pe afară…"

Fata rărise pasul şi se gândea cum de reţinuse ea numele lui Emil Sucitu. Nu e un nume obişnuit. S-o fi întrebat cineva ce-l apăsa pe el pe suflet, ce necaz avea, ce suferinţă adâncă, de nu îi ieşea deloc să stea domol în viaţa lui? Nu, de ce să se întrebe. Doar ea întrebase şi se întrebase. Au fost luni de zile când s-a tot întrebat, l-a visat pe Emil Sucitu şi, în vis, el i-a povestit toate câte îl chemau la cer şi iarăşi toate câte îl alungau de pe pământ. Numai că dimineaţa erau uitate…

În spitalele astea numai dacă te văd cu picioarele despărţite de pământ, spânzurat într-un copac, sau strivit de caldarâm, cu ţeasta crăpată, doar aşa să mai atragi atenţia. Altfel, te înjură de mamă când te doare… Obosise. Mergea din ce în ce mai încet, afundându-se într-un cartier mărginaş. Lumina tremura strecurată de lacrimi. Mă tot gândesc la Emil Sucitu, omul cu care nimeni nu a avut timpul şi curiozitatea să vorbească, să afle care-i oful lui, ca să nu mă gândesc la Daniel. Omul meu îngheţat în albul unei boli din care, oricâtă căldură aş aduce, nu pot să-l scot. Daniel al meu, care îmi stă în fundul gâtului ca un nod, care îmi coboară până în pântec şi pe care îl simt ca pe copilul meu nenăscut. E în mine, viu, adevărat, nu-l pot lăsa să moară.

Plângea. Ceva se rupse în pasul ei. Fata se împiedică, gata să cadă. Iulian Bobeică o prinse exact când picioarele ei se despărţeau de pământ. Se prăvălea peste bordură, neatentă, în calea unui autoturism. Cartierul de blocuri egale, cenuşii, părea pustiu. Puţini oameni, puţine maşini, praf, peturi goale şi hârtii nemăturate…Un câine olog agoniza între carosabil şi bordura fărâmată de maşinile cocoţate pe ea. Fata nu vedea nimic, cădea cu încetinitorul, ca într-un film mut. Iulian o urmărea de câteva minute, neîncrezător în norocul de a o afla atât de aproape de casa lui. Într-o clipă, o înconjură atent cu braţele, o săltă pe trotuar şi o aşeză uşor, cu mare atenţie, pe prima treaptă a scării de la bloc. De sub scară ieşi jigărită şi mieunând îngrozitor o pisică neagră tuci.

Violeta IONESCU

Athenianul Hadrias

Când Hadrias şi familia sa au debarcat în portul Ostia, toată lumea aflată la ora aceea pe chei a rămas cu gura căscată. Grecii care se obosesc să bată drumul până la Roma, doar pentru a-şi etala ostentativ veşmintele aurite şi podoabele, mai văzuseră locuitorii de pe malurile Tibrului, însă aceştia parcă întreceau orice măsură, sfidau limita. Nava sosea de la Pireus, încărcată cu refugiaţi din Orient, mulţi dintre ei negustori ce-şi pierduseră piaţa de desfacere din Asia Minor, fugăriţi de teroarea întreţinută de perşi. Nici unul nu a avut însă mai multe cufere de descărcat ca athenianul Hadrias!

După ce ultimul pasager coborî de pe corabie, nobilul grec nu apelă la derbedeii din port, ci îşi puse servitorii la treabă. Zeci de sclavi se spetiră să umple tot spaţiul de trecere dintre chei şi birourile questorului portuar, încât se întrebau cu toţii dacă la Athena mai rămăsese ceva neluat în bagajele acestei familii.

Ca un grec pios ce se pretindea a fi, Hadrias se interesă înainte de toate unde este templul lui Hermes. Îl găsi repede prin apropiere şi, împreună cu soţia şi cei doi fii, aduse libaţii zeului negustorilor şi al hoţilor deopotrivă. Apoi, aruncând câteva drahme cerşetorilor, urcară cu toţii în litiere şi porniră spre oraş, urmaţi de o coloană nesfârşită de sclavi încărcaţi cu poveri.

Mulţimea de pe stradă, care n-are altă treabă decât să vâneze evenimentele neobişnuite, se luă după ei.

- Ce ziceţi, seamănă cu debarcarea lui Aeneas? întrebă unul.

- "Toată viaţa mi-am dorit să ajung la Roma"… se maimuţări altul care locuia în catacombele de pe via Appia. Am mai văzut noi de ăştia…

- Încă unul care vine să ne arate cât de deştepţi au fost strămoşii noştri când au pus mâna pe toate comorile lumii! De fapt, ce aduce el aici, mută dintr-un loc într-altul…

- Important personaj, dacă duce Grecia cu el, în cufere de cedru, ferecate în argint…

- Vine la rude…

- Dar unde-s? Vezi vreuna?

- Nu mai are.

- Grec să n-aibă?!

- I-o fi moştenit pe toţi…

Nici cu proprietarii de case, Hadrias nu a negociat direct. S-a oprit la prefectura Urbei şi a întrebat unde poate închiria o locuinţă pe măsura pretenţiilor sale. În final, după mai multe negocieri, a ales una din luxoasele palate de pe colina Esquilinus.

Toată lumea ştie că, la Roma, nici măcar un rege din provinciile clientelare nu-şi permite să plătească singur chiria unui apartament, fiind nevoit să împartă spaţiul cu încă cineva. Pentru athenianul Hadrias, nu a fost nici o problemă să-şi cazeze familia în cea mai arătoasă locuinţă din cel mai select cartier latin.

La scurtă vreme, palatul de pe Esquilinus deveni casă deschisă. Îl vizitau mai ales compatrioţi stabiliţi mai demult în capitala Imperiului, să-i prezinte omagiile şi să se intereseze ce se mai întâmplă în Grecia mamă sau în Orientul elenofon. Au încercat chiar să-l atragă în donaţii publice, pentru a-l face remarcat de autorităţile romane, dar pe Hadrias nu-l interesa nici politica, nici prosperitatea altora. Se pare că nici de propriul viitor nu se prea sinchisea. Spunea tuturor că tatăl sau se spetise să agonisească ceva avere în patria sa, pentru ca fiul să o poată cheltui cândva la Roma. Acum venise timpul, el nu făcea decât să împlinească visul de aur al unui părinte prea generos. Arunca cu bani în dreapta şi-n stânga, participa cu voluptate la jocuri, la întrecerile sportive, la curse, nu ocolea luptele cu gladiatori, spectacolele de teatru, iar când ieşea la plimbare, cu zecile de sclavi după el, bloca strada.

Într-o zi, în timp ce făcea un popas pe via Appia, la întoarcerea dintr-o călătorie prin împrejurimile Romei, dintr-o carieră de nisip mărunt îi ieşi în cale un preot creştin care locuia acolo. Se vede că Hadrias l-a considerat un personaj interesant, de vreme ce şi-a abandonat însoţitorii şi a stat mult de vorbă cu bătrânul acela înfăşurat în pallium. Dar ce anume şi-or fi spus, a rămas pentru mulţi o enigmă. Cert e că, din ziua aceea, viaţa athenianului Hadrias şi a familiei sale nu a mai fost aceeaşi.

"Cal troian" la Roma?

La scurtă vreme de la întâlnirea de pe via Appia, palatul athenianului de pe Esquilinus

îşi închise porţile. Peste ferestrele lui au căzut obloanele, ca nişte pleoape. Părea că doarme sau meditează adânc. Hadrias renunţă, aparent fără motiv, la risipa impusă de viaţa luxoasă a Romei şi la veşmintele preţioase. Ba mai mult, fu văzut strecurându-se pe furiş din propria-i casă, înfăşurat în pallium-ul filosofilor, şi în loc să meargă, ca până acum, la cursele şi spectacolele unde era aşteptat, începuse să frecventeze catacombele.
Nu trecu mult şi curioşii văzură uluiţi cum cuferele de cedru placate cu argint ieşeau pe rând din casa de pe Esquilinus şi se îndreptau spre o direcţie mecunoscută. Hotărâse grecul să părăsească Cetatea Eternă? Dar nu, sclavii care se gheboşau sub ele nu luau calea portului, ci a cartierelor mărginaşe, în Subura şi peste Tibru, acolo unde colcăie mizeria în colibe insalubre.

Bineînţeles, această răsturnare de situaţie nu putea rămâne neobservată. În ochii uimiţi şi scandalizaţi ai patricienilor romani, atitudinea athenianului echivala cu o ofensă. Comentariile auzite atunci peste tot sunt concludente:

- În timp ce noi ne ruinăm, dând spectacole şi ridicând monumente, el refuză donaţiile publice, ca să facă ce? Să îndoape săracii Urbei!

- Ca şi cum a obosit să cheltuiscă banii cu picătura, îi varsă pe toţi, grămadă, în buzunarele fără fund ale creştinilor! Ce urmăreşte acest individ? Maximus, prefectul Urbei, fu imediat informat şi, în acelaşi timp, prevenit:

- Generozitatea grecului străin de Urbe către plebea creştină e cam suspectă. *"Timeo Danaos et dona ferentes"* ("*Mă tem de greci, chiar când aduc daruri*", Vergilius, Eneida, II, 49) Ce vrea? A venit tocmai de la Athena să ne cumpere prostimea? Pe cine mituieşte el de fapt? Şi cu ce scop? Tocmai acum, când perşii îşi bat joc de noi, când Armenia e pierdută, când Antiohia a căzut atât de ruşinos, când Caesareea Cappadociei şi Tarsul Ciliciei aproape au dispărut, când tot Imperiul e terfelit, când statul are nevoie de bani, de cât mai muţi bani, grecii ăştia vin aşa, pur şi simplu, şi în loc să doneze statului averea care le prisoseşte, hrănesc leneşii Romei!

Maximus, la rândul său, consideră de datoria lui să-şi informeze împăraţii. Trimise imediat curieri la Sirmium, unde în acel moment Augustul Gallienus îşi stabilise reşedinţa pentru a opri atacurile barbarilor din nord. Fiul Augustului Valerianus consideră însă informaţia de-a dreptul neserioasă şi nu-i dădu nici o atenţie. Cu totul altfel a fost primită la Antiohia, unde Valerianus era implicat până peste cap în pregătirea campaniei împotriva perşilor. Atent la tot ce are legătură cu Orientul, Valerianus se interesă:

- Este creştin?

- Da de unde! Când a pus piciorul pe pământul sfânt al Italiei, întâi s-a închinat lui Hermes. Unii spun că un preot creştin i-a sucit minţile şi l-ar fi convertit între timp la această erezie provocatoare de răzmeriţă. Dar este greu de crezut…
Împăratul căzu pe gânduri. Ce să fie asta? *"Daneum fatale munus"?* ("*Darul fatal al Danailor*", Seneca)…

- Cât de bogat este acest om?

- Nu ştim. Grecia este o ţară săracă, dar cu oameni bogaţi. Se zice că ar avea o avere fabuloasă. Alţii ca el cumpără insule în Aegeea! Consiliul athenian, mereu strâmtorat, găseşte destui bogătaşi dispuşi să se sacrifice pentru binele patriei.

- Dacă binele patriei l-ar fi interesat cât de puţin şi pe acest om, n-ar mai fi venit să ne ridice plebea romană în cap!

O instigare la răzvrătire, finanţată cu bani din Răsărit? Hm, asta mai lipsea, tocmai acum, când imperiul are atâta nevoie de bani şi de unitate! Cu siguranţă, grecul a venit la Roma cu un plan. Cine garantează că sunt chiar banii lui? Sforile se trag de multe ori de la Ctesiphon. Agenţi secreţi sunt peste tot. Antiohia a căzut prin trădare, dar să îndrăznească să pătrundă până la Roma, asta e prea de tot!

- Creştinii primesc bani de la oricine, i se spuse, iar sanctuarele lor ascund comori, fonduri uriaşe, nedeclarate şi necontrolate de nimeni, de unde îşi permit s-o facă, între ei, pe "miloşii"…

Valerianus, care nu avea de gând să tolereze un "cal troian" în inima Imperiului, se interesă cine sunt acum capii asociaţiei creştine şi porunci prefectului Urbei să înceapă ancheta.

*

Episcopul Ştefan al Romei dispăruse, nu mai era de găsit. Dar preoţii Hyppolithus, Eusebius şi diaconul Marcellus au fost repede găsiţi şi arestaţi, împreună cu Hadrias, soţia lui, Paulina, şi copiii lor, Nionos şi Maria – cu toţii sub acuzaţia de "înaltă trădare a intereselor de stat". Urmă o anchetă preliminară, în care nici unul nu-şi recunoscu vinovăţia.

La proces, mulţimea se înghesui în for, extrem de curioasă de a vedea cum se descurcă athenianul la întrebările magistratului.

- Eşti creştin?
- Da, sunt creştin.
- De când se închină creştinii zeilor noştri?
- Nu se închină.
- Tu ai adus jertfă lui Hermes. De ce minţi?
- Nu mint. Până l-am cunoscut pe părintele Hyppolithus eram şi eu la fel de neştiutor ca şi voi.

Mulţimea începu să vocifereze. Magistraţii se consultară între ei, apoi judecătorul întrebă:

-Spune, de unde îţi vine această fabuloasă comoară pe care ai venit să o împarţi pentru a seduce poporul din Roma?

- Averea mea este rodul muncii părinţilor mei şi al economiilor mele, replică Hadrias cu demnitate.
- Majoritatea îmbogăţiţilor îşi justifică bunurile prin virtuţi pe care nu le-au avut niciodată…
-Tatăl meu a cultivat măslini. În măsura în care o viaţă modestă, cumpătată şi susţinută prin muncă poate duce la virtute, tatăl meu a fost un virtuos.
- Şi vrei să spui că o avere imensă se câştigă zdrobind măsline la teasc?
- Nu sunt nici Herodes Atticus, nici satrapul Persiei! Şi nu am venit să seduc pe nimeni, dimpotrivă, am dat totul fără să cer nimic în schimb.

Răspunsul nu nulţumi, firește. Au fost apoi interogaţi, pe rând, capii asociaţiei creştine, privind valoarea la care se ridică patrimoniul lor şi ce urmăresc de fapt prin smulgerea cetăţenilor de sub autoritatea religiei tradiţionale. Nici de această dată răspunsurile nu au fost satisfăcătoare, iar arestaţii au fost trimişi din nou în închisoare. Prefectul Urbei spumega de furie. Îl chemă la el pe judecător şi-l muştrului

- Nu pot să cred că nu ajungi la nici un rezultat.
- Am încercat, serenissime, dar… "procesul este încă la juraţi", cită el din *Ars poetica* lui Horatius.
- Valerianus vrea probe, nu vorbe, pricepi?! urlă Maximus cu ochii ieşiţi din orbite.
- Creştinii sunt oameni ciudaţi, de la ei nu se poate obţine nimic, dacă îşi pun în gând să ascundă totul.
- Nici sub cleşti?
- Ameninţarea torturii şi a morţii nu-i impresionează. Cred că simt chiar o bucurie morbidă să devină martiri.

Procesul dură câteva luni bune. Supuşi la tot felul de suplicii şi aduşi de mai multe ori în faţa tribunalului, ei au continuat să nege orice implicare în vreun complot. O făceau cu o seninătate care-i scotea pe anchetatori din răbdări. Până la urmă, văzând că nu ajunge la nici un rezultat, judecătorul fu nevoit să pronunţe sentinţa capitală. Poate în ultimul moment vor ceda…

Condamnaţii însă au primit sentinţa mulţumind şi au pornit senin spre locul de execuţie. Era în a 13-a zi a Calendelor lui noiembrie (20 octombrie) când capul preotului Eusebius şi al diaconului Marcellus au căzut, unul după altul. Apoi, sub ochii neclintiţi ai lui Hadrias – mai puţin ai copiilor care, orice s-ar zice, nu prea înţelegeau ce li se întâmplă - a căzut şi capul Paulinei.

În a 6-a zi a Calendelor lui noiembrie (27 octombrie) au urmat copiii Nionos şi Maria, aduşi ca nişte miei la tăiere sub privirile tatălui lor, care i-a lăsat să moară nevinovaţi, fără măcar să clipească.

În a 5-a zi a Idelor lui noiembrie (9 noiembrie) a venit şi rândul athenianului. Nu mai avea nimic de pierdut. Nici magistraţii nu mai sperau nimic de la el. Păşea senin spre locul de execuţie, alături de Hyppolithus, preotul care i-a ieşit în cale pe via Appia şi i-a schimbat atât de dramatic cursul vieţii.

În ciuda situaţiei fără ieşire în care se aflau, spre stupefacţia celor ce nu ştiu ce ştiu creştinii despre moarte, continuau să zâmbească… Ce să fie asta? Nebunie, inconştienţă, sfidare? Oricum, orice speranţă de a afla proveniența tezaurului athenianului, ca şi de a-l recupera pe cel presupus al creştinilor Urbei, muri în acea zi, odată cu ei.

Îndârjirea până la capăt al lui Hadrias de a asista la execuţia copiilor săi, a soţiei sale, iar la urmă de a muri el însuşi fără să dezvăluie nimic altceva decât că este creştin, i-a făcut pe mulţi să scoată strigăte de admiraţie şi să nu mai pună la îndoială convertirea sa.

- Iată că un om care a alergat toată viaţa după bani, poate muri pentru o idee!
- Creştinii spun că Hristos este un om, nu "o idee". S-a jertfit pentru El. Se pare că Îl iubesc sincer…
- *Înseamnă că implicarea perşilor în această afacere a fost o închipuire.*
- Păi, dacă a fost o închipuire, înseamnă că acest om şi ai lui au murit nevinovaţi!

Grecul e grec

Întâmplarea de la Roma a stârnit vii controverse în partea răsăriteană a Imperiului, mai ales in provinciile elenofone. Grecii paşnici, dar mândri, care populau de multe secole aceste teritorii, au fost extrem de indignaţi să audă că un conaţional de-al lor a putut fi tratat cu atâta cruzime de oficialii din capitala Imperiului.

- Indiferent de opţiunea lui religioasă, grecul este grec şi trebuie respectat! După ce ne-au luat tot, ne mai batjocoresc şi la Roma!

- Hadrias nu a murit pentru că era grec..

- A murit pentru că şi-a dat averea creştinilor, în loc să o dea statului. Asta ce înseamnă?

- Că era creştin.

- Şi ce dacă? Nimeni în imperiul acesta nu mai are voie să creadă în ce vrea şi să facă ce vrea cu banii lui? Nimeni nu se mai află în sigurnaţă?

- S-a dus la moarte cu zâmbetul pe buze - ceea ce înseamnă că se afla în deplină siguranţă.

-I-a înfruntat! A făcut ce trebuia să facă un grec adevărat!

*

Nota autorului. Trupurile grecilor au fost îngropate pe via Appia, la o milă de Roma, în *araea* lui Hyppolithus, reunită mai târziu cu necropola Callistiană şi marcată în planul cimitirului cu nr. XIII (după M. de Rossi, *Roma soterranaea,* în Paul Allard, *Histoire de persecutions*).

În anul următor (256 d. Hr.), pentru a pune mâna totuşi pe tezaurul creştinilor, Valerianus a fost nevoit să semneze primul său edict de persecuţie împotriva lor.

În timpul acesta, două grecoaice din familia lui Hadrias, mamă şi fiică, şi ele creştine, au venit din patria lor la mormântul de pe via Appia. Cum cimitirele particulare ale creştinilor erau atunci confiscate, au rămas să îl păzească, pentru a evita profanarea lui.

După treisprezece ani, sub Claudius, şi în afara unor interdicţii declarate oficial, ele au avut aceeaşi soartă când Senatul, prevalându-se de edictele neabrogate ale lui Valerianus, a pornit o epurare a Cetăţii Eterne de creştinii protejaţi de predecesorul Gallienus.

Hadrias fusese învinuit de spionaj cu perşii – acuzaţie, după cum am văzut, nedovedită. Acestor victime inofensive nu li s-a mai intentat nici un proces – ştiut fiind că tot ce vine din Răsărit şi poartă marca unui misticism excesiv trebuie stârpit.

(fragment din volumul "7 Tineri din Efes")

Nicolae BACALBAŞA

De cealaltă parte a oglinzii 65 de ani de la lupta de la Constanţa

De când, de la ce vârstă, trăitul cristalizează sub formă de amintire? Din ce clipă ne descoperim pe acest pământ şi avem sentimentul prezenţei şi continuităţii? Unii vorbesc astăzi despre memoria subconştientului din viaţa intrauterină.

Eu unul am două imagini fixe ale vieţii trăite înainte de Constanţa, aidoma a două fotografii – o cuşcă de iepuri de casă şi Dunărea văzută de pe podul de la Cernavodă. De la vârsta de patru ani am locuit la Constanţa. Pentru mine Constanţa este oraşul natal. Poate chiar patria. Mi-ar fi greu să răspund la o întrebare absolut stupidă: Ce iubeşti mai mult, Constanţa sau România?

Constanţa copilăriei mele era un oraş nu prea mare, mediteraneean şi balcanic în acelaşi timp, cufundat în aroma acuităţii bolnăvicoase a sentimentelor copilăriei şi adolescenţei. Pe faleza Constanţei – Cazinoul, lovit de bombe, încă nereparat, pustiu. Tot acolo, statuia, înverzită de aerul sărat al mării, Eminescu şi Veronica Micle, alături, dar muza ceva mai jos de bustul poetului. Când a răsărit pe faleza peninsulei Constănţene monumentul – cenotaf din marmură neagră? Cu litere ruseşti, în rusă: "Eroilor marinei ruse căzuţi pentru învingerea fascismului".

Toată viaţa am fost pasionat de istorie şi în mod special de istoria Dobrogei şi a Constanţei. Din liceu eram curios – ce marinari ruşi au murit pe aici, ce-i cu monumentul? Tăcere. Conspiraţia tăcerii. Cei care ştiu nu spun. Cei care spun nu ştiu. Apoi, în ultimele clase de liceu, şoptit am aflat că NOI am scufundat un "vapor de război", nu e clar de ce fel, dar mare, al ruşilor, în faţa Constanţei. Istoria modernului distrugător "Moscova" care a

venit să şteargă cu tunurile oraşul meu natal (dacă nu prin naştere, atunci prin suflet) şi şi-a aflat sfârşitul pe fundul mării, am aflat-o bucăţele, bucăţele, întâi de la unii care au auzit câte ceva, apoi am găsit actori, martori oculari a acestei drame eroice. Ca să ştiu totul mi-au trebuit cincizeci de ani. De abia după cincizeci de ani, după tăceri, apropouri, semiadevăruri a apărut "Marina română în al doilea război mondial" de N. Koslinski şi Raymond Stănescu, cartea a doi participanţi, tineri participanţi pe atunci, la evenimente.

Pe 21 iunie 1941 orele 00.00, pentru flota română şi pentru Constanţa a început starea de război. Constanţa era apărată de artileria de coastă română şi germană – două baterii de tunuri grele de 280 mm – de un baraj defensiv de mine, întinzându-se între capul Midia la nord şi Tuzla la sud – un arc de cerc cu raza de 10 mile marine permiţând numai artileriei navale să tragă din afara acestuia – şi de aviaţie de vânătoare, nu prea multe aparate dar performante şi cu piloţi de mare măiestrie (Azi nu zboară bolşevici, astăzi zboară Agarici!, A pornit azi Agarici la vânat de bolşevici…). Flota de suprafaţă română păzea cele două pase, culoare de intrare dintre ţărm şi câmpul de mine, în nord şi în sud. Românii aveau în dotare şi două submarine. Românii aveau o flotă de bună calitate dar sărăcuţă în raport cu dotarea Rusiei comuniste putere expansionistă pregătită timp de decenii pentru război. Flota militară rusească la Marea Neagră era numeroasă, modernă şi bine antrenată. Aveau şi o importantă aviaţie proprie, aparţinând forţelor de marină. Erau un adversar ce nu putea fi minimalizat. Constanţa a mai fost bombardată de pe mare, de ruşi. La 1 noiembrie 1916 crucişătorul rus "Pamiati Mercuria", navă a unei ţări aliate cu România, a bombardat instalaţiile portuare ale Constanţei, ocupate de trupele bulgare. A bombardat eficient, de la 5000 de metri, înfruntând în un duel de artilerie bateriile de coastă, rezistând atacului hidroavioanelor şi al unui submarin.

Constanţa în acest început de război mondial avea două noroace.

Primul – aviaţia sovietică de bombardament era demodată. Constanţa a beneficiat din plin de această şansă.

Cel de al doilea noroc trebuia să fie doctrina militară a timpului privind acţiunea flotei faţă de obiectivele inamice dispuse pe coastă – baze, porturi, alte obiective militare şi civile dispuse pe buza mării.

În instrucţiunile de utilizare a forţelor navale sovietice înainte de război aceste obiective erau bomboanele de pe coliva adversarului. Erau conform doctrinei navale sovietice obiective prioritare ce urmau să fie atacate utilizând nave mari cu artilerie ambarcată. Această doctrină a fost contrazită în practică, la începutul războiului, de către englezi în marea Mediterană. Plecând de la aceeaşi premisă au atacat cu artilerie navală obiective de pe ţărm. Au pierdut vase, înţelegând că acest rol revine aviaţiei ambarcate, iar navele cu artilerie ambarcată sunt extrem de vulnerabile atât în raport cu artileria de coastă şi aviaţia cât şi faţă de câmpurile de mine, ele trebuind să se apropie prea mult de ţărm.

Ruşii au învăţat din experienţa celor ce intraseră în război cu doi ani înaintea lor. Flota din Baltică şi mările nordice a renunţat la vechile postulate. Conducerea flotei sovietice din marea Neagră aproape pe toată durata războiului s-a încăpăţânat să lupte "pe vechi". Constanţa urma să fie atacată cu tunul greu de pe mare.

În prima noapte de război asupra Constanţei au căzut doar opt bombe. Pe 23 iunie, sovieticii atacă oraşul şi portul: bombardamente de la înălţimi mari, formaţii dispersate. Nu sunt atinşi de proiectilele antiaeriene, dar nici nu au precizie. O bombă loveşte totuşi în plin o baterie antiaeriană germană – treizeci de morţi. Pe puitorul de mine "Murgescu", trei răniţi. O schijă aterizează, făr a-l răni, direct în buzunarul de la piept al unui marinar. În port ard magazii. Navele sunt dispersate pe mare. Acolo vor fi mai greu de lovit decât la cheu. Trei atacuri aeriene, 98 avioane, douăsprezece bombardiere doborâte.

Între timp sovieticii se pregăteau – implicând decizii la cel mai înalt nivel – să atace de pe mare Constanţa. Planul prevedea o "recunoaştere prin luptă" a accesului spre baza navală Constanţa de pe mare şi distrugerea rezervoarelor de ţiţei de la Palas (care se văd şi astăzi atunci când mergi cu trenul la mare, imediat la nord de gară) folosind artileria navală şi aviaţia. Planul elaborat de comandantul flotei sovietice din Marea Neagră amiralul Octeaberski, a fost avizat de către comandantul flotei U.R.S.S. amiralul Cuzneţov şi de către I.V. Stalin.

Acţiunea urma să fie efectuată de Gruparea de forţe navale uşoare (amiralul Novicov). Ruşii trimit avioane de recunoaştere aeriană aparţinând flotei dar acestea nu îşi îndeplinesc misiunea: pe 22 iunie datorită condiţiilor meteorologice nefavorabile iar pe 25 iunie cele două avioane de recunoaştere aeriană DB-3 dispar în misiune şi nu revin la bază. Căci pe 24-25 iunie intră în luptă aviaţia română de vânătoare. Avioanele sovietice sunt obligate să-şi desfăşoare formaţiile, să piardă din înălţime şi astfel ajung în bătaia artileriei îmbarcate. Cel puţin 15 avioane sovietice doborâte pe 24 iunie. Şi primul prizonier recuperat din apă – Alexandru Crasna, 21 de ani, telegrafist şi mitralior pe bombardier, băgat de doi ani, de la vârsta de 19 ani – un copil încă – în armată. Rănit, recuperat cu greu, când era gata să se înece. Ce soartă o fi avut când au intrat ruşii în ţară? La ruşi pentru prizonieri "eliberaţi" tariful era fix: 10 ani în lagăre de muncă, după cercul polar.

Din bombardierul în flăcări mai ai o şansă să scapi, de acolo…

Tatăl meu mai are şi acum acasă portofelul din piele a unui tanchist rus, găsit mort în tanc după luptă, care i-a fost adus să cerceteze actele (ştia ruseşte). Acolo a găsit un bilet "rugăminte către autorităţi": "Am murit luptând. Nu-mi persecutaţi familia".

Douăzeci şi cinci iunie. Unsprezece alarme aeriene. Ruşii atacă navele militare, sunt doborâţi de artilerie, aviaţia română de vânătoare îi domină, dar Constanţa, oraşul propriu-zis, are mari stricăciuni. Răniţii ajung la Spitalul Militar de pe malul înalt de la Tataia. Chirurgii, pe atunci tineri, i-am cunoscut în cursul vieţii: generalul Gafencu, profesorul Olănescu, cunoscutul urolog de mai târziu, cel care îl va opera pe Gheorghe Gheorghiu Dej de tumoră vezicală, doctorul Constantin Şerban, pe atunci medic militar, ulterior şeful secţiei de ortopedie de la Galaţi. Este o medicină primitivă, nu se pun perfuzii, răniţii primesc numai ser fiziologic subcutanat.

Românii nu ştiu nimic despre atacul care se pregăteşte. Nici despre faptul că apele din jurul Constanţei sunt infestate de trei ştiuci comuniste: submarinele Ş-205, Ş-206 şi Ş-209. Submarinele au primit ordin să distrugă navele româneşti de suprafaţă. Dar în secretomania tipic sovietică comandanţii acestora nu au fost informaţi că va avea loc un raid al navelor de suprafaţă în zona în care ele urmau să acţioneze. Dar nici ruşii nu ştiu mare lucru despre barajul de mine al radei portului Constanţa. Românii au declarat încă înaintea începerii războiului că portul este protejat de un baraj de mine la 175 cabluri distanţă de ţărm (1 cablu = 185m).

Sovieticii au considerat că aceasta este propagandă şi că se vor putea apropia la 110-120 cabluri de ţărm cu nave mari de artilerie îmbarcată fără riscuri. Din păcate se crede la biserică, la război se verifică.

Comandamentul sovietic a obţinut de la aviaţia de uscat care a bombardat Constanţa între 22 şi 25 iunie date despre bateriile grele de coastă şi despre existenţa unei apărări antiaeriene puternice dar nimic despre barajul de mine.

Să călătorim de cealaltă parte a oglinzii, în tabăra sovietică care a închis timp de decenii istoria în arhive secrete, ne-a permis Vitali Doţenco, comandor de marină, profesor la Academia Navală Rusă, autorul unei lucrări recente despre "Miturile şi legendele flotei ruse".

Noaptea de 25/26 iunie, spre spartul zorilor este noaptea cea mare a Constanţei. O flotă impresionantă cu sprijin aerian vrea să facă chiseliţă oraşul. Dacă trece de barajul de mine şi anihilează artileria de coastă, va reuşi. Sovieticii vor să hăcuiască Constanţa cu artileria navală.

Datele sovietice scoase de la secret de foarte puţină vreme arată: bombardamentul trebuia efectuat din zona protejată de barajul de mine de distrugătorul ultramodern "Harcov" (sovieticii desemnau această clasă de nave ca lideri) şi de două distrugătoare de escadră. Ele urmau să fie acoperite de pe mare, din afara barajului, de către crucişătorul "Voroşilov" şi liderul "Moscova". Aviaţia urma să atace în trei valuri – orele 4.00, 4.30 şi 5.00.

În plină organizare a atacului, Moscova a dat peste mână; din capitală a sosit la Sevastopol un alt plan de luptă. Contraordinul a sosit pe 25 iunie orele 17.33. bombardamentul urma să fie efectuat de cei doi lideri, gruparea urma să fie protejată de pe mare de către crucişător şi două distrugătoare. Aviaţia urma să atace în două valuri: unul înainte de atacul naval şi altul după, când un avion de recunoaştere urma să facă şi fotografii de evaluare a eficienţei.

Contraordinul a surprins gruparea navală de atac în timp ce părăsea golful Sevastopol. Navele au fost ancorate, s-a comunicat tuturor noul ucaz, dar cu această ocazie s-a scurs timp preţios.

Sevastopolul se afla la 200 mile marine de Constanţa. Navele trebuiau să plece spre Constanţa în două serii: întâi cele două distrugătoare – lider ("Harcov" sub comanda căpitanului de rangul trei Melnicov şi "Moscova" sub comanda căpitan-locotenent Tuhov) şi ulterior grupa de acoperire navală a acestora.

Liderii au ieşit în mare la orele 20.10, iar forţele de acoperire la 22.41. S-au pierdut două ore faţă de planul iniţial de atac. Navele erau prevăzute cu "paravane" un fel de prăjini cu plasă în prora pentru a detona minele. Numai că paravanele utilizate, de tip K-1 presupuneau viteză de deplasare a navelor de până la 21 noduri. Ori pentru a se încadra în timpii de atac navele de suprafaţă au dezvoltat o viteză de 26-30 noduri.

Aşa cum au arătat-o ulterior evenimentele aceasta a fost prima verigă din lanţul de noroace a Constanţei. A doua verigă a fost o aviaţie incapabilă. Aşa cum comentează sursele actuale ruseşti (exsovietice) "aviaţia nu şi-a îndeplinit sarcinile". Prima grupă alcătuită din două avioane tip DB-3 care trebuia să bombardeze în jurul orelor 4 dimineaţa s-a întors la aeroport din cauza unor defecţiuni tehnice. Cea de a doua grupă, două avioane tip SB care trebuia să bombardeze Constanţa la orele 4.30 a fost anihilată: un avion nu s-a întors iar altul a abandonat misiunea datorită unor defecţiuni.

Cea de a treia grupă, alcătuită din 7 avioane SB a efectuat un bombardament la orele 6.40. Datorită acţiunii aviaţiei de vânătoare române şi a focului dens de artilerie antiaeriană au bombardat de la mare înălţime, 6100 metri lansând în total 42 de bombe la nord de Constanţa. Ruşii au pierdut un număr de 3 avioane din 7 şi au doborât două Messerschmidt-uri.

Cea de a treia verigă a norocului nostru a fost o contrazicere a clasicului "Prost să fii, noroc să ai". Cele două distrugătoare de însoţire ale ruşilor erau denumite "Smîşleonâi" (în traducere "Deşteptul") şi "Soobrazitelnâi" (în traducere "Isteţul"). Dar tot planul de atac era o tâmpenie crasă. Grupul de protecţie navală nu era necesar. Românii nu aveau forţe navale de suprafaţă cu mare putere de foc. Distrugătoarele lider se puteau apăra şi singure. Distrugătoarele lider ruseşti aveau tunuri de 130 mm. Ele nu puteau fi eficiente decât trecând barajul. Dacă ruşii ar fi utilizat crucişătoarele, cu tunuri de 180 mm (şi aveau patru bucăţi în Marea Neagră!), problema nici nu s-ar fi pus. Trăgeau de peste gard. Unde mai pui că în Marea Neagră sovieticii aveau şi un cuirasat cu 12 piese de 305 mm.

Crucişătorul "Voroşilov" la bordul căruia se afla comandantul grupării contra-amiralul Novicov a fost trimis absolut degeaba. Tot degeaba au fost trimise şi cele două distrugătoare care păzeau crucişătorul.

Ruşii au sosit în zona de luptă fără probleme. De fapt nici nu exista vreo forţă care să le facă probleme de orice fel. Scopul era ca cele două nave, ce urmau să execute bombardamentul, să ajungă în zona de tragere la îngânatul zorilor. Întârziind uşor cele 2 nave aproape au reuşit acest lucru.

La ora 4.42 ruşii au văzut malul românesc, aflat la 140 cabluri. Peste opt minute a început să se manifeste prima verigă a lanţului de noroace: pe "Harkov" care se deplasa prea rapid faţă de parametrii paravanelor detonatoare de mine (se grăbea!) s-a rupt paravanul din prova dreapta. El cedează locul din şirul indian în care se deplasau (cel mai puţin periculos în un câmp de mine) liderului "Moscova". La ora 5, menţinând viteza excesivă de deplasare de 26 noduri navele încep să se desfăşoare în poziţie de tragere. În momentul întoarcerii în viteză "Harkov" pierde şi cel de al doilea paravan.

La ora 5.02 întâi "Harkov" apoi "Moscova" deschid focul. Trei salve pe minut! Era încă îngânare zi-noapte, coasta era doar o linie neagră şi ascundea navele militare româneşti. În schimb, se vedea bine nodul de cale ferată, gara Palas şi rezervoarele de petrol. Un tren cu muniţie a explodat, gara a luat foc. Ruşii bombardau de la o distanţă de 130 cabluri de ţărm. La 4 minute după ce au deschis focul ruşii primesc riposta bateriei grele de coastă germane Tirpitz aflată la Agigea. Sunt tunuri grele de 280 mm, deservite de oameni calificaţi. Din datele sovietice cea de a treia salvă germană a încadrat "Moscova".

Distrugătoarele româneşti "Regina Maria" şi "Mărăşeşti" aflate în incinta barajului în dreptul Agigei nedetectate de ruşi (nu exista încă radar la dispoziţia acestora) ar fi deschis focul. Când, este discutabil. Oricum nu s-au angajat într-un duel căci ruşii le ignorau. În schimb datorită suflului propriilor obuze distrugătoarelor noastre le sar geamurile în comandă.

La 6 minute de la deschiderea focului de către bateria Tirpitz, ruşii încep retragerea. Concomitent aplică tactica calamarului – norul de fum – în cazul lor ceaţa artificială.

Retragerea s-a făcut tot în şir indian. În faţă, cu paravanele antimină intacte, naviga "Moscova". La orele 5.13 cele două nave au trecut la deplasarea în zig-zag, întrerupând bombardamentul. Ambele nave au tras câte 154 obuze incendiare. Peste 300 de obuze trase în un interval de 10-11 minute.

După sursele sovietice distrugătoarele româneşti au deschis focul târziu şi nici un obuz nu a căzut în preajma celor două nave.

Tunurile nemţeşti au calibru mare şi tragere lungă. Obuzele cad periculos de aproape de cele 2 nave ce se retrag spre est. la orele 5.20 nava "Harkov" unde se afla comandantul grupării (a doua în şir în ordinea deplasării datorită pierderii paravanelor) transmite "Moscovei" ordinul de a abandona cursul în zig-zag şi de a mări viteza. Fugind de obuz navele riscau să dea de mină. Viteza a fost crescută la 30-32 de noduri dar în acest moment "Moscova" şi-a pierdut paravanele despre care se ştia clar că nu rezistă la această solicitare. Un pariu riscant şi care a fost pierdut. La ora 5.20 sub linia de plutire a liderului "Moscova" s-a produs o explozie puternică. S-a ridicat un stâlp de fum şi foc de 30-35 metri, practic nava lovită în bordul drept s-a rupt în două. Partea din prova a fost rotită cu 180 de grade; în pupa bontul posterior era cu elicea încă în mişcare. De pe această epavă, în pupa continuă să se tragă cu tunurile antiaeriene. În 4-5 minute ambele fragmente ale epavei se vor scufunda.

Am cunoscut personal un martor ocular al exploziei, chirurg la Spitalul Portului Constanţa în anii '70, tânăr ofiţer de artilerie cu ochiul lipit de telemetru la bateria română de coastă.

Un alt martor ocular, tot la telemetru, descrie: "două coloane de fum, soarele a răsărit. Apoi o coloană dispare şi apare o flacără uriaşă, ca un soare răsturnat". Harkov îşi reduce viteza încercând să salveze supravieţuitorii. Altă manevră riscantă. Este sub atac aerian şi de cum reduce viteza de deplasare este încadrat de obuzele bateriei de coastă. Acum nu se mai pune problema de a salva pe alţii, salvarea sa este cea care primează. La 5.28 "Harkov" îşi reia retragerea spre est dar în momentul în care îşi atinge viteza maximă se produce explozia a două obuze lângă unul din bordurile sale. Avariat, "Harkov" şi-a redus dramatic viteza de deplasare. La ora 5.36 în timp ce era bombardat de aviaţie i se ordonă să părăsească în plină viteză zona de luptă şi să se îndrepte spre bază. La ora 5.55 deplasându-se cu numai 6 noduri, practic târându-se, "Harkov" iese de sub focul artileriei de coastă. Acoperire aeriană i s-a promis doar la 70-100 mile de Sevastopol. Totuşi cel mai mare pericol nu venea din aer ci de sub apă. La ora 6.43 "Harkov" a fost torpilat dar a depistat din timp siajul, a evitat torpila şi a contraatacat cu bombe de adâncime.

Atacul a fost reluat la ora 7.30. În acest timp "Harkov" a făcut joncţiunea cu unul din distrugătoarele din grupul de sprijin. De fapt distrugătorul a sesizat siajul torpilei, a efectuat bombardament de adâncime şi a reuşit să scufunde submarinul: a apărut o pată extinsă de ulei şi pentru câteva secunde şi pupa submarinului. Atâta doar că submarinul era sovietic, S-206, sub comanda Căpitan-locotenentului Caracai. În meciul cu românii sovieticii au marcat la propria lor poartă. Un gol menţinut în zona "strict secret" de statul poliţisto-militar comunist timp de decenii.

Timp de 8 minute (7.22-7.30) "Harkov" a fost atacat de aviaţia româno-germană. La orele 8.14 nava şi-a reparat instalaţia de propulsie şi dezvoltând 26 de noduri a evitat cel de al patrulea atac al aviaţiei de la orele 13.05.

La orele 21.09 ale aceleaşi zile "Harkov" însoţit de cele două distrugătoare a revenit în golful Sevastopol.

Din marele distrugător "Moscova" – 2895 tone deplasament, 5 tunuri de 130 mm, 9 tuburi lanstorpile nu au mai rămas la suprafaţă decât resturi plutitoare şi 69 de supravieţuitori. Două vedete rapide româneşti vor salva 24 de supravieţuitori. Hidroavioanele noastre bazate la Mamaia (şi astăzi pe malul opus staţiunii a lacului Sintghiol li se văd hangarele) vor recupera alţi 41. Pe una din cele două vedete era îmbarcat timonier domnul Oprică. L-am cunoscut, vizitându-l cu chirurgul oncolog clujean care îi operase nevasta.

"Domnule, erau îngroziţi. Refuzau să se urce pe navă. Îi instructase locţiitorul politic că dacă ajung la burghezii de români, vor fi torturaţi. Erau înecaţi în păcura deversată de distrugătorul lovit".

Cine a scufundat "Moscova"? În România şi l-au revendicat şi bateriile de coastă, şi aviaţia şi distrugătoarele. S-a considerat că totuşi a fost lovit de un submarin propriu. Echipajul unui submarin a fost debarcat şi trimis să lupte în tranşee în prima linie. Să fie aceasta o dovadă indirectă?

Comandantul escadrei sovietice, vice-amiralul Vladimirski considera că nava a fost scufundată de un obuz greu dar nu excludea nici posibilitatea unei mine. În cele din urmă statul major al flotei sovietice din Marea Neagră a considerat că nava a fost victima unei mine marine.

În tot restul războiului Constanţa nu va mai fi bombardată de pe mare. Hărţuirea aeriană a Constanţei din primele zile ale războiului a încetat pentru o lungă perioadă. Cele 100 de bombardiere ce au fost trimise împotriva ei (285 ieşiri) au fost înjumătăţite. Românii au doborât în aceste câteva zile 50 de bombardiere sovietice. Din când în când traulele de pescuit mai scot câte o epavă. Una din ele, după relatarea inginerului Nicolaev, directorul Institutului Român de Cercetări Maritime, era cu scheletul pilotului în carlingă. Cu casca de zbor din piele şi ochelarii pe craniu. Se ştie foarte bine şi unde se află epava distrugătorului. Nimeni nu s-a dus să-l filmeze subacvatic sau să îl cerceteze. Dacă se supără Big Brother, fratele nostru mai mare?

Ce am fi putut face cu ciobul de postament de pe monumentul Sovietic jupuit de marmură?

Am fi putut să-l înscripţionăm cu celebrul catren al lui Păstorel Teodoreanu pentru care acesta a înfundat puşcăria ("Soldat rus, soldat rus, Cin te-a pus acolo sus….") dar nu s-ar face.
Un mort pe câmpul de bătălie este un mort pe câmpul de bătălie.

Numai că marinarilor români dispăruţi în luptele de pe Marea Neagră nu le-a făcut nimeni monument.

Cel mai bine ar fi fost să punem în locul monumentul pentru eroii sovietici reproducerea unei mine marine. Ea este cea care a salvat Constanţa.

În Belgia, la Bruxelles există "Maneken piss", statuia copilului care urinând pe un fitil de aprindere a explozibililor ar fi salvat oraşul în timpul primului război mondial.

Nu ştiu dacă gâştele care au salvat Capitoliul Romei au monument. Romanii au înlocuit recunoştinţa pentru gâscă cu pedepsirea ceremonială a câinilor. Atunci când galii au fost cât pe aci să ocupe Capitoliul, câinii nu şi-au făcut datoria, au adormit.

În amintirea acestei fapte în Roma Antică, anual câinii erau biciuiţi, pedeapsa clasică pentru criminali şi apoi traşi în ţeapă.

Constanţa ar datora acest act – înălţarea unei mine pe soclul rămas pustiu de pe urma obeliscului ridicat pentru cei care nu au reuşit să spulbere cu tunul oraşul.

În locul minei pe postament a fost înălţată o stâncă cu chemare ecumenică – pentru toţi cei pieriţi pe mare ce nu şi-au găsit mormânt.

Care a fost soarta celorlalţi participanţi ai dramei din 1941?

"Harkov" şi-a găsit sfârşitul în 1943. La începutul lui octombrie liderul a participat la atacul asupra Feodosiei şi Ialtei. Nava se întâlnea din nou cu românii. Şi cu aviaţia germană. Întâi a primit trei bombe de aviaţie care numai l-au avariat grav. Peste câteva ore alte două bombe de aviaţie l-au scufundat.

După gluma de la 23 August 1944, capitulare necondiţionată făcută de un grup de complotişti de palat (armistiţiul va fi semnat de abia pe 12 septembrie 1944) începând din 5 septembrie flota civilă şi militară română este declarată captură de război sovietică.

Ce s-a întâmplat cu marinarii români? Au devenit şi ei captură de război, întâi a sovieticilor şi apoi a Securităţii căreia abia îi creşteau dinţii şi avea o poftă teribilă, poftă de mâncare.

O piesă din puzzle privind soarta oamenilor de pe navele române de luptă o găsim în amintirile fostului internat în lagărul de la Oranki, ofiţerul de artilerie Claudiu Tanasiciuc:
"În lagărul de la Odessa au fost aduşi 4000 de marinari români, luaţi prizonieri la 12 septembrie 1944, după ce au colaborat cu ruşii împotriva canonierelor nemţeşti de pe Dunăre. Pentru că au pus la punct pe foştii puşcăriaşi de la Sovata care, ca să facă pe placul ruşilor, umileau şi băteau pe ofiţerii români, aceşti mateloţi au fost scoşi imediat din lagăr şi duşi să sape în minele umede din bazinul carbonifer al Donului. După patru ani, dintre aceştia nu s-au mai întors în ţară decât a zecea parte, pe ceilalţi i-a decimat tifosul exantematic.

Important nu este să câştigi bătălia, important este să câştigi războiul.

Poate că placa monumentului nu ar trebui să fie un mesaj ecumenic pentru sufletele răposaţilor ci acele cuvinte pe care celebrul chirurg – mentor al tinereţii mele de medic – Theodor Burghele le-a spus familiei doctorului Bircle (legistul român ce a asistat la deshumările de la Katyn – locul unde sovieticii au asasinat prizonierii polonezi - şi a fost reprimat ulterior) care îi cerea ajutorul: "Omul om, porcul porc. Ce să facem dacă ne-au încălecat comuniştii?!"

Viorel ŞTEFĂNESCU

Traduceri de poveste (o poveste despre traduceri)

Pentru că mi se întîmplă întruna să întîlnesc traduceri… cel puţin mediocre, îmi tot vine în minte o teorie, care spune că traducătorul este un mediator între două limbi şi două culturi (pe care ar trebui să le experimenteze, de preferinţă, prin contacte directe), şi mă tot întreb dacă autorii acestora n-au învăţat-o la facultate, ca orice student (şi absolvent) normal. Sigur că există tot felul de probleme ale traducerii, cu care, în ultimele trei decenii şi jumătate mai ales, traducătorii romani s-au tot confruntat. Remarc între ele *dificultăţile, propriu-zise, inerente* muncii de traducere, datorate diferenţelor de structură dintre limba sursă şi limba receptorului, pe care le disting de *pericolele contextuale sau de circumstanţă*, apărute din cauza diferitelor împrejurări istorice în care lucrează un traducător.

Şi, pentru a începe cu sfîrşitul, să privim puţin aceste circumstanţe care, în linii mari, condiţionează libertatea de expresie – reală şi totală în România zilelor noastre, parţială şi distorsionată de cenzură (o faţetă a poliţiei politice, în fond, ignorată, nu ştiu de ce, din dezbaterile contemporane pe această temă), înainte de 1990.

Existau pe atunci cîteva domenii spre care cenzura îşi îndrepta atenţia, cel mai des afectate fiind religia, politicul şi eroticul. În sprijinul acestei afirmaţii, cu privire la primele două tipuri, aleg ca exemplu o carte celebră (chiar canonică, familiară, teoretic, tuturor absolvenţilor de filologie), *Anatomia criticii*, de Northrop Frye. În a sa „Introducere polemică", Frye dă un citat din esteticianul John Ruskin, în care este inclus şi un vers din *Hamlet*, din binecunoscutul monolog al lui Laertes[1], fratele Ofeliei: 'A *ministering angel* shall my sister be when thou liest hawling' (s.n.). N-am idee ce-o fi fost în mintea cenzorului care a „croşetat" din versiunea românească acest vers (ba chiar fără să marcheze în text faptul, prin puncte de suspensie între paranteze, cum, totuşi, se mai obişnuia), însă pot să-mi închipui că era unul (sau una) cu ceva cunoştinţe de engleză, care, avînd la îndemînă şi versiunea originală, o fi crezut că „înger păzitor" e cine ştie ce truc lingvistic, utilizat cu ironie de traducător. Că „înger" trebuia suprimat era clar, dar oare nu cumva *ministering* făcea aluzie la vreun „minister" sau la vreo persoană dintr-o asemenea instituţie, identificabilă chiar cu persoana vreunui ministru cu trăsături de înger (adică un funcţionar se stat fără sex sau, figurativ vorbind, fără personalitate şi fără curaj – *guts*, pentru cunoscători)?

La drept vorbind, Frye însuşi e adesea ironic pe parcursul cărţii – spre exemplu atunci cînd sugerează necesitatea eliberării criticii de orice condiţionări ideologice sau „ştiinţifice" exterioare: „Ar fi uşor de alcătuit o lungă listă cu astfel de determinisme din critică, toate, fie ele marxiste, tomiste, liberal-umaniste, neoclasice, freudiene, jungiene sau existenţialiste, înlocuind critica propriu-zisă cu o atitudine critică şi, fiecare, propunîndu-şi nu să descopere un cadru conceptual pentru critică în literatură, ci să remorcheze critica la una dintre numeroasele combinaţii de scheme din afara ei."[2] E suficient să vezi *marxismul* în capul „lungii liste", pentru a înţelege raţiunea ştergerii unor asemenea consideraţii (pe atunci) periculoase. Iar cînd vine vorba de realităţile sociale şi politice esteuropene, ironia lui Frye e mai corosivă ca oricînd: „Arhaismul este o trăsătură obişnuită a utilizărilor sociale ale arhetipului. Rusia sovietică este foarte mîndră de producţia ei de tractoare, dar va mai trece destulă vreme pînă cînd tractorul va înlocui secera de pe drapelul sovietic".[3] E inutil să spun că şi acest pasaj lipseşte din versiunea românească, noroc însă că, între timp, însuşi drapelul sovietic a fost înlocuit cu totul. […]

După 1989, traducerea este expusă unui gen diferit de riscuri, apărute ca efect al lacunelor în cunoştinţele traducătorilor privind **contextele culturale din spatele limbilor** *cu care lucrează* şi, deopotrivă, ale inculturii crase a majorităţii editorilor (patroni, manageri etc.) *pentru care lucrează*, care, teoretic, ar trebui să verifice calitatea traducerilor (fie şi prin referenţi externi). Iată de ce, astăzi, cînd deschizi o carte sau o revistă, poţi întîlni expresii precum „comedie de maniere"[4] (de la *comedy of manners*), în loc de terminologia consacrată în limba română, „comedie de moravuri", pentru a nu mai vorbi despre „uşi franţuzeşti" (pentru *French doors*), în loc de „glasvand". Nu fără un zîmbet, mă întreb dacă lectorul român, care nu e obligat să ştie limbi străine, înţelege ceva din asemenea traduceri. Şi dacă da, ce?

Cît despre dificultăţile propriu-zise ale traducerii, aleg spre ilustrare două exemple din propria experienţă. Primul e din *Old Possum's Book of Practical Cats*, la a cărei versiune română am lucrat împreună cu poetul Tudor Cristian Roşca. În "Old Deuteronomy", un poem intitulat astfel numele motanului protagonist (dar care, literal, înseamnă Vechiul Deuteronom), ultimele două versuri sună aşa: 'My legs may be tottery, I must go slow/ And be careful of Old Deuteronomy!'. În context, asta înseamnă (pentru alt personaj, Cel Mai Bătrîn Localnic) „Mi-or şovăi picioarele, să merg încet de-acu'/ Şi grijă mare la Moş Deuteronomie!" Altfel spus, omul se îndeamnă să păşească atent ca să nu-l calce pe motanul cu numele respectiv – care, adaug pentru cine n-a citit poemul, avea obiceiul de a adormi prin cele mai neaşteptate locuri, inclusiv în mijlocul cîrciumii din sat. Textul însă este ambiguu, admiţînd şi o altă lectură, al cărei înţeles e acela că *bătrînul* ar trebui să fie atent ca să nu încalce poruncile Deuteronomului din *Vechiul* Testament. Din păcate, e imposibil să redai această alternativă, din cauză că pentru englezescul *old*, cu ale cărui înţelesuri se joacă Eliot, în română există doi termeni, „bătrîn" şi „vechi", iar înlocuirea unuia prin altul este inadecvată.

Cel de al doilea exemplu e din „Mereu Electra"[6], o piesă intertextualistă de Horia Gârbea, care adună personaje şi replici din diferite opere dramatice şi în proză, din toată lumea. La un moment dat, Sherlock Holmes îl întreabă pe clientul său român Agamemnon Dandanache (venit la detectiv cu o chestiune de *traducere* în amor): „Ori te faci chinez?" – adică „te prefaci cumva că nu înţelegi ce-am spus?" Într-o traducere literală, nu neapărat incorectă, asta s-ar fi putut reda prin 'Or you pretend you're a Chinese?', însă am preferat versiunea 'Or you pretend all these are Greek to you?', nu numai pentru că în engleză, în limbajul informal, pentru „nu înţeleg", există expresia 'It's Greek to me', ci şi din cauză că aceasta e mai potrivită cu spiritul pseudo-eroic al piesei, care e plină şi de aluzii ironice la mitologia greacă.

Acum, ca vorbitor non-nativ de engleză şi fără să fi avut ocazia de a o experimenta în contextul ei natural (sau, ca să fiu în ton cu parodia poliţistă amintită mai sus, „fără să fi ajuns vreodată la *locul faptei*" – apropo, asta în engleză se pune *scene of crime*, sintagmă pe care, mai ales în subtitrarea filmelor, am văzut-o tradusă în fel şi chip: „scena crimei", „scena faptei", „locul crimei" ş.a.), mărturisesc, pentru a încheia, că tot ce sper e ca eseul acesta să nu-i lase lectorului impresia că ar fi scris în chineză (ori greacă!).

Note

1. Northrop Frye, *Anatomy of Criticism*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1957 (reprinted 1973), p 9. (vezi în *Anatomia criticii*, Ed. Univers, Bucureşti, 1973, p.9, contextul din care lipseşte fragmentul).
2. *Idem*, p.6 (vezi şi *Anatomia…*, *ed. c it.*, p.6).
3. *Ibidem*, p. 108 (vezi şi *Anatomia…*, *ed. cit.*, p. 135).
4. Vezi *Porto-Franco*, Revistă de cultură, nr.3, aprilie, 1990, Galaţi, p. 33.
5. T.S. Eliot, *Old Possum's Book of Practical Cats/Cartea lui Moş Oposum despre PISICILE POZNAŞE* (traducere de Tudor Cristian Roşca şi Viorel Ştefănescu, ediţie bilingvă, cu o „Introducere" de Lidia Vianu), Editura Alma-Galaţi, 1996, p. 54 şi 57.
6. Vezi în Horia Gârbea, *Mephisto*, teatru, Ed. Phoenix, Bucureşti, 1994.

RAYMOND HUMPHREYS

CĂLĂTORUL ÎN TIMP

În româneşte de **PETRU IAMANDI**

Amintirea acelei zile va fi de-a pururi legată de două imagini: lumina soarelui care ricoşa din albul imaculat al peretelui, de-abia văruit al magaziei de cărbuni şi irişii de pe coperta cărţii din mâna mea.

De fapt, tocmai desenul de pe copertă mă îndemnase să aleg cartea de pe raftul bibliotecii publice. Auzisem câte ceva despre H. G. Wells şi, desigur, titlul – *Maşina timpului* – era destul de atrăgător, cartea însă avea în ea ceva nedefinit, fapt care mă făcuse să sar peste lecturile considerate a fi mai potrivite pentru un copil de nouă ani.

Oricum, volumul se afla acum în mâinile mele, cu coperta lustruită de atâtea alte mâini înainte mea, şi socoteam că o oră îmi era de ajuns ca să-l citesc până la capăt.

Trecusem deja de mijlocul cărţii. Simţeam că ştiu totul despre *eloi*, oamenii aurii, şi despre *morloci*, duşmanii lor închişi la culoare. Şi, cu toate că m-am cutremurat alături de călătorul în timp atunci când, noaptea, groaznicele creaturi semănau panică în rândurile rasei aurii, deja începeam să înţeleg că legătura dintre cele două tabere era mult mai complicată decât simpla împărţire între „buni" şi „răi".

Dădusem o fugă până acasă la prietenul meu, sperând să-i transmit o parte din magia cărţii (lucru care mi se părea mult mai firesc la vârsta aceea decât acum). Dar prietenul meu fusese trimis de părinţi să rezolve o problemă de familie, aşa că am terminat de citit cartea rezemat de magazia lui de cărbuni. Acolo am descoperit adevărata esenţă a capodoperei lui Wells, deşi sunt sigur că intenţiile autorului nu fuseseră chiar atât de serioase.

Călătorul în timp lăsase în urmă societatea divizată a anului 802.701, îndreptându-se spre o epocă în care Pământul pustiu, sub soarele roşu, buhav şi muribund, adăpostea doar crustacee sinistre. Descrierea acestei scene - aerul rece, rarefiat, cerul indigo, plaja mohorâtă, scăldată de o mare uleioasă – este aproape fără cusur.

Doream cu toată fiinţa mea ca eroul principal să nu meargă mai departe, în acel viitor atât de sumbru. Dar nu puteam lăsa cartea din mână; simţeam că trebuie să-l însoţesc până la capăt în aventura lui pe cât de groaznică, pe atât de minunată. Căci, deşi undeva, la limita percepţiei mele, eram conştient de soliditatea reconfortantă a magaziei de cărbuni şi de lumina binefăcătoare a soarelui, pentru mine adevărata lume în acea după-amiază era cea creată între copertele cărţii împodobite cu irişi.

Patru ani mai târziu am avut ocazia să-l întâlnesc din nou pe călătorul în timp. De data aceasta într-o sală de clasă. *Maşina timpului* făcea parte din programa şcolară.

Aşteptam reîntâlnirea cu sufletul la gură. Aveam povestea încă vie în minte şi speram că inevitabila temă pentru acasă nu va fi o problemă. Şi, bineînţeles, eram bucuros că-mi voi reînnoi cunoştinţa cu minunatele lumi pe care Wells le înfăţişase imaginaţiei mele.

Aveam un profesor de literatură engleză destul de bun. Vocea lui gravă, shakespeariană, răsuna plăcut, trecând cu eleganţă de la un pasaj la altul; profesorul se străduia, împreună cu noi, să desluşească înţelesurile şi nuanţele ce ar fi putut rămâne ascunse minţilor noastre tinere. Încerca să ne explice că nici un autor contemporan nu ar îndrăzni să-şi înceapă cartea cu o cină, procedeul folosit de Wells ca să dea un cadru acţiunii. Ne arăta că întorsătura frazei lui Wells, oricât de frumoasă ar părea, începea să sune arhaic, că descrierile lungi aparţineau mai curând secolului XIX decât secolului XX.

Noi, elevii lui silitori, scriam comentarii despre călătorul în timp, despre medic şi alte personaje minore invitate la cină. Şi încercam să vedem dacă autorul intenţionase să transmită un mesaj social prin modul în care îşi concepuse naraţiunea.

Profesorul ne familiariza cu tehnicile de abordare a textului literar pe care trebuia să le folosim peste un an sau doi în sala de examen. Învăţam să răspundem la întrebări concis şi la obiect. Până la sfârşitul trimestrului eram convinşi că aptitudinile noastre critice se vor îmbunătăţi simţitor.

Pe scurt, conştiinciosul şi eficientul (şi, din întâmplare, foarte simpaticul) nostru profesor înlăturase magia din romanul lui Wells şi începuse să o înlocuiască, pedant, cu o evaluare a Literaturii, cu L mare.

Niciodată nu l-am iertat pentru asta.

Para-doxele traducerii

George LATEŞ

Traducerea ca act de comunicare aparţine, prin implicaţiile ei, unor variate domenii ale ştiinţei şi culturii, tinzând să devină o ştiinţă de sine stătătoare numită deocamdată *traductologie*. Teoria traducerii vizează suma de reguli pe care un traducător le urmează, iar receptorul actului translării beneficiază de acest efort de echivalare în moduri extrem de variate, interesul său pentru autorul traducerii sau pentru respectarea spiritului originalului fiind minim, întrucât nu compară decât întâmplător textul A cu textul B. De aici, şi sloganul traducătorilor, care spun, în forme variate, că numele acestuia nu se trece niciodată pe copertă, în deosebire de cel al autorului. Practica traducerii vizează efectele translării, modul în care un text echivalat în limba primitoare se integrează în orizontul de aşteptare al cititorului, nativ în limba receptoare, gradul de influenţare a mediului cultural, impactul avut asupra creatorilor care prin traducere se racordează la circulaţia ideilor din spaţii necunoscute în mod direct. Măsura în care actul traducerii vizează autorul (fiinţa profundă) depăşeşte cu mult teoria şi practica traducerii, căci presupune deschideri îndrăzneţe spre psihologie şi filosofie. Nu-i de mirare că traductologia tinde să devină o disciplină de sine stătătoare situată în zona confluenţelor, deci inter- şi transdisciplinară, nefiind lipsită însă de interferenţe cu intra- şi metadisciplinaritatea. În demersul nostru, suntem interesaţi mai ales de impactul traducerii în cultura română, aşa cum aceasta s-a manifestat în diacronia literaturii noastre, şi noul statut al acesteia, în condiţiile asumării interculturalităţii ca formă ultimă a corectitudinii culturale.

Traducerea literară, singura pe care o vizăm în demersul nostru analitico-interpretativ, îşi are obârşia în mai vechiul concept de literatură universală, definită extensiv ca totalitatea literaturilor naţionale, fie restrictiv ca totalitatea textelor circulante în diferite culturi (receptate direct sau prin traducere) şi validate din punct de vedere axiologic. În aceste cadre restrictive, valorile selectate din ansamblul celor cu valenţe universalizante este destul de redus, căci limba textului originaal este un impediment major în calea receptării sincrone (situaţia ideală) şi a receptării la distanţă (situaţia cea mai frecventă). În sfera literaturii universale, au intrat mai ales textele literare aparţinând marilor culturi orientale şi europene din care s-a tradus enorm în toate limbile interesate de receptări valorice şi de cunoaşterea Celuilalt. Culturile mari s-au tradus între ele, culturile popoarelor mici au tradus cărţile fundamentale din culturile fondatoare de civilizaţie, dar reciproca nu s-a produs decât în puţine cazuri şi cu efecte de remanenţă nesemnificative. În forme necanonizate, actul traducerii literare vizând universalizarea, adică circulaţia firească a ideilor şi formelor textuale, datează încă din Antichitate, perioada spre care putem extinde conceptul de literatură universală, cu limitările impuse de realităţile acestui timp. Sporadic atunci, actul traducerii literare, având ca finalitate universalizarea, a cunoscut apogeul în secolul noţiunilor (al XIX-lea), când statele încep să se constituie după criteriul etnicităţii şi când limbile naţionale substituie total şi definitiv limbile de cultură. Deşi a abandonat desideratul universalizării, multiculturalismul contemporan depune eforturi semni-fi-ca-ti-ve pentru cunoaşterea celui cu care trăim alături (Celălalt) mai ales prin traducere, inclusiv prin cea de tip literar.

Schimbând reperele şi finalităţile, literatura comparată, înţeleasă în sens academic ca disciplină de studiu, a văzut în actul traducerii o intermediere culturală cu prinderi semnificative şi de aceea a preferat limba originală. Lucrările de specialitate în domeniul comparatist citează, în consecinţă, textul literar în limba în care a fost gândit şi scris de autor, traducerea lui fie lipsind pur şi simplu, fie figurând în subsol sau note care o includ în paranteze – metatext generic. Conştientizând diferenţele de cod cultural, literatura comparată, în fapt comparatiştii, a tranşat chestiunea prin acest artificiu al citării în original, mizând pe similaritatea de competenţă lingvistică a cititorului. Cum însă aceasta este realizabilă / tangibilă în cadrul grupului restrâns al comparatiştilor, soluţia e doar un paleativ, rămânând nerezolvată problema circulaţiei fireşti la toate nivelele competenţei de lectură, evident în moduri diferite de valorile economicului, dar tinzând spre o liberalizare maximă a acestora.

Până la urmă, multiculturalismul, care face din actul traducerii o axiomă a comunicării, este el însuşi un produs evoluat al gândirii imperiale şi chiar federale, căci ambele ipostaze de organizare socială se bazează pe primatul unei limbi care circulă oficial şi pragmatic nestingherit între graniţele imperiului, respectiv federaţiei, celelalte culturi, mai mult sau mai puţin naţionale, având rol regional sau fiind înglobate, prin traducere, într-o realitate utopică ce proclamă egalitatea culturilor, contestată însă prin chiar actul traducerii: pierderile de sens şi simbolizare sunt evidente şi certe. Creuzetul în care s-a experimentat multiculturalismul este Europa, iar tradiţia fenomenului coboară până în Antichitatea în care Imperiul Roman şi-a impus, odată cu înstăpânirea militară şi economică, autoritatea limbii latine care făcea posibilă comunicarea culturilor de pe trei continente. Cum majoritatea acestora erau culturi orale, latina fie le-a asimilat, fie le-a dominat; situaţia s-a schimbat vizibil în cazul culturii greceşti a cărei profunzime şi soliditate s-a impus în faţa celei latine, obligată să recurgă la traducere pentru a asimila valori dominante în plan filosofic, literar, istoric, etc.

Prăbuşirea Imperiului Roman n-a fost urmată de dispariţia mitului imperial care marchează cele două milenii creştine şi suscită discuţii ample. Dintre imperiile europene, cel mai permisiv în privinţa multiculturalităţii s-a dovedit a fi cel austro-ungar, poate şi datorită bicefalităţii sale, dar şi schimbării de ideologie politică odată cu secolul Luminilor. Aici îşi are originea acceptarea ideii de multiculturalitate, într-o construcţie politică de tipul Mittel Europa, ai cărei factori coagulanţi au fost politicul şi economicul, alături de aceştia culturalul jucând un rol marcant, tocmai pentru că a permis noţiunilor mai mici un mod de a-şi manifesta identitatea culturală, multilingvismul locuitorilor Europei Centrale fiind o realitate şi o explicaţie a circulaţiei modelelor dintr-o cultură în alta. După altă ideologie şi cu altă motivaţie economică, s-a manifestat în istorie statul sovietic, de inspiraţie imperială, continuator *de facto* şi *de jure* al imperiului rus. În cazul acesta, limba rusă a fost impusă ca instrument de comunicare supraetnic nu numai în cadrele Uniunii Sovietice (federativă în intenţie, dar supercentralizată şi profund inegală cu federalii şi ţările satelit), ci şi în ţările cărora li s-a impus influenţa sovietică şi odată cu aceasta şi limba rusă, învăţată însă ca limbă străină obligatorie. Aparent limbile regionale / unionale beneficiau de o oarecare continuitate, mai ales în mediul rural, în schimb în oraşe uzul acestora s-a limitat prin politica demografică, educativă şi prin cerinţele carierei. Model rezolut, experimentul cultural sovietic face de acum parte din arhiva umanităţii, efectele bilingvismului asumat de cetăţenii unionali fiind vizibile şi astăzi, inclusiv în practica traducerii. Născut din alte raţiuni şi bazat pe primatul economicului, modelul cultural american a folosit limba engleză în cadrele statului federal pentru a impune imigranţilor veniţi din diferite culturi, pe care le-au conservat, o vreme trăind în comunităţi compacte, modelul englez, al cărui succes economic a depăşit curând graniţele statului american şi s-a răspândit în lume graţie culturii de *fast-food* şi muzicii uşoare. Din dorinţa de a forţa unitatea naţională, limba engleză a fost impusă tuturor cetăţenilor americani, indiferent de cultura din care proveneau, a devenit un criteriu al acordării cetăţeniei, al promovării sociale, şi de aceea S.U.A. nu sunt un model pozitiv din perspectivă multiculturală. Ţările în care s-a experimentat cu succes multiculturalismul sunt Canada, Australia şi Suedia, modelul lor de succes exportându-se treptat şi în zone care au supralicitat hegemonia unei culturi. În sensul corectitudinii multiculturale, interacţiunile nu sunt excluse, ele nu sunt implicite conceptului (multiculturalismul poate să considere suficientă juxtapunerea culturilor şi să ajungă la apartheid) – precizează într-un studiu Micheline Rey (1996). Aceeaşi autoare, observând şi comentând limitele multiculturalismului, pentru care modul unic de interacţiune este traducerea, propune termenul de *intercultural* (Rey, 1986), mult mai adecvat pentru timpul de astăzi, şi mai ales pentru realităţile Uniunii Europene. Astfel, când spunem "intercultural", spunem în mod necesar interacţiune, schimb, reciprocitate, independenţă, solidaritate. Spunem, de asemenea, recunoaşterea valorilor, a modurilor de viaţă, a reprezentărilor simbolice la care se raportează fiinţele umane, individul sau grupurile în relaţiile cu semenii şi cu înţelegerea lumii., recunoaşterea interacţiunilor care intervin la un moment dat între multiplele aspecte ale aceleiaşi culturi şi între culturi diferite în timp şi în spaţiu (apud. Cucoş, 1999, p.152).

Ca act de intermediere / echivalare / interpretare, traducerea îşi găseşte un loc încă neelucidat în teoria interculturalităţii, tocmai datorită dificultăţii de a recunoaşte în textul translat expresivitatea şi iconicitatea textului

original. Observaţia de mai sus are în vedere textul literar care constituie o provocare nu numai pentru teoreticienii şi practicienii traducerii, ci şi pentru ideologii lumii moderne ce-şi pun tot mai acut problema conservării identităţii culturale în forma ei originală, orice traducere aducând cu sine nivelări şi pierderi irecuperabile.

Înfiinţarea unui departament al multilingvismului în cadrul Comisiei Europene şi numirea unui comisar român pentru a gestiona la nivelul întregii uniuni problematica prezervării culturale în forme cât mai apropiate (identice cu fenomenul original este semnul identificării unei probleme delicate şi al unei nevoi de a găsi soluţii nonconflictuale, de tipul celor religioase, etnice şi sociale din diferite ţări occidentale). S-ar părea că e vorba de o reîntoarcere la identitatea naţională ameninţată de o federalizare prea rapidă, nivelatoare, şi inegală în acelaşi timp. De aici criza constituţională a Uniunii Europene care n-a făcut decât să exacerbeze naţionalismele de diferite nuanţe şi tot de aici provine şi neliniştea în legătură cu forma în care va fi modelată conştiinţa cetăţeanului european, atât de marcat de experienţele negative ale trecutului recent, mai ales de cele ulterioare celui de-al doilea război mondial. Dacă multiculturalitatea este un deziderat tangibil, chiar funcţionează în câteva din articulaţiile sale, interculturalitatea este noua provocare a unui concept statal ce nu-şi mai propune să impună o limită a unui centru autoritar şi represiv, ci doar să gestioneze imponderabilitatea comunicării interetnice şi să faciliteze actul cultural manifestat în formele lui primare.

Gândul din perspectiva politicului, actul traducerii este o problemă tehnică realizată de un corp de traducători angajaţi să transpună orice document oficial în cele 27 de limbi corespunzătoare statelor Uniunii Europene, dar cum acestea nu sunt unitare lingvistic, câte grupuri etnice rămân fără acces direct la aceste texte indirecte / traduse e greu de precizat. Într-un megastat, nuanţele de acest tip devin derizorii, însă neglijarea lor este o sursă potenţială de conflict, manifestat nu neapărat violent, ci prin izolaţionism şi refuz al politicului inconsecvent cu principiile pe care le propagă. Gradualitatea dificultăţii traducerii este o chestiune avută în vedere de lingvişti, intrucât se bazează pe diferenţierile stilistice semnificative de la caz la caz. Traducerea literară este situată la nivele superioare de dificultate tocmai datorită expresivităţii obligatorii şi iconicităţii reprezentărilor regăsibile în cuvânt şi enunţ, în cadrele ei existând de asemenea gradualităţi inerente pentru că una e traducerea textelor aparţinând genurilor literare, şi alta cea corespunzătoare genurilor istorice, ele însele ierarhizate ca dificultate de echivalare. Evident că poezia e piatra de încercare a traducătorului şi chiar a traductologiei, căci găsirea echivalenţelor lingvistice nu e suficientă, ba chiar echivalează cu o traducere brută ce reclamă apoi atâtea corecţii de tonalitate, de sens, de cod cultural în ultimă instanţă.

Păstrându-ne aşadar scepticismul cu privire la apartenenţa actului traducerii la ceea ce este dezideratul interculturalităţii care se va împlini într-un viitor tangibil sau se va înscrie în seria utopiilor sociale ale umanităţii, ne propunem să exploatăm prin intermediul poetului Mihai Eminescu modul cum gândirea lirică a acestuia a pătruns în alte culturi, cum urmaşii au ştiut să valorizeze acel uriaş potenţial de universalizare al operei sale şi cum s-ar putea corecta eşecurile evidente care au dus la neuniversalizarea sa în coordonate identice cu valori europene pe care cultura română le-a receptat cu mult entuziasm. Evident că traducerea nu rezolvă problema *valorii în sine* a unui poet de talia lui Eminescu, acesta fiind o provocare chiar o piatră de încercare pentru exegeţii operei, ci este mai degrabă aparţinătoare *valorii de receptare*, măsurată de regulă statistic. Dacă valoarea în sine a operei îşi completează an de an domeniul de referinţă, prin studii care explorează variate domenii ale operei şi clarifică aspecte până mai ieri obscure, timpul fiind îngăduitor cu exegeza, valoarea de receptare în general şi traducerea poeziei în special sunt presate de momentul politic actual, când aderarea României la Uniunea Europeană pune în faţa culturii române provocări de alt tip şi de altă anvergură. Deşi componenta culturală a acestui proiect politic ambiţios nu se află în prim planul preocupărilor ideologilor noii structuri statale, ea depăşeşte totuşi graniţele culturii naţionale, impunând o altă manieră de circulaţie a valorilor, altă disponiblitate de receptare, alt interes din partea publicului larg. Eminescu se află aşadar în situaţia de a fi oferit ca bun cultural de excepţie unei Europe care nu duce lipsă de valori, dar care va trebui să recunoască, în fine, că la fruntariile noii Uniuni, un poet român din veacul al XIX-lea a scris o poezie care nu e cu nimic mai prejos decât cea a marilor creatori din spaţiul occidental.

Victor CILINCĂ

Povestea celor trei mesaje din sticlă

A fost odată un om, Iona, care îşi avea casa pe un continent. Un continent este o insulă foarte-foarte mare pe care, de-a lungul timpului, au fost puse, ca să nu se ude în mare, tot felul de ţări.

Simţindu-se foarte singur pe insula lui continentală, Iona s-a gândit într-o zi (pe vremea aceea zilele veneau una după alta, fără să uite nimic), să trimită departe-departe un mesaj, ascuns într-o sticlă pe care s-o arunce valurilor oceanului, iar acestea să le ducă – spera el – unei prinţese frumoase. Iona nu era un tânăr frumos, dar cum nu avea alături o prinţesă frumoasă, ca să se compare în oglindă cu ea, credea că este acceptabil...

Şi Iona găsi o sticlă de rom, aruncată de valuri pe plajă. O sticlă din care băuse până la refuz un pirat îndrăgostit de o sirenă care se înecase într-o zi stând prea mult în aerul sărat al oceanului. Iona luă sticla, o spălă cu grijă şi închise în ea o privire. Se gândi că privirea o va izbi puternic pe prinţesă (Iona avea ochii verzi şi soarele glumea în ei, iar luna trimitea mereu câte o lacrimă proaspătă). Puse apoi un dop bun de plută şi aruncă sticla în apă: drum bun! Şi sticla pluti, dusă de curenţii de apă.

A doua zi Iona se gândi că, dacă oceanul este imens, şi drumul sticlei o să fie foarte lung şi, ca să nu se plictisească prinţesa după ce va primi primul mesaj, mai trimise o sticlă. Aceasta era o sticlă cu pereţi groşi, violeţi spre verde, care ţinuse înăuntru şampanie ţâfnoasă, din acea cu care trebuie să fii foarte atent dacă vrei să nu pocnească ca praful de puşcă. Sticla fusese aruncată în apă la o petrecere pe un iaht alb, după ce ultima picătură, încăpăţânată, refuză să se scurgă în paharul cu picior al unei regine la fel de bătrâne pe cât era de bogată. Regina era furioasă pe sticlă, dar mai ales pe pahar, căci avea, ca şi ea, un singur picior. Celălalt picior îl pierduse într-o bătălie cu piratul care aruncase sticla de rom. Şi de atunci bătea mările, doar-doar şi-o găsi pe undeva piciorul pierdut.

Iona sorbi şi ultima picătură care, speriată de cât o legănaseră valurile aproape adormite şi cât o scuturaseră apoi valurile arţăgoase, se dărui ameţită omului nostru. Iona, puţin ameţit şi el de picătura de şampanie, nu mai spălă sticla, pentru ca aşa să se bucure şi „prinţesa lui" de parfumul acelei băuturi scumpe, din care beau doar regii fără cap şi reginele cu un picior. Apoi îndesă înăuntrul sticlei care, fiind groasă, ţinea la presiune mare, toate şoaptele lui de iubire pe care până atunci le ţinuse de rezervă, pentru când s-o îndrăgosti. Nu mai păstră nici o şoaptă, dăruindu-i deci prinţesei întreaga lui inimă. Trebuie să dărui întotdeauna toate şoaptele tale dulci, fără frică: dacă prinţesa ta se va supăra într-o zi pe tine, îţi va trimite oricum şoaptele dulci înapoi, puţin înăcrite de trecerea vremii şi închise într-un borcan în care s-a ţinut muştar iute...

În a treia zi, Iona găsi pe nisip o sticlă de apă minerală, puţin nervoasă, de atunci când se lovise de nişte stânci. Însă, cum pe continentul lui Iona nu se mai găsea şi altă sticlă goală, tânărul se gândi că în sticla aşa mare, burduhănoasă cum era, încăpea de minune nu doar o scrisorică, ci chiar un jurnal întreg! Aşa că tânărul îndesă înăuntru cât mai multă hârtie – foi albe, imaculate – pe care să-i scrie poezii de dragoste prinţesa lui.

Prima sticlă, cea din care piratul băuse rom până când puntea visurilor i se umpluse de sirene vii, nu traversase însă oceanul, ci, urmând binişor curentul apei care săruta ţărmul, se opri chiar în oraşul vecin, oraş aşezat cam cu spatele la casa lui Iona. Acolo, la malul apei, o prinţesă singură îşi spăla zilnic batistuţa în apa mării. Batistuţa era, spun oamenii, foarte curată, nu era nevoie să mai fie spălată, dar se vede că prinţesa Jena îşi tot făcea de lucru la malul mării, doar-doar o vedea un vapor de departe sau o sticlă cu mesaje înăuntru. Jena se bucură deci văzând sticla plutind în voie şi, udându-şi doar puţin poalele de brocart ale costumului de baie, reuşi să o prindă. Inima îi bătea cu putere atunci când scoase dopul sticlei. Se miră cu nu era nimic înăuntru, dar o privire îndrăgostită o izbi imediat în ochi, făcând-o să leşine cât-de-cât. Privirea era verde, iar soarele glumea în ea, iar luna îi adăugase tristeţea ei... „O fi de la vreun prinţ frumos, cu

privirea verde", îşi spuse fata, dezleşinând pe dată de bucurie.

Deşi venea în fiecare zi pe malul mării, Jena se hotărî să meargă a doua zi în mod cu totul şi cu totul special acolo: dacă mai venea o sticlă misterioasă? Şi, într-adevăr, când fata ajunse acolo unde apele tricotau spumă cu nisip, o sticlă mov se şi grăbea să plece mai departe, spre altă prinţesă. Prinţesa alergă deci după sticla cu pereţi groşi, se udă bine în apele reci, astfel încât era prea udă ca să mai leşine atunci când, scoţând dopul, dinlăuntrul sticlei ieşi o şoaptă dulce şi înfiorată, care se pierdu însă iute, ca şi zgomotul unei crenguţe abia frânte... Chiar dacă nu înţelese şoapta care, înghesuită sub presiune între alte şoapte, rămăsese doar un oftat lung de durere, Jena fu convinsă că un prinţ cu ochi verzi în care glumea soarele, iar luna îi umezea de plâns, o iubeşte undeva, de partea cealaltă a oceanului.

A treia zi, Jena plecă mai de dimineaţă spre plajă. Dacă de data aceasta va veni, plutind într-o sticlă mai mare, însuşi prinţul cu ochii verzi? Şi, într-adevăr, sticla care abia reuşea să-şi ţină gâtlejul uscat de soare deasupra apei, era o sticlă mai mare. De data aceasta fata se udă rău de tot, iar apa îi fură coroniţa de flori de pe cap şi-i şterpeli batistuţa cea curată din buzunar. Şi, în sticla de apă minerală, în care, după ce aceasta se zdrobise de nişte stânci, intrase multă apă, prinţesa descoperi mai multe foi de hârtie. Dar vai, foile erau ude şi, ghici ea, scrisul prinţului (interesant, din moment ce fusese aşternut pe atâtea şi atâtea pagini!) fusese pesemne şters de apa mării...

Mai trecu ceva vreme până ce curenţii plimbară înainte şi înapoi, împrejurul continentului lui Iona (şi al Jenei) coroniţa din flori de Florile-prinţesei şi batistuţa udă. Într-o seară, când nici nu mai spera să primească vreo veste dinspre mare şi se gândea deja cum să-şi construiască o barcă, Iona găsi pe nisipul ud batista şi coroniţa, aşezate frumos, ca într-un raft de nisip. Iona îşi puse atunci coroniţa pe cap, duse batistuţa la nas şi ştiu că e a unei prinţese frumoase. Pentru că batista era udă de valurile sărate ca şi lacrimile, Iona îşi spuse: „Biata de ea, a plâns cu multe lacrimi peste dorul meu!"

Zidiţi în ceruri

Noaptea, zânele cele mici se îmbăiază, goale, în lacul de ceară. Vârtejul translucid este cald şi moale ca laptele pentru fiinţele mici cât o frântură de clipă, dar noi simţim doar arsură, atingând din greşeală, cu buricele degetelor, ceara care se topeşte împrejurul firului ce poartă, un rug fără ofrandă, flacăra. Un mic lac de ceară, albă sau de culoarea florilor, după cum este şi făcută lumânarea, înconjură incandescenţa şi din el dau pe dinafară lacrimi grăbite să scape din strânsoarea temeinică de dinainte... Lacrimile se sting însă pe măsură ce curg în jos pe trupul lumânării, tot mai departe de casă - de Casa Focului, până când acesta pogoară într-un târziu ca să topească şi lacrima evadată din turnul de ceară, rămasă cu uimire închegată la jumătatea drumului între flacără şi podea.

Dar atunci când vântul stinge lumânarea, ochiul de ceară de la rădăcina flăcării îngheaţă, iar câte o zână sau două din cele mai tinere şi prostuţe, prea bucuroase de jocul cel nou, nu ies la timp din lac, bătând des din aripile mirosind a lavandă. Şi rămân prinse, bietele, în lacul acum întărit - la fel ca musculiţele acelea întemniţate de când lumea în boabele de chihlimbar. Rămâi atunci în întuneric, cu restul de lumânare, încă fierbinte, în mână, înconjurat de zidul fără-luminei. Om si duh, ziditi în ceară, îngropaţi în Cer şi în ceruri...

Cine va aprinde însă din nou lumânarea începută târziu, şi va da flacără de la flacără, într-o altă seară, va elibera şi acele zâne prea puţin cuminţi, încă nedate cu focul... Şi o să le audă, dacă va sta cu urechea pregătită foarte atent, bătaia speriată a aripilor lor, atunci când ele scapă în sfârşit, zburând speriate ca să ceară iertare mamelor îngrijorate şi să le plângă la piept, cu lacrimi mincinoase de spermanţet, jurând că nu vor mai face.

Dar dacă le ştii secretul şi le vorbeşti frumos mai înainte de a aprinde iarăşi fitilul, poate că le ispiteşti să se mai scalde puţin şi pentru ochii tăi în apa înşelător de adâncă şi fierbinte a lumânării, înainte de a zbura. Ele se vor codi la început, apoi se vor răsuci încet printre valurile fierbinţi, ferindu-şi însă goliciunea de ochii oricui şi uitându-se rar la tine, cu sfială, pe sub gene, acoperindu-şi pieptul cu aripile strânse, poate tocmai pentru că ştiu că nu le poţi vedea....

Şi mai ţine minte: dacă aprinzi o lumânare ziua nămiaza mare, o lumânare în care mai stau

încuiate sub blănuri de ceară zânele, dezvelite de lumina care coboară în jos pe fir, ca un fugar din turnul unei temniţe, atunci când lumânarea se topeşte până la capăt, atunci când nu mai rămâne nimic-nimic din feştilă şi turnul din ceară a curs ca din clepsidră Timpul, nici din trupuşorul micuţelor prinţese nu va mai trăi decât un fior de câteva clipe. De aceea, vă rog, vă rog de două şi trei ori: nu, niciodată să nu ardeţi o lumânare până la capăt! Şi, dacă ochiul vostru cuminte a văzut, niciodată lumânările nu sunt arse până la capăt. Culegătorii de mucuri strâng resturile rămase şi le retopesc, făurind alte lumânări. În care se varsă şi trupuşorul prostuţelor domniţe de ceară, care nu au avut destulă vreme să-şi lase jocul şi să zboare. Şi sunt ele bucuroase că au iarăşi şi iarăşi loc să se joace şi să danseze...

Sigur, sunt unele zâne care înfruntă cu bună ştiinţă primejdia de a fi prinse în mici iceberguri de ceară, pentru o altă seară promisă, la fel de fierbinte. Şi care se lasă de bună voie îngheţate în somnul cerei, atunci când văd în umbra flăcării un prinţ dintre cei noi pregătindu-se să sufle, cu părere de rău, noaptea, în lumânare. Zânele acelea strâng atunci bine ochii, ca să nu simtă când li se face întuneric şi să rămână măcar cu chipul prinţului, luminat, sub pleoapele lor mici nici cât o lacrimă parfumată de gând...

Cele mai curajoase nu se gândesc însă la prinţi pregătindu-se să lase întunericul în voia nopţii, ci la nebunia de a pluti, spre o libertate neştiută, într-o lacrimă, atunci când pe trupul lumânării curg şiruri-şiruri picăturile fierbinţi. Lacrimile care curg nu sunt ale unui ochi fericit sau intristat, sunt mici statui ale Tristeţii, îngheţate la jumătatea drumului spre pământ, pentru ca oricine să le vadă, să le pipăie şi să ştie că există în lume şi destulă durere, tristeţe, disperare, dar şi bucurie, în timp ce zânele fără minte se zbănţuie în largul lor în lacul de sus, de la poalele flăcării...

Am întâlnit odată o zână care îşi urmase lacrima în zbor, mai departe decât celelalte lacrime prelingătoare. Picătura de ceară căzuse chiar pe vârful unei ghete ostenite. Călătorul aprinsese o lumânare, cerând puţin noroc de la Dumnezeu, înaintea unui alt drum lung şi primejdios. Călătorul porni la lung drum, curgând şi el - picătură vie de ceară în lungul drumului, mergând sub feştila soarelui şi odihnindu-se sub bătaia lunii. Uneori, atunci când soarele bătea prea tare, şi ceara de pe vârful ghetei drumeţului se mai muia puţin, zâna, trezită doar pentru câteva clipe din somnul său de ceară, zâmbea spre Călător, spunându-şi în sinea ei că acela trebuie să fi fost unul dintre prinţii de zi.

Desen de V. Cilincă

Petrica T. Hagioglu Dumitrescu

Sfânta Biserică

Biserica este întemeiată de Dumnezeu-Omul pentru mântuirea şi sfinţirea oamenilor. Numirea de Biserică se dă comunităţii celor ce formează poporul lui Dumnezeu dintre care unii vieţuiesc aici pe pământ, iar alţii triumfă în cer, aceştia fiind atât de drepţii şi sfinţii Vechiului Testament, cât şi toţi cei ce au vieţuit pe pământ după venirea Mântuitorului silindu-se să ajungă „la starea de bărbat desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos“ (Efeseni 4, 13), la care se adăugă şi îngerii.

Sfinţii Părinţi vorbesc despre o Biserică luptătoare, care se războieşte împotriva păcatului aici pe pământ şi despre una triumfătoare a îngerilor şi sfinţilor, care a învins în lupta împotriva răului.

Biserica luptătoare şi triumfătoare formează o singură unitate deplină, ele fiind în cea mai strânsă legătură una cu cealaltă. Sfânta Biserică are sensul şi de comunitate locală : „Şi de nu-i va asculta pe ei, spune-l Bisericii; iar de nu va asculta-ta nici de Biserică, să-şi fie sie un păgân şi vameş“ (Matei 18, 17).

Întemeierea Bisericii

Întemeierea Bisericii stă în strânsă legătură cu întemeirea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ, împărăţie despre care vorbesc şi profeţiile Vechiului Testament: „Fi-va în vremurile cele de pe urmă, ca muntele templului Domnului va fi întărit peste vârfurile munţilor… (Isaia 2,2); …Dumnzeul cerului va ridica un regat veşnic care nu va fi nimicit niciodată… şi singur El va rămâne în veci“ (Daniel 2, 44).

Sfântul Ioan Botezătorul spune: „Pregătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările Lui“ (Matei 3, 2; Marcu 1,3) şi însuşi Mântuitorul: „… Pocăiţi-vă căci s-a apropiat împărăţia cerurilor… S-a împlinit vremea şi s-a apropiat împărăţia lui Dumnezeu. Pocăiţă-vă şi credeţi în Evanghelie“ (Matei 4, 17; Marcu 1, 15).

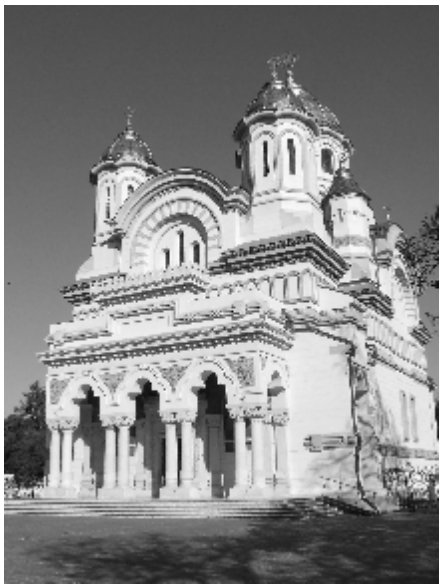

Mântuitorul nostru Iisus Hristos vorbeşte clar despre Biserica pe care o va întemeia nevăzut prin Jertfa Sa pe Cruce: „…pe această piatră voi zidi Biserica Mea şi porţile iadului nu o vor birui pe ea“ (Matei 16, 18); „Drept aceea luaţi aminte de voi şi de toată turma, în care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriţi Biserica lui Dumnuezeu, pe care a câştigat-o cu scump sângele Său“ (Faptele Apostolilor 20, 28).

Biserica a fost întemeiată în chip văzut în ziua Cincizecimii, când Duhul Sfânt s-a pogorât peste Sfinţii Apostoli şi în urma predicării Sfântului Apostol Petru, au primit credinţa botezându-se „ca la trei mii de suflete“ (Faptele Apostolilor 2, 41); după porunca Domnului: „Mergând învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh…“ (Matei 28, 19).

Întemeind Biserica ca organ pentru continuarea lucrării Sale mântuitoare în lume, Mântuitorul i-a dat acesteia încredinţarea şi puterea de a continua întreita Sa slujire: învăţătoroasă, arhierească şi împărătească, propovăduind adevărul Evangheliei neschimbat şi nealterat, curăţind de păcate şi sfinţind pe credincioşi prin Sfintele Taine şi conducându-i pe calea dobândirii vieţii veşnice.

Fiinţa Bisericii

În Biserică se cuprind trăirea în comuniune cu Sfânta Treime. Biserica este extensiunea vieţii divine în persoanele umane, făcută posibilă prin moartea şi învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Este o singură Biserică fiindă este un singur Dumnezeu.

Referitor la fiinţa Bisericii se pot preciza următoarele:

a) Biserica este un organ teandric în care viaţa umană se uneşte cu cea divină imitându-o pe aceasta după modelul arătat de Fiul lui Dumnezeu. Organismul acesta este întreţinut de prezenţa Duhului Sfânt. Mântuitorul a spus cu privire la aceasta: „Dar nu numai pentru aceştia mă rog, ci şi pentru cei care vor crede în Mine, prin cuvântul lor, ca toţi să fie una, precum Tu, Părinte întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una“ (Ioan 17, 20-21).

b) Biserica este întemeiată de Dumnezeu prin Fiul întrupat, prin moartea, învierea şi înălţarea Lui, după cuvintele Domnului: „că porţile iadului nu o vor birui pe ea“ (Matei 16, 19).

c) Existenţa păcătoşilor în Biserică nu poate atinge, nici afecta sfinţenia fiinţială a ei (a Bisericii), care rămâne fără pată (Efeseni 5, 27), sfinţenia ei fiind aceea pe care i-o dă Capul ei şi a Duhului Sfânt sălăşluit în ea, Biserica având menirea de a duce la mântuire şi pe ei.

Căci: „… dacă spunem că păcat nu avem ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi“ (Ioan 1,8).

d) Sfânta Biserică este şi instituţie, dar nu numai în sensul obişnuit de aşezământ juridic, de reglementare a raporturilor exterioare dintre membrii ei, sau a acestora cu cei din afară de ea; reglementare de opinii şi interese omeneşti, subiective şi schimbătoare, deoarece ea îşi are normele de viaţă de la Dumnezeu. Fiind întemeiată de Însuşi Hristos, Fiul lui Dumnezeu care este: „Calea, Adevărul şi Viaţa“ (Ioan 14,5).

e) Biserica are un aspect văzut şi unul nevăzut. Fiind comunitate a credincioşilor şi instituţie pentru ei, în sensul bunei orânduiri a vieţii lor, cu ierarhie păstrătoare şi propovăduitoare a învăţăturii lui Hristos şi administratoare a Sfintelor Taine, Biserica este văzută.

Nevăzut este însă Capul ei, Hristos, precum şi harul sfinţitor şi mântuitor din ea în Duhul Sfânt, ca şi unirea duhovnicească a mădularelor ei, credincioşii cu Domnul, unire tot aşa de nevăzută cum e cea a sufletului cu trupul.

f) De fiinţa Bisericii ţine şi infailibilitatea ei, care înseamnă independenţa ei faţă de greşeală; adică neputinţa ei de a greşi, întemeiată pe calitatea ei de Trup tainic al Domnului, care niciodată nu e despărţit de Capul sau Hristos Cel pururea viu. Prin administrarea Tainelor şi continuitatea clerului ei, Biserica asigură păstrarea neschimbată a învăţăturii revelate, precum şi dăruirea harului necesar mântuirii lor, „Biserica Dumnezeului Celui viu, stâlp şi temelie a adevărului“ (I Timotei 3, 13).

g) Biserica, odată întemeiată rămâne pentru totdeauna, ca şi Întruparea Fiului lui Dumnezeu, viaţa Bisericii intră în veşnicie împreună cu Capul ei Hristos. Între Biserica de pe pământ şi cea din cer există o legătură fiinţială, anume continuitatea comuniunii, fiindcă îndumnezeirea credincioşilor începută aici pe pământ, se continuă în viaţa veşnică alături de Dumnezeu, de îngeri şi de toţi sfinţii.

h) Privită fiind astfel fiinţa Bisericii, cele două aspecte ale ei, cel interior şi cel exterior se întrepătrund într-o realitatea teandrică, cu o parte vizibilă, dar pe care mintea omenească nu o va putea înţelege niciodată pe deplin; aceasta arătându-i permanenţa ei în veşnicie, puterea ei mântuitoare şi sfinţitoare, precum şi caracterul ei infailibil.

Însuşirile Bisericii

Simbolul credinţei mărturiseşte patru însuşiri sau atribute ale Bisericii: 1. Unitatea; 2. Sfinţenia; 3. Sobornicitatea sau catolicitatea (universalitatea); 4. Apostolicitatea.

1. Unitatea. Biserica este una şi unică, anume, Biserica lui Hristos, El Însuşi anunţând Apostolilor: „Pe această piatră voi zidi Biserica

Mea“ (Matei 16, 18). Biserica este una şi unică întrucât unul este Dumnezeu, unul este Iisus Hristos Capul şi întemeietorul ei, unul este Duhul Sfânt sălăşluit în ea, „… este un Domn, o credinţă, un botez, un Dumnezeu şi Tatăl tuturor…“; „… Au doară s-a împărţit Hristos“ (Efeseni 4, 4-6; I Corinteni 1,13).

2. Sfinţenia. Biserica este sfântă deoarece sfânt este Întemeietorul ei şi Capul ei Hristos şi sfânt este Duhul care sălăşluieşte în ea; este sfântă deoarece ea posedă mijloacele de mântuire şi sfinţire a credincioşilor; Sfintele taine; este sfântă, deoarece sfânt este scopul pe care îl urmăreşte: sfinţirea şi mântuirea credincioşilor: „Hristos a iubit Biserica şi s-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfinţească, curăţind-o prin baia apei, prin cuvânt şi ca s-o înfăţişeze Sieşi Biserica sfinţită neavând pată sau zbârcitură ori altceva de acest fel, ci ca să fie sfântă şi fără prihană“ (Efeseni 5, 25-27).

3. Sobornicitatea sau catolicitatea (universalitatea). Sobornicitatea este însuşirea sau calitatea Bisericii de a fi – deşi răspândită în toate părţile lumii – un întreg unitar, viu şi activ, peste tot pământul unde s-a răspândit creştinismul. Sobornicitatea Bisericii are două aspecte: extensiv şi intensiv. Cel extensiv exprimă prezenţa spaţială a Bisericii, pe întreaga întindere a lumii. Cel intensiv, arată conţinutul ortodox de valoare universală a vieţii Bisericii, puterea interioară de a păzi unitatea de învăţătură, cult şi conducere în comunităţile creştine din diferite părţi ale lumii.

Sobornicitatea este unitate spirituală, desăvârşită, în plenitudinea sfântă, rezultată din prezenţa unificatoare a lui Hristos. Dar prin expresia „sobornicitatea Bisericii“ nu mai exprimă şi modul de conducere al Bisericii, aceasta arătând că Biserica cea una, spre deosebire de fracţiunile care s-au despărţit de ea, stă pe temelia Sinoadelor sau soboarelor ecumenice din vremea când Biserica cuprindea întrega creştinătate.

Biserica Ştrfaniană de la Nicoreşti

Spectacolul folcloric şi problema autenticităţii

Eugen HOLBAN

Revitalizarea celor mai reprezentative valori folclorice care cândva au făcut parte din tezaurul spiritual al unei comunităţi săteşti, al unei zone sau subzone etnoculturale, a fost ignorată de specialişti, sau în cel mai „fericit“ caz, lăsată deliberat pe seama unor instructori, activişti culturali de tip stalinist, lipsiţi de cultură, de profesionalism şi chiar de bune intenţii. În loc să-şi spună cuvântul etnologii, etnomuzicologii etc. buni cunoscători ai spiritualităţii ţărăneşti, care ar fi valorificat, de altfel, rezultatele propriilor lor cercetări, şi-au spus cuvântul – şi, din păcate, încă şi-l mai spun – indivizi total nepricepuţi. Pe astfel de iniţiatori neiniţiaţi, nu-i interesa folclorul local. „Zona asta nu are folclor“ – declarau ei categoric, mai ales când nimereau într-un judeţ de câmpie şi, ferm convinşi de exactitatea verdictului dat, se apucau să-i înveţe pe săteni câteva cântece culese în mare grabă de pe la cursurile de „iniţiere“, ori „dănsuleţe“ – dansuri artistice, „nu ca astea de pe aici“. Când folclorul local apărea, totuşi, la vedere, „maeştrii“ nu mai aveau încotro; deveneau mai îngăduitori şi abordau şi unele piese „ţărăneşti“, străduindu-se, în mod sincer, de altfel – să le „înfrumuseţeze“, să le stilizeze, pentru a le putea scoate în lume. Practic, în locul jocurilor tradiţionale – hore, sârbe, etc. – care se desfăşurau în cerc, cu sau fără perechi la mijloc, au apărut dansuri dispuse în diagonale, în zig-zag, în trei sau patru drepte paralele – şi câte şi mai câte minunăţii în faţa cărora sătenii mai vârstnici au rămas întotdeauna nedumeriţi, char dacă muzica aducea cu cea a jocurilor româneşti. Această măsură ostilă, de falsificare grosolană a folclorului tradiţional, impusă cândva de instructorii moscoviţi, a avut darul de a eroda foarte grav legăturile populaţiei săteşti cu folclorul autentic. Iar când metoda a fost coroborată cu binecunoscutele măsuri administrative, ca: interzicerea horei satului, limitarea ori interzicerea totală a colindatului, a jocului cu măşti etc., efectul a devenit catastrofal. În paralel cu aceste forme degradante cu vădite implicaţii ideologice ostile, s-a practicat – şi, din păcate, se mai practiă pe alocuri – metoda includerii, în repertoriul unor ansambluri folclorice judeţene, jocuri, cântece şi chiar costume împrumutate din alte zone ale ţării.

Considerăm că rostul fiecărui grup, al fiecărui solist ori ansamblu comunal sau judeţean este acela de a purta mesajul spiritual al zonei din care provine şi pe care o reprezintă de fapt. În repertoriul ansamblurilor din judeţul Galaţi, bunăoară, nu îşi au rostul, nici Căluşul din Oltenia şi Muntenia, nici Arcanul din nordul Moldovei şi nici jocurile şi cântecele oşeneşti. Amestecurile acestea sunt justificate, deseori, ca o tactică a instructorilor de a prinde o ieşire în „afară“ – extrem de păguboasă, deoarece: cota valorică şi firescul interpretării actului folcloric nu pot fi atinse niciodată de interpreţi din alte zone ale ţării; interesul nostru este de a demonstra oamenilor de cultură din străinătate valoarea excepţională a folclorului românesc şi marea lui diversitate, atribute fundamentale bine conturate pe zone şi rar întâlnite la alte popoare. Or, când ansamblul folcloric – din Galaţi, de pildă – ar merge în străinătate cu piese luate din alte trei zone etnografice, situate la extremităţile spaţiului românesc, cărora li s-ar mai adăuga şi câteva „minunăţii“ artistice, moştenite din vremea activiştilor, asta ar demonstra însuşi faptul că în zona respectivă folclorul lipseşte cu desăvârşire.

Munca de cercetare şi culegere a folclorului, act cultural major, cere un deosebit efort şi multă competenţă. Înregistrând însă valorile folclorice şi depozitându-le, pentru a fi conservate în timp, oare putem spune noi că am făcut tot ce se putea face, că ne-am făcut întrutotul datoria, ca specialişti?

Primele încercări le-am făcut în domeniul ţesăturilor de interior. Rezultatele au fost de-a dreptul spectaculoase! Am observat, cu această ocazie, că sătencele care au abandonat de mai multă vreme repertoriul tradiţional de motive decorative, de compoziţii şi game cromatice, şi chiar categorii de obiecte, rămân de-a dreptul fascinate la vederea unei scoarţe noi, cu model străvechi, luat chiar de pe o zdreanţă aruncată de ele în cuşca câinelui, ori folosită ca preş la uşa bucătăriei. Ne-am dat seama că ceea ce le determina pe gospodine să manifeste indiferenţă ori chiar repulsie faţă de obiectele vechi, nu este doar efectul modei, ce sancţionează de obicei uzura morală a modelului, ci mai degrabă efectul neplăcut al uzurii fizice a obiectelor, uzură care, oferind o imagine inhibantă, îi anulează motivului orice şansă de a fi apreciat, reluat şi introdus în circuitul cultural curent. Ne aflăm aici în faţa unui rudiment de gândire arhaică, primitivă, unde frumosul nu putea fi conceput în afara aspectului fizic al obiectului purtător de mesaj artistic, în afara calităţii materialului din care a fost confecţionat. Negând valoarea fizică a obiectului, se nega şi valoarea lui artistică. Referindu-ne la modă, ţinem să precizăm că

fenomenul abandonării periodice a unor modele, ori teme, în favoarea altora, a fost dintotdeauna prezent în viaţa culturală a comunităţilor săteşti arhaice. Numai că, atât motivele cât şi temele care erau abandonate pentru o perioadă de aproximativ 20-30 de ani, precum şi cele care le luau locul, făceau parte tot din tezaurul artistic al comunităţii sau erau la fel de vechi şi de valoroase. Nu era vorba decât de o alternare a lor în timp, de o readucere în actualitate, prin alternare.

În trecut, ca şi acum, de altfel, „valurile" modei răspundeau tot unor preferinţe, unor opţiuni psiho-culturale ale generaţiilor tinere, de fapt ecoul unor dorinţe fireşti de reîmprospătare a repertoriului. Paradoxal, însă, împrospătarea nu se făcea cu modele străine sau create spontan de săteni, ci tot cu modele străvechi care fuseseră marginalizate o bună bucată de timp. Erau satisfăcute, astfel, atât dorinţa de înnoire proprie generaţiilor tinere, cât şi mecanismul perpetuării tradiţiei, propriu marilor culturi arhaice.

Importantă de semnalat este şi problema creaţiei propriu-zise, aspect prezent la fiecare generaţie, la fiecare grup şi, bineînţeles, la majoritatea indivizilor. Creativitatea individuală conferea multă prospeţime, nuanţe şi particularităţi relevante fiecărui obiect ori act folcloric, fără a afecta în vreun fel structura compoziţională şi orizontul artistic al culturii. De cele mai multe ori, reintroducerea unor valori spirituale în circuitul cultural curent, a unor teme ce fusesertă marginalizate temporar, se hotăra în cadrul familiei, şi mai ales, în dialogul tandru dintre bunici şi nepoţi.

Restaurare-revivacizare

În concepţia noastră, termenul de revivacizare îl include, în mod automat şi pe cel de restaurare, termen ce defineşte o intervenţie anterioară, strict necesară, mai ales acum, când populaţia de la sate cu care dialogăm noi, cea care ne mai poate oferi încă date despre folclor, este mult îmbătrânită şi rărită. În consecinţă, se întâmplă deseori ca şi unele piese folclorice deosebit de valoroase să fie redate de bătrâni într-o formă la fel de uzată ca şi cea a unor obiecte de lână, cânepă ori bumbac obiecte lucrate cândva de ei ori de părinţii sau bunicii lor. Suntem nevoiţi uneori să înregistrăm o piesă de la mai mulţi bătrâni, căci fiecare dintre ei poate reproduce un fragment ceva mai bine, pentru a ne face o idee aproximativă asupra ansamblului. La fel ca şi în cazul ţesăturilor uzate, şi în cazul folclorului literar-artistic, interpretarea defectuoasă a pieselor de către bunicii neputincioşi, „atinşi de timp", nu-i mai poate convinge pe nepoţi să le înveţe, iar ei se vor simţi mult mai bine în compania produselor zgomotoase şi vulgare ale cântăreţilor de duzină, în cazul în care vor dori neapărat să asculte, ori să fredoneze folclor.

Pentru a-i convinge pe nepoţi de valoarea folclorului local, am procedat la fel ca în cazul ţesăturilor de casă; am înregistrat cântecul de la bunicii lor, l-am oferit apoi unor solişti, ori unor grupuri folclorice din satul respectiv, interpreţi care au dat cântecului toată prospeţimea, toată strălucirea de altădată. Am contactat în acest scop cadre didactice de la şcolile săteşti şi chiar dascăli sau cantori de la biserici, oameni educaţi şi cu vocaţie, instructori în adevăratul sens al cuvântului, care aveau deja constituite grupuri de copii şi de tineri. Aceste grupuri interpretau de obicei prelucrări corale, piese de largă circulaţie şi, deseori chiar muzică uşoară (în această ultimă categorie nu intrau grupurile de pe lângă bisericile satului care au un program riguros alcătuit). Împreună cu instructori – profesori, învăţători, dascăli – am lămurit rostul unor detalii, a unor accente din piesele selectate şi propuse pentru revivacizare, deosebind rodul întâmplării de rostul profund al elementelor ce ţin de structura liniei melodice, ori a textului literar.

În acest context, etnologul – etnomuzicianul – trebuie să fie neapărat prezent, mai ales la primele repetiţii chiar dacă instructortul, dirijorul este acela care se ocupă direct de pregătirea grupului. În continuare este nevoie de el, pentru a interveni în cazul unor greşeli de interpretare şi care pot fi mai uşor evitate şi reparate la început, decât după însuşirea, învăţarea lor. Perspectiva unor colaborări fructuoase cu un specialist este un foarte bun stimulent, atât pentru instructor, cât şi pentru copiii sau tinerii din grup. Din acest moment munca lor capătă un alt sens.

În funcţie de competenţa şi stăruinţa etnologului ca şi de vocaţia instructorului, se poate obţine o interpretare fidelă şi expresivă, apropiată de structura şi valoarea reală a piesei. Reuşim să atingem, astfel unul din scopurile fundamentale ale intervenţiei noastre, să restaurăm şi să revivacizăm piesa folclorică, la o valoare cât mai apropiată de cea originală. Înregistrând şi această formă revivacizată şi depunând-o la arhivă, alături de forma sau formele „crude", culese de pe teren, vom putea considera că o primă etapă a operaţiunii noastre a fost încheiată.

Folclorul şi Biserica

Înjghebarea unui grup folcloric este la îndemâna oricărui intelectual cu vocaţie şi cu oarecare cunoştinţe în domeniul muzicii şi, mai ales a folclorului muzical. Din momentul formării şi instruirii, un grup folcloric de copii sau de tineri devine un veritabil

mesager al folclorului autentic. În zilele sau perioadele calendaristice consacrate, copii merg să colinde, merg cu capra, cu uratul etc., fie în grup compact, fie împărţiţi în cete. Ei vor putea apoi participa la festivaluri zonale, naţionale sau chiar internaţionale, arătând lumii adevărata faţă a culturii ţării noastre. Rolul lor este ca peste tot să contracareze impostura, prostul gust, vulgaritatea îmbrăcate în haină folclorică.

Visam odată, la o reanimare a vieţii spirituale a satului, în plan general. Bineînţeles, această reanimare, în toată complexitatea şi splendoarea ei de altădată, pare acum de neconceput. Folosind însă firele - subţiate considerabil, dar din fericire neîntrerupte – ale unor categorii sau genuri folclorice şi căutând locul unde am putea interveni, vom încerca să restabilim, măcar parţial, circuitul cultural tradiţional.

Dacă luăm colindatul, cu repertoriul tradiţional al colindelor şi cu mecanismul transmiterii şi preluării lor, vom constata că locul bunicilor de altădată îl vor lua acum etnologii, instructorii grupurilor, ca mai apoi această misiune să fie preluată chiar de membrii grupurilor de elită.

Să ne imaginăm că în postul Crăciunului, fiecare diriginte sau învăţător din şcoală îşi va planifica în orele de diriginţie, printre alte activităţi, şi un program de colinde, de studii şi repetiţii. Şcoala va trebui să fie dotată în acest scop cu mai multe casete conţinând colindele tradiţionale locale sau subzonale.

Avem în vedere şi apropierea grupurilor folclorice săteşti de biserică. Învăţând din complexa muzică bizantină, membrii grupului vor reuşi să pătrundă spre rădăcina unei culturi de excepţie. Ei îşi vor lărgi în felul acesta propriul orizont cultural, apropiindu-se prin credinţă şi cunoaştere, de orizontul spiritual al ţăranilor de altădată – condiţie fundamental necesară unor autentici interpreţi de folclor. Ţinând cont că ţăranii – cei care au creat, au cizelat, au conservat şi au transmis folclorul românesc, au fost buni creştini, iar degradarea brutală a vieţii culturale săteşti din ultimii 50 de ani corespunde perioadei de prigoană a credinţei, considerăm că una dintre căile prin care am putea reveni la o viaţă culturală mai apropiată de cea a satului tradiţional se află în strânsă legătură cu revenirea la o viaţă religioasă normală.

Există deja, în judeţul Galaţi, câteva grupuri de copii între 8-15 ani (cum e grupul folcloric din Piscu, condus de doamna învăţătoare Frumuşanu Balaşa, dotată cu energie şi voinţă ieşite din comun) care cântă, pe lângă doine, balade, colinde, etc. şi Prohodul, la nivelul unor coruri studenţeşti de la institutele teologice.

Spectacolul folcloric şi problema autenticităţii . Interpretarea

Străduindu-se să înţeleagă caracterul actului tradiţional folcloric, cu toate nuanţele şi subtilele lui modulaţii, instructorii şi elevii unui grup interpretativ au tendinţa să imprime pieselor o notă de originalitate, proporţională cu inteligenţa şi sensibilitatea proprie – atribut mult râvnit şi de interpreţii consacraţi.

Interpretarea este un punct deosebit de sensibil pentru folclorul nostru. Imprimarea unei cât mai mari doze de originalitate şi de personalitate este un lucru firesc, numai că ambiţia nu e întotdeauna dublată de cunoaşterea şi înţelegerea folclorului. Exagerând, ei reuşeşc să scoată deseori folclorul tradiţional din propriul lui orizont stilistic, prin ignorarea unor elemente esenţiale care par, la prima vedere, detalii întâmplătoare şi nesemnificative. Aceste interpretări marcate şi de o anumită virtuozitate, de calităţi vocale excepţionale, „îmbunătăţite“ substanţial, reuşesc să creeze un fel de „altă specie“ folclorică, mult gustată de o mare parte a publicului, dar a cărei artificialitate devine mult mai supărătoare din momentul în care descoperim adevărata dimensiune estetică şi ritualică a pieselor originale. Trebuie să menţionăm că din această categorie nu fac parte soliştii de talia Sofiei Vicoveanca, Grigore Lese, Ioan Bocşa, Nicolae Furdui Iancu, fraţii Petreuş, Maria Ciobanu, Mioara Velicu, şi alţi câţiva artişti situaţi prin inteligenţa, cultura şi sensibilitatea lor, la o cotă valorică excepţională.

De fapt există trei categorii de interpreţi: 1) de excepţie, remarcaţi prin repertoriul ales, calităţi vocale, cultură şi inteligenţă; 2) dotaţi cu calităţi native chiar foarte bune, dar greşit orientaţi; 3) rapsozi de duzină, submediocri, care fac parte din formaţii constituite mai ales prin oraşele de provincie (ale căror improvizaţii ating cota penibilului agresiv prin pieţe şi mijloace de transport în comun).

După părerea noastră, interpreţii nu trebuie să caute cu orice preţ să-şi impună propria lor originalitate, nici să nu accepte neapărat soluţia imitaţiei fidele a altor interpreţi, chiar foarte buni. În primul rând, ei ar trebui să aprofundeze cunoaşterea folclorului în toată complexitatea sa estetică, ritualică şi social-istorică. Bogăţia de sensuri şi de nuanţe, proprie folclorului nostru, relevată deseori prin accente de mare subtilitate artistică, mai ales în zonele de interferenţă a genurilor, este greu de sesizat de cei care nu au învăţat folclorul, trăindu-l ori nu l-au descoperit printr-o aprofundare a studiului ştiinţific.

Numai pătrunzând în profunzimi, ei pot descoperi valori expresive de mare ţinută artistică, a căror exprimare corectă, nuanţată corespunzător, va contribui categoric şi la conturarea propriei lor personalităţi artistice.

Este adevărat că folclorul cules de noi, mai ales în ultimele decenii, sau cel aflat încă în memoria unor săteni şi care urmează a fi cules, este uneori confuz, din cauza poluării exesive sau a insuficenţei cunoaşteri şi pregătiri a celor ce se ocupă de acest domeniu şi care nu înţeleg adevărata valoarea a unor accente, detalii sau fragmente. El poate oferi elemente ce par accidente nesemnificative, dar care în realitate sunt expresii ale unor stiluri arhaice de mare profunzime estetică şi care au supravieţuit în timp, cât şi adaousuri devalorizatoare, rod al imixtiunilor din ultimele decenii.

De aceea este nevoie de o colaborare între instructori şi etnologi autentici, căci numai prin cunoştinţe, experienţă şi rigurozitate ştiinţifică, adevărul artistic din cultura ţărănească poate fi găsit mai uşor.

Artă şi sacralitate

Există opinii care susţin că actul folcloric nu trebuie să se petreacă şi dincolo de cadrul lui tradiţional, din cauza „pierderii" aspectului său ritualic. Dar, în cazul acesta ar trebui să renunţăm la toate festivalurile naţionale şi internaţionale de folclor! Desigur, spaţiul ideal de manifestare a folclorului rămâne tot satul. Însă, nu spaţiul poate fi învinuit de gravele deteriorări ale spiritualităţii ţărăneşti. Dacă ne referim, de exemplu, la colindat, în majoritatea satelor noastre copiii colindă ca şi altădată respectând întru totul spaţiul socio-cultural şi timpul calendaristic tradiţional. Numai că, deseori muzica şi textele colindelor interpretate de ei nu provin din repertotiul tradiţional al comunei sau zonei respective, sunt de slabă factură artistică şi interpretate neconvingător.

Formal atât copiii colindători, cât şi sătenii adulţi respectă tradiţia, dar absenţa pieselor tradiţionale locale înseamnă şi absenţa mecanismului de transmitere-preluare a tezaurului spiritual. Caracterul ritualic şi sacralitatea actului folcloric sunt de asemenea atenuate. Starea emoţională – în trecut, declanşată spontan, din prima zi de pregătire a colindelor şi care dura o perioadă relativ lungă – se desăvârşea, ajungând la o maximă tensiune în ziua de Ajun. Ori, în momentul de faţă, emoţia este mult diminuată, chiar în prima zi a colindatului.

Pe vremuri, a colinda însemna a săvârşi un act sacru, ce trebuia pregătit cu multă seriozitate. Zona noastră a conservat până azi multe elemente din riturile iniţiatice, cu numeroase zile închinate Hilichilor, Chilichilor, cu „Noaptea Sfântului Andrei", „Noaptea lupului", „Noaptea stafiilor", cu ritualul privegherii usturoiului etc., după care am putea reconstitui cadrul socio-cultural în care erau învăţate colindele şi care influenţa direct starea psihică a colindătorilor şi a membrilor comunităţii săteşti.

În ziua sacră, în care emoţia stârnită de colindători se confundă cu însăşi valoarea pieselor interpretate, respectarea cadrului şi a timpului tradiţional se reflectă asupra evenimentului şi suportă desigur derogări. În cazuri speciale, unele grupuri de colindători, cele foarte bune, pot fi luate din sat şi deplasate şi în alte spaţii decât cel tradiţional, la festivaluri, la spectacole de amploare, organizate în perioada Crăciunului.

Arta, cu toate categoriile şi expresiile ei s-a născut în procesul desăvârşirii şi specializării riturilor magico-religioase. Mult discutata convertire a scenariului (actului folcloric), de la forma lui ritualică „pură" la cea cu valoare estetică excepţională, ori abandonarea părţii ritualice în favoarea spectacularului, a avut loc probabil într-o epocă foarte îndepărtată, dar nu prin abandonarea ritualului, ci prin perfectarea lui, odată cu actul artistic. Martore ne sunt imaginile plastice, instrumente fundamentale ale riturilor din paleoliticul superior şi mai ales din neolitic, cu valoare nedepăşită până în prezent. Fără a fi confundată cu actul magic, arta arhaică este un rod intim al lui – aşa cum putem spune că performanţa artei din toate timpurile, chiar de când nu mai are legături directe cu ritualul, este magie pur şi simplu.

Trebuie, totuşi să recunoaştem că primii mari „regizori" şi „scenarişti" de spectacole folclorice au fost vracii, şamanii, preoţii precreştini etc. şi că revelaţia magică obţinută de ei (chintesenţa „spectacolului") era exprimată prin forme-expresii, expresii artistice şi nu prin altceva. Excepţionalele valori ţărăneşti ce ne-au parvenit din timp, conservate în forma lor arhaică, provin dintr-un stadiu de apogeu al acelei mari culturi, în care ritul atinsese forma desăvârşirii sale, prin desăvârşirea mijloacelor de expresie artistică.

Dacă grupurile pregătite de noi vor reuşi să atingă adevărată cotă valorică a unui act folcloric, nu alta decât cea care ne-a parvenit din acel orizont arhaic, ele vor reuşi să desăvârşească de fapt şi ritualul, în esenţa lui.

ANIVERSĂRI ESENŢIALE

ALEXANDRU MIRAN – 80 DE ANI DE VIAŢĂ ŞI 50 DE ANI DE POEZIE PĂSTOR DE RAZE ÎN LUMINA LUI SIRIUS

Cezarina ADAMESCU

Personalitate marcantă a culturii româneşti Alexandru Miran s-a născut la 1 octombrie 1926 în Deda, judeţul Mureş. A absolvit liceul la Colegiul Naţional Sf. Sava, iar studiile universitare, în 1951, la Facultatea de medicină din Bucureşti. A lucrat iniţial ca pediatru la Tecuci, apoi între 1956 şi 1987 în cadrul unor clinici de pediatrie ale Institutului Medico-Farmaceutic din Bucureşti. A debutat editorial ca traducător din elină, contribuind cu versiunea română (semnată Alexandru Pop) a două piese de Euripides la realizarea antologiei „Tragicii greci" (1958). A debutat cu versuri proprii în revista „Ramuri" (1968) şi i s-a publicat prima carte de poezii, „Adevărata întoarcere", în 1969. Aceasta a fost urmată de volumele : „Locul Soarelui" (1970), „Moartea Penelopei" (1971) „Alegerea lemnului" (1974), „Cronică" (1977), „Cronică II" (1978), „Casa de lemn" (1983), „Sub semnul Capricornului" (1985) şi „Năvodul" (1986). Cu excepţia unuia, toate aceste volume de versuri au apărut sub redacţia şi prin grija lui Mircea Ciobanu. A continuat să traducă treptat din greaca veche opera poeţilor tragici, izbutind să încheie transpunerea în româneşte, pentru prima dată integral şi de către acelaşi autor, a moştenirii lui Eschil (şapte piese) şi a lui Euripides (nouăsprezece piese). Dramele au fost cuprinse în mai multe cărţi, apărute între 1965 şi 1996. Pe lângă acestea a tălmăcit şi o comedie de Aristofan. Pentru traducerile din dramaturgia antică a primit premiul Uniunii Scriitorilor în 1976, 1982 şi 1996, iar mai multe piese au fost jucate de teatre din Bucureşti şi din ţară, la televiziune şi în emisiuni de teatru radiofonic.

O poezie lucidă, livrescă, practicând tectura directă, sugestivă, revelatoare care face deosebirea dintre mimesis şi imaginaţie, o poezie a identităţii umane transpusă în contextul actual sau istoric, în acest al doilea mileniu al întrupării Logosului, frânturi de peisaje sufleteşti cu multe colţuri luminoase ori umbrite de melancolia ireverstibilităţii timpului, o poezie de substrat parabolic şi alegoric, care nu se ştie ce impact poate avea într-o societate calată pe eficienţă, iată ce ne oferă, volumul „Poezii", al acestui prestigios autor, volum apărut în 1998 la Editura Vitruviu, Bucureşti. Şi de asemenea, o poezie a cămăşii de ivor, primenită şi primenitoare care ne aduce aminte de spusele poetului leton Immants Ziedonni : *„Îmbrăcaţi haină albă şi scrieţi dimineaţa"*, ori, mai aproape de noi, dar în acelaşi context, cum scria distinsul Nicolae Dabija : *„Numai în cămaşă ar trebui să scrii/ şi numai dimineaţa"*.

Şi mai cu seamă, o poezie fluentă, curgătoare, al cărei suport intim este intelectul, extrem de cerebrală, căutând să-şi reprime urmele de tandreţe, de iubire, cu întregul alai de simţăminte care îi incumbă : inimă, dor, depărtare, disperare, îndoială, etc., bine cumpănită pe terezia lui Cronos ori plimbată ca un strop de vin nobil prin cerul gurii până ce papilele gustative vor da semnalul. Şi aceasta nu pentru că iubirea ar fi

ignorată sau ar lipsi, ci pentru că este ridicată la un alt strat, trecând pe plan spiritual la fel ca iubirea Sfântului Francisc pentru „mica sa plăntuţă", Sfânta Clara de Assisi. Poate de aceea este aşezată pe postamentul ideii şi al construcţiei riguroase, exacte, parcă din nevoia de a rezista şi a dăinui peste veacuri şi de a nu fi atinsă de ochi, mâini sau buze nevrednice.

Toate acestea rezidă dintr-un respect extraordinar pentru cuvântul scris, rostit ori gândit, ştiut fiind că „din cuvintele tale te vei mântui şi din cuvintele tale te vei osândi", aşa cum stă scris în Sfânta Scriptură.

Ca un imens receptacol al valorilor civilizaţiei, autorul de faţă, reputat traducător din vechea elină, ne pune la îndemână chei potrivite pentru a pătrunde, fie şi pe vârfuri, în această lume apusă dar pentru noi încă vie, fascinantă, mistică, leagăn al tuturor legendelor şi miturilor străvechi care răzbat ca un arc de foc peste milenii, transgresând spaţiile, vremurile, concepţiile şi rămasă ca un tezaur nesecat de spiritualitate din care se inspiră şi azi, atâţia oameni de cultură şi artă.

În puţinătatea spiritului nostru, să încercăm să păşim în această lume care ni se deschide larg, graţie trudei acestui erudit neobosit care ne ia drept martori ai transfigurării cuvântului în viaţă.

În *„mănunchiul de raze scris în granit al luminii lui Sirius"* (*„Năvodul"*), păstorul nomad, încărunţind cuminte, cântă cu buze de lut, în cheie imnică, elegiacă ori psaltică suferinţele ce-şi află transfigurarea în marea cea dinăuntru, în cele mai diverse peisaje ale sufletului.

Sobru şi sugestiv, având cultul sacru al valorilor, în spiritul elenisticii clasice, autorul caută inferferenţe şi zone de comunicare în istoria nemijlocită ori reflectată a civilizaţiilor antice, cu aderenţă la specificitatea spiritualităţii româneşti.

Adeseori scos din contingent şi transferat în transcendent (un alt tărâm al poeţilor), cu o putere de sugestie revelatoare şi cu o rectitudine exemplară, autorul îşi valorifică întregul său har literar în formele clasice de la izvoarele civilizaţiei antice : sonetul, catrenul, forme fixe ale lirismului clasic în forma lui arhaică, imnul, elegia, oda, poezia psaltică (o poezie izvorâtă de foarte departe şi adusă până în fibrele cele mai intime ale spiritualităţii actuale). Alteori, ieşind din tiparele clasicului, lasă loc unei exprimări libere, concise, clare, limpezi. Substratul parabolic şi alegoric al acestor reprezentări, concretizat în imperative didactice superioare, rezidă din transcrierea vieţii înseşi, „de la începuturi şi până la plăsmuirile din urmă", dar fără a fi moralizator cu tot dinadinsul, fixează repere etice fundamentale pe care autorul însuşi nu le încalcă, dar le respectă cu sfinţenie.

Dintr-un vers al candorilor în care totul se frăgezeşte, trecând printr-un hieratism aparte, până în zona acut senzorială a poeziei pătrunsă de un suflu ardent, specific programatismului etic al generaţiei sale, universul liric al acestui promotor al frumosului ca şi concept, înveşnicit în forme şi însemne clasiciste, capătă valenţe neobişnuite reflectate în câteva teme existenţiale : naştere, moarte, destin, adevăr, ori antinomicele efemeritate-veşnicie, expuse cu rigoare şi măiestrie artistică.

Precum cei din antichitate din a căror sevă s-a nutrit şi în care se scaldă precum crinii în roua matinală, autorul este un poet al efemerului râvnind veşnicia. El posedă ştiinţa cogniţiei îndelung exersate dar a acelui tip de cunoaştere care poate înnobila suflete. Şi de vreme ce a dat această intenţionalitate operei sale tutelare, întemeiată pe idealuri înalte şi repere sacre ce edifică suflete, substanţa culturală migrează parcă spre alte emisfere,

într-o orchestraţie amplă, „ca un răsunet în adânc de catedrală”. (*„Preludii pentru psalmi”*).

Înfrânându-şi cumva fiorul orfic, fie din spaima de a tăcea, fie din frica de a scrie nestăvilit orice şi oricum, lucruri gratuite, nevrednice de condiţia sa de creator, poetul nu doreşte *„precum robii slabi de oase”* să dobândească *„prea lesne nemurire”*, ci stă *„de veghe, seara, dimineaţa”* (*„Cinsteşte vântul”*) la hotarele sinelui, pentru a-l cunoaşte, a-l îmbunătăţi şi a-l răsfrânge, astfel, înnobilat, spre semeni. Dimensiunea sacră este fundamentală, căci, o cultură neluminată de har şi de credinţă nu poate dăinui şi e alcătuită din soliditate, inocenţă şi putere de jubilaţie. Drept consecinţă, de multe ori, senzualul devine dimensiune spirituală şi accede spre înălţimile rarefiate, acolo unde fiecare tindem. Având un resort interior introspect, autorul urmăreşte personajele din perspectiva dinamică a devenirii. Personajul, fireşte, e omul ca peisaj, cu proiecţia umbrei sale, omul în care viaţa palpită plenar şi care revendică desprinderea de lut prin – şi mai adâncă – pătrundere. O caligrafie a stărilor interioare a acestei tipologii sociale ne relevă însă o visceritate în suferinţă, o imensă gamă de trăiri transpuse în senzaţii pe care organul material al sufletului le percepe în orizontul domesticităţii şi pe care, efectul de ecou le amplifică până aproape de paroxism.

Rigorile prozodice ale formelor tradiţionalist-clasicizante, glisând între intelectual şi livresc, dau o poezie cu pedigree ce îmbracă haina imagistică, având gustul stampei lucrate cu grijă la lumina unei fine introspecţii spirituale. Este vorba în acest amestec de modernism, tradiţionalism, îmbrăcat în ţinută clasicizantă, de un fel de incunabule încercate cu scoica urechii, în stare de a crea un confort interior plăcut, un fel de matematică a poeziei de un rafinament stilistic cu totul special, un buchet de jocuri livreşti al hieroglifelor şi ideogramelor poetice. Având tragismul lui Orfeu purtându-şi lira la poalele Olimpului şi jinduind urcarea spre muntele tutelat de zei, Alexandru Miran spune : *„din atâta zestre bună,/ nu mi-au rămas decât mirarea,/ părerile de rău crestate pe mesteceni/ şi tragica singurătate lângă piramide” („Brahms de jale”). „Parc-aş dori/ Înaltul să coboare mai aproape/ de carnea şi de flacăra făpturii” („Brahms de jale”).* Edificator aici e îndemnul la desprindere, la zburare. Corăbiile şi corăbierii grăbiţi, cu pânzele înfoiate de valuri, zboară *„spre insulele fumegânde”* – unde toţi sunt aşteptaţi. Dar mai înainte de marea zburare spre asfinţit, poetul îi îndeamnă pe corăbieri: *„Ci doar în sufletele voastre/ să căutaţi a desluşi urmarea căii,/ nici unul dintre noi să nu-şi trădeze rostul,/ adâncul sâmbure de zbucium” („Brahms de jale”).*

Iată ce imperative înalte sunt necesare – desluşirea şi urmarea căii şi netrădarea rostului propriu, a menirii fiecăruia, ceea ce poate genera adâncul sâmbure de zbucium.

În apa neîncepută a poemelor sale, spaţiul este un reper identitar, o formă a verticalităţii în care poetul *„stă de veghe, dezlegat, afară”*, la pânda cea sfântă întru lucrare, nemaităinuindu-şi bucuria de a zidi un *„Cuvânt împreună despre rostirea românească”* – aşa cum a spus şi filozoful C. Noica.(…)

În galeria poeţilor români contemporani, Alexandru Miran este şi va rămâne o personalitate itinerantă prin istoria, cultura şi civilizaţia vechii Elade, a cărui vocaţie este de a scoate la iveală, cu ochi de Argus, o lume sprijinită pe principii estetice, o lume în care ne-am putea regăsi puri, demni şi frumoşi, aşa cum vom fi fost, fără îndoială, în primele începuturi…

Vasile PLĂCINTĂ

UNUI POLITICIAN
Politica se face greu
În viaţa de parlamentar;
Un leu rămâne leu mereu
Chiar dacă-i prost ca un măgar.

UNUI POET NETALENTAT
Nu-i rupt din cer, dar e poet
Origini bune nu prea are:
E mândru, egoist, şiret…
Alte talente nu mai are.

ARICIUL
M-a înţepat
Şi cred că-i place
Că s-a-mbrăcat…
La patru ace.

LINGĂII
În aceste vremi perfide
Adevărul e profund
Unii-s nişte „linge blide"
Alţii-s nişte „linge fund".

TĂRIA ROMÂNULUI
Spun strămoşii legendari
Şi să ştiţi că e pe bune:
Sunt românii foarte tari…
Când fac ţuica lor din prune.

DESTIN
Astă-vară un ţăran
Şi-a luat un cal avan,
Şi de-atuncea hărmăsarul
A avut noroc… cu carul.

UNUI INSTRUMENTIST
Cu talentul tău mă-ncânţi
Prin bucata care-o cânţi
Te-aş plăti şi în valută
Dac-ai face… o tăcută.

NEDUMERIRE
Azi îmi fac prieteni greu
Mai ales că nu am bani:
Un prieten de al meu
Valorează… cinci duşmani.

LA ORA DE EDUCAŢIE
(profesorul către elev)

- Recunoaşte, fără rost
  L-ai jignit, făcându-l prost?
- Recunosc fir-ar să fie,
  N-am ştiut că el nu ştie!

RESEMNARE
Frunză verde solz de peşte
Un proverb ne spune bine:
Omul prost nu-mbătrâneşte
Că… politica îl ţine.

CORUPŢIA LA NIVEL ÎNALT
În ţara asta democrată
Minciuna este deputată,
Hoţia este senatoare
Independentă de culoare.

CUTREMUR
Pământul s-a cutremurat
Şi rău s-a speriat nevasta,
Dar eu să ştiţi, m-am bucurat -
Ceva mai mişcă-n ţara asta!

DEZILUZIE
Mă zbat degeaba, tot un drac,
Că viaţa-i grea, podoaba:
Din lume, stat, cel mai sărac
E statul… degeaba.

IMPREVIZIBILUL
Azi pentr-acest „picior de plai"
Niciunul nu-şi mai rupe gâtul:
Politica-i un putregai
Iar guvernanţii… dau cu râtul.

CREATIVITATE
Prin eforturi şi demersuri
Poetesa, oameni buni
Toate cărţile de versuri
Le-a născut la şapte luni.

Clubul "VERVA"

UNUI SERVIL
Aplecându-se de-ajuns
După orişice favoare,
Cu spinarea a ajuns
Ca un semn de întrebare!
Cezara Adamescu

PRO ŞI CONTRA
Femeia-i un medicament
Ce mulţi o iau în mod frecvent
Când este tânără şi fată;
Pe urmă-i contraindicată!
Constanţa Apostol

LA O ÎNTÂLNIRE
Lăsând ideile să se confrunte
Am discutat atât de amical ,
Că m-am ales cu un cucui în frunte;
Acesta-i semnul meu… electoral!
Ion Bahu

UNUI MEDIC
Că e un medic minunat,
Nicio-ndoială nu încape;
Pe mulţi, se zice, i-a salvat,
Dar cine stă să-i mai dezgroape?!
Iulian Bostan

LEGEA BUGETULUI
Această lege prea săracă
Ce statul astăzi o promulgă
Mai mult se-aseamănă c-o vacă:
Prea mulţi se-nghesuie s-o mulgă.
Constantin Cristian

SFAT PĂRINTESC
Aflând c-o duce bin-n puşcărie,
I-a scris, urgent, băiatului, aseară:
- Să nu faci dragul mamei, vreo prostie
Ca să te dea, disciplinat… afară!
Ion Moraru

PRIN SPITALE
Reflectăm într-o clipită,
Graşi şi slabi, de ne privim,
Câtă lume-i chinuită
De… regim!
Vasile Bârzu

POETUL PRIVATIZAT
Cu o şoaptă-n urechiuşă
Soaţa i-a grăit subtil:
- Scoală, c-au sosit la uşă
Patru critici… în civil!
Vasile Plăcintă

FEMEIA
Femeia e ca un pahar,
În care vinul e-un simbol:
Îl cercetezi de are har
Şi vrei să-l vezi cu fundul gol!
Dan Căpruciu

GUVERNARE ÎN TRANZIŢIE
La aşa o guvernare
Singurul remediu bun,
E să ţinem Postul Mare
Pân' aproape de… crăciun!
Ion Grosu

CORELAŢIE FIREASCĂ
Un adevăr desprins din viaţă
Pe care-l ignorăm în grabă:
Cu o „politică de piaţă"
Economia-i de tarabă!
Nicolae Săvulescu

PORTRET DE BULEVARDIST
Enormă şi greoaie,
Pe-un capăt atât de mic
El poartă păr o claie
Iar dedesubt… nimic!
Viorica Bejenaru

DISPONIBILIZĂRI IDEALE
Cred c-ar accepta şi mâine
Şi le-ar fi mai mult pe plac,
Dacă cei ce-s scoşi din pâine
Ar intra în… cozonac!
Nicolae Precupeţu

EVOCĂRI
Corupţia se dovedeşte
Că nu ar fi de condamnat:
E singura care uneşte
Mai mult puterile în stat.
Gheorghe Dănăilă

CONSTATARE TRISTĂ
Spunea Vlahuţă, patriot de rasă:
- Minciuna stă cu regele la masă!
Dar azi intervenind alte mutaţii,
Ia „prânzul“ la diverse publicaţii.
Gheorghe Enăchescu

PĂLĂRIA
O altruistă milostivă
Ce depăşeşte omenia,
Că ocroteşte deopotrivă
Inteligenţa şi prostia.
Florin Cristea

MADRIGAL OPORTUNIST
O, tu, irefutabilă Prostie
Cu-atâtea opţiuni majoritare,
De-acuma mă închin doar ţie,
Fiindcă ai ajuns atât de mare!
Paul Dumitrescu

RESTRICŢII
De când e brânza peste-o mie
Şi e mai scump ca pâinea, oul,
I-am spus nevestei ca să ştie:
De azi institui… embargoul!
Victor Feru

MÂNDRIE POSTREVOLUŢIONARĂ
Ca urmaş al lui Traian
Sunt, scuzaţi-mi pledoaria,
Încălţat ca un roman…
Scris de Stancu Zaharia.
Paul Horia Negulescu

UNUI AMIC
N-are inimă păgână:
Când am fost la o adică
Mi-a întins şi el o mână
Să-şi dea seama că îi pică!
Aurelian Ghelase

CAPRICIILE VREMII
De un timp la noi în ţară
Vremea straşnic se impune
Poţi să-ngheţi şi-n plină vară
Când vezi preţul la căpşune.
Vasile Largo

aurel scarlat

Vânătoare de iepuri

Sticla cu vin alb strălucea în toată splendoarea ei pe masa din bucătărie. Lângă sticlă, două pahare. Două pahare ca două sanctuare. Eu nu le admiram din pricina realizării lor artistice. Aşteptam cu emoţie să vină gazda să le umple.

Nu trece mult timp şi Stancu Fâneţeanu îşi făcu apariţia cu un zâmbet parcă împrumutat din lumina molcomă a strugurilor. Rieslingul susura în pahare făcând mărgele. Fâneţeanu, ca un adevărat idolatru, admira apele verzui-ruginii.

- Ia şi bea, nu mă aştepta pe mine. Azi nu mă simt aşa bine, însă mata bea, că e bun tare la vremea asta.

- Într-adevăr, vinul acesta nu se poate bea fără sifon. E foarte tare, te ia şi te duce unde ştie el.

- Aşa e, nu poţi băga degetul în pahar, o întoarse gazda cu voce moale.

- Iată, sunt nevoit să-ţi mărturisesc fără ocol că dreptatea îţi aparţine.

- Apăi, cu dreptatea e o vorbă: „Ai dreptate, la poliţie tot te bate."

- Bine le croieşti, nene Fâneţene, corect, da de unde le mai scoţi că prea se potrivesc.

- Vino mai des pe la mine, fiindcă timpul trece şi ne lasă în singurătate.

- Vinul are măreţia lui, dar, când îl risipeşti, se face şarpe, te muşcă şi te lasă în drum.

- Haide, lasă filosofia, să-ţi povestesc o întâmplare trăită de mine mai demult. Pasiunile sunt ca meseriile, nu se uită, chiar dacă nu se mai practică.

- Te ascult, Dumnezeu este îndurător iar ochiul său nevăzut este mântuirea noastră.

- Într-o iarnă, am plecat devale, în pădurea Torceştilor, după iepuri. Am ales o răspântie unde ştiam că e trecerea lor. Camuflat, stăteam pe un sac de paie aşteptând vânatul. Se înseră. Luna dădea o strălucire stranie zăpezii. Era imposibil să-mi scape vreo mişcare. Deodată a apărut unul. Poc, jos cu el. Apare al doilea, la fel. Şi tot aşa până am doborât opt bucăţi. Când l-am aranjat şi pe al nouălea, am înlemnit. În liniştea aceea astrală, care se aşternuse după ultimul foc de armă, am auzit o voce: Măăă, nu-ţi ajunge câţi ai împuşcat?!

Nu-mi venea să cred că putea să fie şi altcineva la ora aia în pădure.

Amfitrionul făcu o pauză pentru a-şi aduna gândurile. Amintirea trecutului îi schimbase înfăţişarea.

- Ei şi omul acela n-a venit spre matale, să vă cunoaşteţi?

- N-a venit. Risca să-şi părăsească locul de pândă şi n-ar fi fost în avantajul lui. Mi-am adunat iepurii, i-am băgat într-un sac şi mână… M-am oprit într-un loc ferit. Cinci iepuri am ascuns în zăpadă, restul i-am dus acasă. Echipat cum eram, nu puteam să-i car pe toţi.

- Şi cu ceilalţi ce-ai făcut? I-ai lăsat acolo?

- Nu, a doua zi m-am întors şi i-am luat. Pe urmă grătare şi vin din belşug, încât şi acum, când mă gândesc îmi lasă gura apă.

- Mda! Cu povestea asta mi-ai stârnit destul imaginaţia. Dar unde se află acum iarna aceea?

- Stai, să vezi ce-a urmat!

- Ascult.

- Mai târziu, în primăvară, m-am găsit cu un prieten la o bere. Ne cunoşteam demult, de când ne jucam cu amintirea în ţărână. Ştia că sunt un vânător pasionat. M-a întrebat dacă mai merg la vânătoare.

„Când am timp, fac o escapadă, ca să nu-mi uit obiceiul" îi răspunsei eu. „Măi, să-ţi spun o întâmplare, zice el. Astă iarnă m-am dus în pădure la Torceşti să prind nişte iepuri de o friptură. Îmi făcusem culcuş bun şi aşteptam vânatul. Cum stăteam eu pregătit să-mi vină vreun iepure în bătaia puştii, numai ce aud o pocnitură. Am înţepenit , mă! Cineva se afla acolo, în singurătatea ceea. A urmat altă pocnitură, până am numărat nouă. Nu m-a răbdat inima să tac şi am izbucnit:

- Măăă, nu-ţi ajunge câţi ai împuşcat?

Eu, care pândeam de o bucată de vreme să dobor un şoldan, mă simţeam nu ştiu cum că altul, sosit după mine, are noroc la vânătoare".

L-am privit lung zicându-i: „Băiatule, acela, la care ai strigat tu, eu eram." Prietenul mi-a întors aceeaşi privire insistentă şi, râzând în hohote, încheie filosofic: „De, ce să-i faci, aşa-i la vânătoare, ca în viaţă: unii vânează mai mult, alţii mai puţin sau deloc".

În glasul lui era tristeţe amestecată cu nemulţumire.

Fâneţeanu se opri din povestit ca după munca trudnică de o zi printre butucii de vie. Înfăţişarea lui devenise gravă. Nici el nu îşi dădea seama prea bine seama ce l-a impresionat mai mult atunci. Părea copleşit de reveria trecutului.

În mijlocul acelei tăceri, obiectele din bucătărie parcă îşi pierdeau imobilitatea. Insesizabil te acaparau împrumutând şi amplificând solemnitatea de pe chipul gazdei.

Rieslingul din pahare căpătase ceva din adâncimile apelor unei peşteri. Oglinzile sale verzui, tentaţia sinucigaşului.

- Ia, să mai bem o gură de vin, îl întrerupsei din scurta meditaţie şi să plecăm.

- Da, zise Fâneţeanu neconvingător, dezmeticit de intervenţia mea.

- Călătorului îi stă bine cu drumul... Mă duc acasă, că am stat destul.

- Nu te duce, poţi pleca, zâmbi el şi ne despărţirăm în pace.

OAZE DE VERDEAŢĂ ŞI LINIŞTE PENTRU GĂLĂŢENI

Corneliu STOICA

GRĂDINA PUBLICĂ

Monument de artă peisagistică, cuprins la nr. 109 în Lista monumentelor istorice aprobate prin Ordinul ministrului culturii nr. 2314 din 8 iulie 2004 (cod GL-s-B-03008), Grădina Publică din Galaţi se întinde pe o suprafaţă de 7,62 ha. Dominată în centru de monumentala fântână arteziană, al cărei jet de apă concurează în înălţime copacii falnici din jur, ea este o mare atracţie pentru gălăţenii de toate vârstele, care în orele lor de răgaz pot găsi aici o adevărată oază de linişte şi odihnă. Vegetaţia abundentă, formată din arbori şi arbuşti care mai de care mai atrăgători, flori de toate culorile (abundă crăiţe, gura leului, petunii, trandafiri, albăstrele), chioşcul destinat concertelor de fanfară, mesele din beton din apropierea acestuia, unde pensionarii joacă şah şi table, operele de artă, spaţiul de joacă pentru copii, dotat cu echipamente în bună stare de funcţionare, creează un cadru ambiant care face pe mulţi să poposească aici.

Istoria Grădinii Publice se pierde departe în timp. Locul era schiţat încă din 1842 pe un plan al oraşului întocmit de arhitectul Ignat Rizer. Tot el va elabora proiectul după care va fi amenajată Grădina. Lipsa mijloacelor financiare a întârziat intenţiile edililor oraşului. Abia în 1861 a fost parcelat terenul, s-a construit o seră pentru flori şi au fost aduşi arbuşti din Austria şi Turcia. De pe moşia Docăneasa (Golăşei) a lui Lascăr Catargiu au fost aduşi 1000 de arbori indigeni. S-au plantat frasini, castani, plopi, mesteceni, arţari, brazi. Acestora li s-au alăturat florile: crizanteme, hortensii, lalele, narcise etc. S-a consolidat malul râpos dinspre Brateş, s-a executat gardul, s-au construit fântâni arteziene şi bazinul cu apă, lucrări care au durat până prin 1890. Au fost ridicate un bufet şi un pavilion pentru fanfară. De Grădină, de-a lungul anilor, au răspuns grădinari iscusiţi: Jarbert, Iancu Caracaţanu, Victor Straca, Anton Tarfusser ş.a.

Fântâna arteziană este opera sculptorului Mac Constantinescu şi a artistei decoratoare Stela Gănescu. A fost executată în 1960, având pereţii exteriori de forma unei cupe, ornamentaţi cu o decoraţie de mozaic de marmură înfăţişând aspecte specifice activităţilor locuitorilor judeţului nostru: construcţia de nave, siderurgia, agricultura, viticultura, pescuitul. Cele două monumente aflate în apropierea porţii de acces dinspre strada Domnească îi reprezintă pe I.L. Caragiale şi George Enescu. Ambele sunt din piatră artificială şi au fost ridicate în 1956. Bustul lui I. L. Caragiale a fost realizat de sculptorul Andrei Ostap, iar cel al lui George Enescu aparţine artistei Florica Ioan. Acestora li s-a alăturat în 1991 lucrarea de sculptură în metal „Ora odihnei", semnată de sculptorul George Marcu. Ea a fost executată în cadrul Taberei de sculptură în metal, ediţia a III-a (1991).

Aşa cum se prezintă astăzi, Grădina Publică este un loc frumos, iubit de gălăţeni, căruia municipalitatea îi poartă o deosebită grijă.

PARCUL MUNICIPAL „MIHAI EMINESCU”

Cuprins în Lista monumentelor istorice la nr. 110 (cod GL-s-B-03008), Parcul municipal „Mihai Eminescu” a constituit locul cel mai iubit şi frecventat de gălăţeni în anii de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi din prima jumătate a secolului al XX-lea. Se întinde pe o suprafaţă de 0,40 ha.

Dintr-o scrisoare a grădinarului comunei Galaţi, Iancu Caracaţanu, datată 23 ianuarie 1913, adresată primarului şi Consiliului Comunal, aflăm că în 1888, la numirea sa în această funcţie, parcul arăta ca *„un loc viran cu un singur tufiş”*. Amenajarea lui şi plantarea arborilor s-a făcut cu concursul primarului conservator, magistratului Constantin Ressu, tatăl pictorului Constantin Ressu (DJAN Galaţi, Fond Primăria Galaţi, Dosar 77/1913, pp 38-39, Rola 707). Acesta a fost primar în patru rânduri: noiembrie 1886-martie 1887; iulie 1888-septembrie 1890; septembrie 1890-februarie 1891; septembrie 1894-1895. În timpul primariatului său a fost extinsă şi Grădina Publică, s-au plantat teii de pe strada Domnească şi s-a pavat Piaţa Costache Negri (Piaţa Regală).

În acest parc s-au dezvelit la 24 octombrie 1893 Bustul lui Mihail Kogălniceanu (autor, Wladimir C. Hegel), iar în 1911, la 16 octombrie, Statuia lui Mihai Eminescu (autor, Frederic Storck). În 1913 s-au efectuat în el o serie de lucrări de sistematizare şi înfrumuseţare care i-au schimbat înfăţişarea. După modelul Parcului Ioanid din Bucureşti, din piatră specială de Ulmeni s-au amenajat un lac, un pod rustic peste acesta, o grotă cu cascadă şi deasupra acesteia s-a construit un pavilion rustic. Acestea din urmă, într-un mod cu totul neinspirat şi inexplicabil, au fost scoase după 1960 din acest ansamblu şi mutate în Parcul Carol I.

Lucrările din Parcul Municipal au fost efectuate la vremea aceea de inginerul rustic Vasile Petrescu din Bucureşti, cel care a amenajat şi parcurile Carol I şi Ioanid din Capitală. El s-a ocupat şi de schimbarea locului celor două monumente, ca şi de trasarea şi efectuarea terasamentelor şi plantaţiilor din parc.

În 1967 aici a fost amplasată şi Statuia lui Costache Negri, iar în 1985 aceasta a fost transferată şi montată în parcul din faţa blocului M (strada Domnească, lângă Hotelul Galaţi).

În zilele noastre, parcul nu mai are aceeaşi strălucire din perioada interbelică, dar este la fel de iubit de gălăţeni, unde ei pot petrece momente plăcute de linişte şi odihnă, iar Statuia lui Mihai Eminescu, constituie obiectivul nr. 1 spre care se îndreaptă tinerii căsătoriţi, imediat după ce au spus DA în faţa ofiţerului Stării Civile, pentru a imortaliza evenimentul. În felul acesta ei pornesc în noua viaţă de cuplu oblăduiţi de privirile Luceafărului.

PARCUL CAROL I

Parcul «Carol I» se află situat pe Strada Domnească, la capătul dinspre nord al acesteia. Ocupă o suprafaţă de 7 hectare. Înainte, porţiunea străzii dintre Grădina Publică şi acest parc s-a numit Calea Bârladului şi mai apoi Bulevardul Regele Carol I. Strada Domnească era cuprinsă între Piaţa Regală (intersecţia de lângă actualul hotel «Dunărea») şi Grădina Publică. După 1944 ambele segmente au primit numele de Republicii, nume purtat până când, prin Decizia Prefecturii Judeţului Galaţi nr. 105 din 6 septembrie 1990, s-a revenit la numele de Strada Domnească.

Denumirea Parcul «Carol I» i-a fost atribuită cu câţiva ani înaintea primului război mondial, iniţial parcul numindu-se «Aslan», probabil după numele unui cetăţean înstărit din Galaţi care a cedat terenul municipalităţii la sfârşitul secolului al XIX-lea. În anii regimului comunist parcul s-a numit mai întâi « Parcul Pionierilor », apoi «Parcul C.F.R.». În 1990 s-a revenit la denumirea antebelică de Parcul «Carol I».

La intrarea în acest parc, cu mulţi ani în urmă, se afla un monument format dintr-o coloană cilindrică de marmură de Pentelic, înaltă de nouă metri, în vârful căreia se găsea un vultur negru cu aripile desfăcute pentru zbor. Era **Monumentul eroilor de la Constangalia** (localitate lângă Cahul), comandat în 1865, de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, sculptorului gălăţean Vasile Scutari pentru a cinsti memoria celor 18 soldaţi români căzuţi în lupta cu 300 de polonezi, organizaţi în Imperiul Otoman, ce încercau ca prin Basarabia să ajungă în Polonia. Monumentul a fost terminat după abdicarea domnitorului (11 februarie 1966) şi abia în 1914 Primăria a putut să-l amplaseze în locul amintit. Autorităţile comuniste aflate la putere l-au dărâmat după 1948.

Piesa cea mai importantă din acest parc o constituie Grota şi Pavilionul rustic aduse din Parcul « Mihai Eminescu ». Pavilionul este construit din beton armat, iar finisajul imită coaja de copac. Poartă semnătura inginerului V. Petrescu.

Spaţiul verde, mulţimea arborilor, rondourile cu flori, amenajările pentru copii şi adulţi oferă condiţii bune pentru popas, îndemnând la odihnă şi relaxare într-un cadru natural de o deosebită frumuseţe.

Fotografii de N. Sburlan - AAFR, I. Stan - AAFR

Sediul Consiliului Judeţului Galaţi

Centrul Cultural
"Dunărea de Jos"

Sediul Prefecturii Judeţului Galaţi

Sediul Primăriei
Municipiului Galaţi

Catedrala Episcopală Sf. Nicolae

Biserica fortificată Precista şi Pânzarul Moldovenesc

Teatrul Dramatic "Fani Tardini"

Teatul Muzical "Nae Leonard"

Universitatea Dunărea de Jos

Liceul Pedagogic Costache Negri

Colegiul Naţional Vasile Alecsandri

Sediul Muzeului de Arte Vizuale

Statuia lui M. Eminescu

Statuia lui Al. I. Cuza

Statuia lui Costache Negri

Statuia lui I. C. Brătianu

Capela Serfiotti din cartierul Fileşti

Palatul Navigaţiei

Castrul roman de la Tirighina

Biblioteca V.A.Urechia

Fântâna arteziană din Grădina Publică

Complexul Muzeal de Ştiinţele Naturii Galaţi

Casa Cuza

Muzeul de Istorie - Tecuci

Portalul de la Ţigăneşti

Istoricul Paul Păltănea alături de bustul lui Costache Negri

Bustul lui Calistrat Hogaş - Tecuci

Casa memoriala H. P. Bengescu de la Iveşti

Almanah Literar Dunărea de Jos

ConstantinZ.Buzdugan
IoanBrezeanu
CristianCăldăraru
PaulBuța
CarmenRacoviță
Gh.Nazare
ViorelDinescu
FlorinaZaharia
a.g.secară
DianaMănăilăMărăndici
SterianVicol
AngelaRibinciuc
AngelaBaciu
TaseDănăilă
VirgilNistru-Țigănuș
IoanP.Bucă
CoriolanPăunescu
PaulBlaj
ValiCrăciun
EugeniaDelad
IonZimbru
AlinaBeatriceCheșcă
VasileTudorie
EleonoraStamate
PaulSânPetru
MarcelaCiobănuc
CosticăOancă
VasileSevastreGhican
ValeriuValegvi
GeorgiaTatu
ConstantinFrosin
SimonaFrosin
AurelStancu
AndreeaLauraPăunescu
CătălinAngeloIoan
FabiusMohorea
StanM.Andrei
DumitruTiutiuca
CătălinEnică
LetițiaBuruiană
PaulPăltănea
SorinAtanasiu
IonCordoneanu
AdrianD.Nica
SimonaAntofi
DoinițaMilea
AlinaCrihană
NicoletaIfrim
TraianDrăgănescu
ValentinaVintilă
AdrianaGhiță
KatiaNanu
ApostolGurău
RaduMacovei
ConstantinVremuleț
ConstantinTănase
ElenaMariaStara
IonManea
MaxPopescu
VictorCilincă
IoanToderiță
TheodorParapiru
VioletaIonescu

Galați, cod- 800008, Str. Domnească Nr.61
Tel/Fax 00-40-236-418400/415590 E-mail: office@ccdj.ro - www.ccdj.ro